

**Verandering
Verankerd**
CULTUURPLANADVIES
2025 - 2028

VOORWOORD

Tijdens de voorstelling ‘Verloren Onschuld’ van het Rotterdams Wijktheater viel ik bijna van mijn stoel. De makers en acteurs hadden de diepe pijn van de slachtoffers van het toeslagenschandaal hartverscheurend verbeeld. Dit was theater zoals het soms is, een keiharde confrontatie met wat er mis is in de maatschappij. Letterlijk, want veel Rotterdammers zijn geraakt in het toeslagenschandaal. De voorstelling speelde in een huis van de wijk in Zuid. Het kan zomaar dat een slachtoffer die avond van huis naar de voorstelling was gelopen.

De voorstelling kwam diep uit het hart van de makers. Ze voldeed ook in veel opzichten aan wat de gemeenteraad graag ziet in de kunst en cultuur in Rotterdam: aanbod dat niet alleen interessant is voor kunstkenners, maar ook voor mensen die niet vaak naar een podium of museum gaan. Je hoefde voor deze voorstelling niet naar het centrum van de stad. Het ging over Rotterdammers. Het paste kortom binnen heel wat criteria.

Maar makers zijn als het goed is helemaal niet bezig met wat de gemeenteraad graag wil. Ze maken een stuk omdat ze wat te zeggen hebben, vanuit een innerlijke drang, omdat ze iets knetterend moois of schitterend hards willen maken. Niet om aan criteria te voldoen. En dat hoeft ook niet. Kunst en cultuur raakt van oudsher aan de maatschappij. Kritisch of verbeeldend. Met humor of waarschuwend. Of gewoon om wonen, leven en werken aangenamer te maken. Of zelfs uit noodzaak: zonder de gewaagde architectuur van direct na de oorlog was Rotterdam een hele gewone stad geworden. Een stad zonder kunstinstellingen en culturele activiteiten is immers niet meer dan een woonwijk plus een winkel- en industriegebied. Kunst en cultuur hoort bij mensen en hun omgeving zoals water bij vissen. Of het maatschappelijke waarde heeft is dus eigenlijk een vraag die je niet hoeft te stellen.

We hebben als commissie dan ook eerst en vooral gekeken naar de artistieke kwaliteit van de aanvragen. En daarna naar de waarde voor de stad, spreiding over de stad, of de doelgroep ‘licht’ – de doelgroep die cultuur niet vaak bezoekt – bereikt wordt, de zakelijke kwaliteit, de drie I’s en de drie gedragscodes van onze sector (Fair Practice, Diversiteit & Inclusie en Governance). Stuk voor stuk criteria die de gemeente ons als commissie had meegegeven. En daar wil ik even bij stilstaan. Op zich is het natuurlijk niet raar dat Rotterdammers via de door hen gekozen gemeenteraadsleden eisen stellen aan instellingen die de komende vier jaar de stad gaan meekleuren. Maar het indienen van een aanvraag voor het Cultuurplan is inmiddels wel erg op een hordenloop gaan lijken. Zijn al die eisen nodig om voor Rotterdammers, van tante Sjaan tot neef Said, een aantrekkelijk aanbod te krijgen? Of kunnen we de instellingen meer eigen ruimte geven?

De commissieleden hebben met veel aandacht het grote aantal aanvragen gelezen, beoordeeld en nog een keer gewogen en in het bredere kader van de sector gezet. Omdat de stad Rotterdam continu van samenstelling en richting verandert hebben we ook ruimte

gemaakt voor nieuwe initiatieven. We hebben instellingen gewaardeerd die dwars door oude scheidslijnen van de sectoren producties maken. We hebben geprobeerd recht te doen aan dat wat Rotterdam kenmerkt: een haven waar verandering van nature aanmeert. Een stad waar verandering verankerd ligt in het dna van de stad. Dat betekende ook dat we adviseren om sommige instellingen niet meer in het Cultuurplan op te nemen

We realiseren ons goed dat de Rotterdamse kunst en cultuur meer is dan de instellingen die door de gemeente gesubsidieerd worden. Alles bij elkaar heeft Rotterdam een bijzonder diverse en verrassende culturele sector, met veel ruimte voor gewaagde kunst, die soms niet begrepen wordt of zelfs kwaad maakt, maar daarna in het hart van de Rotterdammers gesloten wordt. De plug van Kabouter Butplugg is inmiddels de sfeerverlichting van de winkeliers in de buurt. Daarom is Rotterdam zo uniek. Daarom is Rotterdam voor velen zo'n fantastische stad om te wonen en te werken. Al weten we ook dat er nog veel moet worden gedaan – en zowel de instellingen als de gemeente spannen zich daar hard voor in – om iedereen te bereiken en te betrekken.

We zijn ervan overtuigd dat in de komende vier jaar *alle* Rotterdammers van een zeer breed aanbod kunnen genieten. Zelf kan ik niet wachten om te kijken en luisteren naar al het moois, ongemakkelijks, onbegrijpelijks maar fascinerends uit het Rotterdams Cultuurplan 2025-2028. Graag val ik nog een paar keer van mijn stoel.

Mei Li Vos

Voorzitter Adviescommissie Cultuurplan 2025-2028

INHOUD

VOORWOORD	2
1. HET ADVIES IN CIJFERS EN PROCES.....	5
2. ALGEMENE BEVINDINGEN	14
3. OVERZICHT ADVIEZEN.....	20
4. ADVIEZEN EN SECTOR-BESCHRIJVINGEN	26
4.1 Beeldende Kunst, Architectuur en Design	27
4.2 Cultuureducatie en Talentontwikkeling	100
4.3 Dans	232
4.4 Film en Media	302
4.5 Letteren en Debat	348
4.6 Musea en Erfgoed	387
4.7 Muziek	445
4.8 Theater	582
BIJLAGEN.....	683
OVERZICHT BEOORDELING	684
COLOFON	691

1. HET ADVIES IN CIJFERS EN PROCES

In dit adviesrapport brengt de onafhankelijke Adviescommissie Cultuurplan 2025-2028 advies uit aan het Rotterdamse college van burgemeester en wethouders over de aanvragen die zijn ingediend voor de vierjarige subsidieregeling van het Cultuurplan 2025-2028. In dit hoofdstuk geven wij het advies weer in algemene cijfers en geven wij een korte toelichting op het adviesproces.

Budget

De gemeente Rotterdam heeft voor het Cultuurplan 2025-2028 een jaarlijks budget van € 102.165.846 beschikbaar gesteld (prijspeil 2024). Hiervan is € 53.659.800 gereserveerd voor de Rotterdamse Culturele Basis (RCB). De commissie adviseert niet over de verdeling van dit deel van het budget. Voor de overige aanvragen is een totaalbudget van € 48.506.046 beschikbaar. Daarnaast is er € 2.621.000 beschikbaar voor Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV-gelden), afkomstig uit een decentralisatie-uitkering van het Rijk. Deze twee bedragen vormen gezamenlijk het financiële kader waarbinnen de commissie adviseert¹.

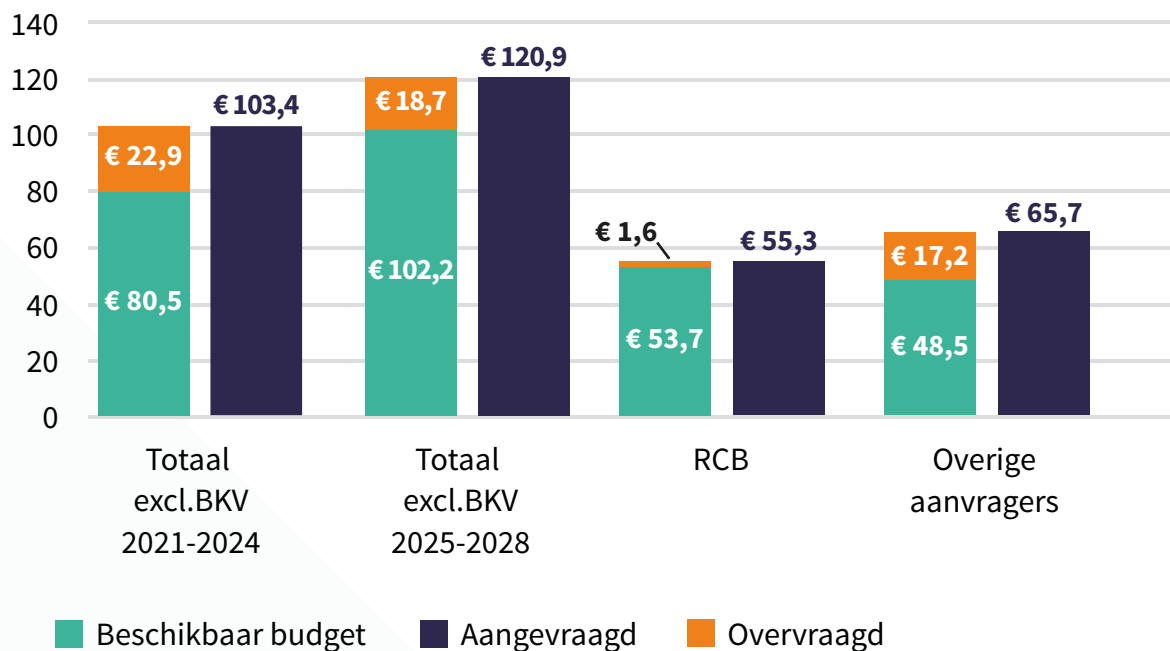
Aangevraagd

- In totaal hebben 140 instellingen een subsidieaanvraag gedaan voor het Cultuurplan 2025-2028. Gezamenlijk is een bedrag van € 120,9 miljoen op jaarbasis aangevraagd, waarvan € 55,3 miljoen door de RCB-instellingen en € 65,7 miljoen door de overige aanvragers. Daarnaast is er € 3 miljoen aan BKV-gelden aangevraagd, door 16 instellingen.
- De gevraagde bedragen per instelling lopen sterk uiteen door de grote variatie in typen aanvragers en deelsectoren. De bedragen variëren van € 30.000 tot € 8,2 miljoen (exclusief de RCB).
- 94 instellingen die cultuurplangelden ontvangen over de periode 2021-2024 hebben opnieuw aangevraagd. Zij vragen gezamenlijk € 112,5 miljoen aan. 46 instellingen deden voor het eerst een aanvraag voor het Cultuurplan, of hebben voor de huidige of eerdere periodes een aanvraag ingediend die niet is toegekend. Ongeveer een derde daarvan (15 instellingen) ontving een subsidie vanuit de Impulsregeling van de gemeente. De 46 'nieuwkomers' vragen samen bijna € 8,4 miljoen aan.
- Er is meer subsidie aangevraagd dan beschikbaar. De overvraging van de RCB bedraagt bijna € 1,6 miljoen, die van de overige aanvragers € 17,2 miljoen. Aan BKV-gelden is € 0,4 miljoen meer aangevraagd dan beschikbaar. Hoewel er aanzienlijk meer aanvragers zijn in deze periode, is de totale overvraging relatief gezien lager dan bij het Cultuurplan 2021-2024. Toen vroegen 122 aanvragers gezamenlijk € 103,4 miljoen aan, met een overvraging van 28 procent; voor de periode 2025-2028 is dat 18 procent.

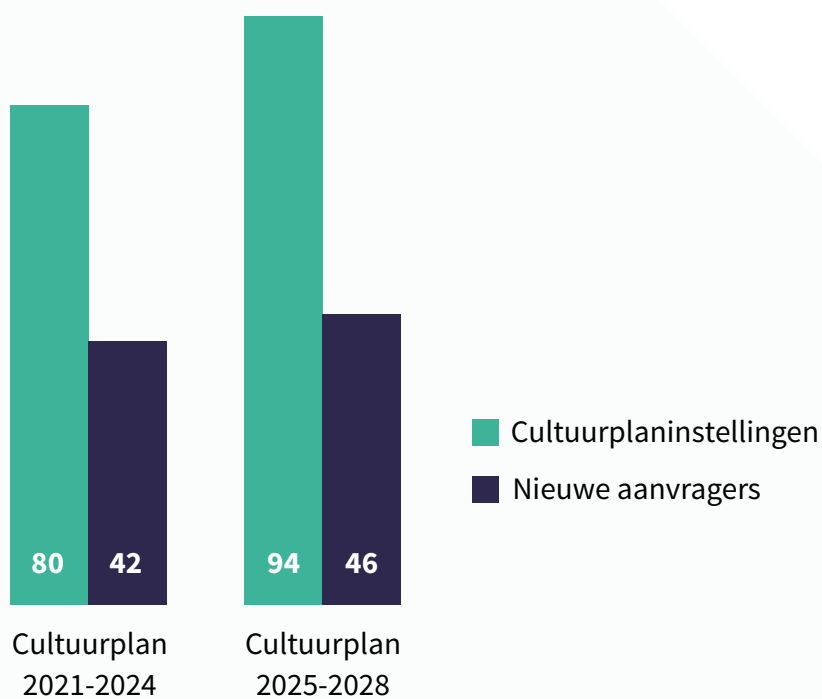
1 In de brief van 3 oktober van het college van B&W, betreffende de adviesaanvraag, worden andere bedragen vermeld. Dit verschil komt door de meerjarige financiering van de Acteursgroep Wunderbaum, die in het huidige Cultuurplan (2021-2024) € 422.200 ontvangt uit het RCB-budget, via Theater Rotterdam. Dit bedrag, uitgaande van prijsspeil 2024, is verrekend in de budgetten voor de RCB en de overige aanvragers voor de periode 2025-2028.

Budget aangevraagd

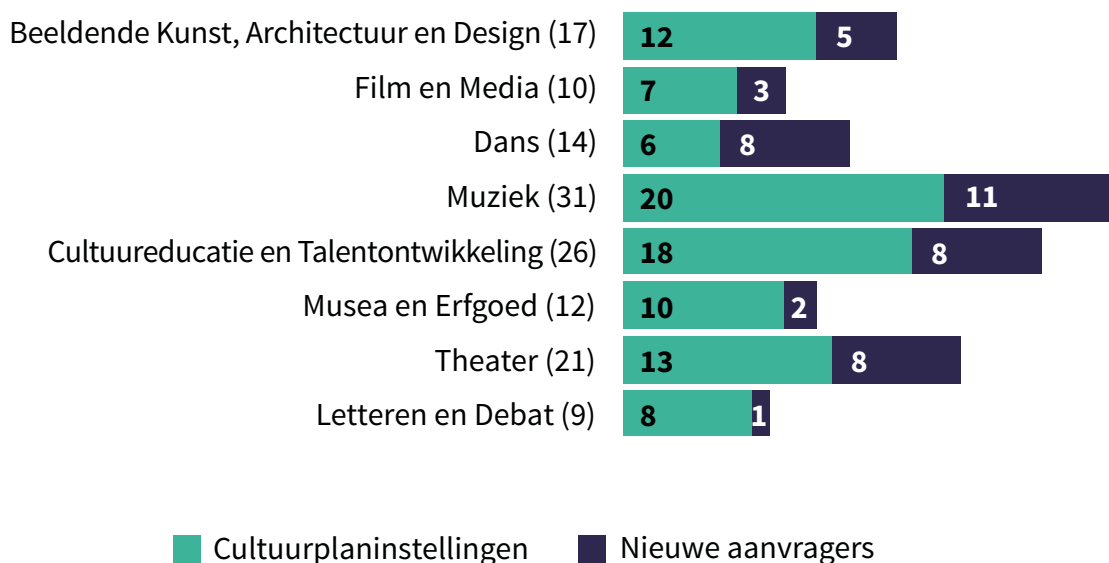
Bedragen in miljoenen euro's

Totaal aantal aanvragers

Aanvragers naar discipline

Binnen en buiten budget

Aan de adviescommissie is gevraagd om te adviseren over de toekenning van aanvragen voor het Cultuurplan 2025-2028. De adviescommissie heeft rekening gehouden met het beschikbare budget van € 48.506.046, exclusief de Rotterdamse Culturele Basis, en binnen dat kader een advies opgesteld. Het valt de commissie op dat de kwaliteit van de ingediende plannen varieert. Tegelijkertijd is zij onder de indruk van het brede palet aan aanvragers, en had zij graag meerjarige ondersteuning willen adviseren voor meer Rotterdamse culturele instellingen. Het budget is echter ontoereikend. Het financieringstekort bij toekenning van alle positief beoordeelde aanvragen bedraagt bijna € 1,7 miljoen.

In haar advies maakt de commissie een onderscheid tussen de volgende drie adviezen:

- **Positief, binnen budget:** de commissie acht de aanvraag honorabel door een positieve waardering van het ingediende plan en bijbehorende stukken. De aanvraag krijgt prioriteit binnen het financiële kader, en de commissie adviseert deze te honoreren.
- **Positief, buiten budget:** de commissie acht de aanvraag honorabel door een positieve waardering van het ingediende plan en bijbehorende stukken, maar geeft deze een lagere prioriteit binnen het financiële kader. De commissie adviseert om deze aanvragen alleen bij aanvullend budget te honoreren.
- **Negatief:** de commissie oordeelt negatief over de aanvraag en adviseert deze niet te honoreren.

Alle positieve adviezen, zowel binnen als buiten het budget, zijn voorzien van een geadviseerd subsidiebedrag. De commissie heeft, zoals toegelicht in de algemene bevindingen, besloten om daarbij uit te gaan van een subsidie op het niveau van 2024, eventueel met een toeslag voor kleinere instellingen. In sommige gevallen adviseert de commissie om het aangevraagde bedrag gedeeltelijk toe te kennen. Het afwijkende bedrag wordt dan gemotiveerd. De acht RCB-instellingen vormen hierop een uitzondering: zij zijn op verzoek van de gemeente en zoals in voorgaande jaren, beoordeeld zonder een subsidiebedrag te adviseren. Voor negatief beoordeelde aanvragen legt de commissie geen subsidiebedrag voor.

Type aanvragers

De RRC deelde positief beoordeelde aanvragers in vier categorieën in. De adviescommissie volgt dezelfde indeling om de voorgaande gegevens met de huidige te kunnen vergelijken. Dat zijn:

1. RCB: de Rotterdamse Culturele Basis
2. Cultuurplaninstellingen voor 2021: organisaties die voor 2021 toetraden tot het Cultuurplan
3. Doorgroeiers: organisaties die in 2021 toetraden tot het Cultuurplan
4. Nieuwkomers: organisaties die in 2025 toetreden tot het Cultuurplan

Advies naar status

- In totaal heeft de adviescommissie 117 van de 140 instellingen positief beoordeeld. Daarvan ontvangen 106 aanvragers een positief advies binnen budget (incl. RCB) en 11 buiten budget. Voor elk van de acht RCB-instellingen is een positief advies uitgebracht.
- De positief beoordeelde aanvragen bestaan, in aantallen, voor 7 procent uit RCB-instellingen, voor 53 procent uit Cultuurplaninstellingen die al vóór 2021 deel uitmaakten van het Cultuurplan, voor 15 procent uit Doorgroeiers (in 2021 nieuw in het Cultuurplan) en voor 26 procent uit Nieuwkomers.
- 23 aanvragers ontvangen een negatief advies. Hieronder vallen 16 nieuwe aanvragers (35 procent van de 46 nieuwe aanvragers in totaal). Zeven instellingen uit het Cultuurplan 2021-2024 zijn negatief beoordeeld, waarvan vier die al vóór 2021 deel uitmaakten van het Cultuurplan.
- Van de 15 aanvragers die uit de Impulsregeling willen doorstromen naar het Cultuurplan ontvangt slechts één een negatief advies, en twee een positief advies buiten budget.

Aanvragen Cultuurplan 2025-2028 naar categorie

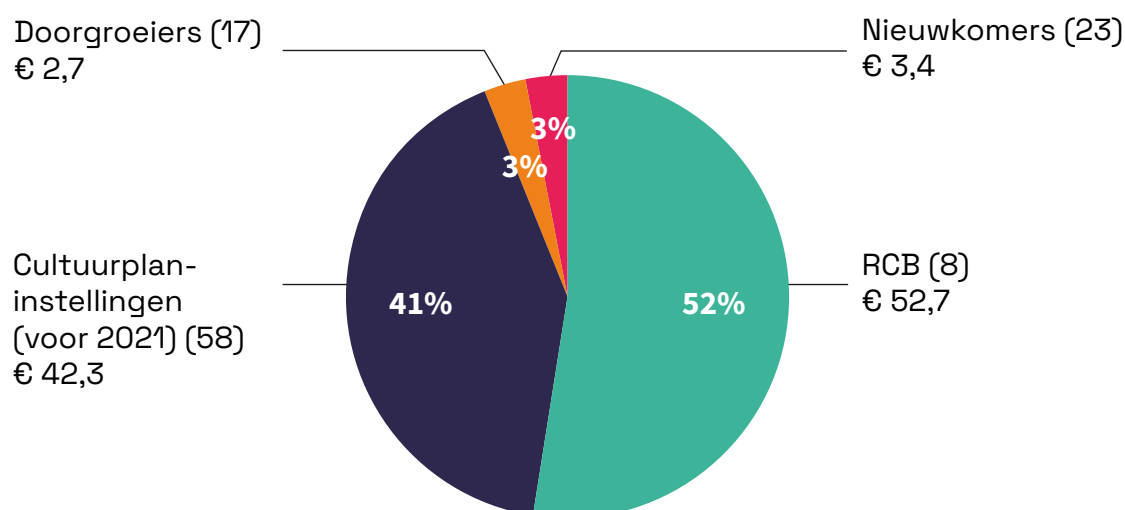
Categorie	Aantal aanvragen	Positief beoordeeld	Positief, binnen budget
RCB	8	8	8
Cultuurplaninstellingen voor 2021	66	62	58
Doorgroeiërs	20	17	17
Nieuwkomers	46	30	23
Totaal	140	117	106

Budgetverdeling

De 58 Cultuurplaninstellingen die positief binnen budget zijn beoordeeld, krijgen 41 procent van het totale budget. De 17 Doorgroeiërs en 23 Nieuwkomers ontvangen samen 6 procent van het totale budget. Ten opzichte van het financiële kader waarbinnen de commissie adviseert, zijn de verhoudingen respectievelijk 87 en 13 procent (exclusief RCB en BKV-gelden). Als het gevraagde jaarlijkse subsidiebedrag van de acht RCB-instellingen wordt toegekend, ontvangen zij gezamenlijk 53 procent van het totale budget voor het Cultuurplan 2025-2028.

Verdeling budget naar categorie

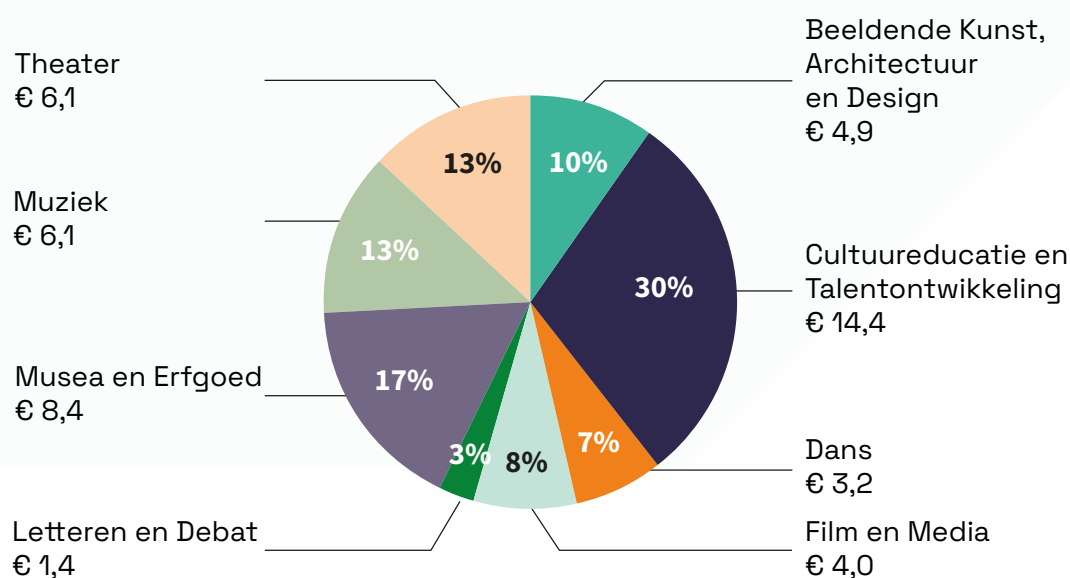
Bedragen in miljoenen euro's

Bijna een derde (30 procent) van het geadviseerde budget gaat naar aanvragers binnen het cluster Cultuureducatie en Talentontwikkeling. De disciplines Musea en Erfgoed (17 procent), Theater (13 procent) en Muziek (13 procent) krijgen samen ruim 42 procent van het beschikbare budget waarover de commissie adviseert. Dat is iets minder dan in de voorgaande periode (2021-2024); toen lag het gezamenlijke aandeel op ongeveer de helft.

Verdeling budget naar disciplines (excl. RCB*)

Bedragen in miljoenen euro's

*De RCB-instellingen zijn in deze grafiek buiten beschouwing gelaten.

Proces

Aanvragen voor het Cultuurplan Rotterdam werden voorheen behandeld door de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC). Na de opheffing van de RRKC in 2023 heeft de gemeente Rotterdam een tijdelijke adviescommissie ingesteld. Deze commissie kreeg de opdracht om de aanvragen voor de periode 2025-2028 te beoordelen en een integraal cultuurplanadvies op te stellen. Het advies bestaat uit twee delen: de afzonderlijke adviezen over de aanvragen van de culturele instellingen, voorzien van een geadviseerd subsidiebedrag; en een deel met algemene bevindingen waarin de commissie haar keuzes op hoofdlijnen toelicht. Op basis van dit advies neemt het College van B&W een besluit over de verdeling van de subsidies.

De werkwijze van de Adviescommissie Cultuurplan 2025-2028 verschilde niet wezenlijk van die van de RRKC. Nieuw was dat aanvragers voorafgaand aan de indiening van hun subsidieaanvraag kennis konden maken met commissieleden. Daarnaast is het proces van hoor en wederhoor uitgebreid. Meer informatie over de commissie en haar werkwijze is te vinden op de website van de gemeente.

De Adviescommissie Cultuurplan 2025-2028 bestaat uit vijf deelcommissies en een integrale commissie. De integrale commissie, voorgezeten door Mei Li Vos, bestaat uit de voorzitters van de deelcommissies en drie leden met een maatschappelijk aandachtsgebied.

De vijf deelcommissies hebben aanvragen beoordeeld verdeeld over de volgende (clusters van) disciplines:

- Beeldende Kunst, Architectuur, Design, Film en Media
- Dans en Muziek
- Cultuureducatie en Talentontwikkeling
- Musea en Erfgoed
- Theater en Letteren

Bij het opzetten en ondersteunen van de tijdelijke Adviescommissie Cultuurplan 2025-2028 werd de gemeente Rotterdam bijgestaan door Blueyard, coöperatie van cultuuradviseurs. De gemeente vroeg Blueyard een voorstel te doen voor de selectie van commissieleden uit de reacties die waren binnengekomen op de gemeentelijke werving. Het voorstel is goedgekeurd en met de benoeming van de commissieleden bekrachtigd door het College van B&W. Alle commissieleden zijn benoemd als onafhankelijk adviseurs. In het hele proces trad Blueyard op als secretariaat van de adviescommissie, verantwoordelijk voor de coördinatie van het beoordelingsproces, het aanstellen en aansturen van secretarissen voor alle deelcommissies, het uitvoeren van een voorbereidende analyse en de ondersteuning van de integrale commissie. Blueyard had geen inhoudelijke bemoeienis met de adviezen.

De indieningsdeadline voor het Cultuurplan was 31 januari 2024. De gemeente voerde een toets uit op de volledigheid van de ingediende aanvragen. Ontvankelijke aanvragen werden vervolgens overgedragen aan de adviescommissie. In een aantal gevallen heeft de gemeente onderdelen van een aanvraag, zoals een inhoudelijke bijlage, niet onvankelijk verklaard. Deze onderdelen zijn niet overgedragen aan de commissie en dus ook niet meegenomen in de beoordeling.

Voorafgaand aan het adviestraject heeft de gemeente de commissieleden geïnformeerd over trends en ontwikkelingen in de sector. Relevante en noodzakelijke informatie over afzonderlijke instellingen deelde de gemeente met de secretarissen, die deze informatie inbrachten in de commissies. Alle aanvragers zijn in de gelegenheid gesteld een gesprek te voeren met enkele leden van de deelcommissies. Deze gesprekken vonden plaats in de periode tussen eind november 2023 en half januari 2024. Aan commissieleden is gevraagd zo veel als mogelijk activiteiten van aanvragers te bezoeken.

De verschillende deelcommissies brachten over iedere subsidieaanvraag een afzonderlijk conceptadvies uit aan de integrale commissie. Deze adviezen bevatten een samenvatting van het ingediende plan, een gemotiveerde beoordeling op de beoordelingscriteria en een geadviseerd subsidiebedrag. De beoordeling richtte zich op drie hoofdcriteria:

1. Artistieke en inhoudelijke kwaliteit
2. Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline
3. Zakelijke kwaliteit

De criteria zijn ontleend aan de adviesaanvraag van het College van B&W van 3 oktober 2023, die weer gebaseerd was op de uitgangspuntennota 'Van onschatbare waarde, Uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028'. Binnen het kader van de hoofdcriteria werd bij de beoordeling aandacht besteed aan de omgang met de drie gedragscodes van de cultuursector: Code Diversiteit & Inclusie, Fair Practice Code en Governance Code Cultuur.

Aanvragers kregen in het aanvraagproces de mogelijkheid om een of twee disciplines van voorkeur op te geven. Deze informatie werd meegewogen in de toedeling van aanvragen aan een bepaalde deelcommissie. Wanneer de inhoud van een aanvraag daarom vroeg werd expertise toegevoegd van commissieleden uit een andere deelcommissie. Elke aanvraag is door minimaal vijf commissieleden beoordeeld.

Elke deelcommissie werd ondersteund door een secretaris die de vergaderingen voorbereidde met de voorzitter en na behandeling een tekstvoorstel voor het conceptadvies opstelde, gebruikmakend van de beoordeling en argumentatie van de commissieleden. De deelcommissie zelf stelde de uiteindelijke tekst vast van de beoordeling en het conceptadvies.

Integrale afweging en advies

Na de afzonderlijke beoordelingen van de aanvragen door de verschillende deelcommissies, zijn de adviesteksten besproken door de integrale commissie en vastgesteld. De integrale commissie heeft daarbij geen inhoudelijke wijzigingen aangebracht in de adviesteksten zoals deze waren voorbereid door de deelcommissies.

De adviesteksten zijn vervolgens in concept voorgelegd aan de betreffende aanvrager voor een toets op feitelijke onjuistheden. Op grond van de ontvangen reacties is een aantal adviesteksten aangepast in overleg met en met goedkeuring van de voorzitter van de desbetreffende deelcommissie.

Na de ronde van hoor en wederhoor heeft de integrale commissie bepaald welke aanvragen binnen het voor het Cultuurplan 2025-2028 gereserveerde financiële kader vallen, welke met een positief advies buiten dit kader vallen (onder 'de zaaglijn') en welke een negatief advies krijgen. Vertrekpunt daarvoor waren de adviezen van de deelcommissies. De integrale commissie hanteerde, net als de deelcommissies, het beoordelingskader uit de adviesaanvraag als leidraad, maar hield bij het maken van de uiteindelijke keuzes in het bijzonder rekening met de door de gemeente vastgestelde prioriteit bij het bereik van de doelgroep licht en spreiding over de stad.

2. ALGEMENE BEVINDINGEN

Rotterdam mag trots zijn op een culturele sector die kwalitatief hoogwaardig is en tegelijkertijd steeds meer een afspiegeling vormt van de veelkleurigheid en diversiteit die de stad kenmerkt. De grotere instellingen met vaak al een lange geschiedenis presteren over het algemeen naar behoren, maar nieuwe en vaak kleinschaliger initiatieven zorgen bij uitstek voor meerstemmigheid. De commissie adviseert om van de 140 ingediende aanvragen er 106 te honoreren en daarvan zijn 23 instellingen nieuwkomers in het Cultuurplan. Een belangrijke investering in fris bloed, in nieuwe makers, disciplines en doelgroepen.

Daarmee wordt recht gedaan aan de dynamiek in de sector, de inspiratie die uit de plannen spreekt en de bevologenheid om bij te dragen aan een uitnodigend en divers cultuuraanbod. De keerzijde is er ook. De commissie moet noodgedwongen keuzes maken die nadelig uitpakken voor een aantal instellingen die nu nog onderdeel zijn van het Cultuurplan. Ook zijn er mooie plannen van nieuwkomers die buiten de boot vallen, waarvan de commissie ten zeerste hoopt dat zij hun weg vinden naar andere financieringsmogelijkheden van de gemeente.

Ten opzichte van vier jaar geleden heeft de sector als het gaat om waarde voor de stad, spreiding en werken voor en met nieuw publiek belangrijke stappen gezet. Toch worden op basis van de ingediende aanvragen nog altijd delen van de stad en de bevolking niet bediend. Binnen het transitietraject voor de culturele sector dat de gemeente Rotterdam heeft ingezet richting 2029 ziet de commissie het als een belangrijk aandachtspunt om meer culturele achtergronden vertegenwoordigd te zien onder de aanvragers.

Het stemt daarbij hoopvol dat talentontwikkeling, cultuureducatie en participatie binnen de Rotterdamse culturele sector veel aandacht krijgen, zowel van ‘gespecialiseerde’ organisaties als van producerende en presenterende instellingen die het als belangrijke neventaak zien. Daarbij dreigt op het vlak van talentontwikkeling wel een zekere versnippering en is binnen de (buitenschoolse) cultuureducatie de verhouding tussen enerzijds de SKVR en anderzijds een toenemend aantal kleinere initiatieven in de diverse wijken een aandachtspunt. Ook dat zijn belangrijke onderwerpen op weg naar 2029.

De stand van zaken binnen de verschillende culturele disciplines komt verderop in dit advies aan bod in de sectorbeschrijvingen. In algemene zin stelt de commissie vast dat de artistiek-inhoudelijke kwaliteit en de waarde voor de stad en haar bewoners hoog zijn. Ook dragen veel instellingen bij aan de internationale positie van Rotterdam. De commissie heeft grote bewondering voor de veerkracht die de sector heeft getoond na corona en de energiecrisis, maar zij constateert tegelijkertijd dat de zakelijke kwaliteit en de financiële positie van een relatief groot aantal instellingen onder druk staan. Met name sterk gestegen huisvestingslasten leiden tot vermindering van beschikbare budgetten voor activiteiten. Zo gaat steeds meer cultuurgeld naar vastgoed.

De gemeente Rotterdam vroeg ons als commissie advies uit te brengen over de ingediende aanvragen. Dat hebben wij naar eer en geweten gedaan. Daarbij realiseren wij ons ten volle dat de culturele sector in Rotterdam uit (veel) meer bestaat dan de instellingen die subsidie aanvragen in het kader van het Cultuurplan. Ook niet-door de gemeente gesubsidieerde, al dan niet commerciële instellingen en initiatieven zijn voor het culturele leven in Rotterdam van essentieel belang. De opdracht aan onze commissie bood geen ruimte om die bij deze algemene bevindingen te betrekken.

Reflectie op doelgroep licht en spreiding

De gemeente vroeg extra aandacht voor ‘doelgroep licht’, vanuit de wens om participatie te versterken. Het is de doelgroep die minder vaak cultuur bezoekt vanwege financiële barrières, gebrek aan interesse, gebrek aan passend aanbod of onvoldoende informatie. Hoewel er ten opzichte van een aantal jaren geleden al een lichte groei in deelname is, blijft verbetering nodig. De commissie heeft in de eindafweging dan ook prioriteit gegeven aan aanvragen die zich expliciet en met succes op deze doelgroep richten.

De commissie adviseert wel om nog eens kritisch te kijken naar het voor de doelgroep licht gehanteerde segmentatiemodel van Rotterdam Festivals, waar veel aanvragers dankbaar gebruik van maken. Nu vallen binnen de doelgroep licht Nieuwsgierige Toekomstgrijpers, Flanerende Plezierzoekers, Sociale Cultuurhoppers en Lokale Vrijtijdsgenieters. Het is de vraag of deze benamingen niet het zicht ontnemen op welke echte mensen of echte problemen – zoals armoede of eenzaamheid – er achter deze labels schuilgaan. Het model biedt inzicht als startpunt, maar het verschil maken gebeurt in de praktijk.

Ook spreiding over de stad heeft de commissie als belangrijk criterium in de eindafweging gehanteerd. Daarbij gaat het vaak om instellingen die in een wijk gevestigd zijn, maar bijvoorbeeld ook om festivals en evenementen die effectief zijn in het bereiken van wijken met een laag cultuurbezoek en om in het centrum gevestigde instellingen die inzetten op spreiding van activiteiten in de wijken. Een uitdaging daarbij is de beschikbaarheid van geschikte infrastructuur in alle wijken. De commissie adviseert om waar mogelijk lokale faciliteiten drager te laten zijn van een volwaardige wijkgerichte culturele infrastructuur, door ze (neven)functies te geven als bijvoorbeeld klein podium, presentatieplek of community center.

Artistieke kwaliteit en maatschappelijke waarde

Steeds meer instellingen zijn zich bewust van de maatschappelijke betekenis van hun werk. Toch heeft de commissie – in lijn met de adviesvraag van de gemeente maar ook uit eigen overtuiging – primair het criterium artistiek-inhoudelijke kwaliteit beoordeeld; een onvoldoende score op dat criterium leidde per definitie tot een negatief advies. Daarbij heeft de commissie zich terdege gerealiseerd dat het ‘klassieke kwaliteitsbegrip’ niet langer allesbepalend is, maar dat kwaliteit gerelateerd is aan de specifieke kenmerken van disciplines en hun uitingsvormen. Vanuit dat perspectief heeft de commissie de afzonderlijke aanvragen beoordeeld.

Ten opzichte van het huidige Cultuurplan neemt het aantal positief beoordeelde instellingen op het snijvlak van artistieke inhoud en maatschappelijke activiteiten toe. Het is een bewuste keuze van de commissie om juist die categorie een steviger plek te geven in het komende Cultuurplan. Dat gebeurde steeds op kwalitatieve gronden, vanuit het uitgangspunt dat louter maatschappelijke waarde, zonder dat daar een eigen artistiek-inhoudelijke visie aan ten grondslag ligt, niet voldoende is voor subsidiëring vanuit het Cultuurplan. Simpel gezegd: alles wat artistiek inhoudelijk van belang is heeft een maatschappelijke relevantie, maar niet alles met een maatschappelijke relevantie – of zelfs urgentie – is artistiek interessant. Een vraag – of discussie – die wat de commissie betreft relevant is voor de Transitie Cultuur 2029 is bijvoorbeeld: hoe beoordeel je community arts en talentontwikkeling op hun waarde aan de hand van artistiek-inhoudelijke criteria.

Verschillende instellingen leggen de brug tussen cultuur en het onderwijs of het sociale domein. Daar staat niet altijd een financiering tegenover vanuit deze beleidsdomeinen. De vraag die binnen de gemeente op tafel moet komen te liggen is: wie betaalt wat?

Impulsregeling

In de afgelopen periode was de Impulsregeling van kracht die (nieuwe) instellingen als het ware voorbereide op een positie in het Cultuurplan. En met succes: van de 20 instellingen uit de Impulsregeling dienden er 15 een aanvraag in voor het Cultuurplan en daarvan werden er 14 positief beoordeeld. Ter vergelijking: van de 31 andere nieuwe aanvragers kregen er 15 een negatief advies. Een duidelijke aanwijzing dat de Impulsregeling heeft gewerkt. Vanaf 2025 houdt de regeling op te bestaan. De commissie constateert dat er tegenover de afschaffing van de regeling nog geen nieuwe visie staat op hoe het Cultuurplan vanaf 2029 van nieuwe impulsen wordt voorzien. Die blijven noodzakelijk om aansluiting te houden of te krijgen bij alle doelgroepen in de stad en om ruimte te bieden aan nieuwe behoeftes en nieuwe kunstvormen die in de stad wel degelijk ontstaan. De commissie adviseert om ‘de toeleiding naar het Cultuurplan’ te borgen binnen de Transitie Cultuur 2029.

Cultuureducatie, talentontwikkeling en participatie

Cultuureducatie, talentontwikkeling en participatie vormen samen de voedingsbodem onder de permanente ontwikkeling van de kwaliteit van de culturele sector in Rotterdam en de maatschappelijke betekenis ervan. Een groot aantal instellingen houdt zich met een of meer van die onderwerpen bezig, maar wat ontbreekt is een coherent ecosysteem met onder meer ruimte voor kennisdeling. Dat vermindert de soms scheve verhoudingen tussen grote en (veel) kleine instellingen. Op het gebied van cultuureducatie werd het belang van onderlinge afstemming dan wel taakverdeling tussen de SKVR en andere aanbieders al benoemd. Bij talentontwikkeling zou een betere onderlinge afstemming kunnen leiden tot kwaliteitsverbetering van begeleidingstrajecten, een grotere toegankelijkheid en meer inclusie. En om de participatie te vergroten zijn onder meer culturele voorzieningen in de wijken nodig die voor en vooral met wijkbewoners programmeren.

Het is niet aan de commissie om een dergelijk ecosysteem te ontwerpen. De commissie adviseert wel om dit onderwerp samen met de sector tot een van de speerpunten van de Transitie Cultuur te maken.

De drie I's

Over het algemeen tonen Rotterdamse culturele organisaties een sterk bewustzijn van de waarden inclusiviteit, interconnectiviteit en innovatie. Hoewel er aanzienlijke inspanningen worden geleverd, is er ruimte voor verdere ontwikkeling en systematisering van concrete acties om deze waarden werkelijk te integreren in de praktijk. Ter illustratie: veel organisaties reflecteren op inclusiviteit als een noodzakelijke waarde in een diverse stad, maar het leidt slechts in beperkte mate tot meer concreet uitgewerkte plannen en acties, ook als het gaat om de toepassing van de Code Diversiteit & Inclusie. Als het gaat om interconnectiviteit wordt erkend dat samenwerking essentieel is en dat samenwerking met andere domeinen een potentieel vormt voor groei, maar toch beperkt de samenwerking zich veelal tot de cultuursector zelf; met uitzondering van het onderwijs. Samenwerking buiten het publieke domein is al helemaal schaars. Ook innovatie – anders dan artistiek inhoudelijke vernieuwing – wordt erkend als cruciaal, maar leidt zelden tot iets baanbrekends.

De commissie stelt als – open – vraag of de drie I's als beleidsinstrument nog steeds effectief zijn. Het risico bestaat dat ze na zoveel jaren zijn uitgewerkt. Bijvoorbeeld omdat ze deels overlappen met de codes. De Transitie Cultuur biedt een mogelijkheid bij uitstek om samen met de sector de waarde voor de stad opnieuw te bespreken en mogelijk van nieuwe impulsen te voorzien. Actualisering van de belangrijkste opgaven waar Rotterdam de komende jaren voor staat kan daarbij een bruikbaar – en inspirerend – vertrekpunt vormen.

Bedrijfsvoering: organisatie en ondernemerschap

Bij de beoordeling van de aanvragen heeft de commissie op basis van de beschikbare informatie moeten vaststellen dat zakelijke expertise, organisatieontwikkeling, kwaliteit van externe fondsenwerving en risicobeheersing – kortom, het geheel van de bedrijfsvoering – voor veel instellingen nog een te lage prioriteit hebben. De commissie adviseert de gemeente om bij komende subsidierondes extra aandacht aan het criterium zakelijke kwaliteit te geven, onder meer door hierover meer relevante informatie te vragen. Tegelijkertijd pleit de commissie ervoor om de administratieve druk voor aanvragers te verlichten, zoals dat voor de huidige aanvraagronde al was toegezegd maar nauwelijks is gebeurd.

De naleving van fair pay wordt regelmatig afhankelijk gesteld van de financiële mogelijkheden c.q. de toekenning van subsidies. Bij de toepassing van de Fair Practice Code in bredere zin blijven aspecten als sociale veiligheid en ontwikkelingsmogelijkheden van medewerkers vaak buiten beschouwing. Toch ziet de commissie wel een toenemend bewustzijn als het gaat om de codes. Dat geldt zeker voor de Governance Code Cultuur die vrij algemeen wordt toegepast.

Als het gaat om ondernemerschap bespeurt de commissie in beperkte mate een stijgende lijn. Het subsidie-aandeel van alle 140 aanvragen samen komt uit op 41 procent van de totale begroting. In de huidige periode is dat 43 procent.

Geadviseerde bedragen

De commissie heeft alle positief beoordeelde aanvragen voorzien van een geadviseerd subsidiebedrag. Daarbij heeft zij een aantal uitgangspunten geformuleerd. Het belangrijkste was dat bij instellingen die al deel uitmaken van het huidige Cultuurplan in beginsel geadviseerd wordt om het subsidieniveau 2024 te handhaven. De overwegingen daarbij waren enerzijds dat in de subsidiebedragen 2024 de tegemoetkoming voor en daarmee de kosten van fair pay al verdisconteerd zijn, anderzijds dat de gemeente nadrukkelijk aan de aanvragende instellingen heeft meegegeven om ten opzichte van de huidige periode geen extra activiteiten op te voeren. Bovendien wordt het cultuurplanbudget in de toekomst periodiek geïndexeerd. In de gevallen dat er toch hogere of lagere bedragen dan die voor 2024 zijn geadviseerd, is dit door de commissie toegelicht op basis van de voorliggende informatie.

Bij nieuwe aanvragers is het gevraagde bedrag als vertrekpunt genomen, maar de geadviseerde bedragen vallen regelmatig lager uit. Ook dat licht de commissie toe.

Een tweede uitgangspunt is dat aan relatief kleine instellingen die hetzij voor het eerst een cultuurplanaanvraag hebben ingediend dan wel pas in 2021 in het Cultuurplan zijn opgenomen een toeslag van 15 procent op het niveau 2024 is toegepast. Daarvoor was de belangrijkste reden dat deze instellingen – zoals bleek uit het onderzoek *Evaluatie Toeslag fair pay in Rotterdam* – de meeste moeite hebben om fair pay toe te passen². Daarnaast heeft de commissie met deze toelage de relatief kleine instellingen wat robuuster willen maken om hen een reëel toekomstperspectief te bieden. De commissie is ervan uitgegaan dat instellingen die al voor 2021 onderdeel waren van het Cultuurplan voldoende tijd hebben gehad om toepassing van fair pay onderdeel te maken van hun bedrijfsvoering.

Plan van aanpak RCB

De gemeente Rotterdam heeft de commissie gevraagd om een beoordeling te geven van het plan van aanpak dat de instellingen binnen de RCB samen hebben opgesteld en dat betrekking heeft op hun instellingsoverstijgende taak. Daarbij zou de invulling van de speerpunten inclusiviteit en interconnectiviteit extra aandacht moeten krijgen.

In het plan van aanpak stelt de RCB voor om in de periode 2025-2028 een aantal ‘doe-tafels’ te organiseren rondom twee thema’s: Gebouw en gebiedsontwikkeling en Werkgeverschap. Wat betreft het thema Gebouw en gebiedsontwikkeling wordt toegewerkt naar het opstellen van een toekomstvisie, waarbij Stadsontwikkeling en Vastgoed betrokken worden. De aandachtgebieden en doelen binnen het thema Werkgeverschap hebben betrekking op actuele en (daarmee) relevante vraagstukken.

² De commissie heeft de omschrijving van ‘kleine instellingen’ in dit onderzoek als uitgangspunt genomen.

Het plan kenmerkt zich door een praktische insteek; niet alles kan in één keer opgepakt worden. Binnen de gekozen aanpak en thematiek is dat ook volgens de commissie logisch. Desondanks vindt de commissie het plan als invulling van een instellingsoverstijgende taak en opdracht teleurstellend. Zo lijkt een voor de sector als geheel belangrijk thema als publieksontwikkeling van de agenda te zijn verdwenen. Ook in de uitwerking van de beschreven plannen valt op dat het argument ‘voor alle partijen relevant’ niet opgaat. Bij de genodigden voor de ‘doe-tafels’ staan namelijk alleen de instellingen genoemd met grote gebouwen en die met meer dan 50 personen in dienst. Het blijft volstrekt onduidelijk of en zo ja hoe ook kleine en middelgrote instellingen betrokken worden en/of profijt zullen hebben. Daardoor valt niet te beoordelen welk effect de plannen hebben voor de hele sector en of er dus sprake is van het versterken van de interconnectiviteit.

Inclusiviteit komt alleen aan de orde bij het thema Werkgeverschap, als het gaat over werkgelegenheid voor onder anderen vrijwilligers en vluchtelingen. En bij die toch al zeer beperkte ambities plaatst de RCB dan ook nog de kanttekening dat zij mogelijk financieel gezien niet haalbaar zijn, omdat volgens de RCB het financiële vertrekpunt voor 2025-2028 fors gemankeerd is.

De commissie mist in het plan een visie op wat de meerwaarde van de RCB voor de culturele sector (en de stad) is. Daarmee ontbreekt het de gezamenlijke RCB-instellingen ook aan realiteitszin. De voorkeurspositie van de RCB-instellingen wordt immers gelegitimeerd door een gezamenlijke inzet die verder gaat dan de eigen positie van de afzonderlijke instellingen en die aantoonbaar bijdraagt aan de ontwikkelbehoefte van de sector als geheel.

De commissie adviseert de RCB én de gemeente om de betekenis van de RCB voor de sector binnen de Transitie Cultuur opnieuw te definiëren en vervolgens concreet in te vullen. Mocht dat onverhoopt tot onvoldoende resultaat leiden, dan vervalt wat de commissie betreft de grond onder een aparte positie en behandeling van de RCB-instellingen.

3. OVERZICHT ADVIEZEN

Instelling	Deelcommissie	Advies	Geadviseerd subsidiebedrag	Gevraagd subsidiebedrag
(A)WAKE	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 91.000	€ 150.000
A Tale of A Tub	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 109.300	€ 120.000
Acteursgroep Wunderbaum	Theater	positief, binnen budget	€ 422.200	€ 430.000
Afrikaanderwijk Coöperatie	Letteren en Debat	positief, binnen budget	€ 175.000	€ 225.000
ALL CAPS	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 86.000	€ 175.000
AllthingsAfrica	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 80.000
Altstadt Rotterdam	Theater	positief, buiten budget	€ 50.000	€ 240.000
Amenti	Dans	positief, binnen budget	€ 135.000	€ 170.000
Architectuur Filmfestival Rotterdam (AFFR)	Film en Media	positief, binnen budget	€ 75.500	€ 95.000
Architectuur Instituut Rotterdam (AIR)	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 562.800	€ 594.730
Ark/Connor Schumacher	Dans	positief, binnen budget	€ 135.000	€ 150.000
Arminius	Letteren en Debat	positief, binnen budget	€ 196.400	€ 296.400
Baroeg	Muziek	positief, binnen budget	€ 530.000	€ 565.000
Brutus Space	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 166.600	€ 375.000
Buitenplaats Brienenoord	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 107.000	€ 150.000
Café Theater Festival (CTF)	Theater	negatief	niet van toepassing	€ 55.000
CBK Rotterdam	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 2.134.500	€ 2.205.300
Cecilia Moiso Company	Dans	positief, buiten budget	€ 80.000	€ 100.000
Chabot Museum Rotterdam	Musea en Erfgoed	positief, buiten budget	€ 149.500	€ 350.000
Circus Rotjeknor	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 215.000	€ 215.000
Club Gewalt	Theater	positief, binnen budget	€ 180.000	€ 220.000
Conny Janssen Danst	Dans	positief, binnen budget	€ 651.900	€ 750.000
Coops & Co	Muziek	positief, binnen budget	€ 50.000	€ 65.000
Cross Comix	Letteren en Debat	positief, binnen budget	€ 89.000	€ 153.000
Cult North	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 140.000	€ 140.000
Dansateliers	Dans	positief, buiten budget	€ 395.000	€ 435.000
De Dépendance	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 117.000	€ 117.000
de Doelen	Muziek	positief, RCB	niet van toepassing	€ 6.868.000
De Nieuwe Lichting	Muziek	positief, binnen budget	€ 140.000	€ 328.000
Designplatform Rotterdam	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, buiten budget	€ 146.000	€ 146.000
Digital Playground	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 365.000	€ 415.000
DIGITUP	Musea en Erfgoed	negatief	niet van toepassing	€ 152.390

Instelling	Deelcommissie	Advies	Geadviseerd subsidiebedrag	Gevraagd subsidiebedrag
DoelenEnsemble	Muziek	positief, binnen budget	€ 196.691,-	€ 270.000
Dutch Double Bass Festival	Muziek	positief, buiten budget	€ 35.000	€ 35.000
Epitome Entertainment (EE2)	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 222.000	€ 300.000
Extra Extra	Film en Media	positief, binnen budget	€ 181.000	€ 200.000
FERRY Foundation	Dans	negatief	niet van toepassing	€ 30.000
Frontaal	Letteren en Debat	positief, binnen budget	€ 67.000	€ 87.411
Garage Rotterdam	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 65.900	€ 83.000
GÂRDEN	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 222.200
Grande Loge	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 80.000	€ 80.000
GROUND5	Muziek	positief, binnen budget	€ 385.000	€ 385.000
Hiphop In Je Smoel (HIJS)	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	negatief	niet van toepassing	€ 428.100
HipHopHuis	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 928.200	€ 1.013.328
HipSick	Theater	positief, binnen budget	€ 63.000	€ 85.000
Hotel Modern	Theater	positief, binnen budget	€ 290.400	€ 295.000
House of Knowledge	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 190.000	€ 250.000
House of Urban Arts (HUA)	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, buiten budget	€ 198.600	€ 644.000
IMPACT	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 150.000	€ 150.000
Independent School for the City	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 122.000	€ 196.000
International Dance League	Dans	positief, binnen budget	€ 125.000	€ 125.000
International Film Festival Rotterdam (IFFR)	Film en Media	positief, binnen budget	€ 1.430.000	€ 1.750.000
Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR)	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 185.100	€ 350.000
Jeugdtheater Hofplein	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 1.625.000	€ 2.637.000
Kunsthal Rotterdam	Musea en Erfgoed	positief, RCB	niet van toepassing	€ 3.903.000
Kunstinstituut Melly	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 718.400	€ 849.000
LantarenVenster	Film en Media	positief, binnen budget	€ 1.818.000	€ 1.880.000
Laurens Vocaal	Muziek	positief, binnen budget	€ 300.000	€ 609.000
Laurenskerk	Muziek	positief, binnen budget	€ 265.705	€ 265.705
Leeway for Arts	Dans	negatief	niet van toepassing	€ 50.000
Live At Annabel	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 750.000
Live@BIRD	Muziek	positief, binnen budget	€ 385.000	€ 449.000
Lloydscompany	Dans	positief, binnen budget	€ 180.600	€ 250.000
Luxor Theater Rotterdam	Theater	positief, RCB	niet van toepassing	€ 3.636.000
Maas theater en dans / Maaspodium	Theater	positief, binnen budget	€ 2.059.500	€ 2.091.750

Instelling	Deelcommissie	Advies	Geadviseerd subsidiebedrag	Gevraagd subsidiebedrag
MaMA	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 297.900	€ 335.000
Maritiem Museum Rotterdam	Musea en Erfgoed	positief, RCB	niet van toepassing	€ 6.167.885
Matrix Rotterdam	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 210.000
Metropolis Festival	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 300.000
Misiconi	Dans	positief, binnen budget	€ 135.000	€ 160.000
Motel Mozaïque	Muziek	positief, binnen budget	€ 485.000	€ 485.000
Museum Boijmans Van Beuningen	Musea en Erfgoed	positief, RCB	niet van toepassing	€ 10.811.000
Music Matters	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 347.900	€ 385.000
NANOEK	Muziek	positief, binnen budget	€ 110.000	€ 140.000
Natuurhistorisch Museum Rotterdam	Musea en Erfgoed	positief, binnen budget	€ 1.065.000	€ 1.396.000
Nederlands Fotomuseum	Musea en Erfgoed	positief, binnen budget	€ 1.235.800	€ 1.998.000
New Rotterdam Jazz Orchestra (NRJO)	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 165.000
Nieuwe Instituut	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, buiten budget	€ 100.000	€ 250.000
North Sea Round Town (NSRT)	Muziek	positief, binnen budget	€ 132.500	€ 265.000
O. Festival	Muziek	positief, binnen budget	€ 371.000	€ 375.000
Office for Metropolitan Information (OMI)	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 135.000	€ 210.000
Operator	Muziek	positief, binnen budget	€ 125.000	€ 170.000
Passionate Bulkboek	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 281.000	€ 450.000
Podium Islemunda	Theater	positief, binnen budget	€ 751.000	€ 850.000
Poetry International	Letteren en Debat	positief, binnen budget	€ 362.000	€ 390.000
Popunie	Muziek	positief, binnen budget	€ 568.300	€ 583.700
PrintRoom	Film en Media	negatief	niet van toepassing	€ 165.000
Productiehuis FLOW	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, buiten budget	€ 138.000	€ 202.000
Punt 5	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 101.300	€ 125.000
RAAF muziektheater	Theater	positief, binnen budget	€ 100.000	€ 100.000
RAUW	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 124.000
Rib Art Space	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, buiten budget	€ 50.000	€ 50.000
Roffa Mon Amour	Film en Media	positief, binnen budget	€ 69.000	€ 150.000
RoMeO	Musea en Erfgoed	positief, binnen budget	€ 74.800	€ 74.800
Roodkapje	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 257.600	€ 363.933
Rotown	Muziek	positief, binnen budget	€ 424.000	€ 550.000
Rotown Magic	Letteren en Debat	positief, binnen budget	€ 120.000	€ 120.000
Rotterdam Arab Film Festival	Film en Media	positief, binnen budget	€ 111.500	€ 125.000
Rotterdam Bluegrass Festival	Muziek	positief, binnen budget	€ 120.000	€ 150.000

Instelling	Deelcommissie	Advies	Geadviseerd subsidiebedrag	Gevraagd subsidiebedrag
Rotterdam Circusstad	Theater	positief, binnen budget	€ 298.900	€ 365.000
Rotterdam International Duet Choreography Competition (RIDCC)	Dans	positief, binnen budget	€ 160.000	€ 180.000
Rotterdam Photo	Film en Media	negatief	niet van toepassing	€ 130.000
Rotterdam Street Culture Week (RSCW)	Muziek	positief, binnen budget	€ 125.000	€ 300.000
Rotterdam Unlimited Zomercarnaval	Muziek	positief, binnen budget	€ 538.900	€ 850.000
Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 49.000	€ 82.272
Rotterdams Philharmonisch Orkest	Muziek	positief, RCB	niet van toepassing	€ 8.014.000
Rotterdams Wijktheater	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 635.900	€ 646.115
Rotterdamse Dakendagen	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 175.100	€ 375.000
Scapino Ballet Rotterdam	Dans	positief, binnen budget	€ 1.393.000	€ 1.458.000
Sinfonia Rotterdam	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 750.000
SKVR	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 7.731.719	€ 8.200.000
Spraakuhloos	Letteren en Debat	positief, binnen budget	€ 251.000	€ 400.000
Stichting Fratsen	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	negatief	niet van toepassing	€ 225.000
Stichting Wijkcollectie	Musea en Erfgoed	positief, binnen budget	€ 150.000	€ 150.000
STORE	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 120.000	€ 120.000
Studio de Bakkerij	Theater	positief, binnen budget	€ 275.200	€ 335.000
Tailors & Wearers	Musea en Erfgoed	negatief	niet van toepassing	€ 100.000
Tall Tales Company	Theater	positief, binnen budget	€ 176.000	€ 200.000
Tangerine Tree	Film en Media	negatief	niet van toepassing	€ 150.000
Teddy Shouldn't Smoke	Dans	negatief	niet van toepassing	€ 95.000
The Writer's Guide (to the Galaxy)	Letteren en Debat	positief, binnen budget	€ 159.000	€ 270.000
Theater Babel Rotterdam	Theater	positief, binnen budget	€ 489.600	€ 564.000
Theater Mooi Weer	Theater	positief, buiten budget	€ 150.000	€ 300.000
Theater Rotterdam	Theater	positief, RCB	niet van toepassing	€ 10.236.000
Theater Walhalla	Theater	positief, binnen budget	€ 614.000	€ 950.000
Theater Zuidplein	Theater	positief, RCB	niet van toepassing	€ 5.614.125
TimeWindow	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	negatief	niet van toepassing	€ 260.000
Toneelgroep Jan Vos	Theater	negatief	niet van toepassing	€ 250.000
Uitgeverij Wilde Haren	Letteren en Debat	negatief	niet van toepassing	€ 83.719
URLAND	Theater	positief, binnen budget	€ 246.241	€ 275.000
V2_ Lab voor de Instabiele Media	Film en Media	positief, binnen budget	€ 325.000	€ 325.000
Verhalenhuis Belvédère	Musea en Erfgoed	positief, binnen budget	€ 331.700	€ 420.000
Vessel 11 (V11)	Muziek	negatief	niet van toepassing	€ 203.500

Instelling	Deelcommissie	Advies	Geadviseerd subsidiebedrag	Gevraagd subsidiebedrag
Villa Zebra	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 587.500	€ 780.000
WAT WE DOEN	Theater	positief, binnen budget	€ 179.100	€ 350.000
Watch That Sound	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 122.300	€ 130.000
Wereldmuseum Rotterdam	Musea en Erfgoed	positief, binnen budget	€ 5.500.000	€ 6.117.000
WORM	Muziek	positief, binnen budget	€ 812.300	€ 812.300
Xclusiv Company	Dans	positief, binnen budget	€ 301.600	€ 360.000
ZangExpress	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 69.690	€ 220.000

BKV-gelden

Zestien instellingen hebben BKV-gelden aangevraagd voor het Cultuurplan 2025-2028. Zij komen uit verschillende disciplineclusters: BKAD (6), Film en Media (3), Musea en Erfgoed (3), Cultuureducatie en Talentontwikkeling (3) en Muziek (1). Vijftien van deze aanvragers zijn positief beoordeeld door de commissie, waarvan één buiten budget. Instellingen kunnen enkel BKV-gelden ontvangen indien het advies van de commissie positief is en binnen het budget.

Aanvrager	Deelcommissie	Advies	Geadviseerd BKV	Gevraagd BKV
ALL CAPS	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 31.500	€ 75.000
Brutus Space	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 40.000	€ 42.380
Buitenplaats Brienenoord	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 20.000	€ 20.000
CBK Rotterdam	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 1.850.000	€ 2.000.000
Chabot Museum Rotterdam	Musea en Erfgoed	positief, buiten budget	€ 10.000,-	€ 40.000
Extra Extra	Film en Media	positief, binnen budget	€ 29.000	€ 55.000
Kunstinstituut Melly	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 85.000	€ 100.000
MaMA	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 40.000	€ 40.000
Museum Boijmans Van Beuningen	Musea en Erfgoed	positief, RCB	€ 80.000	€ 80.000
Office for Metropolitan Information (OMI)	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 15.000	€ 30.000
PrintRoom	Film en Media	negatief	niet van toepassing	€ 15.000
Roodkapje	Beeldende Kunst, Architectuur en Design	positief, binnen budget	€ 75.000	€ 127.390
Stichting Wijkcollectie	Musea en Erfgoed	positief, binnen budget	€ 10.000	€ 10.000
V2_ Lab voor de Instabiele Media	Film en Media	positief, binnen budget	€ 130.000	€ 150.000
Villa Zebra	Cultuureducatie en Talentontwikkeling	positief, binnen budget	€ 70.500	€ 75.000
WORM	Muziek	positief, binnen budget	€ 144.500	€ 144.500

4. Adviezen en sector- beschrijvingen

In deze sectie worden de adviezen voor de aanvragen voor het Cultuurplan 2025-2028 gepresenteerd, gesorteerd op discipline of disciplinecluster. Elk hoofdstuk begint met een beschrijving van de (deel)sector, gevolgd door de adviezen in alfabetische volgorde. De adviescommissie baseert haar bevindingen in deze sectorbeschrijvingen uitsluitend op de aanvragen voor het Cultuurplan 2025-2028 en niet op het gehele veld.

4.1 Beeldende Kunst, Architectuur en Design

Beeldende Kunst, Architectuur en Design vormen samen in Rotterdam een rijke, diverse, ambitieuze en inhoudelijk gedreven sector die artistieke kwaliteit weet te koppelen aan waarde voor de stad en bijdraagt aan de internationale positie van Rotterdam. De spreiding van het aanbod over de stad is beperkt, maar tegelijkertijd is het opvallend en positief dat er in toenemende mate activiteiten zijn in wijken waar eerder geen cultuurplanorganisaties actief waren.

In de Beeldende Kunst is het aanbod veelzijdig. Het omvat avantgarde-plekken (Kunstinstituut Melly en A Tale of A Tub), rauwe randjes (Brutus Space) en grassroots organisaties ((A)WAKE en Garage). Gevestigde partijen zoals CBK Rotterdam of Roodkapje tonen in hun aanvragen vernieuwende, vaak cross-disciplinaire ideeën. Opmerkelijk is dat geen aanvrager op het effect van het gesloten Boijmans van Beuningen reflecteert. Street art is, zeker gelet op de omvang van urban cultuur in Rotterdam, ondervertegenwoordigd.

Ook binnen de Architectuur laten de aanvragen een diverse en rijke cultuur zien. Zij weerspiegelen Rotterdams reputatie als architectuurstad van Nederland. Zowel kleine als grote organisaties zijn vertegenwoordigd en belichamen verschillende aspecten van de sector: van grote instellingen zoals IABR, het Nieuwe Instituut en AIR tot organisaties voor theoretische reflectie en opleiding zoals de Independent School for the City en De Dépendance en zelfs een hybride architectuur-design-beeldende kunstinstelling zoals OMI. Deze organisaties bieden samen een divers programma van tentoonstellingen, debatten en experimenten, waarbij urgente maatschappelijke thema's zoals klimaat, migratie en woningbouw vaak centraal staan. Wel ontbreekt naast OMI en het Nieuwe Instituut een permanente tentoonstellingsruimte.

De verbreding van het nu voornamelijk vakinhoudelijk geïnteresseerde publiek blijft een uitdaging. Concepten en methodes als 'bottom-up' en 'samen stad-maken' met diverse groepen en bewoners bieden volop kansen, met name in zo'n diverse stad als Rotterdam.

Qua zakelijke kwaliteit blinkt de sector niet uit, al is de financiële situatie over het algemeen wel gezond. Er is echter sprake van een grote afhankelijkheid van subsidies, waarbij innovatieve cofinancieringsmixen zeldzaam zijn. Gelet op de constante financiële druk en de beperkte omvang van sommige organisaties is het bewonderenswaardig dat aanvragers de Fair Practice Code serieus nemen. Duurzaamheid en klimaat worden gezien als belangrijke thema's en verschillende aanvragers streven ernaar om op dit gebied bij te dragen aan de desbetreffende uitdagingen van Rotterdam. Op het gebied van diversiteit en inclusie zijn binnen elk van de deeldisciplines duidelijke stappen gezet; het bewustzijn binnen de organisaties is aanwezig bij alle aanvragers. Concrete doelstellingen en vooral de uitvoering daarvan mogen in een aantal gevallen nog veel beter. Met name binnen Architectuur zijn de teams nog weinig divers.

Talentontwikkeling is minder prominent in het beleid van aanvragers. De ‘kweekvijver’ benadering van de Garage claimt succes, hoewel andere organisaties zoals Roodkapje en A Tale of A Tub ook kansen bieden. IABR’s ‘Agents of Change’ richt zich wel expliciet op talentontwikkeling. Maar over het algemeen is het geen strategisch focuspunt binnen aanvragen.

Beeldende Kunst

Binnen de Beeldende Kunst wordt veel samengewerkt, ook domeinoverschrijdend. De samenwerkingen beperken zich voornamelijk tot partnerschappen binnen de publieke sector, terwijl juist ook samenwerkingen met commerciële organisaties mogelijkheden bieden om kennis en ervaring uit te wisselen en een breder publiek aan te spreken. Daarnaast valt op dat de aard van de samenwerking in veel aanvragen slechts beknopt wordt beschreven. Ook wordt er op regionaal niveau weinig samengewerkt met omliggende gemeenten. Deze observaties doen de vraag rijzen in hoeverre de sector doordrongen is van de impact die hij kan hebben op grootstedelijke vraagstukken en op de unieke rol die kunst en cultuur hierin zou kunnen en moeten spelen.

Alle aanvragers hebben ook internationale connecties. Ze werken samen met internationale kunstenaars en/of organisaties, zowel in Rotterdam als in het buitenland of ook met Rotterdammers met een internationale achtergrond en dito perspectief. Kijken over de grens is binnen de sector vanzelfsprekend, alleen verschilt de mate van internationalisering. De Beeldende Kunst-sector zet Rotterdam op de kaart als internationale stad.

Wat betreft spreiding zouden de intermediair Cultuur Concreet en de cultuurregisseurs vaker kunnen worden betrokken. Nu ligt de focus vooral op het centrum en deels op de direct aangrenzende gebieden.

Hedendaagse, conceptuele kunst en de (beoogde) doelgroep vormen een complexe combinatie. Organisaties zoals CBK Rotterdam proberen conceptuele buitenkunst toegankelijk te maken met online rondleidingen, maar de potentie van figuratieve kunst (zoals bijvoorbeeld ‘Moments Contained’) is in termen van publieksbereik groter. Daarom wordt er samengewerkt met organisaties die wel toegang hebben tot specifieke groepen. Ook worden er programma’s ontwikkeld voor mensen zonder intrinsieke interesse in kunst. Deze inspanningen werpen op bescheiden schaal vruchten af, maar moeten geïntensiveerd worden om substantieel bereik te realiseren. Bijzonder prijzenswaardig zijn initiatieven die het verbindende karakter van kunst benutten om verschillende doelgroepen met elkaar in contact te brengen, zoals bijvoorbeeld Roodkapje dat als ambitie heeft geformuleerd.

Architectuur

Ook binnen de Architectuur wordt veel samengewerkt, zelfs over de grenzen van specifieke domeinen heen. De aard van deze samenwerkingen wordt in veel aanvragen echter slechts beknopt beschreven, terwijl juist door samen te werken de impact op grootstedelijke

vraagstukken aanzienlijk kan zijn. De sector onderkent dat ook wel, maar het had meer nadruk en een betere uitwerking moeten krijgen in de aanvragen. Zo vindt de commissie het opmerkelijk dat een voor de hand liggende samenwerking als die tussen AIR en IABR in de plannen van beide instellingen niet wordt genoemd.

De architectuursector speelt zeker een rol bij het internationaal profileren van Rotterdam. Alle aanvragers hebben internationale connecties, via internationale sprekers en/of organisaties en met Rotterdammers met een internationale achtergrond en perspectief. Ook hier is de internationale kijk vanzelfsprekend, met hooguit verschillen in (de mate van) toepassing. Het is bewonderenswaardig hoe organisaties als IABR en OMI de wijken ingaan en verbinding maken met het daar aanwezige publiek. Toch blijft het bereiken van de doelgroep licht een uitdaging, ondanks de goede pogingen die worden ondernomen. Door de inspanningen verder te intensiveren valt hier nog veel winst te behalen.

Design

Rotterdam beschikt op het gebied van Design over een goed functionerend ecosysteem en een flink aantal Rotterdamse ontwerpers heeft een (inter)nationale reputatie. Vanuit dat perspectief lijkt het in eerste instantie opmerkelijk en zelfs teleurstellend dat slechts twee organisaties een cultuurplanaanvraag hebben ingediend, waarvan er maar een exclusief op design is gericht. De andere kant van de medaille is echter dat de design-sector blijkbaar gekenmerkt wordt door sterk (cultureel) ondernemerschap en grotendeels kan functioneren zonder overheidssubsidie. Omdat de commissie zich in haar beschouwingen moet beperken tot het gesubsidieerde deel van de sector gaan wij op de positie van Design in Rotterdam hier niet nader in. De commissie adviseert de gemeente wel om in de komende jaren in kaart te brengen of en zo ja waar er lacunes zitten in de Design-keten en daarbij in het bijzonder de vraag te betrekken hoe het zit met de breedte en diversiteit van het (publieks)bereik.

Binnen het disciplinecluster Beeldende Kunst, Architectuur en Design adviseert de commissie over:

- (A)WAKE
- A Tale of A Tub
- ALL CAPS
- Architectuur Instituut Rotterdam (AIR)
- Brutus Space
- CBK Rotterdam
- De Dépendance
- Designplatform Rotterdam
- Garage Rotterdam
- Independent School for the City
- Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR)
- Kunstinstituut Melly
- Nieuwe Instituut
- Office for Metropolitan Information (OMI)
- Rib Art Space
- Roodkapje
- Rotterdamse Dakendagen

(A)WAKE

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 91.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 150.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“(A)WAKE richt zich specifiek op biculturele en diaspora-ontwerpers en kunstenaars, met wortels in de West-Aziatische en Noord Afrikaanse regio. WANA, van Kabul tot Casablanca. We maken ons hard voor het versterken van haar positie in de grootstedelijke maatschappij. Mensen uit de WANA-diaspora zitten namelijk veelal verspreid in de grote steden en hebben niet altijd toegang tot cultureel of financieel kapitaal en zijn vaak doelwit van politieke strategieën waarbij zij worden weggezet als een existentiële bedreiging voor de West-Europese identiteit. Middels hedendaagse kunstvormen, met een focus op digitaal, multidisciplinaire en maatschappij-kritisch.

Rotterdam is onze basis. Met onze blik gericht op de wereld, maken we de vertaalslag naar de dagelijkse realiteit van onze havenstad. We richten ons hierbij op grootstedelijke kwesties rondom identiteit, sociale cohesie, rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid. Kwesties die vaak in relatie staan met de spanningen tussen ‘hier’ en ‘daar’, tussen ‘ons’ en de ‘ander’. Door de turbulentie in de WANA-regio zelf en de effecten die hiervan voelbaar zijn in Europa, is onze ambitie om te bouwen aan een ‘instituut’ groter dan ooit, uniek voor een stad als Rotterdam.

(A)WAKE heeft de afgelopen jaren gebouwd aan twee stevige programmalijnen die het geraamte vormen voor onze organisatie: New Radicalisms en H3ritage Studios. Daarnaast werken we regelmatig aan (hedendaagse) kunstproducties, artiesten residenties, organiseren we talks en workshops, in samenwerking of op eigen initiatief. Voor de periode 2025-2028 concentreren we ons op het gieten van deze losstaande activiteiten in een heldere artistiek programmalijn en het bouwen van een eigen presentatieruimte.

Het cultureel landschap beweegt zich steeds verder naar de sociaal-politieke domeinen. Vanuit de ambitie om de kunst en cultuur sector diverser en inclusiever te maken, is identiteit de nieuwe hoofdmoot in het kunstenaarschap geworden. Met de intentie ruimte te maken, voelt het voor sommigen onder ons juist eerder beklemmend aan. Zeker voor jonge kunstenaars is identiteit een kwetsbaar onderwerp: waar je zoekt naar je eigen stem, wordt er van de buitenwereld verwacht het juist te etaleren. Met het gevaar dat je bijdraagt aan het eerder bevestigen van bepaalde stereotypen, categorisering of het gewicht van representatie moet dragen van een hele gemeenschap (lees: vluchtelingen, Arabische makers, queer). Goede intenties creëren een web vol verwachtingen waarin het moeilijk is te manoeuvreren.

Binnen (A)WAKE herkennen we onszelf in deze worstelingen, en tegelijkertijd kunnen we door onze ervaring jonge kunstenaars begeleiden om hun weg te vinden binnen de thematiek inclusie, identiteit en representatie. Het aanbieden van een internationaal netwerk van

coaches, gastsprekers en gelijkgestemde creatieven die zich voor langere tijd in dit werkveld bewegen en hebben moeten verhouden tot hun eigen identiteit en hun kunstenaarschap, zien we als een belangrijke stap naar een kunst- en ontwerpsector die meer in balans is dan de huidige.

Wij geloven dat humor een krachtig middel is dat debat kan creëren en ons kracht kan geven. Terwijl we experimenteren en onze identiteiten en hun wrijvingen opzoeken, willen we bijeenkomsten, publieke programma's en tentoonstellingen organiseren die onze behoefte om te lachen en te schreeuwen in deze precaire politieke en sociale contexten weerspiegelen."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. De programmatorische focus van het 'cultureel instituut' (A)WAKE op digitale cultuur en cross-mediale kunstvormen sluit aan bij zijn identiteit en beoogde doelgroep. 'Het emancipatorisch potentieel, democratisch karakter en overstijgend vermogen van verschillende (digitale) disciplines' verbindt immers over grenzen heen, en dat is wat (A) WAKE doet. De activiteiten die in de heldere en duidelijke aanvraag worden beschreven vloeien logisch voort uit deze missie. Ze getuigen van groot vakmanschap, zijn van hoge kwaliteit en voorbeeld stellend. Goed voorbeeld is het festival New Radicalisms, dat met zijn interessante line-up een springplank is voor jonge makers. Het werd genomineerd voor de &Award en directeur Shirin Mirachor werd geïnterviewd over de toepassing van de Fair Practice Code. Dit getuigt van erkenning door de sector. De prestaties tonen bovendien aan dat het team van (A)WAKE over de benodigde competenties beschikt om de beoogde ambities te realiseren. Dat is extra lovenswaardig, gezien het feit dat (A)WAKE een jonge organisatie is met veel starters. De beslissing om zich los te maken van cultuurpodium MONO is een positieve en emancipatoire stap, die de eigen positionering ten goede komt. (A)WAKE heeft grote ontwikkelstappen gezet.

(A)WAKE heeft een duidelijke visie op wie het wil bereiken en welke onderwerpen bij de beoogde doelgroep spelen. Het team van (A)WAKE is een directe afspiegeling van zijn doelgroep - 'een organisatie voor en door de gemeenschap' en dat zorgt mede voor grote zeggingskracht. Ook houdt (A)WAKE regelmatig diepte-interviews met de doelgroep om nog beter op behoeften in te kunnen spelen. (A)WAKE beschikt over een groot en relevant netwerk van gelijkgestemde grassroots-organisaties. Hierdoor is de organisatie uitstekend in staat om de beoogde doelgroepen te bereiken, die treffend beschreven en gesegmenteerd zijn in 'Diaspora', 'Bi-cultuur/tweede/derde generatie migrant', 'Wereldburger' en 'Outsiders'. In de toekomst wil (A)WAKE deze doelgroepen ook een fysieke ontmoetingsplek bieden op een locatie in Rotterdam. Ook dat past bij de missie van de organisatie, die verbinding centraal stelt.

(A)WAKE ziet zichzelf als middel om de gestelde ambities te verwezenlijken en niet als doel in zichzelf. Deze benadering getuigt van intrinsieke motivatie, urgentie en authenticiteit. De creativiteit, actualiteit en oorspronkelijkheid van (A)WAKE komen tot uiting in het programma. Dat is vernieuwend, inclusief en gericht op het versterken van bi-culturele en

diaspora-ontwerpers en kunstenaars met wortels in West-Aziatische en Noord-Afrikaanse regio's (WANA, van Kabul tot Casablanca). Het team vertegenwoordigt een breed scala aan talen, dialecten en culturele referenties. De betrokken kunstenaars/makers werken mee aan de realisatie van de fysieke locatie die ze nu missen en waarvoor de Agniesebuurt als passende beoogde plek is gekozen. Bovenal is (A)WAKE bijzonder in hoe migratie en identiteit het startpunt vormt van zijn doen en denken.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Dat (A)WAKE vanuit een onderscheidend startpunt werkt ten opzichte van andere culturele organisaties en bovendien actief samenwerkingen opzoekt, leidt tot veelvormige interconnectiviteit. Er wordt samengewerkt met zowel gevestigde namen (Kunstinstituut Melly, CBK Rotterdam, Grafisch Lyceum Rotterdam, Nieuwe Instituut) als voor de Rotterdamse culturele sector nieuwe makers. Hiermee maakt (A)WAKE het culturele klimaat van Rotterdam meer divers, wat voor een stad met het hoogste percentage inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond geen keuze, maar noodzaak is. Internationale partners als Le18, Kiosk Radio of Somerset House zijn verfrissend nieuw en inhoudelijk interessant voor Rotterdam.

(A)WAKE's positie is intrinsiek origineel, relevant en gericht op innovatie. Dat vertaalt zich in programma's met bijpassende makers en resulteert in nog ongehoorde perspectieven. Een voorbeeld hiervan is de H3ritage Studios, een 'experimentele kweekvijver waar opkomende elektronisch-muzikale artiesten met wortels binnen West-Azië en Noord-Afrika (WANA) samenkomen om het nieuwe geluid van WANA en haar diaspora samen te definiëren'.

Diversiteit en inclusiviteit zitten in het DNA van (A)WAKE: in personeel, programma, publiek en partners. Het wordt op dit gebied door de culturele sector gevonden als kennispartner. (A)WAKE spant zich ook op veel verschillende manieren in om zijn programma toegankelijk te maken, bijvoorbeeld digitaal door hotspots te creëren voor buurtbewoners zonder internet. Mogelijke drempels vanuit religieuze opvattingen neemt (A)WAKE weg door bijvoorbeeld gebedsruimtes en alcoholvrije zones in te richten bij sommige evenementen. Ondanks zijn al hoge standaard blijft (A)WAKE zich ontwikkelen op het gebied van diversiteit en inclusie, bijvoorbeeld door kennis te vergaren over neurodiversiteit en hoe hiermee om te gaan. Dat is zeer lovenswaardig.

(A)WAKE is lokaal geworteld en opereert zowel op lokaal als internationaal niveau, bijvoorbeeld met het programma Jossour in Marrakesh en Tunis of een programma voor het museum Somerset House in Londen. Het programma-format H3ritage Studios is ook uitgevoerd in Brussel en Antwerpen. Het unieke, internationale perspectief is kenmerkend voor (A)WAKE's programma. Het draagt bij aan de positionering van Rotterdam als een internationale stad en bevordert de ontwikkeling van de sector.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zeer goed. De organisatie is nog jong en klein, maar divers, enthousiast en gemotiveerd. (A)WAKE opereert op een professioneel niveau dat past bij zijn omvang. Hoewel de organisatie momenteel nog kennis inkoopt, zoals bij een externe financieel adviseur, is het voornemen om met de aangevraagde middelen deze expertise intern te ontwikkelen. Dit initiatief is onderdeel van een integraal plan voor de organisatiestructuur en de versteviging van de organisatie, dat is opgesteld met de hulp van coach Rashida Boukhizou. Ook streeft (A)WAKE naar professionalisering op het gebied van fair practice en governance: de waarde van deze codes wordt erkend in de aanvraag en vertaald naar concrete doelstellingen, zoals het aanstellen van een penningmeester om het bestuur te versterken. Voor alle drie codes geldt dat (A)WAKE open, duidelijk en geloofwaardig reflecteert op verbeterpunten.

(A)WAKE kent de financiële risico's die inherent zijn aan een projectorganisatie, zoals een beperkt eigen vermogen en een mogelijk krappe liquiditeitspositie. Hoewel de aanvraag voornamelijk beschrijvend van aard is en een gedetailleerde kwantitatieve onderbouwing van de plannen ontbreekt, blijft de begroting in lijn met de ontwikkeling van (A)WAKE tot nu toe. Daarnaast heeft (A)WAKE voldoende trackrecord om op terug te vallen en beschikt het over een solide financiële basis, wat vertrouwen geeft in een gezonde financiële bedrijfsvoering in de toekomst.

Tot dusverre heeft (A)WAKE zijn activiteiten met (eenmalige) projectbijdragen gefinancierd. Vanwege het projectmatige karakter van deze fondsen is (A)WAKE kwetsbaar, maar er is wel een goede spreiding van de projectbijdragen over meerdere fondsen. Met de Cultuurplan-subsidie wil (A)WAKE de financiering(smix) stabiliseren en verduurzamen. Dat verhoogt weliswaar zijn afhankelijkheid van één subsidiegever, maar de mate van afhankelijkheid blijft laag, zeker voor een niche-organisatie van deze omvang.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

A Tale of A Tub

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 109.300,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 120.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Als podium voor hedendaagse beeldende kunst en cultuur wil A Tale of A Tub een kritische reflectie van de samenleving en onze gedeelde leefwereld bieden. Hierbij zetten we de praktijken van kunstenaars en curatoren in als middel om complexe maatschappelijke vraagstukken te materialiseren en te bespreken met een breed publiek. We zien onze positie hierin als bruggenbouwer tussen verschillende (kunst)disciplines en publieksdoelgroepen en als sociale verzamelplaats voor het versterken en verrijken van onze dagelijkse leef- en werkpraktijken. Onder leiding van de recent aangestelde artistiek directeur Isabelle Sully en zakelijk directeur Sofie Post, houdt A Tale of A Tub dezelfde koers, geïnspireerd door de historische en sociale functies van de plek waar we zijn gevestigd: een voormalig washuis en badhuis in het midden van het Justus van Effencomplex in Spangen. Dit wordt gedaan door de oprichting van een kunstenaarsresidency, een zomercafé, een tentoonstellingsprogramma, educatieve programma's en door het opzetten van een krant en een bijbehorend schrijfprogramma.

Kunstenaars, curatoren en partners die betrokken zijn bij het 2025-2028 programma zijn onder andere: Houweling Telecommuseum, Rotterdam; Cultural Workers Unite, Rotterdam; REST (Rotterdam English Speaking Theatre); Cultuurtraject, Rotterdam; SBO Lucas, Rotterdam; Open Monumentendag; IMC Weekendschool, Rotterdam; Willem de Kooning Academie, Erasmus Universiteit en het Piet Zwart Instituut, Rotterdam; De Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag; Dutch Art Institute/ArtEZ, Arnhem; Rib, Kunstinstituut Melly en WORM, Rotterdam; Kultuurkoeriers, Rotterdam; JOAN, Los Angeles; Berkeley Art Museum en Pacific Filmarchief, Berkeley; Azië Kunstarchief, Hong Kong, Women's Art Library aan de Goldsmiths University, Londen; Museum of Osaka University, Osaka; Patty Chang, Pelumi Adejumo, Atsuko Tanaka, Group Material en de bewoners van Justus van Effen Complex, Anne Krul, Toon Fibbe, Pure Fiction, Cait McKinney, Szymon Adamczak, Danae Io, Michelle van Tongerloo, Iarlaith Ní Fheorais en Astrid Roemer.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. In de inspirerende aanvraag sluiten missie, visie en strategie goed op elkaar aan. Het daaruit voortvloeiende programma is al verrassend gedetailleerd uitgewerkt. Zowel uit de genoemde kunstenaarsnamen als uit (potentiële) samenwerkingspartners blijkt een stevige verankering in het (inter)nationale kunstveld, met name aan de meer experimentele, performatieve en conceptuele kant (relational esthetics). A Tale of A Tub is zich bewust van de omgeving waarin het gevestigd is en maakt dit onderdeel van zijn positionering: sociale verantwoordelijkheid is een centrale thematiek in het inhoudelijke programma en

in ook de wijze waarop A Tale of A Tub de wijk wil betrekken vanuit de artistieke en sociale praktijken van kunstenaars onderstreept dit: A Tale of A Tub neemt maatschappelijke verantwoordelijkheid met respect voor de makers. De structuur van tentoonstellingen en het schrijversprogramma is intelligent opgezet en het nieuwe residency-, educatie- en publieksprogramma is veelbelovend.

A Tale of A Tub beschrijft het beoogde publiek als zijn ‘community’, gesegmenteerd vanuit zijn eigen inzicht en kennis van deze groepen in drie ‘lagen’. Deze omvatten een breed publiek en de commissie acht het haalbaar dat dit publiek met de programmering wordt bereikt. Het is positief hoe A Tale of A Tub de oorspronkelijke functie van het badhuis – ontmoeting – gebruikt als inspiratie voor zijn benadering.

Door de vestiging in Spangen en de daaruit voortkomende thema’s heeft A Tale of A Tub een eigen en oorspronkelijke invalshoek die het vertaalt in praktische en actuele toepassingen. Goed voorbeeld is een kunstenaarsresidentie die zich richt op de eigen woonomgeving via lokaal ingebedde community-projecten. Door de gekozen laboratoriumfunctie is er ruimte voor experiment en mislukking. Hierdoor biedt A Tale of A Tub ruimte aan jonge makers (kunstenaars en curatoren) voor eigenzinnige projecten. Het plan bevat duidelijke bereikdoelstellingen.

A Tale of A Tub werkt op internationale schaal samen, onder andere met JOAN, Los Angeles, waarmee tentoonstellingen zullen worden uitgewisseld. Samen met Shimmer en Rib Art Space spant het zich in om op internationale platforms zichtbaarheid te creëren voor de Rotterdamse kunstscene. Het instituut is van plan om een internationaal ondersteuningsnetwerk op te zetten tussen vrouwelijke directeuren binnen hedendaagse kunstpodia. Voor een organisatie van die omvang beoordeelt de commissie zijn bijdrage aan de internationaliteit van Rotterdam als opmerkelijk.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Voor A Tale of A Tub is interconnectiviteit een kernwaarde die doordringt in al zijn projecten, geïnspireerd door ontmoetingen en uitwisselingen. De activiteiten zijn divers en overlappen verschillende disciplines, tot stand gebracht door samenwerkingen met lokale, nationale en internationale curatoren en kunstenaars. De keuze van partners is goed doordacht en sluit aan bij de missie, rol en locatie van de organisatie. De samenwerkingen met lokale partijen voor educatieve activiteiten krijgen een grotere nadruk in de nieuwe plannen, die gerealiseerd moeten worden door een ‘educatie-curator’. De commissie moedigt aan om daarnaast ook vooral samen te werken met kunstenaars en makers uit de wijk.

A Tale of A Tub beschrijft zichzelf ‘als testruimte voor artistieke experimenten, die grotere gevestigde instellingen vaak niet kunnen aanbieden’. In de basis is zo’n plek al innovatief. Ook de tot nu toe gebruikelijke vierjaarlijkse wisseling van directeur zorgt voor een nieuw perspectief en nieuwe focus.

Een voorbeeld van een innovatief programma is de geplande krant met bijbehorend schrijversprogramma. De schrijvers zijn interessant, maar de commissie plaatst daarbij wel de kanttekening dat een krant in een wijk met een relatief hoog percentage laaggeletterdheid een twijfelachtig middel is om contact met de wijk te leggen. Een ander voorbeeld van innovatief vermogen is de hybride rol van de 'educatie-curator' en de plaatsing van educatie aan het begin van de product-ontwikkelingsketen.

Uit de aanvraag blijkt dat A Tale of A Tub streeft naar een brede benadering van toegankelijkheid en inclusie op alle niveaus van de organisatie en in zijn werk. De langetermijnvisie op diversiteit en inclusie is concreet beschreven en stevig verankerd in de kernwaarden van de organisatie. De commissie is positief over de intentie om het programma en vooral ook de communicatie passend bij de wijk Spangen te maken, maar plaatst gezien de inspanningen en resultaten tot nu toe vraagtekens bij de slagingskansen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De organisatie oogt stevig qua kwaliteiten en rolverdeling. Op het gebied van personeelsbeleid beschrijft A Tale of A Tube de noodzaak tot professionalisering. Overuren worden niet uitbetaald en er is geen individueel opleidingsbudget. Wel heeft het de ambitie om het kernteam een dienstverband aan te bieden; tot op heden werkt iedereen op freelancebasis met een regulier salaris. De commissie benadrukt het belang hiervan. De realisatie van de artistieke doelstellingen is immers voor een groot deel afhankelijk van de personele bezetting. De aanvraag laat zien dat A Tale of A Tub actief bezig is met het nog beter toepassen van de Governance Code Cultuur. Vanaf 2024 zal er vanuit de Raad van Toezicht jaarlijks een beoordelingsgesprek gevoerd worden. Hoewel A Tale of A Tub de diversiteit in de Raad van Toezicht heeft verbeterd, zijn er nog stappen te maken binnen het team.

Het instituut onderkent dit, maar een concrete uitwerking van stappen die moeten leiden tot een meer diverse staf ontbreekt in de aanvraag.

De ingediende begroting vormt een overtuigende vertaling van de inhoudelijke plannen. De inkomstenstructuur is helder toegelicht en de kostenstructuur laat zien dat er goed wordt gestuurd op de activiteiten, met oog voor mogelijke besparingen. De personele lasten stijgen aanzienlijk door de uitbreiding van het team en de doorrekening van fair pay. Hoe A Tale of A Tub hiermee wil omgaan bij een lagere dan de gevraagde subsidietoekenning wordt in de aanvraag niet toegelicht. De commissie is positief over het voornemen om de zakelijke directeur meer in positie te brengen om extra fondsen te werven.

De commissie beoordeelt de financiële bedrijfsvoering als voldoende gezond, al is A Tale of A Tub voor een groot deel aangewezen op subsidies. De inspanningen om de financieringsmix te verbeteren zijn positief. De vermindering van eigen inkomsten (gratis aanbieden tentoonstellingsprogramma om drempels in de stad te verlagen) en de hogere

personeelslasten wil de organisatie compenseren met private fondsen, particuliere donateurs en vooral door een verhoging van de subsidieaanvragen. Hoewel A Tale of A Tub over een beperkt eigen vermogen beschikt om financiële tegenvallers op te vangen, heeft de commissie gezien de historie en de liquiditeit vertrouwen in de financiële continuïteit van de organisatie. Onderzoek naar mogelijkheden om meer eigen inkomsten te genereren door verhuur verdient aandacht.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

ALL CAPS

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 86.000,- en € 31.500,- BKV-gelden
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 175.000,- en € 75.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Street art als volwaardige kunstvorm en ALL CAPS als structurele organisatie.

Vanuit de diepgewortelde overtuiging dat street art de levens en de leefomgeving van mensen verrijkt, willen wij met ALL CAPS deze kunstvorm tot bloei brengen en een stevig draagvlak en voedingsbodem bieden voor street art. Hiertoe is het noodzakelijk dat er in continuïteit gewerkt wordt aan de ontwikkeling van street art in Rotterdam met als hoogtepunt een jaarlijks internationaal festival, waarmee wij een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een wijk waar kunst en cultuur niet vanzelfsprekend zijn. Ook worden gedurende het jaar projecten georganiseerd die een actuele afspiegeling zijn van street art als kunstvorm en maken wij deze kunst toegankelijk voor iedereen. ALL CAPS draagt bij aan de verrijking van de kunst in de openbare ruimte van Rotterdam en wordt daarmee aantrekkelijk voor zowel bezoekers uit binnen- als buitenland.

ALL CAPS groeit van een festival naar een volwaardige organisatie met een jaarprogramma en een centrale positie in de Rotterdamse street art scene. Vanaf 2025 richt ALL CAPS zich specifiek op professionele street art kunstenaars, beoordeeld op basis van vakmanschap, oorspronkelijkheid en zeggingskracht en ziet professionaliteit in de ambitie om van kunst te kunnen leven, onafhankelijk van formele opleiding of leeftijd. De projecten van ALL CAPS bieden een solide basis voor de kunstvorm, bereiken zowel een breed als een specialistisch publiek, ondersteunen kunstenaars op verschillende carrièreniveaus en bevorderen professionalisering en internationale samenwerking.

Ons jaarprogramma bestaat uit verschillende losse projecten die de breedte en ontwikkeling van de kunstvorm laten zien en komen allemaal weer bij elkaar tijdens het jaarlijkse festival. Op deze manier kunnen we gedurende het jaar dieper op bepaalde onderwerpen ingaan en deze kennis, netwerken en inzichten meenemen naar het festival.

BACK 2 BASICS: Jaarlijks biedt ALL CAPS één kunstenaar met graffiti-roots de kans om een project uit te voeren dat deze roots benadrukt. GROUP EXPO: Een groepsexpositie op basis van een actueel thema binnen de street art.

ARTIST IN RESIDENCE: Een Rotterdamse kunstenaar wordt gekoppeld aan een collega-kunstenaar op basis van ontwikkel en leerbehoefte. Uitgedaagd om gezamenlijk kunstwerken te creëren, waarmee ze het naar een hoger niveau tillen. MURAL TRAINING: Als ervaringsdeskundige binnen de Rotterdamse street art scene brengen we de verschillende onderdelen samen van het werken in de buitenruimte om professioneel werk te realiseren.

CURATORS MEET: Door internationale curatoren uit te nodigen in Rotterdam, stimuleert ALL CAPS niet alleen het ervaren van de stad, maar ook het ontvangen van waardevolle feedback van professionals. Dit draagt bij aan de internationale erkenning van Rotterdam als kunststad en legt waardevolle verbindingen.

Het FESTIVAL bestaande uit muurschilderingen, expositie, sculpturen, kennisprogramma en een afsluitende festival dag is toegankelijk voor iedereen en benadrukt diversiteit en gemeenschap door kunstenaars van verschillende achtergronden en stijlen uit verschillende landen samen te brengen. Ons festival is essentieel voor de positie van Rotterdam als street art stad.

Kortom, ALL CAPS positioneert zich als een organisatie die hoogwaardige autonome street art promoot, toegankelijk is voor iedereen en een positieve bijdrage levert aan de stad Rotterdam.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. De curatoren van ALL CAPS zijn diep geworteld in de straatkunstcultuur, vaak van jongs af aan. Ze hebben een goed overzicht van de verschillende uitingsvormen van straatkunst en het veld, zowel lokaal als internationaal, en zijn bekend met het discours in Rotterdam. Zij kennen de stad goed en kiezen de juiste locaties voor hun activiteiten. De aanvraag laat een goede mix zien van kunstenaars met een lokale en een (inter)nationale achtergrond. De artistieke reikwijdte van ALL CAPS is echter beperkt en de curatoriële visie op de keuze van kunstenaars of onderwerpen en hoe de werken op elkaar reageren wordt in de aanvraag niet toegelicht. De aanvullende programma's zoals training, begeleiding en kennisdeling overtuigen niet van een artistieke noodzaak om van het festival een jaarprogramma te maken. Bovendien is dat jaarprogramma in de aanvraag maar zeer beperkt uitgewerkt.

ALL CAPS wijst de doelgroep licht aan als kerndoelgroep als logische consequentie van het uitgangspunt gedeeld eigenaarschap. Ze bereiken deze doelgroep door hun locatiekeuze en hun langdurige aanwezigheid daar, de schaal van de werken en door de wijkbewoners te betrekken bij de totstandkoming van een muurschildering en bij de organisatie van hun gratis toegankelijke festival. De spreiding door de stad is lovenswaardig. Ook street art-eigen aspecten zoals visuele aantrekkingskracht en expressie van cultuur en identiteit en de 'gevarieerde festivalbeleving' met workshops en muziek zorgen voor een divers en veelal ook jong publiek, van voorbijgangers tot professionals. ALL CAPS wil zich vanaf 2025 op de professionele kunstenaar binnen de street art-community richten. Hoe zij dat doen en welke consequenties dit heeft voor hun programma en het bereik (waaronder dat van de doelgroep licht), wordt echter niet toegelicht (de marketingparagraaf is summier) en is moeilijk te rijmen met de beoogde groei van bezoeken.

ALL CAPS speelt met hun locatiekeuzes en de manier waarop ze de wijk betrekken bij de totstandkoming van de muurschilderingen in op actuele stedelijke uitdagingen. Toch ontbreekt er creativiteit en originaliteit in de plannen. Hoe ALL CAPS zich onderscheidt van andere street art festivals wordt niet duidelijk. De argumentatie om gedurende het hele jaar te programmeren is niet gebaseerd op argumenten van artistieke kwaliteit en authenticiteit en daarmee niet sterk. ALL CAPS trekt ook een internationaal publiek van vakgenoten aan. Ze beschikken over een internationaal netwerk en zien zichzelf als ‘ambassadeur van Rotterdamse kunstenaarschap in het buitenland’. Wat de (beoogde) resultaten zijn van die internationale praktijk wordt echter niet toegelicht in de aanvraag.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Samenwerkingen in de stad zijn essentieel voor deze kunstvorm, aangezien een muur (vrijwel) altijd eigendom is van andere partijen. ALL CAPS slaagt erin om een breed scala aan samenwerkingen op te zetten en te onderhouden. Het is interessant hoe ALL CAPS in de wijk verbindingen weet te leggen die leiden tot inclusieve programmering. De commissie is positief over de geplande samenwerking met CBK Rotterdam, gezien hun beider bijdrage aan kunst in de openbare ruimte en de voorbeeldfunctie van Rotterdam op dit gebied binnen Nederland. ALL CAPS is actief in wijken waar tot nu toe weinig culturele activiteiten zijn, zoals bijvoorbeeld Beverwaard. Dat is positief, maar de aanvraag mist juist op dat onderdeel een concrete beschrijving van de (samenwerkings)partners en hoe de lokale doelgroep actief en wezenlijk bij kan dragen aan de creaties.

De commissie is positief over het kennisprogramma INSIGHT voor professionals als mogelijke stimulans voor bredere innovatie binnen het veld. De werkwijze van ALL CAPS zelf, met telkens nieuwe locaties, samenwerkingen, kunstenaars en thema's, is in zichzelf innovatief maar inmiddels ook beproefd.

De street art-community is van nature cultureel divers en de kunstvorm is dankzij het gratis karakter en de visuele aantrekkingskracht zeer toegankelijk. Om een brede vertegenwoordiging te bevorderen – momenteel zijn de makers voornamelijk mannen – zet ALL CAPS zich in om kunstenaars van diverse genderidentiteiten een platform te bieden. Dat is positief, evenals de inspanningen om de kunstwerken ook toegankelijk te maken voor mensen met beperkte mobiliteit. ALL CAPS toont op het gebied van diversiteit en inclusie kritische zelfreflectie en beschrijft concrete doelstellingen. De beschrijving van hoe deze volgende stappen te realiseren beoordeelt de commissie echter als beperkt realistisch of weinig doortastend. Een voorbeeld is het gebruik van ‘open sollicitaties’ voor meer diversiteit in het team.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De Governance Code Cultuur wordt in de aanvraag te kort besproken, gezien de recente splitsingen van de stichtingen. Hoe stabiel de nieuwe structuur van de organisatie is kan de commissie onvoldoende

opmaken uit de aanvraag. De commissie is hier kritisch over. Vanaf 2025 gebruikt ALL CAPS de cao Toneel en Dans, een opmerkelijke keuze die volgens ALL CAPS is geadviseerd door de Kunstenbond. De commissie waardeert dat ALL CAPS aandacht besteedt aan ecologische duurzaamheid (bijvoorbeeld door de voetafdruk van het festival te verkleinen of artiesten treintickets in plaats van vliegtickets aan te bieden) en dat het zich inspant om aan de fair pay-vereisten te voldoen. De financiële onderbouwing op dat gebied ontbreekt echter deels. Zo is de hoogte van de vrijwilligersvergoeding onbekend en wordt het uurtarief voor de zzp'ers niet expliciet genoemd.

De begroting is op zich een goede vertaling van het plan, maar de uitwerking van het jaarprogramma (naast het festival) en de groei in bereik en bezoeken met bijbehorende marketing- en communicatiestrategie zijn te summier toegelicht. De forse groei van de begroting staat enigszins haaks op de beoogde groei van fysieke bezoekers met slechts ongeveer 10 procent. Ook is de toename van het aantal deelnemers aan het jaarprogramma niet onderbouwd. De inkomstenstructuur is helder toegelicht. In de kostenstructuur stijgen de personeelskosten aanzienlijk, wat ALL CAPS toeschrijft aan de (deels tijdelijke) uitbreiding van het team en de invoering van fair pay. Gezien de ambities is de beoogde personele groei verklaarbaar, maar de commissie acht de dekking niet realistisch. Andere beheersmaatregelen voor mogelijke financiële tegenvallers ontbreken in het plan en het beperkte eigen vermogen maakt de liquiditeit onzeker.

ALL CAPS spant zich voldoende in om cofinanciering te vinden en de kwaliteit van de beoogde financieringsmix is goed. De risicospreiding is verbeterd ten opzichte van 2022 met meerdere bronnen (zoals sponsors, private fondsen, commerciële opdrachten en bezoekersinkomsten) en beoogde structurele financiering (Mondriaan Fonds en het Cultuurplan). In het verleden is ALL CAPS succesvol gebleken in het werven van fondsen. Toch beoordeelt de commissie de financiële doelen als niet realistisch in relatie tot de forse groei van de begroting.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen. Daarnaast adviseert de commissie € 31.500 aan BKV-gelden.

Architectuur Instituut Rotterdam (AIR)

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 562.800,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 594.730,-

Samenvatting van de aanvraag

“Architectuur Instituut Rotterdam (AIR) is een middelgrote instelling die een missie met grote ambitie nastreeft. In die tussenmaat kunnen wij de rol van intermediair goed vormgeven. AIR heeft de afgelopen jaren een nationaal toonaangevende positie verworven door in het midden te blijven staan en heeft via het ontwerpgesprek uiteenlopende netwerken aan elkaar weten te verbinden bij het aangaan van complexe opgaven. Wij geloven dat de kracht en inhoud van onze programma’s vanuit het lokale ook internationaal van waarde zijn.

De manier waarop AIR opereert, door wederkerig samen te werken en ons te verbinden met zowel de professional als degene die het aangaat, is uniek in Nederland. De belangrijke opgaven van deze tijd, die nu nog abstract zijn, zullen snel gaan resulteren in complexe ruimtelijke veranderingen op verschillende schaalniveaus. De klimaatopgave, energietransitie, mobiliteitstransitie en de woonopgave werpen bovendien belangrijke vragen over rechtvaardigheid en eigenaarschap van de stad op. Deze ruimtelijke transitie is zo veelomvattend dat er ook sprake is van een culturele opgave. AIR ziet het als zijn missie om zoveel mogelijk mensen mee te nemen in de complexiteit van deze grote ruimtelijke vraagstukken en ze te verbinden aan concrete ontwikkelingen in onze maatschappij en leefomgeving. Meer begrip leidt tot meer draagvlak én tot betere vragen. Zonder draagvlak is elke transitie een strijd en wordt verandering ervaren als iets dat bewoners overkomt, terwijl stadmaken ons leert dat bewoners of buurtinitiatieven ook concreet expertise inbrengen om transities vanuit het lokale perspectief verder te brengen. Daarom werken we aan een cultuur van samen stadmaken. Interconnectiviteit, innovatie en inclusie starten immers bij de conditie van wederkerigheid, waar ruimte is voor dialoog, experiment, diversiteit en complexiteit.

AIR initieert, organiseert en coördineert inhoudelijke activiteitenprogramma’s, waaronder debat- en lezingenreeksen, workshops, expertmeetings, stadlabs, cultuuronderwijs, talentprogramma’s, ontwerpcompetities, conferenties en festivals. Daarnaast organiseert AIR netwerken rond ruimtelijke vraagstukken en draagt AIR bij aan Rotterdams architectuurbeleid. Met onze programmering verbinden we lokale praktijken aan internationale opgaven en netwerken.

Vanuit de jarenlange betrokkenheid bij de stad heeft AIR een breed cultureel platform opgebouwd. De komende periode wil AIR een volgende stap zetten en een stem geven aan bewoners en community’s, over zowel hun leefomgeving als over grootschalige ruimtelijke planvorming. Daarin heeft ontwerp een centrale rol, want dat is waar AIR in gelooft: ontwerp is hét instrument om gesprekken over de stad en ruimtelijke opgaven breed te voeren. Met de ambitie om culturele netwerken en groeperingen positie en eigenaarschap te geven in het

ruimtelijke domein en andersom door met professionals in een culturele context de opgaven bespreekbaar te maken, werken we de komende periode onder de noemer: Ruimte voor Cultuur - Culturele Ruimte.

Het team van AIR is compact en wendbaar voor grote evenementen. Met een nieuw HR-model bestendigen we onze netwerkkracht ook in de organisatie. Met nieuwe partnerschappen en fondsenwerving weten we de financieringsmix te vergroten. De codes zien wij als een kompas voor de stevigheid van onze organisatie. Team AIR kijkt ernaar uit de volgende stap te maken met haar toonaangevende programmering, waarmee lokaliteit verbonden wordt aan internationale netwerken en opgaven.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De aanvraag van Architectuur Instituut Rotterdam (AIR) getuigt van de kennis, kundigheid en competenties die nodig zijn om de artistiek-inhoudelijke ambities op een goed niveau te kunnen realiseren. Dat blijkt bijvoorbeeld uit hoe AIR succesvol bestuurders, bewoners en professionals middels zijn programma's met elkaar weet te verbinden. Het programma is helder opgebouwd, actueel en daarmee relevant. De jaarlijks honderdvijftig kleine en grote activiteiten zijn van hoogwaardige kwaliteit en de 'Rotterdam Architectuur Maand' en het 'Stadmakerscongres' zijn professioneel georganiseerd en nationaal toonaangevend.

AIR wil een cultuur van 'samen stadmaken' stimuleren en heeft zich tot doel gesteld om niet alleen professionals, maar ook andere bewoners actief te betrekken bij het onderzoeken en bespreken van ruimtelijke stadsopgaven. De commissie is positief over dit streven en leest in het plan een succesvolle implementatie op activiteitsniveau, bijvoorbeeld als het gaat om het betrekken van de skater-community. Het beschouwen van de skaters als experts, vanuit hun gebruikservaring van openbare ruimte, is een kansrijke aanpak om deze groep mede-eigenaar te maken van de ruimtelijke ontwikkelingen. Ook andere programma's als 'Stad Vol Energie' en 'House of the Future' volgen deze aanpak. AIR overtuigt echter onvoldoende als het gaat om de positie in de 'haarvaten van de maatschappij' nu al te claimen en op basis van wederkerigheid 'plekken van betekenis' met elkaar te verbinden. De commissie mist een concreet plan dat aantoont hoe het netwerk uitgebreid gaat worden met vernieuwende partners.

AIR blijft met zijn artistiek-inhoudelijke plannen en activiteiten dicht bij de architectuur en het ontwerp, waarmee AIR geloofwaardig opereert. Dat gebeurt bijvoorbeeld door met participatieve design-workshops een stem te geven aan bewoners. AIR's activiteiten faciliteren doorgaans aan het vak gerelateerde en niet louter maatschappelijke discussies. Actualiteit maakt deel uit van de aanvraag zonder dat het gezocht overkomt. De vanzelfsprekendheid waarmee de aanvraag is geschreven draagt bij aan de authenticiteit. Daarbij plaatst de commissie de kanttekening, dat zij af en toe een nadere uitwerking van de plannen mist. Zo is zij op zich positief over het belang dat AIR toekent aan 'wederkerigheid' in samenwerkingen, maar niet duidelijk wordt waar deze wederkerigheid concreet in resulteert.

AIR is vast geworteld in het ecosysteem van architectuur in Rotterdam en de netwerken van de makers. Vanuit deze positie zet AIR Rotterdam als architectuurstad ook internationaal op de kaart, bijvoorbeeld met de 'Rotterdam Architectuur Maand'.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Door de samenwerking met zo'n negentig partners manifesteert AIR zich als een belangrijke netwerkorganisatie in de stad. AIR heeft de ambitie om partnerschappen te bouwen in zowel de institutionele wereld van overheid en onderwijs als in de wereld van connectors, initiatiefnemers en groeperingen 'in de haarvaten van de stad'. Wat in de aanvraag ontbreekt is een concreet plan. Het 'Stadmakerscongres' bijvoorbeeld wordt voor tachtig procent door professionals bezocht en heeft niet het diverse publiek – in de zaal noch op het podium – dat het zou moeten hebben, wil AIR zijn claim van 'samen bouwen aan de stad' waar kunnen maken.

AIR's thematische insteek om klimaatopgave, energietransitie, mobiliteitstransitie en de woonopgave in verbinding te brengen met vraagstukken omtrent rechtvaardigheid en eigenaarschap van de stad, is vernieuwend en vindt de commissie positief. Verder richt de in de aanvraag beschreven innovatie zich voornamelijk op de vernieuwing van de programmamethodieken. Dat suggereert een innovatieve aanpak, die echter niet specifiek wordt omschreven dan 'op locatie programmeren', 'nieuwe media inzetten', 'jongeren betrekken' en 'programmavormen aanpassen'. Goed zijn de architectuureducatie-programma's op scholen. Dit wordt binnen het onderwijs nog weinig gedaan.

AIR werkt aan inclusiviteit en diversiteit. In 2023 heeft een externe expert de formats en werkmethodes op de vier P's geanalyseerd. Desondanks ontbreekt in de aanvraag de toelichting op de resultaten van deze analyse en ook de vertaling naar (nieuwe) methodieken om iets met de resultaten te doen. Een uitzondering vormt de monitoring van het 'Stadmakerscongres' op diversiteit en inclusie vanaf 2024. Cijfers over de huidige diversiteit van personeel, Raad van Toezicht en recent publiek ontbreken. Tijdens de 'Rotterdam Architectuur Maand' bereikt Air een divers publiek en AIR formuleert als nieuwe ambitie het werken met de doelgroep 'licht' in de wijken. Maar deze ambitie wordt niet gerelateerd aan de analyse en lijkt daarmee eerder willekeurig dan strategisch bepaald.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De commissie is positief over de organisatorische kwaliteit van AIR. AIR probeert de financieringsmix te verbreden, er wordt marktconform betaald, er is met behulp van een externe adviseur gewerkt aan diversiteit en inclusie, er is een visie op de Raad van Toezicht en aandacht voor governance. Ook is er sprake van een transparant HR-beleid met bijvoorbeeld scholingsmogelijkheden voor

medewerkers. In de aanvraag ontbreekt een reflectie op de resultaten van de scan op diversiteit en inclusie en de neerslag daarvan in organisatorische veranderingen.

De financiële bedrijfsvoering van AIR is voldoende gezond, al is AIR voor een groot deel aangewezen op subsidies en zijn de eigen inkomsten gering. Daarmee is AIR echter geen uitzondering. De lasten bestaan voor een groot deel uit activiteitenlasten. De beheerslasten zijn relatief laag. De kostenstructuur past bij de activiteiten. De liquiditeitspositie is goed. Het resultaat dat dit betrekkelijke kleine team bereikt is lovenswaardig.

De ambitie om in te zetten op een verbreding van de financieringsmix is goed. AIR realiseert deze ambitie al gedeeltelijk door bij zijn plannen meerdere subsidieverstrekkers te betrekken. Toch neemt de afhankelijkheid van eenmalige subsidies toe in de periode 2025-2028. Er is dus sprake van cofinanciering, maar daarbij gaat het vooral om financiering uit andere subsidies. In de aanvraag ontbreekt een visie op hoe de eigen inkomsten te verhogen door bijvoorbeeld kaartverkoop of sponsoring.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Brutus Space

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 166.600,- en € 40.000,- BKV-gelden
- Gevraagd subsidiebedrag: € 375.000,- en € 42.380,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Brutus Space is een unieke kunstinstelling in het havengebied van Rotterdam. Met 6000 m2 aan tentoonstellingsruimte behoort Brutus Space niet alleen tot de grootste centra voor hedendaagse kunst in Nederland. De huisvesting in een ongepolijst industrieel complex maakt het ook nog eens tot een van de meest onaangepaste. Hier kunnen kunstenaars groot denken en bouwen. Hier kan wat elders voor onmogelijk wordt gehouden omdat het niet past, te afwijkend, ongewenst of ingewikkeld is. De artist driven aanpak van Brutus Space, waarbij alles in dienst staat van de maker, staat garant voor kunst die toekomstbeelden presenteert die zowel hoopvol en inspirerend, als ongemakkelijk en confronterend kunnen zijn.

Brutus Space gaat uit van de transformerende kracht van kunst, die de status quo bevraagt, alternatieve handelingsperspectieven biedt en geesten omvormt. Om daarmee zoveel mogelijk impact te hebben, stelt Brutus Space zich zo inclusief mogelijk op. Extra inspanningen worden gedaan om juist ook die mensen te trekken die doorgaans niet naar musea gaan. Zij worden verwelkomd als bezoekers met een actieve rol maar ook als makers.

Brutus Space bouwt voort op AVL Mundo, dat sinds 2008 tentoonstellingen en andere activiteiten organiseert. Na de oprichting van een eigen, onafhankelijke stichting in 2023 zijn de inspanningen sterk opgevoerd waardoor Brutus Space lokaal, nationaal en internationaal op de kaart is gezet. De komende cultuurplanperiode is gericht op het uitbouwen en versterken van die positie, waardoor de organisatie aanzienlijk meer publiek kan bereiken en bezoekers nog beter kan betrekken bij de activiteiten.

Om dat effectief te doen, wordt het programma gestroomlijnd om meer focus aan te brengen en makers de aandacht en financiële beloning te geven die ze verdienen. De thematentoonstellingen, waarvan er ieder jaar één plaatsvindt, gaan over vrijheid van meningsuiting, neurodiversiteit, overconsumptie en zelfvoorziening. Er zijn jaarlijks meerdere solotentoonstellingen, van onder andere Narges Mohammadi, Santiago Sierra, Jemima de Jonge en Liam Young. En in samenwerking met sociaal werkcentrum Pluspunt wordt twee keer per jaar een presentatie neergezet van de Levenslust Academie.

Voor de jaarlijks terugkerende showcase van Rotterdams talent, Wild Summer of Art, worden 50 Rotterdamse kunstenaars in de zomer zes weken lang bij Brutus Space in de spotlight gezet. Die aandacht wordt bovendien verder aangewakkerd door de aanstelling van een internationaal vermaard curator.

Naast het tentoonstellingsprogramma heeft Brutus Space een Lab, waar jonge kunstenaars

een aantal maanden kunnen wonen en werken. De Brutus Prize brengt ongezien talent onder de aandacht. En in de Brutus Garden, waar bezoekers gratis en spelenderwijs kennis kunnen maken met kunst, worden talloze publieksevenementen georganiseerd. Daarvoor wordt samengewerkt met een breed scala aan partners, die zorgen voor een verankering van Brutus Space in stad, regio en land.

Tot nu toe opereerde Brutus Space met een klein en toegewijd team. Dat wordt de komende tijd uitgebreid met een programmeur die zich vooral richt op educatie, een marketing- en social media-expert, en een assistent. Met deze extra organisatorische slagkracht kan Brutus Space haar ambities waarmaken en het programma, de organisatie en de bezoekers naar een hoger plan tillen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Brutus Space beschrijft zich als ‘artist driven’. Het stelt zich ten dienste van de kunstenaars met de ambitie om bij Brutus Space mogelijk te maken wat elders niet kan. De faciliteiten en locatie van Brutus Space – 6000 m2 in een industriële setting – hebben bewezen de juiste katalysatoren te zijn voor deze ambitie. Mede dankzij een uitgebreid netwerk op lokaal en internationaal niveau, een nieuwe algemeen directeur, een gerenommeerd curatorenteam en een artistieke adviescommissie zijn expertise en vaardigheid overtuigend aanwezig om de geplande artistiek-inhoudelijke activiteiten en ontwikkelingen vorm te geven.

Brutus Space wil de komende cultuurplanperiode zijn publieksbereik vergroten en de betrokkenheid van publiek versterken. Het maakt hierbij gebruik van het Rotterdamse doelgroepenmodel, alleen komen de door Brutus Space als ‘Cultuursceptici’ of ‘Cultuurmijders’ benoemde groepen hier niet in voor. Juist deze groep wil Brutus Space nadrukkelijk bereiken. Hoe en in welke aantallen wordt echter in de aanvraag niet concreet toegelicht. De strategie om naamsbekendheid en bereik te vergroten met online campagnes overtuigt. De kwantitatieve doelstellingen worden gebaseerd op klantreizen, die informatie geven over het specifieke gedrag en de behoeften van doelgroepen. Hiervoor werkt Brutus Space samen met het digitaal creatief bureau Media Monks (als sponsoring in natura). De plannen om het Rotterdamse bereik te vergroten door samenwerkingen met lokale partijen als Hiphop In Je Smoel, Grande Loge, DAR en Tailbone, zijn plausibel maar niet concreet uitgewerkt.

Met zijn rauwe en actuele programmering in een industriële omgeving geeft Brutus Space authentiek invulling aan zijn voor Rotterdam iconische identiteit, in de aanvraag beschreven als ‘schurend, toekomstgericht en eigenwijs’. De nieuwe plannen, waaronder de goed geschetste hardcore-tentoonstellingsserie, beloven een geloofwaardige voortzetting van deze koers. De serie wil ‘uitdagen tot het formuleren van eigen invulling en interpretatie’ op actuele thema’s, en belooft een ‘hardcore visie’ vanuit ‘lef en daadkracht’. De commissie benadrukt dat een dergelijk voornemen ook een hoog niveau van ethisch en moreel bewustzijn vereist. De commissie beoordeelt het onderscheid tussen enerzijds

Brutus Space, anderzijds Joep van Lieshout en Atelier Van Lieshout' voor de bezoeker als onvoldoende inzichtelijk. De stelling in de aanvraag dat bezoekers altijd duidelijkheid hebben over het bijwonen van een programma van Brutus Space of Base beschouwt de commissie als onrealistisch, alleen al omdat de woorden 'Space' en 'Base' zowel visueel als akoestisch erg op elkaar lijken. Bovendien is de informatie voor de bezoeker niet functioneel waardoor het aannemelijk is dat deze niet wordt opgenomen.

Brutus heeft een internationaal bereik onder *peers* en professionals en wordt voor uitwisseling van kennis bezocht door zowel opleidingen (bijvoorbeeld St. Lukas/Brussel, ETH/Zürich) als collega-instellingen (bijvoorbeeld Prada Foundation/Italië, Pioneer Works/New York). Hiermee draagt Brutus bij aan de positionering van Rotterdam als internationale stad en aan de internationale ontwikkeling van de sector. Om zich internationaal nog meer te profileren en te positioneren heeft Brutus Space programma's samengesteld met internationaal gerenommeerde curatoren. Hoe deze ambitie precies gerealiseerd zal worden wordt in de aanvraag echter niet nader onderbouwd.

Brutus Space heeft dankzij zijn unieke locatie de mogelijkheid op een onderscheidende manier bij te dragen aan het productieklimaat voor beeldende kunst in Rotterdam. Dat gebeurt bijvoorbeeld met de wisselende groeps- en verkoopexpositie 'Wild Summer of Art', waar vanaf 2024 een internationale topcurator 50 Rotterdamse kunstenaars kiest uit een door 10 scouts aangedragen groslijst. Deze 50 kunstenaars worden met BKV-gelden binnen de fair pay-standaarden betaald.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De partnerprogrammering van Brutus Space is sterk. De ruimte wordt gebruikt voor diverse evenementen zoals IFFR, Art Rotterdam en Museumnacht010 en er is ruimte voor bottom-up initiatieven van (lokale) kunstenaars. Hiermee toont Brutus Space verantwoordelijkheid als een belangrijke speler in Rotterdam.

Het netwerk van culturele, sociale en educatieve partners wordt goed belicht in de aanvraag, maar mist soms een concrete beschrijving van de aard van de samenwerking. De commissie is positief over de samenwerking met Pluspunt in de Levenslust Academie, maar is ook kritisch omdat realisatie afhankelijk wordt gesteld van bijdragen van fondsen. Ook is het aantal sociale partners beperkt. De samenwerking met scholen wordt als positief beoordeeld.

Brutus Space richt zich op avontuur en experiment, met veel ruimte voor de kunstenaars zelf. Dat wordt mede mogelijk gemaakt door de locatie, waar tentoonstellingen kunnen plaatsvinden die in een meer traditionele setting niet mogelijk zijn. De bottom-up benadering van Brutus Space houdt in dat projecten worden gestart zonder het eindresultaat te kennen. Deze werkwijze wordt gestimuleerd en gefaciliteerd door de ruigheid van de locatie. Hierdoor is er ruimte voor mislukkingen zonder dat het

hele tentoonstellingsconcept in gevaar komt. Brutus stimuleert innovatie ook door vernieuwende kunstenaars uit te nodigen en actuele thema's te programmeren.

Brutus Space is van plan om in 2024 een nulmeting uit te voeren om diversiteit en inclusie op alle aspecten te verbeteren. Het valt negatief op dat dit initiatief nu pas wordt genomen, mede gezien eerdere kritische noten op het gebied van inclusiviteit. Bovendien ontbreekt in de aanvraag een kritische reflectie op wat er tot nu toe is geleerd op dit vlak. Dat de betekenis van diversiteit en inclusie voor Brutus Space niet nader wordt beschreven straalt negatief af op de initiatieven die wel worden genoemd, zoals de verbouwing van de entreehal voor een meer toegankelijk karakter of prijsdifferentiatie. Over het algemeen toont Brutus Space, gezien de reikwijdte en positie van de organisatie, te weinig ambitie en formuleert het onvoldoende concrete doelen op het gebied van diversiteit en inclusie.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De organisatie heeft met het opzetten van nieuwe stichtingen een betere structuur gekregen, waardoor de governance aanzienlijk is verbeterd. Ook de samenstelling van de Raad van Toezicht en het aantrekken van de nieuwe directeur wekken vertrouwen in de organisatorische kwaliteit. Toch blijft de ruimtelijke verwevenheid als het gaat om governance een kritisch punt van aandacht, ook al is er juridisch onderscheid gemaakt. Een ander punt van zorg is de relatief kleine bezetting, gezien de ambitieuze doelstellingen. Positief is hoe de Fair Practice Code wordt nageleefd. Zo wordt voor de honoraria van kunstenaars de calculator van de Fair Practice Code gehanteerd, is er een externe vertrouwenspersoon en wordt de richtlijn functie- en loongebouw van De Zaak Nu gevolgd.

Brutus Space heeft ambitieuze plannen en wil fors investeren in groei. Op zich lijken de doelstellingen voor de groei van de bezoekersaantallen en de eigen inkomsten realistisch, maar dit brengt wel een nog snellere groei van met name de personele activiteitenlasten met zich mee. Die zijn niet goed onderbouwd. De stichting neemt met deze sprong voorwaarts een hoog risico, terwijl zij na de herstructurering nog maar over beperkte financiële buffers beschikt. Dit brengt risico's mee voor de financiële continuïteit. De afhankelijkheid van subsidies neemt toe, al is deze in vergelijking met andere kunstinstellingen nog relatief laag. Een mogelijk groter risico zit ook in financieel opzicht in de ruimtelijke verwevenheid van Space en Base.

Er is sprake van een solide financieringsmix, bestaande uit inkomsten uit entreegelden, horeca-inkomsten, sponsoring, (project)subsidies, vernieuwend mecenaat, verhuur en coproducties. Brutus Space spant zich ook met succes in om cofinanciering te vinden: Droom & Daad bijvoorbeeld committeert zich vanaf 2024 aan cofinanciering van Wild Summer of Art.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het subsidiebedrag van 2024 aan te houden en de BKV-gelden te verhogen tot € 40.000.

CBK Rotterdam

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 2.134.500,- en € 1.850.000,- BKV-gelden
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 2.205.300,- en € 2.000.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Het Cultuurplan 2025-2028 van CBK Rotterdam gaat in op de ambities van de programma’s en benadrukt interconnectiviteit, innovatie en inclusie als kernprincipes. Samenwerkingen met kunstenaars, bewoners, maatschappelijke partijen en de gemeente staan centraal, artistieke relevantie wordt gekoppeld aan sociaal-maatschappelijke waarde en betekenis. Innovatie komt voort uit het verbond met kunstenaars, terwijl inclusie vooral zichtbaar is in programma’s, educatie, openbare kunst en diverse samenwerkingen. CBK Rotterdam staat al sinds de oprichting in 1982 pal voor een eerlijke betaling aan kunstenaars en omarmt derhalve de Fair Practice Code. CBK hecht veel waarde aan duurzame samenwerking en transparantie en volgt daarom uiteraard de aanbevelingen in de Code Diversiteit en Inclusie en de Governance Code Cultuur.

De activiteiten van CBK Rotterdam betreffen drie programmalijnen: Art Office verzorgt het voorwaardenscheppende beleid ten aanzien van Rotterdamse beeldend kunstenaars, BKOR en SIR beeldende kunst in de openbare ruimte van Rotterdam en TENT is het podium en productiehuis voor actuele Rotterdamse kunst. Doordat deze programma’s binnen één organisatie zijn gebundeld, maken ze gebruik van elkaars specifieke expertise.

Art Office speelt een cruciale rol in het schragen van vele kunstenaarspraktijken in Rotterdam. Tijdens de pandemische jaren 2020 en 2021 reageerde Art Office proactief door nieuwe financieringsstructuren te introduceren. De daaruit voortgekomen regelingen Praktijkbijdragen en Impuls en Verdieping zijn gericht op het mede mogelijk maken van diverse projecten en het verdiepen van de beroepspraktijk van kunstenaars. Nog steeds is Rotterdam een aantrekkelijke stad voor kunstenaars uit alle windhoeken, gezien de constante stroom aan inschrijvingen. Met het nieuwe programma Studio Art Office worden informatievoorziening en – uitwisseling geïntensiveerd.

BKOR en SIR fungeren als regisseurs van kunst in de openbare ruimte, adviseren over nieuwe kunstwerken en onderhouden een indrukwekkende collectie van meer dan 1000 beelden. Publieksbereik en -ontwikkeling worden gestimuleerd door permanente ontsluiting van de collectie via websites en routes, evenals door samenwerkingen met diverse stedelijke initiatieven en gemeentelijke diensten als Stadsontwikkeling en Stadsbeheer. De tekst benadrukt het belang van kunst als publieke voorziening en pleit voor een evenwichtige verhouding tussen particuliere initiatieven en publieke financiering. Er worden ook zorgen geuit over de toekomst van de Rotterdamse beeldencollectie. CBK Rotterdam bepleit het behoud van zeggenschap over de kwaliteit van de openbare ruimte. Aanbevelingen omvatten de oprichting van een Percentageregeling Nieuwe Stijl en een onderzoek naar

gebouwgebonden kunst, terwijl samenwerkingen met organisaties als Stichting HIJS de integratie van street art in het stedelijke kunstbeleid bevorderen.

Vanaf 2024 ondergaat het Rotterdams kunstplatform TENT significante veranderingen. De verhuizing naar Coolhaven biedt ruimte voor een nieuwe aanpak, met naast tentoonstellingen ook nadruk op workshops en samenwerkingen met kunstenaars en partners elders in de stad. TENT breekt met de traditionele white cube om zich vrijer te bewegen in het stedelijke weefsel en meer maatschappelijke betrokkenheid te incorporeren. Projecten zoals een kunstproject rond de Maas en een uitwisseling met Baltimore illustreren deze bredere aanpak. Het educatieprogramma richt zich op kinderen, jongeren en het mbo, met speciale aandacht voor kunstbeleving en participatie.

CBK Rotterdam vraagt meer geld aan, vooral bedoeld voor honoraria kunstenaars via Art Office en TENT.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De degelijke en consciëntieus opgezette aanvraag getuigt van begrip van het ecosysteem van Rotterdam en zijn behoeftes. De missie en visie van CBK brengen zijn werkvelden goed samen en de verhuizing van TENT naar Coolhaven toont besef van een veranderende rol in de stad – ook al is de verhuizing primair ingegeven door huisvestingslasten. Dat Rotterdam landelijk bekend staat om zijn diverse en uitgebreide collectie van kunst in de openbare ruimte onderstreept de vakkennis van CBK en zijn unieke positie. Ook de curatoren en samenwerkingspartners tonen vakmanschap, bijvoorbeeld in de samenwerking met Alida Dors en Marga Weimans voor de straatparade. TENT's artistieke uitgangspunt, de grootstedelijke cultuur van Rotterdam, kwam in eerdere tentoonstellingen goed tot uiting. De commissie vindt echter de uitwerking van de ambities op dat vlak – met uitzondering van de eerste anderhalf jaar van TENT, wel wat summier. Dat de regelingen van Art Office een brede doelgroep kunstenaars weten te bereiken, laat zien dat CBK ook over de hiervoor nodige kennis en kunde beschikt.

CBK's regelingen voor kunstenaars zijn professioneel en laagdrempelig, gekenmerkt door een snelle en gemakkelijke procedure. Hiermee speelt CBK in op de wensen uit het veld, wat resulteert in goed contact met de doelgroep van Rotterdamse kunstenaars en een breed en divers bereik onder hen. Het interessante en toegankelijke tentoonstellingsprogramma van CBK laat zien dat de organisatie goed op de hoogte is van de actuele thema's in de stad en wat bij de stad past. Het CBK kiest met regelmaat voor lokale kunstenaars en vergroot daarmee de betekenis voor en het draagvlak onder de directe omgeving. CBK ambieert ook om op de nieuwe locatie van betekenis te zijn door wijkorganisaties en bewoners actief te betrekken en wil zich op een andere manier aan de stad verbinden door tentoonstellingen op wisselende locaties te organiseren. Hoe dit concreet vorm zal krijgen wordt echter niet toegelicht in de aanvraag. De educatieve programma's van TENT worden goed ontvangen en de aansluiting met bijvoorbeeld het

mbo is sterk. CBK wil deze band in de nieuwe periode nog versterken met een programma dat in co-creatie met opleidingen wordt ontwikkeld. De stadscollectie ontsluit CBK met digitale routes.

CBK neemt zijn rol in Rotterdam als voorvechter voor kunstenaars en hun plaats in de stad serieus. Het heeft zich in verschillende samenwerkingsverbanden aantoonbaar ingezet voor hun belangenbehartiging. De doelen die het in de aanvraag stelt zijn relevant en versterken deze positie, zoals bijvoorbeeld een vernieuwd artist-in-residency-beleid. CBK toonde gevoel voor actualiteit met de sculptuur 'Moments Contained' van Thomas J Price. De commissie vindt het een gemiste kans dat CBK in de aanvraag niet dieper ingaat op het grote effect van dit kunstwerk op de Rotterdammers, om hiermee zijn geloofwaardigheid en creativiteit nog meer aan te tonen. Ook het effect van de verhuizing - die ongetwijfeld een creatieve impuls zal geven - wordt slechts summier beschreven als mogelijkheid 'om met hernieuwde energie en focus met de stad van nu te verbinden', zonder dat wordt toegelicht hoe CBK dit wil bewerkstelligen.

De beeldencollectie van Rotterdam geniet wereldwijde bekendheid en draagt bij aan de internationale profilering van de stad. Het is prijzenswaardig dat CBK expliciet aangeeft een impuls te willen geven aan de internationale activiteiten van kunst in de openbare ruimte, bijvoorbeeld door samen te werken met internationale kunstenaars.

CBK draagt op een effectieve manier bij aan het productieklimaat voor beeldende kunst en vormgeving in Rotterdam. Dit blijkt onder meer uit het bereik van de kunstenaarsregelingen en het educatieve programma. Met een toekenning van 'ongeveer 70 procent' hanteert CBK de ondergrens van wat vanuit de BKV-gelden toegekend moet worden aan de kunstenaars. Aan de andere kant fungeert CBK als een voorbeeld op het gebied van fair pay voor kunstenaars.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. CBK positioneert zich in zijn missie, visie en strategie als netwerkorganisatie en katalysator van beeldende kunst in Rotterdam, wat werd bevestigd door het winnen van de Marketing Award Rotterdam. Projecten met Maud van den Beuken of Florian Braakman tonen aan dat CBK nauw verbonden is met de samenleving en in staat is om de juiste kunstenaars te selecteren voor relevante projecten. Dat geldt ook voor het versterken van de connectie met ALL CAPS en HIJS om meer street art op te nemen in de collectie van openbare kunstwerken. De commissie plaatst de kritische kanttekening dat CBK het nalaat om in zijn aanvraag nader in te gaan op nieuwe samenwerkingspartners in de wijk waar het zich heeft gevestigd.

Innovatie is in de beroepspraktijk van CBK in zekere zin een gegeven door de samenwerking met steeds nieuwe kunstenaars, belanghebbenden en publiek, maar het wordt versterkt daardat CBK zelf expliciet vernieuwing stimuleert. Ook toont CBK

innovatief vermogen met bijvoorbeeld de vernieuwende vorm van de opening van 'Moments Contained' waarmee het bij een breed publiek aandacht voor het kunstwerk wist te genereren. Ook de verhuizing ziet CBK terecht als kans voor vernieuwing en verandering.

CBK heeft op het gebied van inclusie en diversiteit een beleidsscan laten uitvoeren en omschrijft op basis daarvan uitgebreide stappen om programma, personeel, partners en publiek meer divers en inclusiever te maken. Het is zich ook bewust van de uitdagingen op dat vlak en hoewel er nog 'geen sprake is van een integrale, breed gedragen visie en benadering' – zoals CBK het zelf zegt – zijn samenwerkingen met Creative Action Now of Stichting Oren en Ogen Tekort prijzenswaardig. Over het algemeen is CBK voorbeeldstellend in hoe het via de openbare ruimte het bewustzijn van inclusiviteit en interconnectiviteit in Rotterdam vergroot. Dat geldt ook voor de werkwijze van BKOR met het publiek en zijn behoeften als impuls, wat bijvoorbeeld resulteerde in de opdracht voor een Landelijk Moluks Monument. De commissie is positief over de diverse samenstelling van de Raad van Toezicht en de adviescommissie, evenals over de verjonging van het personeel. Hoe CBK zijn subsidieregels toegankelijker wil maken mist uitwerking.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De aanvraag en de geschiedenis van CBK getuigen van een stabiele organisatie die in staat is om de geplande activiteiten uit te voeren. De aanvraag gaat uitgebreid in op fair pay: CBK volgt de cao Nederlandse Gemeenten en betaalt de kunstenaars die in opdracht van CBK werken naar het fair pay-principe. Om dit ook in de toekomst te kunnen blijven doen, vraagt CBK een verruiming van het Art Office budget aan. Voor de andere aspecten van de Fair Practice Code zijn geen verbeteringen genoemd in de aanvraag. Ook voor de Governance Code Cultuur geldt dat de commissie positief is hoe CBK de code toepast, maar tegelijkertijd constateert dat de aanvraag ook hier niet ingaat op aandachtspunten en gewenste verbeteringen.

Door de aanstaande verhuizing rekent CBK op een daling van de bezoekersaantallen, terwijl tegelijkertijd het activiteitenbudget stijgt. De kosten van de verhuizing en een toelichting op hoe deze periode financieel te overbruggen, ontbreken in de aanvraag. De begroting voorspelt een daling van zowel de directe als indirecte inkomsten, waaronder bijdragen uit private middelen en inkomsten uit landelijke fondsen. De enige stijging van de baten is de omvang van de Cultuurplanaanvraag. De afhankelijkheid van subsidies blijft daarmee groot en neemt zelfs toe. CBK verklaart meer budget nodig te hebben voor onder andere de verdieping van de artistieke kwaliteit maar deze ambities worden aan de inkomsten- en de kostenkant niet concreet onderbouwd. Daarmee is de begroting geen overtuigende vertaling van de plannen. Wel beschikt CBK over voldoende eigen vermogen om financiële tegenvallers op te vangen.

CBK heeft deels een rol als uitvoerder van overheidsbeleid. Dat maakt zijn positie anders dan die van andere instellingen. Alleen TENT heeft de mogelijkheid om eigen inkomsten te genereren, maar door de verhuizing worden deze in de komende periode aanzienlijk lager.

Dat leidt als gezegd tot een toename van de subsidieafhankelijkheid. De aanvraag bevat geen ambities om de eigen inkomsten te verhogen en de commissie mist een toelichting op financieel risicomanagement.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

De Dépendance

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: €117.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: €117.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“De Dépendance is hét Rotterdamse podium voor publiek gesprek over de grote ruimtelijke, technologische, maatschappelijke, ecologische, en economische vraagstukken van deze tijd. Ons vertrekpunt is dat de ontwikkeling van Rotterdam intrinsiek verbonden is met internationale trends: van groeiende stromen kapitaal, mensen, goederen en informatie tot geopolitieke machtsverschuivingen en de wereldwijde klimaatcrisis. Om deze transformaties te verklaren en er kritisch op te reflecteren onderzoekt De Dépendance hoe deze trends zich in onze steden en regio’s manifesteren, wat de ruimtelijke, maatschappelijke en politieke opgaven en implicaties zijn, en wat voor concrete acties hieruit kunnen volgen.

In 2025-2028 initiëren we 12 Engelstalige public talks per jaar – publieke lezingen, debatten en interviews – met nationale en internationale sprekers die zich bezighouden met de stedelijke uitdagingen van vandaag. Ook maken we 8 afleveringen van De Dépendance Podcast die een breed en toegankelijk online archief van onze live programmering vormen. Van Pulitzerprijs-winnaars tot aanstormende denkers; we nodigen ‘s werelds meest invloedrijke stemmen uit in Rotterdam om nieuwe ideeën te delen en lokale gemeenschappen te activeren. De onderwerpen zijn grensoverschrijdend, maar worden besproken in het licht van wat er in onze eigen achtertuin gebeurt.

Ieder programma organiseren we in samenwerking met wisselende (kennis)partners langs vier thematische lijnen: 1) Economie en ongelijkheid 2) Democratie en gemeenschap 3) Technologie en data 4) Ecologie en klimaat. Onze partners zijn een mix van lokale, nationale en internationale onderzoekscollectieven, kennisinstituten, beleidsmakers en culturele instellingen die allen vanuit hun eigen discipline onderzoek doen naar ontwikkelingen die van invloed zijn op de toekomst van (het leven in) de stad. In samenwerking met De Dépendance wordt telkens met één (of meerdere) van deze partners een publieksprogramma georganiseerd waarin thema’s die door de partnerorganisatie worden aangedragen bediscussieerd worden met behulp van internationale denkers die we naar Rotterdam halen.

De Dépendance jaagt met haar programmering de discussie aan over onderwerpen die de stad en haar inwoners direct aangaan. Dit willen we in 2025-2028 verder uitbouwen door De Dépendance nog nadrukkelijker vorm te geven als kennisplatform. De lessen uit onze gesprekken kunnen zo vaker voeding zijn voor vervolgbijeenkomsten en impact maken op beleidsniveau. Per programma kijken we welke lokale belanghebbenden en ambtelijke diensten aansluiten bij de thematiek en koppelen we het onderzoek van onze sprekers aan de lokale context.

De Dépendance kiest ook in 2025-2028 voor een reizend bestaan door Rotterdam. Door niet voor een vast eigen podium te kiezen koppelen we ons ieder keer weer aan de doelgroep van de locatie en verrijken we de bestaande (culturele) infrastructuur van de stad. Bovendien ontsluiten en activeren we de stad voor ons publiek, dat zo op plekken komt waar het vaak nog nooit geweest is. We programmeren op ruim 25 verschillende locaties, van leegstaande kantoorverdiepingen en drooggevallen zwembaden tot de grote theaterzalen. Met de stad als podium brengen we nieuwe perspectieven, dwarse meningen, innovatieve oplossingen en radicale verbeeldingskracht. Zo bieden we ons jonge en internationale publiek een denkraam en slijpsteen om dé grote vragen van deze tijd beter te begrijpen, en actief met deze kennis aan de slag te gaan.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Met een relatief klein team organiseert De Dépendance op uiteenlopende locaties in Rotterdam publieksgerichte bijeenkomsten voor een internationaal publiek. De producties zijn professioneel georganiseerd en de uitgenodigde sprekers getuigen van een waardevol, (inter)nationaal netwerk, kennis van de gepresenteerde materie en een innovatieve invalshoek. Zij variëren van opkomend denkers tot VN-diplomaat en Pulitzerprijs-winnaars. Het verfrissende programma-concept met als fundament ‘Rotterdam is het prisma dat de omliggende wereld belicht’ verbindt stedelijke ontwikkelingen met internationale trends, zoals bijvoorbeeld gentrificatie, discriminatie en segregatie en met economische modellen en financiële systemen.

De Dépendance kiest thema’s die relevant zijn voor de stad en haar inwoners en slaat met haar bijeenkomsten een brug tussen grensverleggend, wetenschappelijk onderzoek en het (Rotterdamse) publieke discours. De gemiddeld 2.700 (fysiek) en 8.000 (online) bezoeken per jaar worden voornamelijk gedaan door vak-publiek en jonge, theoretisch opgeleide en internationale bezoekers, de focusdoelgroepen van De Dépendance. In 2025-28 wil De Dépendance zich meer positioneren als kennisplatform door inzichten uit het gevoerde discours nog beter te ontsluiten voor vervolgbijeenkomsten en beleidsvorming op lokaal niveau.

De Dépendance onderscheidt zich door een frisse en intellectuele benadering, met een ijzersterk programma dat vernieuwende perspectieven presenteert en ook aandacht geeft aan locatie, scenografie en publieksofstelling. Deze benadering is uniek en komt voort uit haar overtuiging, dat de door haar geagendeerde plannen ‘dermate urgent, complex en veelomvattend zijn, dat ze enkel met innovatieve ideeën en oplossingen tegenmoet getreden kunnen worden.’ Haar zorgvuldig gecureerde programma’s zijn voor de beoogde doelgroep relevant en toegankelijk.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De Dépendance beschikt over een breed en kwalitatief goed netwerk aan (inter)nationale

(kennis)partners inclusief media, waarbij de commissie de kanttekening plaats dat dit netwerk op lokaal niveau weinig verrassend is. Interconnectiviteit schuilt tevens in de opzet van het programma, dat een thema vanuit verschillende disciplines en invalshoeken belicht. De commissie vindt dat De Dépendance de kansen die haar nomadische karakter biedt meer zou kunnen benutten, door enerzijds meer onderzoek te doen naar relevante stadsmakers uit de buurt en anderzijds de buurt (meer) te laten profiteren van de organisatie van het event aldaar. Ook is niet altijd inzichtelijk of ‘partnerships’ daadwerkelijk duurzame relaties zijn, of zich beperken tot de uitnodiging voor een event.

Zowel het ‘nomadisch bestaan’ als de inhoudelijke insteek om gevestigde namen met onbekende denkers en lokale kwesties met mondiale ontwikkelingen in een programma te combineren is innovatief. De uitwerking daarvan in de aanvraag is echter beperkt.

De Dépendance is zich bewust van het feit dat de complexiteit en het abstractieniveau van haar programmering bezoekdrempels kan opwerpen. Zij tracht deze te slechten met een gespreksleider, een poging die de commissie onvoldoende vindt werken. Engels als voertaal – een logisch gevolg uit de keuze van onderwerpen en de opzet van het programma - ontsluit enerzijds lokale thematieken voor een niet-Nederlands sprekend publiek en is vanuit dat perspectief inclusief, maar sluit ook iedereen uit die het Engels op dat niveau niet machtig is. Dat De Dépendance altijd ruimte geeft aan ‘de tegenstem’ draagt bij aan inclusiviteit.

De Dépendance ‘opereert lokaal en denkt internationaal’. Dit principe vertaalt zich succesvol in zowel publiekssamenstelling als programma waardoor de thematieken een internationaal impuls krijgen. De aanvraag beschrijft hoe internationale gasten in hun land van herkomst verslag doen van hun bezoek aan Rotterdam. Ook hiermee levert De Dépendance een bijdrage aan de positionering van Rotterdam als internationale stad.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De organisatie is wendbaar door te werken met een vaste kracht en een kernteam van redacteurs. Kennis en kunde zijn hierdoor duurzaam beschikbaar en tegelijkertijd breder belegd. De weerbaarheid zal toenemen met de voorgenomen versterking van de organisatie (plan voor vervangingsmogelijkheden van de directeur en verzuimverzekering). De Dépendance leeft de Fair Practice Code goed na. Alle sprekers worden betaald. De commerciële sprekerstarieven zijn niet haalbaar, maar de honoraria voldoen wel aan de fair pay-vereisten. Het team krijgt scholingsmogelijkheden, er is aandacht voor transparante besluitvorming en er is een vertrouwenspersoon aangewezen. De Dépendance is qua culturele achtergronden en leeftijden in programma, partners en team inclusief. De sociale toegankelijkheid heeft aandacht (gratis podcast en prijs-differentiatie), al vindt de commissie deze beperkt. Er is nauwelijks aandacht voor toegankelijkheid voor verschillende opleidingsniveaus. De Governance Code Cultuur is uitgangspunt geweest

voor de overgang van bestuursmodel naar rvt-model en voor de statuten en reglementen. De aanvraag bevat op dat gebied geen doelstellingen voor de komende periode.

In 2022 wist De Dépendance met lage kosten te opereren met een klein positief saldo als resultaat. Dat werd toegevoegd aan de algemene reserves. De ingediende begroting is realistisch en goed onderbouwd en geeft vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering. De beheer- en activiteitenlasten zijn realistisch ingeschat en daarmee een overtuigende vertaling van de plannen.

De Dépendance was in 2022 in hoge mate afhankelijk van subsidie. Deze afhankelijkheid wil De Dépendance verminderen door een geleidelijke groei van de recettes en fondsenwerving. De recette-groei lijkt realistisch, op grond van de verdubbeling van het aantal bezoekers in 2023 ten opzichte van 2022, het voorliggende marketingplan en de personele capaciteit. Ook de fondsenwervingsplannen vindt de commissie realistisch: de drie beoogde fondsen gaven eerder een bijdrage. De financiële buffers waarborgen de financiële continuïteit voor de komende jaren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Designplatform Rotterdam

Advies: positief, buiten budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 146.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 146.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Aan de hand van verschillende ontmoetingsformats organiseren en modereren wij een voortgaand gesprek over betekenissen van design, maakindustrie en creativiteit in Rotterdam en op beperkte schaal ook daarbuiten.

Onze missie is sinds vier jaar geleden niet wezenlijk veranderd. Ontwerpers, makers en opdrachtgevers willen wij een stevig en inhoudelijk gesprek met elkaar zien voeren over gedragspatronen, consumentisme en productie-routines.

Dit voortgaande gesprek over urgente veranderingen vinden wij een zinvolle invulling van de begrippen inclusiviteit, interconnectiviteit en innovatie. Veel mensen in ons netwerk maken zich sterk om uitputting van onze planeet te keren en uitbuiting van mensen niet langer te accepteren als iets dat er nou eenmaal bij hoort. Onze aandacht hiervoor is niet afgezwakt, maar er is wel wat bij gekomen.

Rotterdam staat nog altijd cultureel op de kaart, mede dankzij design en architectuur. Maar is dit nog wel vanzelfsprekend?

- 1. Het politiek draagvlak voor kunst en cultuur neemt af, terwijl ontwerpers de humuslaag van kunst en cultuur broodnodig hebben om zichzelf telkens opnieuw uit te vinden.*
- 2. De verwachtingen over de toepassing van Artificial Intelligence (AI) zijn torenhoog. Kan AI de ontwerper straks overrulen?*
- 3. De vanzelfsprekende beschikbaarheid van materiaal loopt op haar einde, ook door geopolitieke verschuivingen. Wat heeft dit voor consequenties voor de ontwerpwereld?*

In een snel veranderende samenleving verandert het professionele creatieve werkveld dramatisch mee. Veerkracht en transformatie zijn niet gauw het product van ontkenning. Wij menen dat deze eerder zullen uitvouwen wanneer ontwerpers gelegenheid krijgen om vrijmoedig met elkaar te spreken over hun twijfels bij veranderingen die zij ontmoeten. Aandacht hiervoor hebben, dus werkelijk present zijn, is een grondhouding bij Designplatform Rotterdam. Die presentie menen wij te bereiken door middel van de veelvoudige culturele en genderidentiteit van curatoren en moderatoren die hun programma's bij ons maken. In het anders-zijn van de Ander vinden wij een goede basis om reflectie op verandering inhoud te geven.

Wat dit laatste betreft zien wij een terugkerende misprijzing, zelfs vormen van discriminatie in de samenleving van mensen met een andere culturele en genderidentiteit. Dit grensoverschrijdend gedrag verdient aandacht in het voortgaand gesprek over veranderingen waartoe de ontwerper zich moet verhouden.

Wij bieden graag inhoudelijke ondersteuning met onze programma's aan culturele initiatieven in en buiten Rotterdam. Zo vinden wij partners bij Creative Mornings, Nieuwe Instituut, De Wasserij, Fashion in Flux, etc. Buiten Rotterdam zijn onder meer What Design Can Do (WDCCD) en Design Museum Den Bosch partner. Programmaonderdelen worden voorbereid om vanaf 2024 ervaringen te delen met ontwerpers en designinitiatieven in Marseille.

Een zelfstandig onderdeel binnen Designplatform Rotterdam, meermaals ruimhartig ondersteund door Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, is 'Designers write' dat ontwerpers en designcritici aanmoedigt om te schrijven over pijnlijke issues in de designwereld. In 2025-2028 gaat wij hiermee door in geactualiseerde vorm.

Ons plan voorziet in 44 items per jaar: publieke gesprekken en presentaties, rondetafelgesprekken, workshops, interviews, stadswandelingen. Van ongeveer de helft van onze programmaonderdelen produceren wij podcasts. De financiële omvang van ons plan bedraagt per jaar 174k euro waarvan 27k euro wordt opgebracht door derden. De aangevraagde subsidie bedraagt 147k euro."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Binnen het Rotterdamse ontwerp-ecosysteem heeft het bij elkaar brengen van kleine groepen ontwerpers zoals Designplatform Rotterdam dit doet zeker toegevoegde waarde. De onderwerpen van de op jaarbasis veertig kleinschalige events getuigen van inbedding in en visie op het vak ontwerp. Het vakmanschap om met 'interventies' het kritische gesprek over ontwerp binnen het vak te faciliteren is in beginsel aanwezig, zoals blijkt uit de erkende status van de curatoren. Designplatform Rotterdam wil "zinvolle ontmoetingen bewerkstellingen" tussen de in de aanvraag genoemde groepen. Een meer specifieke toelichting op hoe vertegenwoordigers van deze groepen worden geselecteerd (meer dan 'dat ze er baat bij hebben zich los te maken van de waan van de dag') of op de eigen inhoudelijke bijdrage ontbreekt echter, en daarmee een meer uitgewerkte visie op de eigen rol. Ook vindt de commissie de samenhang tussen de activiteiten onduidelijk. Het programma oogt meer een bundeling van activiteiten dan vertrekkend vanuit een programmatische visie. De aanvraag is in die zin te vrijblijvend en deels onsamenhangend. De potentie is er, zelfs ook landelijk, maar het wordt in de plannen niet waargemaakt.

Op jaarbasis bereikt Designplatform Rotterdam ongeveer tweeduizend personen uit voornamelijk het vakgebied, een halvering van het aantal dat de stichting in de jaren 2017-2019 behaalde. Designplatform Rotterdam schrijft dit toe aan de coronaperiode en personele wisselingen. Ook zegt Designplatform Rotterdam het te doen voor 'het intensieve gesprek' en niet noodzakelijkerwijs grote groepen. Pogingen om het bezoekersaantal weer te laten stijgen – zoals de aansluiting bij het mbo en/of de universiteit – worden wel genoemd, maar blijken niet succesvol; waarom is volgens de aanvraag 'onduidelijk'. Designplatform Rotterdam heeft een duidelijke visie op hoe het gesprek gevoerd moet worden (vrijmoedig, met aandacht, met de ambitie om elkaar

werkelijk te verstaan'). Echter, of en zo ja hoe, Designplatform Rotterdam een specifieke en eigenzinnige inhoudelijke bijdrage aan het discours levert, wordt uit de aanvraag niet duidelijk. Mede daardoor ontbreekt het in de plannen aan zeggingskracht en overtuiging.

De kwaliteit van de kwartiermaker en curatoren is goed. Echter, de combinatie van eigen programmering en gefaciliteerde activiteiten van derden mist inhoudelijke samenhang en oogt als een bundeling van op zichzelf staande events. Positief is dat het initiatief voortkomt uit de praktijk, maar de aanvraag getuigt onvoldoende van de overtuiging dat dit platform absoluut noodzakelijk is als een plek waar ontwerp op een eigentijdse en oorspronkelijke manier binnen de vak-gemeenschap wordt besproken, erkend wordt en respect krijgt, ook gezien de andere instituten en plekken in de stad waar de ontwerpcultuur aan bod komt. Er is geen reflectie op de positie van Designplatform Rotterdam ten opzichte van deze spelers.

Designplatform Rotterdam beschrijft in zijn plan het intrinsiek internationale karakter van ontwerp en het internationale karakter van Rotterdam. Dat is ongetwijfeld waar, maar de beschrijving van de internationale oriëntatie van Designplatform Rotterdam zelf in de plannen is weinig strategisch. In hoeverre bijvoorbeeld de plannen met Marseille hun oorsprong primair in de inhoud vinden, wordt uit de aanvraag niet duidelijk.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Designplatform Rotterdam werkt met diverse organisaties samen, maar plannen tot bestendiging of uitbreiding ontbreken in de aanvraag. Interconnectiviteit ziet Designplatform Rotterdam als evidente raakvlakken met andere culturele sectoren. De samenwerkingspartners komen aldus bijna uitsluitend uit het vak (en dan nog ontbreken in de ogen van de commissie vanzelfsprekende partners). De huidige keuzes passen wel bij het beoogde publiek.

Innovatie is voor Designplatform Rotterdam een kernwaarde, maar in het plan ontbreekt reflectie op hoe Designplatform Rotterdam aan innovatie invulling geeft. De vernieuwing zit vooral in de toevoeging van nieuwe programmaonderdelen zoals 'Design Dojo' of 'Designers for Designers'. Maar waar het innovatieve karakter van deze programma's in zit en waarom juist voor deze thema's is gekozen blijft onduidelijk. Designplatform Rotterdam zegt innovatie vanzelfsprekend na te streven, maar omschrijft dat streven dusdanig summier, dat innovatie eerder toevallig lijkt te ontstaan dan resultaat te zijn van strategische sturing.

De toegankelijkheid van de events, die gratis worden aangeboden en laagdrempelig zijn ontworpen, verdient waardering. Ook het (curatoren)team en het bestuur van Designplatform Rotterdam zijn qua culturele achtergrond divers. Dat Designplatform Rotterdam aandacht besteedt aan meerstemmigheid, niet westerse thema's en transparant is over 'witte oververtegenwoordiging' onder betrokken kunstenaars en

curatoren, verdient lof. Echter, ondanks dat Designplatform Rotterdam het belang van inclusiviteit onderschrijft, ontbreekt in de aanvraag een (strategische) visie op inclusiviteit met bijhorend plan en doelstellingen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De organisatorische kwaliteit van Designplatform Rotterdam wordt in het plan niet overtuigend aangetoond. Zo ontbreekt een degelijke reflectie op de Governance Code Cultuur; Designplatform Rotterdam zegt de principes zo veel als mogelijk te willen toepassen en geeft daar ook voorbeelden van. Tegelijkertijd geeft het aan in het opvolgen van de code niet volledig te kunnen zijn, gezien de omvang van de organisatie. De consequenties en/of risico's van dit beleid worden niet toegelicht in de aanvraag. Ook de onderbouwing van de toepassing van fair practice en fair pay is niet overtuigend: iet duidelijk is conform welke cao of honoreringsrichtlijn de betrokken zzp'ers het genoemde uurtarief ontvangen. Zorgelijk is het feit dat Designplatform Rotterdam aangeeft niet altijd alle gewerkte uren te kunnen vergoeden. Uit de aanvraag wordt niet duidelijk of Designplatform Rotterdam ambieert om deze werkwijze te verbeteren.

Aangezien de financiële bedrijfsvoering vooral de vertaling is van een activiteitenprogramma dat afhankelijk is van de beschikbare subsidie en de baten nagenoeg gelijk zijn aan de lasten, zijn er op dit vlak geen grote risico's.

Dat Designplatform Rotterdam voor het allergrootste deel afhankelijk is van subsidies hoeft volgens de commissie niet meteen een probleem te vormen voor de continuïteit. De realistische begroting is flexibel wat betreft kosten en in lijn met de eerder toegekende Cultuurplansubsidie. Eventuele extra programmaonderdelen zullen projectmatig en incidenteel van aard zijn, maar een concrete uitwerking van beoogde plannen en aanvragen ontbreekt.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Garage Rotterdam

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 65.900,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 83.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Garage Rotterdam is een middelgrote tentoonstellingsruimte voor hedendaagse kunst in het centrum van Rotterdam.

De missie van Garage Rotterdam is met het tonen van hedendaagse beeldende kunst van hoog, internationaal niveau een breed publiek bereiken en een springplank zijn voor veelbelovende curatoren die hiermee een belangrijke stap zetten in hun carrière.

De kernactiviteit van Garage Rotterdam is: vier hedendaagse-kunsttentoonstellingen per jaar presenteren, op internationaal niveau. De wisselende curatoren tonen kunstenaars en hun werk in een overkoepelend thema, steeds gericht op recente ontwikkelingen binnen de hedendaagse kunst en de maatschappij. Sinds de opening zijn er 47 groepstentoonstellingen gerealiseerd, met een sterke lijst deelnemende kunstenaars. Hierbij krijgen ook Rotterdamse kunstenaars de kans zich te presenteren.

De diversiteit en de kwaliteit van de activiteiten, de manier van werken met wisselende curatoren, het aandeel aan eigen inkomsten en de manier waarop beschikbare middelen worden ingezet, maken Garage Rotterdam een sterk en uniek initiatief in de Rotterdamse beeldende kunstsector.

Garage Rotterdam heeft voor de periode 2025-2028 de volgende ambities geformuleerd:

- *Een uniek programma aanbieden aan veelbelovende curatoren waarbij zij de volledige artistieke leiding krijgen, drie tentoonstellingen maken en tijdens elke stap begeleiding en terugkoppeling ontvangen*
- *Vier tentoonstellingen per jaar programmeren die een voelspriet vormen van nieuwe tendensen, ontwikkelingen en onderwerpen binnen de hedendaagse beeldende kunst in binnen- en buitenland en in de maatschappij*
- *Relevante (inhoudelijke) activiteiten programmeren die de tentoonstellingen toegankelijk maken voor een breed publiek*
- *Bestendigen van de functie van springplank voor talent in de beeldende kunst*
- *Maatschappelijk toegevoegde waarde bieden voor diverse groepen in Rotterdam door middel van beeldende kunst, in nauwe samenwerking met IDEM en haar maatschappelijke partnerorganisaties*
- *Een podium bieden voor Rotterdams talent*
- *Publieksbereik verbreden en het bezoekersaantal laten groeien met 20% met JINC.”*

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Garage Rotterdam fungeert als experimenteerruimte voor jonge curatoren. Zij worden begeleid en gefaciliteerd bij het samenstellen van tentoonstellingen. De inhoudelijke profilering van het instituut komt voort uit de ideeën en perspectieven van deze wisselende curatoren. De artistieke visie, waarbij artistieke creatie als inherent politiek en maatschappelijk wordt beschouwd, vormt het raamwerk en zorgt voor samenhang tussen de activiteiten. Garage Rotterdam is bewezen succesvol als springplank voor jonge curatoren. In de aanvraag ontbreekt echter een meer concrete beschrijving van de selectiecriteria. De methodiek van de 'on the job'-opleiding wordt gezien haar status als (een van de) kernprocessen, summier beschreven.

Garage Rotterdam streeft ernaar een breed publiek te bereiken en het aantal bezoekers met 20 procent te verhogen. Deze keuze is voor een artistieke broedplaats opmerkelijk en ook opvallend omdat de keuze niet wordt gemotiveerd. De beschrijving van de doelgroepen is beperkt en vatbaar voor interpretatie. Bovendien zijn de behoeften van deze doelgroepen niet adequaat in kaart gebracht, waardoor de plannen voor bijpassende (rand)programmering oppervlakkig blijven. Zowel de ambitie als de strategieën om deze te realiseren overtuigen dientengevolge niet. Gezien de sterke reputatie in zowel nationale als internationale kunstkringen, acht de commissie het wel realistisch dat Garage Rotterdam ook in de komende jaren kunstliefhebbers en professionals zal blijven aanspreken.

Het concept van Garage Rotterdam, dat draait om het werken met steeds weer nieuwe jonge curatoren, brengt innovatie, creativiteit en authenticiteit met zich mee. Ook de programmaonderdelen bij de tentoonstellingen zijn telkens weer vernieuwend en uniek en dragen daarmee bij aan het artistieke discours in Rotterdam en daarbuiten. De commissie is echter kritisch over de uitwerking van de programmatorische plannen, die meer een opsomming van vormen zijn dan van inhoudelijke concepten. Aan de andere kant past dit bij de functie van Garage Rotterdam als kader voor de artistieke inbreng van de door haar geselecteerde curatoren. De consistentie waarmee het instituut dit concept toepast draagt bij aan zijn authenticiteit.

Dankzij de internationale achtergrond van de curatoren en het samenwerken met internationale topkunstenaars biedt Garage Rotterdam met haar activiteiten een internationaal perspectief. Dit verrijkt het artistieke discours in Rotterdam en geeft het instituut een internationale uitstraling, wat resulteert in dito publiek.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Garage Rotterdam werkt samen met artistieke, maatschappelijke en onderwijsinstellingen. Een duidelijke visie op partnerships en de vertaling in concrete plannen ontbreken echter grotendeels. Zo wordt verbreding van het publiek genoemd als motivatie voor samenwerking met MaMA en Hiphophuis, maar een beschrijving

van welke activiteiten hieruit zouden kunnen voortvloeien ontbreekt. Hetzelfde geldt voor de samenwerking met IDEM, waarvan de keuze op basis van gedeelde waarden overtuigend lijkt, maar de concrete invulling niet wordt beschreven. De ‘samenwerking’ met de Voedselbank lijkt zich te beperken tot een eenmalige lunch-uitnodiging van hun vrijwilligers. Dit gebeurt om hen te bedanken voor hun inzet en om als bron te dienen voor nieuwe inzichten voor Garage Rotterdam, maar tot welke nieuwe inzichten dit samenkomen heeft geleid is niet beschreven. Hoe groot de impact van Garage Rotterdam op gemeenschappelijke thema’s binnen grootstedelijke vraagstukken is, wordt daarmee uit de aanvraag niet voldoende duidelijk.

Dankzij de wisselende curatoren en de nadruk op experiment zorgen de activiteiten van Garage Rotterdam telkens weer voor een vernieuwende en unieke bezoekerservaring. Daarnaast toont Garage Rotterdam in haar aanvraag haar innovatieve kracht vooral in het verdienmodel, waarmee zij meer dan 70 procent aan eigen inkomsten weet te genereren.

Garage Rotterdam zegt te willen bereiken dat zij ‘een afspiegeling is van de diversiteit en dynamiek van de stad Rotterdam’. In de aanvraag worden de plannen om dit te realiseren echter niet concreet beschreven. De commissie waardeert de voorgenomen samenwerkingen met IDEM en MaMA vanuit het perspectief van inclusiviteit, evenals de deelname aan evenementen als Museumnacht en North Sea Jazz Round Town, die drempelverlagend kunnen werken. Verder verdienen eigen initiatieven, zoals toegankelijke communicatie en instaprondleidingen, erkenning. De plannen om de toegankelijkheid te vergroten naast de reeds gerealiseerde toegang voor rolstoelgebruikers vindt de commissie summier.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Garage Rotterdam verdient lof dat zij, ondanks het feit dat de organisatie maar 2 fte omvat, de Fair Practice Code toepast. Het instituut is lid van De Zaak Nu en volgt de richtlijnen voor Beeldende Kunst. Sinds 2021 wordt overwerk structureel betaald en er is een externe vertrouwenspersoon beschikbaar. De uitwerking van de acht principes getuigt van professionaliteit. Hoewel er ambities zijn om de Code Diversiteit & Inclusie te volgen, overtuigt de uitwerking van de plannen op dit gebied nog niet.

Het instituut vraagt meer subsidie aan bij de Gemeente Rotterdam en onderbouwt dit met de stijgende kosten met een geambieerde uitbreiding van de cultureel-maatschappelijke projecten. Daarnaast wordt Garage Rotterdam geconfronteerd met stijgende operationele kosten, zoals een aanzienlijke huurverhoging. De commissie waardeert het positief dat Garage Rotterdam zich ook wil inzetten om meer inkomsten uit donaties te genereren. Gezien de reeds stevige bijdrage van de huidige donateurs acht de commissie deze ambitie realistisch. Ook op andere aspecten is de begroting een overtuigende vertaling van de plannen van Garage Rotterdam en getuigt van een gezonde financiële bedrijfsvoering.

De subsidieafhankelijkheid van Garage Rotterdam neemt in de voorliggende aanvraag licht toe, maar blijft met minder dan 25 procent in vergelijking met andere culturele organisaties nog steeds zeer laag. Het aandeel eigen inkomsten is voorbeeld stellend en het instituut spant zich voldoende in om cofinanciering te vinden. Hierdoor is de kwaliteit van de financieringsmix goed en biedt deze voldoende garanties voor continuïteit.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR)

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 185.100,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 350.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het beleidsplan van de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR) voor de periode 2025-2028 heeft als thema Systems of Support. IABR onderzoekt welke cultuur van architectuur, kennis en sociale infrastructuur we nodig hebben om te bouwen aan een duurzame toekomst. De opgaven waarvoor we staan zijn complex en moeten op een systemisch niveau worden aangepakt. Systems of Support richt zich op onze onderlinge afhankelijkheid, die interacties tussen mensen, maar ook bredere omgevingsrelaties omvat, waaronder die met niet-menselijke entiteiten. Systems of Support gaat over tastbare structuren zoals woningen, infrastructuur of watervoorzieningen, maar ook over immateriële structuren zoals inspiratie, het ontwikkelen en delen van kennis en fysieke en emotionele zorg. In de context van de huidige crises ligt er ook een rol voor culturele instellingen om te voorzien in ruimte voor dialoog, gezamenlijke reflectie en maatschappelijke of persoonlijke veerkracht.

Het plan heeft impact op drie niveaus: internationale agendering, samenwerking en kennisuitwisseling; landelijk toegepast ontwerpend onderzoek met concreet resultaat voor ruimtelijk beleid; lokaal de verankering en verbinding, met stedelijke partners en met de bevolking van Rotterdam. IABR richt zich op de urgentie van twee samenhangende, planetaire vraagstukken. Enerzijds de klimaatcrisis, anderzijds de historisch gegroeide (sociale) ongelijkheid en uitsluiting van kwetsbaren. De ontwerpdisciplines architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan het adresseren van deze vraagstukken. De visionaire, innovatieve en communicatieve kracht van de ontwerpende disciplines, gevoed door onderzoek en experiment en gebaseerd op kennis en ervaring, speelt hierin een centrale rol. Hierbij zijn de 2030 Agenda for Sustainable Development en de bijbehorende Sustainable Development Goals (SDG's) uitgangspunt.

De IABR ontwikkelde de afgelopen decennia een werkwijze die ontwerpend onderzoek verbindt aan maatschappelijke thema's zoals watermanagement, klimaatcrisis, binnenstedelijke natuur, sociale ongelijkheid of de 'open' stad. Deze methode krijgt ook in de komende cultuurplanperiode een centrale rol, met twee biënnale-edities (in 2026 en 2028) waar de resultaten van het ontwerpend onderzoek met het publiek gedeeld worden in een tentoonstelling- en debatprogramma. Daarnaast deelt de IABR de onderzoeksresultaten met bestuurders, marktpartijen en onderwijsinstellingen en met andere ontwerpers – dit jaagt het debat over deze thema's en daarmee het beleid aan. Twee langlopende onderzoeksprogramma's (biënnale-edities in respectievelijk 2026 en 2028):

Augmenting Architecture - over ons toenemende digitale datagebruik en de effecten op ruimte, architectuur en landschap, maar ook hun ecologische, economische, politieke, technologische, extractieve en sociaal-maatschappelijke impact.

Tracing Trade –over (on)zichtbare infrastructuur die invloed hebben op de toekomst van werk, productie en distributie ten tijde van een heroriëntering op een lokale, regionale en continentale circulaire stedelijke economie.

Succesvolle programma's als het onderzoeks- en talentontwikkelingsprogramma Agents of Chance, het platform voor het uitdragen van (Nederlands) ontwerpkracht Ministerie van Maak!, het langlopend onderzoek in Bospolder-Tussendijken naar de energietransitie als vliegwieltje voor geëmancipeerd burgerschap, krijgen in 2025-2028 een vervolg. Met onze ateliers werken we samen met overheden en andere stakeholders aan maatschappelijke opgave, opdrachten die de ontwerpgemeenschap ten goede komen, maar ook een bijdrage leveren aan de gezonde bedrijfsvoering van IABR. Bij die bedrijfsvoering worden de Fair Practice Code, de Code Diversiteit & Inclusie en de Governance Code Cultuur nageleefd."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. De krachtige aanvraag van Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR) is ambitieus, inhoudelijk, uitgebreid en gestructureerd en de daarin beschreven positionering van IABR helder en urgent. Dat uit zich in de sterke en actuele thema's van zowel de onderzoeks-biënnales ('It's About Time') als in het gekozen thema voor de aankomende biënnale ('Nature of Hope'). Het overkoepelende thema 'Systems of Structure' komt duidelijk voort uit de missie en visie. De directeur en het wisselende team van vier curatoren vanuit diverse domeinen hebben gezamenlijk veel expertise en de aanvraag getuigt dan ook van vakmanschap en van een heldere kijk op het veld. Dat IABR in haar plan ook op haar minder succesvolle initiatieven kritisch reflecteert en daar concrete verbeterpunten aan koppelt is lovenswaardig.

De hoge kwaliteit van de verschillende programmaonderdelen en samenwerkingen geeft vertrouwen in de zeggingskracht van IABR. Het ambitieuze programma beoogt impact op internationaal, landelijk en lokaal niveau en past goed bij het doel om het beoogde brede publiek aan te spreken. De cadans van daaljaar (focus: vak-publiek en jonger publiek) en het biënnale jaar (focus: breed publiek) is verstandig gekozen, als is de consequentie dat de zichtbaarheid van IABR voor het brede publiek in de daal jaren beperkt is. Het feit dat IABR sinds 2022 27 procent nieuwe bezoekers aan zich heeft weten te binden getuigt van een succesvolle koers.

IABR is in haar oorspronkelijkheid voorbeeld stellend, *to the point* en energiek. De inhoudelijk verdiepende ontmoeting tussen onderzoek, beleid en ontwerp die IABR organiseert en faciliteert, is een sterk concept. Enigszins obligate thema's als 'water' of 'klimaat' maakt IABR spannend door intelligent gekozen invalshoeken (bijvoorbeeld de relaties tussen klimaatcrisis en sociale ongelijkheid) en creatieve presentaties (o.a. door het actief betrekken van beleidsmakers), waarbij zij op overtuigende wijze de klimatologische, ruimtelijke en sociale aspecten van de veranderende maatschappij combineert.

IABR ziet zichzelf vanzelfsprekend als een organisatie met internationale impact. Dat wordt bevestigd door de programma-opzet ('kennis van het lokale en inspiratie uit het internationale'), de gasten (bijv. workshops met internationaal ontwerptalent) en door een brede waaier aan internationale partnerships. Ambitie – en deels al praktijk – is dat een internationaal vak-publiek en internationale media het hoge niveau van IABR erkennen. Hiermee draagt IABR bij aan de internationale positionering van Rotterdam en de ontwikkeling van de sector.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De aandacht van IABR voor interconnectiviteit is groot: IABR werkt samen met veel verschillende partners, zowel lokaal, nationaal als internationaal en vanuit verschillende domeinen. Deze samenwerkingen zijn duurzaam. Zo worden onderzoeksprojecten voor meerdere jaren opgezet. Voorbeelden zijn het project rondom de energietransitie in BOTU, het (inter)nationaal educatief- en onderzoeksprogramma met de Rotterdamse partner Independent School for the City en de samenwerking met het Rotterdamse bureau ZUS rondom een bovenregionaal ruimtelijk vraagstuk. De samenwerking met het hoger onderwijs (bijvoorbeeld TU Delft & Eindhoven) zijn voorbeelden van domein overstijgende samenwerkingen.

De commissie ziet het innovatieve karakter van IABR vooral in de manier waarop en met wie de gekozen thema's worden behandeld en in het interactieve karakter van veel bijeenkomsten. Voorbeelden zijn het 'Carbon College', 'Agent of Change', 'Working on Water' en IABR Ateliers waar IABR opereert als 'knooppunt van samenwerkingen tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven'. Deze innovatieve manier van programma maken leidt ook tot innovatieve uitkomsten.

IABR omschrijft de code Diversiteit & Inclusie als haar 'intrinsieke motor' en de commissie. Concrete verbeteringen zijn de verjonging van het team, het initiëren van samenwerkingsprojecten in cultureel diverse wijken, de diversificatie van de Raad van Toezicht en het meer toegankelijk maken van de website en de communicatie in het algemeen. Wat ontbreekt zijn nieuwe ambities op dat vlak voor de komende periode.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De organisatorische kwaliteit van IABR is goed. Daarin is ook de positieve invloed zichtbaar van de nieuwe directeur-bestuurder. Het plan geeft blijk van een professionele en transparante bedrijfsvoering met aandacht voor de Fair Practice Code: de Museum cao wordt gehanteerd, ook voor zzp'ers en persoonlijke professionele ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid worden gestimuleerd met opleidingsmogelijkheden. Een veilige werkomgeving komt aan bod bij de interne *Monday Meetings* met de directeur-bestuurder. Positief is dat de aanvraag laat zien dat IABR zich bewust is van de eigen footprint. Ook hier ontbreken concrete doelstellingen op het gebied van organisatorische kwaliteit voor de komende periode. Het is op zich

begrijpelijk dat de organisatie gebaat is bij meer continuïteit in de bezetting door het jaar heen en daarmee wil groeien naar 3 fte, maar uit de aanvraag wordt niet duidelijk in welke functies deze groei terecht komt.

In het uitgebreide plan komt de financiële bedrijfsvoering maar minimaal aan de orde. Er is geen sprake van een visie op de ontwikkeling van de baten en de spreiding hierin om de afhankelijkheid en risico's te beperken. IABR heeft de afgelopen jaren veel ingeteerd op reserves en veel verlies gemaakt. Toch is in de meerjarenbegroting de uitwerking en onderbouwing van de verwachte baten en lasten erg summier. De vertaling van de plannen naar de begroting is daarmee weinig overtuigend.

Ondanks de goede mix aan inkomsten op verschillende niveaus (OCW, provincie, stad) is er sprake van grote subsidie-afhankelijkheid van IABR, al wijkt die niet af van het gemiddelde binnen de sector. De voorspelde afname in eigen inkomsten kan een risico vormen voor de financiële continuïteit van IABR.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Independent School for the City

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 122.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 196.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“De Independent School for the City, is een internationale en creatieve hub voor stedelijke professionals, opgericht in 2018 door Crimson Historians & Urbanists en ZUS architecten. De School organiseert workshops, lezingen, seminars, maakt tentoonstellingen, publicaties, video's en voert onderzoek uit in een ruimte in het centrum van Rotterdam. Het doel van de School is zowel de huidige stedelijke realiteit scherper in beeld te krijgen als nieuwe en alternatieve manieren te ontwikkelen om hiermee om te gaan. Dit wordt gedaan vanuit de opvatting dat de problemen inmiddels zo groot en complex zijn dat traditionele, monodisciplinaire benaderingen niet meer volstaan. De School biedt daarom een kritisch en onorthodox platform voor talentontwikkeling en kennisuitwisseling rond stedelijke vraagstukken vanuit de overtuiging dat urbanisten in de breedste zin van het woord – mensen die zich professioneel bezig houden met de stad - een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan oplossingen voor urgente maatschappelijke uitdagingen.

De School fungeert daarbij als verbinder, van urgente onderwerpen met de mensen die het aangaat en de mensen die er iets aan kunnen doen, van mensen met verschillende achtergronden, ervaringen, kennisvelden en disciplines, en tussen mensen met verschillende technieken en vaardigheden. Om flexibel en open te zijn voor actuele uitdagingen is de School een kleine organisatie, met een stevig maar flexibel programma, van waaruit samenwerkingen worden aangegaan met andere professionals of instellingen om de benodigde kennis, netwerken, en faciliteiten aan onze activiteiten te verbinden. We zien de havenstad Rotterdam, die is gelegen in een van de grootste en meest industriële deltagebieden van de wereld en waar meer dan 170 nationaliteiten samenwonen, als laboratorium waar grote thema's onder hoge druk aan de oppervlakte komen en waar oplossingen en denkrichtingen kunnen worden ontwikkeld met relevantie voor andere steden ter wereld. Voor de periode 2025-28 zijn deze vraagstukken samengebracht onder de thema's Klimaat, Migratie en Recht op de Stad (toegankelijkheid van voorzieningen en het democratisch systeem). Deze vraagstukken spelen al jaren, maar nemen in urgentie toe. Op basis van onze activiteiten in de afgelopen jaren hebben we de onderwerpen verder toegespitst, verdiept en gespecificeerd, waardoor ze ook in de komende jaren relevante resultaten en inzichten zullen opleveren.

Op basis van deze overkoepelende thema's zijn een aantal langlopende onderzoeks- en educatieve projecten geformuleerd, de programmalijnen: Living in the +2,5 Degree City, Post-Growth City, Fables of the Reconstruction, Polder of the future, City of Comings and Goings, Craftivism. Elke programmalijn omvat diverse activiteiten, waaronder workshops, seminars, cursussen en lezingen. De resultaten van deze projecten worden op verschillende manieren

gepubliceerd en gedeeld. Het programma voorziet ook in flexibiliteit om in te spelen op actualiteiten, veranderingen en innovaties op het gebied van stedelijke uitdagingen. Met veel plezier presenteert de Independent School daarom een programma dat zich de komende jaren zal ontplooiën, geprikkeld door de transities die Nederland en de wereld doormaken, maar steeds met een duidelijke eigen identiteit. Daarbij worden de Governance Cultuur Code, de Fair Practice code en de Code Culturele Diversiteit & Inclusie toegepast.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Zowel de achtergrond van de oprichters als de voorliggende aanvraag getuigen van vakmanschap. Dat wordt nog versterkt door de nauw betrokken partijen: Crimson Historians & Urbanists en ZUS architecten zijn diep in het architectuurdiscours gewortelde namen die staan voor kwaliteit. De aanvraag overtuigt in opbouw en structuur en op inhoudelijk niveau: missie, visie en strategie lopen logisch over in samenwerkingen en methode van denken en doen. Het programma is gestoeld op de actuele thema's 'klimaat', 'migratie' en 'recht op de stad'. Deze zijn goed uitgewerkt in spannende en scherpe programmalijnen en activiteiten, met interessante sprekers en tutoeren.

Independent School for the City (De School) richt zich op een zeer specifieke doelgroep: (inter)nationale (young) professionals die zich 'vanuit uiteenlopende disciplines' met de stad bezighouden. Met gemiddeld 40 activiteiten per jaar, bestaande uit kleinschalige, intensieve programma's zoals het 12-weken durende *This Is Tomorrow* (gemiddeld 10-15 deelnemers) en een internationaal symposium (100 deelnemers) ambieert De School 1.600 bezoeken op jaarbasis. De aanvraag voorziet niet in een sluitende specificatie van deze bezoekersaantallen. Het bereik van online lezingen verschilt tussen enkele tientallen en meer dan 3.000 views. Het alumni-netwerk van (inter)nationale deelnemers, tutors en sprekers biedt een platform voor debat en creativiteit voor ex-deelnemers, waarmee De School en haar activiteiten ook weer worden gevoed. Ook hiermee bereikt en betreft De School haar beoogde publiek. De commissie ziet potentie om meer mensen binnen de beoogde doelgroep te bereiken.

De vertaling van thema's in programmalijnen is in de aanvraag concreet uitgewerkt en daarmee geloofwaardig. Ook de zelfreflectie die De School in de aanvraag toont, haar wil om te leren en zich te blijven ontwikkelen, dragen bij aan haar authenticiteit. De commissie is zeer positief over hoe het kader van het curriculum voldoende ruimte biedt om direct in te kunnen springen op actualiteiten, verandering en vernieuwing. Hiermee verschilt De School in positieve zin van vergelijkbare academische en culturele instellingen en doet zij recht aan haar claim een 'school of life' te zijn. Het brede netwerk aan lokale partners past hierbij en biedt ook een brede basis voor de keuze van De School voor Rotterdam als belangrijk onderzoeksgebied.

De School plaatst zich thematisch, qua werkwijze, sprekers en partnerships in een internationale context. In 2024 begint bijvoorbeeld een reeks online gesprekken met

niet-westerse stemmen (Afrika, Zuid-Amerika, Azië). Met haar eigenzinnige werkwijze en unieke programma trekt zij internationale deelnemers. Dat komt de kwaliteit en inclusiviteit van het programma ten goede, verrijkt het Rotterdamse discours met het internationale perspectief en voegt waarde toe aan de positionering van Rotterdam als internationale stad.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Interconnectiviteit zit besloten in het model van De School. Binnen Rotterdam wordt met een breed scala aan partners samengewerkt; onder andere Roodkapje, Architectuur Film Festival, IABR. Ook nationaal (MacGuffin Magazine, Loom en Failed Architecture) en op kleinere schaal internationaal partners (Future Capetown, Shenzhen International School for Design) ontbreken partnerschappen niet. De hoge mate aan interconnectiviteit blijkt ook uit (het streven naar) een fundamenteel diverse organisatie en programma en cultureel diverse partnerships, deels besloten in het internationale karakter van De School.

De werkwijze van De School is experimenteel: haar innovatieagenda bouwt voort op het DNA van internationaal bekende en in Rotterdam gevestigde architecten, stedenbouwers en vernieuwende bewegingen. Dat verbindt De School onlosmakelijk met Rotterdam als stad die innovatie in haar DNA heeft, door De School beschreven als stad 'waar dingen worden gebouwd die pas veel later elders kunnen gebeuren'. Haar innovatieagenda moet leiden tot 'een nieuwe cultuur van aan de stad werken', onder andere door actief en structureel jonge, internationale talenten uit zeer verschillende disciplines aan het aanbod te verbinden.

De School is van en voor vak-publiek en vanuit dat perspectief niet inclusief. Toch draagt De School juist door haar exclusief karakter bij aan een breder cultuuraanbod in Rotterdam en daarmee toch aan meer inclusiviteit, al plaatst de commissie de kanttekening dat de doelgroep erg smal is. Dat De School bij de selectie van deelnemers een brede waaier aan criteria hanteert (naast motivatie en talent ook diversiteit in professionele en culturele achtergrond, leeftijd, gender en herkomst) is lovenswaardig. De aanvraag gaat niet in op de doelgroep 'licht' uit het Rotterdamse doelgroepenmodel.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De School heeft geen personeel in loondienst maar profiteert van de organisatorische kennis en kunde van de oprichters en daarbij nauw betrokken partijen. De School past de Governance Code Cultuur op onderdelen toe - bijvoorbeeld in de check op belangenverstrengeling en de organisatie van zelfreflectie - en legt in de aanvraag goed uit waar er eventueel van de code wordt afgeweken. Wel plaatst de commissie de kanttekening dat de Jaarverslagen 2022 en 2023 niet op de website zijn gepubliceerd. De School hanteert als richtlijn de cao's voor architectenbureaus en festivals en de richtlijn functie- en loongebouw presentatie instellingen voor beeldende kunst. De commissie vindt het lovenswaardig dat er voor de

hele organisatie hetzelfde uurtarief wordt gehanteerd. Een eigen visie op diversiteit en inclusie komt terug in programma's en activiteiten, bijvoorbeeld de focus op thema's als 'Sociale ongelijkheid' en 'Migratie'. Ook het publiek is cultureel divers, al komt dat vooral ook door de internationale context waarin De School opereert. De aanvraag benoemt geen verbeter- of knelpunten en ook concrete doelstellingen voor verdere versterking van inclusie en diversiteit ontbreken. Dat in het kernteam dat verantwoordelijk is voor inhoudelijke visie en coördinatie uitsluitend de Westerse blik is vertegenwoordigd, past niet bij het zelfbeeld van De School als 'mix van culturen'.

Uit de begroting en toelichting blijkt dat het bestuur niet zeker weet of de geraamde baten en lasten haalbaar zijn. Dat verbaast niet, omdat de geraamde subsidietoekenningen en inkomsten uit deelnemersbijdragen niet realistisch zijn onderbouwd. Risicobeheersing bestaat uit het schrappen van programmaonderdelen. De bedrijfskosten zijn hoog, ondanks het feit dat De School geen personeel in dienst heeft. Zij beschikt wel over voldoende financiële buffers. Maar mede gezien de twijfels over de ingediende begroting bij het bestuur zelf is de commissie kritisch over de financiële bedrijfsvoering.

De basis onder de continuïteit en de kwaliteit van de financieringsmix worden beide zwakker. De eigen inkomsten nemen fors af doordat een substantiële geldgever stopt. Daarmee wordt De School in de komende periode voor ongeveer 90 procent afhankelijk van subsidies. Dat is hoog, al is het nog steeds vergelijkbaar met andere instellingen. De in de aanvraag beschreven plannen om cofinanciering te vinden zijn niet overtuigend.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

Kunstinstituut Melly

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 718.400,- en € 85.000,- BKV-gelden
- Gevraagd subsidiebedrag: € 849.000,- en € 100.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Vanuit de visie van onze nieuwe directeur, Gabi Ngcobo, streeft Kunstinstituut Melly in 2025-2028 naar een verkenning van artistieke vrijheid door het inzetten van improvisatie als artistiek instrument. Improvisatie wordt geassocieerd met verbetering (improvement) en staat centraal in ons beleidsplan en de activiteiten. Improvisatie stelt ons in staat om van lessen uit het verleden naar het onbekende te bewegen, nieuwe inzichten te verkrijgen en dialoog te stimuleren. We halen inspiratie uit kunstvormen met een geïmproviseerd karakter, zoals jazz en hiphop. Het instituut wil hiermee verouderde methoden aanpakken, nieuwe methodes uitproberen, zich flexibel aanpassen aan veranderingen en een veilige, inclusieve ruimte creëren voor risicovolle expressie en samenwerking. Het verdiept onze manier van werken met een ecosysteembenadering, waarin we partnerschappen aangaan voor verbreding van ons publieksbereik. Het instituut benadrukt de filosofie van collectief leren, waarbij naast academische expertise ook andere vormen van kennis worden erkend. Het doel is om het publiek te verbreden en diverser te maken door nieuwe stemmen en perspectieven te omarmen. Het aankomende partnerschap met Hiphophuis, dat in de herfst van 2024 naar ons gebouw, een gemeentelijk monument, verhuist, zal resulteren in gezamenlijke multidisciplinaire programma's, waarbij hedendaagse kunst en hiphopcultuur in een bredere context worden geplaatst.

In ons kernprogramma staat het creëren van 'contactzones' centraal, waar kunst en mensen met diverse levenservaringen en achtergronden samenkomen. Het concept van 'interconnectiviteit' vormt de basis voor deze contactzones, die gericht zijn op het verbinden van artistieke gemeenschappen en verschillende sectoren die normaal gesproken niet zouden samenwerken.

We presenteren verschillende tentoonstellingen en programma-initiatieven als onderdeel van dit kernprogramma:

- *Improvisaties: Tweejaarlijkse thematische groepstentoonstelling met werken van Rotterdamse en (inter)nationale kunstenaars.*
- *Call and Response: Vier solopresentaties met nieuw werk van opkomende kunstenaars per jaar, die ingaan op geopolitieke eisen en aandacht besteden aan de historische banden tussen Zuid-Afrika en Nederland.*
- *Mid-Career Surveys: Jaarlijkse overzichtstentoonstelling voor kunstenaars van (inter)nationaal belang, gericht op werkontwikkeling in hun latere carrièrefasen.*
- *Toolshed: Driemaal per jaar stellen we een experimentele ruimte beschikbaar aan kunstenaars buiten gevestigde culturele canons, om reflectie en collectief leren te stimuleren.*
- *Tools for Conviviality: Doorlopend programma voor onze multifunctionele ruimte op de begane grond met jaarlijkse kunstopdrachten.*

**Talentontwikkeling (CLIP): Werk-leerprogramma voor opkomend talent en culturele professionals, als springplank richting beroepspraktijk in de culturele sector.*

We blijven ons inzetten voor inclusieve cultuureducatie door voortzetting van samenwerking met scholen en kunstinstellingen in Rotterdam. We bieden op maat gemaakte programma's aan om de drempel te verlagen voor jongeren die anders weinig in aanraking komen met hedendaagse kunst.

Op het gebied van marketing, communicatie en digitale strategie profileren we ons door data te verzamelen uit online activiteiten voor inzicht in verschillende doelgroepen, het ontwikkelen van specifieke marketing- en communicatieplannen voor elke tentoonstelling, afgestemd op thema en kunstenaar; en het verbeteren van toegankelijkheid met aangepaste communicatie voor mensen met speciale behoeften.

We blijven ons richten op het stabiliseren en waar mogelijk verbreden van onze financieringsmix. De komst van het Hiphophuis vereist aanpassingen aan het gebouw; we starten in 2024 met een renovatie waarbij ook aandacht wordt besteed aan verduurzaming."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. Door het organisatorische model van Kunstinstituut Melly, waarbij de basis-staf blijft en de directeur om de zes jaar wisselt, worden het institutionele fundament, de kennis en kunde en daarmee het vakmanschap geborgd, waardoor de artistieke accenten van de nieuwe directeur succesvol kunnen worden gefaciliteerd. Missie, visie en waarden blijven ook in 2025-2028 overeind en functioneren als sterke basis en omlijsting voor het nieuwe, spannende en goed onderbouwde thema: de 'verkenning van artistieke vrijheid door het inzetten van improvisatie als artistiek instrument'. Een thema dat nieuwsgierig maakt en tegelijkertijd een stevig raamwerk biedt voor een gevarieerd programma. Kunstinstituut Melly laat met deze voorbeeldstellende, heldere en concrete aanvraag een hoge mate van zelfreflectie en professionaliteit zien, en een 'diep begrip van zijn betekenis en rol in Rotterdam.'

Kunstinstituut Melly bereikt traditioneel een professioneel kunstpubliek. Sinds 2021 richt het zich op meer diverse doelgroepen, waaronder mensen die niet bekend zijn met hedendaagse kunst. Deze strategie lijkt succesvol en bevestigt de zeggingskracht: het werk-leerprogramma CLIP (Collectief Leren in de Praktijk) bijvoorbeeld, trekt nieuwe, intergenerationele groepen aan, en de toegankelijke tentoonstellingen van Rotterdamse kunstenaars, die de verandering tonen van een meer gesloten instelling naar een open en uitnodigende plek, hebben geleid tot meer verbinding tussen verschillende gemeenschappen. Deze succesvolle initiatieven worden doorontwikkeld: middels onderzoek wil het instituut deze groepen beter leren kennen (waaronder ook scholieren) om publieksactiviteiten en communicatie nog beter te laten aansluiten bij hun behoeften. Hiervoor benut het instituut de kansen die de nieuwe samenwerking met Hiphophuis biedt:

het wil een multidisciplinair, open dagprogramma organiseren dat beeldende kunst en hiphopcultuur in samenhang brengt.

Het voorgestelde programma past bij wat Kunstinstituut Melly is en wil zijn en getuigt van kennis van het veld. Het thema improvisatie, met collectief leren als belangrijk aspect, krijgt geloofwaardig vorm in meerjarige programma's zoals bijvoorbeeld het programma 'Toolshed', waarbinnen kunstenaars buiten gevestigde culturele canons driemaal per jaar mogen experimenteren 'om reflectie en collectief leren te stimuleren'. De manier waarop het instituut een methode als 'collectieve learning' onderzoekt en hanteert, zowel in de interne (werving van personeel) als externe bedrijfsvoering (experimentele vormen om het publiek te betrekken), draagt in hoge mate bij aan de authenticiteit en oorspronkelijkheid van Kunstinstituut Melly.

Kunstinstituut Melly is vanuit de kern internationaal georiënteerd. Dat begint bij de internationale achtergrond van de directeuren, is zichtbaar in de herkomst van de uitgenodigde kunstenaars en blijkt ook uit de deels internationaal georiënteerde samenwerkingsverbanden, zoals 'Tools for Demodernizing', dat gericht is op de transformatie van instituten. Hiermee draagt het kunstinstituut bij aan de positionering van Rotterdam als internationale stad en aan de ontwikkeling van de sector.

Kunstinstituut Melly wil meer Rotterdamse kunstenaars bij zijn programma betrekken, wat bijdraagt aan de ontwikkeling van het productieklimaat voor beeldende kunst en vormgeving in Rotterdam. Dat de BKV-gelden worden besteed aan honoraria en onderzoek voor het maken van nieuw werk. Positief is ook dat de aanvraag concrete informatie geeft over met welke Rotterdamse kunstenaars Kunstinstituut Melly wil samenwerken.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. De samenwerkingsverbanden van Kunstinstituut Melly zijn gebaseerd op een sterk lokaal en (inter)nationaal netwerk en hebben vaak een langdurig en duurzaam karakter. Het gaat daarbij om culturele partners, zoals Kunstblock, sector-overschrijdende samenwerkingen (Verhalenhuis Belvédère), maar ook onderwijs zowel binnen als buiten Rotterdam (bijvoorbeeld het programma 100% Hedendaags voor het voortgezet onderwijs en mbo, samen ontwikkeld met TENT Rotterdam en MaMA). Er is dus sprake van een sterke interconnectiviteit; de verbinding tussen kunstenaars en verhalen in de stad wordt bevorderd. Positief is ook het voornemen van Kunstinstituut Melly om aan te sluiten bij het door Stroom opgezette solidariteitsnetwerk, met o.a. Framer Framed en Casco.

Innovatie bij Kunstinstituut Melly komt deels voort uit de regelmatige wisseling van directeur, wat zorgt voor een nieuw perspectief en een nieuwe focus. De komende Cultuurplanperiode biedt de samenwerking met Hiphophuis kansen voor innovatie, al worden die in de aanvraag nog niet echt praktisch benoemd. Termen als 'nieuwe kunstwerken' en 'origineel onderzoek' overtuigen niet als bewijs van innovatiekracht als

ze niet concreet worden uitgewerkt. De digitale transformatie die het instituut wil inzetten klinkt echter veelbelovend: de ambities zijn helder omschreven, evenals de weg naar de realisatie ervan, zoals bijvoorbeeld de noodzaak om meer medewerkers op dat gebied te trainen om de professionaliteit breder te ontwikkelen en te verduurzamen.

De ‘learning position’ die het instituut inneemt en de kritische kijk op de eigen positie en inspanningen op het gebied van diversiteit en inclusie zijn voorbeeld stellend. Ook de inspanningen van het diverse team om het instituut toegankelijker te maken, met bijvoorbeeld heldere teksten in meerdere talen en aandacht voor fysieke en digitale toegankelijkheid, zijn positief. Met de halfdaagse ‘Bliksemstage’ stelt het instituut zich open voor 120 stagiaires per jaar, en de tweejaarlijkse ‘Melly’s burens’ haalt (het perspectief van) de omgeving naar binnen. Hoewel het instituut erin slaagt om op deze manier een meer divers en breder publiek aan te trekken, blijft het programma op een hoog intellectueel niveau en is het inhoudelijk redelijk complex voor ongeïnde bezoekers, ongeacht hoe divers de kunstenaars ook zijn.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De organisatie is dankzij de regelmatige wisseling van directie wendbaar en veerkrachtig ingericht. De extra druk op de organisatie door de pensionering van de adjunct-directeur wordt opgevangen door de voorzitter van de Raad van Toezicht, die haar termijn met een jaar verlengt. De manier waarop de codes zijn toegelicht en gevolgd worden, en de beschreven trainingen zoals weerbaarheid en het herkennen van grensoverschrijdend gedrag, getuigen van hoge organisatorische kwaliteit. De ambitie om het talent van de medewerkers – naast hun kennis en werkgerelateerde kwaliteit – door een andere inrichting van de organisatie breder te benutten, verdient lof.

Het instituut is voor een substantieel deel afhankelijk van subsidies, maar de financiële basis en de kwaliteit van de bedrijfsvoering zijn solide. Het instituut beschikt over voldoende buffervermogen om tegenvallende resultaten op te vangen en ook de liquiditeit is goed; het instituut kan ruimschoots aan de kortlopende schulden voldoen. De subsidie-afhankelijkheid is vergelijkbaar met andere instellingen. Wel had de financiële uitwerking van de plannen in verwachte baten en lasten concreter kunnen zijn.

Het besef van het financiële risico door de grote afhankelijkheid van subsidies en de plannen om de financieringsmix stabiel te maken met onder meer vriendschapsprogramma’s en nalatenschappen, wekken vertrouwen. De toename van eigen inkomsten zal de komende periode worden gerealiseerd door hogere verhuuropbrengsten. Kritiek is er op de geringe omvang van de publieksinkomsten en op het goeddeels ontbreken van inspanningen om door middel van cofinanciering de financiële basis te verbreden.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Nieuwe Instituut

Advies: positief, buiten budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 100.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 250.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Met het hoofd aan, het hart open en onze handen uit de mouwen wil het Nieuwe Instituut komende periode werken aan een programma voor en met de stad. De grootstedelijke dynamiek van Rotterdam biedt een ideale context voor de manier waarop we als instituut werken: gericht op een buitenwereld, uiteenlopende stemmen met elkaar in gesprek brengen en leren door te doen. We worden daarbij gedreven door de dringende ecologische, ruimtelijke en sociale uitdagingen die de wereld, Nederland en ook Rotterdam bezighouden.

Vanuit ons mandaat om te experimenteren, grenzen te verleggen en nieuwe wegen in te slaan, willen we ons ook voor Rotterdam als inclusieve, duurzame en rechtvaardige stad inzetten. We werken hiervoor samen met andere partijen in de stad.

Vanuit de positie die we hebben als nationaal instituut voor architectuur, design en digitale cultuur, én vanuit onze ondersteunende rol aan deze sectoren zijn we een betrouwbare en inspirerende partner voor de stad en andere organisaties. Er is een solide basisfinanciering voor de organisatie, het gebouw, de personele inzet en programmering. Voor de specifieke Rotterdam programmering vragen we een bijdrage binnen het Cultuurplan. Dit bedrag komt geheel ten goede aan de Rotterdamse organisaties, collectieven, makers en ontwerpers met wie we samen het programma maken.

De Rotterdam programmering bestaat uit een aantal zaken.

- * Stadsprogrammeur: Door een stadsprogrammeur aan te stellen creëren we synergie tussen de programmering van het instituut en organisaties en opgaven die in de stad spelen. De programmeur heeft dus naast een programmerende, ook een verbindende en coördinerende rol.*
- * Curriculum: in samenwerking met een groot aantal partners in de stad ontwikkelen we een lesprogramma dat onderbelichte kennis verbindt aan vraagstukken in de stad aan de hand van concrete casussen. Het programma is voor ontwerpers, ambtenaren en bewoners.*
- * New Store is een winkel, een onderzoek, een proeftuin en een platform in één, gericht op regeneratieve consumptie en producten, die we i.s.m. Rotterdamse partijen ontwikkelen.*
- * -1 is een laboratorium en een tentoonstellingsruimte tegelijk voor makers, denkers, deelnemers en publiek waar het ontwerp van digitale cultuur begrijpelijk en toegankelijk gemaakt wordt. Elk jaar nodigen we twee Rotterdamse ontwerpers uit als resident.*
- * Onder de noemer Platform Ontwerp Rotterdam programmeren we allerlei events door het jaar heen, met een focus op de Rotterdam Architectuur Maand. Daarnaast nodigen we internationale bezoekers uit, onder andere op het gebied van mode en architectuur, en organiseren we jaarlijks een Rotterdam Design Dinner.*
- * We verweven de stad Rotterdam in twee van onze tentoonstellingsreeksen. De eerste is*

gemaakt op basis van ons nieuwe collectieplatform met Rotterdams materiaal uit de Rijkscollectie voor Architectuur en Stedenbouw, de tweede wordt gemaakt met in Rotterdam werkzame ontwerpers wier werk het hyperlokale verbindt aan het internationale.

** Tot slot twee talentontwikkelingsprojecten: Youtdem i.s.m. Concrete Blossom en Notes waarin jongeren zich buigen over vraagstukken in hun directe omgeving; en Toekomstbouwers, gemaakt in co-creatie met vijf Rotterdamse basisscholen, ontwerp bureau Opperclaes, ontwerpcollectief STORE en een kinderpanel.”*

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Het Nieuwe Instituut heeft een sterke reputatie opgebouwd als een belangrijke speler op het gebied van architectuur, design en digitale cultuur in Nederland. De professionaliteit van het instituut ziet de commissie ook terug in de aanvraag. De strategische koers die de nieuwe directeur heeft ingezet sluit volgens de commissie goed aan bij de punten waar het Nieuwe Instituut aan moet werken. Ook het idee van een ‘stadsprogrammeur’ vindt de commissie goed. De specifieke Rotterdamse programmering en de bijbehorende activiteiten worden in de aanvraag echter slechts globaal beschreven. Ook is onduidelijk in hoeverre de op sociaal-maatschappelijke aspecten en community management gerichte activiteiten hun oorsprong in artistieke overtuiging vinden. Dat wordt ook niet duidelijk uit het eveneens beknopt beschreven profiel van de nog aan te trekken stadsprogrammeur.

De commissie vindt dat de aanvraag tekortschiet in een concrete en specifieke toelichting op hoe de stadsprogrammeur zal bijdragen aan het bereiken van (nieuwe) doelgroepen. Hoewel er soms doelgroepen worden genoemd in relatie tot activiteiten, ontbreekt het aan een gedegen uitwerking. De kwantitatieve doelstelling voor betalende bezoekers bijvoorbeeld geldt voor het instituut als geheel. Een toelichting op het beoogde publieksbereik met de nieuwe activiteiten ontbreekt. Beschrijvingen van doelgroepen als ‘ontwerpers en nieuwsgierige Rotterdammers die zelf iets willen doen’, zijn oppervlakkig en dragen niet bij aan de overtuigingskracht van de aanvraag.

Het feit dat de beoogde stadsprogrammeur nog niet in dienst is en dus niet heeft meegeschreven aan de aanvraag draagt niet bij aan de geloofwaardigheid van de intrinsieke motivatie van het Nieuwe Instituut om zich sterker in en voor Rotterdam in te willen zetten. Dat beeld wordt nog versterkt omdat het Nieuwe Instituut kennelijk nu pas de verbintenis met de stad wil intensiveren. Dat is des te opmerkelijker, omdat het Nieuwe Instituut zelf stelt een grote, wederkerige waarde in een nauwere verweving te zien. Voor het instituut zit die meerwaarde in ‘het ontsluiten van Rotterdam als bron van kennis, ideeën en verhalen’, voor de stad in het ‘unieke karakter van het Nieuwe Instituut’. Ook de uitwerking van de plannen is summier. Voor de hand liggende samenwerkingspartners zoals IABR worden slechts aangestipt. Beoogde samenwerkingen met grassroots-partijen als Concrete Blossom zijn op zich positief, maar uit de aanvraag wordt niet duidelijk wat ieders rollen zijn en of de samenwerkingen gelijkwaardig en wederkerig zijn.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. De commissie onderkent dat interconnectiviteit een kernaspect is van de aanvraag. Kerntaak van de beoogde stadsprogrammeur wordt immers het leggen van verbindingen met de stad. Interconnectiviteit zit ook verweven in het DNA van het Nieuwe Instituut, met zijn sterke nationale en internationale netwerk en zijn streven om stemmen te laten horen die anders niet gehoord zouden worden. Maar de aanvraag mist de noodzakelijke helderheid en diepgang om overtuigend aan te tonen dat het Nieuwe Instituut met de stadsprogrammeur substantiële impact zal hebben op de maatschappelijke thema's die spelen binnen grootstedelijke vraagstukken, in het bijzonder in Rotterdam.

De commissie erkent het trackrecord van het Nieuwe Instituut op het gebied van innovatie. Ook deze specifiek op Rotterdam gerichte aanvraag bevat goede ideeën, maar het gebrek aan concretisering maakt het onmogelijk om te beoordelen hoe vernieuwend deze ideeën zullen zijn in de praktijk. Het concept van een stadsprogrammeur is niet innovatief, het is al eerder toegepast in verschillende contexten. Een stadsprogrammeur kan ongetwijfeld helpen om verbindingen met gemeenschappen te versterken, maar de commissie verwacht meer van het instituut als het gaat om vernieuwing en originaliteit. Activiteiten zoals de Hub voor digitale cultuur maken al deel uit van het beleid en de praktijk van het instituut en zijn daarom niet relevant voor het beoordelen van het innovatieve karakter van deze specifieke aanvraag.

Met de stadsprogrammeur zullen de toegankelijkheid en de bereikbaarheid van het Nieuwe Instituut naar verwachting iets verbeterd worden, mogelijk ook wat betreft het bereik van de doelgroep 'licht'. Daarmee past de stadsprogrammeur in de wens van het Nieuwe Instituut om inclusiever en meer divers te worden, iets wat al zichtbaar is in het programma en partners. Toch blijft deze specifieke aanvraag ook op dit punt aan de oppervlakte.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De commissie is kritisch over de summiere aandacht voor de codes in de aanvraag, zeker gezien de omvang van het Nieuwe Instituut en zijn status als BIS-instelling. Duurzame initiatieven zoals de 'Nieuwe Tuin' en het winkelconcept 'New Store' dat zich volledig richt op regeneratieve consumptie en ontwerp worden geprezen, maar zijn binnen deze aanvraag niet direct relevant. De aanvraag beschrijft maatregelen om de werkdruk te verminderen, bijvoorbeeld door beter projectmanagement en samenwerken. Ook vanuit dat perspectief zou het Nieuwe Instituut naar het oordeel van de commissie de in deze aanvraag beschreven plannen binnen het huidige beleid en dus ook met de huidige formatie moeten kunnen en willen uitvoeren.

Het Nieuwe Instituut vraagt binnen het Cultuurplan een bijdrage voor de specifiek Rotterdamse programmering. Het gevraagde budget wordt volledig ingezet voor samenwerkingsprogramma's met Rotterdamse organisaties, collectieven, makers en ontwerpers. In verhouding tot de totale begroting is het gevraagde bedrag relatief

bescheiden. De meerjarenbegroting laat een hoge kwaliteit van financiële bedrijfsvoering zien, met voldoende buffervermogen en een gezonde liquiditeitspositie. De kwaliteit van de begroting voor deze specifieke aanvraag kan echter niet worden beoordeeld, omdat deze niet afzonderlijk is gepresenteerd binnen de totale begroting.

Het Nieuwe Instituut verwacht ondanks een groei van het aantal bezoekers een daling van de eigen inkomsten. De organisatie is sterk afhankelijk van subsidies en deze afhankelijkheid zal naar verwachting in de toekomst verder toenemen. De financiële omvang van de voorliggende aanvraag vertegenwoordigt een dermate klein deel van de totale begroting, dat er nauwelijks invloed is op de financieringsmix. De commissie stelt vast dat het Nieuwe Instituut zich als geheel en in veel bredere zin zou moeten inspannen voor het vinden van cofinanciering uit andere bronnen dan (alleen) subsidies.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 100.000, het niveau van eerder ontvangen projectsubsidies.

Office for Metropolitan Information (OMI)

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 135.000,- en € 15.000,- BKV-gelden
- Gevraagd subsidiebedrag: € 210.000,- en € 30.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“OMI is een plek voor inspiratie en voor verbeelding, van de stad zoals die was, is en kan zijn. Architectuur geeft mede vorm aan hoe we leven, waar we gaan en staan, en wie we tegenkomen. Daarom zet OMI zich in om de publieke belangstelling voor architectuur en stedelijke ontwikkeling te vergroten en te verbreden. OMI creëert onverwachte ontmoetingen tussen partners, programmamakers en publiek. In een veelzijdig programma laat OMI de stad zien door de ogen van kunstenaars, fotografen, bewoners en architecten. OMI koppelt cultuurhistorie aan actuele opgaven, en stelt hierin de artistieke verbeelding van onbekende en nieuwe verhalen centraal. Hiermee geeft OMI telkens verrassende perspectieven op de stad.

OMI:

- verbindt historische en actuele ontwikkelingen door nieuwe dwarsverbanden te leggen;
- geeft hier een originele invulling aan met veel verschillende publieksactiviteiten;
- bereikt een gevarieerd publiek: van jong tot oud, van geïnteresseerde leek tot professional;
- inspireert bewoners, bezoekers en professionals om met andere ogen naar de stad te kijken;
- heeft een groot netwerk van programmamakers, ontwerpers, stedelijke partners en experts.

Ambities 2025-2028

OMI wil vanuit een cultuurhistorische perspectief én artistiek-inhoudelijke verbeelding bijdragen aan een nieuwe ervaringen van de stad en de discussie over de ontwikkeling ervan. OMI presenteert twee langlopende manifestaties die de basis zijn voor een groot deel van het tentoonstellings- en activiteitenprogramma in 2025-2028. Daarnaast organiseert OMI elk jaar de Dag én Nacht van de Architectuur en tentoonstellingen met Rotterdamse makers. OMI bouwt in de komende jaren aan de digitale Verhalenatlas waarmee bewoners en bezoekers online verschillende Rotterdamse wijken kunnen verkennen en ervaren. Het programma van OMI vormt altijd een uitnodiging om er zelf verhalen aan toe te voegen, met eigen ervaringen en vergezichten.

Bijdrage aan de stad

OMI beweegt zich vanwege de werkwijze en aard van de programmering binnen een breed palet aan culturele instellingen en stedelijke partners. Hiermee bereikt OMI een divers publiek. Met een eigenzinnig programma wil OMI bijdragen aan de meerstemmigheid binnen de architectuur- en cultuursector in de stad. OMI doet dit vanuit de overtuiging dat er ook een andere, inclusievere benadering van stedelijke ontwikkeling nodig is, door deze vanuit verschillende disciplines en meerdere culturele invalshoeken te bekijken. OMI laat kunstenaars en programmamakers reageren op de ervaringen van buurtbewoners, de toekomstvisies van architecten en de uitdagingen van plannenmakers van nu.

Organisatie en ondernemerschap

OMI heeft een compact team en breidt dit uit met een communicatiemedewerker en productionele ondersteuning. Hiermee creëert OMI een heldere structuur en betere taakverdeling. OMI volgt de richtlijnen van de Code Governance Cultuur en heeft een Raad van Toezicht met relevant netwerk, waarvan de leden onafhankelijk en integer handelen. De financieringsmix bestaat, naast een bijdrage van het Cultuurplan, uit bijdragen van (private) fondsen, bedrijven en eigen inkomsten. OMI levert nu een grote output, met activiteiten van hoge kwaliteit voor een bescheiden begroting. Om een groter publiek te kunnen bereiken en een bedrijfsvoering met veerkracht te realiseren is een uitbreiding van het team noodzakelijk.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Het plan getuigt van grote betrokkenheid, ondernemerschap en energie. OMI wil ‘verrassende perspectieven op de stad’ realiseren. Er is echter onvoldoende sprake van concrete plannen, waardoor de aanvraag aan de oppervlakte blijft. Het uitgangspunt ‘Stories about architecture’ waarmee OMI verbanden zoekt tussen de oorspronkelijke ideeën van ontwerpers en actuele stedelijke ontwikkelingen, kan inspirerend zijn, maar mist uitwerking. Hoe deze zoektocht en de beoogde samenwerkingen vorm krijgen wordt niet concreet beschreven. Hetzelfde geldt voor de koppeling tussen sociaal-maatschappelijke vraagstukken en de vernieuwing van de architectuurpraktijk. Ook dat is een boeiend uitgangspunt, maar ook hier ontbreekt concrete uitwerking. Het voornemen om de bezoeker de stedelijke omgeving vanuit ‘cultuurhistorisch perspectief’ te laten beleven wordt een aantal keren genoemd, maar zonder verdere toelichting.

OMI bereikt jaarlijks 16.500 bezoekers. Dat een organisatie van dit formaat jaarlijks vier grote tentoonstellingen inclusief een breed ingestoken randprogramma (van kinderworkshops tot expertmeetings) weet te organiseren, verdient lof en vormt de basis van de relatief ruime publieke belangstelling. OMI zegt zelf met de ‘veelzijdigheid van de activiteiten potentie te hebben om meerdere en grotere publieksgroepen aan zich te binden’. De commissie ziet deze potentie ook: het bezoekersbereik is nu al goed en de combinatie van architectuur met andere kunstvormen en de nadruk op zintuiglijke ervaringen kunnen OMI’s activiteiten voor een breed publiek toegankelijk maken. Ook de uitbreiding van de ‘Dag van de Architectuur’ met een ‘Nacht’ voor het bereiken van een ander, jonger publiek, kan hieraan bijdragen. Maar wat ontbreekt zijn een goede onderbouwing van de stelling en een duidelijke strategie en aanpak. De publieksamenstelling is slechts algemeen beschreven en geeft bijvoorbeeld geen huidige verhoudingen en laat geen doelstellingen zien voor het bereiken van nieuwe of bredere doelgroepen. De aanpak van de marketing en communicatie is weinig concreet, het omvat een globale beschrijving van de communicatiemix en bijvoorbeeld geen concrete ontwikkelstappen of doelen.

De kracht van OMI manifesteert zich in goed bezochte en zowel qua inhoud als vorm actuele, innovatieve en gevarieerde publieksevenementen zoals ‘Dag én Nacht van de

Architectuur'. OMI beschrijft in zijn missie architectuur als een 'fenomeen dat 'iedereen' aangaat'. Daar sluit OMI's manier van 'onderzoekend programmeren' goed bij aan. En ook al is de commissie kritisch over de in een aantal opzichten gebrekkige onderbouwing en concretisering van de plannen, OMI's bottom-up benadering is een waardevolle toevoeging aan het aanbod in Rotterdam.

OMI staat bij kunstenaars bekend als een organisatie die experimenten stimuleert en nieuwe wegen verkent. Dat OMI aangeeft om per jaar tenminste acht kunstenaars te willen betrekken bij kleinere en grotere projecten past bij deze reputatie. Ook hier ontbreekt in het plan echter een nadere uitwerking van dit voornemen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. OMI beweegt zich op de raakvlakken tussen architectuur, cultuurhistorie, stedelijke ontwikkeling, kunst en (stads)cultuur. Het onderhoudt een breed netwerk van diverse samenwerkingspartners van binnen en buiten de architectuur en vanuit verschillende delen van de stad. OMI slaagt erin om architectuur toegankelijk te maken voor een breed publiek en is goed ingebed in Rotterdam. Zo is OMI geworteld in de eigen wijk door samen te werken met de basisscholen uit de buurt. OMI's sprekers en onderzoekers komen uit verschillende domeinen, waardoor OMI (jonge) vernieuwende perspectieven en interessante vergezichten kan presenteren. OMI gaat samenwerking aan vanuit een gelijkwaardig perspectief en creëert daadwerkelijk toegankelijke plekken in de stad. OMI is naast het Nieuwe Instituut de enige architectuur-tentoonstellingsruimte in Rotterdam waar je het hele jaar door terecht kunt, waarmee het onbetwistbaar waarde heeft voor de stad. Met evenementen zoals 'ZigZagCity', dat de bezoeker op onverwachte plekken brengt, draagt OMI bij aan spreading in de stad.

OMI's bijdrage aan internationalisering van Rotterdam is beperkt. De uitgenodigde ontwerpers hebben soms een internationale achtergrond en de bezoekersprogramma's worden door OMI gekenmerkt als 'internationaal'. Maar ook daar ontbreekt een toelichting. De mate van internationalisering past wat de commissie betreft bij OMI als primair stedelijke speler.

OMI's focus op beleving van de stedelijke omgeving vindt de commissie innovatief. Hij komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de methodiek van ZigZagCity, die fragmenten van de stad op een verfrissende manier uitlicht en in samenhang brengt. OMI creëert daarmee een vernieuwende kijk op de stad, zowel inhoudelijk (door zijn cross-disciplinaire aanpak) als letterlijk (de bezoeker komt op verrassende plekken). De Digitale Verhalenatlas en de kleine interventies op alledaagse plekken getuigen van innovatief vermogen, net als het consequent uitnodigen van nieuwe stadsmakers.

OMI werkt vanuit de overtuiging dat er een andere, meer inclusieve benadering van stedelijke ontwikkeling nodig is en laat daarom kunstenaars en programmamakers

reageren op de ervaringen van buurtbewoners, de toekomstvisie van architecten en de uitdagingen van plannenmakers van nu. Hiermee combineert het lokale ontmoetingen en professionele programma's en creëert OMI naar eigen zeggen een interessant aanbod voor een breed publiek, van wijkbewoners tot cultuur-geïnteresseerden en professionals. Op zich is dat positief, maar het vraagt wel om bijvoorbeeld een analyse en beschrijving van doelgroepen die concreter is dan dat nu het geval is.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De commissie heeft bewondering voor de veelheid aan activiteiten die door een betrekkelijk klein team wordt gerealiseerd. OMI past op veel onderdelen de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur toe, maar reflectie op hoe verder en doelstellingen ter bestendiging of verbetering ontbreken. Op het gebied van diversiteit en inclusie heeft OMI aandacht voor meerstemmigheid in de manier van werken en ten opzichte van een divers personeelsbestand. Er is ook aandacht voor verbreding van publiek en partners. Concrete plannen ontbreken echter te vaak. Zo wil OMI als gezegd bewoners en ondernemers op wijkniveau meer betrekken en daarvoor een extra communicatiemedewerker aannemen. Een concreet plan van aanpak voor de marketingcommunicatie hierbij wordt echter niet beschreven.

In de begroting ontbreekt een concrete financiële uitwerking van de plannen in de te verwachten baten en lasten en ook de toelichting op de begroting is summier. Zo is de post 'divers' is niet toegelicht en terwijl hier € 45.000,- aan overige inkomsten worden begroot en zijn de beheerslasten relatief hoog in verhouding tot de activiteitenlasten. Ook de beoogde groei van de eigen inkomsten van €38.000,- naar €180.000,- is nauwelijks financieel onderbouwd en toegelicht. De uitzonderlijk grote groei is daardoor naar het oordeel van de commissie niet realistisch. Het idee om de groei te realiseren met bijdragen van tien businessclub-bedrijven is sympathiek, maar door gebrek aan onderbouwing niet overtuigend. OMI heeft een gezond buffervermogen en de kaspositie is voldoende, maar de begroting zelf bevat risico's die onvoldoende basis biedt voor een gezonde bedrijfsvoering.

OMI is in belangrijke mate afhankelijk van subsidies, al is dat in vergelijking met andere culturele instellingen niet uitzonderlijk. Toch maakt OMI dit in financieel opzicht kwetsbaar. De commissie waardeert de pogingen van OMI om de financieringsmix te verbreden, maar beoordeelt de plannen als niet realistisch.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Rib Art Space

Advies: positief, buiten budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 50.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 50.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Rib heeft een kleine maar bekwame organisatie waar de nodige competenties goed vertegenwoordigd zijn in bestuur, kernteam en overige ingehuurde krachten. De organisatie van Rib past de codes van Governance Cultuur, Fair Pay en Diversiteit en Inclusie toe. Rib draagt met haar programma ook bij aan de beleidsspeerpunten Interconnectiviteit, Innovatie en Inclusiviteit van de gemeente Rotterdam.

De missie van Rib is om vanuit haar bijzondere positie als kleinschalige kunstruimte op Rotterdam-Zuid met een eigenzinnig artistiek programma de nodige rimpelingen te veroorzaken in de waarneming van wat kunst zou kunnen zijn of betekenen. Rib werkt vanuit een evolutionaire curatorische praktijk waarbij innovatie van Rib en haar praktijk een onlosmakelijk gevolg is.

De artistieke visie: Rib wil de impact en de slagkracht van niet alleen Ribs programma maar ook van collega-instellingen vergroten door als spin in het web en verbinder op te treden en hechte samenwerkingsverbanden te smeden op zowel (hyper)lokaal als internationaal niveau. Dat uit zich in samenwerkingen met culturele organisaties in Rotterdam-Zuid, met collega-kunstruimtes in Rotterdam (digitaal platform en Introspections) en over de grens in Lingen en Brussel en in het Europees samenwerkingsproject. Ook vindt Rib kennisoverdracht een belangrijk onderwerp en wil zij zich de komende periode wijden aan een diepgaande reflectie en onderzoek over kunsteducatie, om te beginnen i.s.m. Rotterdamse kunstacademies en vanaf 2026 ook met andere academies uit Nederland en het buitenland.

Tegelijkertijd zullen bovengenoemde projecten en samenwerkingen (en de samenwerking met Art Rotterdam) ook het publieksbereik van Rib vergroten en de diversiteit verbreden. Rib werkt met een doelgroepenbeleid en een marketingmix om de beoogde doelgroepen te bereiken.

Tentoonstellingen

Binnen ons curatorische evolutionaire model gaan we dramaturgie als methode hanteren voor ons programma voor 2025-2028. In de komende periode leggen we de nadruk op het elders heropvoeren (restaging) van ons tentoonstellingsprogramma en omgekeerd, tentoonstellingen die elders hebben plaatsgevonden naar Rib halen.

Samengevat ziet het programma er als volgt uit:

- *Restaging Power Relations 2.0 Mathew Kneebone 2024 – 2028*
- *Restaging Was machen Sie um zwei? Ich schlafe --> Ik sliep, gerlach en koop 2020 GAK Bremen – 2024-2025*

- *Stage 1, Tomo Savić-Gecan, 2 mrt. 2024: een film uit 2010 van Tomo Savić-Gecan getiteld Untitled.*
- *Next stages 2025-2028: Werken van Tony Conrad, Daniel Gustav Cramer, Jacqueline Mesmaeker, Helen Mirra, Melvin Moti en Ismail Bahri.*
- *Restaging 'The Last Terminal: Reflections on the Coming Apocalypse, Vol. I, II, III' sept. 2021 – 2025, wordt in zijn geheel in 2026 in Kunsthalle Lingen tentoongesteld, uitgewisseld met een tentoonstelling voorgesteld door Kunsthalle Lingen in Rib van Danie Laufer*
- *Restaging samenwerking Rib en SB34 Brussel, 2025 - 2026*
- *Publicaties, reflectie en educatie, 2024 – 2028: All of Me for a Piece of You 2024/25, partners: Jan Verwoert, schrijver en educator, Piet Zwart Instituut Rotterdam i.s.m. directeur en WdKA*
- *Doorlopende tentoonstellingen met focus op schilderkunst 2024 – 2028*
- *What the horse saw: van Lisa Ivory 2024/25*
- *Mario Pereira 2024 – 2025*

Naast het tentoonstellingsprogramma heeft Rib ook een uitgebreide randprogrammering en brengt Rib ook diverse publicaties uit.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Rib wordt geleid door een ervaren team van curatoren dat onmiskenbaar beschikt over vaardigheid, kennis en een uitgebreid netwerk om het beoogde programma succesvol uit te voeren. Het artistieke uitgangspunt van Rib, waarbij kunst wordt gepositioneerd als een praktijk beoefend in ballingschap, is uniek en specifiek. De uitwerking van deze missie is echter afstandelijk en abstract geformuleerd, waardoor de aanvraag ontoegankelijk wordt. De ambitie van Rib om op te treden als ‘spin in het web, initiator en verbindende factor tussen diverse sociale en culturele instellingen in Rotterdam, om zo samen meer impact te creëren’, is lovenswaardig vanwege het verbindende karakter ervan. Maar de commissie heeft twijfels of met de beschreven strategieën daadwerkelijk het beoogde effect en doelgroepen zullen worden bereikt.

Over de afgelopen jaren realiseerde Rib, het coronajaar 2021 uitgezonderd, een jaarlijkse geleidelijke groei van bezoeken. Voor de komende beleidsperiode heeft Rib op dat gebied grote ambities, namelijk een toename van het aantal fysieke en online bezoekers met ruim 400 procent. Deze toename wil Rib voornamelijk realiseren door samenwerkingen aan te gaan voor tentoonstellingen op andere locaties, aangezien de huidige ruimte van Rib klein is en de locatie relatief verstopt. Dit is een aannemelijke strategie om het bereik onder het kunstminnende publiek te vergroten. Daarnaast wil Rib haar publiek verbreden. Hiertoe heeft zij zeven publieksgroepen beschreven die aansluiten bij het Rotterdamse doelgroepenmodel. Het is echter niet duidelijk met welke aantallen deze strategieën zullen bijdragen aan de beoogde, zeer hoge toename van het aantal bezoekers. Dat is niet voldoende onderbouwd in het plan. Er is in de aanvraag geen reflectie op de vraag in hoeverre de aard van het programma van Rib aansluit op de belevingswereld van de (jong) bevolking in de wijk.

Rib neemt een originele en bijzondere positie in door zich te concentreren op het experimentele en open proces waarin kunst tot stand komt in uitwisseling tussen kunstenaars en het (vak)publiek.

Ook het restaging-principe is 'eigen' en binnen de niche waarin Rib opereert maakt haar dat authentiek en geloofwaardig. Rib is echter een van de presentatieruimtes met een relatief hoog abstractieniveau. Dit abstractieniveau en de focus op een niche maken de ambities om het publiek te verbreden onrealistisch.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Rib is internationaal georiënteerd en draagt op diverse manieren bij aan de profilering van Rotterdam als een internationale stad. Een voorbeeld hiervan is de intentie om samen met WORM, A Tale of A Tub en Kunstinstituut Melly een digitaal platform te ontwikkelen dat gericht is op (inter)nationale doelgroepen. Daarnaast organiseert Rib tentoonstellingen in internationaal verband, waaronder samenwerkingen met Kunsthalle Lingen en SB34 in Brussel.

De diverse samenstelling van het team resulteert in een scala aan partners. De samenwerkingen binnen de sector zijn gebaseerd op Rib's artistieke visie en daardoor in principe geloofwaardig, alleen ontbreekt het vaak aan een meer gedetailleerde beschrijving en de mogelijke impact ervan. Samenwerkingen van Rib met andere domeinen worden opvallend genoeg vaker niet dan wel gekoppeld aan grootstedelijke vraagstukken, behalve dan bij het streven naar een inclusiever kunstaanbod.

Rib is als experimentele instelling met een focus op het artistieke proces dat bottom-up en via co-creatie wordt vormgegeven intrinsiek innovatief. 'Studio Vibrato', waar studio, woonkamer en performance samenkomen, of 'restaging', hebben het potentieel om uit te groeien tot succesvolle programma's, maar ze worden in de aanvraag niet concreet genoeg beschreven om ze als overtuigend innovatieve projecten te kunnen beoordelen. De voorbeelden die Rib zelf noemt onder de noemer innovatie, zoals een digitaal platform en Europese samenwerking, zijn in ieder geval als zodanig niet (meer) als innovatief te beschouwen. Of Rib er alsnog een innovatieve uitvoering aan gaat geven wordt uit de aanvraag niet duidelijk.

Rib spreekt in haar aanvraag van Diversiteit, Inclusie én Gelijkwaardigheid, DIG, waarmee zij een eigen visie op de code laat zien en de waarde die zij eraan hecht. Gezien de diversiteit van het team is dat wellicht te verwachten, maar des te meer lovenswaardig is het dat Rib ook een nulmeting heeft uitgevoerd om de voortgang van haar DIG-beleid te monitoren. Haar doelstellingen op dit gebied zijn helder en vertaald in concrete plannen, met uitzondering van de plannen voor de beoogde verbreding van het publiek en het toegankelijker maken van Rib.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Rib behandelt in de aanvraag uitgebreid alle principes van de Fair Practice Code. Zowel inspanningen uit het verleden (bijvoorbeeld het verbeteren van het personeelsbeleid door de invoer van evaluatiegesprekken), als verbeterpunten (bijvoorbeeld het creëren van een opleidingsbudget) worden benoemd. Rib past de richtlijn voor kunstenaarshonoraria toe en volgt de richtlijn functie- en loongebouw presentatie-instellingen voor beeldende kunst van De Zaak Nu. De uitvoerige en gedegen uitleg van de Governance Code Cultuur getuigt van een groot bewustzijn op dat vlak, wat positief opvalt gezien de geringe omvang van de organisatie. Over zelfevaluatie en functioneringsgesprekken met de directie en het aanstellen van een vertrouwenspersoon wordt in de aanvraag niet gesproken.

Voor de continuïteit van de stichting is het wenselijk dat de vermogenspositie van Rib de komende jaren verbetert, zeker gezien de groeiambities. De aanvraag bevat slechts een korte toelichting op de marketingactiviteiten. De groei van het aantal bezoeken lijkt op basis van de voorgenomen activiteiten evenwel onrealistisch te zijn ingeschat.

Omdat Rib voor de begrotingsperiode 2025-2028 directe inkomsten verwacht te realiseren en op meerdere subsidies rekent (waaronder een Europese subsidie) verbetert de financieringsmix. Het lijkt de commissie niet realistisch dat alle aanvragen gehonoreerd zullen worden en zeker niet voor de gevraagde bedragen. Hoe dan ook blijft Rib voor het grootste deel van haar inkomsten afhankelijk van subsidies, wat trouwens in de vergelijking met soortgelijke organisaties niet ongewoon is. In de begroting anticipeert Rib op een daling van de bijdragen uit private middelen. Dat zou een gemiste kans zijn om de financieringsmix te verbeteren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Roodkapje

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 257.600,- en € 75.500,- BKV-gelden
- Gevraagd subsidiebedrag: € 363.933,- en € 127.390,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Roodkapje is een interdisciplinair kunstopdium waar hedendaagse beeldende kunst vele vormen aanneemt: visuele presentaties, performances, muziek en mixtapes, festivals, mode, activisme, interventies, gastronomische experimenten, grafisch ontwerp en risodrukkunst. Ons veelzijdige programma realiseren wij collectief. Dit krijgt vorm door mentortrajecten, residenties, onderzoek, uitwisselingen, trainingen, community building en coproducties. Roodkapje is een kunstopdium met een artistieke gemeenschap en meedenkend, meemakend en nieuwsgierig publiek. Onze veelzijdige locatie herbergt een podium, expozaal, ateliers en ons populaire hamburgerrestaurant De Burgertrut.

Roodkapje viert persoonlijke expressie in al haar grenzeloze vormen. Roodkapje wordt écht Roodkapje wanneer alles samenklontert en schotten tussen presentatievormen, publieksgroepen, genres en disciplines verdwijnen en maker en bezoeker oog in oog met elkaar staan. Hier klotst het plezier tegen de plinten en komt het werk kokend heet uit de frituur.

In de periode 2025 t/m 2028 presenteert Roodkapje het beleidsplan ‘Burgers en spelen’. Hierin nodigt Roodkapje haar diverse gemeenschap uit tot betrokken burgerschap. Voor ons betekent dat het recht om jouw eigen leven vorm te geven, maar ook de plicht in actieve en nieuwsgierige verbinding te blijven met je omgeving. Deze uitgangspunten vind je zowel terug in het programma als in de bedrijfsvoering.

Het programma wordt ontwikkeld op drie niveaus van samenwerking (In Samenspraak, In Opdracht en In Ruimte), verschillend in intensiteit en middelen, die samen een zeer afwisselend menu garanderen. In Samenspraak worden rondom twee methodieken, de Happening en het Anarchief, opmerkelijke kunstzinnige ontmoetingen georganiseerd, uitwisseling met het publiek gestimuleerd en innovatieve manieren gevonden om deze vast te leggen en te delen.

De Happening is een kunstvorm die fysieke samenkomst eist. Het werk ontstaat in de relatie tussen toeschouwer en de omgeving. Roodkapjes residentieprogramma de Hamburger Community realiseert jaarlijks in een collectief proces acht Happenings, ondersteund door Try-outs en Workshops waarin het publiek een actieve rol krijgt. Het Anarchief is een innovatieve presentatiemethode waarin de vluchtige vorm van de Happening gepresenteerd wordt aan het publiek dat onze locatie op andere momenten bezoekt. We nemen bezoekers mee in de geest van de Happenings, laten hen deze herbeleven, zelf uitvoeren of nodigen ze uit tot nieuwe vormen van interactie.

In Opdracht helpt Roodkapje coprogrammeurs en jonge initiatieven die bij ons hun eerste stappen zetten voor het organiseren van publieksactiviteiten. Wij stimuleren dat disciplines elkaar opzoeken en dat specifieke gemeenschappen een plek vinden en hun ideeën kunnen uittesten.

In Ruimte is het programmaonderdeel waarbij wij intensief samenwerken met partners in de stad. Met drie festivals hebben we een langdurige samenwerking (Motel Mozaïque, Left of the Dial, O. Festival). Het programma wordt verder aangevuld met goed uitgekende partnerevenementen met bijvoorbeeld Rotown, Baroeg, Nose Spray, IFFR Young Selectors, Conflux Festival en Kunstbende. Hierdoor is onze ruimte altijd in beweging.

Bij Roodkapje komt een bovengemiddeld jong en divers publiek binnen en daar zijn we trots op. Op onze eigen locatie bereiken we jaarlijks ca. 40.000 mensen, waarvan ca. 2.000 op externe locaties, en ruim 18.000 mensen kijken online naar onze videoportretten. Dit grote publieksbereik houden we constant, we richten ons in 2025-2028 op verdieping van de relaties.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. De helder geschreven en creatieve aanvraag is gebaseerd op een sterke en unieke visie en vol rake typering en getuigt van grote gedrevenheid en vakmanschap. Roodkapje's voorbeeld stellend karakter blijkt uit de mate waarin het als inspiratie dient voor spirit en werkmethodes voor bijvoorbeeld Murf/Murw en Theater De Nieuwe Vorst. De keuze van partners wordt goed onderbouwd en het programma slaagt erin om het publiek actief te betrekken. Positief is de geschakeerdheid van het publiek en hoe de publieksgroepen zich vormen tot een community. Dat is te danken aan het sterke karakter van de plek zelf en aan de manier waarop Roodkapje zijn publiek actief betreft bij het maakproces. Bijvoorbeeld bij de driewekelijkse 'Soepsessies': gesprekken over actuele thema's waar uitwisseling en niet de uitkomst centraal staat. Het resultaat van de bijeenkomsten wordt wel in samenwerking met Reading Room Rotterdam gepubliceerd en beschikbaar gesteld in de bibliotheek van de Burgertrut. Hiermee weet Roodkapje de opgedane kennis duurzaam te bewaren en ter beschikking te stellen.

Doordat het publiek ook maker is, is Roodkapje al in zijn basis impactvol voor het publiek van 40.000 fysieke en ruim 18.000 online bezoekers. De kwalitatieve doelstelling om de vier 'publieksrelaties' nog meer met elkaar in contact te brengen, passen bij de plek die Roodkapje wil zijn. Die strategie is eenvoudig maar effectief en draagt bij aan de zeggingskracht. Ook kwantitatieve publieksdoelstellingen zijn concreet becijferd. Het beoogde bereik van Gen Z past bovendien bij Roodkapje's ambitie om altijd verbonden te zijn met de nieuwste makers en om activistisch te programmeren.

De aanvraag straalt creativiteit, actualiteit en oorspronkelijkheid uit. Dat wordt versterkt door de eigenzinnige en levendige taal, zoals het betitelen van het publiek als De Snelle Happers, Stamgasten en Foodies, inclusief de Take Away-ers. De programmaplannen zijn innovatief, zoals het ‘anarchief’, een permanente presentatie van kunst én ‘parafernalía’. Roodkapje bestaat dankzij zijn betrokken en meedenkende publiek, wat het authentiek maakt. De visie van Roodkapje als ‘ruimte voor frictie en ontmoeting’ is helder beschreven en past goed bij de huidige tijd. De jamsessies van Roodkapje bijvoorbeeld, waar kunst, muziek en eten samenkomen, zijn origineel. Roodkapje is uniek in zijn soort.

Roodkapje besteedt 100 procent van de BKV-gelden aan kunstenaars, waarmee het nadrukkelijk bijdraagt aan het kunstenaarsklimaat van Rotterdam. Deels geven de gecontracteerden kunstenaars vorm aan Roodkapjes uitzonderlijke uitingen, die de identiteit van Roodkapje bekrachtigen en de veelkleurigheid van Rotterdam verrijken.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Interconnectiviteit staat hoog in het vaandel. Roodkapje heeft zowel programmatische als beleidsmatige partners en verbinding met het kunstonderwijs. Ook de samenwerking met verschillende partners buiten de sector is positief, met de kritische kanttekening dat deze samenwerkingen niet altijd concreet zijn uitgewerkt. Voor de partnerships die dat wel zijn, is goed onderbouwd op welke manier deze bijdragen aan de doelstellingen van het kunstpodium. Roodkapjes innovatieve programmering bijvoorbeeld wordt ingekleurd door als proeftuin te fungeren voor jonge initiatieven als ROOT X UNF4iR en Murphy’s Circus. Kunstenaarsbelangen behartigt Roodkapje in samenwerking met peer-organisaties W139, TimeWindow en 1646. Het Piet Zwart Instituut, de Willem de Kooning Academie, Zadkine en het Grafisch Lyceum komen klassikaal op bezoek.

Roodkapje is altijd in beweging en wordt gedreven door telkens nieuwe programma’s en methoden. Zijn structuur bevordert experiment en vernieuwing. Het programma wordt collectief georganiseerd in samenwerking en/of coproductie met het publiek en andere makers. Dat zorgt voor voortdurende innovatieve impulsen. Ook de interactie tussen mentoren en jonge makers en het onderzoek naar collectieve werkvormen dragen bij aan innovatie. De drang om nieuwe stemmen binnen te halen is een intrinsiek onderdeel van de identiteit van Roodkapje. Dit vertaalt zich onder anderen ook in de aanpak van sollicitatieprocedures.

Roodkapje heeft een heldere en eigen visie op inclusie als “een spier is die je blijvend moet trainen”. Het kunstpodium besteedt veel aandacht aan thema’s als identiteit, emancipatie, immigratie, queercultuur en (de)kolonialisme. De toegankelijkheid wordt bevorderd door het restaurant – dat ook fysiek toegankelijk is voor rolstoelgebruikers – en de website is ook geschikt voor mensen met dyslexie of een visuele beperking. In hoeverre Roodkapje de doelgroep licht ook wezenlijk voor haar artistieke programma bereikt wordt uit de aanvraag niet duidelijk. Het restaurant heeft een lage drempel en grote aantrekkingskracht, maar of dat publiek ook daadwerkelijk aansluit bij de evenementen van Roodkapje wordt niet inzichtelijk gemaakt.

De internationale achtergrond van de ‘Hamburger Community’ draagt bij aan de diversiteit van het programma. Met reizende producties wil Roodkapje – tot op heden vooral sterk geworteld in Rotterdam – zijn netwerk zowel lokaal als internationaal uitbreiden. De internationale ambitie is echter niet goed onderbouwd, waardoor deze niet logischerwijs kan worden verbonden met de identiteit van Roodkapje.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Roodkapje is een stabiele en professionele organisatie. Dit komt onder andere tot uiting in het hoge aantal vaste contracten en de naleving van de Fair Practice Code (met aandacht voor fair pay, veiligheid op de werkvloer en duurzame inzetbaarheid) en de Governance Code Cultuur (reglementen en protocollen zijn schriftelijk vastgelegd). Concrete ontwikkeldoelen met betrekking tot de codes ontbreken echter in de aanvraag. De organisatorische risico's en beheersmaatregelen met betrekking tot de verhuizing worden slechts beknopt beschreven, evenals mogelijke programmatische gevolgen van het mogelijk gaan betrekken van een kleinere ruimte.

De huisvesting van Roodkapje is een punt van zorg. De toekomstige locatie is nog niet definitief. Desondanks heeft Roodkapje een exploitatiebegroting opgesteld. Deze gaat uit van een aanzienlijke groei, vooral wat betreft de opbrengsten uit de horeca (met een stijging van 72 procent). Deze groei is niet in lijn met de verwachte toename van het aantal bezoeken op de eigen locatie (met een stijging van 33 procent). Bovendien lijkt de groei ambitieus, omdat de beschikbare ruimte op de beoogde locatie voor onder meer de restaurant-functie met bijna een kwart daalt. De raming van de huisvestingslasten oogt realistisch, ook al is nog niet helder waarnaartoe Roodkapje gaat verhuizen. De ramingen van de personeelslasten en de kosten van de inhuur van zzp'ers zijn onduidelijk onderbouwd. Uit de aanvraag is moeilijk op te maken hoe de 12 zzp'ers precies over de organisatie verdeeld zijn en hoeveel uren zij voor hun rekening nemen. De berekening van personeelskosten komt bij nadere analyse uit op een stijging van 48 procent ten opzichte van 2022, wat foutief lijkt. Desondanks heeft de commissie vertrouwen in de financiële bedrijfsvoering voor de komende Cultuurplanperiode, mede door de manier waarop Roodkapje in de afgelopen jaren inkomsten heeft weten te genereren.

Dankzij het restaurant heeft Roodkapje een solide financieringsmix. De ontwikkeling daarvan door de financiële impact van de verhuizing in combinatie met de afhankelijkheid van subsidies (belangrijk is of de Mondriaan Fonds-aanvraag wel of niet wordt gehonoreerd) is een punt van aandacht met betrekking tot de continuïteit. Roodkapje zou in staat moeten zijn om meer private middelen aan te trekken en om cofinanciering te vinden.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Rotterdamse Dakendagen

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 175.100,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 375.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Rotterdamse Dakendagen is tijdens de huidige cultuurplanperiode uitgegroeid tot een vaste waarde in het culturele aanbod van de stad, die met een unieke formule een groot publiek bereikt. Tijdens ons jaarlijkse festival veranderen platte daken van loze ruimte in fijne verblijfsplekken voor tienduizenden Rotterdammers en bezoekers van de stad, verlevendigd met uiteenlopend festivalprogramma vol werk van culturele makers, denkers en ontwerpers. Met grootschalige interventies (zoals de Rotterdam Rooftop Walk in 2022 met 200.000 bezoekers) transformeerden we daarnaast twee keer het daklandschap van onze stad door middel van architectonische interventies, eyecatchers die een maand lang te bezoeken waren en tot ver buiten de landsgrenzen impact hadden.

Als culturele instelling is Rotterdamse Dakendagen uitzonderlijk omdat niet een discipline of (sub)cultuur centraal staat, maar het potentieel van een plek (het ‘daklandschap’). Waarbij we met kunst en cultuur op inspirerende en enthousiasmerende wijze het voortouw nemen in het gebruik van deze onbenutte ruimte. In een verdichtende stad is dakgebruik in de toekomst geen luxe maar noodzaak. Om dit op een kwalitatieve en rechtvaardige manier tot stand te laten komen is de betrokkenheid van een groot, divers publiek en de verbeeldingskracht van culturele makers onmisbaar.

In onze toekomstvisie vormen platte daken een tweede laag op de stad waar iedereen welkom is. Deze visie wordt enthousiast ontvangen omdat dit (adem)ruimte biedt die steden nodig hebben. En daardoor vinden de organisatie en ons festivalprogramma ook steeds meer hun plek als innoverende en communicatieve kracht binnen architectuur en stedenbouw, als pleitbezorger, onderzoeker en autoriteit van creatief dakgebruik. Niet alleen binnen Rotterdam, maar ook in andere steden in Nederland en daarbuiten. Binnen onze internationale partnerschappen wordt de rol van kartrekker ons van harte gegund. Tegelijk staat voorop dat Rotterdam onze thuisstad is en dat wij met ons festivalprogramma tien- tot zelfs honderdduizenden Rotterdammers jaarlijks willen inspireren en geweldige, culturele ‘Dakendagen’ willen laten beleven.

We geloven in de kracht van laagdrempelige evenementen zoals de onze om de identiteit van Rotterdam te vormen en te beleven en om permanente verandering te bewerkstelligen. De komende vier jaar wil Rotterdamse Dakendagen verder groeien om onze stedelijke, landelijke en internationale rol te bestendigen, ons culturele aanbod uit te breiden en onszelf duurzamer te organiseren. We hebben de afgelopen vier jaar laten zien dat we groots kunnen dromen én groots kunnen doen en we vragen de gemeente Rotterdam om samen met ons deze potentie en propositie voor de stad de komende vier jaar verder te verzilveren. Zo kunnen we onze

financiële risico's en weersafhankelijkheid kleiner maken, toekomstbestendig organiseren, culturele makers en ons team een stabiele plek bieden en ons aanbod voor het Rotterdamse cultuurpubliek verdiepen. We maken ook ruimte om onze financieringsmix aan te gaan vullen met (inter)nationale bijdragen, Rotterdam internationaal te representeren als innovatieve dakenstad en inspiratie en bezoekers van over de grens naar Rotterdam te brengen. Vanaf 2025 komen er dan jaarlijks niet 3, maar 10 Rotterdamse Dakendagen (tussen eind mei en begin juni) en om het jaar een interventie in de geest van de Rooftop Walk.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De heldere aanvraag en de resultaten tot nu toe tonen de Rotterdamse Dakendagen als een professionele festivalorganisatie met een unieke kennis over hoe daken (ook) in te zetten voor kunst- en cultuurbeleving en daarmee beleving van de stad. Met het toegankelijk maken van daken die anders niet begaanbaar zijn hebben de Rotterdamse Dakendagen landelijke bekendheid verworven. De programmering getuigt ook van de kennis en kunde om de potentie te laten zien van daken als oplossingsrichting voor hedendaagse, stedelijke problematieken. De kunst- en cultuurprogrammering is geen doel op zich, maar een middel dat de Rotterdamse Dakendagen gebruikt om belangstelling te stimuleren voor de bijzondere kwaliteiten en mogelijkheden van de daken. Juist daarom vindt de commissie het een gemiste kans dat de beoogde programma-uitbreiding, die de inhoudelijke impact van de Rotterdamse Dakendagen op stedelijke veranderingen zou moeten vergroten, summier is uitgewerkt. Dat geldt organisatorisch (er ontbreekt bijvoorbeeld een jaarplanning), programmatorisch (tours voor experts worden genoemd maar concrete thema's en sprekers ontbreken) en conceptueel (het blijft bij het toegankelijk maken van daken).

De Rotterdamse Dakendagen heeft een groot en breed publiek. Het publieksmodel dat zij heeft ontwikkeld toont visie op programma-samenstelling en publiekbereik. Die visie spreekt ook uit de heldere communicatie. Ook voor de nieuwe programmaonderdelen zijn de beoogde doelgroepen beschreven, bijvoorbeeld experts uit binnen- en buitenland, leerlingen, studenten, kantoormedewerkers en ouderen. De doelgroep 'licht' wordt gezocht door samenwerkingen in de wijken en door het massaal, spectaculair en laagdrempelig laten ervaren van het potentieel van daken. In combinatie met de toenemende urgentie van de thema's die de Rotterdamse Dakendagen agenderen lijkt de geplande publieksgroei realistisch.

De professionele manier waarop de Rotterdamse Dakendagen een ander perspectief op de stad facilitair weet te ontsluiten en programmatorisch te laden, vindt de commissie voorbeeldstellend. De Rotterdamse Dakendagen heeft een heldere visie op het 'dakenlandschap', waarbij de creativiteit om daken te transformeren tot leefruimte en experiment niet primair in de organisatie zelf zit, maar veelal op uitnodiging opgehaald wordt bij de verschillende samenwerkingspartijen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. De heldere visie van de Rotterdamse Dakendagen op het gebruik van daken is een krachtig fundament voor samenwerkingen en maakt haar naast publiekstrekker ook een geloofwaardige pleitbezorger, onderzoeker en autoriteit op het gebied van creatief dak-gebruik in Nederland. Haar uitgebreide lokale en internationale netwerk omvat maatschappelijke en culturele organisaties, maar wil de Rotterdamse Dakendagen inclusiever worden, dan vereist dat een meer divers netwerk. Ambities op dat vlak staan niet in de aanvraag. Prijzenswaardig is wel dat de organisatie regelmatig amateurs een podium biedt, van dansclubs tot (denk)sportverenigingen. Door nauw samen te werken met het onderwijs wordt een nieuwe generatie studenten bewust gemaakt van de mogelijkheden van het gebruik van daken.

Conceptueel is het gebruik van de daken van Rotterdam als platform voor discussies over duurzaamheid en stadsontwikkeling op zichzelf al innovatief. De presentatie van deze discussie in festivalvorm draagt bij aan vernieuwing in de evenementenbranche: in 2023 was de 'Rotterdam Rooftop Walk' genomineerd als Meest Innovatieve Evenement bij de Nationale Evenementenprijzen. Inhoudelijk beschrijft de aanvraag echter geen overtuigend innovatief programma voor de komende jaren.

De Rotterdamse Dakendagen bereikt een groot en breed publiek, waaronder de doelgroep licht. Zij doet dat vanuit de visie dat als je in de kern laagdrempelig blijft en van daaruit inzet op schaalvergroting je publiek 'automatisch' groter en breder wordt. Prijsdifferentiatie verlaagt eventuele financiële drempels (buurtbewoners mogen bijvoorbeeld gratis op de daken in hun wijk) en voor rolstoelgebruikers en visueel gehandicapte mensen is een deel van de daken toegankelijk door speciale (zintuigen)tours. Voor het brede bereik zet men in op grote interventies (massaal, spectaculair en laagdrempelig). Het ontbreekt echter aan een duidelijk plan om specifieke doelgroepen - waaronder 'licht' - ook met inhoudelijke programma's bij de dak-gerelateerde thema's te betrekken en zo het publiek in het eigen trapmodel een tree hoger kan laten komen. Het meten volgens het Culturele Doelgroepenmodel wordt niet vertaald in concrete lessen of stappen.

Door haar expertise en voortrekkersrol op nationaal niveau is de Rotterdamse Dakendagen ook internationaal een belangrijk visitekaartje voor de stad geworden. Ze heeft advies verleend aan dakenfestivals in steden als Parijs, Marseille, Rome en Hamburg. Bovendien is ze bezig met de ontwikkeling van een eigen database, waarmee ze digitaal kan samenwerken met internationale organisaties om de typologie van daken te verbeteren. In de aanvraag zijn deze plannen overigens nog summier uitgewerkt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De Rotterdamse Dakendagen heeft geen mensen in loondienst. De kleine basispool groeit in de aanloop naar de evenementen met extra zzp'ers en vrijwilligers. De organisatie realiseert zich

dat werken met uitsluitend zzp'ers kwetsbaar is en investeert daarom in een duurzame relatie met hen. Zo worden ontwikkelgesprekken gevoerd en wordt de cao Poppodia en -Festivals gehanteerd voor de salariering. De uitleg over de naleving van de Fair Practice Code is ook op de andere aspecten geloofwaardig beschreven. De organisatie voldoet aan de Governance Code Cultuur en heeft bewust gekozen voor een bestuursmodel dat beter past bij haar activiteiten dan een meer passieve Raad van Toezicht. Ook is er een externe vertrouwenspersoon. Wat betreft de Code Diversiteit & Inclusie valt op dat pas in de paragraaf over inclusie aspecten van de code aan bod komen, wat de indruk wekt dat D&I nog geen integraal onderdeel is van de organisatie. Zowel het bestuur als het team van De Rotterdamse Dakendagen zijn weinig divers, en de aanpak om hier verandering in te brengen door buiten bestaande netwerken te werven overtuigt niet.

Plannen voor de duurzame ontwikkeling van de organisatie, de verhoging van publieksbereik en de uitbreiding van het programma zijn zowel in het plan als in de begroting slechts beknopt uitgewerkt. De onderbouwing van deze ambities en de vertaling naar concrete cijfers ontbreekt grotendeels of is minimaal. Het is niet duidelijk waar de extra aangevraagde middelen voor worden gebruikt. Dit is niet helder weergegeven in de begroting. Hoewel de liquide middelen en reserves erg laag zijn, ogen ze wel stabiel.

De financieringsmix is in de basis goed met inkomsten uit subsidies (ook internationaal), ticketverkoop en sponsoring. De commissie waardeert de ambitie om vanuit een solide financiële basis te streven naar een hogere bijdrage uit het bedrijfsleven en andere overheden dan de gemeente, maar mist een concrete onderbouwing of uitwerking in een plan voor het realiseren van deze groei. Door de hogere aanvraag neemt de structurele afhankelijkheid van Cultuurplansubsidie toe en vermindert juist de kwaliteit van risicospreiding in de financieringsmix. Maar gezien de aard van de activiteiten en de populariteit ervan heeft de commissie voldoende vertrouwen in de continuïteit van de organisatie.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

4.2 Cultuureducatie en Talentontwikkeling

Een beperkt aantal grote (SKVR, Jeugdtheater Hofplein) en een veel groter aantal kleine en middelgrote instellingen wijden zich vanuit diverse disciplines (van Circus Rotjeknor tot Hiphophuis en van Passionate Bulkboek tot het Rotterdams Wijktheater) aan binnen- en buitenschoolse cultuureducatie en aan talentontwikkeling. In het algemeen is er daarbij sprake van een hoge artistieke kwaliteit. Dat is iets waar Rotterdam blij mee mag zijn: er staat een grote club bekwame begeleiders, coaches en docenten klaar om sprankelende, impactvolle activiteiten te ontplooiën met kinderen en jongeren. Ook de waarde voor de stad scoort gemiddeld hoog. Dat hangt samen met de grote betekenis die het aanbod voor de doelgroepen heeft en met de hoge mate van maatschappelijke inbedding en samenwerking, onder meer met onderwijs en welzijn.

Zakelijk is het beeld minder positief. De organisatiekracht van met name kleinere instellingen blijft achter en ook op het gebied van naleving van de codes zijn er lacunes. Daarnaast is er vaak sprake van een hoge werkdruk, (verborgen) onderbetaling, en zorg om autonome kostenstijgingen, zoals huur. Een analyse van de bedrijfsrisico's ontbreekt veelal in de plannen, evenals een aanpak wanneer er tegenvallers optreden. Aanvragers tonen grote ambitie, maar voor een flink aantal geldt dat zij eerst de basis op orde moeten krijgen.

Het subsidieaandeel op de totale baten is bij instellingen binnen deze disciplines hoog. De oorzaak hiervoor ligt veelal in de aard van de activiteiten: in kleine groepen of een-op-een, dus arbeidsintensief en met hoge kosten per deelnemer. Bovendien is er nogal eens sprake van gratis aanbod, waardoor er weinig eigen inkomsten zijn.

De financieringsmix van de aanvragers is zeer smal. Instellingen leunen zwaar op het Cultuurplan. De mogelijkheden die er zijn om de mix te verbreden, door bijvoorbeeld aanspraak te maken op andere regelingen van de gemeente, andere overheden en Rijks- en private fondsen worden daarbij niet altijd benut.

Instellingen geven weinig inzicht in de impact van hun activiteiten. Hoe tevreden zijn deelnemers? Hoeveel talenten stromen door en waarnaartoe? Er is ook opvallend weinig aandacht voor het beschrijven van de gehanteerde methodiek bij talentontwikkeling en voor de didactische competenties van de medewerkers bij talentontwikkeling en cultuureducatie.

Binnen talentontwikkeling functioneert een groot aantal instellingen met wortels in dat wat de Nederlandse UNESCO Commissie in een recent advies omschrijft als *the culture*³: o.a. hiphop, Music of Black Origin, 'urban' dans. Er zijn onder de aanvragers veel kleine organisaties die soms wel, soms niet op de hoogte lijken te zijn van elkaars bestaan. Er is onvoldoende sprake van samenwerking en kennisdeling, het delen van podia, gezamenlijke evenementen, PR, scouten van talent en eventueel naar elkaar doorverwijzen van jonge makers.

3 De Nederlandse Unesco Commissie: On(ver)vangbaar. De innovatieve kracht van the culture.
Website: <https://www.unesco.nl/sites/default/files/2023-11/Advies-the-Culture.pdf>

De grens tussen enerzijds kunst en anderzijds welzijn, jeugdhulpverlening en onderwijs is bij enkele organisaties moeilijk te trekken. Dit domeinoverstijgend werken verdient waardering, maar aandacht voor hiervoor benodigde competenties ontbreekt nogal eens. Dat is risicovol: er wordt niet zelden gewerkt met zeer kwetsbare kinderen en jongeren. Enkele organisaties zijn zich er wel van bewust dat het omgaan met kwetsbare groepen om specifieke vaardigheden vraagt en zoeken daarom samenwerking met partijen die hier wel voor toegerust zijn.

Omgekeerd gebeurt het ook: organisaties uit de domeinen welzijn, onderwijs en stadsontwikkeling roepen de hulp in van culturele instellingen, die er soms beter dan zichzelf in slagen om specifieke doelgroepen te bereiken.

Wat alle vormen van domeinoverstijgende samenwerking gemeen hebben, is dat het aandeel financiering vanuit het Cultuurplan ten opzichte van de andere gemeentelijke domeinen (zorg, onderwijs of sport) onevenredig groot is: verschillende plannen maken melding van regelingen en projectsubsidies vanuit onder meer Onderwijs en Welzijn die de afgelopen jaren zijn stopgezet. Het gevolg daarvan is dat vanuit het cultuurplanbudget ook andere domeinen worden gefinancierd, waaronder – bij gebruik van gemeentelijke panden – de afdeling Vastgoed.

Hoe groter de aandacht van instellingen voor de vraag van de doelgroep is, hoe groter de inhoudelijke vernieuwing van het aanbod en hoe beter de aansluiting op trends binnen kunst & cultuur. Toch is er nog onvoldoende sprake van werkelijke innovatie; van de sector mag meer creativiteit en innovatiekracht in (de ontwikkeling van) het aanbod worden verwacht. Er is wel innovatie zichtbaar in de verduurzaming van de praktijk. Die uit zich in de zoektocht naar nieuwe organisatievormen gericht op gelijkwaardigheid en eerlijke verdeling van middelen, maar ook in intensievere samenwerking met kennisinstituten ten behoeve van de didactiek en de opname van aanbod in het curriculum van kunstvakopleidingen.

Veel instellingen beschrijven in hun plannen weliswaar hoe ze werken aan inclusie en diversiteit, maar een uitgewerkte visie en een reflectie daarop ontbreekt veelal. Diversiteit is voor instellingen met binnenschoolse activiteiten in een superdiverse stad als Rotterdam een gegeven; inclusie is (daarom) een kerntaak. Veel talentontwikkelingsorganisaties richten zich op een specifieke, en daarom niet per se diverse, doelgroep. De inclusie is evenwel groot. In programma en publiek is veel ruimte voor groepen die in de sector ondervertegenwoordigd zijn.

Een aantal aanvragers biedt activiteiten gratis aan om de toegankelijkheid en inclusie te vergroten. Het is de vraag of dat altijd een verstandige keuze is. Het risico bestaat dat het aanbod in de ogen van deelnemers daardoor minder waard is en ze zich minder committeren. Het hanteren van gedifferentieerde tarieven, het makkelijker maken om een beroep te doen op het Jeugdfonds of het werken met het pay what you want-principe zijn goede en mogelijk meer effectieve alternatieven.

De inclusie binnen de keten is wisselend. De commissie ziet kleine partijen die een grote ketenverantwoordelijk nemen en vice versa. Een positief voorbeeld is de CircusCoalitie, die op basis van gelijkwaardigheid effectief samenwerkt ten behoeve van de discipline.

Het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals sluit niet goed aan op de praktijk van cultuureducatie en talentontwikkeling. Het richt zich op bezoekers als publiek. Bij cultuureducatie en talentontwikkeling zijn presentaties echter niet de kern van het werk, daar gaat het primair om deelnemers. Vanuit het onderwijs is er tot nu toe geen toegang tot data van deelnemers vanwege AVG-problematiek. Verschillende instellingen zijn daarom vrijgesteld van het aanleveren van data. Dat leidt er mede toe dat er onvoldoende sprake is van informatie over, inzicht in en reflectie op het bereik. De commissie adviseert de gemeente om in samenspraak met dit deel van de sector en mogelijk met Rotterdam Festivals te onderzoeken of en zo ja hoe deze lacune kan worden gedicht.

Binnen het disciplinecluster Cultuureducatie en Talentontwikkeling adviseert de commissie over:

- Buitenplaats Brieneoord
- Circus Rotjeknor
- Cult North
- Digital Playground
- Epitome Entertainment (EE2)
- Stichting Fratsen
- Grande Loge
- Hiphop In Je Smoel (HIJS)
- Hiphophuis
- House of Knowledge
- House of Urban Arts (HUA)
- IMPACT
- Jeugdtheater Hofplein
- Punt 5
- MaMA
- Music Matters
- Passionate Bulkboek
- Productiehuis FLOW
- Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest
- Rotterdams Wijktheater
- SKVR
- STORE
- TimeWindow
- Villa Zebra
- Watch That Sound
- Zangexpress

Buitenplaats Brienenoord

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 107.000,- en € 20.000,- BKV-gelden
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 150.000,- en € 20.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Buitenplaats Brienenoord: Ruimte voor tijd

Buitenplaats Brienenoord is een repetitieruimte voor de toekomst. Een ruimte voor tijd. Een plek op en voor Rotterdam-Zuid, op het Eiland van Brienenoord, met zicht op de Rotterdamse skyline. Een plek in de natuur waar we met een veelvormig cultureel en educatief programma onderzoek doen naar handvatten voor de toekomst. Verbeelding is hierbij het uitgangspunt, met als onderliggende vraag: “Zijn we in staat om te veranderen?”.

Het zomerkampgebouw van de Arend en de Zeemeeuw stond al sinds 1931 op het eiland van Brienenoord. Decennialang hebben jongeren van Rotterdam hier vrijheid kunnen beleven in de natuur. De Buitenplaats zet deze traditie voort op eigen wijze. Tussen 2017 en 2019 werd het voormalig zomerkampgebouw getransformeerd met vijftig vrijwilligers tot een volledig nieuw ontworpen circulair gebouw. (Architect: SuperUse Studios). Een nieuwe culturele plek, midden in de natuur van Rotterdam.

Deze plek bleek een magneet te zijn voor jonge makers die op zoek zijn naar natuurlijkheid, collectiviteit, tijd en ruimte. In 2021 besloten de initiatiefnemers van Buitenplaats Brienenoord dan ook dat het goed zou zijn voor deze plek en Rotterdam om de Buitenplaats te programmeren en organiseren met een community van makers (in de breedste zin van het woord). Dit is nu de basis van Buitenplaats Brienenoord.

We zijn met meer dan 30 makers hier. Makers met verschillende expertises en sociale en culturele achtergronden. Met elkaar werken we in de periode 2025-2028 langs vier pijlers: gemeenschap & gemeenschapszin, natuurlijkheid, poëtisch activisme en ‘een leven lang leren’. Het zijn voor ons thema’s die zich direct verhouden tot een mogelijke toekomst, waarbij we tijd, rust en ruimte als uitgangspunten nemen om collectief te repeteren aan een houding en mentaliteit voor een betere toekomst.

Langs die pijlers hebben we een waaier aan programma’s voor alle Rotterdammers waarbij talentontwikkeling en educatie de leidraad vormen. We beschouwen iedereen die bij ons binnenkomt en mee wil doen als maker. Kinderen, jongeren, (kunst)studenten en jonge makers hebben onze speciale aandacht. Jonge makers kunnen hier met eigen werk aan de slag, maar ontwikkelen de plek en het programma mee en daarmee zichzelf. Door met elkaar onderzoek te doen, nieuw werk te maken, andere vormen van presentatie te kiezen, waarbij kunst, natuur en sociale interactie samenkomen, creëren zij de inhoud.

Dat doen we verder met verschillende partners, scholen en culturele instellingen, zodat we een sterk sociaal netwerk vormen voor hedendaags en toekomstig handelen.

Hoe geven we een stem aan de natuur, wat is onze persoonlijke omgang met water, hoe leren we van andere eilandgemeenschappen, hoe zien we tijd? Hoe leren we van elkaar en zorgen we voor elkaar? Een korte opsomming van vragen die in vaak in elkaar haken en ruimte en tijd vergen om verbeeldingsrijke en soms ook hele concrete antwoorden op te geven.

Zo is anno 2024 Buitenplaats Brienenoord een culturele herberg die elke dag open is voor meer dan 15.000 wandelaars, publiek, zoekers, denkers en makers. En met de ambitie dat 'de Buitenplaats' voor steeds meer Rotterdammers deze ruimte voor tijd wordt."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Buitenplaats Brienenoord is in potentie een ideaal concept voor het Eiland van Brienenoord, waarbij natuur en cultuur samenkomen. De vier pijlers die de organisatie hanteert passen bij de plek, bij de historie ervan en bij de missie. Langs dit raamwerk biedt Buitenplaats Brienenoord sinds (zeer) kort een onderzoekend en interdisciplinair programma waarbij educatie, kunstexperiment en ontmoeting elkaar versterken en in elkaar overvloeien. Buitenplaats Brienenoord is actief op het gebied van cultuureducatie voor kinderen, en op het gebied van talentontwikkeling voor kunstenaars. De manier waarop dat gebeurt, en ook hoe cultuureducatie en talentontwikkeling precies zijn ingericht, wordt te weinig inzichtelijk gemaakt. Wat gebeurt er nou precies met de makers die aanhaken en de kinderen die deelnemen? Hoe zien de cultuureducatieve activiteiten van de dertig betrokken kunstenaars eruit? Buitenplaats Brienenoord zet hen aan het werk voor scholen, zonder aan te geven volgens welke methodiek dat gebeurt, of wie eigenlijk eigenaar van het programma is. De commissie heeft daardoor zorg over de borging en inbedding van kennis.

De pool van betrokken makers is kwalitatief sterk, maar dat zou toeval kunnen zijn, want in het plan ziet de commissie geen open calls, worden geen criteria voor instroom genoemd en wordt niet helemaal helder hoe in- en uitstroom plaatsvinden. Dat losse karakter wil Buitenplaats Brienenoord ook graag uitstralen. Voor een aanvraag ten behoeve van het Cultuurplan dient de kwaliteit echter beschreven en onderbouwd te worden. De commissie kan nu maar moeilijk een inschatting maken van het vakmanschap.

In de korte tijd van het bestaan is Buitenplaats Brienenoord voor veel Rotterdammers al een begrip geworden. Buitenplaats Brienenoord heeft een tijd gezocht naar de goede invulling voor de plek en lijkt die nu gevonden te hebben. De plek is ontdekt door makers: zij kunnen kennismaken tijdens bepaalde programma's en daarna 'aankloppen met een concrete onderzoeksvraag'; vervolgens mogen ze ogenschijnlijk zo lang blijven als ze willen. Ook scholen hebben Buitenplaats Brienenoord gevonden: zowel scholen uit het Centrum als uit Zuid nemen deel aan het programma op het eiland. Buitenplaats Brienenoord vraagt

scholen om leerlingen verschillende keren per jaar voor een hele dag naar het eiland te sturen. Het is voor scholen een hele uitdaging om zoiets te organiseren. Dat Buitenplaats Brienenoord met dit format scholen naar zich toe heeft weten te lokken is bijzonder, en zegt iets over de aantrekkingskracht van en behoefte aan het programma dat Buitenplaats Brienenoord ontwikkeld heeft. Buitenplaats Brienenoord wil zich de komende jaren meer gaan richten op IJsselmonde en Feijenoord; ze hebben daar al een aantal partners. Hoe wijkgericht de aanpak verder is, valt uit de plannen moeilijk op te maken.

Buitenplaats Brienenoord houdt vast aan de oorsprong van de plek als vakantieplek voor jonge Rotterdammers. De Buitenplaats is duurzaam opgetrokken uit de restanten van twee kampgebouwen waar vroeger jongeren uit de stad vakantie konden komen vieren in de zomer. De verbinding tussen natuur en cultuur is in een stad als Rotterdam broodnodig: de organisatie laat niet na te wijzen op de Nature Deficit Disorder, een tekort aan natuur, die leidt tot angst, depressie en ADHD. De connectie met het nabijgelegen IJsselmonde en Feijenoord biedt kansen voor dat deel van de stad.

De nieuwe programmalijnen zijn te open, en onvoldoende uitgewerkt. De bestaande programma's en ook de masterclasses bieden wel vertrouwen. Buitenplaats Brienenoord slaagt erin de impact achteraf wel zichtbaar en aannemelijk te maken, maar om die te voorspellen lukt nog niet goed.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Buitenplaats Brienenoord programmeert alle eigen activiteiten op het eiland. Dit betekent dat de partners waarmee de organisatie samenwerkt naar het eiland toe moeten. Buitenplaats Brienenoord beschikt over een overzichtelijk aantal partners binnen vier domeinen: onderwijs, sociaal/welzijn, cultuur en bedrijfsleven. De commissie krijgt de indruk dat Buitenplaats Brienenoord zorgvuldig met hen omgaat, en goed kijkt naar de meerwaarde en wederkerigheid in de programma's waarbinnen wordt samengewerkt. Partners worden helder toegelicht: de samenwerkingen met het bedrijfsleven zijn verrassend en interessant.

Onder het kopje Interconnectiviteit gaat Buitenplaats Brienenoord helaas niet dieper in op de internationale partners aan wie ze zich verbinden ten behoeve van het programma 'Eiland zkt Eiland': "collectieven op de ABC eilanden, de Kaapverdische eilanden en Waddeneilanden".

Buitenplaats Brienenoord verwacht experiment met innovatie. Niettemin gebeuren er innovatieve dingen op het eiland: het eigen bedrijfsmodel is onderwerp van onderzoek; met grote spelers uit het bedrijfsleven wordt inhoudelijke samenwerking voorbereid op het gebied van duurzaamheid en techniek, er is de ontwikkeling van een Living Lab in samenwerking met de Willem de Kooning Academy. De commissie moet dit echter zelf uit het in een nogal abstracte stijl opgestelde plan vissen, en weinig wordt toegelicht.

Het herstellen van de band tussen natuur en cultuur is eigenlijk het meest innovatief aan het programma van Buitenplaats Brienenoord. Waar in het onderwijs natuur en cultuur veelal als aparte entiteiten worden aangevlogen, is het goed te zien dat ze bij Buitenplaats Brienenoord weer samen komen.

In de aanvraag profileert Buitenplaats Brienenoord zich als een organisatie met een open houding waarin leren van elkaars verschillen de rode draad is. Het streven is dat de gemeenschap een mix is van sociale en culturele achtergronden, (kunst-)inhoudelijke expertise en opleidingsniveau. De huidige samenstelling van de deelnemers lijkt divers en de organisatie onderzoekt manieren om inclusiever te worden. Zo richt ze zich expliciet op LGBTQIA+ publiek, werkt ze samen met Women Connected en zet ze zich in voor intergenerationeel contact. Niettemin lijkt het beleid op het gebied Diversiteit & Inclusie nog in de kinderschoenen te staan. Zo is de beschrijving van het beoogde publiek wel erg breed en algemeen: op wie richten ze zich nou precies? Dat er veel 'light users' komen wordt niet aannemelijk gemaakt en op welke manier het programma wijkgericht gemaakt wordt, is (op de partners na) niet toegelicht. Door de bijzondere locatie levert Buitenplaats Brienenoord wel een bijdrage aan de spreiding van cultuur in Rotterdam.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Buitenplaats Brienenoord zoekt naar een non-hiërarchische organisatievorm; op de huidige vorm kan de commissie maar moeilijk grip krijgen. Er zijn momenteel twee directeur-bestuurders die de verantwoordelijkheden dragen. De communicatiestrategie wordt 'organisch' genoemd, maar leunt vooral sterk op partners en deelnemers. De organisatie wil een groter bereik en een grotere naamsbekendheid genereren: de genoemde strategie lijkt echter alleen de eigen, bestaande kring te bereiken.

De organisatie wekt de indruk selectief te zijn in de naleving van de Fair Practice Code. Zo zijn er geen maatregelen voor duurzame inzetbaarheid, noch is er sprake van een transparante bedrijfsvoering. Wel wordt meerdere keren aangegeven dat een groot deel van de kosten ten goede komt aan de makers. Soms gebeurt dat wel erg letterlijk: er wordt niet toegelicht waarom dertig mensen iedere maandag gratis eten en geld krijgen voor deelname aan het programma 'we came from the future'?

De organisatie ziet eerlijke betaling als onlosmakelijk verbonden met inclusiviteit en innovatie. Er zijn geen mensen in loondienst, wel streeft Buitenplaats Brienenoord naar een eerlijke verdeling van werk over mensen. De organisatie voldoet aan de vereisten van fair pay.

De Governance Code Cultuur wordt betrekkelijk goed nageleefd. Zo zijn er duidelijke maatregelen op het gebied van belangenverstrengeling, interne controle, taakverdeling, risicobeheersing en zelfevaluatie. Het opstellen van een code of conduct (met de community) is een doelstelling voor de komende periode; een extern vertrouwenspersoon was al aangesteld.

Per 1 januari 2024 zijn de activiteiten van de Stichting Grondvesten en de vof Buitenplaats

Brienoord mede op verzoek van de gemeente Rotterdam opgegaan in de Stichting Buitenplaats Brienoord. De vof is geen partij meer; alle financiële stromen lopen via de nieuwe stichting. In de jaarrekening van de vof staan drie van de mensen van het eerste uur bij de toelichting op de balans vermeld als eigenaars van het vermogen. Er is nog geen duidelijkheid over wat er met het vermogen gebeurd is bij het ontbinden van de vof. De financiële positie van de vof was in 2022 goed; de beheerstichting Grondvesten had een iets zwakkere positie, met lage solvabiliteit.

Van de gemeente Rotterdam ontving de voorganger van de stichting Buitenplaats Brienoord in 2021 en 2022 de Impulsregeling, en in 2023 en 2024 de Perodesubsidie. Voorzichtige opname in het Cultuurplan lijkt een logisch vervolg: de begroting toont een redelijke groei; het eigen inkomstenniveau is goed en de baten en lasten vormen een passende cijfermatige vertaling van de plannen.

Verhuur en bijbehorende horeca-inkomsten vormen 36 procent van de omzet. De stichting heeft daarnaast cofinancieringslijnen met landelijke en lokale private partijen, en met de landelijke cultuurfondsen. Daarin ontbreekt echter een subsidie Natuur- en Milieueducatie van de Gemeente Rotterdam. De gevraagde bijdrage vanuit het Rotterdamse Cultuurplan vindt de commissie onder meer om die reden te stevig. Het belangrijkste risico ligt in de einddatum van het pachtcontract (1-8-2026): over een verlenging lopen gesprekken met de gemeente. Daarnaast loopt er een traject om de grond in erfpacht te nemen: dat zou de basis duurzaam veiligstellen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau vanuit de Impulsregeling te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

Circus Rotjeknor

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 215.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 215.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Circus Rotjeknor is sinds de oprichting in 1992 hét jeugdcircus van Rotterdam. Circus Rotjeknor levert door middel van circusspel een positieve bijdrage aan de ontwikkeling van Rotterdammers van alle leeftijden; kinderen en jongeren in het bijzonder. Circus wordt ingezet als werkvorm om tot persoonlijke en sociale groei te komen door de unieke beleving van zelf creëren, bewegen, doorzetten en optreden - zelfstandig, met en voor anderen. Iedereen beoefent circus op het eigen niveau.

Circus is een oude kunstvorm, maar een relatief jonge discipline in de kunst- en cultuursector. Tot 2006 was Circus Rotjeknor de enige organisatie die structureel circusactiviteiten verzorgde in Rotterdam. Anno 2024 vormt Circus Rotjeknor samen met Codarts Circus Arts, Rotterdam Circusstad en Tall Tales Company een florerend circus ecosysteem. Het niet-talige en universele van circus zorgt ervoor dat deze kunstvorm toegankelijk en begrijpelijk is voor iedereen; een belangrijk aspect voor een multiverse stad als Rotterdam. Zo is Circus Rotjeknor een betekenisvolle schakel in het culturele ecosysteem als geheel.

In 2021-2024 heeft Circus Rotjeknor gekozen voor professionalisering met een nieuw organisatiemodel. Door uitval van vaste medewerkers hebben we dat niet volledig kunnen operationaliseren. Het team dat is opgezet om de uitval te ondervangen is creatief, hands-on en flexibel inzetbaar. Het team wordt begeleid door een senior adviseur die zich voor langere tijd (pro deo) aan Rotjeknor heeft verbonden. We verwachten het organisatiemodel gefaseerd 100% autonoom ingevuld te krijgen.

In 2025-2028 bouwt Circus Rotjeknor voort op wat er al is bereikt. Met de activiteiten dragen we bij aan de beleidsspeerpunten interconnectiviteit, innovatie en inclusiviteit. We versterken, verbreden en verbeteren het huidige aanbod met aandacht voor diversiteit en talentontwikkeling. We gaan actief op zoek naar wie we nog niet bereiken en onderzoeken wat voor soort aanbod past bij die doelgroep(en).

In de cultuurplanperiode 2025-2028

- ontmoeten jaarlijks 15.000 Rotterdammers Circus Rotjeknor eenmalig.
- bieden we activiteiten om mensen kennis te laten maken met circus.
- gaan we van 380 deelnemers aan de circuslessen nu naar 550 in 2028.
- realiseren we jaarlijks 5 vaste lessen in wijken waar lichte cultuurgebruikers dominant zijn.
- maken we jaarlijks 5 voorstellingen met 3 groepen van verschillende samenstellingen, die in totaal 5000 toeschouwers trekken.

- maken we jaarlijks een voorstelling in samenwerking met Rotterdam Circusstad en ten minste 3 andere partners onder de titel KABAAL.
- houden we Circus Rotjeknor internationaal op de kaart.
- vormen onze deelnemers, docenten en organisatie een steeds betere afspiegeling van de inwoners van Rotterdam.
- dragen we actief bij aan de ontwikkeling van de cultuur- en circussector.

Circus Rotjeknor maakt daarmee als kleine organisatie grote impact: talloze Rotterdammers ervaren ten minste een keer het positieve effect van het beoefenen van circus. Deelnemers die zich langere tijd aan het circus verbinden, ontwikkelen zicht tot veerkrachtige Rotterdammers met een gevoel van eigenwaarde, sociaal kapitaal en gemeenschapsgevoel. Zo draagt Circus Rotjeknor eraan bij dat kinderen, jongeren en (jong) volwassenen met een open en nieuwsgierige blik naar de wereld kijken en creatieve oplossingen kunnen vinden voor (grootstedelijke) vraagstukken.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Circus Rotjeknor is sinds 1992 actief. De organisatie kan bogen op uitgebreide ervaring met circuseducatie voor allerlei leeftijden en op alle vier de niveaus van talentontwikkeling. Dit blijkt uit de activiteiten: breed aanbod, binnen- en buitenschools, recreatief maar ook voorbereidend op een beroepspraktijk, losse workshops en lessenseries. De vorming van een nieuw circus-ecosysteem met Codarts Circus Arts, Rotterdam Circusstad en Tall Tales Company is een slimme zet: die vergroot de mogelijkheden voor deelnemers om talenten te ontwikkelen; voor de betrokken organisaties betekent het dat vaardigheden, kennis en positie verstevigd worden. Circus Rotjeknor laat met de getoonde ambitie voor hun aanbod zien dat de organisatie meebeweegt met de vraag, en goed nadenkt over hoe circus aan kan blijven sluiten bij de ontwikkeling van de stad.

De activiteiten worden begeleid door één of twee docenten en een assistent; hun niveau en achtergrond wordt niet inzichtelijk gemaakt. Naast het vaste personeel worden vakkrachten ingehuurd voor de uitvoering van de circusactiviteiten. Dit zijn meestal zelfstandige circusartiesten, deels afgestudeerd aan de circusopleiding van Codarts, die naast de optredens ook circuslessen geven. Ook helpen ervaren en enthousiaste jongeren mee bij verschillende lessen. Tien jongeren volgden hiervoor de Circus Assistenten Cursus.

Circus Rotjeknor wil maatschappelijke thema's in persoonlijke verhalen vangen en vertellen via circustechnieken. De diverse aard van de discipline, de taalarme presentatie en de universele verhalen dragen bij aan de herkenbaarheid van en identificatie met de performers. De organisatie vormt een vanzelfsprekend onderdeel van de stad: als er ergens een festival in de openbare ruimte plaatsvindt, dan is Circus Rotjeknor daar vaak te vinden met activiteiten voor kinderen en jongeren. Het aanwezig zijn van de gehele keten van talentontwikkeling in de stad is een goede ontwikkeling, omdat hiermee circus als

kunstvorm steeds serieuzer wordt genomen.

Circus Rotjeknor geeft aan een proactieve houding aan te nemen in samenwerking met partners in de wijken om een nieuw publiek te bereiken. Circus heeft niet bij alle doelgroepen een positieve connotatie, zo citeert Circus Rotjeknor uit het vorige advies van de RSKC. Ze richten zich binnen de mogelijkheden die er zijn dan ook met hun aanbod op een beter imago en op positieve beeldvorming. De inspanningen van de afgelopen periode hebben beperkt resultaat gehad: corona wordt als oorzaak genoemd. De betreffende activiteiten voor komende periode zijn overtuigend. Helaas wordt de marketingstrategie per doelgroep niet toegelicht. De overtuigingskracht zit 'm dan ook met name in de krachtige, gelijkwaardige positie die de organisatie inneemt ten opzichte van grotere partners binnen de keten. Binnen de Circuscoalitie is helder wie welke rol vervult. De meerwaarde ten opzichte van de andere partners wordt gedefinieerd en organisaties verwijzen naar elkaar door.

Circus Rotjeknor benoemt de oorspronkelijke aanpak van educatie en ontwikkeling: "Circus wordt ingezet als werkvorm om tot sociale groei en ontwikkeling te komen, door de unieke beleving van zelf creëren, bewegen, doorzetten en optreden - zelfstandig, met en voor anderen." De commissie is ervan overtuigd dat dat zo was, is en blijft. De commissie is ook blij met de rol die de organisatie op zich neemt binnen de ontwikkeling van de sector; Circus Rotjeknor draagt bij aan de emancipatie van het genre. Binnen de regeling 'Pilot Nationaal Akkoord Amateurkunst' van het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) neemt Circus Rotjeknor een belangrijke rol in voor de ontwikkeling van de professionalisering van amateurkunstorganisaties.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Binnen de sector is de samenwerking ruimschoots aanwezig. Daarnaast is duidelijk dat de organisatie na een roerige periode nu weer aan het bouwen is. Zo is een aanvraag bij het FCP voor methodiekontwikkeling gehonoreerd. De beoogde domeinoverstijgende samenwerking met zorg en welzijn in verband met het Gezond en Actief Leven(GALA)-akkoord is passend en logisch; partners zijn onder meer Aafje, Humanitas, de buurtsportcoaches en de Huizen van de Wijk. Circus Rotjeknor noemde dit type samenwerking in het vorige plan ook, maar omdat financiële middelen hiervoor pas recent via gemeenten beschikbaar zijn gesteld, is het verklaarbaar dat dit pas nu op gang komt. In hetzelfde licht beziet de commissie de pilot-samenwerking met Hiphophuis en Skateland: het is realistisch dat deze samenwerking zal slagen. Ook dit samenwerkingsverband biedt de mogelijkheid om een nieuwe (jonge) doelgroep aan Circus Rotjeknor te binden en de positie van circus verder te verstevigen. Het oprichten van een mbo-opleiding voor circus bleek de afgelopen periode voor de kleine organisatie te hoog gegrepen, evenals het inbedden van het vak bij CIOs, PABO, ALO en social work. Het getuigt van realiteitszin en pragmatiek dat de organisatie intensief samenwerkt met KCR voor het contact met scholen.

De hierboven genoemde pilot voor het ontwikkelen van ‘urban circus’ in samenwerking met Hiphophuis is betrekkelijk innovatief. De commissie erkent de bewegingsverwantschap tussen de kunstvormen en kan zich voorstellen dat er kruisbestuivingen zullen ontstaan vanuit de ontmoeting. Het is goed dat de organisatie beseft dat het eigenaarschap rond ‘urban culture’ bij de jongeren zelf ligt en dat daar in de uitwerking rekening mee wordt gehouden; een concretere invulling was hier op zijn plaats geweest. Circus Rotjeknor schaart de ontwikkeling van de sector ook onder innovatie; de commissie deelt die zienswijze maar ten dele. Geschetste ontwikkelingen op het gebied van beleid, organisatie en deskundigheidsbevordering zijn voor Circus Rotjeknor weliswaar nieuw, maar niet innovatief in vergelijking met andere organisaties. En hoe verheugd de commissie ook is over de gehonoreerde aanvraag ten behoeve van methodiekontwikkeling: het roept wel de vraag op wat de methodiek dan tot nog toe geweest is. Circus Rotjeknor wijst op het bestaan van trucenkaarten, maar geeft niet aan welke visie op didactiek/methodiek hierachter zit.

De aanvraag getuigt van een omslag in denken van ‘de deur staat voor iedereen open’ naar een actievere benadering. De beschrijving van de beoogde werkwijze en partners in die benadering is echter weinig concreet. Niettemin doet Circus Rotjeknor al veel goed: circus wordt door Circus Rotjeknor ingezet als middel om een diverse doelgroep (waaronder light users) te bereiken. Het universele karakter van circus maakt de activiteiten toegankelijk en begrijpelijk voor iedereen: Circus Rotjeknor richt zich met succes op groepen als vluchtelingen, statushouders en Internationale Schakelklassen (ISK’s). Ook voor ouderen heeft Circus Rotjeknor specifieke activiteiten, gericht op vitaliteit, balans en valtechnieken. Circus op zijn kop is er voor jongeren met een verstandelijke beperking. De organisatie is als gezegd goed zichtbaar op plekken waar lichte doelgroepen zich bevinden: wijkfestivals en openbare evenementen. Ten slotte is de commissie te spreken over het prijsbeleid, dat met lovenswaardig gebruiksgemak aansluit bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur, en korting biedt via de RotterdamPas. Grof samengevat is inclusie buitenshuis voor Circus Rotjeknor een tweede natuur; in-house lijkt de praktijk wat weerbarstiger.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. In het plan wordt benoemd dat Circus Rotjeknor de pioniersorganisatie achter zich wil laten en stappen wil maken in professionalisering. Dat bevreemdt de commissie een beetje: had die stap niet allang gezet moeten worden? De noodzaak ervan is helder: de organisatie toont zich niet helemaal stabiel en voldoet niet volledig aan de Governance Code Cultuur. Daar is men zich van bewust. Het bestuur was tijdelijk niet compleet en er was sprake van onderbezetting bij zakelijke en artistieke leiding. Daarom hebben bestuursleden taken op zich genomen die normaal gesproken bij de zakelijke en artistieke leiding behoren. Momenteel zijn een senior begeleider en ‘lange termijn adviseurs’ op pro deo-basis bij de organisatie betrokken. Zij hebben toegang tot alle stukken en zijn welkom bij alle bestuursvergaderingen. Dat zou – ook als het aan de commissie ligt – binnenkort niet meer aan de orde moeten zijn. De uren voor de aan te zoeken zakelijk leider worden vrijgemaakt door een ‘slimme inzet van uren

vanuit het bestaande team van docenten die de artistieke inzet borgen'. De commissie kan niet goed beoordelen of dit een verkapte bezuiniging op de docenten is of daadwerkelijk een slimme efficiëntieslag. De ervaringen van het afgelopen jaar wijzen op het laatste.

Circus Rotjeknor geeft aan dat het in de periode 2025-2028 op jaarbasis €146.000 aan inhuurkrachten zal betalen. Daarmee is de stichting van plan om voor 4.300 uur zelfstandigen in te huren. Hierdoor komt het gemiddelde uurtarief van ingehuurde zelfstandigen uit op €33,95 wat niet overeenkomt met marktconforme standaarden. In de wetenschap dat er in het begrotingsformat niet gedifferentieerd kan worden tussen tarieven en het beeld dus mogelijk genuanceerder is, vraagt de commissie zich desondanks af of Circus Rotjeknor aan de fair pay-vereisten voldoet. De commissie vindt het belangrijk dat in 2024 – zoals aangekondigd – een interne gedragscode wordt opgesteld.

De bedrijfsvoering van de afgelopen jaren toont dat Circus Rotjeknor langs de rand van de afgrond is gegaan. Eind 2022 is er sprake van een negatief eigen vermogen. Er waren geen financiële buffers aanwezig voor het opvangen van tegenvallers, en de organisatie kon niet aan de financiële verplichtingen voldoen. Het verlies over 2022 is met name te wijten aan hogere personeelslasten, die voortkwamen uit een slepend arbeidsconflict en langdurig verzuim. De komende periode verwacht de organisatie uit dat dal te klimmen; de wijze waarop wordt voldoende onderbouwd. De nieuw te werven zakelijk leider heeft daarin een belangrijke rol: die zal zich richten op de bedrijfsvoering, externe contacten & samenwerking, verantwoording intern en extern en het binnenhalen van projecten. Positief is dat Circus Rotjeknor nauwelijks vaste lasten en langjarige financiële verplichtingen heeft (behalve een langlopend huurcontract). Hierdoor zijn de financiële risico's van de stichting beperkt. De verbinding tussen het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenbegroting is helder. De meerjarenbegroting overtuigt voldoende door de vertaling van de plannen en de uitwerking van de verwachte baten en lasten.

De afhankelijkheid van subsidies was in 2022 met 52 procent relatief beperkt; voor de komende periode staat eenzelfde percentage in de begroting. De commissie waardeert de inzet op eigen inkomsten, de efficiëntieslag in personeelslasten en het feit dat de aanvraag bij het Cultuurplan bijna gelijk is aan de aanvraag in 2021-2024.

De subsidies zijn afkomstig van twee financiers, te weten de gemeente Rotterdam en het Rijk. Er zijn nog geen andere fondsen benaderd, noch is er een samenwerking voorzien met professionele fondsenwerfers. Dat is jammer, want uitbreiding van het aantal subsidieverstrekkers zou de continuïteit van Circus Rotjeknor kunnen bevorderen. Daarnaast zullen, met een positief saldo uit de bedrijfsvoering, reserves moeten worden opgebouwd om in de toekomst tegenvallers te kunnen opvangen.

Geadviseerd bedrag

De commissie oordeelt en adviseert om het aangevraagde bedrag à €215.000,- te honoreren.

Cult North

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 140.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 140.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Cult North is een kweekvijver voor jonge artiesten, kunstenaars, schrijvers en theatermakers. We bieden talenten ruimte om te werken aan hun passie binnen kunst en cultuur. We tonen hen daarbij de weg naar het professionele culturele veld en presenteren hen aan een divers publiek.

Het programma bestaat uit:

More Life – ontdekken: Een laagdrempelige kennismaking met kunst en cultuur. Het programma wordt elke 8 weken vernieuwd met een focus op telkens een andere discipline.

Pure Love – ontwikkelen: Jonge muzikanten komen wekelijks samen om te groeien en werken aan hun passie.

The Word Club – ontwikkelen: Dé plek waar jonge woordkunstenaars wekelijks samenkomen en hun verhalen delen met als doelen persoonlijke ontwikkeling en community opbouwen.

NIEUW Shorts – ontwikkelen: In nauwe samenwerking met gerenommeerde filmmakers en partners willen we de voor veel jonge makers ontoegankelijke filmwereld openbreken

The Class of Cult North – bekwamen: We stomen jonge makers in 12 maanden klaar voor het professionele werkveld binnen de cultuursector.

NIEUW UNWIND – mentale gezondheid: In een wereld waarin veel jongeren worstelen met hun mentale gezondheid, willen we een uitlaatklep zijn voor jonge makers.

Cult North Festival en verschillende presentaties – excelleren: Excellerende talenten bieden we kansen om hun werk te presenteren op erkende podia. Daarnaast produceert Cult North zelf een festival waar deze talenten worden geprogrammeerd naast gevestigde namen. Er zijn jaarlijks 119 presentaties voor 10.461 bezoekers.

INNOVATIE - De magie van Cult North zit grotendeels in het feit dat de jongeren betrokken zijn bij alle facetten van de organisatie. Daarnaast werken we met de jongeren op basis van de presentie benadering, waardoor Cult North coaches oprechte aandacht hebben voor de jongeren en we kunnen werken vanuit hun beleavingswereld. Door deze manier van werken geven we de jongeren vertrouwen, eigenaarschap en bieden we perspectief op de volgende stap in hun ontwikkeling. We zien in de komende jaren kansen om bij te dragen aan een sterke en veerkrachtige sector door cultuuronderwijs, internationale uitwisselingen en het vergroten van onze eigen inkomsten.

INCLUSIVITEIT - Zowel de talenten als het publiek van Cult North, zijn afkomstig uit doelgroepen die in Rotterdam breed vertegenwoordigd zijn, maar moeilijk worden bereikt. Ze zijn jong, multicultureel en hebben uiteenlopende achtergronden. Bij Cult North voelen zij zich

thuis en zien zij zich vertegenwoordigd op het podium. Tegelijkertijd bereiken we samen met grote partner instellingen de traditionele doelgroepen die regelmatig cultuur bezoeken. Bij Cult North maken deze doelgroepen kennis met opkomende talenten en hun perspectieven op actuele maatschappelijke onderwerpen.

INTERCONNECTIVITEIT - Cult North streeft er naar een divers en inclusief netwerk te onderhouden zodat we verschillende jongeren op hun talenten kunnen aanspreken en hun kansen kunnen geven in verschillende omgevingen.

BEDRIJFSVOERING - Het bestuur onderschrijft de Code Culturele Diversiteit en Inclusie, Code Cultural Governance en Fair Practice Code, en ziet toe op de uitvoering daarvan. Hiervoor zetten we in op een gezonde financieringsmix. Door de impact van Cult North op het culturele leven in Rotterdam en de ontwikkeling van Rotterdamse talenten, hopen we onderdeel te worden van het Cultuurplan 2025-2028 van de Gemeente Rotterdam voor € 140.000,- per jaar.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Cult North heeft een duidelijke artistieke visie en vertaalt die naar een activiteitenprogramma voor talentontwikkeling dat inhoudelijk helder uiteen wordt gezet. Cult North biedt activiteiten aan op alle vier niveaus van talentontwikkeling. Voor elk niveau zijn er andere activiteiten, waaraan jongeren in de leeftijd van 14 tot 27 jaar deel kunnen nemen. Cult North is de afgelopen drie jaar uitgegroeid van een kleine organisatie met één programma tot een kweekvijver voor verschillende talenten in verschillende disciplines. De werkwijze, de breedte van samenwerking, de getoonde resultaten (Soraya Speaking finalist NK Poetry Slam, nominatie voor ‘beste podium’ Rotterdam Music Awards, optredens in samenwerking met het Van Gogh Museum maar ook met Justitiële Jeugdinstanties) en de in het plan getoonde kennis binnen het team geven vertrouwen dat er voldoende vakmanschap aanwezig is om de doelen te bereiken.

Cult North is in korte tijd een bekende naam geworden in Rotterdam. De organisatie profileert zich als een Third Place, naast thuis en werk een home away from home voor jonge makers. Door dit heldere profiel weten jongeren Cult North goed te vinden: zowel degenen die hun talent willen ontwikkelen als degenen die kwetsbaar zijn of zich kwetsbaar voelen. Daardoor is er een zinvolle vermenging van cultuur en welzijn, waarbij de focus duidelijk op cultuur ligt, ook wat betreft samenwerkingen. De beschrijving van die samenwerkingen laat zien dat de organisatie niet alleen jongeren, maar ook een groot aantal culturele organisaties (instellingen en podia) en welzijnsorganisaties in het vizier heeft.

Cult North wil in de komende cultuurplanperiode meer deelnemers bereiken en beter differentiëren in niveaus van talentontwikkeling ten behoeve van een nog betere doorstroom: momenteel stroomt al de helft door naar een opleiding of baan. Daarnaast

ontwikkelt de organisatie vanuit de talentontwikkelingsprogramma's presentaties voor een breed publiek. Dat publieke programma is soms kleinschalig, maar wordt goed bezocht. Het levert een mooie mix op van optredens en educatieve activiteiten.

De organisatie toont inzicht in welke segmenten te bereiken zijn via welke kanalen en/of partners. De ingezette wervingsmiddelen zijn niet per se vernieuwend, maar naar verwachting van de commissie wel effectief.

Cult North is zeker niet de enige organisatie die dit type activiteiten ontplooit, maar wel de enige in Noord. De organisatie springt er qua oorspronkelijkheid en authenticiteit op meer fronten uit. De breedte van het programma, de focus op de passie en zingeving bij de begeleiding van de makers, de brede maar gerichte samenwerking, de vertaling van de trajecten naar publieksevenementen en de groei die de organisatie doormaakt: het zijn zaken waar de commissie met bewondering naar kijkt. De organisatie werkt duidelijk vanuit een sterke missie; de ambities voor de komende cultuurplanperiode komen voort uit het programma en de activiteiten die Cult North op dit moment al aanbiedt. De komende jaren wordt er ingezet op groei en – in overeenstemming met de visie – op aanvullingen die voortkomen uit de vraag van de deelnemers zelf. Wat betreft die deelnemers: Cult North beschrijft op een heldere manier de selectiecriteria en de selectieprocedure voor jonge makers die aan een traject mee willen doen. Cult North focust ook op jongeren die buiten de maatschappij staan, onder meer door middel van samenwerking met jeugd- en detentiecentra en reclassering. Daarnaast werkt Cult North samen met jongerenwerkers en welzijn om specifieke doelgroepen te bereiken.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Cult North legt proactief connecties met verschillende domeinen om in samenwerking programma's op te zetten die relevant zijn voor hun doelgroep en missie. De betrokkenheid van zorg en welzijn is in dit verband relevant, omdat kennis en expertise vanuit dat domein nodig zijn om aan te sluiten bij de behoeften van de – deels kwetsbare – doelgroep van de organisatie. Het aantal partners in de culturele sector is groot; voor elk van de partners wordt gespecificeerd wat het doel van de samenwerking is. Die doelen zijn divers, maar centreren zich rond zichtbaarheid en erkenning voor de talenten met wie gewerkt wordt, kennisdeling, en versterking van de sector en de keten. Binnen de samenwerkingen streeft Cult North ernaar om jongeren zelfvertrouwen te geven en een veilige sociale omgeving te creëren. De beschreven initiatieven tonen dat Cult North actief bijdraagt aan een dynamische culturele omgeving, met bijzondere aandacht voor diversiteit en inclusie.

Cult North benoemt zelf de eigen 'presentiebenadering' als innovatief, en de commissie kan zich daarin vinden. Kort gezegd komt die neer op het echt luisteren naar, en aanwezig zijn voor de betrokken deelnemers. Die benadering sluit aan op het beeld dat de commissie van de organisatie heeft als daadwerkelijk zeer toegankelijk en laagdrempelig voor jongeren, iets wat in Rotterdam sinds de sluiting van de buurthuizen node gemist wordt.

In de komende cultuurplanperiode richt Cult North zich op innovatie in het aanbieden van cultuuronderwijs op scholen en het vergroten van de eigen inkomsten. Ook wordt internationale samenwerking als een van de innovatieve activiteiten genoemd. De uitwerking van deze onderdelen is helaas wat summier.

Op het gebied van innovatie moet ook de snelle ontwikkeling van de organisatie worden genoemd: die is indrukwekkend en vormt een illustratie van hoe de – inmiddels beëindigde – Impulsregeling optimaal tot zijn recht komt.

Diversiteit en Inclusie zit stevig verankerd in de organisatie. De inclusie van nieuwe doelgroepen gebeurt op verschillende manieren: door zorg te dragen voor een veilige omgeving; door korte cycli aan te bieden waarbinnen zich dus regelmatig nieuwe deelnemers kunnen melden; en door in thematiek aan te sluiten op de actualiteit. Cult North formuleert heldere ambities voor Cultuurplanperiode 2025-2028. Het samenbrengen van een inclusief publiek en het opbouwen van een community door educatieve programma's en participatie staan hierin centraal. De organisatie reflecteert op de groepen die er volgens hen ontbreken binnen partners en publiek. Daar gaat ze actief naar op zoek, onder meer door het aangaan van partnerschappen met organisaties die deze gemeenschappen vertegenwoordigen, zoals The Writer's Guide (to the Galaxy) en Squish om queer en feministische makers te bereiken. Cult North gaat extra aandacht besteden aan de fysieke toegankelijkheid van evenementen en activiteiten om jongeren met een lichamelijke beperking te betrekken. De organisatie ziet ruimte voor verbetering bij het waarborgen van een inclusieve werkomgeving. Inclusietrainingen en -programma's zijn de tools om daar wat aan te doen. De gekozen aanpak is reëel en sluit aan bij de doelstellingen.

Cult North noemt in het plan een uitwisselingssamenwerking met Spanje. De commissie waardeert dat er – weliswaar op kleine schaal – internationaal samengewerkt wordt, maar wil Cult North meegeven om zich in eerste instantie op Rotterdam te richten door het vergroten van de betrokkenheid van de lokale gemeenschap en van daaruit landelijk publiek te bereiken, zoals Cult North ook in de ambities verwoordt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Cult North voldoet aan de eisen die door de codes gesteld worden. De organisatie is organisch gegroeid en geprofessionaliseerd. Er staan heldere taken en verantwoordelijkheden voor alle betrokkenen beschreven en het team wordt fair pay betaald. Voor de artiesten worden de SENA-norm gehanteerd. Het wordt de commissie echter niet duidelijk welke richtlijn wordt gevolgd voor coaches en makers. Cult North heeft een team van freelancers: jonge, enthousiaste mensen met hoge ambities en een grote werkdrang. Dat is te prijzen, maar zolang er geen langduriger contracten worden gesloten ziet de commissie hierin wel enig risico voor de continuïteit binnen de organisatie.

Cult North heeft in de afgelopen jaren laten zien snel te kunnen groeien. De organisatie geeft aan dat de Impulsregeling van de gemeente Rotterdam hierin een grote rol heeft gespeeld. Naar het oordeel van de commissie is de organisatie klaar voor de stap naar het Cultuurplan.

De financiële bedrijfsvoering over de afgelopen jaren van Cult North valt moeilijk te beoordelen; er is meer transparantie en toelichting vereist. Zo is in de jaarrekening niet inzichtelijk gemaakt met welke fondsen Cult North een (duurzame) relatie heeft, noch welke subsidies betrekking hebben op welk jaar.

De plannen voor de komende jaren omvatten een forse groeiambitie, die aansluit op de ambitieuze toon van het plan. Cult North draait lean en mean: 88 procent van de kosten gaat naar de activiteiten. Zowel het meerjarenbeleidsplan als de toelichting op de begroting gaat nauwelijks in op de begroting zelf; er ontbreekt een concrete financiële uitwerking van de plannen in de verwachte baten en lasten. De kwantitatieve gegevens lopen synchroon aan de cijfers in de begroting: Cult North realiseert in de komende periode 89 producties tegen 44 in 2022; dit levert 119 presentaties op tegen 44 in 2022. Op basis van de ingediende gegevens lijkt de begroting 2025-2028 een juiste vertaling van de plannen.

De financiële basis ziet er op papier voldoende uit, maar de omzetgroei van afgelopen jaren en de begrote groei voor 2025-2028 zijn punten van zorg. De omzetontwikkeling gaat tussen 2021 en 2025 van € 84.000,- naar € 454.000,-. Op basis van de (korte) trackrecord is de commissie bereid Cult North te vertrouwen. Het helpt daarbij dat er geen langlopende verplichtingen zijn, geen werkelijke financiële risico's: het beperken van de groei bij het niet (geheel) realiseren van de structurele financiering is een eenvoudige ingreep. De begroting en dus het aantal activiteiten fluctueert ogenschijnlijk simpel met het realiseren van de gewenste subsidies.

Geadviseerd bedrag

De commissie acht het gevraagde subsidiebedrag passend en adviseert dit toe te kennen.

Digital Playground

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 365.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 415.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Digital Playground biedt cultuureducatie met media, vanuit een maatschappelijk karakter. Met praktische, creatieve workshops leveren we al 25 jaar binnenschools cultuuronderwijs dat bijdraagt aan de ontwikkeling van mediavaardigheden van jaarlijks duizenden Rotterdamse jongeren. Met het aanleren van 21st century skills leren we hen creatieve, kritische wereldburgers te worden. Voor de beleidsperiode 2025-2028 staan wij voor een spannende uitdaging: waar vroeger een digitale wereld voor ons openging, bevinden we ons nu meer en meer IN die digitale wereld. Daarom gaan wij een stap verder en streven naar NEXT CENTURY CREATIVITY van zoveel mogelijk Rotterdamse jongeren.

Next Century Creativity staat voor de complete set aan vaardigheden die jongeren nodig hebben in de veranderende maatschappij. Het gaat verder dan 21st century skills: Next Century Creativity bevat ook het stimuleren van nieuwsgierigheid, het bezitten van AI competenties, aanpassingsvermogen en de immersieve technieken waarbij van ons verwacht wordt dat we virtueel ruimtelijk kunnen denken.

In onze inspanningen de komende jaren zal Next Century Creativity centraal staan. Dat doen we in de eerste plaats vanuit de kern van onze organisatie: ons programma. Bij de innovatie van ons aanbod houden we rekening met ontwikkelingen en trends die de komende vijf jaar in het vooruitzicht liggen. Een vijfjarig innovatieplan ondersteunt onze innovatie-inspanningen voor de komende beleidsperiode. In de uitvoer hiervan worden we ondersteund door o.a. de Immersive Tech Hub. Bovendien nemen we een medewerker research & development aan, die de ontwikkelingen volgt en in ons programma verwerkt. We innoveren ook op het gebied van doelgroep. Met de bouwenbouw PO en het eerste jaar MBO starten we met een duurzame doorlopende leerlijn.

Binnen de strategie Next Century Creativity houden wij niet alleen rekening met de veranderende digitalisering van de wereld, maar ook met veranderingen in de sector. Next Century Creativity staat voor verbinding tussen de online en fysieke wereld, maar ook tussen sectoren en samenwerkingspartners. We streven ernaar om onze inkomsten te vergroten uit de diverse richtingen waarbij we, naast cultuur, aansluiten: techniek, onderwijs, maatschappij en het bedrijfsleven. Hier zullen we een freelance fondsenwerver voor inschakelen. Zo kunnen we groeien als organisatie, maar hoeven we niet méér op de cultuursector te leunen dan nodig. We zullen nóg interconnectiever en vakoverstijgend werken binnen het onderwijs door naast de ckv-lessen aan te sluiten bij Tectown, de uitvoerder van Sterk Techniekonderwijs. Zo kunnen we ook in de techniekuren betekenisvol cultuuronderwijs geven, door een waardevolle cross-over te maken.

Om zo efficiënt mogelijk te werken zullen we professionaliseren op diverse vlakken. Onze strategie streeft naar een immersieve ervaring die past bij de evolutie van de organisatie en de wereld om ons heen. Dit moet zichtbaar en voelbaar worden in de organisatie én naar buiten. Dat gaan we onder andere bereiken door de transformatie van medialab naar playground en versterking van ons team. Met een marketingmedewerker vergroten we onze zichtbaarheid. Professionalisering betekent ook het verstevigen van ons diversiteits- en inclusiebeleid door een geoormerkte budget voor trainingen en het inzetten van rolmodellen in ons programma. Een intern team zal dit monitoren en, waar nodig, bijsturen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Uit het plan blijkt overduidelijk dat Digital Playground weet wat er speelt in de wereld van media-educatie en technologie en ook hoe die kennis binnen het onderwijs toe te passen. De organisatie heeft veel kennis in huis en de projecten geven veel vertrouwen, ook op didactisch vlak. Dat is onder meer te zien in de workshops die de organisatie aanbiedt: de commissie ziet een origineel voorbeeld in de workshops over Jeroen Bosch in 3D.

Digital Playground heeft een heldere visie. Het vijfjarige innovatieplan toont dat de organisatie snel genoeg kan meebewegen met de trends en ontwikkelingen die in de nabije toekomst liggen. De commissie waardeert het dat Digital Playground binnen het aanbod ruime aandacht besteedt aan de maatschappelijke opgaves die samenhangen met technologische ontwikkelingen, en daarbij handvatten biedt aan leerlingen en docenten. Dat maakt hun programma voor scholen nog relevanter en aantrekkelijker.

Het doel van de organisatie is om jongeren voor te bereiden op nieuwe mogelijkheden door middel van Next Century Creativity. Dat laatste is een door Digital Playground zelf ontwikkeld model op basis van het model voor 21st Century Skills. De commissie heeft waardering voor dit nieuwe model, maar vraagt zich af of het voor de onderwijspraktijk niet onnodig verwarring schept, en of de nieuwe elementen niet beter in het bestaande model geïntegreerd kunnen worden. Digital Playground's ambitie is urgent en wordt door middel van het bestaande vakmanschap van de organisatie overtuigend getoond.

Digital Playground beweegt wat betreft technologische ontwikkelingen mee met het tempo dat de scholen hebben, en loopt in het aanbod precies voldoende voor op de bij scholen aanwezige kennis. De organisatie richt zich primair op de eerste fase van talentontwikkeling op het betreffende terrein, namelijk kennismaking. Dat sluit aan op de doelgroep: leerlingen in het voortgezet onderwijs. Het stimuleren van mediawijsheid en het aanmoedigen van creativiteit zijn kernwaarden. Digital Playground organiseert ook docentenavonden waarop docenten kennis en expertise wordt geboden om met hun leerlingen het gesprek aan te gaan over de digitale wereld, en waarop actuele ontwikkelingen worden belicht in samenwerking met experts.

Er is duidelijk veel vraag naar het aanbod. Dat zorgt voor veel werk voor een betrekkelijk

kleine organisatie. Digital Playground streeft een zwaardere positie na, met een grotere focus op talentontwikkeling. Een van de doelstellingen voor het beleidsplan 2025-2028 is om een doorlopende leerlijn te maken van bovenbouw po naar vo en het eerste jaar mbo. Hoewel de commissie waardering heeft voor deze ambitie, raadt zij het af om hier in te investeren. Er zijn in Nederland vele pogingen gedaan om leerlijnen te ontwikkelen voor diverse aspecten van cultuureducatie, waardoor er nu een wildgroei is ontstaan van leerlijnen waar scholen vaak nauwelijks gebruik van maken.

Digital Playground geeft aan al lange tijd een voorlopersrol te vervullen. De commissie vindt de in het plan genoemde voorbeelden niet altijd even overtuigend, waar het de sector mediakunst betreft. Het lijkt de commissie echter al meer dan voldoende om ontwikkelingen in het veld goed te volgen, daarbij passende activiteiten te ontwikkelen en het technologisch materiaal op orde te hebben. Verder zijn dan de gemiddelde docent is meer dan voldoende. Digital Playground is de enige aanbieder van deze aard in het Rotterdamse onderwijsveld.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Digital Playground toont overtuigende samenwerkingsverbanden binnen de domeinen cultuur, onderwijs en techniek. De organisatie heeft een plek in belangrijke gremia zoals het directeurenoverleg, het Rotterdam CKV-netwerk (een netwerk voor het vo, georganiseerd vanuit KCR), het Netwerk Film- en Mediaeducatie Rotterdam, IT Campus en de Immersive Tech Hub. De samenwerkingen kennen uiteenlopende doelen, van de afstemming van programma tot aan sponsoring. De commissie is verheugd te zien dat Digital Playground is aangehaakt bij de afdeling Digitale Economie van de gemeente Rotterdam. Vanuit de rol binnen Tech Town (Sterk Techniek Onderwijs) zet Digital Playground in op gelijke kansen. Hoewel de commissie lovend is over de brede en relevante inbedding van de organisatie, is er ook een zorg: neemt de organisatie niet te veel hooi op de vork? Een voorbeeld daarvan ziet de commissie in de plek die Digital Playground inneemt binnen het Netwerk Film- en Media-educatie Rotterdam. De organisatie doet zich in arbeid en ambitie gelijkwaardig voor ten opzichte van partijen die feitelijk veel groter zijn.

Innovatie en het opstellen van een vijfjarig innovatieplan vormen respectievelijk de kerntaak en opdracht van Digital Playground. De inzet op innovatie is tweeledig (gericht op inhoud en organisatie), duidelijk omschreven en passend bij de organisatie. De programma's die op stapel staan tonen dat de organisatie meegaat met trends en ontwikkelingen op het gebied van digitale media. Het idee voor een junior adviesraad waar uiteindelijk ook nieuwe docenten uit voort kunnen komen wordt gewaardeerd. Ook de 'playground' is een interessant initiatief, waar bovendien al sponsors voor gevonden zijn.

Digital Playground bereikt een divers publiek, dankzij een passend aanbod voor alle niveaus van het voortgezet onderwijs. Daarnaast zijn de workshops geschikt voor praktijkonderwijs en vso; de doelstellingen voor deze doelgroepen worden de komende

periode nog scherper gesteld. Bij de ontwikkeling van naschoolse programma's richt Digital Playground zich bewust op samenwerking in wijken waar culturele activiteiten niet vanzelfsprekend zijn. De organisatie heeft concrete plannen om het diversiteits- en inclusiebeleid te verstevigen, onder meer door het inzetten van rolmodellen en het vrijmaken van budget voor trainingen. Op het niveau van het programma benoemt de organisatie terecht dat Digital Playground's activiteiten bijdragen aan inclusie. Deze bieden een grote diversiteit aan mensen toegang tot nieuwe technologie en daarmee tot nieuwe mogelijkheden en kansen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De organisatie is klein en doet veel: daardoor liggen overbelasting en uitval op de loer. Om zichzelf stabiel en toekomstbestendig te houden, formuleert Digital Playground een aantal heldere strategieën, onder meer om het team van vaste medewerkers uit te breiden. De diversiteit in het team moet worden geborgd door een groep medewerkers die daar actief mee aan de slag gaat. De commissie ziet diversiteit in de partnerschappen, waarmee inclusie bevorderd wordt. De omgang met de Fair Practice Code wordt helder toegelicht: solidariteit en duurzaamheid zijn daarin uitschieters. In de begroting lijken de uurtarieven voor zzp'ers echter nog niet conform de fair pay-vereisten; op basis van de aangeleverde informatie valt dat niet definitief te beoordelen. Aan de Governance Code Cultuur voldoet Digital Playground goed; er worden evenwel geen gewenste verbeteringen voor de komende Cultuurplanperiode genoemd.

Digital Playground lijkt vanuit een goede uitgangspositie richting de nieuwe periode te gaan; de financiële positie is goed, er is een nieuwe directeur-bestuurder aangesteld en het tijdelijke personeelstekort is ingevuld met nieuwe, ambitieuze mensen. Dat vertaalt zich in een ambitieuze, maar realistisch ogende (groei)ambitie voor 2025-2028, die op zijn beurt goed aansluit op het heldere, professionele meerjarenbeleidsplan. De lasten zijn goed afgestemd op de baten. De groei in de begroting splitst zich toe op de benodigde uitbreiding van het team, maar ook op een verbreding en verdieping van een doorlopende leerlijn media-educatie, en het doorrekenen van fair pay. Zoals hierboven beschreven is de commissie geen voorstander van het ontwikkelen van een doorlopende leerlijn voor het onderwijs. De begroting bevat een heldere en complete toelichting, zowel op de inkomsten, als op de kostenstructuur en lijkt een overtuigende vertaling van de plannen van Digital Playground te zijn.

De risicospreiding in de financieringsmix van Digital Playground wordt per 2025 aanzienlijk vergroot ten opzichte van 2022. Hoewel Digital Playground vraagt om een verhoging van de Cultuurplansubsidie daalt het subsidieaandeel van de gemeente Rotterdam in de totale baten van 61 procent naar 57 procent van de totale baten. Digital Playground ziet 2025-2028 als een overgangsfase naar een lagere subsidieafhankelijkheid, en vraagt de gemeente om een tijdelijke impuls voor uitbreiding van het team en het doorrekenen van fair pay. Mede door de inzet van een fondsenwerver voor acht uur per week, streeft

Digital Playground naar het verkrijgen van extra middelen uit private fondsen en ook uit de verschillende sectoren waarmee Digital Playground zich verbindt: het onderwijs, het bedrijfsleven en de techsector. Het eigen inkomstenaandeel stijgt per 2025-2028 al van 28 procent naar 36 procent. De stichting blijft zich duidelijk voldoende inspannen om cofinanciering te vinden.

De stichting beschikte ultimo 2022 over voldoende vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Al met al is er goed vertrouwen in de continuïteit van de bedrijfsvoering.

Geadviseerd bedrag

Het voorgestelde geoormerkte budget voor fair pay zou volgens de commissie niet moeten worden toegekend; een impuls om de organisatie nader te professionaliseren daarentegen wel. Daarom adviseert de commissie om de helft van de door de organisatie genoemde aanvullende € 100.000,- te honoreren, bovenop op het subsidieniveau van 2024.

Epitome Entertainment (EE2)

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 222.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 300.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Inleiding, missie, visie & strategie: Epitome Entertainment (EE2) bedient al 24 jaar light users en mensen die door andere culturele instellingen niet bereikt worden. Juist die groep, jongeren tussen de 16-30, die iets met Music of Black Origin (MOBO) hebben en/of iets ermee willen, biedt EE2 een divers en inclusief programma waarin zij zich herkennen. Een programma dat constant inhoudelijk meeverandert met hen en hun wensen en behoeften. Deze (mogelijk)makers willen zich ontwikkelen van amateur naar professional. De talentontwikkelketen voor deze doelgroep zit echter vol met gaten.

Programma: EE2 vult een deel van deze gaten op met een doorlopend programma. EE2's trajecten zijn impactvol voor de vele (autodidacte) deelnemers, vanwege de hoeveelheid van de projecten, de kwalitatieve coaches, het relevante netwerk en informatie, maar ook omdat zij zichzelf mogen zijn en zich veilig voelen. EE2 blijft deze rol vervullen (2025-2028) en vergroot het bereik door alle succesvolle bestaande projecten hybride te maken en nieuwe digitale concepten toe te voegen.

Codes: EE2 onderschrijft alle codes! De Code D&I belichaamt EE2 al vanaf opstart. De Code Cultural Governance wordt door EE2 uitgevoerd, zijnde een kleine stichting met een bestuursmodel. EE2 heeft in de periode 2021-2024 mooie stappen gemaakt met de Fair Practice code, maar heeft de code nog niet in zijn totaliteit ingevoerd. Zaken als pensioenopbouw zijn vanwege beperkte budgetten helaas nog niet geïmplementeerd. Van 2025-2028 wil EE2 werken aan o.a. personeelsuitbreiding met als gevolg minder werkdruk op de huidige organisatie.

De 4 I's: EE2 ziet als grootste Innovatie voor 2025-2028 de digitalisering van het programma van EE2. Een deel van het fysieke programma wordt hybride en extra digitale projecten worden toegevoegd. EE2 heeft in de huidige periode een investering gedaan in alle apparatuur voor professionele digitale content zoals podcasts en digitale optredens. Hierdoor worden de programma's van EE2 ook ineens veel internationaler. EE2 verwacht een groei van deelnames van 25 naar 50 landen. Deze nieuwe groep (inter)nationale deelnemers en 'kijkers' zal een uitbreiding zijn van het aantal deelnemers en bezoekers.

Interconnectiviteit is belangrijk voor de programma's van EE2. Samen met de partners vult EE2 de gaten in de talentontwikkelketen voor MOBO (mogelijk)makers. De partners zijn: De autodidacte MOBO (mogelijk)makers, culturele instellingen, het onderwijs, de overheden en de muzikindustrie. De autodidacte (mogelijk)makers zijn de belangrijkste partners. Zij vertellen EE2 over hun behoeften, waarop EE2 een project bedenkt en projectplan schrijft, na

hun feedback op het idee. EE2 werft vervolgens gelden (intern of extern) en gaat aan de slag. De doelgroep is daarbij de ambassadeur van het programma dat in hun behoeften voorziet. Het programma is dan ook altijd succesvol.

Inclusie & Diversiteit zijn in een stad als R'dam een must! Rotterdammers komen steeds meer tegenover elkaar te staan en dat leidt tot problematische situaties. EE2 en haar community vinden diversiteit juist geweldig. Op alle lagen (personeel, programma, publiek en partners) is EE2 divers en inclusief. In de officiële scan v.d. code D&I scoort EE2 extreem hoog, tussen de 4.6 en 5.0. Iets om ontzettend trots op te zijn.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Epitome Entertainment (EE2) is al 24 jaar actief als talentontwikkelaar voor (mogelijk-) makers van Music of Black Origin (MoBO). De organisatie is een belangrijke schakel in de ontwikkelketen. EE2 werkt vraaggericht en biedt talentontwikkeling en presentatiemogelijkheden voor MoBO (mogelijk-)makers. Dit doet de organisatie met een zelf ontwikkelde methodiek, in samenwerking met een grote groep diverse samenwerkingspartners, waaronder kwalitatief sterke makers die als coach fungeren.

De commissie kent de organisatie als laagdrempelig: EE2 trekt een doelgroep aan die nauwelijks door andere organisaties bereikt wordt, houdt contact met en is aanspreekbaar door talenten. De organisatie is sterk internationaal gericht. De contacten in de muziekindustrie reiken tot ver buiten Rotterdam. Dat zorgt er ook voor dat EE2 talent goed kan toeleiden als de organisatie zelf niet aan de vraag kan voldoen. Binnen de keten van talentontwikkeling richt de organisatie zich op (mogelijk-)makers met en zonder opleiding die zich verder willen ontwikkelen in de muziek.

“Binnen en buiten de kunstvakopleidingen ontbreekt het aan voldoende kennis in Nederland van MoBO.” EE2 heeft deze kennis wel en zet die in om samen met het netwerk een zo lang mogelijke – grafisch weergegeven – talentontwikkelingsroute voor de MoBO (mogelijk-)makers te creëren. De onderbouwing voor het functioneren van de routekaart ontbreekt echter: er worden enkel voorbeelden van doorstroming genoemd.

De lange geschiedenis, de continuïteit in de directie en de inhoudelijke beschrijving van MoBO geven vertrouwen in de aanwezigheid van expertise binnen de organisatie. Ook de werkwijze, waarbij er veel contact is met verwante organisaties in het veld, garandeert de competenties. Nieuwe thema's worden opgehaald bij de doelgroep en getoetst, dus ook van die kant toont de organisatie goede voelsprietten voor artistiek-inhoudelijke ontwikkeling. De missie en visie zijn helder uiteengezet en komen terug in de werkwijze en de manier waarop de organisatie functioneert. Vakmanschap ziet de commissie ook terug in de output: die is groot, in verhouding tot de beschikbare middelen.

Het bereik is bescheiden maar impactvol. Dat gezegd hebbende: de ‘wereldwijde impact’ die EE2 claimt te hebben wordt weinig onderbouwd, hoewel het (internationale) bereik van de conferentie New Skool Rules indrukwekkend te noemen is. Het is sterk dat er niet alleen aandacht is voor de artistieke ontwikkeling van de deelnemers, maar ook voor zakelijke aspecten waar jongeren die (semi-)professioneel willen worden mee te maken krijgen.

De lokale zichtbaarheid van de organisatie is op basis van het plan moeilijk vast te stellen. EE2 slaagt er wel in om wekelijks 175 bezoekers naar de Doelen te trekken.

De commissie heeft haar twijfels bij de digitaliseringsslag die EE2 in de activiteiten wil gaan maken. De organisatie wil een bredere doelgroep gaan aanspreken door de uitbreiding van digitale en hybride programma's. Die op zich legitieme strategie zou geloofwaardiger zijn als EE2 al kon teruggrijpen op een aantoonbaar sterke online marketing. Andere partijen streven EE2 daarin echter voorbij.

EE2 is lange tijd een pionier geweest met een uniek aanbod, en was er vanaf het begin op gericht om zichzelf overbodig te maken. Dat zou het geval zijn als MoBO een integraal onderdeel vormt van het Rotterdamse aanbod. Dat is nog niet het geval. Ondertussen is wel zichtbaar dat andere partijen zoals Cult North en House of Urban Arts aansluiten op de missie van EE2. Dat is enerzijds positief, maar anderzijds vormt het een risico: er wordt steeds meer van EE2 verwacht.

De commissie is onder de indruk van de compromisloosheid van de organisatie: die is niet bang om dingen af te stoten en blijft zichzelf voortdurend de waaromvraag stellen. EE2 heeft in de werkwijze weinig afgekaderd, omdat het direct in wil kunnen spelen op een behoefte. Het veelzijdige aanbod ligt in lijn met de artistieke visie van de organisatie.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. EE2 onderhoudt samenwerkingen met verschillende soorten organisaties die verbonden zijn binnen de keten van talentontwikkeling. Zo werkt de organisatie samen met de autodidacte makers en facilitators, onderwijsinstellingen, culturele instellingen en de muziekindustrie. Dankzij deze samenwerkingen versterkt EE2 de keten. Met de internationale samenwerkingen onderscheidt EE2 zich van andere organisaties. Deze zullen volgens het meerjarenplan in de komende planperiode verder uitgebreid worden, met name door inspanningen op het gebied van digitalisering. EE2 organiseert een groot driedaags internationaal festival/conferentie. De impact ervan valt moeilijk te beoordelen, want wordt in het plan te weinig toegelicht.

De commissie kijkt positief aan tegen de samenwerking met de kunstvakopleidingen. EE2 draagt bij aan de invulling van het curriculum, en daarmee aan de realisatie van de eigen missie om MoBO een sterkere positie te geven in zichtbaarheid, ontwikkeling en ondersteuning.

EE2's inzet op digitale en hybride projecten, vooral in reactie op de coronaperiode, toont veerkracht en een sterke focus op innovatie binnen de culturele sector. In de komende periode worden nieuwe digitale activiteiten ontwikkeld en fysieke activiteiten met digitale activiteiten uitgebreid. De uitbreiding van de activiteiten van EE2 naar digitaal en hybride zou voor een breder bereik aan deelnemers moeten zorgen en zo de humuslaag van het culturele veld moeten versterken. Zoals eerder aangegeven is de commissie er niet van overtuigd dat EE2 de aangewezen partij is om deze digitaliseringsslag te maken.

De organisatie belichaamt inclusiviteit en diversiteit, sinds haar oprichting tot aan haar huidige activiteiten, programma's en doelgroepenbenadering. EE2 bereikt en betreft actief diverse en ondervertegenwoordigde groepen binnen de stad. De komende periode zet de organisatie zich in voor het toegankelijk maken van de activiteiten voor mensen met een beperking, zowel fysiek op locatie als digitaal. De commissie ziet in EE2 een koploper in het bevorderen van D&I in de stad. Bovendien bereikt EE2 de doelgroep licht van Rotterdam Festivals volop. Dit wordt bevestigd door onderzoek van Rotterdam Festivals. De aanvrager draagt bij aan spreiding. De activiteiten vinden in de hele stad plaats.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Er wordt in de aanvraag een eerlijk en integer beeld geschetst van de situatie en positie van de organisatie in relatie tot de codes. EE2 blijft kampen met onderbezetting. De komende cultuurplanperiode moet daar verandering in brengen; de gewenste uitbreiding is te begrijpen en redelijk onderbouwd.

De omgang met de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie is goed, in het geval van de laatste zelfs uitstekend. Ten aanzien van de Fair Practice Code stelt de organisatie zelf dat die nog in de kinderschoenen staat. Dat blijkt ook uit het feit dat EE2 in het bepalen van de vergoedingen voor de zzp'ers (waarbij de commissie zich met EE2 baseert op de cao Poppodia en -Festivals) niet voldoet aan de vereisten van fair pay.

In de huidige periode is EE2 zeer sterk afhankelijk van subsidieinkomsten, waarvan ruim de helft vanuit Cultuurplan Rotterdam. Opvallend zijn de zeer hoge reis- en verblijfkosten voor projecten. Die maken bijna 27 procent uit van de totale kosten. De omvang van deze kosten lijkt niet te passen bij dit type bedrijfsvoering, of had op zijn minst moeten worden toegelicht. Met een afdoende eigen vermogen en een goede liquiditeit beschikt EE2 eind 2022 over toereikende financiële buffers.

De afhankelijkheid van de subsidies neemt voor de periode 2025-2028 procentueel gezien af; van de Cultuurplanmiddelen neemt die zelfs fors af. Maar vanwege de grote schaa sprong die EE2 voor ogen staat, stijgt de afhankelijkheid van subsidies in absolute zin van ruim drie ton in 2022 naar bijna een miljoen in de begrotingsperiode 2025-2028. Het is opmerkelijk te zien dat de directe inkomsten daarbij relatief, maar ook in absolute zin dalen.

Synchroon aan deze daling streeft EE2 naar het vinden van andere manieren om inkomsten te vergaren, onder meer uit sponsoring en private middelen. Ten behoeve hiervan wordt onder meer een communicatiemedewerker aangetrokken. Deze aanpak overtuigt niet voldoende. De inspanningen die EE2 wil uitvoeren om cofinanciering te vinden, worden in het meerjarenbeleidsplan onderbelicht. De conclusie luidt dat de kwaliteit van de financieringsmix op papier verbeterd wordt, maar dat de inspanning die met deze verschuiving gepaard moet gaan onvoldoende geloofwaardig is.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie toe te kennen van € 222.000,-, gebaseerd op het subsidieniveau 2024, vermeerderd met € 20.000,- voor de toename in de beheerslasten personeel.

Stichting Fratsen

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 225.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“CULTUUR DE WIJK IN. Stichting Fratsen democratiseert cultuur en maakt het toegankelijk voor iedere Rotterdammer!

Stichting Fratsen brengt structureel een kwalitatief hoogwaardig cultuuraanbod de wijk in met haar live muziekprogrammering. We zorgen ervoor dat alle bewoners toegang hebben tot cultuur; dichtbij huis en op een laagdrempelige manier. Met een stevige aandacht voor inwoners die veelal wegens fysieke, psychosociale en/of financiële redenen doorgaans niet in aanraking komen met cultureel aanbod in de wijk.

We vinden het belangrijk dat wij een programma aanbieden dat iedere Rotterdammer aanspreekt. Wij integreren zoveel mogelijk diversiteit binnen onze muziekprogrammering door ruimte te bieden aan diverse genres en muzikanten, includeren gemeenschappen en doelgroepen die minder in contact (kunnen) komen met cultuuraanbod en nodigen makers met diverse achtergronden en kwaliteiten uit om aan onze programma's mee te werken.

Wij programmeren daarom niet op een eigen locatie, maar maken gebruik van culturele en maatschappelijke locaties in de wijk. Hierdoor maken wij niet alleen gebruik van bestaande culturele ruimtes, maar zorgen we ook dat maatschappelijke locaties een multifunctionele invulling krijgen. Zo kan een broedplaats met atelier of zorginstelling omgetoverd worden tot muziekpodium.

Jonge makers ervaren een belemmering voor wat betreft beschikbare locaties waarbij zij podiumervaring kunnen opdoen. Zij zijn vaak nog niet in beeld bij grotere podia en culturele instellingen en beschikken nog niet over het netwerk om een plek te bemachtigen. Stichting Fratsen faciliteert instroom en doorstroom van jonge talentvolle makers door ze een podium in de wijk te bieden en toegang tot een groot netwerk aan culturele partners.

De evenementen dragen bij aan intergenerationele verbindingen door het delen van muzikale kennis en ervaringen met jongere generaties, namelijk jonge geschoolde musici. Intergenerationeel contact wordt bevorderd als muziek als brug kan fungeren. Muziek wordt gezien als een ervaring, waarin een ontmoeting met andere perspectieven plaatsvindt. De muzikale activiteiten van de organisatie bieden de mogelijkheid om nieuwe muziekstijlen, instrumenten en artistieke expressievormen te ontdekken.

Ook voor (culturele) instellingen zorgt onze programmering voor voordelen. Onze projecten kunnen bijdragen aan het verbreden van het publiek en het betrekken van diverse gemeenschappen, waardoor de culturele instellingen toegankelijker en inclusiever worden.

Door met een nieuw aanbod een breder publiek aan te spreken, kunnen culturele plekken ook de maatschappelijke impact vergroten.

Onze evenementen hebben een open karakter; iedereen kan eraan deelnemen en tegen een betaalbare vergoeding. Entreekosten mogen geen drempel zijn om niet te komen. Bij de indeling van de programmering kijken we per locatie wat passend is.

Onze ambitie is om in 2028 ieder kwartaal minstens 10 deelgemeenten bedienen (40 wijken). In 2028 gaan wij 160 muziekproducties realiseren.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als onvoldoende. Stichting Fratsen is een startende organisatie die zich ten doel stelt om inwoners die veelal wegens fysieke, psychosociale en/of financiële redenen doorgaans niet in aanraking komen met cultureel aanbod in de wijk in contact te brengen met muziek. Er hebben tot nog toe vier projecten plaatsgevonden. Er is daarmee nog te weinig portfolio van werkzaamheden op basis waarvan het vakmanschap van de organisatie getoetst kan worden. Ambitie, enthousiasme en betrokkenheid bij Rotterdam zijn er zeker. Maar dat is in dit stadium onvoldoende om een positief oordeel te kunnen geven over de (te verwachten) artistiek-inhoudelijke kwaliteit. Onder educatie en talentontwikkeling verstaat de organisatie bijvoorbeeld ‘het faciliteren van speelmogelijkheden voor muzikanten voor het opdoen van ervaring’. Dieper dan dat wordt er in het meerjarenbeleidsplan niet op ingegaan. Volgens de commissie is er dan ook geen sprake van talentontwikkeling. De activiteiten betreffen puur programmering. De geringe mate van concretisering geldt voor het hele plan. Zo wordt de uitbreiding met andere doelgroepen en andere disciplines niet overtuigend uitgewerkt.

De aanvrager heeft zich in eerste instantie op ouderen gericht, vanwege een gesignaleerd gebrek aan aanbod. De commissie ziet in de intergenerationele programmering een potentieel krachtige signatuur. Stichting Fratsen wil het bereik echter juist verbreden. Waarom daarvoor gekozen maakt de aanvrager niet duidelijk. Het nieuwe boogde publiek blijft daardoor algemeen: het moet vooral divers zijn en nog weinig van een cultureel aanbod gebruik maken.

De organisatie gebruikt naar eigen zeggen ‘maatschappelijke organisaties voor de PR en marketing’ om mensen te bereiken die nu nog niet bereikt worden, maar welke dat zijn en hoe de werkwijze is wordt niet toegelicht. De commissie heeft dan ook geen vertrouwen dat Stichting Fratsen daadwerkelijk de ‘lichte’ doelgroepen bereikt waar het op in wil zetten. Daar komt bij dat de ambities (vier voorstellingen per week in tien van de veertien deelgebieden voor een hele brede doelgroep) op geen enkele wijze aansluiten bij de prestaties van de afgelopen jaren en daardoor als onrealistisch worden ingeschat.

Stichting Fratsen wil maatschappelijke muziekprojecten opzetten in Rotterdamse wijken. Door het ontbreken van concrete informatie kan de commissie ook daarvan de mogelijke oorspronkelijkheid niet goed inschatten. In ieder geval is die er niet in het kader van educatie en talentontwikkeling.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als onvoldoende. Stichting Fratsen heeft ideeën over domeinoverstijgende en brede samenwerking. De organisatie geeft op verschillende punten in het meerjarenbeleidsplan aan te beschikken over een groot netwerk. Als het gaat om partnerschappen is het aantal concreet beschreven partners echter beperkt. Bovendien wordt niet toegelicht wat deze samenwerkingsverbanden behelzen. Stichting Fratsen lijkt zich niet bewust van de bestaande netwerken van culturele organisaties in Rotterdam, van de wijze waarop de stichting hierop aan zou kunnen sluiten, of wat de eigen positie is binnen het culturele ecosysteem.

Ook als het gaat om het criterium innovatie vindt de commissie geen aanknopingspunten in de aanvraag. De intergenerationele aanpak valt onderscheidend te noemen, maar de praktijk van Stichting Fratsen toont geen innovatieve elementen.

Uit de aanvraag blijkt dat laagdrempeligheid en diversiteit vooropstaan in het programma dat erop gericht is om een diverse groep mensen te bereiken die niet vanzelfsprekend met kunst en cultuur in aanraking komen. De doelgroep wordt echter niet gespecificeerd. De organisatie geeft in het meerjarenbeleidsplan aan dat ze momenteel als organisatie te kleinschalig is om de zelfscan Diversiteit & Inclusie te doen. Stichting Fratsen geeft aan daarom alleen de ‘zinvolle’ regels uit de Code Diversiteit & Inclusie toe te passen. Dit roept vragen op over hoe serieus de code als geheel genomen wordt, en in hoeverre de organisatie er klaar voor is om die te borgen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. De SWOT-analyse geeft aan de Stichting Fratsen zichzelf als startup beschouwt. Dat strookt met de bevindingen van de commissie. De oprichters werken met zijn tweeën, willen de organisatie laten groeien en professionaliseren in de komende periode, maar geven niet aan hoe. De artiesten die ze inhuren lijken fair betaald te worden; voor andere medewerkers en de oprichters zelf blijft dat vaag. Op het vlak van governance valt op dat de penningmeester en een van de oprichters dezelfde achternaam dragen. De commissie wijst er ten overvloede op dat bestuursleden onafhankelijk moeten zijn, en dat alle drie de codes een belangrijke, niet te negeren leidraad vormen voor professionalisering.

Stichting Fratsen zet de komende periode in op professionalisering en meer activiteiten. Vanwege de summiere gegevens uit de begroting en de beperkte toelichting is er geen sprake van een overtuigende vertaling van de plannen. Bijna de helft van het aangevraagde bedrag gaat op aan het salaris voor de algemeen directeur en de zakelijk leider.

De stichting betreft haar jonge musici via Codarts Agency. Die bemiddelt namens Codarts-studenten bij concerten en performances en is aanspreekpunt voor externen. Stichting Fratsen stelt terecht dat het een bedrijfsrisico is om via één bron jonge musici in te huren.

Het bedrijfsmodel betreft met name het koppelen van vraag en aanbod. Hoewel dat vooralsnog ten dienste van een specifieke doelgroep gebeurt, is hier geen sprake van (talent)ontwikkeling of de productie van kunst. Het is de vraag in hoeverre Stichting Fratsen in staat zal zijn eigen inkomsten te vergaren. Stichting Fratsen is sterk afhankelijk van subsidiegelden voor haar bedrijfsvoering. Het bedrijfsleven en private fondsen worden ook benaderd, en hebben zich in eerdere jaren verbonden; die middelen nemen in de komende jaren echter af.

De commissie heeft op basis van de aangeleverde documenten onvoldoende vertrouwen in de continuïteit van de organisatie.

Grande Loge

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 80.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 80.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Grande Loge is een artistiek ‘genotschap’ met wortels in Suriname, die naar verluidt sinds 1776 zou zijn ontstaan als een moksi van indo-afro early hiphop, pan kungfu, suri-futurisme, shinto-spiritualisme, druïde-wintcultuur en westerse tradities. Het is een eigenzinnige organisatie, die zich richt op de talentontwikkeling van autodidacte en geschoolde makers en performers. In korte tijd is Grande Loge uitgegroeid tot een creatieve kracht die zich in de haarvaten van de gevestigde orde van de theaterwereld heeft genesteld. De Loge maakt immersieve ervaringen, waarbij de grens tussen publiek en performers vervaagt.

Grande Loge positioneert zich als Post Theatre Company. Deze hybride theatervorm spreekt direct tot de volgende generatie Nederlanders met diverse achtergronden, maar met name tot hen met Surinaamse, Afrikaanse en Antilliaanse achtergronden. Post Theatre is meer dan alleen een podiumkunst; het is een levendige, interactieve ervaring die verhalen, muziek en performances combineert om een dialoog met het publiek te creëren en de grenzen van traditioneel theater te doorbreken.

De organisatie heeft zich ontwikkeld tot een uitdagende speler in de creatieve ontwikkeling van jonge makers en oude rotten door middel van en maatschappelijk betrokken rituelen. Door het organiseren van evenementen die vermaak met zelfontplooiing verbinden, slaagt Grande Loge erin om de gemeenschap samen te brengen en bij te dragen aan een veerkrachtige samenleving. Dit doet de Loge door eigen werk- en presentatiemethodes te ontwikkelen die passen bij de huidige tijd. De ervaringen spelen zich af buiten de stenen van de theaters, in bioscoopzalen, in sportclubs en in winkelpanden. Naast theater is er film, eten en mode als onderdeel van het totale palet. Met veel saus!

Bijzonder aan Grande Loge is de onconventionele benadering van maatschappelijke thema's en de manier waarop de kunst gebruikt wordt om sociale en culturele vraagstukken te adresseren. De Loge is een voorbeeld van hoe artistieke expressie kan fungeren als een middel voor sociale verandering en bewustwording. Het is een gemeenschap die niet alleen het bloed van verschillende generaties laat koken door middel van hedendaagse rituelen, maar ook bruggen bouwt tussen diverse culturele achtergronden en leeftijden.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Het kunstenaarscollectief Grande Loge leverde een prikkelend, bruisend meerjarenplan af, dat tegelijk leest als een politiek-intellectueel pamflet of manifest. Niettemin is onmiddellijk

duidelijk dat Grande Loge een club met visie is, en die visie welbespraakt onder woorden kan brengen. Woorden die de commissie lang niet altijd kent: ze wordt uitgedaagd met verschillende (spreek)talen, waaronder het Sranantongo. De tekst is doorspekt met provocaties, hyperbolen, ironie, paradoxen en andere stijlfiguren, die bijdragen aan dat wat Grande Loge wil zeggen: “Er zijn nieuwe woorden, posities en metaforen nodig. De Loge neemt daartoe initiatief en doet concrete voorstellen.” Vorm en inhoud gaan in het plan hand in hand.

Grande Loge noemt zichzelf een Post-Theatre Company. Gezien de output van de organisatie is de aandacht vooral gericht op artistieke performances in uiteenlopende disciplines, die vanuit een gedeeld concept ontstaan. Als strategie geeft de aanvrager aan “cultuur te reduceren tot een product; tot handelswaar in kekke verpakking.” Met performances, ook op andere plekken dan in theaterzalen, willen ze de missie van de organisatie verspreiden: “het onder druk (...) versmelten van culturele verschillen tot vloeibare ideologieën, zodat ze kunnen samenkomen tot een nieuwe entiteit of vorm.”

Op het gebied van talentontwikkeling richt Grande Loge zich op autodidacte en geschoolde makers. De lijst van betrokken makers laat een diverse groep artiesten zien, op verschillende punten in hun carrière. Het vakmanschap op het gebied van talentontwikkeling is moeilijk te beoordelen, omdat het slechts beperkt is toegelicht. Grande Loge laat mensen meedraaien in producties, en bakent de kaders af als vorm van begeleiding. Wat dit in de praktijk betekent, is niet aangegeven. Wel stelt de organisatie dat er geen limieten in mogelijkheden en uitingvormen zijn. Grande Loge toont op de hoogte te zijn van de behoeftes van de makers van de huidige tijd en de uitdagingen waar zij voor staan.

De primaire publieksdoelgroep bestaat uit Next-Gen-Nederlanders van elke afkomst, maar vooral met roots in Suriname, Afrika en de Antillen. Grande Loge wil er voor iedereen zijn: ‘hoge en lage cultuur, zwart en wit, pop en avant-garde, woke en wappie’ en onderscheidt vier ‘graden van betrokkenheid’ die overeenstemmen met het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals. De organisatie schrijft regelmatig in het plan dat ze er zijn voor ‘publiek dat normaal gesproken niet snel naar theater gaat’. Grande Loge staft dit in het plan met tekst en cijfers.

Grande Loge heeft een indrukwekkende en diverse lijst talenten om zich heen verzameld. Dit zijn opkomende artiesten die bekendstaan om hun eigen innoverende signatuur en een sprekende opinie.

In de aanvraag biedt Grande Loge goed inzicht in de omgang met de eigen zeggingskracht en geleerde lessen; de organisatie reflecteert goed op vrijwel alle belanghebbenden.

De artistieke visie van Grande Loge blinkt uit in oorspronkelijkheid. Vanuit deze visie wordt gekeken naar de talentontwikkeling van (nieuwe) autodidacte en geschoolde artiesten.

De definitie van de term Post-Theatre wordt in het plan langzaam maar zeker ontsloten met verwijzingen naar allerlei tradities en inspiratiebronnen. Het concept, en de inbedding ervan in de huidige maatschappij, is goed doordacht en komt geloofwaardig over. De producties komen tot stand door makers met ‘meervoudige culturele achtergrond’ die de grenzen van theater, op de grens van klassiek en popcultuur, opzoeken om zo ook een nieuw publiek aan te spreken. Gestreefd wordt naar een vorm waarbij performance en publiek door elkaar heen lopen. De makers lijken ondergeschikt aan het geheel; niettemin wordt ook de uitstroom naar professionele podia en instellingen genoemd.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Op dit moment zijn de partners van Grande Loge vooral terug te vinden in het culturele veld; er is weinig domeinoverstijgende samenwerking. Dat is in lijn met de missie om de cultuursector zelf van binnenuit uit te dagen en aan te jagen. Hoewel de interconnectiviteit dus beperkt is, acht de commissie Grande Loge’s redenering legitiem. Er staat een rits spraakmakende (ook gevestigde) instellingen uit de podiumkunsten vermeld. Door die op te schudden en het eigen gedachtegoed via cultuur te verspreiden, heeft Grande Loge zeker waarde voor de stad. De komende cultuurplanperiode wil de organisatie gebruiken om diens partnerships uit te breiden in binnen- en buitenland. Het Fast Forward-programma van het Fonds Podiumkunsten waarbinnen Tjon Rockon is opgenomen moet dat laatste faciliteren.

De core business van Grande Loge is om in te spelen op de grootstedelijke thematiek zoals die momenteel in het theaterlandschap doorklinkt. De organisatie plaatst kritische kanttekeningen bij de wijze waarop theater ontwikkeld, getoond en ervaren wordt, en stelt hier een eigen methode en aanpak tegenover. Elementen in de werkwijze zijn innovatief: niet alleen de wijze waarop de producties tot stand komen, maar ook de locaties voor de voorstellingen en de rol van het publiek. Het plan getuigt van een doorleefde, urgente artistiek-maatschappelijke vernieuwingsdrang, die aansluit op de mensen die als inspirator worden genoemd.

Grande Loge wil de kloof overbruggen tussen een traditionele Nederlandse maatschappij die zich vasthoudt aan hoe het eens was en ‘de feitelijke culturele realiteit’. Dat gebeurt niet per se zachtzinnig, zo lijkt het: een recensie van een voorstelling op de Parade beschrijft hoe het witte publiek daar gedecideerd buiten de eigen comfortzone wordt geleid. Grande Loge wil het ‘bloed doen koken’; weliswaar niet van haat, maar van enthousiasme. Het plan kenmerkt zich door een even behartigenswaardige als provocatieve stijl.

Grande Loge draagt zorg voor makers met weinig financiële middelen die sterk afhankelijk zijn van hun betaalde baan door korte en intensieve trajecten aan te bieden; de commissie waardeert dat. Ten behoeve van weinig draagkrachtige publieksgroepen richt de organisatie met middelen uit sponsoring en andere bijdrages een ‘Ben Skeer Fonds’ op. Een uitwerking van dit fonds ontbreekt echter.

De organisatie richt zich op een intergenerationele mix van nieuwe ‘lichte’ bezoekers en traditioneel publiek, maar hoe ze die precies willen aanspreken en wie het huidige publiek vormt blijft enigszins buiten zicht.

Komende periode is er sprake van inzet op internationale samenwerking met partners in België en Duitsland.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Specifieke onderdelen van de organisatie spreken ‘voor zich’, zo stelt het plan. Dat is jammer, want de commissie zou graag willen zien hoe de missie doorwerkt in de organisatiebeschrijving.

Grande Loge voldoet goeddeels aan de codes. De personele bezetting is divers en een afspiegeling van de bevolkingsopbouw van de stad. De doelstelling is om de komende vier jaar meer jonge makers te betrekken bij het kernteam om zo de organisatie toekomstbestendiger te maken en om de aansluiting bij de doelgroep te versterken. Het betrekken van een externe counselor (vertrouwenspersoon) acht de commissie noodzakelijk bij de intensieve werkwijze van Grande Loge. De organisatie heeft oog voor ethiek: zo scheidt ze de formele en informele rollen door expliciet aan te geven niet de ‘moeder’ te zijn.

Op gebied van de Governance Code Cultuur is het goed dat er een gedragscode en regels voor het tegengaan van belangenverstrengeling zijn opgesteld, al had dat bij een organisatie die structureel door het Fonds Podiumkunsten wordt ondersteund al op orde mogen zijn.

Voor een performancecollectief met een talentontwikkelingsprofiel is de sterke afhankelijkheid van subsidiegelden (in 2022: 74 procent) niet vreemd. Het percentage directe inkomsten (16 procent) is krap, maar niet alarmerend voor producties van en met jonge, onbekende talenten. Financieel ziet de stichting er gezond uit. Er zijn geen mensen in loondienst en de harde kern heeft ook werkzaamheden elders. Het is niet te beoordelen of het uurloon aan de fair pay-richtlijnen voldoet door de aanlevering van verkeerde gegevens.

Grande Loge wil de komende periode de stap zetten naar een grotere schaal met meer speelbeurten, grotere festivals en frisse collaboraties, maar niet naar meer producties. De begroting is een goede vertaling van de plannen. Er is duidelijk gekozen voor de inzet op fair pay. Ook de huidige positie binnen structurele financiering van het Fonds Podiumkunsten schept vertrouwen in een juiste vertaling.

De financieringsmix 2025-2028 wijkt nauwelijks af van die uit 2022. Van een organisatie met structurele ondersteuning mag verwacht worden meer in te zetten op eigen inkomsten dan nu het geval is. De inkomstenbron private fondsen neemt zelfs af ten opzichte van 2022. De organisatie geeft aan meer inkomsten te willen genereren uit het circuit van trainingsacteurs en bedrijfsvoorstellingen. Ook de markt van optredens bij commerciële feesten wordt verkend.

Grande Loge ziet het feit dat er nu geen vaste mensen in dienst zijn als bedrijfsrisico. De organisatie steunt op een klein vast team. De financiële zekerheid is nu nog te laag voor uitbreiding en dit staat ook doorstroming in de weg. In de nieuwe kunstenplanperiode wil de organisatie daar iets aan veranderen. Grande Loge heeft geen lange termijnverplichtingen. Dat maakt de organisatie flexibel. Het structurele partnerschap van Theater Rotterdam zorgt mede voor stabiliteit.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Hiphop In Je Smoel

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 428.100,-

Samenvatting van de aanvraag

“Stichting HIJS is een dynamisch platform dat de Rotterdamse hiphopcultuur zowel online als offline bevordert. Met 25 jaar ervaring zijn we geëvolueerd van een hiphopwebsite naar een veelzijdig online en offline platform met focus op talentontwikkeling en cultuureducatie. Het delen van kennis vormt hierbij een belangrijk vertrekpunt. Er is een groeiende vraag naar een online hiphopplatform dat talentontwikkeling centraal stelt, in tegenstelling tot de nadruk op populariteit en achterklap. HIJS richt zich op artistieke meerwaarde en hanteert geen commercieel succes als maatstaf. De organisatie blijft zich inzetten voor vernieuwende presentaties van de Rotterdamse hiphop, met speerpunten zoals het online platform, street art, spoken word en educatie. HIJS blijft zich inzetten om de Rotterdamse hiphop vernieuwend te presenteren en ons online archief verder uit te bouwen. De speerpunten blijven het online platform, street art, spoken word en educatie. Na een periode waarin street art de hoogste urgentie had, herstelt HIJS de balans tussen de verschillende activiteiten voor de komende periode. De focus ligt op het verweven van cultuureducatie en talentontwikkeling, met als doel natuurlijke kruisbestuivingen te creëren tussen makers en bezoekers. Het programma is ontwikkeld met het besef dat de disciplines sterk verbonden zijn met hiphop maar toch een gesegmenteerde doelgroep hebben. Alles wat wij doen is terug te vinden op ons online hiphopplatform zodat de informatie voor iedereen toegankelijk is. Onze activiteiten beogen het stimuleren van de Rotterdamse hiphopcultuur in de breedste zin van het woord en dat gaan wij als volgt bewerkstelligen.

Onze eerste stap omvat het verbeteren van de online zichtbaarheid voor Rotterdamse hiphopmakers en -organisaties. Hierbij richten we ons op diverse contentvormen, waaronder boeiende podcasts, diepgaande interviews en informatieve achtergrondstukken. Door deze content te ontwikkelen en te publiceren, streven we ernaar het verhaal en de stem van de Rotterdamse hiphopgemeenschap te versterken. Een essentieel aspect van onze missie om de hiphopcultuur te bevorderen omvat het stimuleren van samenwerkingen tussen organisaties met een ‘hiphop state of mind’. Hierbij bieden we talenten zowel online als offline een platform om zich te presenteren. Ons ultieme doel is om het hiphop ecosysteem te versterken, waarbij synergie en onderlinge ondersteuning centraal staan. Daarnaast hebben we ons educatieve aanbod uitgebreid om urban sports te omvatten en de relevantie van hiphopdisciplines, zoals street art en spoken word, te actualiseren. Hiermee willen we een naadloze integratie binnen en buiten de school bevorderen, waardoor optimale kansen voor talentontwikkeling ontstaan. Ons streven is niet alleen om kennis te delen, maar ook om een creatieve en ondersteunende omgeving te creëren waarin talent gedijt. Het faciliteren van een volwaardig traject voor streetarttalent vormt een belangrijk vertrekpunt. Hierbij bieden we niet alleen kennismaking, maar ook verdieping in alle facetten van de discipline. Onze inspanningen omvatten tours,

inspirerende sessies, exposure door exposities en levendige jams. Op deze manier ontstaat er een volwaardig aanbod voor talentvolle streetartkunstenaars. HIJS gaat terug naar de basis en blijft hét online vertrekpunt voor hiphop in Rotterdam.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Hiphop In Je Smoel (hierna: HIJS) is een bekende naam in de (Rotterdamse) hiphopscene. De doelstelling van de organisatie is het stimuleren van de (inter)nationale hiphopcultuur in al haar uitingsvormen. Het platform omvat de merken Rewriters010 voor cultuureducatie en talentontwikkeling binnen street art en ALL CAPS voor het professionele Street Art veld. ALL CAPS is sinds 2020 geen onderdeel meer van HIJS. De personele scheiding zal volledig zijn per 1 januari 2025. Rewriters010 wordt herpositioneerd als HIJS Art.

Er is vertrouwen in het vakmanschap van HIJS om deze veranderingen door te voeren, want de organisatie kan bogen op een lange ervaring, het platform staat en heeft een groot bereik. Het feit dat zowel Rewriters010 als ALL CAPS in korte tijd grote merken zijn geworden, zal eraan bijdragen dat het merk HIJS Art ook snel omarmd zal worden. Maar er is grote twijfel over het vakmanschap op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling. HIJS heeft in de huidige periode ervaring opgedaan met een beperkt aanbod. Er is weliswaar contact met het onderwijs, maar dat loopt via intermediairs of kwam ad hoc tot stand. De organisatie wil het aanbod voor het onderwijs de komende jaren uitbreiden. De waaromvraag achter deze ambitie wordt in het plan nauwelijks beantwoord. In de samenwerkingen met andere, soortgelijke, partners werpt HIJS zich vooral op als platform voor meer zichtbaarheid. De toegevoegde waarde van dat platform is helder en de bijdrage ervan aan de ontwikkeling van jonge makers eveneens. HIJS' activiteiten op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling acht de commissie echter te mager; die hangen in hoge mate aan het platform. Binnen de keten van lokale street art ziet de commissie de meerwaarde wél. HIJS richt zich op de beginners (niveau 1 en 2) en ALL CAPS op de gevorderden.

In de visie ontbreekt een concrete uitwerking. Een uitspraak als 'alle scholen moeten bereikt' is een lege huls als die niet wordt voorzien van een overtuigende uitwerking. Een deel van de ambities op het gebied van talentontwikkeling borduurt voort op bestaande eigenschappen en functionaliteiten van het platform, en worden door HIJS onder 'kennismaking en ontdekking' geschaard. Een kennismaking bieden de activiteiten zeker, maar waar de talentontwikkeling dan in schuilt, hoe 'deelnemers' worden meegenomen of toegeleid naar volgende stappen in de keten, blijft onduidelijk. Evenmin wordt stilgestaan bij het vakmanschap van begeleiders of coaches; opzet en werkwijze van de activiteiten blijven onderbelicht.

Voor de zeggingskracht geldt enigszins hetzelfde als voor het vakmanschap. De commissie is niet ontevreden over de kernactiviteiten van HIJS zoals ze nu zijn, maar put uit het plan weinig vertrouwen voor de nieuwe educatieve ambities. De hiphop community vindt elkaar online, en daar zit HIJS aantoonbaar bovenop. De commissie waardeert de app voor de street art-route en staat daar duidelijk niet alleen in, omdat de app veel wordt gedownload. Belangrijk onderdeel van de missie is het archiveren van de hiphopcultuur, onder meer door middel van podcasts. De commissie beschouwt dat als een legitieme vorm, maar gaat niet met HIJS mee in het idee dat dat een vorm van cultuureducatie is.

Op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling wil HIJS aandacht geven aan doelgroepen in wijken waar momenteel weinig aanbod is, waaronder nadrukkelijk in Beverwaard, Prins Alexander, Hoogvliet, Pernis en Hoek van Holland. Daar wil de aanvrager zich richten op de ontwikkeling van programma's voor de bovenbouw van het primair onderwijs, aanbod voor pabo en beeldende kunst en vormgeving studenten, en een aansluitend aanbod voor buitenschoolse activiteiten. Activiteiten, doelgroepen en -benadering worden echter niet uitgewerkt. De gepresenteerde cijfers van zowel het aantal activiteiten als de beoogde deelnemers worden niet toegelicht. Dat maakt het lastig om de realiteitszin ervan in te schatten.

In de kern van het plan zit een tegenstrijdigheid: HIJS geeft aan terug naar de basis te willen, maar tegelijkertijd waaieren de activiteiten breder uit dan voorheen. De oorspronkelijkheid van de organisatie schuilt in het uitstekende online platform/magazine voor hiphopcultuur en geschiedenis. Daarin liggen wel degelijk aanknopingspunten met cultuureducatie en talentontwikkeling, maar nader onderzoek en uitwerking daarvan ontbreken in het meerjarenbeleidsplan.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. HIJS heeft een uitstekend netwerk binnen het eigen domein. De organisatie wil zich meer gaan richten op educatie en talentontwikkeling, omdat zij een behoefte signaleert vanuit het onderwijs. De behoefte wordt echter niet concreet gemaakt. De activiteiten die de organisatie binnen educatie en talentontwikkeling wil ondernemen passen bij de gekozen richting, maar de uitwerking ervan is te summier en te weinig ingebed. Zo ontbreekt de samenwerking met het onderwijsveld bij het ontwikkelen van het aanbod.

HIJS geeft aan dat samenwerkingen met grote instellingen in het recente verleden moeizaam verliepen, waarbij een hoge mate van bureaucratie is ervaren. Dit heeft ertoe geleid dat HIJS zich nu focust op samenwerkingen met organisaties met een 'Hiphop State of Mind'. Het is opvallend dat wederkerigheid en gelijkwaardigheid uitgangspunten zijn, maar dat het educatieteam van HIJS de activiteiten ontwikkelt vanuit "eigen fascinaties". De commissie mist daarbij de inbreng van jongeren en het 'bottom-up' werken.

De innovatieve kracht van HIJS zit in het platform en het archief en de toepassingen die daarvoor (door)ontwikkeld worden: Dropzone, de online HIJSkamer, de spotlightplek en de podcastseries. De organisatie schrijft niet duidelijk op hoe ze op de hoogte blijft van nieuwe ontwikkelingen en welke rol ze daarbij zelf speelt. In de onderdelen die HIJS onder cultuureducatie benoemt, ziet de commissie enige innovatie. Zo wil HIJS een traject op het gebied van Urban Sports opzetten. Dat idee is zeker interessant, maar de vraag is ook hier of de organisatie de geëigende partij is om dat te doen.

Uit de aanvraag blijkt dat HIJS vooral via de website een doelgroep bereikt die niet vanzelfsprekend met kunst en cultuur in aanraking komt. De doelen en plannen met betrekking tot programma en partners (de p's van de Code Diversiteit & Inclusie) zijn concreet. De diversiteitsfocus bij het publiek ligt vooral op jongeren, man/vrouw-verhouding en verschillende etnisch-culturele achtergronden, maar de andere assen van intersectionaliteit blijven enigszins buiten beeld. Wellicht heeft dat te maken met de stelling van de organisatie dat inclusiviteit in hiphop vanzelfsprekend is, maar daar had de commissie meer over willen lezen. Er is een verbeterde balans in diversiteit in het team aangebracht sinds 2021 en dat proces is nog gaande. Naar aanleiding van de eigen scan Diversiteit & Inclusie gaat HIJS aandacht besteden aan de verbetering van de toegankelijkheid van de fysieke locaties en het online platform. Alle aanwezige content op het platform wordt tweetalig gemaakt.

HIJS draagt via de website bij aan het internationaal profiel van Rotterdam.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De opbouw van de organisatie wordt geschetst in het organogram, maar het is onduidelijk in hoeverre dat de huidige of gewenste opbouw weerspiegelt. HIJS spreekt van een platte en flexibele organisatie, met een ervaren team. De stichting wil fors uitbreiden en dat lijkt ook nodig gezien de veelheid aan voorgenomen activiteiten.

Bij HIJS is momenteel sprake van een gezonde financiële bedrijfsvoering. Ondanks een afname van de eigen inkomsten stegen de baten door een toename van de ontvangen subsidie (structureel en incidenteel) van de Gemeente Rotterdam. De stichting is voor een groot deel afhankelijk van subsidies; de gemeente Rotterdam is de enige subsidieverstrekker. Dit maakt HIJS kwetsbaar. De stichting weet de lasten goed af te stemmen op de baten en behaalde de voorgaande jaren geringe winsten. Mede hierdoor is er voldoende buffervermogen om mogelijke tegenvallers op te kunnen vangen. Hoewel er voldoende middelen aanwezig zijn om de kortlopende verplichtingen te kunnen voldoen, is de liquiditeitspositie krap en een punt van aandacht.

In de vertaalslag van het meerjarenbeleidsplan naar de begroting loopt HIJS tegen het probleem aan dat hierboven ook al benoemd is. Het plan is vooral beschrijvend van aard; een nadere kwantitatieve uiteenzetting van de plannen ontbreekt. HIJS begroot een forse groei van de lasten en wil deze financieren met hogere subsidies, zonder de lasten duidelijk

te specificeren en te onderbouwen. HIJS geeft ook aan het team te willen uitbreiden, maar een concrete uitwerking van wat dat team gaat doen ontbreekt.

Positief is dat HIJS, ondanks het afstoten van commercieel werk (dat meegaat met ALL CAPS), de eigen inkomsten stabiel verwacht te houden door het aanboren van andere inkomstenbronnen. HIJS wil de begrote toename van de lasten geheel financieren met hogere subsidies. De stichting leunt de komende jaren dus in toenemende mate op subsidies. De afhankelijkheid van de gemeente Rotterdam wil HIJS terugdringen door ook bij het Fonds voor Cultuurparticipatie aan te vragen. In hoeverre HIJS daarin succesvol zal zijn is nog niet bekend; er is geen trackrecord. De algehele indruk is evenwel dat de stichting zich in voldoende mate inspant om cofinanciering te vinden.

Samengevat wil HIJS de komende jaren zwaarder op de cultuurplansubsidie leunen en neemt het omzetaandeel eigen inkomsten af. Op basis van bovenstaande is er, ondanks goede resultaten in het verleden, reden tot zorg over een gezonde financiële bedrijfsvoering in de toekomst.

Hiphophuis

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 928.200,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 1.013.328,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Hiphophuis vraagt structurele jaarlijkse subsidie aan voor de ontwikkeling en uitvoering van de programmering gericht op talentontwikkeling en cultuureducatie. Ons aanbod omvat mentorschap, exposities, masterclasses, publicaties, lessen, battles, bijeenkomsten en (power) talks. We hanteren zeven programma-principes als vertrekpunt om onszelf en de status quo uit te dagen: solidariteit, intergenerationeel, diasporisch, focus, intersectioneel, lokaal, nationaal en internationaal en meeting people where they are.

Als wij het woord publiek gebruiken, dan betekent dat verschillende dingen: meestal zijn het deelnemers, soms toeschouwers, vaak een combinatie. Bezoekers van een talk praten vaak mee. de opzet is een publiek dat betrokken is bij inhoud en vorm. We bedienen een breed publiek aan jonge mensen en gemeenschappen, veel uit de regio Rotterdam, maar ook van ver daarbuiten. Het Hiphophuis is een omgeving die vertrouwd voelt. Ze vinden in hiphop zowel een uitlaatklep als een cultuur die met hun werkelijkheid resoneert.

Onze doelstellingen voor de volgende vier jaar zijn:

- *Een integrale thematische aanpak van een mix aan verschillende programma soorten, waarin skills gecombineerd worden met cultuuroverdracht en contextuele kennis.*
- *Een sterkere organisatie, met in-house expertise, ervaring en people skills, passend bij de omvang en betekenis.*
- *Inhoudelijk en organisatorisch verstevigen van het hiphop ecosysteem.*
- *Creëren van een nieuw thuis waar onze gemeenschappen zich kunnen identificeren en worden uitgedaagd op verschillende terreinen.*
- *Verkennen en verdiepen van de samenwerking met Kunstinstituut Melly door middel van experimenten en projecten.*

Voor het Hiphophuis is programmering vanuit de eerder genoemde 7 principes dé manier om verbinding, verdieping en bewustwording binnen de hiphopsector en communities te stimuleren. Door de combinatie van een aanbod waarin skills worden ontwikkeld en een aanbod waarin kennis en cultuur centraal staan, creëren we de context waarbinnen de skills kunnen landen en een diepere betekenis krijgen. Binnen deze aanpak, geleid door een meerstemmig programmteam, is een artistiek thema de kapstok voor een mix aan programma's — zoals inhoudelijke online content, podiumprogramma, inspirerende producties of merchandise.

Onze verhuizing naar kunstinstituut Melly heeft een positieve invloed op de uitvoering van onze programmering en de ervaring die we kunnen bieden aan onze deelnemers en publiek. De ruimere en beter uitgeruste activiteitenruimtes en de pilaarvrije omgeving van de nieuwe locatie van het Hiphophuis bieden nieuwe mogelijkheden voor onze artistieke

gemeenschappen om te experimenteren, ontwikkelen en te repeteren. Bovendien stellen we flexibele kantoorruimtes beschikbaar voor creatieven die nog geen eigen werkplek hebben of die zich liever omringen met andere creatieven voor inspiratie en het uitbreiden van hun netwerk. De fysieke toegankelijkheid van de nieuwe locatie is aanzienlijk verbeterd in vergelijking met de Delftsestraat.

Het Hiphophuis hanteert een organisationele en artistieke visie die geworteld is in intersectionaliteit, waardoor diversiteit en inclusiviteit op alle niveaus (bestuur, publiek, programmering, personeel en partners) binnen de organisatie worden gewaarborgd. Innovatie en interconnectiviteit zijn inherent aan onze unieke methodieken, programma- en wervingsprincipes. Daarom bevinden we ons in een zeldzame positie binnen zowel onze sector als het hiphop ecosysteem, en worden we om die reden ook regelmatig om advies gevraagd.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. Het beleidsplan toont een diepgaande kennis van en vakmanschap in de hiphopcultuur, met een duidelijke visie en strategie voor artistieke en inhoudelijke ontwikkeling. De organisatie is geëvolueerd van cultuureducatieorganisatie gericht op verschillende disciplines binnen de hiphop naar een organisatie die zich de uitgangspunten van hiphop volledig eigen heeft gemaakt, en nog een stap verder heeft gezet. De organisatie voert activiteiten uit binnen de hele keten. De Each One Teach One-methode wordt overtuigend onderbouwd: oud-leerlingen en -medewerkers starten eigen organisaties en programma's vanuit dezelfde uitgangspunten. De huidige docenten zijn rolmodellen en leiders binnen en buiten de scene; hun didactische vaardigheden zijn moeilijk in te schatten. De commissie waardeert het dat de focus zich verder verbreedt: naast het aanleren van vaardigheden wordt context en kennis toegevoegd. Bij iedere uiting wordt de vraag gesteld: waarom doen we dit zo? Waar komt dit vandaan? Het Hiphophuis toont zich daarmee een lerende organisatie; het lerend vermogen zit diep verankerd in zowel het aanbod als de organisatie zelf.

Voor het Hiphophuis staan community's centraal; hun vraag dient als vertrekpunt. Dankzij jarenlange ervaring is het programma toegespitst op wat het publiek aanspreekt: van powertalks en de huiskamer via diving deeper naar de mobiele muziekstudio in Rotterdamse wijken. Het aanbod van de aanvrager is divers en relevant voor jongeren. Dit blijkt onder meer uit de initiatieven die eruit voortkomen, en uit de doorstroom van talent. Het Hiphophuis is scherp op ontwikkelingen in de omgeving op lokaal en internationaal niveau, en past haar aanbod hierop aan. Het artistieke thema (een reflectie op het maatschappelijke debat) is een kapstok voor een mix aan programma's die aan elkaar worden gekoppeld en verbonden, zodat verschillende community's ook met elkaar in aanraking komen. In 2024 zal het Hiphophuis verhuizen naar een nieuwe plek die wordt gedeeld met Kunstinstituut Melly, een stap die door de commissie wordt aangemoedigd: het Hiphophuis verdient een plek in het centrum van de stad. De zeggingskracht van het Hiphophuis zal helpen om van deze plek een nieuw thuis te maken.

Ondanks de groei en professionaliseringsslag blijft er bij het Hiphophuis een sterk gevoel van urgentie aanwezig om de kunstwereld fundamenteel te veranderen. De organisatie presenteert zich overtuigend als de hoeder en bewaarder van het genre, onder meer door aandacht voor het vastleggen van de geschiedenis van hiphop. Het Hiphophuis blinkt uit in een 360°-benadering: allerlei (multidisciplinaire) middelen worden ingezet om de activiteiten van nadere context te voorzien. Daardoor hebben alle programma's een krachtige inhoud. De in samenwerking met Sony Music Benelux ontwikkelde mobiele studio is uniek en een aanwinst.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Het Hiphophuis toetst potentiële partners op ideologische verwantschap. De samenwerkingen brengen meerwaarde, de organisaties zijn een aanvulling op het Hiphophuis of vice versa. Dat leidt tot focus. De samenwerking op het gebied van mentale gezondheid wordt door de commissie niet alleen gewaardeerd, maar ook legitiem gevonden, omdat het aansluit bij het community-gevoel dat het Hiphophuis propageert. In de brugfunctie voor en toeleiding van de jongeren in kwestie kan nog een stap extra gezet worden. De commissie moedigt domeinoverstijgende samenwerkingen aan, omdat ze de impact van het Hiphophuis op grootstedelijke vraagstukken versterken.

Er worden ook steeds meer samenwerkingen met commerciële partners opgezocht, wat gezien de inhoudelijke kansen, het bereik en de directe inkomsten een interessante ontwikkeling is. Ook hierin staat van elkaar leren centraal. De samenwerking met Kunstinstituut Melly brengt twee werkwijzen bij elkaar: 'collective learning' (Melly) en 'learning by doing' (het Hiphophuis). De commissie onderschrijft de kansen die het Hiphophuis hierbij ziet en kijkt uit naar de resultaten.

Het Hiphophuis innoveert vanuit zeven principes, die als uitgangspunt dienen voor de samenwerking met andere organisaties. Daarmee stimuleert het Hiphophuis innovatie, co-creatie en gelijkwaardigheid. Bijzonder in deze context is de rol die het Hiphophuis speelt op het gebied van intersectionaliteit in de hiphopcultuur. Een fraai voorbeeld is MatriArt (een ontwikkelingstraject voor vrouwen van kleur in een leiderschapspositie in de culturele sector) waarmee gewerkt wordt aan een veerkrachtige en sterke culturele sector.

Het Hiphophuis heeft een goede mix van culturele representatie in diens aanbod. Daarin is de organisatie een voorloper. Het plan biedt een heldere introductie van de van oorsprong mannelijke, heteroseksuele hiphopcultuur, die het Hiphophuis structureel probeert om te vormen tot een intersectionele hiphop scene waarbinnen vele gemeenschappen welkom zijn. De kennis die de organisatie opdoet, deelt ze met andere organisaties. De commissie waardeert het feit dat het Hiphophuis contact heeft gezocht met Rotterdam Festivals met de insteek om het culturele doelgroepenmodel te verbeteren. Binnen de community van het Hiphophuis waren verschillende geluiden te horen over onzichtbare uitsluitingsmechanismen die dit doelgroepenmodel bij bezoekers oproept.

De toegankelijkheid van het Hiphophuis wordt vergroot door de deelnamekosten laag te houden. Het nieuwe pand biedt kansen voor betere fysieke toegankelijkheid. Dat laatste is meteen een aanpak van een van de twee aandachtspunten die uit de door het Hiphophuis uitgevoerde scan op Diversiteit & inclusie naar voren kwamen.

Het Hiphophuis heeft een duidelijke focus op genre en op een specifieke publieksgroep die grotendeels samenvalt met de lichte gebruikers van het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals. De commissie waardeert de pogingen die worden ondernomen om bredere doelgroepen aan te spreken. Ze ziet in de verhuizing naar het centrum geen risico dat de lichte doelgroepen het Hiphophuis niet meer zullen vinden; daartoe is de zeggingskracht van de organisatie te groot. Aansluiting op de humuslaag van verwante organisaties in andere delen van de stad is evenwel een vereiste.

Het Hiphophuis is samenwerkingspartner van The Notorious IBE (International Breakdance Event). Uit de aanvraag wordt niet helemaal duidelijk hoe groot de bijdrage is. Daarnaast is het Hiphophuis een informeel traject begonnen met choreograaf Sheree Lenting, die onderzoek doet naar zowel de eigen roots als die van hiphop. Dat leidde haar tot de Afrikaanse diaspora. Het Hiphophuis geeft aan meer van dit soort trajecten en projecten te willen vormgeven in samenwerking met 'heritage' landen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Het Hiphophuis heeft een grote professionaliseringsslag doorgemaakt op organisatorisch vlak. Die ontwikkeling is nog altijd gaande en wordt begeleid door een coach. Tegelijkertijd benadrukt de organisatie de waarde van 'learning by doing'. Op het vlak van diversiteit en inclusie is de organisatie voorbeeldstellend. Als kenniscentrum draagt het Hiphophuis bij aan bevordering van D&I in de cultuursector van Rotterdam en daarbuiten, met bewust gebruik van de verworven positie en het geven van advies. Het Hiphophuis ziet ook kansen om inclusiever te worden en anticipeert op zelf geconstateerde hiaten in de eigen organisatie en werkveld, waaronder oververtegenwoordiging van mannen en heteronormativiteit in hiphop.

Op de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur is de reflectie beperkt, het is onduidelijk of er op punten van de codes afgeweken wordt. Zo reflecteert de aanvrager in het kader van governance niet op de aanleiding en gevolgen van een tweekoppige directie en een nieuw bestuur. De focus en maatregelen voor sociale veiligheid vallen daarentegen op in positieve zin.

Volgens het meerjarenplan is er sprake van fair pay en voor eigen werknemers hanteert het Hiphophuis de cao Kunsteducatie. Voor freelancers en zzp'ers maakt de stichting gebruik van de rekentool van Platform ACCT om fair beloning te berekenen. Door de opgegeven kosten voor inhuurkrachten te delen door het aantal opgegeven uren voor zelfstandigen, becijfert de commissie echter een uurtarief dat niet als marktconform aan te merken is.

De stichting is voor een groot deel aangewezen op subsidies. De eigen inkomsten zijn gering. Door de stijging van de lasten behaalde de stichting in 2022 een fors verlies. De vermogens- en liquiditeitspositie eind 2022 geeft reden tot zorg. De meerjarenbegroting 2025-2028 toont flinke aanpassingen en verschuivingen, onder meer in een toename van de baten van 30 procent en een toename van activiteitenlasten à 20 procent. Het percentage eigen inkomsten blijft betrekkelijk laag; door een grotere omvang van de begroting nemen de absolute te realiseren eigen inkomsten echter flink toe. De huisvestingskosten stijgen met maar liefst 61 procent. Hoewel de impact daarvan op organisatie, programmering en publiek wordt toegelicht, is de commissie er niet op voorhand van overtuigd dat de hogere huurlasten naar aanleiding van de verhuizing in verhouding staan tot de meeropbrengsten uit verhuur, deelnemers en publiek.

De personele bezetting daalt ten opzichte van de huidige periode. Uit de toelichting op de begroting valt op te maken dat het Hiphophuis verwacht meer activiteiten te produceren met minder mensen, door nieuwe werkprocessen te implementeren en de organisatiestructuur aan te passen.

Het Hiphophuis beoogt een aanpassing van de financieringsmix. Het streven naar een toename van de eigen inkomsten als positief is aan te merken. De haalbaarheid van de begrote eigen inkomsten is slechts summier onderbouwd: zo wordt geen inzicht gegeven in de track record rond het verkrijgen van private fondsen. De begrote stijging van de baten met € 439.000 hangt grotendeels samen met een toename van de begrote subsidies met € 285.000.

De commissie ziet dat het Hiphophuis op zakelijk vlak sterk in ontwikkeling is: de plannen tonen een flinke dynamiek. De commissie ziet enig risico in de gemaakte keuzes, en ziet die risico's niet altijd afdoende geadresseerd. Onder meer kijkend naar de ontwikkeling tot nu toe is er evenwel voldoende vertrouwen in de bedrijfsvoering

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

House of Knowledge

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 190.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 250.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“House of Knowledge (HoK) ondersteunt jong Rotterdams talent dat zich richt op de muziekstromingen van black origin door langdurig in hen te investeren. We begeleiden talentvolle jongeren met veel individuele aandacht naar het professionele werkveld. Dit doen we zowel op Rotterdams als op internationaal niveau, en zowel op artistiek en zakelijk als op persoonlijk en mentaal vlak. Met onze programma's en ons team ondersteunen we jonge makers en artiesten, versterken we hun positie in het werkveld en creëren we voor hen tegelijkertijd een Rotterdamse thuisbasis. Hun muziek verrijkt het Rotterdamse cultuuraanbod voor ons jonge 'urban' publiek; we presenteren een nieuwe lichting artiesten met een nieuwe sound en visie voor het publiek om te ontdekken.

Afgelopen jaar vierde HoK haar eerste lustrum, een bijzonder moment. We zijn gegroeid als organisatie, hebben de pandemie met elkaar doorstaan en we voelen ons gezien en gedragen door onze community. HoK biedt een omgeving waar talenten verder kunnen groeien, een safe space waar zij zich thuisvoelen. We hebben ons in Rotterdam bewezen als factor van betekenis en als instelling met groeipotentieel.

Aankomende cultuurplanperiode gaan we hier volop mee door: we bouwen verder aan onze Rotterdamse community voor music of black origin. Als hub creëert HoK ruimte voor divers uitzonderlijk talent. HoK biedt een plek waar zij verder kunnen groeien. Een plek waar autodidacten en geschoolde talenten samenkomen, waar de kennis in huis is en waar talenten zich verder kunnen ontwikkelen. HoK gelooft in de kracht van persoonlijke aandacht als het gaat om talentontwikkeling en de hub is hierbij een enorm belangrijk instrument. In de komende cultuurplanperiode streven we ernaar om onze fysieke hub ofwel thuisbasis uit te bouwen. Samen met gelijkgestemde organisaties als HipHopHuis faciliteren we een plek waar we jongeren verwelkomen en ondersteunen.

Aanvullend organiseren we uiteenlopende activiteiten voor Rotterdams talent, van sessies en masterclasses naar een uitwisselingstraject en toewerken naar een grote live show. Ook willen wij een groei faciliteren in het aantal podiumpresentaties. Zo kunnen wij onze jonge publieksgroep nog beter bedienen. Hiernaast lopen er gesprekken met CultuurCampus en Koninklijk Conservatorium Den Haag om samen een Associate Degree te ontwikkelen. Op deze manier willen we het gat tussen mbo-opleidingen en kunstvakopleidingen beter overbruggen waar talent vaak spaak op loopt. Een ander product waar HoK volop mee bezig is is de Mental Health Toolkit. Met de toolkit willen we professionals die met jong talent werken equiperen om problemen te signaleren en handvatten geven om de juiste vervolgstappen te nemen.

Tot slot is het voor HoK nodig om haar team uit te breiden om zo een volgende stap te kunnen maken. HoK wil verder professionaliseren, want dit is een belangrijke stap in het bereiken van haar doelen. We groeien niet alleen in het aantal medewerkers, maar ook als het gaat om onze deskundigheid. Hiervoor is een hogere bijdrage vanuit het Cultuurplan cruciaal. We hopen van harte dat ons meerjarenbeleidplan de dringende noodzaak van HoK voor talenten, het publiek en de sector op een overtuigende manier voor u belicht.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Hoewel er meer partijen in Rotterdam zijn die talentontwikkeling binnen Music of Black Origin (hierna: MoBO) als kernactiviteit hebben, onderscheidt House of Knowledge (hierna: HoK) zich door een langdurige en brede investering in de talenten. De oprichters hebben goede kennis van de (professionele) muziekwereld waarin ze talenten willen laten landen, evenals van de eigenschappen en vaardigheden die de talenten nodig hebben om zich in die wereld te kunnen manifesteren. HoK ontwikkelt een heldere mix aan activiteiten over drie lijnen: voor groot publiek, voor de community en ten behoeve van individuele begeleiding. Voor die begeleiding worden onder meer (inter)nationale experts aangetrokken; in de programmabeschrijving komen voldoende goede voorbeelden naar voren.

Als gevolg van gebeurtenissen uit de praktijk en studies naar het mentale welzijn van creatieven is HoK zich gaan toeleggen op mental health. Dat leidde onder meer tot de ontwikkeling van een toolkit waarmee begeleiders en coaches de gereedschappen krijgen aangereikt om hun talenten om te laten gaan met onder andere podiumvrees, stress en paniek. Ook elders in het plan toont HoK aandacht voor het mentale welzijn van een kwetsbare groep makers. HoK werkt daarin samen met overtuigende namen uit de zorg en psychologie, en haakt aan op ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk. Kennisdeling is een kernwaarde. De zorg om de bestending en verbetering van het vakgebied blijkt ook uit de concrete gesprekken die HoK voert met Cultuurcampus en het Koninklijk Conservatorium om samen een Associate Degree te ontwikkelen.

HoK richt zich op een divers publiek qua leeftijd en culturele achtergrond. Naast het ondersteunen van jongeren zet HoK zich in voor de positie van de grootstedelijke jongerencultuur als geheel. Onderzoek van Rotterdam Festivals toont dat HoK de primaire doelgroep goed bereikt. Dat spreekt ook uit het plan: HoK toont zich zelfbewust over de keuzes in bereik. De commissie waardeert de ambitie om effectmetingen uit te voeren bij de doelgroep, met behulp van nog te ontwikkelen monitoring- en evaluatie-instrumenten.

De commissie waardeert de holistische aanpak van HoK. Deze is zichtbaar op alle niveaus. Missie, visie, activiteiten en doelgroepen sluiten helder op elkaar aan en leiden geloofwaardig tot evenwichtiger speelveld voor talenten binnen MoBO. Integraliteit is evenzeer zichtbaar in de activiteiten zelf, met een combinatie van ondersteuning op artistiek, zakelijk, persoonlijk en mentaal gebied. Ten slotte is de samenwerking gericht op

kennisdeling, en op verbetering en versterking van de scene. Daarbij wordt teruggegrepen op monitoring, evaluatie en leren (gezamenlijk onder de noemer MEL) en externe expertise. HoK streeft ernaar de keten van talentontwikkeling in niveau 3 en 4 te stroomlijnen en doet hier concrete ingrepen toe. De commissie is ervan overtuigd dat de organisatie die rol goed op zich kan nemen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. HoK heeft veel verschillende partnerships op verschillende niveaus. Lokaal richten de samenwerkingen zich op het bieden van een sterke basis aan jonge Rotterdamse artiesten en makers. Daarin werkt HoK samen met zowel grassroots initiatieven als traditionele instellingen in Rotterdam. Praktisch huurt HoK ruimte bij het Hiphophuis, en verhuist de organisatie mee naar de nieuwe plek in het centrum. Op nationaal en internationaal niveau werkt HoK met verschillende organisaties samen die een rol spelen binnen de infrastructuur voor talenten, onder de noemer 'De Hub'. De commissie waardeert de wijze waarop de organisatie zich inzet voor het bestendigen, stroomlijnen en verduurzamen van de gefragmenteerde keten van talentontwikkeling. De resultaten van de trajecten worden op kwalitatieve en zichtbare plekken met het publiek gedeeld.

Ook domeinoverstijgend is de samenwerking overtuigend: de partnerschappen met het onderwijs zijn concreet uitgeschreven en ambitieus. Voor de Mental Health Toolkit werkt HoK samen met welzijnsorganisaties. Naast de samenwerking gericht op het ondersteunen van talenten zit HoK op verschillende plekken aan tafel om de positie van grootstedelijke jongerencultuur te versterken.

HoK is gestart door in een gat in de keten van talentontwikkeling te springen, en dat op innovatieve, flexibele en creatieve wijze te doen. Hoewel deze trajecten inmiddels niet meer uniek zijn, zijn deze nog steeds onderscheidend door diens duur en aandacht voor andere aspecten van het leven van jongeren.

Uit het meerjarenbeleidsplan wordt duidelijk dat de aanvrager de Code Diversiteit & Inclusie omarmt, en met de programmering het gevoel van vertegenwoordiging nastreeft bij de beoogde publieksgroepen. De commissie ziet het als essentieel dat HoK geen onderscheid maakt tussen geschoolde talenten en autodidacten.

In het publieksbereik ligt de focus vooral op het bereiken van een jong publiek. Specifieke aandacht is er voor jongeren met een migratieachtergrond, LGBTQIA+ jongeren, autodidacten, mbo'ers en mensen die minder te besteden hebben. Te oordelen naar de ingevoegde tabel, waarin het bereik is gesegmenteerd volgens het doelgroepenmodel van Rotterdam festivals, slaagt HoK erin een breed publiek te bereiken, met een flink aandeel van de licht doelgroepen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. HoK bestaat inmiddels vijf jaar en is in die korte tijd op indrukwekkende wijze gegroeid tot een professionele organisatie met meerdere werknemers. Bestuur en directie lijken toegerust om die groei in de toekomst voort te zetten. De organisatie leunt evenwel sterk op de directie en is daardoor kwetsbaar; personeelsuitbreiding is noodzakelijk. Die uitbreiding en professionalisering van het team wordt ook genoemd als een van de ambities, maar het hoe en wat worden niet goed beschreven.

Op de codes zijn flink wat aandachtspunten te benoemen: onder meer het werven van een externe vertrouwenspersoon, betere fysieke toegankelijkheid van de locatie, het ontwikkelen van een eigen functiehuis en het inzichtelijk maken van de vergoedingen (hoewel duidelijk is dat de organisatie voldoet aan de vereisten van fair pay). Die worden dan ook geagendeerd. Ten aanzien van de Code Diversiteit & Inclusie valt op dat HoK geen gewenste verbeteringen met betrekking tot het personeel heeft benoemd. De boeken tonen een goede financiële positie met toereikende buffers. HoK genereerde in 2022 nog 50 procent eigen inkomsten, met name dankzij inkomsten uit producties en van grote afnemers zoals het Albeda College en de Herman Brood Academie.

Voor de komende jaren wil de organisatie een professionaliseringsslag slaan door het toevoegen van met name zakelijke ondersteuning, fondsenwerving en administratie. De commissie ondersteunt die ambitie. Het meerjarenbeleidsplan bevat een goede toelichting op de wijziging van bedrijfsactiviteiten. Het subsidieaandeel stijgt naar 79 procent door de cultuurplanaanvraag voor 2025-2028 en de subsidieaanvraag bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. Ondanks een daling van de eigen inkomsten streeft HoK naar het vinden van andere manieren om inkomsten te vergaren voor het voortzetten en verder laten groeien van de programma's. De conclusie luidt daarom dat de begroting een toereikende vertaling is van de plannen. De commissie vindt het wel opmerkelijk dat het meerjarenbeleidsplan niet ingaat op de op handen zijnde verhuizing, samen met het Hiphophuis. Die verhuizing zal in veel opzichten impactvol zijn.

Voor de periode 2025-2028 neemt de afhankelijkheid van subsidies voor HoK fors toe. De inspanningen die HoK wil uitvoeren om cofinanciering te vinden zijn evenwel uitgebreid toegelicht en geloofwaardig. De organisatie heeft sinds 2022 – te oordelen naar de verwachtingen voor 2023 en 2024 in de begroting voor de periode 2025-2028 – een aanzienlijke groei doorgemaakt, waardoor aansluiting op de meerjarenbegroting voor de komende cultuurplanperiode realistisch lijkt. Over het geheel bieden de plannen voldoende basis om vertrouwen te hebben in de continuïteit van de organisatie.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau 2024 aan te vullen met een bijdrage à €43.000,-, voor de gewenste professionaliseringsslag. Dat leidt tot een totaal geadviseerd subsidiebedrag van afgerond € 190.000,-.

House of Urban Arts

Advies: positief, buiten budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 198.600,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 644.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Wij zijn House of Urban Arts! Een community die zich inzet voor talenten, artiesten en makers (Young Creatives) van 2 tot 35 jaar en samen met hen programma maakt. Talentontwikkeling is onze grootste kracht. We zorgen dat Young Creatives hun wortels kunnen schieten binnen het culturele veld middels talentontwikkelingsprogramma's, activiteiten en events. We zijn optimistisch en ambitieus! We geloven in de kracht van House of Urban Arts (HUA) op Rotterdam-Zuid als aantrekker van stedelijk en landelijk publiek en onderschrijven de noodzaak voor een inclusievere maatschappij. We zijn van grote betekenis en we versterken de komende jaren zowel onze individuele benadering als het verbreden van de instapmogelijkheden voor iedereen. Hierdoor ontstaat er een toegankelijker en representatief cultureel veld en worden Young Creatives in hun kracht gezet.

HUA maakt deel uit van verschillende tribes in de Tarwewijk: families, vriendengroepen en klasgenoten. Wij faciliteren toegang tot stedelijke en landelijke podia voor meer zichtbaarheid en levenservaring. Onze builders - ambassadeurs, docenten, coördinatoren, managers en directie - zijn verspreid over het hele land en beheersen specifieke leiderschapskwaliteiten, voornamelijk doordat ze ervaringsdeskundige zijn en een trackrecord en credibility hebben. Hierdoor weten we de doelgroep beter te bereiken. We kiezen, met name voor de doelgroep, voor een platte organisatiestructuur omdat wij vinden dat op deze manier op organische wijze culturele leiders en rolmodellen opstaan. Om HUA verder te kunnen uitbouwen en toekomstbestendig te zijn, is doorgroei en versteviging van de organisatie nodig. Een vaste en duurzame plek is daarom onvermijdelijk de grootste noodzaak. HUA wist van stenen goud te maken en van begeerte bekwaamheid. In 2020-2024 bereikten we 6661 talenten, 266 artiesten, 42 makers, 72 builders en 40 huurders. We creëerden samen een plek die op een ongelukkig moment, tijdens corona, tot geboorte kwam. Toen en nu nog steeds 'A Home Away from Home' voor velen, waar 473 activiteiten levens veranderden. Levens van 6081 deelnemers waarvan de harde kern voor 80 procent uit hartje Tarwewijk kwam. De rest van Rotterdam hoorde van ons, maar ook in andere grote steden en zelfs in België, Luxemburg, Duitsland, Nigeria, Namibië, Zuid-Afrika en Canada. De geur van de Urban Arts en de liefde voor doorontwikkeling hiervan was van heinde en ver te ruiken.

De glimp van een droom werd werkelijkheid. Niet alleen zichtbaar maar op schrift ook een feit. Zo werd het boek: TS8, 8 stappen voor inclusie van Indirah Tauwnaar - directeur en artistiek leider van HUA - gelanceerd. TS8 is een wetenschappelijk onderbouwde methode. HUA past deze methodiek al tien jaar toe en bewijst hiermee dat een universele aanpak voor inclusie geen illusie is. HUA is mede hierdoor stedelijk en landelijk dynamisch erfgoed.

En nu moeten we door! Door met het niet te ontkennen gegeven dat wat wij hebben neergezet onmisbaar is. Geen droom meer, een keiharde werkelijkheid. Geen ontkenning meer, de kracht is ontsluitend. Het was goed, het was goud, het was buit, het was luid. Nu kan HUA niet meer alleen voortbestaan als een pronkstuk van Rotterdam. We gaan voor Goud met stenen!”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. De commissie heeft waardering voor het vakmanschap van de kernorganisatie. Het ‘waarom’ en het ‘wat’ van House of Urban Arts (hierna HUA) is voldoende onderbouwd in de publicatie van de eigen methodiek van HUA: Tribalism Semantics (TS8), maar er is sterke twijfel over het ‘hoe’. Die twijfel komt voort uit de geringe aandacht die in het meerjarenbeleidsplan wordt besteed aan de uitvoering. Dat blinkt uit in modellen en schema’s, maar hoe die gelezen moeten worden of worden toegepast, blijft onduidelijk. Daar komt bij dat het aantal doelen, de breedte van de doelen en de leeftijdsdatering van de doelgroep (van 2 tot 35 jaar) aanzienlijk is. HUA komt primair voort uit de dans, maar geeft aan ook toonaangevend te zijn op het gebied van andere urban kunstvormen en gospel. In het plan komen naast cultuur ook natuur en ecologie, ondernemerschap en IT aan de orde. Dat HUA met een kleine organisatie op al deze vlakken voldoende vakmanschap in huis heeft of weet aan te trekken, wordt in de aanvraag onvoldoende onderbouwd. De twee coaches die in het plan een stem krijgen, zijn dansers.

Niettemin is onmiskenbaar dat HUA in de korte tijd van haar bestaan veel voor elkaar heeft gekregen op een kwetsbare plek met een kwetsbare doelgroep. De commissie acht daarom het vakmanschap van HUA aannemelijk, maar ziet het onvoldoende terug in het plan.

Er spreekt urgentie uit het meerjarenbeleidplan. De organisatie – gevestigd in de Tarwewijk – speelt in op een behoefte van een groep lokale bewoners, en behartigt de belangen van de eigen cultuur. HUA biedt een breed aanbod van aansprekende evenementen en activiteiten die resoneren met de hedendaagse urban cultuur. Dat gebeurt onder meer in samenwerking met basisscholen in de wijk. Dit alles, gecombineerd met aangeleverde cijfers over bereik, maakt het aannemelijk dat HUA erin slaagt om er voor de beoogde doelgroep te zijn. Over de aantallen bestaat minder zekerheid: die zijn intern gekwantificeerd en lastig te verifiëren. De organisatie geeft aan landelijk van betekenis te willen zijn, en neemt een forse groei in publieksaantallen op. Er wordt echter ook hier niet of nauwelijks verduidelijkt hoe dit te realiseren.

De commissie ziet oorspronkelijkheid in het feit dat de methodiek volledig verweven lijkt te zijn in HUA: niet alleen in activiteiten en werkwijze, maar ook in organisatie en bedrijfsvoering. Die oorspronkelijkheid wordt versterkt door de onderscheidende functie die HUA heeft in de Tarwewijk; de meerwaarde van de aanwezigheid van de organisatie aldaar is hoog. Op de oorspronkelijkheid van de activiteiten zelf krijgt de commissie in de aanvraag te weinig zicht. Die valt om die reden moeilijk te beoordelen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. HUA positioneert zichzelf als spin in een breed web van diverse samenwerkingspartners die zich veelal op het snijvlak van cultuur en welzijn bevinden. Volgens het meerjarenplan onderscheidt de organisatie zich van andere organisaties doordat ze toewerkt naar cursisten als ‘vriend en partner in het leven’ en doordat ze aandacht besteedt aan arbeidstoeleiding. Met het oog op de methode en genoemde partners is dat aannemelijk, maar ook hier ontbreekt een toelichting, bijvoorbeeld op wat de samenwerking precies inhoudt. De organisatie maakt geen keuze voor een specifieke positie in de keten, maar claimt een doorlopende leerlijn te hebben. De doorstroming daarbinnen wordt niet toegelicht en samenwerking met het regulier onderwijs, zoals in het Legends-programma, evenmin.

HUA is innovatief als plek voor cultuureducatie en talentontwikkeling voor de Urban Arts, niet alleen binnen hun activiteiten en events, maar ook in hun benadering van inclusiviteit en gemeenschapsopbouw. Van uniciteit is inmiddels echter geen sprake (meer): er zijn andere partijen in de stad die soortgelijke activiteiten ontplooien. Er lijkt wel sprake van kennisuitwisseling tussen die instellingen. De commissie had graag meer gelezen over de (op het oog) innovatieve methodiek voor organisatiestructuur, om het onderscheidend vermogen van HUA nog beter te kunnen beoordelen. Er is waardering voor de ambitie om een internationaal erkend Urban Arts Platform te worden; de haalbaarheid ervan wordt echter niet toegelicht.

Diversiteit en inclusie zitten diep ingebakken in het DNA van de organisatie. De organisatie bereikt een groep deelnemers die andere culturele organisaties maar moeilijk kunnen bereiken, laat staan activeren. Hiermee zorgt HUA voor een verbreding van de humuslaag van waaruit creatief talent in Rotterdam kan ontstaan; de organisatie draagt bij aan de versterking van de culturele sector van onderaf. HUA biedt ook een plek voor (nieuwe) makers, onder begeleiding van professionals, en draagt zorg voor de professionalisering van hun eigen medewerkers.

Het organisatiemodel en de activiteiten zijn gestoeld op TS8: “acht stappen naar inclusie.” Er is waardering voor de wijze waarop HUA ernaar streeft om jongeren uit ondervertegenwoordigde gemeenschappen niet alleen op wijkniveau een stem te geven, maar om die stem ook in stadsbrede evenementen gehoord te laten worden. De reflectie van de aanvrager op de code is echter summier. Er wordt slechts een verbeterpunt genoemd en geen overtuigende aanpak om dat punt te verbeteren. Ook de doelen en plannen voor de komende Cultuurplanperiode zijn voor het overgrote deel summier omschreven, met uitzondering van de doelen en plannen rondom publiek. Desondanks is het aannemelijk dat HUA gezien zijn werkwijze bijdraagt aan inclusiviteit en het toegankelijk maken van de sector. De focus lijkt wel vooral te liggen op de inclusie van mensen die op grond van etnische afkomst, religieuze en levensbeschouwingen en sociaaleconomische klasse tot een minderheid behoren. De diversiteit van de primaire

doelgroep van de organisatie – de deelnemers aan de talentontwikkelingstrajecten – lijkt gering. De organisatie geeft aan om de twee jaar de scan Diversiteit en Inclusie uit te voeren en de resultaten mee te nemen in beleid en procedures.

HUA richt zich op de Nieuwsgierige Toekomstgrijpers en Flanerende Plezierzoekers uit het model van Rotterdam Festivals. De organisatie hanteert daarnaast een eigen doelgroepenmodel: dat is intern wellicht legitiem, maar de commissie vindt het in het kader van een Cultuurplanaanvraag onhandig. Bovendien is het door de vormgeving niet te lezen (p.13).

De toegankelijkheid voor alle doelgroepen wordt beperkt door een – ten tijde van de beoordeling – haperende website: knoppen op de homepage functioneerden niet, waardoor er niet doorgeklikt kon worden naar relevante informatie over activiteiten. De samenwerking met scholen valt op basis van de aangeleverde stukken niet te controleren. Afgaande op de vestigingslocatie, werkwijze en activiteiten, vormt doelgroep licht de primaire doelgroep van de organisatie.

HUA is – voor zover de commissie het kan overzien – de enige aanbieder van cultuureducatie en talentontwikkeling in de Tarwewijk en alleen daarom al van toegevoegde waarde. Met evenementen op stedelijk niveau bereiken ze ondanks beperkte promotiemiddelen een groot aantal mensen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De organisatie zit in een opbouwfase: de cijfers tonen een groei van 1.9 fte (2017-2020) via 4.8 fte (2021-2024) naar 11.8 fte in de komende periode. Dat is erg ambitieus. De stichting wil inzetten op de implementatie van de cao Kunsteducatie, maar doet dat nog niet. Het aantal uren stijgt voor de komende Cultuurplanperiode bijna niet ten opzichte van 2024, maar de personeelslasten wel door de stijging van de uurlonen. HUA erkent dat een deel van de staf, bestaande uit zzp'ers, al langere tijd onderbetaald is of zelfs vrijwillig werkt.

De non-hiërarchische organisatiestructuur is een interessante aanpak om te onderzoeken hoe een eigentijdse diverse organisatie kan functioneren. Het organogram is evenwel niet helder: wie doet wat, en hoe wordt er samengewerkt? HUA past de Governance Code Cultuur actief en zo veel mogelijk toe, maar er is ruimte voor verbetering. De plannen die daarbij horen worden slechts summier toegelicht.

De reflectie van de aanvrager op de Code Diversiteit & Inclusie is summier. Er wordt slechts een verbeterpunt genoemd, maar geen overtuigende aanpak om dat punt te verbeteren. Ook de doelen en plannen voor de komende Cultuurplanperiode zijn voor het overgrote deel slechts summier omschreven, met uitzondering van de doelen en plannen rondom publiek. Desondanks is het aannemelijk dat HUA gezien haar werkwijze bijdraagt aan inclusiviteit en het toegankelijk maken van de sector.

Uit de aanvraag wordt duidelijk dat HUA de intentie heeft om de Fair Practice Code te implementeren; er wordt slechts beperkt toegelicht hoe zij die op dit moment toepast, op het verhogen van de uurtarieven na. Interessant is dat HUA zelf een nieuw onderdeel voor de Fair Practice Code benoemt: Fair Visibility. Met die term pleit de organisatie voor een meer gebalanceerde verdeling van middelen, zodat ook kleine stichtingen de kans krijgen om hun unieke stem slagvaardiger te laten horen. Dit gaat niet alleen over financiële steun, maar ook over toegang tot netwerken, media-aandacht en marketingplatforms.

HUA beschikte eind 2022 over onvoldoende eigen vermogen voor het opvangen van tegenvallers. De organisatie beschikte over krap voldoende liquiditeit om aan de kortetermijnverplichtingen te voldoen. HUA geeft aan te werken aan het opbouwen van een grotere reserve om de liquiditeitsrisico's beter te kunnen waarborgen.

De totale baten verviervoudigen ruim tussen 2022 en 2025-2028 (van € 484.000,- naar € 2.597.000,-), maar het ontbreekt aan een financieel onderbouwde toelichting. De begroting veronderstelt het ruim zevenvoudige van de kaartverkoop ten opzichte van 2022. Deze groei is op grond van het marketingplan en de beschikbare personele capaciteiten overmoedig. HUA begroot € 622.000 aan directe inkomsten en bijdragen uit private middelen, maar uit de toelichting op de meerjarenbegroting blijkt niet of er toezeggingen zijn. Dat geldt ook voor de subsidies die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. De beheerlasten personeel stijgen met €149.000,- en de activiteitenlasten personeel stijgen met €1.267.000,-. Voor de periode 2025-2028 staat er daarnaast voor bijna €713.000,- aan investeringen gepland. Die investeringen kunnen niet worden gefinancierd uit de beschikbare middelen van de organisatie.

De beheer- en activiteitenlasten zijn niet realistisch ingeschat en niet nader onderbouwd in de aanvraag. Dit maakt de haalbaarheid van de begroting en daarmee van de plannen van HUA niet aannemelijk.

HUA rekent in haar begroting op een stijging van de eigen inkomsten van €73.000,- in 2022 naar €531.000,- in de begrotingsperiode. De onderbouwing voldoet niet. De financieringsmix verslechtert, aangezien er sprake is van minder spreiding van de baten en een hogere subsidieafhankelijkheid. De instelling spant zich wel geloofwaardig in om cofinanciering te vinden.

HUA heeft een enthousiaste, maar slecht onderbouwde begroting ingediend. De begroting geeft onvoldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering voor de toekomst. HUA is in toenemende mate afhankelijk van subsidies. De stichting beschikt over minimale financiële buffers, waardoor de verwachte continuïteit in de bedrijfsvoering voor de komende jaren niet gewaarborgd is.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

IMPACT

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 150.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 150.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“In 2019 werd IMPACT opgericht door Stefanie Vermeiren met als doel een onafhankelijk ontwikkelingsplatform te creëren voor creatieve makers. IMPACT is ontstaan in samenwerking met Podium Islemunda, in Rotterdam-Zuid (IJsselmonde). Het streven was een inclusieve community te vormen voor ongehoorde makers, waar experiment, kwetsbaarheid en authenticiteit centraal staan. IMPACT, als autonome stichting, biedt ondersteuning aan veelbelovende makers, zowel in hun creatieve als ondernemende ontwikkeling. De focus ligt op talentontwikkeling, waarbij IMPACT fungeert als verbindende schakel tussen makers en de bestaande cultuurinfrastructuur.

De uitdaging in de cultuursector is de kloof tussen nieuwe makers en de bestaande infrastructuur. Huidige ontwikkelingstrajecten zijn vaak verbonden aan specifieke artistieke signatuur en ontoegankelijk voor veel makers. IMPACT biedt vrije ontwikkelruimte zonder de druk van vastomlijnde producten, waarbij rust, tijd en individuele aandacht cruciaal zijn. De unieke positie van IMPACT maakt het zowel binnen Rotterdam als landelijk een bijzondere speler. IMPACT richt zich op makers met fantastische ideeën die het systeem als belemmerend ervaren. Het proces van ‘kladversie’ naar concreet plan wordt bij IMPACT gewaardeerd. De organisatie fungeert als een warm bad en veilige omgeving voor professionele en persoonlijke ontwikkeling.

Voor de periode 2025-2028 wil IMPACT zich richten op het verstevigen van talentontwikkeling en haar community-functie. De aanvraag benadrukt:

- Een autonoom platform dat niet gebonden is aan één theater of cultuurhuis.
- Een aangepaste organisatievorm die aansluit bij de behoeften van makers en gelijkwaardige samenwerking mogelijk maakt.
- Prioriteit voor de ontwikkeling en doorstroom van makers met artistieke vrijheid en financiering.
- Een brede, multidisciplinaire doelgroep met aandacht voor diversiteit en inclusiviteit.
- Beoordeling op basis van professionele ambities in plaats van leeftijd.
- Een focus op het snijvlak van artistiek en zakelijk, met aandacht voor ondernemerschap.
- Een werkplek en focus op Rotterdam Zuid.

IMPACT's visie benadrukt de impact van (podium)kunsten op connectie, mentale gezondheid en optimisme. Naast emotionele waarde heeft kunst ook commerciële waarde, en IMPACT wil bijdragen aan een betere verdeling van middelen in de sector. De organisatie stimuleert ondernemerschap en ziet kansen om het huidige systeem te verbeteren

De doelstellingen die IMPACT nastreeft zijn het creëren van kansengelijkheid, het bijdragen aan een gezonde cultuursector, het vergroten van toegang tot kennis en faciliteiten en het

verenigen van artistieke- en zakelijke kwaliteiten. Kernwaarden zoals nieuwsgierigheid, inclusiviteit en verandering vormen de basis van de organisatie. De strategie van IMPACT omvat het bieden van ontwikkelingstrajecten (makertrajecten en coaching) en publieke activiteiten (presentaties), het fungeren als schakel tussen makers en de cultuursector (matchmaker), en het actief bijdragen aan positieve veranderingen binnen de sector.

Voor de periode 2025-2028 zijn de ambities helder: de organisatie wil haar functie in Rotterdam verstevigen, trajecten verfijnen, banden met culturele partners versterken en de uitstroom van makers succesvoller maken. Ook plant IMPACT uitbreidingen, zoals de ZOZ Academy, en streeft naar een meetbare impact en een stabielere backoffice door personeelsuitbreiding. Structurele ondersteuning vanuit de gemeente Rotterdam is hierbij essentieel.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. IMPACT bestaat pas sinds 2019 en heeft zich in een razend tempo ontwikkeld. Podium Islemunda is de vaste partner; daarnaast is er een programmapartnerschap met Het Nieuwe Luxor. De organisatie springt in een gat in het aanbod op het gebied van ondernemerschap, dat naar eigen zeggen te weinig wordt meegenomen in het kunstvakonderwijs. IMPACT verzorgt een ontwikkeltraject voor de maker. De benadering omvat intensieve begeleiding, coaching en het bieden van ontwikkelingskansen, met aandacht voor zowel artistieke als zakelijke ontwikkeling. Dit wordt verder versterkt door inzet op community building, inclusiviteit en het creëren van kansen voor makers vanuit diverse achtergronden en disciplines.

De commissie is te spreken over het helder geformuleerde plan en het even goed doordachte aanbod van de organisatie. Er zijn ervaren coaches aan de organisatie verbonden om de makers te begeleiden in hun trajecten. Daarnaast laat het meerjarenbeleidsplan zien dat de organisatie wat betreft fondsenwerving ook de goede coaches in huis heeft. IMPACT heeft specifieke criteria waarmee het de coaches selecteert. Die criteria zijn afgestemd op de visie en missie om een passende begeleiding voor het talent te bieden. De commissie plaatst enige vraagtekens bij het feit dat excellerende makers al na één jaar meedraaien ingezet kunnen worden als coach bij de trajecten. Niettemin biedt de beschrijving van de activiteiten, coaches en organisatie, alsmede de betrokkenheid van het Fonds ZOZ, vertrouwen in de competenties van de organisatie om de activiteiten en ambities waar te maken.

IMPACT verwijst bij de doelgroepen die ze wil bereiken naar het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals. De organisatie wil de eigen zichtbaarheid verbeteren, de positie verstevigen en ook buiten Rotterdam-Zuid impact maken. De organisatie is daartoe in gesprek met andere gemeenten. De contacten met overheden, fondsen en subsidiegevers, en samenwerkingen met culturele instellingen in de stad, tonen een proactieve houding. Het bereik is evenwel nog klein. In de aanvraag staat op pagina 12 een tabel die dat bereik

enigszins vertekent: deelnemers en deelnames worden hier door elkaar gehaald. Een algemeen publiek (bestaande uit bijvoorbeeld de achterban van makers) is secundair: primair wil IMPACT het werkveld en potentiële deelnemers bereiken. Het marketingplan is zeer beknopt en rept dan toch ineens over het bereiken van algemeen publiek. De strategie daarvoor is niet overtuigend. De zeggingskracht ten aanzien van de deelnemers is goed.

IMPACT biedt door de integratie van maatschappelijke missies binnen hun artistieke activiteiten een fris en relevant perspectief. Er is geen voorstellingsdruk, in tegenstelling tot vrijwel alle andere aanbieders: ook dat is verfrissend. IMPACT benadert de trajecten als voortdurend work-in-progress.

De interdisciplinariteit en de mogelijkheden tot kruisbestuiving beschouwt de commissie als een kracht, maar ook als een risico: is het voor zo'n kleine en jonge organisatie mogelijk om op alle disciplines van meerwaarde te zijn?

Ondertussen zijn er 33 makers uitgestroomd. Er wordt niet getoond waar zij terechtgekomen zijn; dat is jammer. IMPACT geeft ten slotte aan dat ze ook het talent van nieuwe organisatoren, producenten etc. ontwikkelen. De commissie vindt dat interessant, maar krijgt weinig inzicht in het hoe en wat.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. IMPACT heeft een geschikt netwerk voor wat de organisatie doet en beoogt. Dat schept vertrouwen in de haalbaarheid van de ambities. Veel van de samenwerkingen zijn duurzaam ingestoken, zoals met podia, programmeurs en Fonds ZOZ. Samenwerking met andere domeinen ontbreekt nog enigszins, maar er wordt een duidelijke intentie uitgesproken om samen te werken met het kunstvakonderwijs (Codarts, MBO Theaterschool, KCR). Daarnaast worden er maatschappelijke partners genoemd, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het doel van die samenwerking, evenals de uitwerking ervan, blijft echter onduidelijk. Ook onduidelijk is of er met de andere partijen genoemd op pagina 16 van het meerjarenbeleidsplan sprake is van bestaande samenwerking, of dat het om plannen gaat.

De innovatie schuilt volgens de commissie in de open, veilige en holistische benadering van IMPACT. De organisatie zet de makers centraal, en probeert zo min mogelijk voor hen in te vullen. Dit in tegenstelling tot veel andere aanbieders, die qua output veel van makers verwachten. De commissie acht ruimte scheppen voor experiment niet per se innovatief: the proof is in the eating of the pudding. Daarvoor is het nog wat vroeg. Het is jammer dat een betere toelichting op de stimulering van organisatietalent ontbreekt: dat is werkelijk een onderscheidend element. De potentie van IMPACT is echter kraakhelder en de commissie ziet uit naar het vervolg.

Het bereiken van diverse doelgroepen is summier beschreven. Het lijkt erop dat de deelnemende makers IMPACT zelf vinden, en niet andersom. De makers zijn van diverse achtergronden, maar dat lijkt dus eerder een bijkomstigheid dan gevolg van beleid. Bij

de selectie van deelnemers let IMPACT wel op pluriformiteit binnen de groep, maar de organisatie legt niet uit op welke wijze. IMPACT gaat enigszins gratis met het thema om door te concluderen dat de diversiteit van makers geborgd is door de (oorspronkelijke) basis in IJsselmonde en het opereren op Zuid. De thema's en verhalen die IMPACT behandelt tonen wel een representatie van culturele diversiteit. Ook de voorbeelden uit de praktijk zijn divers. De commissie had van een club als deze een meer gepassioneerd betoog op dit thema verwacht.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Voor de kleine organisatie die er nu staat is de output kwalitatief en kwantitatief goed. IMPACT heeft met een klein team in korte tijd een goed doordacht traject opgezet, waarbij de directeur een voortrekkersrol vervult. Zij is 100 procent gedetacheerd vanuit Podium Islemunda. Het kernteam bestaat uit coaches en ontwikkelaars, maar er is weinig fte voor coaches in verhouding tot de andere functies. De organisatie wil het kernteam uitbreiden met een extra programmacoördinator en twee marketingmedewerkers. De plannen voor een uitbreiding van marketing gaan vooral over social media. De commissie vindt dat de focus beter zou kunnen liggen op een uitbreiding van de coaches. De algehele toelichting van de codes is te vaag en niet concreet genoeg, zowel in realisatie als in doelen voor de aankomende cultuurplanperiode. In het meerjarenbeleidsplan wordt genoemd dat IMPACT cao's en honorariumrichtlijnen 'respecteert'. Onduidelijk blijft echter of dat zich ook concreet vertaalt naar vergoeding volgens een cao.

IMPACT is een jonge organisatie, maar wordt tot nu toe sterk gedragen door subsidie van de gemeente Rotterdam en andere partners. Het is wenselijk dat de afhankelijkheid van publieke subsidies minder groot zal zijn in de toekomst: de huidige 80 procent is stevig en maakt kwetsbaar. IMPACT presenteert een beperkte groei ten opzichte van eerdere jaren. De begroting oogt realistisch bij de plannen. De relatie met de twee gewenste structurele subsidienten is duurzaam. De begroting is goed toegelicht en getuigt van realiteitszin. IMPACT kiest ervoor te groeien over de gehele breedte van de organisatie; én investeren in meer menskracht voor de organisatie én investeren in meer budget voor activiteiten, dus voor talentontwikkeling.

IMPACT verwacht een verbetering van de financieringsmix ten aanzien van eigen inkomsten (35 procent) tegenover subsidies (65 procent). Op directe inkomsten verwacht de commissie verdere inspanningen: de publieksinkomsten voor 400 mensen bedragen € 1.000,- op jaarbasis, oftewel € 2,50 per kaartje. IMPACT heeft een realistische begroting ingediend voor 2025-2028. Vertrouwen wekt de – naar verwachting - duurzame relatie met de subsidiegevers gemeente R'dam en Fonds voor Cultuurparticipatie. De relatie met het private Fonds ZOZ is ook duurzaam en reeds geëffectueerd voor 2025-2028.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Jeugdtheater Hofplein

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 1.625.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 2.637.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Jeugdtheater Hofplein is sinds 1985 dé plek waar elk kind en iedere jongere van podiumkunst kan proeven door zelf theater te maken in de omgeving van gedreven professionals. Zij vertellen verhalen, ontdekken rollen en kunnen tegelijkertijd volledig zichzelf zijn. Rotterdam is onze inspiratie, ons toneel. Een stad die uitdagingen en kansen kent, waarbij investeren in kinderen en jongeren van essentieel belang is voor een kansrijke toekomst. De eigen verhalen van onze spelers zijn onderdeel van de kracht en kwaliteit van het eindresultaat. En dat eindresultaat is krachtig omdat het wordt gemaakt en gespeeld door kinderen en jongeren. De professionals bij Hofplein kiezen er dan ook expliciet voor om bij Hofplein te werken en juist die bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van jonge mensen.

Hofplein bereikt een bredere doelgroep en maakt daarmee de (Rotterdamse) sector inclusiever. We zijn de humuslaag van de podiumkunstensector, een kweekvijver van talent. Door een aan elkaar verbonden aanbod in de vrije tijd, binnenschools en in de wijken, zijn we er voor alle kinderen en jongeren in Rotterdam. De lijnen naar de kunstvakopleidingen en het professionele veld zijn kort. Deelnemers stromen al dan niet via een opleiding door binnen het culturele werkveld van Rotterdam. Zij zijn nieuwe (mede-)makers in de sector en vormen het toekomstige publiek van heel cultureel Rotterdam.

De succesvolle aanpak van de huidige periode leidt er toe dat meer kinderen en jongeren, zeker zij die niet vanzelfsprekend in aanraking komen met kunst en cultuur, deelnemen aan onze activiteiten. Uitgaande van de toegekende subsidie van 2024, vragen we dan ook een aanvulling van € 124.000. We bereiken hierdoor ruim 4.000 extra kinderen en jongeren: van 6.902 naar 7.155 deelnemers in de vrije tijd, van 10.404 naar 12.065 deelnemers binnenschools (lessen) en van 3.994 naar 6.264 deelnemers binnenschools (besloten voorstellingsbezoek in het Hofpleintheater). Het aantal contacturen (DCU) stijgt met 2.824: in de vrije tijd/wijken van 7.665 naar 10.207 en binnenschools 18.500 naar 18.782. Het publiek bij onze voorstellingen groeit van 46.000 naar 55.000 bezoekers. Het gebruik van repetitieruimtes in onze panden door jonge makers/culturele partners en verhuur stijgt van 24.000 naar 55.000 bezoeken. Gezamenlijk groeit Hofplein van 70.000 naar 110.000 bezoeken.

We gaan door op ingeslagen wegen die aantoonbaar vruchten afwerpen. Het blijft een belangrijke ambitie om de toegang tot meedoen verder te verbreden. We ontwikkelen door als broeiest van jeugdtheater, cultuuronderwijs en talentontwikkeling. Om onze ambities te realiseren zetten wij in op verbreding en verdieping van het aanbod en het hiermee bevorderen van de keten van talentontwikkeling. De drie i's: Interconnectiviteit, Inclusiviteit en Innovatie zijn integraal vervlochten in onze identiteit en werkwijze. Bovendien leveren

we een bijdrage aan de ambities van het college van B&W om kinderen en jongeren (en hun publiek) te bereiken die als zogeheten “lichte gebruikers” worden omschreven.

Met een professioneel team (76,5 fte) dat werkt vanuit gedeelde passie, een heldere ambitie en een doelgerichte strategie kijkt Hofplein met vertrouwen naar de toekomst en verheugt zich op heel veel theatermaken en beleven met en voor de jonge inwoners van onze stad.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Jeugdtheater Hofplein beschikt over een groot en overtuigend trackrecord. De organisatie breidt door de jaren heen het aanbod uit, zowel in de vrije tijd als binnenschools. Ook is er een heldere focus op de professionele ontwikkeling van docenten en theatermakers die betrokken zijn bij Jeugdtheater Hofplein. In de afgelopen periode lag er nadruk op het zoeken naar verbinding met kinderen en jongeren die niet vanzelfsprekend met theater in contact komen. Hiervoor is een wijkenmethodiek ontwikkeld (die overigens marginaal wordt uitgelegd). Docenten worden ondersteund in de specifieke vaardigheden die nodig zijn om in de wijken te werken, zowel binnen- als buitenschools. Onder meer daaruit leidt de commissie af dat zowel in aanpak als in uitvoering het vakmanschap centraal staat.

De eigen visie op theater maken wordt wellicht wat te veel vanzelfsprekend geacht door de organisatie. In die visie staat ‘verhalen vertellen door de ogen van kinderen’ vanuit ‘eigen kracht en authenticiteit’, maar hoe Jeugdtheater Hofplein daartoe te werk gaat wordt niet duidelijk beschreven.

Het vakmanschap van Jeugdtheater Hofplein staat ook overtuigend beschreven in het juryrapport van de Elja Foundation Award, die door de organisatie afgelopen jaar werd gewonnen. Daarin wordt Jeugdtheater Hofplein een ‘empowerment machine’ genoemd.

Jeugdtheater Hofplein zet vanuit de cijfers en in tekst helder uiteen hoe groot de zeggingskracht is. De organisatie is ook transparant over wat ze (nog) niet kan laten zien. Jeugdtheater Hofplein geeft aan haar publiek (bezoek) uit te willen breiden door de onderwerpen en thema’s van haar producties aan te passen en mee te laten groeien met de vraag. Door nieuwe verhalen te vertellen en bestaande verhalen anders in te steken, zegt Jeugdtheater Hofplein in te zetten op er- en herkenning van doelgroepen die de organisatie niet vanzelf bereikt. In de terugblik op de afgelopen periode is terug te lezen dat Jeugdtheater Hofplein dit succesvol heeft gedaan. Dat geldt ook voor de manier waarop Jeugdtheater Hofplein samenwerkt met scholen. De relatie tussen binnen- en buitenschoolse activiteiten is goed: er is sprake van een heldere keten. Van de eerste kennismaking op school tot talentontwikkeling op de academies – het vormt een duidelijke lijn. Er wordt overtuigend beschreven wat de positieve impact is van de korting op deelname via het Jeugdfonds Cultuur. De bezoekersmix wordt onderbouwd met onderzoek en laat een duidelijk streven zien richting een spreiding over alle doelgroepen.

Ten slotte is er waardering voor de monitoring, evaluatie en het lerend vermogen van de organisatie. Onderzoek naar (ervaringen van) bezoekers en deelnemers leidt tot aanpassingen in aanbod. Ook anticipeert Jeugdtheater Hofplein op de behoeften van de leerlingen, bijvoorbeeld door het starten van een pilot.

Voor Rotterdam is Jeugdtheater Hofplein al decennia een belangrijk onderdeel in de keten van talentontwikkeling binnen theater. De oorspronkelijkheid van de organisatie schuilt in het samen met kinderen en jongeren theater maken: zij vormen het uitgangspunt voor elk te vertellen theatraal verhaal. De diversiteit van die verhalen neemt toe. De organisatie is uniek in het combineren van theateropleidingen en -producties.

Het vertrouwen op die werkwijze heeft als keerzijde dat een uitgesproken artistieke signatuur ontbreekt. Jeugdtheater Hofplein kaart thema's aan die nu actueel zijn, maar het is niet duidelijk of dat vanuit een eigen artistieke motivatie gebeurt. De commissie had graag meer gelezen over de wijze waarop de thematiek tot stand komt, en waar de informatie vandaan wordt gehaald. Een focus- of klankbordgroep zou de organisatie in dit kader niet misstaan.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Het meerjarenbeleidsplan toont goede samenwerking met het onderwijs. Er wordt samengewerkt met Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam en er lijkt ook afstemming te zijn met de verschillende culturele organisaties voor binnenschoolse educatieprojecten. De samenwerkingen zijn gericht op de uitvoering van aanbod vanuit Jeugdtheater Hofplein. De organisatie zoekt ook buiten deze sectoren naar passende samenwerking, zoals met het RET en Lemniscaat. De commissie ziet dat Jeugdtheater Hofplein zich in de haarvaten van de Rotterdamse samenleving begeeft, en zich daarbij focust op gebieden waar weinig theater is, maar wel veel kinderen en jongeren.

Het beeld dat uit het plan naar voren komt, is van een organisatie die samenwerkingen opzoekt op het moment dat het voor de organisatie opportuun is. Dat is niet onlogisch, maar ook wat reactief. Op het gebied van ketenverantwoordelijkheid wordt er meer van Jeugdtheater Hofplein verwacht; er wordt geen beeld geschetst van de wijze waarop het zich verhoudt tot kleinere soortgelijke initiatieven.

Het pure innoveren heeft al in een eerdere planperiode plaatsgevonden. Het bestendigen en uitbouwen van de opgedane ervaringen en kennis lijkt nu meer centraal te staan. Hoe legitiem dat ook mag klinken: de commissie verwacht aandacht voor vernieuwing. Die is nu te gering. De veelzijdigheid van activiteiten is niet heel groot, ook qua programma en randprogramma. De commissie waardeert de aandacht voor de ontwikkeling van docenten en het aanbieden van stages; dat draagt bij aan een veerkrachtige sector. Dat geldt evenwel voor de doorontwikkeling van activiteiten naar en in andere wijken. Beide belangrijke aspecten van Jeugdtheater Hofplein worden door de commissie echter niet als innovatief beschouwd.

De toegankelijkheid van het aanbod, met aandacht voor diverse publieksgroepen en de focus op lichte cultuurgebruikers, toont dat de organisatie streeft naar inclusiviteit. Jeugdtheater Hofplein richt zich op een aantal heldere doelgroepen en definieert diversiteit breed: er is aandacht voor kinderen uit gezinnen die minder of geen geld te besteden hebben aan theater, er worden doventolken ingezet bij voorstellingen, en er is aanbod voor kinderen met een visuele beperking. Voor deze groep staat er een uitbreiding van binnenschoolse naar buitenschoolse activiteiten gepland. Jeugdtheater Hofplein presenteert ook een plan hoe de organisatie lichte doelgroepen nog beter gaat bereiken: door de doelgroep in de eigen omgeving op te zoeken en samen te werken met lokale partners, waaronder onderwijsinstellingen. De uitbreiding van het programma in de focuswijken is in dat opzicht een goede ontwikkeling. Jeugdtheater Hofplein wil de reeds ingeslagen weg volgen om tot een nog diverser team van makers en theaterdocenten te komen. De concrete stappen daarin worden summier weergegeven. Een pilot om jongeren meer inspraak te geven in de programmering zelf, legt de nadruk onbedoeld op een in het plan onderbelicht aspect van inclusiviteit: meerstemmigheid. De organisatie houdt het dicht bij zichzelf, en zou vaker andere stemmen aan de basis kunnen laten staan van de artistieke ontwikkeling. De pilot wordt gewaardeerd, met andere woorden.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Jeugdtheater Hofplein heeft in de huidige cultuurplanperiode laten zien dat het in staat is om mee te bewegen met veranderde omstandigheden. De organisatie die er nu is lijkt volledig gericht op de kerntaken. Dat geeft vertrouwen. De Governance Code Cultuur wordt nageleefd, de organisatie is bezig met Diversiteit en Inclusie en toont aan hiermee verder te gaan. En er zijn grote stappen gezet op het gebied van fair pay, dankzij de algemeen bindende cao Kunsteducatie en een extra financiële impuls vanuit de gemeente.

Jeugdtheater Hofplein voegt die bijdrage in de meerjarenbegroting toe aan de post ‘Totaal structureel gemeente Rotterdam Cultuurplan’. Het betrof echter een tijdelijke regeling. Op basis daarvan constateert de commissie dat er blijkbaar nog geen structurele oplossing is gevonden voor de situatie rond fair pay. Omdat het impulsbudget niet structureel is toegevoegd aan het budget van het Cultuurplan kan het voor Jeugdtheater Hofplein niet vanzelfsprekend zijn dat aanspraak opnieuw en nu vanuit het Cultuurplan gehonoreerd wordt. Jeugdtheater Hofplein presenteert echter geen Plan B, en reflecteert niet of nauwelijks op de situatie in de toelichting op de begroting.

Met het totale eigen vermogen en de goede liquiditeit lijkt Jeugdtheater Hofplein eind 2022 over toereikende financiële buffers te beschikken; de uitgangspositie is na een moeilijke periode goed. De keuzes voor de toekomst zijn ook helder. De begroting bevat een goed onderbouwde raming van de lasten voor de periode 2025-2028, en is een toereikende vertaling van de plannen. Wel is er sprake van een discrepantie tussen de geraamde ontwikkeling van het aantal bezoeken (plus 57 procent) en de geraamde ontwikkeling van de eigen inkomsten (plus 16 procent), die niet wordt toegelicht. Voor een gespecificeerde uitleg van de meerjarenbegroting verwijst Jeugdtheater Hofplein naar een meegestuurde

toelichting op de meerjarenbegroting 2025-2028. Deze bijlage is door de gemeente echter niet ontvankelijk verklaard, en is daarom niet aangeleverd bij deze commissie.

De inspanning van Jeugdtheater Hofplein voor continuïteit in bedrijfsvoering is beperkt. Jeugdtheater Hofplein rekent op een groei van de eigen inkomsten met 16 procent en een kostenstijging van 19 procent. Het verschil wordt overbrugd door de hogere aanvraag voor Cultuurplansubsidie en de subsidieaanvraag bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. De afhankelijkheid van subsidies stijgt daarmee van 39 procent in 2022 naar 42 procent in 2025-2028. Met een gering geraamd bedrag aan bijdragen private middelen lijkt Jeugdtheater Hofplein de kansen om fondsen en sponsoring te werven niet voldoende te benutten.

Geadviseerd bedrag

De commissie heeft het bedrag van de regeling ten behoeve van ondersteuning in de naleving van de cao in de periode 2021-2024 voor Jeugdtheater Hofplein niet in het geadviseerde bedrag meegenomen. Die regeling was ook volgens opgave van de gemeente tijdelijk van aard. De organisatie vraagt aanvullend € 124.000,- extra om "... te voorzien in de toenemende vraag van deelnemers en publiek, en (...) een bijdrage (te leveren) aan de ambitie van B&W om (light users) te bereiken". De commissie adviseert om dit aanvullende bedrag te honoreren tegen het aandeel van de cultuurplansubsidie op de totale baten; voor de periode 2025-2028 is dat begroot op 40 procent. Dat bedrag à € 49.600,-, gevoegd bij het subsidiebedrag op het niveau van 2024, leidt tot een totaalbedrag van € 1.625.000,-.

Punt 5

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 101.300,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 125.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Punt 5 is een kinderkunstatelier dat een unieke maatschappelijke bijdrage levert in de wijk Delfshaven. Kinderen in de wijk krijgen de kans om zich breder te ontwikkelen op het gebied van kunst, taal en eigenwaarde.

We richten ons op specifieke doelgroepen met kwetsbare kinderen: kinderen uit de wijk, speciaal onderwijs, vluchtelingen, peuters uit het VE en naschoolse opvang.

We steunen hiermee de scholen en diverse welzijnsorganisaties in de wijk en vormen met elkaar een “schil om de school”. Punt 5 is dus onderdeel van de sociale kaart van Delfshaven. Daarnaast bieden wij kunstprojecten aan voor kwetsbare kinderen van scholen uit heel Rotterdam en hebben we zelfs internationaal twee projecten geïnitieerd. Ook bieden wij kunstlessen aan voor 60+.

Het kinderatelier heeft inmiddels haar primaire doelstelling bereikt. We zijn die mooie bijzondere, fijne, veilige, uitdagende, inspirerende plek voor kinderen. Punt 5 heeft een voorbeeldfunctie als het gaat om inclusiviteit en diversiteit. Het bereiken van zoveel mogelijk kinderen uit de samenleving is een belangrijk onderdeel van de missie van Punt 5. Kinderen die normaal geen kans krijgen om zich creatief te uiten, krijgen binnen Punt 5 die kans wel. Gebleken is dat deelname aan een kunstproject een enorm positieve impact heeft op het leven van die kinderen.

Wij hebben inmiddels een groot netwerk opgebouwd waarin we samenwerken met een groot aantal instellingen en organisaties. We hechten hierbij waarde aan duurzaamheid. Met de scholen in de wijk werken wij al 25 jaar samen.

De prioriteiten van 2025 t/m 2028

Opgave van de komende vier jaar is:

- *Ons blijven richten op de kinderen en scholen in de wijk.*
- *Meer zichtbaar zijn, meer verhalen delen op de website en meer PR-materiaal ontwikkelen.*
- *Meer internationale projecten initiëren, onze talentontwikkelings groepen uitbreiden (daar staan nu wachtlijsten voor).*
- *Doelgroepen uitbreiden met kwetsbare jongeren zoals jongeren van het VSO, vluchtelingen uit het AZC en de vluchtelingenboot.*

De ambitie is ook om de interconnectiviteit nog meer te vergroten. Nog meer samenwerken met op kunsteducatie gerichte instellingen, elkaar versterken, adviseren, inspireren en gezamenlijk projecten aangaan.

Gezien de groei van de organisatie willen wij de Stichting duurzaam versterken door

verbreding van de zakelijk leiding. Dit om de coördinator / directeur te ondersteunen en op deze manier de dagelijkse gang van zaken en de kernwaarden van de Fair Practice code en Governance code beter te borgen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Punt 5 geeft in het meerjarenbeleidsplan een goed inkijkje in de werkwijze. In de 25 jaar dat de organisatie bestaat heeft ze zich ontwikkeld tot belangrijke plek voor cultuureducatie voor zowel het onderwijs (tot nu toe vooral po) en talentontwikkeling op het gebied van beeldende kunst. Punt 5 hanteert een eigen methodiek, waarmee kinderen uit de wijk actief en receptief creatief aan het werk worden gezet. Er wordt gebruikgemaakt van professionele kunstenaarsmaterialen en -technieken, en er is overtuigende aandacht voor de vormgeving van de exposities. De cv's van de docenten sluiten nauw aan bij de activiteiten; er is sprake van een brugfunctie naar kunstvakonderwijs. Er wordt met vakdocenten, vakopleidingen en culturele instellingen samengewerkt om de kwaliteit te kunnen waarborgen. In artistiek-inhoudelijke zin klinkt het aanbod echter niet heel eigentijds: 'Net als Rembrandt' is daarvoor illustratief. Met de beschikbare apparatuur en materialen lijkt meer mogelijk te zijn.

Voor de wijk Delfshaven heeft de organisatie een grote zeggingskracht, die onder meer tot uitdrukking komt in de samenwerking met verschillende lokale organisaties vanuit onderwijs, welzijn en cultuur. Dankzij goede banden met het onderwijs en de wijk weet de doelgroep van Punt 5 het atelier te vinden. De werkwijze en activiteiten sluiten goed aan op de doelen. De organisatie richt zich vooral op kinderen van 2 tot 14 jaar, maar heeft ook aanbod voor ouderen. Er zijn binnen- en buitenschoolse projecten, altijd in lessenreeksen met als afsluiting een expositie waar ook ouders voor worden uitgenodigd. De thema's zijn actueel en sluiten aan bij de belevingswereld van kinderen (bijvoorbeeld 'identiteit' voor Internationale Schakelklassen).

Dat gezegd hebbende, vindt de commissie de output nog niet heel overtuigend. Punt 5 geeft ook zelf aan meer aandacht te willen besteden aan het zichtbaar maken van de organisatie en methodiek. Met vier scholen wordt structureel samengewerkt, met andere incidenteel. Hiermee wil de aanvrager diens bereik vergroten tot buiten de wijk en andere organisaties inspireren. Blijkbaar gaat dat niet vanzelf. De commissie denkt dat dit samenhangt met het vorige punt: met een artistiek-inhoudelijk aansprekender programma neemt de zeggingskracht toe.

De commissie moedigt aan dat er in samenwerking met Team Toekomst Delfshaven – een van de partners – aandacht is voor intergenerationele kennisoverdracht en juicht projecten zoals die met de Amazigh-tapijten toe.

De methode van Punt 5 is niet uniek. Deze is sterk vergelijkbaar met bijvoorbeeld de werkwijze van de Taaldrukwerkplaats. Onderscheidend zijn het atelier en de plek in de wijk

en de samenwerkingsverbanden die de organisatie door de jaren heen heeft opgebouwd met het onderwijs en de welzijnsorganisaties in de buurt. De grootste oorspronkelijkheid zit in de plek in de keten die Punt 5 inneemt, door zich te richten op de wijk Delfshaven, het speciaal onderwijs en organisaties als Rotterdam MEE, de GGZ en VluchtelingenWerk. De organisatie weet een kwetsbare groep kinderen aan zich te binden die anderszins niet zo eenvoudig te bereiken en te betrekken is. Daar heeft de commissie grote waardering voor.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Punt 5 is goed geworteld in de wijk, met een klein team en een programma gericht op de eigen fysieke werkplaats. Lokaal staat Punt 5 in duurzaam contact met het onderwijs, voorschoolse educatie, de buitenschoolse opvang, welzijn en de andere culturele instellingen die activiteiten aanbieden in de wijk. In de stad is de organisatie vooral gekoppeld aan andere culturele organisaties. KCR lijkt hierin centraal te staan: die organisatie wordt in het plan regelmatig genoemd als aanbieder van het Cultuurtraject; als plek voor deskundigheidsbevordering voor de aan Punt 5 gekoppelde kunstvakdocenten; en voor de ontwikkelingen op het gebied van diversiteit en inclusie. In de toekomst wil Punt 5 de samenwerkingen internationaal uitbreiden in combinatie met het lesaanbod. Deze internationalisering is vooral gericht op verbetering van de kwaliteit en betekenis van het programma. Het genoemde tapijtenproject, deels uitgevoerd in de Bibliotheek Rotterdam, was daarvan een interessant voorbeeld.

Er is nog weinig sprake van innovatie bij Punt 5. De kunstopvatting lijkt vrij traditioneel, gericht op klassieke vormen. Niettemin wordt er ingezet op veranderingen. Zo is er nieuw, ogenschijnlijk betekenisvol aanbod ontwikkeld voor het speciaal onderwijs. Ook wil Punt 5 meer kunstlessen in de vrijetijd kunnen verzorgen in verband met de ontstane wachtlijsten. Tegenover de voorgenomen uitbreiding van de doelgroep met aanbod voor 14- tot 19-jarigen staat de commissie kritisch. Het betreft een zeer lastige doelgroep en de ervaring van Punt 5 met deze doelgroep is beperkt. Bovendien heeft de commissie de indruk dat er méér uit de huidige activiteiten en doelgroepen gehaald kan worden. Bijvoorbeeld door het huidige wel erg lokale bereik uit te breiden naar andere scholen in Rotterdam. De wens van Punt 5 om de eigen organisatie te verstevigen, kan vanuit dat perspectief dan ook rekenen op begrip.

Punt 5 verlaagt drempels en includeert kinderen die zich in een kansarme situatie bevinden. De manier waarop de organisatie daartoe samenwerkt met de wijk schat de commissie in als uitstekend. Dat maakt zij overigens meer op uit eigen waarneming en ervaring met de instelling dan uit het plan. Dat biedt weinig inzicht in de huidige omgang van Punt 5 met diversiteit en inclusie en welke ontwikkelingen worden nagestreefd. Voor de commissie weegt zwaar mee dat Punt 5 inspeelt op de behoeften van een kwetsbare doelgroep, maar tegelijkertijd worden meer ambitie en een eigen visie op D&I, al dan niet in wijkverband, gemist.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. In 2023 heeft er een bestuurswisseling plaatsgevonden. Het nieuwe bestuur is direct gestart met het nalopen van de Governance Code Cultuur. Nog niet alles is op orde, maar er wordt duidelijk aan gewerkt. De organisatie zegt medewerkers te stimuleren en uit te dagen en noemt in dat kader incidentele bijeenkomsten en gesprekken. De commissie waardeert deze inspanningen en zou er graag meer van zien, omdat het de meerstemmigheid binnen de organisatie vergroot. Die lijkt nu in hoge mate afhankelijk van de directeur (en oprichter), wat om meerdere redenen een risico is. Het aannemen van extra staf acht de commissie daarom van belang, ook voor de continuïteit van de organisatie en het programma.

Op het gebied van de Fair Practice Code toont het meerjarenbeleidsplan vooral aandacht voor een eerlijke vergoeding voor alle betrokken medewerkers, van vrijwilliger tot directeur. Ook wordt er gekeken naar een betere verdeling van de werkzaamheden. Het is jammer dat uit de aangeleverde informatie niet op te maken is hoeveel uren en welke bedragen gemoeid zijn met de inhuur van zelfstandigen. Het is niet mogelijk om te herleiden of de organisatie voldoet aan de vereisten van fair pay.

Op het gebied van personeel is de aandacht voor diversiteit minimaal. Punt 5 claimt dat diversiteit en inclusie belangrijke onderwerpen zijn in de selectieprocedure van bestuursleden, vakdocenten, vrijwilligers en stagiaires. Er wordt alleen niet duidelijk genoemd hoe dit zich vertaalt in de praktijk. De organisatie is momenteel geen afspiegeling van de omgeving. Er wordt wel terecht opgemerkt dat vrijwilligers zorgen voor meer diversiteit in de organisatie.

Bij Punt 5 is sprake van kwetsbare financiële bedrijfsvoering. Vanwege een eenmalige naheffingsaanslag in 2022 leed de stichting dat jaar een fors verlies. Dat vertekent de bedrijfsvoering enigszins: over meerdere jaren bezien zijn de winsten en verliezen nagenoeg gelijk aan elkaar. Niettemin is door het verlies in 2022 het eigen vermogen voor een groot deel weggeslagen. Er is nauwelijks weerstandsvermogen om tegenvallers op te kunnen vangen en de liquiditeit staat onder druk. Daarbij komt dat de stichting voor een groot deel afhankelijk is van subsidie van de gemeente Rotterdam. Het vergroten van de gevraagde bijdrage vanuit de gemeente moet de organisatie weer gezond maken. De meerjarenbegroting geeft een passende en haalbare weergave van de plannen van Punt 5. Met uitzondering van enige onduidelijkheid over de personele bezetting is de begroting voldoende gespecificeerd en toegelicht.

De begroting is voldoende onderbouwd en als haalbaar aan te merken. Daarmee ligt er een basis voor vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering in de toekomst. Punt 5 leunt de komende jaren wel zwaar op de Cultuurplansubsidie. Hierdoor is en blijft Punt 5 kwetsbaar. De continuïteit van de organisatie is gebaat bij een reductie van de afhankelijkheid van subsidies.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om een geormerkt bedrag toe te voegen aan het subsidieniveau van 2024 waarmee de aanstelling van een coördinator kan worden bekostigd à € 18.000,-. Dat leidt tot een totaal subsidiebedrag van € 101.300,-.

MaMA

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 297.900,- en € 40.000,- BKV-gelden
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 335.000,- en € 40.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“MaMA zet de komende periode koers met Bridge Building. Bridge Building maakt dialogen mogelijk door het overbruggen van uiteenlopende (culturele) barrières, en het vinden van een gezamenlijke taal die zorgt voor een duurzame verbinding. Bridge Building staat voor het stimuleren van kennis, talenten en houdingen. En staat voor het dichten van gaten voor een stevig fundament, wat juist in het huidige politieke en maatschappelijke klimaat een grote rol speelt. In dit meerjarenplan versterkt MaMA haar positie door bestaande artistieke kaders te verdiepen, haar leermethodiek doelgericht te ontwikkelen en te finetunen, publieksparticipatie grondig te onderzoeken en concrete stappen te zetten naar digitale transformatie. We smeden duurzame partnerschappen en verbindingen voor het aanmoedigen van kennisdeling in de culturele sector en een gezond personeelsbeleid, waarbij talentontwikkeling, experiment, educatie en professionalisering constant in de schijnwerpers staan.

De directe invloed van de jongste generaties aan talenten op het programma en de organisatie is bij weinig culturele instellingen zo groot als bij MaMA. Deze talenten bepalen de inhoud van onze programmering, zij creëren spiegels voor de maatschappij en wijzen ons op hún toekomst. Zo professionaliseert MaMA de (artistieke) praktijken van een grote groep cultuurmakers. Met Bridge Building wordt voortgebouwd op het meerjarenplan 2021-2024, ‘Dreams Work’, waarbij ‘Worldbuilding’ als fundering gehandhaafd blijft. Deze benadering brengt niet alleen verhalen tot leven, het stimuleert de verbeelding vanwege het gebruik van speculatieve fictie en immersieve scenografie. Door deze in te zetten als artistieke kaders daagt MaMA de jongste generatie makers uit om hun creatieve grenzen te verkennen, hun visie op de wereld te uiten en voorspellingen te doen voor de toekomst.

In aanvulling op onze artistieke kaders vormt publieksparticipatie een integraal onderdeel van onze programmering. Publieksparticipatie stimuleert interactie en reflectie, een vernieuwende kijk op de huidige samenleving wordt gestimuleerd. Alle perspectieven, inclusief die van diverse publieksgroepen, zijn van waarde voor het ontwikkelen van nieuwe inzichten die beter aansluiten bij een inclusievere samenleving. Met Bridge Building zetten we een stap verder door op experimentele wijze publieksparticipatieve mogelijkheden op te rekken om de bezoeker zo actief mogelijk te betrekken. Hierin liggen kansen voor het mogelijk maken van een duurzamer engagement en het aangaan van nieuwe samenwerkingen. Tegelijkertijd biedt MaMA’s online platform Universe een groot presentatie-speelveld voor opkomende (inter)nationale makers en geeft het mogelijkheden voor digitale programmering, al dan niet aansluitend op MaMA’s fysieke programmering.

Binnen de talentontwikkeling focussen we ons op talent signaleren, waarbij we talenten instromen in het culturele veld via ons aanbod aan leer-en ontwikkeltrajecten.

MaMA's trajecten zijn niet alleen een springplank voor toekomstige leiders in de culturele sector, maar ook een verrijking voor het culturele ecosysteem; door onze focus op nog onbekende talenten bevorderen we de meerstemmigheid in de culturele sector en vergroten we de vijver van herkenbare jonge makers. Na afloop van deze trajecten zien we tevens toe op een doorstroom van het talent binnen MaMA en daarbuiten.

Dit alles komt samen in ons meerjarenplan Bridge Building, 2025-2028. Dit is tot stand gekomen in samenwerking met het bestuur, de directeur, de stafleden en MaMA's trouwe achterban."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. MaMA richt zich op talentontwikkeling van programmamakers, en voegt daar in de komende periode een programma voor publieksbegeleiders aan toe. Het is een plek voor de jonge startende generatie programmamakers. De organisatie heeft een eigen methodiek ontwikkeld met leer- en ontwikkeltrajecten die inhoudelijk meebewegen met de vraag die de programmamakers en publieksbegeleiders hebben. MaMA heeft een vol programma met parallel lopende activiteiten. De taak- en rolverdeling van het team geeft het vertrouwen dat ieder aspect van de uitvoering een duidelijke deeleigenaar heeft. Ook de betrokkenen partners brengen expertise mee en voegen daarmee waarde toe aan het leerproces van de deelnemers. Mede dankzij de uitgebreide trackrecord en de samenwerkingsverbanden (o.a. met TENT en Melly) is er vertrouwen in de aanwezige competenties om de ambities waar te maken. De organisatie toont niet alleen een hoge mate van professionaliteit en deskundigheid in haar programmering en samenwerkingsverbanden maar legt ook een sterke nadruk op inclusiviteit en innovatie.

MaMA is een thuis voor jongeren- en populaire cultuur. Dit ziet de commissie vooral terug in de thematiek van de verschillende tentoonstellingen die bij MaMA te zien zijn. De methodiek die MaMA hanteert zorgt ervoor dat de (jonge startende) programmamakers programma kunnen maken dat uitdrukking geeft aan de thema's waar zij urgentie bij voelen. Ondanks dat MaMA een kleine organisatie is, beschouwt de commissie de rol van de organisatie belangrijk binnen de sector. MaMA toont aan een grote aantrekkingskracht te hebben binnen het veld van potentiële deelnemers: op een open call in 2023 reageerden veel meer mensen dan de organisatie kan faciliteren.

De plannen voor de toekomst zijn in lijn met de ingeslagen weg van de lopende cultuurplanperiode en laten zien dat de organisatie ondanks een moeilijke periode niet stilstaat, maar zich ontwikkelt aan de hand van de vraag. In dit meerjarenplan versterkt MaMA haar positie door bestaande artistieke kaders te verdiepen, de leermethodiek doelgericht te ontwikkelen en te finetunen, publieksparticipatie grondig te onderzoeken

en concrete stappen te zetten naar digitale transformatie. De wijze waarop MaMA tentoonstellingsmakers opleidt, is onderscheidend. Ook andere partijen doen dit, maar bij MaMA krijgen beginnende programmamakers werkelijk de touwtjes in handen; de organisatie vervult daarmee een voorbeeldfunctie.

Het concept van 'Bridge Building' getuigt van oorspronkelijkheid en creativiteit, gericht op het overbruggen van culturele barrières en het vinden van gemeenschappelijke taal. MaMA's programma's en benaderingen zijn innovatief en gericht op het verkennen van nieuwe werelden en het stimuleren van de verbeelding.

MaMA vervult een unieke, onmisbare plek in het culturele ecosysteem van Rotterdam. Voor het cultuuronderwijs werken ze samen met TENT en Kunstinstituut Melly in het project 100 procent Hedendaags, een project voor het vo. Dit is uitgebreid als maatwerkproject voor het mbo en zorgt zo voor het bereik van een doelgroep die vaak niet met de reguliere culturele instellingen in Rotterdam in aanraking komt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. MaMA werkt vooral met partners binnen de culturele sector. Daar is de organisatie goed zichtbaar, onder meer in een culturele werkcoöperatie en binnen het Kunstblock Cool-Zuid. De commissie waardeert het dat de organisatie mede-initiatiefnemer en -schrijver was van het Manifest Cultuur Inclusief Rotterdam, waar zich ondertussen achttien instellingen bij hebben aangesloten. De relatie met het onderwijs is zwakker: de ambitie om hun leermethodiek in te zetten in het onderwijs en voor workshops is te onduidelijk uitgewerkt. Waardering is er wel voor 100 procent Hedendaags: een goed programma voor het mbo.

De commissie ziet de inzet op publieksbegeleiders als een goede stap: het publiek is gebaat bij eigentijdse en drempelverlagende vormen van publieksbemiddeling. Die inzet toont dat MaMA educatie en participatie niet als bijproduct beschouwt, maar als integraal onderdeel van de publieksbeleving. Net als bij de trajecten voor tentoonstellingsmakers geldt hier dat ook andere partijen zich bezighouden met publieksbegeleiding; het feit dat MaMA er een talentontwikkelingstraject aan koppelt is onderscheidend.

MaMA denkt actief na over de toekomst van de kunstensector en wat daarbij komt kijken: ecologie, duurzaamheid en privacy zijn relevante onderwerpen die door de organisatie aangekaart worden. MaMA geeft zelf aan dat de innovatie van de organisatie vooral schuilt in de doorontwikkeling van een online omgeving: Universe, een "continu uitdijend landschap waar virtuele tentoonstellingen, artikelen en experimenten samenkomen". Er zijn concrete samenwerkingspartners benoemd waarmee de organisatie de Universe wil gaan realiseren. MaMA denkt zelf dat de Universe de impact zal vergroten: het is een omgeving waar de jongste generaties zich thuis moeten gaan voelen. De Universe moet qua zeggingskracht op gelijke hoogte komen met de fysieke showroom. MaMA geeft echter weinig inzicht in het huidige bereik van de Universe. De behoefte wordt te weinig onderbouwd; hoe reëel het is dat een nieuwe variant veel publiek trekt is niet in

te schatten. Daarnaast sluit de Universe niet aantoonbaar aan op de doelstellingen en ambities op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling. Ten slotte wordt uit het begrotingsformat niet duidelijk hoe de exploitatie van het digitale platform gefinancierd wordt. De kosten voor de digitale producent zijn niet opgenomen in de begroting behorend bij de Cultuurplanaanvraag. MaMA ziet een internationaal publieksbereik voor de Universe, maar onderbouwt die behoefte niet.

De commissie waardeert het dat MaMA nadrukkelijk in dialoog treedt met makers en publiek: de organisatie toont geen vooringenomenheid. Eerder kreeg MaMA kritiek op het hoge intellectuele niveau, maar de huidige grote aandacht voor participatie doet ze goed. Er is sprake van een diversiteit aan makers en thema's. De commissie ziet ook aansluiting op de lichte doelgroepen, met een laag instapniveau en passende thematiek. Desalniettemin richt MaMA zich primair op medium en high users; daar is de organisatie zichzelf bewust van. MaMA denkt ook duidelijk aan andere vormen van diversiteit zoals neurodiversiteit, opleidingsniveau en toegankelijkheid voor mensen met een beperking. Het is jammer dat onduidelijk blijft waar en op basis waarvan de organisatie nieuwe programmamakers selecteert.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. MaMA is klein en daarom kwetsbaar. De organisatie zet – na een roerige periode en het aantreden van een nieuwe directeur – in op een (her)inrichting: in samenwerking met een extern bureau wordt de organisatie in kaart gebracht en verstevigd. De drie codes worden serieus genomen; fair pay drukt stevig op de begroting. Er is een uitbreiding van het team voorzien. De commissie spreekt haar zorg uit over de ontwikkeling van het online platform Universe. Behalve een grote materiële investering zal dat naar verwachting ook een grote inzet van de medewerkers vereisen. Inzet die beter gericht zou kunnen zijn op het verkleinen van de afhankelijkheid van subsidies, en een geambieerde verhoging van de eigen inkomsten.

MaMA is sterk afhankelijk van subsidies. De organisatie streeft ernaar haar eigen inkomsten te verhogen door middel van een donaties en sponsoring, verhuur, en sterkere inzet op de webshop. Door het inrichten van een online winkel op de website thisismama.nl, beoogt MaMA een groter internationaal publiek te bereiken. De webshop zal merchandise en artistieke producten verkopen, die aansluiten bij de thematiek en projecten van MaMA. Naast de verhuur van de bestaande showroom, wil MaMA de mogelijkheid creëren om deze ruimte te gebruiken voor het organiseren van evenementen, workshops en bijeenkomsten voor zowel externe partijen als voor eigen programmering. De uitwerking voor de winkelactiviteiten en verhuur ontbreekt; dat maakt beoordeling van de haalbaarheid ervan moeilijk. Er is wel goed nagedacht over de toedeling van de kosten. MaMA lijkt een hogere subsidie vanuit het Cultuurplan als voorwaarde te stellen om de ambities op het gebied van eigen inkomsten te behalen. De commissie waardeert de plannen voor hogere eigen inkomsten, maar is niet helemaal overtuigd van de haalbaarheid ervan. De begroting getuigt van een degelijke aanpak. De zakelijke ambities om de eigen inkomsten

te versterken klinken goed, maar zijn niet uitgewerkt. De stichting blijft grotendeels afhankelijk van subsidie. De (sterke) inhoudelijke ambities van de stichting zijn dus leidend voor een gezonde financiële bedrijfsvoering. Tegenover de subsidieafhankelijkheid staat dat er relatief veel subsidiegevers zijn die MaMA ondersteunen. Het risico is dus enigszins gespreid. Het eigen vermogen van MaMA is aan de lage kant. Niet verontrustend, maar een hoger vermogen is aan te raden, zeker als de eigen inkomsten verhoogd moeten worden en de organisatie daarvoor risico moet gaan lopen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven en daarnaast het gevraagde subsidiebedrag aan BKV-gelden toe te kennen.

Music Matters

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 347.900,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 385.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Music Matters, een drijvende kracht in Rotterdam, staat voor inclusie en kansengelijkheid binnen het muzikale veld. Onze benadering is geworteld in innovatie, rekening houdend met de nieuwste trends in muziek en maatschappij. In het licht van het cultuurplanadvies voor de periode 2021-2024, waarin de Raad voor Cultuur en Kunst (RRKC) ons als een cruciale speler in de stad erkent, gaan we terug naar onze kern. We zijn ervan overtuigd dat onze kracht ligt in het verbinden van diverse culturen en muzikale genres, het letterlijk en figuurlijk bieden van een podium aan jonge talenten, en het begeleiden in de volgende stappen van hun carrière.

Stichting Music Matters zal in de periode 2025-2028 de focus leggen op talentontwikkeling van Rotterdamse muzikalenten aan het begin van hun carrière. Wij hanteren een holistische aanpak, waarbij we niet alleen streven naar financieel succes, maar ook de persoonlijke en mentale ontwikkeling van talenten belangrijk vinden. Onze projecten zijn divers en omvatten onder andere artistieke groei, mentale gezondheid, en persoonlijke omgeving.

Onze geplande activiteiten zijn onder meer:

- *Music Matters Rotterdams Muziek: Een vernieuwend educatieprogramma gericht op wereldmuziek. Rotterdams Muziek richt zich op basisschool- en middelbareschoolkinderen die naschoolse muziekprogramma's volgen om hun muzikaal talent en enthousiasme te ontwikkelen.*
- *Music Matters Build Your Empire: Ondersteuning van talenten om hun artistieke ontwikkeling te bevorderen.*
- *Music Matters Collabs: Innovatieve en inclusieve samenwerkingsprojecten.*
- *Music Matters Awards: Een jaarlijks terugkerende cyclus van activiteiten met als doel jongeren een stap verder te brengen in hun ontwikkeling als artiest.*
- *Music Matters Talent Stages: Podiumervaring voor jong talent in samenwerking met bekend festivals.*
- *Music Matters S.H.E: Empowerment van vrouwen in de muziekindustrie.*
- *Music Matters International - Dutch drop off: Ondersteuning van Rotterdamse talenten in hun internationale ambities.*

Partnerschappen en Samenwerkingen: Samenwerking met culturele instellingen, scholen, gemeentelijke organisaties en lokale partners is essentieel om onze missie te vervullen. Deze samenwerkingen brengen muziek dieper in het hart van Rotterdam.

Impactmeting en Evaluatie: We zullen de effectiviteit van onze programma's en activiteiten voortdurend meten en evalueren om verbeteringen aan te brengen.

Risicobeheer en Communicatie: We hanteren actief risicobeheer om de organisatie veerkrachtig te houden. Onze communicatiestrategieën zijn gericht op het verspreiden van onze boodschap en het vergroten van betrokkenheid.

Implementatie en Uitvoering: We zien cultureel ondernemerschap als cruciaal voor het bereiken van onze doelen. Dit omvat het zoeken naar strategische samenwerkingen en een gezonde financieringsmix van subsidies, fondsenwerving, samenwerkingspartners en sponsorships.

Stichting Music Matters zet zich in voor de groei en ontwikkeling van muzikaal talent in Rotterdam, met de focus op een inclusieve en innovatieve benadering die verder gaat dan enkel artistieke prestaties.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Music Matters toont in het meerjarenbeleidsplan ruimschoots over de kennis en vaardigheden te beschikken die nodig zijn voor de realisatie van hun artistiek-inhoudelijke ontwikkeling en activiteiten. Het plan laat een even brede als diepgaande benadering zien van talentontwikkeling. Activiteiten variëren van stadaudities, genre-neutrale selectierondes, creatieve uitdagingen zoals de Samples Challenge, tot finalepresentaties waarbij deelnemers worden uitgedaagd om te excelleren in hun vakgebied. De integratie van professionele samenwerkingen en de mogelijkheid voor winnaars om significante carrièrestappen te maken, zoals optredens op grote muziekfestivals en samenwerkingen met bekende artiesten en producenten, onderstrepen de kwaliteit en diepgang van het programma. Bovendien toont de samenwerking met diverse lokale en internationale festivals en de inzet voor inclusiviteit en gelijke kansen binnen de muziekindustrie aan dat Music Matters niet alleen gericht is op de ontwikkeling van muzikaal vakmanschap, maar ook op de bredere professionele en persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers. Dit alles wijst op een organisatie die diepgeworteld is in de praktijk van muziekeducatie en talentontwikkeling, met een duidelijk oog voor de toekomstige behoeften en kansen voor jonge muzikanten in Rotterdam en daarbuiten.

Music Matters legt helder uit hoe ze in contact staan met hun beoogde doelgroep: de organisatie heeft daartoe een omgevingsanalyse uitgevoerd onder (potentiële) deelnemers aan de activiteiten, en stelde een uitgebreide stakeholdersanalyse op. De focus van de organisatie ligt op de lichte cultuurgebruikers. Die doelgroep bereiken ze door community engagement, digitale aanwezigheid, samenwerkingen met lokale instellingen, evenementen en workshops, en directe betrokkenheid van de doelgroep. De organisatie werkt bottom-up: het programma dat Music Matters aanbiedt wordt mede vormgegeven door de behoefte van, en met grote aandacht voor de doelgroep. In de keten speelt Music Matters een duidelijke rol met een inzet voor de talentontwikkeling van diverse talenten in verschillende muzikale genres op niveaus 2, 3 en 4 van de keten. Daarnaast hebben ze

een groot publieksbereik, dat helaas niet gespecificeerd wordt. De zeggingskracht van de organisatie blijkt ook uit het meerjarenplan zelf: dat straalt rust en zelfvertrouwen uit, en leest als een trein.

De organisatie heeft inmiddels een heldere profilering. Op zich zijn peer-to-peertrajecten door bekende artiesten/voorbeeldfiguren, specifieke ondersteuning voor talenten en het bieden van een podium geen onderscheidende activiteiten (meer). Niettemin is de commissie onder de indruk van de authenticiteit en geloofwaardigheid van het plan. De integratie van diverse muzikale tradities, aandacht voor gendergelijkheid en het bieden van een safe space, en de aanpak gericht op de empowerment van jonge talenten zijn duidelijke indicatoren van een originele en vooruitstrevende visie. De nadruk op interdisciplinaire samenwerkingen, zoals met dansgezelschap Conny Janssen Danst en het Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest, toont een creatieve aanpak van muziekeducatie die verder gaat dan traditionele methoden.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. De komst van de nieuwe directeur is aangegrepen om (middels een omgevingsscan en stakeholderanalyse) te onderzoeken waar de organisatie staat binnen het muzikale ecosysteem in Rotterdam. De organisatie kiest er niet zozeer voor om een platform te zijn, maar legt de nadruk op talentontwikkeling in eigen projecten: ‘van talent naar professional’. Daartoe werkt ze wel samen met anderen. Het sterke punt – in vergelijking tot andere aanbieders – is dat Music Matters culturen en genres wil verbinden. Dat zou nog wel wat verder geconcretiseerd kunnen worden en beter moeten blijken uit de samenwerkingspartners. De instelling werkt samen met culturele aanbieders, maar ook met onderwijs, welzijn en technologische organisaties. Die laatste samenwerkingen zijn er onder meer op gericht om de doelgroep te bereiken en om in te kunnen spelen op de ontwikkeling van nieuwe technologieën. Wat opvalt zijn de samenwerkingen met de Erasmus Universiteit en de Jeugdzorginstellingen, waarbinnen onderzoek wordt gedaan naar de rol die muziek kan spelen bij zorgtrajecten: ‘Muziek als medicijn’. Er worden echter geen concrete projecten aan gekoppeld. Daarom is het vooralsnog niet mogelijk te beoordelen wat in de praktijk de kwaliteit en meerwaarde van deze samenwerking is. In de samenwerking met de culturele instellingen lijkt niet altijd sprake te zijn van wederkerigheid: vaak biedt de partner niet meer dan een podium. Tegelijk is wel zichtbaar dat de samenwerkingspartners, maar ook sponsors een aanzuigende werking hebben op de doelgroep.

Music Matters is zich bewust van de ontwikkelingen binnen de muziekindustrie en speelt daar op assertieve wijze op in. Dat is zichtbaar in domeinoverstijgende samenwerking (aansluiting op onderzoek in de zorg), aandacht voor de identiteit van de maker (aanpak van ongelijkheid en uitdagingen waarmee vrouwen en genderdiverse individuen in de industrie worden geconfronteerd) en inspelen op het veranderende muzieklandschap (samenwerkingen met technologische organisaties, die talenten ondersteunen met geavanceerde VR- en AI-technologieën om liveoptredens te verbeteren).

Music Matters richt zich met het programma op een diverse groep deelnemers en kan hen ondersteunen in de ontwikkeling op het gebied van veel en verschillende muzikale genres; de organisatie staat daar expliciet voor open. De aandacht voor vrouwen en genderdiverse mensen met het programma S.H.E. is een goede aanvulling, en resultaat van de eigen genderanalyse. De diversiteit van de bezoekers bij de evenementen wordt niet benoemd, maar op basis van social media-kanalen en eigen ervaring vertrouwt de commissie erop dat daar ook een divers publiek bereikt wordt.

De laagdrempeligheid van de activiteiten varieert per leeftijdscategorie. Er staat een aantrekkelijk muziekprogramma online voor kinderen van vier tot twaalf jaar. Hoewel Music Matters voor ogen heeft een veilige leeromgeving te bieden, kunnen de grote namen met wie ze samenwerken voor de oudere potentiële deelnemers best intimiderend zijn. De organisatie richt zich op het creëren van community's en opzetten van grassroots initiatieven op die plekken in het cultuurdomein waar sprake is van (kansen)ongelijkheid. Music Matters is betrokken bij het stadsbrede initiatief Cultuur Inclusief en nam deel aan het comité van Ketikoti.

Music Matters zet zich in voor internationalisering van de Nederlandse muzikscene door middel van het Dutch Dropoff programma. Dat zit goed in elkaar en werkt: één van hun artiesten is geprogrammeerd door het festival SXSW (South by Southwest) in Austin.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Music Matters heeft een zeer divers team, een afspiegeling van de doelgroep die ze wil bereiken. Dat maakt ze tot een geloofwaardige gesprekspartner voor de eigen gewenste, diverse doelgroep. Er is een jaarlijkse zelfevaluatie en een strategie dag met een externe coach. Positief is dat er een post professionalisering is op de begroting en dat er een pensioenregeling is voor het personeel. De organisatie onderschrijft de Codes en past ze voldoende toe. De commissie waardeert dat zelfevaluatie en functioneringsgesprekken met de directie worden benoemd. Wat ontbreekt is een reflectie op de dubbelrol van de directeur (zowel artistiek als zakelijk verantwoordelijk). De commissie onderschrijft de aandachtspunten op het gebied van de Governance Code Cultuur en vindt het goed dat er extra aandacht aan risicobeheersing en interne controle besteed zal worden. De commissie heeft vertrouwen in de organisatorische competenties en de capaciteit om de voorgestelde plannen te realiseren.

Music Matters laat een gezonde bedrijfsvoering zien, met een stabiele omzet, een lichte daling van de beheerslasten en een keurig eigen vermogen. De begroting en toelichting laten zien dat er is nagedacht over de vertaling van de plannen naar de cijfers. De toelichting getuigt van een doordachte doorrekening. Er zijn echter kanttekeningen te plaatsen bij de omvang van de groei van de begroting. Die stijgt met ruim 40 procent. Met name de overige inkomsten en de inkomsten van bedrijven beschouwt de commissie als een onzekere factor. Er wordt te weinig trackrecord getoond om deze cijfers te

onderbouwen. Dankzij dit hogere aandeel aan eigen inkomsten daalt het aandeel van subsidies; de aangevraagde subsidie is door de hogere begroting echter fors gegroeid.

De afhankelijkheid van subsidies is en blijft hoog. De commissie waardeert de inzet om de financiering te diversifiëren, onder meer aan de hand van sponsoring in natura in plaats van sponsoring in cash. De inschatting is echter hoog en bewijslast wordt nog weinig gegeven. De stichting kan het zich dankzij de gezonde uitgangshouding wel veroorloven om een risico te nemen. Een kleinere afhankelijkheid van de gemeente zou mogelijk moeten zijn.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Passionate Bulkboek

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 281.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 450.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“U heeft het plan in handen waarvan de uitvoering gaat bijdragen aan de zeer noodzakelijke leesbevordering in het vo en mbo in Rotterdam. Uit recent verschenen PISA- en Cito-onderzoeken blijkt dat Nederlandse scholieren van 15 jaar slecht scoren op het gebied van lezen en dat hun niveau de afgelopen jaren verder achteruit is gegaan. De situatie is alarmerend: ruim 30% van de onderzochte leerlingen haalt het minimaal vereiste niveau niet en loopt het risico om laaggeletterd van school te komen. De situatie op het vmbo is nog ernstiger - en vanwege de doorstroming vanuit daar ook op het mbo. Deze uitdaging wordt in Rotterdam versterkt door zo'n 90.000 inwoners die laaggeletterd zijn.

Als culturele organisatie heeft Passionate Bulkboek vanaf het begin deze maatschappelijke problematiek bestreden en doet zij dit in ver ontwikkelde samenwerking met het onderwijs, in Rotterdam o.a. met Albada en Zadkine. Passionate Bulkboek enthousiasmeert, ondersteunt en begeleidt, binnen het vo en mbo, docenten Nederlands, leesconsulenten en schoolmediathecarissen bij het bevorderen van het lezen én het leesplezier. Dit doet de organisatie met een aanbod van programma's op maat aan leerlingen en studenten; voor docenten zijn er adviezen, trainingen, inspiratiesessies en symposia. In de strategie van Passionate Bulkboek is leesplezier het Paard van Troje. Door via de fijnmazige infrastructuur van het vak Nederlands in het vo en mbo jongeren in heel Nederland te bereiken met haar programma's, wordt de intrinsieke leesmotivatie van de jongere gestimuleerd.

Voor alle programma's zijn de landelijk ontwikkelde examens en te bereiken kerndoelen het uitgangspunt. Met haar unieke expertise van een culturele organisatie sluit Passionate Bulkboek naadloos aan op de lessen Nederlands binnen het voorgezet en middelbaar beroepsonderwijs.

Van de 1.450 vo-scholen in Nederland werd 39 procent de afgelopen vijf jaar bediend door Passionate Bulkboek. Bij het mbo ligt dit op 17,5 procent van de roc's. De komende cultuurplanperiode resulteert de aanpak van Passionate Bulkboek in een nog grotere participatie dan voorheen, waarbij een kleine 4.000 lessen in relatie tot leesbevordering per jaar gerealiseerd worden. Daarbij zullen zo'n 100.000 leerlingen en studenten per jaar actief deelnemen aan lessen, workshops en gesprekken met auteurs. In het kader van de programma's van Passionate Bulkboek zullen zij 30.000 boeken lezen.

De impact is daarbij zichtbaar in het hele land, maar er is speciale aandacht voor leesbevordering in het vo en mbo in Rotterdam. Voorop staat het beoogde effect op de individuele leerling en een aanpak die zo efficiënt mogelijk is. Op deze wijze heeft de relatief

kleine organisatie zich met relatief bescheiden middelen tot een belangrijke nationale speler op leesbevorderingsgebied weten te ontwikkelen, met een diepe verankering in het vo en mbo in Rotterdam.

Om het draagvlak van landelijke financiering overeind te houden is het van groot belang dat de gemeente Rotterdam haar investering in de leesbevorderingsprogramma's van Passionate Bulkboek uitbreidt. Zelfs na die uitbreiding blijft de organisatie ook een pionier op dit gebied: 75% van de totale middelen van Passionate Bulkboek komen niet van de gemeente Rotterdam, maar uit Den Haag, Amsterdam en een substantieel deel via eigen verkoop."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Het meerjarenbeleidsplan benadrukt dat leesbevordering belangrijk is, omdat het met de leesvaardigheid onder scholieren slecht is gesteld. De commissie kan daar alleen maar mee instemmen. De verdiepende en langlopende programma's leesbevordering voor vo-, mbo- en ISK-leerlingen, en trainingsprogramma's voor docenten die Passionate Bulkboek aanbiedt zijn dan ook, mede in het licht van het recente PISA-onderzoek, noodzakelijk. In het plan ontbreekt een nadere inhoudelijke omschrijving van de activiteiten, waardoor er geen concreet beeld ontstaat van wat Passionate Bulkboek nu precies biedt. De website geeft hier wel meer duidelijkheid over. Passionate Bulkboek is een belangrijke organisatie in het kader van leesbevordering en literatuureducatie in het onderwijs. Een inhoudelijk-artistieke visie op literatuur en literatuureducatie – en de plaats daarvan binnen cultuureducatie – ontbreekt echter in het plan.

De commissie mist aansluiting bij het kunstonderwijs, terwijl de organisatie wel opteert voor deelname in het Rotterdamse Cultuurplan. De missie van Passionate Bulkboek luidt: 'Passionate Bulkboek enthousiasmeert, ondersteunt en begeleidt binnen het vo en mbo docenten Nederlands, leesconsulenten en schoolmediathecarissen bij het bevorderen van het lezen én het leesplezier'. Dat roept de vraag op welke plaats Passionate Bulkboek inneemt in het Rotterdamse cultuureducatieve veld: hoe ziet de samenwerking met culturele organisaties eruit, op welke manier zijn kunstvakdocenten betrokken, etc.?

Passionate Bulkboek heeft de urgentie van de eigen missie (samen lezers maken) goed onderbouwd, evenals de noodzaak om vanuit de standplaats Rotterdam – waar de laaggeletterdheid hoog is – te opereren. Het is sterk dat de organisatie focus aanbrengt en niet langer voor het PO en buitenschoolse activiteiten gaat, omdat daar andere partijen voor zijn. Ook het terugschroeven van grote en dure evenementen ten gunste van lokale evenementen vindt de commissie een goede keuze. De doelgroep bestaat uit docenten Nederlands in vo en mbo, leesconsulenten en schoolmediathecarissen. Leerlingen en studenten vormen de secundaire doelgroep. Het is niet duidelijk of en op welke manier de organisatie contact met hen heeft. De organisatie zegt hun belevingswereld centraal te stellen, maar het ontbreekt aan onderbouwing en concrete voorbeelden daarvan. Passionate Bulkboek richt zich in de stad niet op de gemakkelijkste scholen; dat valt te

prijzen. Bovendien is er voor de onderwijssectoren waar Passionate Bulkboek voor werkt relatief weinig aanbod op het gebied van leesbevordering.

Door de jarenlange kennis en ervaring heeft Passionate Bulkboek een goede naam opgebouwd. Dankzij een heldere focus van de activiteiten is de organisatie in staat een niche te bedienen: scholen waar de laaggeletterdheid het hoogst is. Passionate Bulkboek is daarom ontegenzeggelijk van grote maatschappelijke betekenis voor het tegengaan van ontlezing, in een land waar inmiddels 30 procent van de leerlingen op het vmbo met een te laag taalniveau van school gaat. De ontwikkelde programma's sluiten gezien het succes van de organisatie aan bij het werkveld, en er zijn zeker unieke elementen te noemen in het aanbod.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Passionate Bulkboek kiest ervoor om zich meer te gaan focussen op Rotterdam vanwege de specifieke problematiek van laaggeletterdheid in de stad. Hiertoe wil de organisatie in de komende periode nog meer scholen gaan bereiken. Het wordt uit de aanvraag niet geheel duidelijk of de Rotterdamse samenwerkingspartners (zoals Albeda, Zadkine en de Doelen) ook inhoudelijk van betekenis zijn, of alleen afnemer respectievelijk podium zijn. De organisatie heeft goed zicht op de verdeling van programma's binnen het totale veld (onderwijs versus vrije tijd, differentiatie in opleidingsniveau).

Passionate Bulkboek beschouwt zichzelf als complementair aan de bibliotheken en werkt er naar eigen zeggen om die reden weinig mee samen; afstemming vindt wel plaats. De commissie vindt die redenering niet steekhoudend. Ook valt het gebrek aan aansluiting op de Rotterdamse infrastructuur rond cultuureducatie op. Zo wordt een cruciale partij als het KCR in het plan bijvoorbeeld niet genoemd. Dat vindt de commissie – óók met de kennis dat de organisatie gebruikmaakt van een eigen database van docenten Nederlands – opmerkelijk.

Passionate Bulkboek is goed in leesbevordering en literatuureducatie, speelt in op de achteruitgang in begrijpend lezen en beweegt op een weloverwogen manier mee met de veranderingen in het onderwijs. Passionate Bulkboek teert op de gouden formules uit het verleden en gaat volgens de commissie weinig in op nieuwe en vernieuwende ontwikkelingen binnen cultuureducatie, waar de verbinding van kunstdisciplines onderling en van cultuureducatie met andere vakgebieden (bijvoorbeeld drama met lezen) een actuele trend is. De waarde van Passionate Bulkboek voor cultuureducatie komt ook daardoor te weinig uit de verf.

De commissie waardeert dat Passionate Bulkboek zich – naast het reguliere onderwijs, waarbinnen een grote diversiteit aan leerlingen bereikt wordt – ook richt op NT2- en ISK-groepen. Het voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs worden echter niet specifiek genoemd. De inclusie in het programma wordt beperkt toegelicht, maar de geselecteerde literatuur en de inzet van gastdocenten geven wel vertrouwen in de

mate waarin het aanbod inclusief is. Passionate Bulkboek geeft aan komende periode aangepaste boekenlijsten en lesmateriaal te ontwikkelen, afgestemd op de specifieke bevolkingssamenstelling van de stad Rotterdam. Dat stemt hoopvol. Tegelijkertijd doet het de vraag rijzen waarom dat nog niet eerder is gebeurd, terwijl Rotterdam al zo lang een groot deel van de markt vormt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De organisatie lijkt prima in staat om de programma's te ontwikkelen die ze nodig acht. De enorme toename van het aantal presentaties (4.125 per jaar in 2025-2028 t.o.v. 513 in 2022) is opmerkelijk. Er wordt verduidelijkt dat er minder presentaties worden gegeven aan klassen, maar dat door de training van docenten in kleinere groepen zij uiteindelijk meer lessen kunnen verzorgen. Dat maakt het aantal geleverde prestaties speculatief, maar ook bijna ongeloofwaardig in verhouding tot de omvang van de organisatie. Dit mede doordat de docenten verantwoordelijk zijn voor deze prestatie, maar zij vanzelfsprekend niet als onderdeel van de organisatie kunnen worden gezien en dus niet direct aan te sturen zijn.

Passionate Bulkboek beschrijft uitgebreid op welke manier de organisatie in elkaar zit en welke rechten het personeel heeft. De organisatie biedt indien mogelijk vaste contracten en hanteert goede arbeidsvoorwaarden. Zowel de Governance Code Cultuur als de Fair Practice Code worden goed nageleefd. Wat de diversiteit van het personeel (met name van de afdelingen) betreft moeten er stappen worden gezet: personeel is overwegend jong, wit en vrouw. Qua partners laat Passionate Bulkboek een goede mate van diversiteit zien.

De financiële positie van Passionate Bulkboek is afgaande op de gegevens uit 2022 goed: de stichting was in staat om aan de kortetermijnverplichtingen te voldoen en beschikte over voldoende vermogen om financiële tegenvallers op te vangen. De organisatie presenteert plannen voor 2025-2028 die inhoudelijk en procesmatig aansluiten op een veranderende vraag vanuit het veld. PB toont zich flexibel: de lasten zijn steeds goed afgestemd op de baten. De beoogde groei heeft met name betrekking op de ontwikkeling van verdiepende en langlopende programma's en op het doorrekenen van fair pay voor medewerkers en zzp'ers. De organisatie heeft ten aanzien van dat laatste al een structurele toeslag van de gemeente ontvangen. Passionate Bulkboek geeft een heldere toelichting en de begroting is een overtuigende vertaling van de plannen.

De financieringsmix van Passionate Bulkboek verbetert de komende jaren niet wat betreft risicospreiding. Het eigen inkomstenaandeel daalt en de subsidieafhankelijkheid stijgt. Positief is wel dat Passionate Bulkboek al verzekerd lijkt te zijn van de meerjarige toekenning van het Nederlands Letterenfonds en Stichting Lezen. Het subsidieaandeel van de gemeente Rotterdam stijgt in de begroting van 15 procent naar 26 procent van de totale baten; Passionate Bulkboek onderbouwt dat door te stellen dat het subsidieniveau al eerder had moeten meestijgen met het niveau dat de landelijke subsidieverstrekkers van de organisatie hanteren. De commissie kan die onderbouwing niet beoordelen. De stichting

blijft zich voldoende inspannen om cofinanciering te vinden, met in eerste instantie een focus op de publieksinkomsten.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Productiehuis FLOW

Advies: positief, buiten budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 138.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 202.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“In het plan valt te lezen hoe FLOW zich in de afgelopen periode staande heeft gehouden in het culturele veld, is verhuisd naar een groter pand en zo is uitgegroeid tot een stevige middenvelder. FLOW heeft zich komende vier jaar als doel gesteld deze positie in Rotterdam te verstevigen. We leggen in het plan uit wat de werkwijze en methodiek is. FLOW werkt (met de Hip Hop fundamenteën als uitgangspunt) aan het tot stand brengen van kwalitatief hoogstaand interdisciplinair theater, door middel van crossovers en cocreatie met autodidacte en professionele talenten, voor een gemixt publiek. FLOW geeft daarbij talenten met diverse achtergronden zonder kunstvakopleiding, een kans om zich te ontwikkelen als podiumkunstenaar en/of cultureel ondernemer, on en off stage.

FLOW biedt dit ‘divers’ podiumtalent een tweejarig traject, waarbij zij zowel productioneel als artistiek worden ondersteund. Met onderzoek, training en coaching stroomt het talent door naar het professioneel circuit en/of het (kunstvak)onderwijs. Het traject is gekoppeld aan twee soorten artistieke activiteiten. Enerzijds zijn er de Rotterdamse lineupshows, (o.a. Flow Unplugged, Flowerty, Charlois Flows, Flowtime, BHAWTM) waar het talent eigen materiaal aan een publiek toont. Anderzijds ontwikkelt FLOW avondvullende signatuurvoorstellingen en concerten met het gehele team, inclusief de talenten. FLOW richt zich in het traject op het trainen van makers, producenten, technici, dramaturgen, vormgevers en marketeers met een biculturele achtergrond, waaraan in het veld een grote behoefte is.

Naast deze activiteiten richt FLOW haar aandacht de komende tijd op het ontwikkelen van een nieuw podium en ontmoetingsplek in Rotterdam Zuid: ‘The Capital FLOW 5314’. Dit podium biedt ruimte aan de producten van gevestigde en beginnende makers en is tevens een plek waar dit talent, buurtbewoners en nieuw publiek elkaar kunnen ontmoeten in een ontspannen omgeving. Naast de lineupshows, staan voor de komende jaren zogenaamde ‘signature voorstellingen’ gepland. Deze voorstellingen worden gemaakt met het hele team. Zowel artistiek als productioneel, wordt gewerkt met jonge en senior podiumtalenten op de vloer en met jonge en senior medewerkers achter de schermen. De voorstellingen gaan in première in Rotterdam (Theater Zuidplein) en maken vervolgens een landelijke tournee. De avonden worden ondersteund door een context programma en educatief materiaal dat door de semi-professionele makers vooraf in de theaters of op scholen wordt gegeven.

Ten slotte wordt er in het plan aandacht geschonken aan de Codes en Governance en hoe Productiehuis FLOW een bijdrage levert aan deze belangrijke gemeentelijke beleidspunten.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Stichting Silverline, Productiehuis FLOW (hierna FLOW) heeft in korte tijd naam gemaakt in het Rotterdamse culturele veld. De commissie is onder de indruk van de manier waarop de droom van de artistiek leider Y.M.P. (Mich Simons) is gerealiseerd; in korte tijd en bewust samen met het team, de FLOW community. FLOW is door de tijd heen een steeds belangrijker partner in de ontwikkeling van talent geworden, zowel artistiek als productioneel. In het meerjarenbeleidsplan valt bovendien terug te lezen hoe FLOW de afgelopen vier jaar is gegroeid op inhoudelijk en organisatorisch vlak. Het team van FLOW bestaat uit grotendeels autodidacte makers die synchroon aan FLOW zijn geprofessionaliseerd. Stichting Levels bijvoorbeeld heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een belangrijk platform voor spoken word in de stad en is afkomstig uit 'de stal' van FLOW. De talenttrajecten worden op maat gemaakt, met aandacht voor het scheppen van de goede randvoorwaarden. De lijst met namen van coaches en gastdocenten overtuigt.

Toch leeft er enige zorg in de commissie. FLOW werkt met jongeren die worstelen met gedragsproblematiek. In het plan wordt onvoldoende zichtbaar gemaakt of de organisatie over de competenties beschikt om met deze kwetsbare groep te kunnen werken. De begeleiders zijn veelal ervaringsdeskundige, wat te prijzen valt, maar professionele competenties voor het omgaan met deze specifieke doelgroep lijken te ontbreken. Een soortgelijk kwestie speelt bij het aan de kaak stellen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, dat meermalen in het plan benoemd wordt. De commissie waardeert het initiatief, maar vraagt zich af of de organisatie gekwalificeerd is om hiermee aan de slag te gaan.

Ten slotte is het een ambitie om in-house producties op te zetten. De argumentatie voor en urgentie van het opzetten van deze nieuwe tak wordt de commissie niet helder: FLOW heeft de afgelopen jaren laten zien producties goed extern te kunnen wegzetten, in samenwerking met relevante podia, dus waarom een eigen podium?

De autodidacte maker weet FLOW goed te vinden met de vele producties die op verschillende plekken in de stad terug te vinden zijn. FLOW creëert cross-overs tussen hiphop en het "Westerse canon in het theater". Daarbij claimt de aanvrager ook het 'reguliere' cultuurpubliek aan zich te binden. Het wordt de commissie echter niet duidelijk hoe FLOW de high-end theaterbezoeker wil (blijven) bereiken, als er juist afstand wordt genomen van de meer gevestigde theaters als Theater Zuidplein en de Doelen – en daarmee van de marketingafdelingen die daar onderdeel van vormen. De commissie waardeert in dit kader de contextprogrammering die ontwikkeld wordt in samenwerking met Theater Zuidplein, en ertoe dient om het programma toegankelijker te maken. Ten aanzien van de deelnemers vraagt de commissie zich af of de twee 'selecties' (screening door vier professionals en daarna een elevator pitch) geen ongewenste drempels opwerpen.

FLOW werkt multidisciplinair en zoekt in het aanbod naar crossovers tussen hiphop en klassieke cultuur. FLOW blijft dicht bij de eigen oorsprong, met respect voor de hiphoptraditie. Dat is een heldere signatuur binnen het aanbod van talentontwikkelaars. De opbouw van het talentontwikkelingsprogramma wordt goed toegelicht. FLOW richt zich ook op talenten op andere vlakken, zoals productie, techniek en marketing. In de doorstroommogelijkheden voor deelnemers zit weinig diversiteit: dat is het podium. De commissie krijgt weinig beeld bij hoe het tweejarige traject er inhoudelijk uit ziet.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Binnen de sector werkt FLOW samen met diverse andere organisaties voor talentontwikkeling. Wat die samenwerking behelst wordt echter niet duidelijk. Duidelijk is dat de samenwerking gebeurt op basis van wederkerigheid, maar wat de rolverdeling en de meerwaarde is wordt niet benoemd. Daarbij is de aandacht voor samenwerking met de partners met wie de crossovers worden ontwikkeld opvallend summier. Domeinoverstijgende samenwerking vindt plaats met het onderwijs. In het meerjarenbeleidsplan ontbreken samenwerkingen met maatschappelijke en welzijnsorganisaties; dat is met het oog op de doelgroep opvallend.

De cross-over (veelal tussen hiphop en 'klassieke' kunstvormen) is een van de voornaamste elementen die door FLOW genoemd wordt onder het kopje 'Innovatie'. De commissie acht dat niet per definitie vernieuwend als er geen innovatieve technieken, benaderingen of methoden worden toegepast die de traditionele grenzen overstijgen en nieuwe wegen verkennen. Dat laatste ziet de commissie te weinig.

De organisatie geeft aan dat ze een geheel eigen wijze van produceren heeft, gericht op het samenbrengen van mainstream publiek en een jonge urban community. Daar ziet de commissie onvoldoende overtuigende onderbouwing van. Ten slotte ziet FLOW een innovatief principe in het werken met autodidacte professionals en kwetsbare jongeren, maar daarin is de aanvrager inmiddels niet meer onderscheidend binnen de stad.

FLOW is ontstaan vanuit de behoefte aan een ontwikkelplek voor autodidacte talenten die binnen het reguliere circuit geen plek konden vinden. Dit zijn de oprichters van FLOW zelf, en zij zijn in dezen dus ervaringsdeskundigen. De opzet van de organisatie is laagdrempelig en trekt nieuwe autodidacte makers aan voor wie het reguliere circuit buiten bereik lijkt. Waar verschillende organisaties proberen naast het 'reguliere' culturele publiek ook de doelgroep licht te bereiken, doet FLOW dit andersom. De doelgroep licht weet FLOW goed te vinden en de organisatie zegt met haar artistieke producties ook het 'reguliere' culturele publiek te trekken. Het is jammer dat die claim echter niet onderbouwd wordt door de aanvrager. Evenmin wordt in het plan aangetoond of deze kruisbestuiving inclusief van aard is.

De commissie waardeert de intersectionele blik op diversiteit en inclusie, die tot behartigenswaardige initiatieven leidt, zoals de inzet van een gebarentolk en het

toegankelijk maken van de website voor mensen met een visuele beperking. Artistiek gezien wil FLOW in de aankomende periode aan de slag met twee festivals in het buitenland, een in Manchester en een in New York op het gebied van spoken word theater. Deze ontwikkeling staat nog in de kinderschoenen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Het is bemoedigend om te zien dat FLOW actief nadenkt over het toepassen van een cao voor autodidacten zonder opleiding. De stijgende personeelskosten die met fair pay samenhangen compenseert FLOW onder meer door in de komende periode minder te gaan produceren. Dat is – met het oog op de huidige onderbetaling – legitiem. Ook het streven naar een Broodfonds om een gezondere sector te behouden, toont dat de organisatie proactief is in het vinden van innovatieve oplossingen voor de uitdagingen binnen de sector, zoals het waarborgen van financiële zekerheid en sociale bescherming voor zelfstandige kunstenaars.

De beschreven stappen ten aanzien van de Governance Code Cultuur tonen een serieus commitment om te werken aan verantwoord bestuur. De naleving van de Code Diversiteit & Inclusie is op de onderdelen partners en met name personeel summier.

Voor de commissie is het lastig om zicht te krijgen op de zakelijke kwaliteit, omdat informatie verspreid staat over verschillende documenten en over het algemeen beknopt is. Zo bestaat de jaarrekening 2022 uit slechts twee pagina's en een pagina grondslagen. In de jaarrekening valt het hoge percentage beheerslasten op, waarvan het merendeel uit personeelslasten bestaat. Die worden niet toegelicht, evenmin als de andere posten. De activiteitenlasten bestaan met name uit personeelslasten inhuur.

In de toelichting op de meerjarenbegroting 2025-2028, opgenomen in het meerjarenbeleidsplan, wordt aangegeven dat de structurele financiering van de gemeente nodig is om te professionaliseren en de fair pay-gedachte waar te kunnen maken. Dat laatste wordt duidelijk benoemd in de toelichting: de organisatie doet haar best om alle medewerkers, geschoold of niet, in te schalen. FLOW belooft ook de semi-professionals (talenten in het leertraject), door ze € 50 per repetitiedag en € 120 per uitvoering te betalen. De commissie kan niet beoordelen of dat conform fair pay-vereisten is, maar waardeert dat de veelal autodidacte talenten hun werk beloond zien.

De financieringsmix is sterk afhankelijk van subsidies, hetgeen niet opvallend is bij organisaties met talentontwikkeling als kernactiviteit. Het valt op dat private middelen een beperkte rol spelen in de financieringsmix. De publieksinkomsten (recettes en uitkoop) zijn daarentegen vrij positief ingeschat voor een talentontwikkelingsplek ten opzichte van 2022, maar de toelichting geeft aan dat die inkomsten de afgelopen jaren sterk gestegen zijn. FLOW voert ook commerciële activiteiten uit en neemt haar “jonge talenten mee in het adagio van commercieel geld verdienen, om cultureel mooie dingen te doen”.

De Rotary en de Rabobank betalen commerciële prijzen voor artistieke opdrachten die worden uitgevoerd door het professionele team samen met jonge talenten. Commerciële inkomsten vormen echter geen noemenswaardig onderdeel van de begroting.

Ten slotte valt op dat een risicoanalyse van het productiehuis ontbreekt. Tegenvallende publieksinkomsten en het wegvallen van subsidies worden wel als bedrijfsrisico genoemd. De risicobeperkende maatregel is volgens FLOW dat de organisatie en haar makers verbonden zijn aan andere (commerciële) sectoren om daarmee middelen te genereren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau uit het door FLOW genoemde 'groeiplan' van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 49.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 82.272,-

Samenvatting van de aanvraag

“De vereniging Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest heeft zich in de periode 2021-2024 kunnen handhaven en ontwikkelen als grootste aanbieder van muzikaal samenspel in Rotterdam en omgeving. In 2022 vierden we onze 50ste verjaardag met een dag met pop-upconcerten in de stad en een lustrumfestival in De Doelen. We grepen diverse kansen om educatieprojecten om te buigen naar structureel aanbod rondom 3 scholen in Rotterdam e.o.

Missie: Rotterdam is vele orkesten: Jeugdorkesten met muzikalent van 6 tot 26 maken de stad mooier en rijker!

Visie & ambitie: De Vereniging gelooft in de kracht van jonge musicerende Rotterdammers, die vanaf de kennismaking met een strijk-, blaas- of slagwerkinstrument bij een van de RJSO-orkesten of initiatieven de kans krijgen zich binnen de context van een orkest te ontwikkelen als individu en als speler. Zij ontwikkelen zich muzikaal en sociaal en leren nieuwe competenties (zoals organiseren) binnen de vereniging.

Strategie en aanpak: De Vereniging biedt straks op 6 niveaus de mogelijkheid om in orkestverband te musiceren: De Schoolorkesten, de Jeugd Strijkers Ensembles, het Junioren Orkest, het Jeugd Symfonie Orkest, het Young Talent Orchestra (vanaf 2024) en het Studenten Orkest. Daaromheen biedt zij jaarlijks diverse cursussen ter verdieping, verbreding en kennismaking aan in haar Orkestacademieprogramma.

In de planperiode 2025-2028 heeft de Vereniging drie belangrijke speerpunten en doelen:

- 1. Instroom en bereikbaarheid vergroten*
- 2. Talentontwikkeling intensiveren*
- 3. Zichtbaarheid vergroten*

Ons aanbod binnen de talentontwikkelingsketen richt zich op het ontwikkelen en bekwamen van muzikale vaardigheden. We bieden in aanloop daarnaartoe aanbod in de kennismakingsfase. We geven ervaring mee om uit te stromen naar de beroepspraktijk of orkestaanbod voor volwassenen in de vrije tijd.

De Vereniging is er voor alle Rotterdammers en is op meerdere plekken in en om Rotterdam zichtbaar en bereikbaar. Daarmee bereiken we ook relatief veel ‘light users’. We zijn er om structureel waarde toe te voegen voor jongeren als culturele instelling in de vrije tijd. Vanuit de ‘clubliefde’ en kameraadschap verbindt de vereniging jongeren met elkaar en is ze van waarde voor de stad.

De Vereniging heeft als kernfilosofie om klassieke muziek binnen de jongerencultuur een plek te geven / relevant te maken door deelname en bezoek te stimuleren.

De Vereniging heeft een solide positie binnen het Rotterdamse cultuuraanbod in de vrije tijd. We versterken onze educatieve activiteiten voor jonge kinderen en vergroten de zichtbaarheid van onze meer gevorderde ensembles. We maken de vereniging meer aantrekkelijk voor muzikaal talent met de Orkestacademie. Samenwerking met partners is essentieel om onze positie in Rotterdam te bestendigen en verstevigen.

De Vereniging hecht waarde aan een eerlijke en transparante organisatie. De nadruk ligt op het creëren van een evenwichtige en veilige omgeving voor alle betrokkenen. Daarom heeft de vereniging zich gecommitteerd aan de Fair Practice Code, de Code Cultural Governance en de Code Diversiteit en Inclusie.

De kracht van de Vereniging bestaat in de mogelijkheid om de orkesten met elkaar te combineren in verschillende presentaties. De vereniging programmeert 13 producties per jaar en gemiddeld 21 presentaties.

Rotterdam is (en blijft) vele orkesten!”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. In het meerjarenbeleidsplan komt een vereniging naar voren met veel ervaring in en hart voor muziek. Het Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest (hierna: RSJO) biedt kinderen en jongeren de mogelijkheid om in de vrije tijd in een orkest te spelen. De dirigenten en docenten lijken, mede gezien het lange bestaan, goed toegerust voor hun taak. RJSO doet wat het moet doen en doet dat goed. De vereniging bestaat ruim vijftig jaar en draait op vrijwilligers. RJSO biedt haar leden een complete leerlijn aan, van eerste noot tot activiteiten voor de gevorderde amateurmusicus.

In de afgelopen periode heeft het RSJO op onderdelen werk gemaakt van de ontwikkeling en implementatie van een artistieke visie. Er is een orkestacademie en een Young Talent Orchestra toegevoegd en voor deze periode staat de aanstelling van een programmeur op de planning. Wellicht is het vanwege het ontbreken van een dergelijke functionaris dat de commissie nog niet echt een concreet beeld krijgt van de ambities op het gebied van de artistieke inhoud. Over de kwaliteit van de klank en het uitvoeringsniveau van de verschillende orkesten bestaat geen twijfel, maar de commissie had in het meerjarenbeleidsplan graag meer informatie willen zien over de artistieke inhoud.

De instroom is de afgelopen periode toegenomen van 150 naar 200 kinderen en jongeren tussen de 6 en 26 jaar oud. Daaruit kan afgeleid worden dat RJSO een groep kinderen en jongeren aanspreekt. De commissie mist informatie over de inhoud waarmee kinderen

en jongeren geworven worden en had meer achtergrond willen hebben bij samenspelen en symfonisch musiceren. Wat spelen de orkesten en waar zijn keuzes op gebaseerd? Er wordt niet gereflecteerd op de niet al te vanzelfsprekende positie die symfonische muziek inneemt in de belevingswereld van jongeren. De vereniging zegt klassieke muziek bij hen relevant te maken door crossovers te ontwikkelen en maatschappelijke thema's te behandelen, maar de commissie leest nergens hoe dat plaatsvindt. Hoewel de wens om de instroom te vergroten en te verbreden vaak genoemd wordt, ontbreekt het aan een uitgewerkte strategie: events worden genoemd als kans om zichtbaar te worden in de wijken. Dat is – als nieuwe aanwas het doel is – weinig overtuigend. Dat is spijtig, want het evidente belang van muziek leren maken en samenspelen in orkesten komt duidelijk naar voren in het meerjarenbeleidsplan.

De commissie ziet het als positief dat het RSJO bijna de hele keten onder zijn hoede heeft. Het RJSO werkt vanuit een heldere opbouw; de doorstroom van de musici wordt gefaciliteerd tot aan de vakopleidingen. Het RJSO wil de “brug slaan tussen de rijke tradities van symfonische muziek en de levensstijl van jongeren van vandaag.” Dat is een oorspronkelijke en urgente visie, die – zoals eerder benoemd – onvoldoende concreet is uitgewerkt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Het RJSO richt zich op partnerschappen binnen het muzikale ecosysteem in Rotterdam en de regio. Ten behoeve van het cultuuronderwijs heeft RJSO zitting in de Muziekcoalitie; voor het voorzien in talentontwikkeling sloot de vereniging convenanten met het Hellendaal Muziekinstituut en het Rotterdams Philharmonisch Orkest.

De diversiteit in de partnerschappen op het gebied van cultuureducatie in het algemeen en muziekeducatie in het bijzonder is wat beperkt: Music Matters en Villa Zebra (die in hun respectieve meerjarenplannen ook naar RJSO als partner verwijzen) vormen daar een welkome uitzondering op. Voor de aankomende planperiode wil RJSO kijken of er een uitbreiding van partnerschappen mogelijk is binnen andere culturele disciplines; een nadere precisering daarvan ontbreekt, evenals een waarom. Er is geen sprake van samenwerking met andere domeinen, behalve met het onderwijs.

RJSO noemt onder innovatie met name de noodzaak van het aanstellen van een programmeur die er onder meer voor moet zorgen dat de orkesten zich kunnen presenteren op festivals. De commissie ziet daar een poging in om (symfonische) klassieke muziek aantrekkelijker te maken voor een breder publiek, maar had daartoe meer van de vereniging verwacht. Het betrekken van de leden bij de online marketing en communicatie via sociale media is een stap voorwaarts; een overkoepelende strategie lijkt evenwel te ontbreken.

Ook de orkestacademie wordt benoemd als vernieuwend. De academie zorgt ervoor dat deelnemers kunnen leren buiten orkestverband om. Zo is er sprake van een grotere

differentiatiemogelijkheid tussen de deelnemers en neemt de druk op de (repetitietijd van de) orkesten af. Daar heeft de commissie waardering voor.

De commissie ziet een vereniging die vooral inclusief is voor de eigen leden. RJSO noemt in dit kader dat er sprake is van instroom vanuit schoolorkesten, dat er geen audities zijn, dat kinderen worden ingedeeld op inschatting van niveau en dat er via SKVR mogelijkheden zijn om tegen gereduceerd tarief of gratis mee te doen, maar gaat voorbij aan de vele drempels die er in de periode voorafgaand aan de aanmelding zijn. Er lijkt sprake van een natuurlijke selectie van kinderen die al een instrument spelen en met westerse klassieke muziek in aanraking zijn gekomen. Dat is over het algemeen een groep kinderen uit bevoorrechte milieus.

In het plan worden initiatieven genoemd die zouden moeten leiden tot een grotere toegankelijkheid. Zo komen er nieuwe schoolorkesten bij; waar en waarom blijft onduidelijk. Ook worden kennismakingscursussen, introductiedagen en open repetities aangeboden voor niet-leden, maar wie de doelgroep is en hoe die bereikt moet gaan worden blijft onbenoemd.

Positief is het convenant tussen RJSO en SKVR, dat deelname aan de orkesten toegankelijk maakt voor SKVR-leerlingen zonder extra kosten. De vereniging claimt relatief veel light users te bereiken, maar noemt onder de achterban geen van die groepen, en licht ook niet toe hoe deze groepen benaderd of geworven worden. RJSO onderneemt volgens de commissie onvoldoende om ook kinderen en jongeren te betrekken die niet van huis uit gestimuleerd worden.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Het is opvallend dat er in het meerjarenbeleidsplan geen reflectie plaatsvindt op de Code Diversiteit & Inclusie op het onderdeel personeel. De diversiteit van bestuur, medewerkers en betrokken professionals krijgt nauwelijks aandacht. Ook de aandacht voor de Fair Practice Code is zeer summier; het beeld blijft daardoor algemeen. In de naleving van de Governance Code Cultuur is het beeld positiever; er lijkt alleen geen zelfevaluatie plaats te vinden. Op twee van de drie codes scoort het RJSO zwak. De codes lijken bij de vereniging niet goed geborgd te zijn. Niettemin geven de aanvraag, de activiteiten en het trackrecord van de vereniging voldoende blijk van kwaliteit om uitvoering te geven aan de plannen.

De vereniging is georganiseerd volgens het bestuursmodel. Daarbij bedient het bestuur zich van een team vrijwilligers buiten het bestuur (veelal ouders/verzorgers van leden en leden zelf) dat via commissies de activiteiten van de vereniging helpt realiseren. De verslaglegging is goed met uitgebreide toelichting, ook op de financiën. De vereniging is efficiënt en effectief. Slechts 3 procent van de lasten betreft beheerlasten en de totale begroting is gezien de hoeveelheid activiteiten relatief laag.

De eigen inkomsten dalen van 77 procent in 2022 naar 65 procent in 2025-2028, maar blijven hoog.

De ambities van RSJO (verdieping en verbreding van aanbod; professionalisering; en vergroting van de zichtbaarheid) zijn goed vertaald naar de begroting.

De financieringsmix is in orde, al had de commissie graag gezien dat er aanspraak gemaakt wordt op de subsidieregelingen voor amateurverenigingen die in de nasleep van de coronaperiode zijn opgetuigd om het Nederlandse verenigingsleven te ondersteunen. Contributies van de leden zijn een belangrijke bron van inkomsten; de vereniging stelt zichzelf voor de uitdaging om het ledenaantal te laten groeien van 200 (2024) naar 340 (2025-2028). In de verhuizing naar de Muziekwerf ziet de commissie wel kansen, maar in het programma en de marketingstrategie niet zozeer.

Er is geen specifieke fondsenwerver betrokken. Gezien de profielschets van het bestuur lijkt het erop dat dit een taak is van de penningmeester. Een sterk bestuur, dat bereid is te investeren, is cruciaal voor deze organisatie.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Rotterdams Wijktheater

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 635.900,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 646.115,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Rotterdams Wijktheater is een communityartsgezelschap dat theater maakt met, voor en door Rotterdammers wiens verhalen onderbelicht zijn en die niet vanzelfsprekend met theater in aanraking komen. We doen dit vanuit de diepe overtuiging dat ieder mens het recht heeft zich artistiek en cultureel uit te drukken, én vanuit de overtuiging dat kunst - en vooral community art - de kracht bezit om onze verbeeldingskracht en empathie aan te wakkeren en verschillen tussen belevingswerelden te overbruggen.

Met onze artistieke communityprojecten geven we al 32 jaar ruimte aan nieuwe verhalen, nieuwe talenten en een nieuw publiek, en met ons International Community Arts Festival (ICAF) ondersteunen we de nationale en internationale communityartssector en de ontwikkeling van nieuw communityartstalent. Ook ontwikkelden we afgelopen jaren een nieuwe werkwijze die sterker op sociale impact gericht is. Zo speelden we onze voorstelling Verloren Onschuld over het toeslagenschandaal niet alleen in alle wijken van de stad, maar ook bij de belastingdienst, voor gemeenten en voor ministeries. In 2023 organiseerden we voor de 9e keer het ICAF; het grootste en best bezochte internationale communityartsfestival ter wereld. Dit keer met een nóg groter stadsprogramma en een uitgebreider participatief programma.

In de komende jaren zetten we onze participatieve op impact gebaseerde werkwijze voort. Vanuit het thema RUIMTE ontwikkelen we wijkprogramma's, communitylocatievoorstellingen en tourneevoorstellingen. Met het wijkprogramma De Oefenruimte ontwerpen en regisseren we creatieve, participatieve bijeenkomsten waarin we met wijkbewoners verkennen hoe we ons tot elkaar verhouden en met het wijkprogramma De Portretten ontwikkelen we kleinschalige voorstellingen met bijzondere mensen uit de wijk. De verhalen die we in de wijken hebben opgehaald vertalen we samen met onze deelnemers vervolgens naar jaarlijkse communitylocatievoorstellingen met de werktitels RUIMTE 1, 2, 3 en 4. Daarmee verbinden we de verhalen uit verschillende wijken aan elkaar, maken we het thema RUIMTE specifiek en analyseren we wat deze persoonlijke verhalen met elkaar gemeen hebben. Deze locatievoorstellingen zijn vervolgens een aanleiding voor de volgende stap in onze impact ladder; de tourneevoorstellingen waarmee we de systeemwereld betreden. Met de tourneevoorstellingen tillen we de verhalen de wijk en de stad uit en spelen we op plekken binnen institutionele ruimtes waar de verhalen een katalysator kunnen zijn voor systemische verandering. Met ons ICAF-programma leveren we een belangrijke bijdrage aan de talent- en sectorontwikkeling van nationale en internationale community arts en aan de bredere culturele sector die zich steeds meer richting participatieve en inclusieve kunst beweegt.

Daarvoor ontwikkelen we nieuwe makersprogramma's en organiseren de 10e editie van het ICAF-festival in maart 2026.

Het Rotterdams Wijktheater heeft zich in de afgelopen jaren geprofessionaliseerd en doorontwikkeld. We hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de inclusiviteit van de Rotterdamse en Nederlandse culturele sector doordat we de zogenoemde 'light users' betrekken en als publiek weten te bereiken. Met de steun van de gemeente willen we ook de komende jaren onze inclusieve, toegankelijke en impactvolle programma's blijven uitvoeren en ruimte blijven geven aan onderbelichte verhalen en ongeziene talenten uit de wijk."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Het Rotterdams Wijktheater is een bekende speler binnen de podiumkunsten op het gebied van *community arts*, specifiek voor de discipline theater. Hun werkwijze vertrekt vanuit de verhalen van bewoners; vanuit nauw contact en een vertrouwde omgeving worden die vertaald naar voorstellingen. Daarnaast is het Rotterdams Wijktheater de organisator van het International Community Arts Festival (ICAF).

Ten aanzien van het programma en de activiteiten voor de stad wordt de methodiek die het Rotterdams Wijktheater hanteert helder uitgelegd. Het vakmanschap van het Rotterdams Wijktheater staat voor de commissie buiten kijf: het spreekt uit het goed geformuleerde plan, uit 32 jaar ervaring, uit het bereik en de brede maatschappelijke inbedding. Het getoonde en beschreven vakmanschap betreft met name het resultaat van een outreach-methodiek, en van een maakproces. Voor de beoordeling van de talentontwikkelings- en cultuureducatieve kwaliteiten van het Rotterdams Wijktheater ontbreken de aanknopingspunten goeddeels. Dat terwijl er wel bewijslast is: deelnemers stromen door naar kunstvakopleidingen of gezelschappen en dragen bij aan de versterking van *community arts*. Maar onduidelijk is wat wijkbewoners die deelnemen nu eigenlijk leren en welke methodiek er ligt onder de vier fases van talentontwikkeling die worden geschetst. Dat zijn voor de commissie belangrijke vragen, die niet of onvoldoende worden beantwoord. De geringe aandacht in het plan voor de positie en het leerproces van de individuele wijkbewoner leidt ook tot vragen in hoeverre er aandacht is voor sociale veiligheid. Daar gaat de commissie nader op in onder inclusiviteit.

Het vergt een specifieke aanpak om inhoudelijk kwalitatieve en artistieke projecten te ontwikkelen in wijken met, voor en door Rotterdammers die niet vanzelfsprekend met kunst in aanraking komen. Het Rotterdams Wijktheater heeft zich hierin gespecialiseerd. Achter de outreach-aanpak zit een duidelijke visie (het scheppen en vormgeven van artistieke ruimte voor onderbelichte verhalen en authentieke talenten) en tactiek: deelnemers zijn mede-eigenaren van het project en bepalen met hun persoonlijke verhaal de inhoud. Er wordt veel tijd en energie gestoken in het opbouwen van een vertrouwensband en de groepsdynamiek. Elk thema of project ontstaat vanuit een vraag of een opvallend thema uit eerdere *community*-projecten of eerdere ontmoetingen.

De commissie vraagt zich of in hoeverre er op deze manier voldoende garantie is voor een bottom-up benadering. Gaat het Rotterdams Wijktheater actief op zoek naar nieuwe groepen? Hoe krijgen bewoners die nog geen deel uitmaken van de community de kans om thema's aan te dragen? De uiteindelijke keuze voor de thematiek gebeurt, zoals nu beschreven, door de medewerkers van het Rotterdams Wijktheater.

Het Rotterdams Wijktheater heeft de afgelopen jaren een goede keuze gemaakt om zich ook te richten op stakeholders en *decision makers* die een bepalende rol (kunnen) spelen in de met de voorstelling geadresseerde opgaves. De organisatie wil daarmee de impact vergroten. Daarnaast wil de organisatie een groter algemeen publiek aanspreken. Een communicatieplan daartoe ontbreekt echter.

Enige zorg is er bij de commissie over het feit dat het Rotterdams Wijktheater weg lijkt te bewegen van de artistieke inhoud. Hoewel het maakproces helder is toegelicht, ontbreekt een visie op het resultaat: wat voor theater wil het Rotterdams Wijktheater maken? De organisatie benoemt wel dat ze met diverse artistieke partners willen samenwerken, maar het waarom is niet beschreven. De commissie verwacht van het Rotterdams Wijktheater ook een eigen, sterke artistieke signatuur.

De oorspronkelijkheid van het Rotterdams Wijktheater schuilt al decennia in het bieden van een podium voor verhalen die onderbelicht blijven. De oorspronkelijke missie en doelen hebben nog niets aan actualiteit of waarde ingeboet.

“Als het gaat om de artistieke kwaliteit streven wij (...) naar waarachtigheid, verbeeldingskracht en authenticiteit.” Daarmee verwijst de organisatie naar de verhalen die ze ophaalt. De commissie krijgt uit het plan echter weinig zicht op de artistieke vertaalslag van de verhalen naar het podium. De commissie baseert zich in haar beoordeling van de artistieke kwaliteit mede op de productiesubsidies die de organisatie van het Fonds Podiumkunsten ontvangt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Het Rotterdams Wijktheater streeft duidelijk naar het verbinden van diverse gemeenschappen en het creëren van ontmoetingsplaatsen waar mensen van verschillende achtergronden samenkomen. Dit draagt volgens de commissie bij aan een veerkrachtige en inclusieve stads cultuur. Samenwerking vindt plaats op wijk-, stads-, nationaal- en internationaal niveau. Op ieder niveau wordt er met andere partners samengewerkt die binnen de verschillende activiteiten een andere rol innemen. Het delen van lokale verhalen op nationale en internationale podia vergroot de zichtbaarheid van de stad als cultureel diverse gemeenschap.

De thema's die het Rotterdams Wijktheater behandelt zijn sterk gerelateerd aan grootstedelijke (en landelijke) vraagstukken. Het meerjarenbeleidsplan laat zien dat dat ook in de toekomst zo blijft en dat de verbinding met andere domeinen als het sociale

domein en onderwijs alleen maar sterker zal worden. Een punt van aandacht is dat binnen het culturele domein weliswaar vele partners worden genoemd, maar dat hun rol veelal onduidelijk is of beperkt lijkt tot het bieden van een podium.

De commissie ziet (aanzetten tot) artistieke en inhoudelijke vernieuwing. Zo is er waardering voor het plan om uit te gaan van een overkoepelende, in plaats van ad hoc thematiek. 'Ruimte' is daarvan een aansprekend voorbeeld.

Interessant is ook hoe de organisatie zich (inter)nationaal wil profileren; onder meer met locatievoorstellingen en een landelijke tournee. Dat is binnen het genre van *community theatre* vernieuwend te noemen; het schuurt met de focus op de lokale community die binnen de discipline enigszins gebruikelijk is. Talentontwikkeling lijkt in deze ambitie – afgezien van het verbreden van de uitvoeringsmogelijkheden – geen rol te spelen.

De grotere focus op impactproductie is niet per se innovatief, maar nog steeds enigszins vernieuwend binnen de theatrale praktijk. Door middel van impactproductie, waaronder een gericht beleid om specifieke doelgroepen aan zich te verbinden, wil het Rotterdams Wijktheater bijdragen aan de oplossing van brede maatschappelijke vraagstukken. Dat valt te prijzen.

Het Rotterdams Wijktheater richt zich sterk op diversiteit, inclusiviteit en toegankelijkheid; het laatste vormt een speerpunt in de strategie. Door ruimte te bieden aan diverse stemmen en verhalen, bevordert de organisatie sociale gelijkheid: de activiteiten worden gemaakt 'door' en niet 'over'. De outreach-programma's en samenwerkingsverbanden met gemeenschapsorganisaties tonen een diepgaande betrokkenheid bij de inwoners van de stad. De organisatie slaagt erin om de oorspronkelijke doelgroep en deelnemers – wijkbewoners die zich veelal onvoldoende gehoord of gerepresenteerd voelen – stevig aan zich te binden. Deelnemers uit de doelgroep licht hebben daarin een substantieel aandeel.

In de commissie leeft desalniettemin enige zorg, die betrekking heeft op de wijze waarop er met de veelal kwetsbare doelgroep wordt omgegaan. In het plan staat niet of er wordt getoetst of (individuele) deelnemers ertegen opgewassen zijn dat hun verhaal openbaar wordt gemaakt; of ze bewustgemaakt worden van de consequenties daarvan; of er sprake is van nazorg nadat het programma is afgerond.

Daarop aansluitend, en preluderend op de beoordeling op 'organisatie': het Rotterdams Wijktheater is de afgelopen jaren begonnen met het voeren van interne gesprekken rondom *safe practice*, waarin wordt besproken hoe om te gaan met grensoverschrijdend gedrag van welke aard dan ook. Medewerkers kunnen vermoedens van misstanden en onregelmatigheden bij de bestuurder of vertrouwenspersoon melden. De positie van de deelnemer ontbreekt hier. Dat bevestigt de commissie in de zorg omtrent de doelgroep, overigens zonder dat daar een directe aanleiding toe is.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Het Rotterdams Wijktheater bestaat in de praktijk uit twee teams, die elkaar tijdens grote productiepieken ondersteunen, maar in de dagelijkse praktijk parallel werken. Het vaste team wordt bij grote evenementen aangevuld met freelancers.

De organisatie scoort goed op de codes; de uitwerking van de Fair Practice Code blijft achter. De reflectie op de aandachtspunten en toelichting op de ontwikkeling is beperkt tot de fair pay beloning van de betrokken uitvoerders. Overigens valt op basis van de aangeleverde informatie niet met zekerheid te zeggen of het Rotterdams Wijktheater ook daadwerkelijk aan de fair pay-vereisten voor personeel en zzp'ers voldoet.

De jaarrekening over 2022 is transparant en voorzien van een duidelijke toelichting. Opvallend is het – ook in verhouding tot vergelijkbare instellingen – zeer lage percentage aan eigen inkomsten. Dat is vermoedelijk het gevolg van het streven om de prijs van kaartjes laag te houden en geen uitkoopsommen te rekenen. Ultimo 2022 beschikte de organisatie over ruime financiële buffers voor het opvangen van tegenvallers. De financiële positie was zeer goed.

Ten aanzien van het beeld van de (financiële) bedrijfsvoering voor de komende periode is de commissie kritischer: die roept enkele vragen op. Zo verdubbelen de publieksinkomsten ten opzichte van 2022. De stijging wordt evenwel niet nader onderbouwd en het ontbreekt in het meerjarenbeleidsplan aan een plan om het publieksbereik te vergroten. Dat lijkt ook niet de intentie: de publieksaantallen nemen juist af ten opzichte van 2022. Dat is een lijn met een afname van het aantal presentaties. De prijs van de kaartjes wordt laag gehouden; waar komt die stijging dan vandaan?

Met het oog op de omvang van de toename (van gemiddeld 38 procent) bij de personeelslasten op zowel beheer als activiteiten ten opzichte van 2022 is de toelichting erg summier. Het opgegeven aantal fte's strookt niet met de optelling van de commissie, en een berekening van het uurtarief door het opgegeven budget te delen door het opgegeven aantal uren inhuur geeft een royaal gemiddelde.

Ten slotte staan er fouten in de begroting die een te positief beeld geven van de eigen inkomsten. Zo worden er onder 'overige directe inkomsten' afboekingen op de bestemmingsreserves voor de afschrijving van investeringen opgenomen. Ten eerste is dat niet toegestaan en ten tweede bestaat die bestemmingsreserve niet.

De financieringsmix van het Rotterdams Wijktheater is eenzijdig. De stichting is qua baten vrijwel volledig aangewezen op subsidies. De commissie verwacht daarbij een wat gedegener zakelijke paragraaf. Meer initiatief om de financieringsmix te verbreden zou de positie van de organisatie versterken. Het geheel van meerjarenplan en begroting geeft evenwel voldoende vertrouwen in een gezonde bedrijfsvoering voor de toekomst. Hierin

weegt mee dat de organisatie eind 2022 over stevige financiële buffers beschikte, waardoor de stichting enige ruimte heeft voor het opvangen van tegenvallers.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

SKVR

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 7.731.719,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 8.200.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“SKVR, The Creative Network. Voor de stad. Met de stad.

Cultuuronderwijs en talentontwikkeling zijn een motor voor ontwikkeling. Op kunstgebied wordt je blik verruimd, je fantasie geprikkeld en groeit je creativiteit. Waardevol in een wereld waarin we allemaal wel wat meer verbinding, empathie en perspectief kunnen gebruiken. Maar er gebeurt nog veel meer door actief met cultuur bezig te zijn. Het draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, sociale vermogens, welzijn en gezondheid. Wij zien dat dagelijks bij de vele deelnemers op de plekken waar onze kunstprofessionals actief zijn: op scholen, in de wijken, bij samenwerkingspartners en natuurlijk in onze eigen studio's en ateliers. We zetten ons extra in voor groepen die nu minder toegang hebben tot cultuuronderwijs en talentontwikkeling. Jonge kinderen, kinderen en jongeren in het gespecialiseerd onderwijs, jongeren en ouderen in kwetsbare posities.

The Creative Network: Wij doen dat vanuit een nieuwe rol: SKVR, The Creative Network. Met bijna 700 kunstprofessionals. Zij sluiten aan bij de behoeften van de deelnemers. Wij investeren in hun kwaliteit en binding met het netwerk. Onze rol is, naast uitvoerend, ook faciliterend. We ondersteunen en verbinden partners en pakken waar nodig de regie op programmering. Vanuit ervaring en expertise in actieve cultuurbeoefening leveren wij een positieve bijdrage in de wijken waar het culturele aanbod achterblijft en de uitdagingen groot zijn. Samen met partners uit de culturele sector, het onderwijs, zorg en welzijn, de sport en het bedrijfsleven.

Onderwijs, doorstroom en talentontwikkeling: Met onze innovatiekracht dragen we bij aan de ontwikkeling van het cultuuronderwijs. Van voorschool tot mbo. Met nieuwe programma's als Muziek in de Voorschool, Slim Organiseren en SKVR Tech. Onze samenwerkingen met scholen zijn de afgelopen jaren zowel in aantal als inhoudelijk gegroeid. Ook hier pakken we onze maatschappelijke verantwoordelijkheid door in dialoog programma's te ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van scholen en leerlingen. Als je op school je talent hebt ontdekt, moet je daar na schooltijd mee verder kunnen. Dat faciliteren we samen met partners in de wijk in Wijkcultuurscholen. Voor wie zich verder wil ontwikkelen zijn er talentenklassen muziek. Coalities: Onze wijkverkenner zijn effectief in het verbinden van jongeren met culturele organisaties en het actief betrekken van jongeren. Nieuw zijn de coalities met vier grassrootsorganisaties. Daarin pakken we opgavegericht de uitdagingen in wijken aan. We hebben elkaars expertise nodig om daar een succes van te maken. Gezamenlijk stellen we plannen op en zijn we verantwoordelijk voor uitvoering en resultaten. De organisaties zijn

nu nog geen onderdeel van het Cultuurplan. SKVR vraagt als penvoerder van de coalities de middelen aan via dit Cultuurplan. De coalities hebben de expliciete opdracht om de verbinding met andere domeinen uit te breiden, vooral op het gebied van welzijn en veiligheid. We meten de impact en breiden de financieringsmix uit. Om nog meer te bereiken.

Met dit en nog veel meer zijn wij van onschatbare waarde voor zo'n 100.000 Rotterdammers. Met lef en plezier. Vanuit een open houding en met een diversiteit aan disciplines en activiteiten.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. SKVR is met afstand de grootste speler binnen het domein cultuureducatie en talentontwikkeling in Rotterdam, met aanbod op het gebied van binnen- en buitenschoolse cultuureducatie, en vrijetijdsaanbod. Daarbij zijn ruim 700 kunstprofessionals betrokken.

De commissie is het meest te spreken over de binnenschoolse cultuureducatie van de SKVR. Het budget dat daarvoor wordt ingezet lijkt z'n vruchten af te werpen. Voor de scholen is SKVR een betrouwbare, duurzame, ontzorgende partner. SKVR heeft oog voor de pedagogisch-didactische competenties van de kunstvakdocenten en zorgt voor bij- en nascholing, coaching en intervisie op dit gebied. Ook is er specifieke aandacht voor autodidacte docenten. Door hen ondersteuning en professionalisering te bieden, schept SKVR ruimte voor een diversiteit aan achtergronden en leertrajecten binnen het docentenkorps.

Over de competenties van de vakdocenten op vakinhoudelijk gebied komt de commissie weinig te weten. De artistiek-inhoudelijke vormgeving van de cultuureducatieve activiteiten ligt bij de individuele docent. Dat uitgangspunt valt te waarderen; niettemin mist de commissie een visie en beschrijving van basisvoorwaarden voor de artistieke kwaliteit van de activiteiten.

SKVR heeft alleen al door de hoeveelheid aan activiteiten in de vrije tijd die ze aanbiedt een belangrijke rol in de keten van talentontwikkeling in de stad. De commissie kan zich echter moeilijk een oordeel vormen over de totstandkoming van die activiteiten en het aanwezige vakmanschap, omdat daarover te weinig in het plan staat. Het aanbod is opgesplitst in een gesubsidieerd deel voor kinderen en een ongesubsidieerd deel voor volwassenen.

De zeggingskracht richting de scholen is in orde. Het aanbod voldoet aan kwaliteitseisen voor cultuuronderwijs en sluit aan op de SLO-kerndoelen. De commissie heeft veel waardering voor de activiteiten. Zo ontwikkelde SKVR leerlijnen voor de groepen 1 t/m 8 binnen alle disciplines die ze aanbiedt en stelt deze ook deels beschikbaar aan docenten buiten de SKVR. Daarnaast is er aandacht voor de combinatie van taal- en cultuuronderwijs. Er is een heldere focus op scholen met veel kinderen van laagopgeleide ouders of ouders met een andere thuistaal; SKVR betreft scholen bij de ontwikkeling van

programma's en staat open voor maatwerk, waarbij de school een vraag kan formuleren. SKVR slaagt erin om voor iedere doelgroep goed uit te leggen wat het aanbod is.

In het gehanteerde lesformat bepaalt de docent grotendeels de inhoud van het lesprogramma in overleg met de school. De commissie zou het waarderen als SKVR meebeweegt met instellingen die aanbod ontwikkelen waarin niet alleen de scholen, maar ook de deelnemers meer eigenaarschap krijgen en mee kunnen produceren. In het algemeen lijkt SKVR vooral bezig met het voldoen aan de voorwaarden van de school. Dat is belangrijk, maar de commissie had ook graag meer over vernieuwende aanpakken en inhouden van cultuuronderwijs gelezen en de rol die SKVR daarbij speelt. Ook ontbreekt het in de jaarverslagen aan inhoudelijke reflectie op het aanbod op basis van de waardering van deelnemers, naast aantallen bereikte leerlingen. Wel vinden er evaluaties op schoolniveau plaats. Dat SKVR in de komende periode van plan is te starten met het doen van impactmetingen vindt de commissie positief, al had het eerder mogen gebeuren.

Voor het buitenschoolse aanbod is de zeggingskracht moeilijker te beoordelen. De commissie ziet in de Wijkcultuurscholen een aansprekende, laagdrempelige ontwikkeling. Ook de wijkverkennersaanpak overtuigt, mede dankzij de positieve resultaten uit de evaluatie van het onderzoeksbureau. De zeggingskracht van de 'coalities', een omvangrijke, innovatieve samenwerkingsvorm die SKVR de komende jaren wil uitrollen, moet echter nog blijken en daarover is de commissie kritisch.

Ook als het gaat om de beoordeling van authenticiteit – een eigen, herkenbare aanpak – scoort SKVR het best op haar rol binnen het onderwijs. SKVR ontwikkelt zich daar gestaag. Gestuurd door en in dialoog met de scholen onderzoekt SKVR nieuwe mogelijkheden. Een goed voorbeeld hiervan is de ontwikkeling op het gebied van voorschools cultuuronderwijs in de huidige periode. Vanuit een behoefte van kinderopvangorganisaties en een vraag van de gemeente (Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid) heeft de SKVR een overtuigend en passend programma ontwikkeld: 'Muziek in de voorschool'.

In het vrijetijdsaanbod wordt goed aangesloten bij ontwikkelingen in de sector, al ligt de nadruk wel sterk op muziek. De commissie had graag gezien hoe het met de andere disciplines gesteld is. In de wijken wil SKVR aansluiten op de authenticiteit van de partners in de coalities. Uit het plan wordt onvoldoende duidelijk of, en zo ja hoe, dat op een gelijkwaardige manier kan plaatsvinden.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De SKVR is onderscheidend dankzij samenwerking met een breed scala aan partners binnen andere domeinen zoals onderwijs, zorg, welzijn en sport. De organisatie is een belangrijke partner voor de gemeente, bijvoorbeeld bij de uitvoering van subsidieregelingen als Ieder Kind Een Instrument (IKEI) en projecten als 'Slim organiseren'. Ook op het gebied van de pedagogisch-didactische deskundigheidsbevordering van

vakdocenten, coaching en intervisie en het ontwikkelen van leerlijnen voor het primair onderwijs speelt de SKVR een belangrijke rol.

SKVR wil zichzelf omvormen van ‘instituut naar netwerkorganisatie’ en spreekt daarbij onder meer de ambitie uit om regievoerder en verbinder te zijn voor cultuureducatie in de wijken. Dat roept bij de commissie vragen op.

SKVR vraagt een groot bedrag voor samenwerking aan, waarbij gelijkwaardigheid meermaals wordt genoemd als een speerpunt. Maar kijkend naar het verschil in schaal en financiële slagkracht tussen de beoogde samenwerkingspartners vraagt de commissie zich af hoe gelijkwaardige samenwerking tot stand zou kunnen komen. Daarbij vreest zij ook voor de positie van andere kleine aanbieders in de wijken en daarmee voor de pluriformiteit van het aanbod.

Ook over de rol van verbinder in de wijken heeft de commissie haar twijfels, met name door de dubbelrol van verbinder en aanbieder die SKVR nastreeft. De commissie is er niet van overtuigd dat dit goed samengaat en had hier graag meer reflectie op gezien. Voor een grote speler in het veld met eigen aanbod is een regiefunctie lastig te vervullen in een netwerk met kleinere concurrenten. Een voorbeeld is de samenwerking met Quardin, een grassroots talentontwikkelingsorganisatie die in alle vier de coalities een rol speelt. In de aanvraag lezen we: ‘SKVR vraagt als penvoerder van de coalities de middelen aan via dit Cultuurplan.’ De commissie vindt dat geen verstandige keuze. Een eigen plan van Quardin had de commissie zicht kunnen geven op de geloofwaardigheid van de claim dat Quardin een deel van SKVR’s talentontwikkeling in de wijken op zich kan nemen. Dat inzicht ontbreekt nu.

Een ander bezwaar is dat de rol van intermediair voor het cultuuronderwijs al belegd is bij KCR en dat Cultuur Concreet het cultuuraanbod in de wijken met elkaar en met de doelgroep verbindt. SKVR positioneert zich nu op beide domeinen: dat lijkt de commissie onwenselijk. Beide koepelorganisaties komen in het meerjarenbeleidsplan slechts summier ter sprake. Hoe SKVR zich tot hen verhoudt, wordt niet toegelicht. Evenmin onderbouwt SKVR of ze over de competenties beschikt om deze nieuwe rol op zich te nemen.

De SKVR speelt in toenemende mate in op actuele trends en ontwikkelingen. Een voorbeeld is de inzet op technologische ontwikkelingen met SKVR Tech. Ook de leerlijn Bio-design wekt positieve verwachtingen. Het ‘slim organiseren’ project is een interessante bijdrage aan het oplossen van een lerarentekort. SKVR presenteert ook de coalitievorming als innovatief; daarop is de commissie al ingegaan.

SKVR schetst een helder beeld van de focus op diversiteit en inclusie. In alle lagen van de organisatie wordt hier professioneel op gereflecteerd en gehandeld. SKVR zegt inclusiviteit in het aanbod te kunnen borgen dankzij een divers team, trainingen en bijeenkomsten over het onderwerp, en nauwe afstemming met deelnemers en partners. Inclusie vormt in een aantal programma’s het kernonderwerp. Er worden expliciet docenten aangetrokken die

een verwantschap hebben met de doelgroepen en die in staat zijn goed aan te sluiten op hun beleavingswereld.

SKVR geeft zelf aan dat het een diverser publiek zou kunnen bereiken, en ziet daarbij kansen voor “het jonge kind, jongeren, kinderen en jongeren uit het gespecialiseerd onderwijs en kwetsbare ouderen”. Voor deze groepen worden specifieke programma’s ontwikkeld. In de publieksanalyse wordt expliciet aangegeven dat deelnemers in de wijken niet om de postcodes wordt gevraagd “om deelname laagdrempelig te houden”. De commissie vindt het jammer dat door deze keuze inzicht in de bereikte doelgroepen in de wijken ontbreekt. SKVR zoekt nadrukkelijk partners op om te werken aan inclusie; zo valt de samenwerking met Team Toekomst te prijzen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. SKVR lijkt moeite te hebben om haar bedrijfsvoering op orde te krijgen. Zo werd er in februari 2024 een (volgende) reorganisatie doorgevoerd, gericht op zowel verlaging van de overhead als besparing van huisvestings- en beheerskosten. De organisatie stoot de eigen panden af. De huidige directeur-bestuurder vertrekt per juni 2024, na een relatief korte periode van vier jaar. De organisatie loopt er naar eigen zeggen tegenaan dat er verschillende businessmodellen (commercieel volwassenenaanbod versus gesubsidieerd aanbod) naast elkaar lopen. Die blijken lastig te combineren. In die eigen constatering resoneert een opmerking uit een eerder advies, waarin de vraag werd gesteld “of de instelling niet te groot is om effectief te kunnen zijn”.

Ondanks de zorg rond de organisatie leeft SKVR de codes uitstekend na. Alle beleidsdocumenten zijn eind 2023 herzien. De stukken zijn hierdoor actueel en gekoppeld aan verwachtingen die er nu zijn omtrent de diverse codes. Het benadrukken van details, zoals het iedere drie jaar aanvragen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor alle kunstprofessionals en medewerkers, toont aandacht voor essentiële aspecten van veiligheid en vertrouwen binnen het onderwijsproces. De commissie is ook positief over het feit dat kunstvakdocenten de keuze krijgen om als zzp’er of in loondienst voor SKVR werkzaamheden uit te voeren binnen de lange leerlijnen.

Afgaande op de financiële gegevens is de positie van SKVR in dat opzicht gezond. De organisatie beschikt ondanks een stevig verlies nog steeds over voldoende weerstandsvermogen om tegenvallende resultaten op te vangen. De liquiditeit is florissant. Wat opvalt is dat de organisatie in het boekjaar geen baten had van sponsors of private fondsen, en dat de afhankelijkheid van subsidies (mede daardoor) zeer groot is. Voor de komende periode verwacht SKVR op grond van de geformuleerde strategie een toename van de omzet van circa 2 procent per jaar. Met name het uitbreiden van de activiteiten draagt aan de groei bij. Het totale subsidieaandeel daalt licht naar 70 procent. De onderbouwing van kosten en baten is voldoende.

Niettemin zijn er kritische kanttekeningen. Zo heeft SKVR geen baten van sponsors of private fondsen opgenomen, terwijl er wel stappen richting (financiële) samenwerking met het bedrijfsleven worden aangekondigd. Opvallend is dat SKVR een rendement nastreeft op de omzet van 2,5 procent om daarmee het weerstandsvermogen aan te vullen, wat op zou kunnen lopen tot € 205.000,- per jaar. Het eigen vermogen van de stichting is echter ruim, ook na aftrek van reorganisatiekosten. De beheerslasten zijn fors en bedragen een derde van de totale lasten. Daarbij komt dat personeelslasten van teamleiders en coördinatoren onder de activiteitenlasten zijn geschaard, terwijl het vaste medewerkers met (grotendeels) een kantoorfunctie betreft.

De kosten van de 'coalities' bedragen € 791.136,- per jaar. Dat is een groot bedrag in verhouding tot de uren die SKVR bij drie van de vier coalities op heeft gegeven. Het voorziene aantal uren bij de vierde coalitie ontbreekt. Opmerkelijk is dat het gemiddelde inhuurtarief voor freelancers daalt ten opzichte van de vorige periode. Omgekeerd stijgen de afschrijvingen van € 377.552,- naar € 500.000,- zonder dat er investeringen worden opgevoerd.

De kwaliteit van de financieringsmix wijzigt nauwelijks en blijft daarmee onevenwichtig. De afhankelijkheid van de cultuurplansubsidie blijft hoog. Door een evenwichtige liquiditeits- en vermogenspositie is er evenwel voldoende perspectief op continuïteit.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het aangevraagde bedrag te honoreren, onder aftrek van drie begrotingsonderdelen:

SKVR wil rendement toevoegen aan weerstandsvermogen. Dat is naar het oordeel van de commissie al ruim genoeg. De commissie schaaft rendement onder eigen inkomsten. Het door SKVR genoemde rendement van € 205.000,- wordt in mindering gebracht op het aangevraagde bedrag; SKVR heeft geen investeringen opgevoerd in het daartoe bestemde formulier, maar laat wel de afschrijvingen stijgen met een bedrag van € 65.497,- (aandeel cultuurplansubsidie). Ook dat wordt in mindering gebracht. De commissie heeft tenslotte onvoldoende vertrouwen in de 'coalitie'-strategie, die voor een kwart wordt betaald uit middelen vanuit het Cultuurplan. Concreet gaat het om een bedrag van € 197.784,-. Aftrek van deze drie posten leidt tot een geadviseerd subsidiebedrag van € 7.731.719,-.

STORE

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 120.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 120.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“STORE Rotterdam zet zich sinds 2021 in om een nieuwe generatie ontwerpers te inspireren, die net zo divers is als onze samenleving. Ons gratis educatieve programma richt zich op het bieden van kansen aan jongeren (14-21 jaar) om zich op creatief vlak te ontwikkelen en een kunst- en designportfolio op te bouwen. We streven ernaar de ontwerpsector inclusiever te maken door minder bevoorrechte jongeren in contact te brengen met de creatieve industrie en hen te ondersteunen in verschillende stadia van talentontwikkeling. Het programma van STORE streeft naar een duurzame bijdrage aan een meer diverse en inclusieve ontwerpsector.

De wekelijkse ‘Design Club’-workshops bieden jongeren de mogelijkheid om hun creatieve talent te verkennen en ontwikkelen. Na een eerste kennismaking kunnen ze verschillende disciplines en maaktechnieken ontdekken in ons workshopaanbod. Gedurende deze workshops ontwikkelen jongeren hun eigen voorkeuren en stem. Het uiteindelijke doel is om jongeren enthousiast te maken voor een creatief beroep en/of creatieve opleiding. Om hen verder te begeleiden en te laten doorstromen naar creatieve opleidingen organiseert STORE ‘Portfolio Sessies’, waarin jongeren ondersteuning krijgen van experts bij het samenstellen van een portfolio en het afleggen van toelatingsexamens. Bovendien biedt STORE jongeren betaalde functies binnen de organisatie aan en ondersteunt hen via het ‘Graduate Network’ bij het opbouwen van een netwerk voor samenwerking en ontwikkeling in het werkveld.

STORE hanteert een kleinschalige aanpak met groepen van ongeveer 10 personen, waar persoonlijke begeleiding en aandacht voor individuele deelnemers centraal staan. In de workshops werken jongeren samen met gerenommeerde ontwerpers, wat leidt tot kennisuitwisseling en cocreatie. STORE bevordert gelijkwaardige samenwerking in plaats van een traditionele meester-leerlingverhouding. Deelnemers leren van elkaar en bouwen voort op elkaars ideeën, met de focus op het creëren van hoogwaardige eindproducten. STORE begeleidt het volledige ontwerpproces, van brainstorm tot verkoop, en documenteert en presenteert de producten professioneel in de winkel en culturele instellingen. De betrokken deelnemers worden genoemd en ontvangen royalty's voor hun bijdragen.

STORE streeft ernaar zoveel mogelijk eigenaarschap te bevorderen door de organisatie waar kan door deelnemers zelf te laten beheren. Jongeren worden tijdens workshops beschouwd als gelijkwaardige partners, ontvangen royalty's en krijgen de kans op betaalde functies binnen STORE, zoals het runnen van de winkel en het creëren van visuele uitingen. In de toekomst zal een groot deel van de programmavulling en organisatie worden uitgevoerd door alumni van STORE. Deze werkwijze vergroot niet alleen het eigenaarschap van deelnemers, maar helpt hen ook in hun verdere professionele ontwikkeling.

STORE vervult een interconnectieve rol tussen jongeren, scholen, jongerenorganisaties, kunstinstellingen en lokale makers en ontwerpers. Daarnaast heeft STORE een sociale en verbindende functie binnen de wijk. Na bewezen succes en impact staat STORE klaar om langetermijndoelen te realiseren, zoals het uitbreiden van workshops, ondersteuning voor ontwerponderwijs, een alumni-netwerk opzetten, deelnemers meer eigenaarschap geven, het financieel plan verduurzamen en de organisatie professionaliseren. Ondersteuning via het Cultuurplan biedt stabiliteit en middelen voor verdere groei, zodat we nog meer jongeren kunnen bereiken en op een actieve manier kunnen bijdragen aan een inclusievere ontwerpsector van de toekomst.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. STORE zet zich in voor duurzame, gefaseerde talentontwikkeling, waarbij kinderen en jongeren verschillende disciplines ontdekken en diverse maaktechnieken aanleren. Daarbij wordt het volledige ontwerpproces doorlopen, van idee tot verkoop. Het programma heeft een duidelijke route en leidt tot de opbouw van een portfolio – waarbinnen ook aandacht is voor ondernemerschap en sociale vaardigheden. Daarmee wordt op overtuigende wijze het doel gerealiseerd: het inspireren van een nieuwe generatie ontwerpers die net zo divers is als onze samenleving.

STORE werd opgericht in Londen in 2010; in oktober 2021 werd STORE Rotterdam gelanceerd. Het vakmanschap van de organisatie is onder meer te herkennen in de zorgvuldigheid waarmee gewerkt wordt. Bij elke workshop is een ontwerper en een projectleider van STORE met educatieachtergrond betrokken, en er is een sociaal werker van WMO Radar als achterwacht (en bij de kleinere kinderen zelfs vast) aanwezig. De groepen waarmee gewerkt wordt zijn klein en daarmee overzichtelijk. De namen van de ontwerpers met wie gewerkt wordt en de diversiteit aan disciplines tonen hoezeer de organisatie de deelnemers in de breedte wil laten proeven van design. Er is in het plan helaas weinig aandacht voor differentiatie binnen de groepen, waarin ervaring en leeftijd flink uiteenlopen. In september 2023 heeft de eerste generatie deelnemers toelatingsexamen gedaan bij creatieve vervolgopleidingen. Alle tien zijn toegelaten, bij opleidingen variërend van de Design Academy Eindhoven tot de TU Delft.

De producten in het portfolio van STORE zijn zowel van startende amateurs als van professionele designers afkomstig. De kwaliteit is hoog en de prijzen zijn navenant maar marktconform. De winkel is laagdrempelig en uitnodigend, ook al realiseert de aanvrager zich goed dat niet iedereen de marktconforme prijzen kan betalen.

Deelnemers ontvangen royalty's over hun producten. De commissie heeft waardering voor het feit dat STORE deelnemers ook toont dat wat je maakt een intrinsieke waarde heeft of kan hebben.

Het meerjarenbeleidsplan geeft blijk van een gedegen opbouw van de organisatie: programma, winkel en werkplaats. STORE gaat zelf actief op zoek naar deelnemers via

partners in het onderwijs en welzijn en zet zich er zo op een overtuigende manier voor in dat de geambieerde doelgroep ook echt binnenkomt. Ook de samenwerkingspartners zouden garant moeten staan voor de ‘toelevering’ van de juiste mensen. Het bereik en tevens de beschikbare werkruimte zijn nu echter (nog) zeer beperkt.

STORE heeft de ambitie om de doelgroep en het publiek nauwer te betrekken. Zo is de organisatie bezig met de oprichting van een klankbordgroep, die een actieve rol moet gaan spelen bij de reflectie op werving en de samenstelling van het programma. Ook wil STORE de winkel in de toekomst steeds meer laten runnen door alumni en deelnemers. Dat dient te gebeuren volgens een holacratisch besturingsmodel, waarbij autoriteit verdeeld wordt over alle medewerkers in de organisatie.

STORE biedt ook publieke evenementen aan voor de buurt. Die staan zeer summier omschreven; de zeggingskracht voor algemeen publiek is onduidelijk.

STORE heeft in korte tijd een aantrekkelijk en veelzijdig programma ontwikkeld voor hun deelnemers, vanuit een heldere artistiek-maatschappelijke visie. De aanpak, waarin deelnemers zoveel mogelijk eigenaarschap wordt geboden, wakkert naar de overtuiging van de commissie de betrokkenheid en creativiteit van die deelnemers aan. Het maakonderwijs maakt de organisatie niet onderscheidend, de focus op deze specifieke discipline en de wederkerige formule doen dat wel.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Het is bijzonder om te zien hoe snel STORE een netwerk binnen de stad heeft opgebouwd. En hoe ondersteunend dat netwerk is aan de primaire doelstelling van de organisatie, met name op welzijn en onderwijs. Zo is er een duurzame samenwerking met WMO Radar, dat om de hoek gevestigd is. Die organisatie koppelt jongeren met wie ze werken aan STORE als er sprake is van interesse in het ontwikkelen van creatieve vaardigheden. Vice versa verwijst STORE mensen door naar WMO Radar. Verbinding met andere culturele organisaties in Rotterdam is beperkt.

Het concept van STORE kan als innovatief worden beschouwd. Een culturele instelling waar deelnemers workshops kunnen volgen, producten maken die verkocht kunnen worden en tegelijkertijd werken aan hun portfolio is ronduit verfrissend. Bijzonder is de nadruk die de organisatie legt bij het eigenaarschap van de deelnemer, zoals de ambitie om STORE te laten runnen door (oud-)deelnemers. Ook het samenstellen van een klankbordgroep is een slimme zet: het stelt STORE in staat om te reflecteren op de eigen rol en meerwaarde binnen het landschap van creatieve opleidingen. De commissie waardeert dat er gezocht wordt naar een eerlijker manier van werken dan traditionele bedrijfsmodellen. Holacracy wordt echter niet voldoende toegelicht om op te maken of de aanvrager er op een innovatieve manier mee omgaat. Best practices kunnen worden overgenomen uit de Londense STORE. Een daarvan is samenwerking met commerciële partijen. STORE UK deed

al ervaring op met Rains. In Nederland is men in gesprek met Nike en Vlisco. Het gaat dan om gebruik van restpartijen, sponsoring in kind, recycling en 'customizen'.

In het meerjarenbeleidsplan staat niet veel toelichting op de omgang met diversiteit en inclusie. Het onderwerp wordt aangestipt maar te weinig nader uitgewerkt. Alleen de visie en het beleid op de diversiteit van het publiek (de deelnemers) is overtuigend; het programma spitst zich echter toe op een heel specifieke doelgroep. Sociaaleconomische toegankelijkheid wordt bevorderd door het aanbieden van gratis programma's. Ten aanzien van het programma stelt STORE met 'een multidisciplinaire groep ontwerpers te werken, waar culturele, etnische en genderdiversiteit centraal staan.' Dat lijkt inderdaad het geval. Het is jammer dat STORE geen nauwkeuriger beeld geeft van hoe zij momenteel presteren op het gebied van D&I en welke concrete stappen zij willen nemen om zichzelf op dit vlak te verbeteren. Betrokken scholen liggen ver uit elkaar. De scholen waarmee gewerkt wordt hebben een groot aantal leerlingen met een risico op achterstand.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. STORE is een jonge stichting, die op het gebied van organisatie nog een hoop te doen heeft; daar wordt in het meerjarenplan niet geheimzinnig over gedaan. De organisatie heeft zich in eerste instantie gericht op de ontwikkeling van programma, winkel en werkplaats, op het netwerk in Rotterdam en de verbinding met de doelgroep. Dit betekent onder meer dat de omgang met codes nog niet op orde is. Met name op de Governance Code Cultuur is het beeld zeer zwak. Er is momenteel sprake van een uitvoerend bestuur, bestaande uit de oprichter en werknemers. Vanaf medio 2025 wil STORE een nieuw, passend bestuur laten aantreden; daartoe worden nu stappen gezet. Voor andere aspecten geeft STORE aan dat die gezien de omvang en leeftijd van de organisatie (nog) niet van toepassing zijn. Dat geldt ook voor fair practice. Reflectie, doelstellingen en aanpak ontbreken goeddeels. De organisatie voldoet nu nog niet aan de vereisten van fair pay, geeft aan dat aan te pakken en reserveert er ook budget voor, maar licht niet toe hoe dat concreet tot welke aanpassing zal leiden. Ten aanzien van de Code Diversiteit & Inclusie toont STORE wel enige visie en reflectie. Veel wordt aangestipt, maar hoe de organisatie de doelen wil gaan verwezenlijken wordt niet of summier toegelicht.

De commissie baseert zich in de toets op de bedrijfsvoering op 2022; dat is voor STORE het eerste volle productiejaar. De bedrijfsvoering in 2022 is nog zwak. Het is opvallend dat de talentontwikkelingsactiviteiten gratis worden aangeboden aan de deelnemers. STORE noemt dat zelf essentieel voor het kunnen bereiken van de door hen gewenste doelgroep. De commissie volgt die redenering tot op zekere hoogte, maar is er ook van overtuigd dat een eigen bijdrage van de deelnemers het commitment vergroot. De meerjarenbegroting voor 2025-2028 is niet heel uitgebreid toegelicht, maar lijkt een juiste vertaling van de plannen. Er is een stevige groei voorzien, en een duidelijke intentie om aan de fair pay-vereisten te kunnen voldoen. Dat laatste lijkt net te lukken.

De organisatie geeft met enige bravoure aan nu subsidie te willen ontvangen, zodat dat over vier jaar niet meer nodig is. Die claim is – zij het enigszins afgezwakt – ook terug te vinden in cijfers, waarin zichtbaar is hoe de financieringsmix binnen de huidige Cultuurplanperiode op vlieghoogte komt. De bedrijfssamenwerkingen nemen toe en de subsidieafhankelijkheid neemt af. STORE werd afgelopen jaar benaderd door Nike Amsterdam en Vlisco. Met Nike is er een Design Club in voorbereiding voor 2025, gefocust op customizen ('Nike By You'). De samenwerking met Vlisco bevindt zich in de verkennende fase. Eerder realiseerde STORE een Design Club met Het Nieuwe Instituut en Opperlaes, financieel gesteund door Het Nieuwe Instituut. De samenwerking met STORE Londen is een voordeel: op basis van de informatie op de site lijkt een diversificatie van inkomstenbronnen daar al plaats te hebben gevonden.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

TimeWindow

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 260.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“TimeWindow in Rotterdam: bodembedekker voor creatieve groei. In het culturele ecosysteem van Rotterdam, tussen de gevestigde culturele instellingen, is TimeWindow onderdeel van de vitale humuslaag. Deze rol zorgt voor groei en innovatie en dient als het fundament van de sector. De TimeWindow gemeenschap van 50 performance- en podiumkunstenars deelt 1000 m2 werk- en repetitieruimte in het Zomerhofkwartier en organiseert gezamenlijk een peer-to-peer talentontwikkelingsplatform. Het credo is ‘do-it-yourself, but not alone’.

TimeWindow

TimeWindow is een aanvulling op de mogelijkheden in het veld voor podium/performance-makers. Het onderscheidt zich door de continue toegang tot eigen werkruimte, is een werk- en repetitieplek, geen presentatie-instelling. De makers zijn TimeWindow en vormen zo een gemeenschap. TimeWindow is een community-organisatie, ingericht als talentontwikkelingsplatform. De missie is het creëren van een solidair, innovatief, inclusief en veerkrachtig cultureel mini-ecosysteem, waarbij gemeenschapszin en samenwerking centraal staan. TimeWindow geeft de makers het roer in handen. Die zijn zo niet langer de laatste schakel in de keten, maar het vertrekpunt voor actie. Zij zijn mede-eigenaar van TimeWindow. Daarmee zijn de organisatievorm en het talentontwikkelingsprogramma onderscheidend in de sector.

De visie voor 2025-2028 heeft drie hoofdlijnen. De focus ligt op de groei van de gemeenschap, talentontwikkeling, en samenwerkingsverbanden met maatschappelijke impact. De strategie van TimeWindow onderscheidt zich door gemeenschappelijkheid en medezeggenschap. De gemeenschap, die sociocratische principes omarmt, fungeert als een veerkrachtige motor voor artistieke en maatschappelijke meerwaarde.

Doelen

De doelen van TimeWindow omvatten het faciliteren van werkruimte, het verbeteren van honoraria, het bevorderen van continuïteit en innovatie van middelen. Inhoudelijk wordt ingezet op talentontwikkeling en artistieke impact, en maatschappelijk wordt gestreefd naar inclusieve samenwerkingen en een grotere impact van kunst en makers in de stad.

Programma talentontwikkeling

TimeWindow kiest een unieke aanpak van talentontwikkeling met twee kanten: artistieke vaardigheden en strategische/ondernemende capaciteiten. Daarbinnen geven de makers vorm aan hun eigen ontwikkeltraject en profiteren van peer-to-peer learning.

De organisatie fungeert zelf als een leeromgeving waar makers taken vervullen en

samenwerken. De middelen omvatten het recht op initiëren en uitwisseling met het publiek. *Learning by doing* heeft zich als een effectieve aanpak bewezen door de Impact meting die in 2023 is uitgevoerd.

Stedelijke beleidsspeerpunten: interconnectiviteit, inclusiviteit, innovatie
De drie speerpunten interconnectiviteit, inclusiviteit en innovatie zijn geïntegreerd in de organisatie, samenwerkingsmethodes en programma's. In 2025-2028 wil TimeWindow kennis delen, successen benutten en naar buiten treden. Ook wordt ruimte voor experimenteren nagestreefd. Het programma benadrukt innovatie met makers als curatoren, interconnectiviteit via peer-to-peer learning en inclusieve collectieve programmering. De publieksbenadering is wederkerig, inclusief en laagdrempelig. De samenwerking met meerdere partners is intersectoraal, waarbij de ervaring van TimeWindow als best practice wordt gedeeld. In de bedrijfsvoering innoveert TimeWindow met een maker-centric model en een deeleconomie. Sociocratisch leiderschap zorgt voor gelijkwaardigheid en medezeggenschap, de code of conduct borgt inclusief samenwerken.

TimeWindow biedt ruimte voor individuele groei en draagt bij aan het bredere culturele landschap van Rotterdam. Door de focus op gemeenschappelijkheid, inclusiviteit en innovatie te leggen, hopen ze een inspirerend voorbeeld te zijn en een waardevolle partner in de ontwikkeling van het culturele ecosysteem van de stad."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als onvoldoende. TimeWindow zet in op zowel artistieke als ondernemende talentontwikkeling, onder andere voor startende podiumkunstenaars. De deelnemers helpen elkaar met de praktijk: hoe zorg je ervoor dat je als kunstenaar je hoofd boven water houdt? De organisatie is van en voor de deelnemers, een community die vanuit sociocratische principes werkt. TimeWindow is een community en een broedplaats met een specifieke organisatiestructuur. De commissie vindt TimeWindow in beperkte mate een talentontwikkelingsorganisatie. Het vakmanschap is afhankelijk van de kwaliteit van de deelnemers zelf. Dat leidt tot een kwetsbaarheid: hoe hoger de kwaliteit van de individuele maker, hoe groter de kans dat deze maker doorstroomt naar elders, waardoor jongere makers niet meer kunnen leren van de professional die al verder gevorderd is. De commissie vraagt zich af hoe TimeWindow (de kwaliteit van) vakmanschap binnen de organisatie borgt en verduurzaamt in de organisatie. De vijftig betrokken kunstenaars opereren op basis van gelijkwaardigheid en werken alleen of in een collectief. Er is geen sprake van een (gedeelde) artistieke visie van waaruit gewerkt wordt. Evenmin wordt duidelijk op welke manier deelnemers als gevolg van de gehanteerde methodiek verder komen in hun ontwikkeling. 'Peer-to-peer learning' en 'DIY, but not alone' blijven in dat opzicht wat abstract ('bevragen en bespiegelen'). De commissie had graag gelezen welke effectieve elementen de methodiek bevat. Door dit alles is de commissie niet overtuigd van de meerwaarde van TimeWindow boven een reguliere broedplaats.

TimeWindow fungeert als een dynamische creatieve hub, waar veelzijdig talent samenkomt en experimenteert. Het eigenaarschap van de makers om hun eigen programma's samen te stellen leidt potentieel tot zeggingskracht. Voor de commissie is echter onduidelijk op welke doelgroep die gericht is. De bottom-up benadering van de organisatie draagt het risico in zich dat de zeggingskracht beperkt blijft tot de incrowd. Met de presentaties en intervisie worden immers de eigen deelnemers met hun eigen publiek bereikt. De grotere inzet op externe evenementen is positief, maar is meer gericht op kennisdeling over het sociocratische organisatiemodel dan op de presentatie van de artistieke van de deelnemers.

TimeWindow zegt plaats te hebben voor vijf nieuwe makers per jaar. Die worden vooral geworven uit eigen kringen. Dat versterkt het beeld van een op zichzelf gerichte community met beperkte toegankelijkheid en daarmee het risico op beperkte diversiteit. Er lijkt geen poging gedaan om, na het negatieve advies van vier jaar geleden, dat beeld bij te stellen.

TimeWindow is ontstaan vanuit een behoefte aan oefenruimte voor startende podiumkunstenaren. De oorspronkelijkheid van de organisatie zit in het organisatiemodel. Dat model is gestoeld op onderling vertrouwen en gelijkwaardigheid. De commissie heeft waardering voor dit organisatiemodel, maar het biedt op zichzelf niet voldoende aanknopingspunten voor een plek in het Cultuurplan. Het bieden van huisvesting en aandacht voor duurzaamheid doet dat evenmin. Een visie op talentontwikkeling is een vereiste, evenals een zichtbaar aanbod voor derden en een methode voor doorstroming in de keten. Daaraan ontbreekt het in het plan.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Interconnectiviteit is inherent aan de werkvorm van TimeWindow: een community van individuele makers die elkaar versterken en duurzaam samenwerken. Dit gebeurt intern en is gericht op het eigen collectief en dus niet op samenwerking daarbuiten. De commissie is dan ook van mening dat TW te veel naar binnen gekeerd is, te weinig relaties met de buitenwereld onderhoudt en zich onvoldoende inspant voor de opgaven van de stad en de keten van talentontwikkeling. Die ambitie wordt wel uitgesproken, maar is niet overtuigend uitgewerkt in het plan. Organisaties als Blue City, Erasmus Impact Centre en culturele instellingen als TENT en IMPACT worden genoemd, maar duidelijke doelen en een aanpak voor de samenwerking ontbreken. De bijdrage aan maatschappelijke en grootstedelijke vraagstukken is onvoldoende in beeld.

De innovatieve kracht zit in de organisatiestructuur van TimeWindow, dat aangeeft regelmatig te worden benaderd om kennis en ervaring te delen bij het opbouwen van community's. Met de afdeling Media en Cultuur van de Erasmus Universiteit Rotterdam wordt empirisch onderzoek gedaan om de overdraagbaarheid van dit model te versterken. Daaraan wordt praktisch uitdrukking geven in digitale productontwikkeling van het LOVE-waarderingssysteem en een digitale Peer2Peer feedback-tool in samenwerking

met Keytoe en Finext. Met deze activiteiten wordt bijgedragen aan een veerkrachtige, toekomstbestendige culturele sector. Het organisatiemodel vormt evenwel niet de kern van de talentontwikkelingsactiviteiten, maar een randvoorwaarde. De innovatieve waarde van het programma zelf voor deelnemers en publiek blijft in het plan onderbelicht.

TimeWindow straalt naar buiten toe exclusiviteit uit: in het gebruik van jargon in het programma, het ontbreken van een expliciete aanpak van eventuele begeleidingsmogelijkheden voor diverse doelgroepen, de beperkte beschikbare plaatsen, het ontbreken van een heldere selectieprocedure en -criteria voor nieuwe makers, en de geringe doorstroom van de zittende deelnemers. De commissie kan zich niet aan de indruk onttrekken dat TimeWindow vooral een belangenorganisatie is voor de bestaande deelnemers. Makers van buiten hebben geen of beperkt toegang tot de ruimte en middelen van TimeWindow. De ontbrekende aandacht voor tijdelijkheid van deelname aan TimeWindow en de manier waarop doorstroom geregeld is, versterkt die indruk. De organisatie zegt een toename van 10 procent in direct publiek (dus publiek dat de activiteiten van TimeWindow bezoekt en niet die van de individuele makers) te willen bewerkstelligen. Die ambitie wordt niet onderbouwd met een strategie. Afgezien van het zoveel mogelijk gratis toegankelijk maken van in-house activiteiten, vormen toegankelijkheid, het nastreven van een divers publiek en inclusie van doelgroepen geen onderwerp.

Ten aanzien van de eigen deelnemers is de organisatie wel inclusief: gelijkwaardigheid, participatief samenwerken, inclusief leiderschap en het tegengaan van autocratie en uitsluiting zijn kernwaarden. Die waarden worden ook uitgedragen in de benadering van partners en in de ontwikkeling van het programma.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De organisatie is de eerste cultuurstichting in Nederland die de sociocratische werkwijze en het bijbehorende governance model statutair heeft vastgelegd. TimeWindow leeft de Governance Code Cultuur na en borgt de code met diverse reglementen en grote aandacht voor organisatiebeleid. Er worden heldere maatregelen getroffen ten aanzien van belangenverstrengeling, zelfevaluatie, interne controle en verdeling van rollen en taken. De sociocratische methode bewijst zich onder meer in het feit dat verschillende deelnemers directietaken uitvoeren en daarvoor betaald worden op directieniveau. 65 procent van de inkomsten gaat naar de deelnemers.

Ten aanzien van de Code Diversiteit & Inclusie ligt er wel een visie, maar die wordt weinig concreet gemaakt. De Fair Practice Code wordt toegepast. TimeWindow hanteert de cao Toneel en Dans voor de honorering van de professionele taken. De stichting gaat uit van de verschillende cao-schalen, plus de geadviseerde opslag bij het vaststellen van tarieven voor zzp'ers. Aan de hand van die informatie en het op het oog lage gemiddelde uurtarief is het niet duidelijk of TimeWindow aan de fair pay-vereisten voldoet.

Bij TimeWindow is momenteel sprake van een gezonde financiële bedrijfsvoering. TimeWindow leunt voor een groot deel op subsidies van de gemeente Rotterdam; de afhankelijkheid van de gemeente is groot. Door het uitstellen van een festival behaalde de stichting in 2022 een relatief hoge winst en vormde hiermee een bestemmingsreserve om het festival in 2023 alsnog mee uit te kunnen voeren. TimeWindow bouwde de voorgaande jaren voldoende weerstandsvermogen op om mogelijke tegenvallers op te kunnen vangen. De liquiditeitspositie is goed. Er zijn voldoende middelen aanwezig om de kortlopende verplichtingen en de met de bestemmingsreserve samenhangende uitgaven te kunnen voldoen.

TimeWindow begroot een stijging van de lasten, van € 171.000,- in 2022 naar € 373.000,- in 2025-2028. Die toename komt voor een groot deel voor rekening van de activiteitenlasten personeel. De organisatie wil die kosten deels financieren met hogere eigen inkomsten en deels met hogere subsidies; de afhankelijkheid van subsidies neemt af. De hogere inkomsten betreffen met name reeds bevestigde bijdragen van coproductanten. De huurlasten vallen bijna weg te strepen tegen de inkomsten uit onderhuur en contributie.

Het is de commissie niet duidelijk waar het geld naartoe gaat. Welke deelnemer krijgt wat voor welk werk betaald, en waarom? Hoewel duidelijk is dat het aantal geplande activiteiten in de komende periode hoger is dan nu, ontbreekt een nadere kwantitatieve uiteenzetting van de plannen en worden de lasten niet nader gespecificeerd of onderbouwd. TimeWindow geeft aan meer zzp'ers te willen inhuren, maar een toelichting van wat die zzp'ers gaan doen ontbreekt. De commissie ontbeert inzicht in wat de toename van presentaties en producties concreet in zal houden.

TimeWindow leunt volgens de eigen plannen ook de komende periode nog steeds zwaar op de Cultuurplansubsidie, hoewel TimeWindow zich iets meer inspant om cofinanciering te vinden. Er ligt voor de commissie evenwel onvoldoende basis om vertrouwen te hebben in een gezonde financiële bedrijfsvoering. Dat gebrek aan vertrouwen komt voort uit het feit dat onderbouwing van en toelichting op de begroting ontbreekt, en dat de organisatie de toegevoegde waarde voor de stad onvoldoende over het voetlicht heeft weten te brengen.

Villa Zebra

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 587.500,- en € 70.500 BKV-gelden
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 780.000,- en € 75.000 BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Op Koningsdag 2023 schitterde Villa Zebra op nationale televisie met een opvallend kunstproject: een symbolische gele villa, inclusief onze kenmerkende ‘Gibra’ op het dak. Een kunstwerk, geïnspireerd en gemaakt door kinderen met kunstenaars. Vol trots toonden wij hier aan iedereen waar kunstenaars en kinderen uit heel Rotterdam ruim drie maanden aan hebben gewerkt. Een project waarin hun zelfbeeld en emoties tot leven kwamen en waar wij lieten zien waar wij goed in zijn.

Villa Zebra benadert al bijna 25 jaar krachtig cultuureducatie als empowerment, met verbeeldingskracht als kern. Wij zijn een levendig laboratorium, waar ruimte is voor onderzoek, dialoog en expressie. Ruimte om jezelf te ontdekken, maar ook te experimenteren met kunsteducatie. De nauwe samenwerkingen tussen kunstenaars en kinderen (2-12) op onze locatie op de Stieltjesstraat, wekelijks op de scholen, of in de wijk komen samen rondom 1 doel: groei.

En juist groei en ontwikkeling staan centraal in onze aanvraag. Toen we in 2001 startten op het museumplein waren we pioniers op vele fronten. In 2005 vestigden we ons op Rotterdam-Zuid. Nu trekken we ‘verder’ in de haarvaten van onze stad. Met de verhuizing in 2028 naar de Kaai, een kindvriendelijke wijk in aanbouw, plant Villa Zebra een volgende stad in haar ontwikkeling. Op De Kaai kunnen we grotere impact hebben op de stad. Deze nieuwe fase biedt kansen om een gemeenschap te vormen, waarbij Villa Zebra actief participeert in stadsontwikkeling en waar cultuureducatie een startpunt is voor cultuur, geïntegreerd in het dagelijkse leven.

We stellen in al onze activiteiten het proces, spelen, ontdekken en samenwerken centraal. Zo bereiden we ook onze verhuizing voor: met een vierjarig proces met elk jaar een helder thema als rode draad. We bouwen ons team weer op naar volle sterkte en met goede arbeidsomstandigheden voor allen. Komende periode bouwen we bewust aan onze partnerschappen in primair onderwijs, bij maatschappelijke instellingen en met onze collega's uit de stad. We maken bewuste keuzes. Wat we zeker doen: nog directer samenwerken met kunstenaars (bijvoorbeeld via onze toekomstige huisgenoot SKAR) en de omgeving van kinderen. We doen dat op onze eigenzinnige manier, want ook hier is het proces van belang.

Voor onze doelgroep van kinderen in de leeftijd 7-12 jaar werken we letterlijk vanuit ‘niets naar iets’: letterlijk. Door steeds te starten met een lege zaal en een kast vol materialen of door projecten samen met de kinderen uit Feijenoord in de lege emballagehal op de Kaai. Voor de jongste kinderen van 2-6 jaar combineren we kunst, taalontwikkeling en spelen in een

omgeving waarin groei van kind en ouder centraal staat. We gaan met onze cultuurcoaches en CMK-partners voor kwaliteit en keuzes. Samen met vakopleidingen en internationale collega's ontdekken we aan de hand van onderzoek en experiment de onschatbare waarde van Villa Zebra voor de stad."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Villa Zebra is voor Rotterdammers dé plek om met je kind(eren) voor het eerst kunst te ontdekken. Vanaf de start van Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) in 2012 is de organisatie daarnaast via KCR aangesloten bij verschillende scholen om duurzame samenwerking met het onderwijs op te zetten. Dit heeft een aantal vaste partners opgeleverd. Elk traject start met een vraag, en eindigt met een eindproduct waarin de stem van het kind en van de kunstenaar terug te horen zijn. Het proces staat centraal.

Villa Zebra laat in dit heldere en concrete plan zien dat de organisatie deze vorm van cultuureducatie uitstekend beheerst.

Wat betreft talentontwikkeling is Villa Zebra vooral een plek waar kunstenaars zich kunnen ontwikkelen vanuit hun eigen visie en praktijk. Vanuit de residentiegedachte krijgen kunstenaars de ruimte om aan de slag te gaan met de ontwikkeling van kunst en tentoonstellingsruimte, waarbinnen de participatie van kinderen een centrale rol inneemt. Villa Zebra is daarmee een unieke, waardevolle leerplek.

De rol die Villa Zebra op zich wil nemen als verbinder in de wijk op de nog te realiseren nieuwe locatie is nieuw voor de organisatie. Villa Zebra heeft al in de wijken gewerkt vanuit de huidige locatie, maar op de nieuwe plek wil de organisatie vooral in gaan zetten op placemaking. Of Villa Zebra hiertoe voldoende is toegerust, is de vraag die in dit advies centraal staat; er is namelijk een financiële investering vereist om dit plan tot realiteit te maken.

Villa Zebra is er niet alleen voor Rotterdammers, maar heeft ook aantrekkingskracht op bezoekers van ver buiten de stad. De organisatie biedt ruimte voor onderzoek, ontdekken en dialoog. De opsplitsing in twee leeftijdsgroepen (2-6 en 7-12) en de daarbij behorende focus komen geloofwaardig over. De uitwerking voor 7-12 (stimuleren van verbeelding en creativiteit) lijkt wat verder dan die voor de jongste kinderen. De organisatie erkent dat zelf ook door in de plannen op te nemen dat ze willen aansluiten bij het gemeentelijke programma 'Een stevige start'. Villa Zebra presenteert ook overtuigende plannen voor de leeftijd 0-2, en voor intergenerationele activiteiten. Er is een apart programma voor begeleiders (ouders en docenten) en een heldere visie op hoe ze met kunstenaars willen werken. In het verhaal over de doelgroepen blijft de gewenste toekomstige doelgroep – die van de nieuwe wijk De Kaai – wat onderbelicht.

Het plan van Villa Zebra getuigt van lef: de organisatie durft keuzes en grote stappen te maken en legt daarbij een heldere focus aan de dag. Zo introduceren ze voor de aankomende vier jaar het concept van themajaren, waarbij elk jaar in het teken staat

van een centraal thema, ter voorbereiding op de verhuizing. Ook zoeken ze ieder jaar verbinding met een andere Rotterdamse culturele instelling, binnen verschillende disciplines. De werkwijze komt authentiek over, al is Villa Zebra inmiddels niet meer de enige die op deze manier werkt: steeds meer musea hanteren deze multidisciplinaire werkwijze ook. De actualiteit en creativiteit komen tot uiting in de opdrachten die zij aan kunstenaars geven voor deelname aan projecten.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Villa Zebra werkt samen met organisaties uit verschillende domeinen. Belangrijk is dat Villa Zebra zich als kleine organisatie inzet voor duurzame samenwerkingen met scholen. Hierin hebben ze gelet op hun geringe omvang een goed bereik. De samenwerking met het hoger onderwijs richt zich vooral op onderzoek en het sturen op impact: het doel is om de talentontwikkelingsmethode voor kunstenaars te beschrijven en verankeren. De samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) richt zich op de rol die Villa Zebra op zich wil nemen als wijkverbinder in de nieuwe wijk. Internationaal is Villa Zebra verbonden aan verschillende organisaties met een vergelijkbaar profiel.

Op de nieuwe plek wil Villa Zebra vanuit sociaal ondernemerschap werken met inclusieve leveranciers in de horeca, en met partijen die belangrijk zijn binnen de wijk zoals SOL (welzijnswerk). Ook wil Villa Zebra de samenwerking met SKAR verbreden.

In de sterke focus van Villa Zebra op de nieuwe plek (die overigens pas opent over ten minste drie jaar) schuilen volgens de commissie twee risico's. Het eerste is dat er geen plan B lijkt te zijn: wat als de verhuizing niet doorgaat, terwijl alle activiteiten en outreach daar wel op gericht zijn? Daarvan had de commissie graag een risicoanalyse gezien. Het tweede is dat onduidelijk is hoe een ingrijpende verhuizing zich verhoudt tot de vele andere plannen (meer makers betrekken, een team van urban kunstenaars starten, samenwerking met kunstinstellingen, onderzoek met EUR, een intergenerationeel project starten, een grootschalige digitaliseringsstap zetten, samenwerking met mbo en hbo, etc.). Die zouden onder invloed van de verhuizing gemakkelijk uit- of afgesteld kunnen worden. De vrees is dat de focus van Villa Zebra op de nieuwe plek de brede interconnectiviteit in de weg zou kunnen gaan zitten, en dat de ontwikkeling van de organisatie enkele jaren on hold wordt gezet.

De werkwijze is waardevol, maar niet direct innovatief te noemen. Villa Zebra wil vernieuwen door met meer en andere kunstenaars samen te werken en door elk jaar een thema vast te stellen en een daarop afgestemde samenwerking met een culturele instelling aan te gaan. Villa Zebra zit aan tafel bij de gemeentelijke afdeling Stadsontwikkeling; ook dat is geen innovatie, maar wel een stap vooruit. De commissie hoopt dat de organisatie kan laten zien wat de betekenis van kunst en cultuur kan zijn voor integrale gebiedsontwikkeling, en voor het welzijn en de welvaart van de mensen die er (in de buurt) wonen.

De activiteiten van Villa Zebra trekken een divers publiek, mede ook omdat ze zich afspelen in de wijken en op scholen. Voor de aankomende jaren zijn duidelijke doelen geformuleerd waarmee lokale vrijetijdsgenieters en flanerende plezierzoekers bereikt moeten worden. Zo wil de organisatie met een meer diverse groep kunstenaars gaan werken, aansluiten bij een outreach-programma, een kinderraad oprichten en nauwer contact aangaan met maatschappelijke partners in de wijk. De focus ligt op de Kaai en daardoor minder op de satellieten en pop-ups in de stad. De Kaai wordt geïntroduceerd als een diverse buurt, met verschillende soorten woningen en bewoners; de commissie hoopt dat die omschrijving ook realiteit wordt.

De entreprijs van een tientje (gratis met Rotterdampas) vindt de commissie in het licht van inclusie en toegankelijkheid fors. Villa Zebra onderscheidt zich wel door als een van de weinige aanvragers te zoeken naar een goede manier om de prijzen te differentiëren.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Villa Zebra komt uit een enigszins onrustige periode en toont zich kritisch op het eigen functioneren. Er lijkt nu echter rust hersteld in de organisatie en er staat een nieuwe directeur aan het roer. De commissie waardeert dat de organisatie helder aangeeft waar de knelpunten zaten en zitten, en dat er toegewerkt wordt naar een bedrijfsvoering die aansluit bij de plannen.

Villa Zebra toont zich bewust van de principes van de Governance Code Cultuur, en van de onderdelen waar actie op nodig is. Op de Fair Practice Code gaat de organisatie wat dieper in. Het is goed om te zien dat Villa Zebra zich in wil zetten om kunstvakdocenten met een vast contract aan zich te binden. De organisatie weet wat er nodig is om medewerkers, vrijwilligers en bezoekers een veilige en transparante (werk)omgeving te geven, en zet zich daar proactief voor in. Het is daarom jammer dat uit de aangeleverde cijfers niet duidelijk af te leiden is dat Villa Zebra aan fair pay doet.

Op het gebied van diversiteit en inclusie geeft het meerjarenbeleidsplan een mooi voorbeeld van wie je op een dag allemaal tegenkomt op verschillende plekken in het gebouw, zowel in de tentoonstellingsruimte als op kantoor. De mensen in vaste dienst zijn nog geen weerspiegeling van de inwoners van Rotterdam, maar door de hele instelling heen is wel een brede diversiteit terug te zien. Voor de diversificatie van dat vaste team noemt Villa Zebra concrete doelen en een summiere aanpak.

Villa Zebra kende de afgelopen jaren een hoog ziekteverzuim, en nam daar gepaste maatregelen tegen.

Bij Villa Zebra is sprake van een gezonde financiële bedrijfsvoering. De baten en lasten waren de voorgaande jaren voldoende op elkaar afgestemd en Villa Zebra behaalde geringe winsten. Hierdoor is het weerstandsvermogen verbeterd, hoewel nog niet op het door Villa Zebra gewenste niveau. Verder is de liquiditeitspositie als goed aan te merken. Het subsidieaandeel op de totale omzet daalt van 67 procent (2022) naar 60 procent

(2025-2028). Dat is nog steeds fors; de afhankelijkheid van subsidies maakt Villa Zebra kwetsbaar. De gemeente Rotterdam is de grootste subsidieverstrekker.

Die kwetsbaarheid wordt de komende periode niet kleiner, met name door in het plan een grote belofte voor de toekomst neer te leggen. Het meerjarenbeleidsplan is met name beschrijvend van aard, een nadere kwantitatieve uiteenzetting van de plannen ontbreekt. Villa Zebra begroot een forse groei van de lasten en wil deze financieren met hogere bijdragen uit private middelen en een veel hogere subsidie vanuit het Cultuurplan. Opmerkelijk is dat de overige subsidies met € 58.000,- dalen ten opzichte van 2022. Een duidelijke specificatie of onderbouwing van zowel de begrote baten als lasten ontbreekt evenwel. De commissie kan daar enig begrip voor opbrengen: zoiets is tot op zekere hoogte eigen aan development.

Villa Zebra geeft aan meer te vragen voor toepassen van fair pay: de commissie stelt dat dat in de huidige periode al gerealiseerd had moeten zijn. Ook het vervangen van onbetaalde uren valt daaronder.

Positief is dat het omzetaandeel van de eigen inkomsten groeit en dat de eigen inkomsten uit meerdere bronnen zijn opgebouwd. Met het oog op de trackrecord van de organisatie is echter onduidelijk in hoeverre de begrote groei van deze inkomsten haalbaar is. Daarbij is de commissie kritisch op de eenzijdigheid van het dekkingsplan: de opname van landelijke fondsen en de Afdeling Stadsontwikkeling was passend geweest. Villa Zebra geeft aan met externe fondsenwerfers te gaan werken, die deze hiaten zouden kunnen herstellen.

Geadviseerd bedrag

Op basis van de cijfers 2022 constateert de commissie dat het subsidiepercentage vanuit het Cultuurplan rond de 35 procent lag. De commissie adviseert om aan dat percentage vast te houden. Aanvullend adviseert de commissie om bij te dragen aan bedrijfsvoering en digitaliseringsprocessen (à € 5.000,-), en aan de aanstelling van een fondsenwerver (helpt inhuur derden à € 17.500,-). Toegepast op de normbegroting levert dat een bedrag op van € 587.500,-. Verder adviseert de commissie om het niveau van BKV-gelden van 2024 te handhaven.

Watch That Sound

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 122.300,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 130.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Watch That Sound (WTS) is een betrouwbare partner, innovatieve hub en creatieve broedplaats in Rotterdam. Sinds 2017 heeft WTS zich bewezen en heeft het verschillende doelen voor de komende periode. Deze doelen zijn onder andere het voortzetten van de opgaande lijn van het plan 2021-2024, het vergroten van het bereik in educatief Rotterdam, het verbeteren van het lesmateriaal en het bevorderen van samenwerking, zowel binnen als buiten het onderwijs. Om deze doelen te bereiken, vraagt WTS een subsidiebedrag van €130.000,-.

Voor de periode 2025-2028 heeft WTS nog grotere ambities. Bij een positieve beoordeling en toekenning van de subsidie wil WTS Rotterdam op de kaart zetten als een broedplaats voor innovatieve muzikeducatie. Ze willen een unieke werkwijze realiseren waarbij kinderen en jongeren gezamenlijk muziek maken bij films, samen met andere makers over de hele wereld. Dit zal uiteindelijk leiden tot een feestelijk evenement genaamd het Soundtrack Live Festival in 2028. WTS erkent dat Rotterdam een diverse stad is met jongeren van verschillende culturen, leefstijlen en maatschappelijke perspectieven. Ze geloven dat samen muziek maken helpt om deze verschillen te overbruggen en bijdraagt aan een inclusievere stad. De workshops en activiteiten van WTS zijn laagdrempelig en vinden plaats op partnerlocaties en scholen in alle wijken van Rotterdam. Hierdoor ontmoeten jongeren elkaar, maken ze samen muziek en worden ze makers. Daarnaast stimuleert WTS samenwerking, het omgaan met verschillen en het bespreken van belangrijke maatschappelijke thema's.

De ambitie voor de periode 2025-2028 is om de opgaande lijn voort te zetten, het bereik in educatief Rotterdam te vergroten, de kwaliteit van het lesmateriaal te verbeteren en samenwerking met stedelijke partners te bevorderen. WTS wil een grotere impact maken en meer Rotterdammers bereiken door contact te zoeken met scholen, projecten te organiseren met scholen uit andere steden/landen en geïntegreerd lesmateriaal te ontwikkelen. Ze streven constant naar de best mogelijke leerervaringen en willen experimenterend leren bevorderen.

Als actief lid van verschillende partners in Rotterdam werkt WTS samen met andere culturele instellingen om talenten te scouten en deelnemers door te laten stromen naar vervolgtrajecten. Ze willen een speciale doorgaande lijn voor samenwerkend leren rond compositie verder ontwikkelen. Met deze ambitieuze plannen wil WTS Rotterdam nog meer op de kaart zetten als een stad waar innovatieve muzikeducatie plaatsvindt en waar jongeren samen kunnen werken aan klinkende soundtracks.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Watch That Sound (WTS) is een organisatie die workshops en lessenseries verzorgt binnen het onderwijs met een speciaal ontwikkelde app voor muziekcompositie gekoppeld aan film. De organisatie bestaat volledig uit zzp'ers. Kennis en kundigheid blijkt onder meer uit de ontwikkeling van de app en de duurzame samenwerking die is opgebouwd met toonaangevende organisaties en festivals, zoals IFFR, Nemo, Bibliotheek Rotterdam, maar ook Film Fest Gent, dat grote aandacht heeft voor filmmuziek en soundtracks.

De commissie waardeert de mogelijkheid die het programma biedt om belangrijke maatschappelijke thema's bespreekbaar te maken. Daarbij draagt WTS zorg voor de overdraagbaarheid van het materiaal door deskundigheidsbevordering van leerkrachten/docenten. De app is voor leerlingen ook bruikbaar buiten school.

WTS besteedt in het plan veel aandacht aan de wijze waarop de leerlingen aangesproken worden: kinderen krijgen verschillende rollen, samenwerking is van belang en de software is laagdrempelig. Het basismateriaal is prikkelend: de organisatie maakt goede animaties en niet zelden wordt gebruikgemaakt van filmmateriaal uit Rotterdam zelf, zoals de bekroonde documentaire *Shabu* (2022). Daarmee sluit WTS overduidelijk aan bij de belevingswereld van kinderen van deze tijd: muziek en media zijn populair en een soundtrack maken is een goede manier om hierin mee te gaan.

Sterke kanten van WTS zijn: het samenwerken (zowel live als online), de laagdrempelige software, een creatief onderzoek naar de samenhang van beeld en geluid en het gebruik van kwalitatief hoogstaand en prikkelend beeldmateriaal. De organisatie noemt haar werkwijze uniek, maar de commissie kan zich niet helemaal vinden in die kwalificatie: binnen het Netwerk Mediawijsheid zijn er andere instellingen die soortgelijke activiteiten ontwikkelen. Het is opmerkelijk dat WTS niet aangesloten is op dat netwerk.

Het team is groot, maar het is niet inzichtelijk wat de onderwijservaring en didactische achtergrond van de zzp'ers is dan wel welke eisen WTS stelt op dat gebied. Evenmin wordt duidelijk wat de didactische methode is en op welke wijze deze geborgd is in de organisatie. De workshops, hoe waardevol op zich ook, zijn niet ingebed in een breder en verdiepend traject wat borging niet ten goede komt. De organisatie noemt wel een ambitie op een 'curriculum lange leerlijnen', dat ook onderwijstrajecten voor po, vo, mbo en buitenschools omvat. Daarnaast stelt WTS actief te zijn op het gebied van talentontwikkeling. Beide worden echter niet toegelicht en concreet uitgewerkt.

Groei is een van de voornaamste doelen voor de komende periode. De strategie daartoe ontbreekt goeddeels: één van de ambities is meer publiciteit en communicatie, maar dat komt vervolgens niet in het plan terug. Ook in het aanbod zijn geen aanknopingspunten te vinden: hoe faciliteert WTS met hun app activiteiten passend bij de onderwijsniveaus die ze nog niet (lijken te) bedienen, dus alle onderwijstypen en -niveaus naast het primair

onderwijs? Ook op het gebied van talentontwikkeling lijken de activiteiten beperkt tot kennismaking. De volgende stappen in de keten ontbreken, terwijl de organisatie wel de ambitie heeft om talent te laten doorstromen en uiteindelijk te presenteren op een festival.

Hoewel de commissie de inspanningen ten behoeve van het door WTS ontwikkelde platform waardeert, rijst ook de vraag waarom er sprake is van een apart platform? De getoonde functionaliteiten zitten standaard in de meeste montagetools op de school- (en thuis)computers. Die leren daar nu echter niet mee werken, omdat alles binnen de app blijft. Dat beperkt de mogelijkheid om mee te bewegen met de groei van de talenten.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. In het meerjarenbeleidsplan wordt op verschillende plekken verwezen naar de partners waarmee WTS samenwerkt. De organisatie is op een flink aantal scholen actief, met name in het po, en is lid van verschillende partnersamenwerkingsverbanden, zoals het Netwerk Film- en Media-Educatie Rotterdam, de Rotterdam Muziek Coalitie, de Popunie en KCR. Er is een uitbreiding voorzien naar voorbereidende educatie en bso in samenwerking met onder meer Kinderdam. Op landelijk niveau heeft WTS verschillende partners waaronder Beeld & Geluid. Internationaal zijn er verscheidene samenwerkingen. Die wil de organisatie uitbreiden om naamsbekendheid te vergroten, ideeën uit te wisselen en om 'het verdienmodel te ontwikkelen en te testen'. Dat klinkt legitiem en aannemelijk. Content wordt ontwikkeld in samenwerking met Kunstbende, de bibliotheek en welzijnsorganisaties. Het is onduidelijk of dit een plan is of reeds realiteit.

WTS bestaat sinds 2005 en ook de komende periode wil de organisatie het platform en de app technisch doorontwikkelen. De innovatie op educatie en artistiek gebied is onderbelicht. De sterke focus op de doorontwikkeling van de app heeft wel een positief effect op de mate van inclusiviteit. Niet alleen het platform, maar ook de workshops en andere activiteiten zijn laagdrempelig, aantrekkelijk en ontworpen om inclusief en toegankelijk te zijn voor een breed publiek, inclusief scholen in wijken met een lage cultuurparticipatie. Het bereik aldaar moet worden vergroot, maar de organisatie geeft aan daartoe nog geen strategieën te hebben.

Er ontbreekt een integrale visie op diversiteit en inclusie. Het beleid erop moet belegd gaan worden bij een kwartiermaker. De benoemde speerpunten ontberen een concrete aanpak.

Er ligt een plan voor een festival, waarvan het programma gevuld moet worden met eigen talent. Omdat de keten van talentontwikkeling die daartoe moet leiden niet wordt toegelicht, is realisatie van dit festival niet heel aannemelijk. Er is sprake van dat de app internationaal ontwikkeld kan worden en mogelijk de basis kan vormen onder een verdienmodel, maar er is geen marktonderzoek dat die hypothese kan staven.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Op het gebied van de codes is de organisatie niet op orde. Ten aanzien van de Code Diversiteit & Inclusie stelt WTS dat bij de vernieuwing van de RvT er rekening gehouden wordt met diversiteit. Voor een toelichting op Governance en fair pay wordt verwezen naar een bijlage. Daarin wordt niet op de Fair Practice Code en de vijf kernwaarden ingegaan, waardoor inzicht in de huidige situatie en de gewenste verbeteringen ontbreekt. Het door de commissie berekende gemiddeld uurtarief van de zzp'ers voldoet niet aan de vereisten van fair pay. De aanvrager onderschrijft de Governance Code Cultuur en evalueert jaarlijks met het bestuur en interne en externe stakeholders de acht principes, maar er is een groot aantal verbeterpunten die de aanvrager dit jaar nog wil doorvoeren. Het valt verder op dat de aanvrager noemt dat er “waar nodig” een gedragscode wordt opgesteld en dat er geen doelen zijn benoemd voor de komende Cultuurplanperiode.

Als het gaat om het team en de planvorming lijkt de organisatie wel goede stappen te zetten richting professionalisering. Het is jammer dat deze stappen nu nog niet altijd zichtbaar zijn, aangezien de voornaamste transitie in 2024 plaats moeten vinden.

WTS is in grote mate afhankelijk van subsidies. De liquiditeitspositie en vermogenspositie waren eind 2022 goed.

De organisatie is er niet in geslaagd om een begroting in te dienen die de groeiambities voor de komende jaren overtuigend onderbouwt. Er zitten rekenfouten in de meerjarenbegroting en baten en lasten worden niet toegelicht.

De organisatie rekent op een groei van ruim 8 procent aan bezoeken en deelnames aan de activiteiten en lessen. De publieksinkomsten stijgen daarentegen met 27 procent. Het ontbreekt aan een onderbouwing van deze incongruentie. WTS rekent daarnaast op € 40.000,- van private fondsen, maar geeft niet aan welke fondsen dit zijn, noch is er sprake van een overtuigend trackrecord op het gebied van fondsenwerving. Een groot deel van de inkomsten uit private fondsen moet worden ingezet ten behoeve van investeringen; het is twijfelachtig of fondsen daarin mee willen gaan. Indien geen van de private fondsen daartoe bereid wordt gevonden, dienen de investeringen uit eigen middelen te worden gedaan. Dat zet de continuïteit van de stichting onder druk.

De organisatie staat huiverig tegenover het ontwikkelen van een verdienmodel onder de app, ondanks dat in het plan wordt benoemd dat zo'n model ontwikkeld en getest zal worden. WTS is opgericht als een “ideële organisatie om compositie toegankelijk te maken” en niet met de intentie om een commercieel product op te bouwen. Die twee hoeven volgens de commissie echter niet tegenstrijdig te zijn. “Commercie vereist veel concessies aan het concept.” De commissie ziet niet in waarom: er is ook veel vraag naar het concept in de huidige vorm. Inzet op meer eigen inkomen lijkt daarom haalbaar.

De organisatie toont in het plan weinig initiatief om de financieringsmix te verbreden en is in toenemende mate afhankelijk van één subsidieverstrekker. Hoewel Watch That Sound over bescheiden financiële buffers beschikt, is de verwachte continuïteit in de bedrijfsvoering, mede door de geplande investeringen, voor de komende jaren niet gewaarborgd.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Zangexpress

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 69.690,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 220.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Zangexpress is een bevlogen organisatie met een Rotterdamse ‘aanpakken’-mentaliteit. Met een groot hart voor onderwijs en cultuur is er de afgelopen jaren aan de weg getimmerd. In 2008 startte Melissa ’t Hart de innovatieve digitale Zangexpress-methode, in 2011 werd de eerste projectsubsidie ontvangen van de gemeente Rotterdam om kinderen op school zang- en muziekeducatie te bieden. Inmiddels hebben 53 Rotterdamse basisscholen een Zangexpress-schoolabonnement en eind 2028 willen we 100 basisscholen bedienen in de stad, vooral daar waar culturele participatie moeilijk van de grond komt.

Zangexpress staat voor verbinding door zang- en muziekeducatie voor alle kinderen.

Door samen te zingen ontwikkel je verbinding met jezelf, met elkaar en met je omgeving.

Zangexpress is een online én live muziekmethode. Het begint met zingen op de basisschool en vervolgens brengen de scholenkoren – waarin meerdere scholen uit diverse wijken samenkomen – steeds meer muziek in de stad.

Samen zingen maakt blij en is hartstikke goed voor iedereen. Ouders en andere stadsbewoners doen ook mee en kinderen met talent worden gezien. Ieder mens is muzikaal.

In Rotterdam (180 nationaliteiten) klinkt wereldse muziek. Onze droom: Rotterdam als de stad die voorop loopt in het toegankelijk maken van muziekeducatie voor alle kinderen en verbinding door zang. Optredens met scholenkoren vinden nu ad hoc plaats bij festivals en vieringen. Het streven is een vast jaarprogramma en Zangexpress-talentkoren op school als onderdeel van de ‘rijke’ schooldag. Spelenderwijs wordt zingen samen leren en ontwikkelen. Taalontwikkeling & Zingen wordt een speerpunt.

Ruim 1.500 Rotterdamse leerkrachten/vakdocenten en 14.000 leerlingen hebben toegang tot de online methode via school en de Thuisapp. Het Zangexpress-team geeft Teach the Teacher-training, vanuit muziekplezier en veiligheid. De Zangexpress-methode is vakoverstijgend, sluit aan op de behoeften van leerkrachten en de belevingswereld van kinderen. Voor actuele lessen en optredens werken we samen met vele artistieke, culturele en sociale partners.

Samen creëren we een muzikaal web over de stad.

Kinderen plukken vele vruchten van muziekeducatie, maar nog lang niet alle kinderen in Rotterdam profiteren hiervan. Zangexpress speelt een grote rol in toegankelijkheid en kansengelijkheid. De grote Zangexpress Community kan een vaste verbindende waarde zijn voor de stad. De steun van de gemeente is daarbij doorslaggevend.

Met korte termijn projectsubsidies en ad hoc realisatie gaan veel tijd en energie verloren.

Scholen vragen om een vaste jaarplanning. Opname in het Cultuurplan zal naast stabiliteit voor scholen ook Fair Pay mogelijk maken. Om te groeien en te bestendigen is het nodig dat de Zangexpress-organisatie verandert. Naast de eenmanszaak van Melissa ’t Hart is in 2020 de stichting Zangexpress opgericht, waarin ook de activiteiten van de eenmanszaak zullen

worden ondergebracht. Alle bijlagen geven de toekomstige organisatie weer. Zangexpress werkt met een actueel marketing- en communicatieplan voor het aansluiten van meer scholen in Rotterdam en het vergroten van de bekendheid van de scholenkoren in de stad. Bekende musici en artiesten vragen als ambassadeurs de aandacht voor de gezamenlijke missie. Zangexpress is een lerende organisatie. We staan in nauw contact met de gebruikers en doelgroepen en we zetten diverse instrumenten in voor monitoring, evaluatie en kwaliteitsbewaking.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Zangexpress is een bekende onlinemuziekmethode die het geven van muziekles toegankelijk maakt voor leerkrachten van het primair onderwijs. Dat doet de organisatie niet alleen in Rotterdam, maar ook in de rest van het land. De methode zit goed in elkaar en is toegankelijk voor zowel leerkracht, leerling als ouder. De verbonden namen geven vertrouwen in het vakmanschap van Zangexpress al lijken de genoemde voorbeelden (Leo Blokhuis, Trijntje Oosterhuis, Kenny B en Mike Boddé) wel wat ver van de belevingswereld van de kinderen af te staan. Er is waardering voor de repertoire-ontwikkeling: het materiaal is actueel, goed afgestemd op de leeftijd van de leerlingen en komt deels vraaggestuurd tot stand. De commissie waardeert de gekozen combinatie van teamtrainingen muziekonderwijs, een onlinemuziekmethode voor po groep 1 t/m 8 en live optredens. De thuisapp is een laagdrempelige wijze om kinderen ook thuis met zingen (en hun ouders/familie) aan de slag te laten gaan. Daarnaast wil Zangexpress scholen faciliteren en stimuleren om een vast naschools Zangexpress-talentkoor te starten en daartoe een ondersteuningspakket ontwikkelen (p.5).

Zangexpress is aantrekkelijk en functioneert goed. De methode voorziet in een behoefte, want in Rotterdam hebben 53 van de 215 scholen een abonnement (mede omdat Zangexpress aangesloten is bij Kunstpakt/CMK via KCR). Landelijk is het bereik 180 scholen (van de ongeveer 6500). De ambitie van Zangexpress is om het aantal betrokken scholen in Rotterdam in de aankomende vier jaar (bijna) te verdubbelen. Om dit te bereiken wil Zangexpress sterker inzetten op directe promotie onder scholen. De commissie is hier kritisch over, omdat scholen overstelpt worden met aanbod en een organisatie als KCR, met een belangrijke functie als intermediair tussen aanbieders en het onderwijs, hier beter een rol in kan spelen. Of Zangexpress het kanaal van KCR voor de promotie onder scholen wil gebruiken, is niet duidelijk. Ook acht de commissie het niet noodzakelijk om een eerste jaar gratis gebruik aan te bieden aan nieuwe scholen om drempels weg te nemen. Financiën vormen immers niet de grootste drempel voor scholen. De gelegenhedskoren in de stad die Zangexpress organiseert, lijken nog iets te veel een leuke bijkomstigheid en kunnen wat sterker verbonden worden met de andere onderdelen.

Zangexpress bestaat al meer dan vijftien jaar. De organisatie houdt sterk vast aan de eigen missie, door de online methodiek mee te laten groeien met de vraag van het onderwijs, zowel inhoudelijk als in de uitvoering. De commissie vindt Zangexpress

dan ook oorspronkelijk in de zin van: aansluiten bij actuele thema's in het onderwijs (door bijvoorbeeld muziek te verbinden met taal). De commissie waardeert de focus op actualiteit en inclusie, de plannen voor naschools muziekaanbod in de omgeving van de school en de Zangexpress-app. Zangexpress is echter niet de enige aanbieder van onlinemuziekmethodes voor het po in combinatie met trainingen en deskundigheidsbevordering (zie: Keuzehulp muziekmethodes (meermuziekindeklas.nl)).

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Zangexpress geeft een lange lijst met uiteenlopende partners op; ieder sluit op eigen wijze aan op de reeks waarden van waaruit Zangexpress opereert. Met name de partners op het gebied van cultuur, onderzoek en onderwijs worden daarin uitgelicht. De commissie heeft waardering voor de keuze van samenwerkingspartners en de motieven voor elk van die samenwerkingen. Zangexpress kiest bij de ontwikkeling van het programma voor een brede invalshoek (verbinding met dans, theater, hiphop, maar ook met taal) en werkt daarvoor met diverse partners samen. De commissie heeft echter niet altijd goed zicht op de intensiteit van de samenwerking: gaat het daadwerkelijk om partners of om het gebruik van zalen en podia bijvoorbeeld? Optredens regelen en daarvoor contact leggen met bijvoorbeeld Rotterdam Festivals, buurt- en verzorgingshuizen is iets anders dan samenwerken. Bij Mission Symphonic heeft Zangexpress een sterke rol.

De commissie mist enige reflectie op de Rotterdamse context waarin Zangexpress opereert. Dat wil zeggen: op de infrastructuur rond cultuureducatie in Rotterdam en het lokale onderwijs- en cultuurbeleid. Er is een (zakelijke) verhouding met KCR en met SKVR: Zangexpress speelt een rol bij IKEI en Kunstpakt en doet mee aan de MuziekCoalitie en voert projecten uit met tal van instellingen.

Zangexpress is gebaseerd op digitale technologie waaruit steeds innovatieve toepassingen voortkomen.

Regelmatig worden er nieuwe functionaliteiten toegevoegd. De toegankelijkheid van de app, ook thuis, juicht de commissie toe. Maar de commissie ziet dit niet zozeer als een innovatief aspect, maar meer als een vanzelfsprekende doorontwikkeling.

De toevoeging van ZangexpressTalentkoren in de wijk kan onderscheidend zijn ten opzichte van andere muziekaanbieders. Uitvoering hiervan is afhankelijk van de medewerking van de scholen. Op welke manier Zangexpress scholen daarbij ondersteunt (faciliteert en stimuleert), is niet helemaal helder. De ervaringen van twaalf jaar CMK laten zien dat scholen vooral ontzorgd willen worden en niet snel geneigd zijn extra tijd te stoppen in naschoolse activiteiten.

Culturele diversiteit is een belangrijk aspect van de activiteiten van Zangexpress, mede door de cultureel diverse groep kinderen waarmee wordt gewerkt. Ook fysieke

toegankelijkheid wordt genoemd in de aanvraag. Zangexpress toont een sterke visie op het onderwerp, met een focus op kinderen zich thuis laten voelen, culturele herkenning en een inclusieve benadering van de lessen. Dankzij dit bewustzijn komen de aan Code Diversiteit & Inclusie gerelateerde ambities geloofwaardig over. Het plan ontbeert een analyse van de (leerlingenpopulatie van de) scholen die nu meedoen. Zangexpress schrijft wel over de factoren op die belemmerend zijn voor scholen om te participeren (onzekerheid bij leerkrachten, inzet op basisvaardigheden, lerarentekort), maar vertaalt die factoren niet in een marketingstrategie. Een overzicht van de momenteel betrokken scholen toont dat de spreiding goed is, maar het plan slaagt er niet in om de eigen ambitie om meer scholen te bereiken in wijken die achteroplopen goed te onderbouwen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Op het gebied van de codes is de organisatie sterk in ontwikkeling en is een groot deel nog niet op orde, of niet controleerbaar. De organisatie is in transitie van een 'eenvrouwszaak' naar een stichting (opgericht in 2020): de statuten van die stichting zijn pas op 1 april 2024 beschikbaar. Er worden concrete, goede stappen gezet richting implementatie van de codes, maar het is jammer dat de overgang naar een stichting niet volledig kon worden afgerond vóór indiening van het plan.

De organisatie is klein, met een vast team van vier personen (de oprichter, een uitvoerend producent en twee ontwikkelaars van het materiaal) en vijftien trainers. De organisatie wil de komende jaren uitbreiden, om meer energie te kunnen steken in het uitbreiden van het aantal scholen. Die ambitie onderschrijft de commissie, maar zoals eerder aangegeven ontbreekt het aan een gedegen aanpak om dit doel te bereiken.

De zakelijke bedrijfsvoering (van 2022) valt moeilijk te beoordelen, omdat er sprake is van twee sets cijfers: van de eenvrouwszaak en van de stichting. Die van de stichting (goed voor een derde van de omzet) staan gespecificeerd in een jaarrekening; van de eenvrouwszaak wordt alleen een aantal kerncijfers weergegeven. Een geconsolideerde jaarrekening was passend geweest. De beschikbare informatie toont een lean and mean organisatie (slechts 8 procent beheerslasten in 2022), met een flinke output. De wens om het team uit te breiden klinkt in dit licht niet onlogisch. Het eigeninkomstenpercentage in 2022 ligt op 92 procent. De begroting voor de komende periode sluit aan op de ambities. De groei zit in de personele kosten: het aantal fte stijgt van 1 naar 3,05. De loonkosten zijn passend voor de cao Kunsteducatie.

Ondanks een goede inkomstenstroom lijkt de algemene bedrijfsvoering van Zangexpress nog niet gezond. Wil de organisatie stabiel worden, dan moeten de taken meer gespreid. Zangexpress is al jaren betrokken binnen de cultuureducatieketen, doet kwalitatief goed werk en heeft samenwerkingspartners die in het Cultuurplan zitten. Tot dit punt vindt de commissie de redenering van Zangexpress valide, en reden voor opname in het Cultuurplan. Ondanks een sterkere focus op Rotterdam is echter niet te verantwoorden dat

de groei in omzet à 49 procent volledig op rekening van het Cultuurplan moet komen, en dat de eigen inkomsten mede daardoor dalen naar 51 procent. Een onhandig signaal is dat Zangexpress aangeeft dat de abonnementen voor scholen het eerste jaar gratis worden verstrekt.

Geadviseerd bedrag

De commissie oordeelt positief over Zangexpress, maar vindt het aangevraagde bedrag te hoog. In het vaststellen van het subsidiebedrag adviseert de commissie om het subsidieaandeel over de omzet van uitsluitend de stichting in 2022 te hanteren: dat is 23 procent. Dat percentage toegepast op de omzet van stichting en eenvrouwszaak tezamen op het prijspeil van 2022 leidt tot een geadviseerd subsidiebedrag van €69.690,-.

4.3 Dans

Rotterdam is een stad met veel ruimte voor autodidacte makers. Veel initiatieven komen van onderaf en op eigen kracht tot stand, met volop support van de achterban. Een goed voorbeeld zijn de aanvragers op het gebied van 'urban dans' – overigens een containerbegrip dat deze sector geen recht doet – onder meer met dank aan de ontwikkelfunctie van het Hiphophuis. Het eigen doorzettingsvermogen en de zwaarbevochten erkenning bij fondsen en overheden is duidelijk: 'Urban dans' heeft de weg naar de instituten gevonden, en omgekeerd. In de vorige cultuurplanperiode kregen Xclusiv Company (tweede keer) en Lloydscompany (voor het eerst) subsidie. In deze ronde kwamen er sterke aanvragen binnen van de International Dance League en Amenti.

De twee grote gezelschappen Scapino en Conny Janssen Danst zijn al meer dan dertig jaar een vaste waarde in Rotterdam. Ze bedienen een trouw en groot publiek, ook buiten de stad. Scapino gaat een nieuwe fase in met artistiek leider Nanine Linning. Conny Janssen Danst gewoon door. Het maakt nieuwsgierig naar wat er gebeurt met HUIS en gezelschap als de naamgeefster er op termijn mee stopt.

De positief beoordeelde aanvragen zorgen er als geheel voor dat het aanbod in de stad aansluit bij zoveel mogelijk inwoners van Rotterdam. Met elkaar vertegenwoordigen ze een grote diversiteit aan stijlen, met de potentie om ook een heel divers publiek te bedienen.

Maar liefst tien van de veertien aanvragers voelen zich verantwoordelijk voor talentontwikkeling. Voor een aantal daarvan is het een kernactiviteit, waaronder Rotterdam International Duet Choreography Competition (RIDCC) en International Dance League (IDL). Andere instellingen richten zich op doelgroepen variërend van midcareer makers, dragperformers, hiphop dansers en mbo studenten tot spelers met een beperking. Vaak zijn het gerichte trajecten voor een specifieke groep talenten, maar niet altijd. Xclusiv Company en IDL ambiëren een grotere rol in de keten. Er lijkt sprake van versnippering en overlap. Dit is een aandachtspunt.

Rotterdam heeft een actief mecenaat met veel fondsen die zich specifiek op de stad richten. Daarvan zijn er nog maar weinig terug te vinden in de begrotingen van de aanvragers, behalve één. Stichting Droom en Daad opereert ook binnen de dans als aanjager van interessante initiatieven. Zoals gebruikelijk bij private fondsen wordt die steun op een gegeven moment afgebouwd, waarna de betreffende instellingen weer aankloppen bij de gemeente. Droom en Daad ontwikkelt bovendien een Danshuis dat in 2030 open moet gaan. Het is een mooi plan waarover gesprekken worden gevoerd met bijna alle stakeholders in de danssector. Opvallend is wel dat bijna niemand het Danshuis in de aanvragen noemt.

De gehonoreerde aanvragers weten op inhoud heel goed bijpassende partners te vinden. De creativiteit om ook partijen in andere domeinen te vinden verschilt. Een aantal instellingen slaagt erin om partijen uit verschillende domeinen aan zich te binden, waardoor ook een grote diversiteit aan bezoekers bereikt wordt. Andere onderscheiden zich met een sterke eigen danstaal, met innovatieve competitie- en festivalconcepten, met een bijzondere combinatie van dansstijlen en/of met vormen van publieksparticipatie. Ook wordt er samengewerkt tussen dansers met en zonder beperking, waarmee de normen worden bevraagd van publiek, podia en sector.

De meeste gezelschappen zijn gevestigd in en rond het centrum, op de Kop van Zuid en Katendrecht, of zitten in dezelfde gebouwen (W70 en het HBS-gebouw). Alleen Misiconi werkt vanuit Lombardijen. Het lukt de aanvragers goed om voor de eigen inhoud een publiek op de been te brengen en ze spannen zich allemaal in om de voorstellingen voor een breder publiek te ontsluiten. Toch zijn vooral de twee competities/festivals en Xclusiv Company het meest toegankelijk zijn voor de doelgroep 'licht'.

Rotterdam International Duet Choreography Competition en International Dance League hebben bovendien een groot internationaal bereik via de online content. Hetzelfde geldt voor Amenti dat met lessen, discussies en voorstellingen online veel volgers weet te interesseren. Het zijn interessante nieuwe ontwikkelingen die het publieksbereik enorm vergroten en Rotterdam ook buiten de landsgrenzen op de kaart zetten.

Binnen de discipline Dans adviseert de commissie over:

- Amenti
- ARK/Connor Schumacher
- Cecilia Moisio Company
- Conny Janssen Danst
- Dansateliers
- FERRY Foundation
- International Dance League
- Leeway for Arts
- Lloydscompany
- Misiconi
- Rotterdam International Duet Choreography Competition (RIDCC)
- Scapino Ballet Rotterdam
- Teddy Shouldn't Smoke
- Xclusiv Company

Amenti

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 135.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 170.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Amenti biedt verschillende manieren van participatie; meedenken, meedoen, meemaken meervaren. Dit stelt een grote verscheidenheid aan mensen in staat om bij ons te komen en zich geaccepteerd en gerespecteerd te voelen.

Naast fysieke activiteiten is Amenti ook online actief, waardoor het internationale publiek kan profiteren van onze kennis en vaardigheden. Je kunt online lessen volgen, genieten van onze Neo-Mythische voorstellingen en deelnemen aan discussies op ons online platform. Deze digitale mogelijkheden vergroten de toegankelijkheid van Amenti en zorgen ervoor dat mensen over de hele wereld kunnen profiteren van wat wij te bieden hebben.

Een belangrijke pijlers van Amenti is het creëren van verbinding en het faciliteren van blijvend contact tussen mensen. We hechten veel waarde aan de echtheid van het mens-zijn en nodigen iedereen uit om hun masker af te zetten en zichzelf te zijn. In onze community kun je jezelf uitdrukken, helen en van elkaar leren. We geloven dat ware groei en verandering ontstaan wanneer we samenwerken en elkaar ondersteunen.

Wanneer je aan dans en Rotterdam denkt, denk je: Amenti! We zijn trots op onze rol als vernieuwer in de danswereld en bieden een frisse blik op de toekomst. We leren je niet alleen hoe je onze visie praktisch kan omzetten, we stimuleren ook individuen om op hun unieke manier bij te dragen aan de maatschappij. We geloven dat iedereen het potentieel heeft om een positieve verandering teweeg te brengen in de samenleving, op de manier die bij hen past.

Amenti is inclusief en omarmt de verschillen in de mens. Naast online zijn we fysiek met onze gemeenschap in contact via ons MoveMeant programma. In de lessen ontstaan gesprekken en worden er dingen duidelijk over de wensen van de individuele mensen. Deze wensen, deze openheid geven ons weer brandstof om verder te werken en de gemeenschap te blijven helpen - op die manier die nodig is, altijd trouw blijven aan de pilaren van de hiphop cultuur van Peace, Love, Unity, Respect, Having Fun on Self-Knowledge.

Amenti heeft een doel om dekolonisatie in de hiphopwereld te bevorderen en de cultuur te verbreden. Met onze diverse en inclusieve benadering willen we een thuis bieden voor artiesten en dansers van verschillende achtergronden. We streven ernaar om ruimte te maken voor nieuwe perspectieven en stemmen, lokaal en internationaal. Door ons groeiende online bereik hebben we de mogelijkheid om hiphop uit Rotterdam wereldwijd te promoten. We willen de stad op de kaart zetten als een bruisende hiphopstad waar talenten samenwerken en elkaar inspireren.. Door deze interactie en uitwisseling van ideeën versterken we de internationale reputatie van Rotterdam als een gezonde en bloeiende hiphopstad. Door ons diverse programma, variërend van danslessen

tot inspirerende lezingen en theatervoorstellingen, creëren we een aantrekkelijke omgeving voor mensen van verschillende leeftijden en achtergronden. We willen dat iedereen zich welkom voelt bij Amenti en de mogelijkheid heeft om deel te nemen aan onze activiteiten. Door nieuwe doelgroepen naar Rotterdam te brengen, verrijken we de culturele scene en dragen we bij aan de diversiteit en inclusiviteit van de stad.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Amenti bestaat uit twee ‘pilaren’: Amenti MoveMeant voor de lessen en workshops, en de Amenti Theatre Company waarmee voorstellingen worden gemaakt. De twee pilaren zijn qua filosofie verbonden en vullen elkaar aan. Artistiek leider Gil Gomes Leal is een bekroonde danser met een achtergrond in urban dance, onder andere bij het Hiphophuis, de Samadhi Dance Company en ISH. Erkenning voor zijn vakmanschap resulteerde recent in de toekenning van twee Nieuwe Makers-regelingen via het Fonds Podiumkunsten en een nominatie voor een Zwaan. Amenti Theatre Company integreert hiphop en theater tot een heel eigen vorm van ‘Neo-Mythisch danstheater’, met een zeer sterke groep dansers die verschillende stijlen vertegenwoordigen. Ook het cursusaanbod via Amenti MoveMeant is van hoge kwaliteit. Het is gericht op bredere maatschappelijke thema’s en biedt ruimte voor discussie en reflectie. De aanvraag is geschreven vanuit een duidelijke artistieke visie op de bijdrage die Amenti wil leveren om de samenleving op een positieve wijze te transformeren.

Amenti MoveMeant biedt een bewegingsmethode voor persoonlijke groei. Er is veel belangstelling voor de cursussen, die geïnspireerd zijn op Gomes Leals eigen ervaringen, waarbij hijzelf als rolmodel fungeert. Er wordt gebruikgemaakt van een holistische werkwijze waarbij lichaam en geest met elkaar verbonden worden door dans en somatische oefeningen. De dansvoorstellingen van de Theatre Company hebben een bijvragen bezwerend karakter door de muziek en de rituele elementen.

In de aanvraag is de vertaling van de innerlijke processen naar de artistieke boodschap nogal summier. Amenti brengt hiphop naar het theater, waar een transformatie plaatsvindt van de stijlen die verbonden zijn met de hiphopcultuur. Hoe dit gebeurt is niet uitgewerkt.

De toenemende interesse van theaters voor de producties toont dat Amenti in staat is het publiek te inspireren en aan te spreken. Daarnaast wordt veel publiek online bediend via het digitale platform, met livestreams, lessen en discussies. De aanzienlijke groei in online volgers bewijst dat het aanbod niet alleen een lokaal maar ook (inter)nationaal publiek aanspreekt. Het gezelschap geeft lessen in het buitenland en heeft daar ook online bereik via het eigen digitale platform.

Gomes Leal haalt inspiratie en kracht uit zijn eigen (Rotterdamse) achtergrond. Kansenongelijkheid opheffen en het belang van (self) knowledge zijn belangrijke uitgangspunten voor het werk. De plannen zijn geworteld in de hiphopcultuur maar Amenti

wil terug naar de kernwaarden. De manier waarop over dekolonisatie wordt gedacht komt voort uit een diepe motivatie om oude structuren te bevragen en toe te werken naar een ander ecosysteem. In de methodiek van Amenti betekent dit dat er gestreefd wordt naar gelijkwaardigheid en diversiteit. Er spreekt activisme en urgentie uit de aanvraag. Hiphop als uitgangspunt is niet uniek maar Gomes Leal heeft een sterk eigen verhaal en met de neo-mythische dansvoorstellingen een unieke eigen signatuur.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Door dekolonisatie centraal te stellen agendeert Amenti thema's rond discriminatie, uitsluiting en de invloed van machtsstructuren in de samenleving. Het zijn grote onderwerpen waarbij het van belang is om met andere partijen meer impact te kunnen creëren. Amenti werkt hiervoor samen met gelijkgestemde partners zoals het Hiphophuis en The Niteshop. De commissie onderschrijft de conclusie van Amenti dat het zinnig is om hierbij ook partners vanuit een andere invalshoek te betrekken, om het perspectief te verbreden en een breder publiek te bereiken. Amenti werkt gestaag aan de opbouw van een eigen 'community' om het gemeenschapsgevoel te bevorderen. Onder andere via de Amenti Gatherings kunnen mensen met elkaar in gesprek gaan. Interessant zijn de uitwisselingen voor dansers via trainingsweken met gezelschappen zoals Tall Tales Company en Zero Dance Theatre. Op dit moment zijn er voornamelijk connecties in de culturele sector zoals met het Maaspodium en Motel Mozaïque. Buiten het eigen domein wordt een partner als het UMC (Utrecht) genoemd, al maakt de aanvraag niet duidelijk wat de samenwerking inhoudt.

De combinatie van de specifieke eigen danstaal met de boodschap van dekolonisatie is vernieuwend binnen de hiphopcultuur. Amenti treedt met de vorm en inhoud van de voorstellingen buiten de gebaande paden en levert daardoor een bijdrage aan de ontwikkeling van de scene.

Het digitale platform dat ze hebben ontwikkeld is vooral vernieuwend door het enorme bereik, de voortdurende interactie met bezoekers online en de grote aantallen mensen die Amenti op deze manier aan zich weet te binden, ook internationaal. Dit komt voort uit de filosofie om te bouwen aan een community van betrokken mensen. De organisatie gebruikt bewust de Lean Startup-methode om zich verder te ontwikkelen, wat ze zelf vertalen als een flexibele, klantgerichte aanpak waarin snel ingespeeld wordt op feedback en op nieuwe ontwikkelingen.

Amenti wil een thuis bieden, een plek voor verbinding. Het gaat hierbij zowel om een fysieke locatie als om de online community. Amenti streeft naar een inclusieve dansscene waar diversiteit en gelijkheid centraal staan. Binnen het aanbod zijn verschillende participatievormen mogelijk: meedoen, meepraten, mee ervaren en meemaken. Door te werken vanuit de hiphopcultuur belicht Amenti andere verhalen, en worden andersoortige makers bij de producties betrokken. Amenti verwacht dat de diversiteit van

het gezelschap als vanzelf een publiek zal aantrekken dat zich thuis voelt bij de thematiek, de balans tussen geestelijk en lichamelijk welzijn en/of de community. Een marketingplan met beschreven doelgroepen of een strategie om het potentiële publiek nog te verbreden ontbreekt in de aanvraag. De prijzen van lessen en workshops zullen voor veel mensen te hoog liggen. Amenti draagt zeker bij aan meer inclusiviteit, maar het aanbod is niet per se toegankelijk voor een doorsnee bezoeker. Daarin speelt de ‘tone of voice’ ook een rol. Amenti verbindt veel belangrijke maatschappelijke onderwerpen met het koloniale verleden en stelt zich nadrukkelijk activistisch op. Dat zal een deel van het publiek waarderen maar kan ook mensen uitsluiten.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Het naleven van de Governance Code Cultuur is nog niet op orde. Er is weinig reflectie op wat de vervolgstappen worden om de organisatie verder te professionaliseren. Positief is dat Amenti een externe vertrouwenspersoon wil aanstellen en dat er wordt nagedacht over een raad-van-toezicht-model. Tegelijkertijd is er nog geen aandacht voor risicobeheersing, evaluaties en functioneringsgesprekken. De Fair Practice Code wordt nog niet gevolgd. Amenti wil wel graag de uren voor het team uitbreiden. De werkdruk is hoog. De organisatie leunt sterk op het talent van Gomes Leal. In de aanvraag wordt gesteld dat het team geschoold moet worden en dat Gomes Leal op dit moment de enige is die de workshops kan geven. Ondertussen wordt er al twee jaar gewerkt om ook de andere teamleden op het gewenste niveau te brengen. Dit duurt te lang en maakt Amenti kwetsbaar. De organisatie zou deze zaken op orde moeten brengen om de grote ambities waar te kunnen maken.

Amenti is een kleine organisatie die uit twee poten bestaat, de vof en de stichting. In de aanvraag wordt uitgelegd dat dit tot nu toe goed werkte. Voor het beoordelen van de begroting voor deze aanvraag levert het problemen op. De (totale) omzet en de lasten in 2022 in de stichting en de vof komen niet overeen met de ingevulde bedragen in de meerjarenbegroting. Het is bovendien niet inzichtelijk hoe de inkomsten uit de lessen en workshops zijn verwerkt in de totaalbegroting. Wel is te zien dat er substantiële eigen inkomsten zijn. Dat is knap, maar in de begroting voor de komende jaren zullen deze nog bijna verdubbelen. De totale baten zijn bijna vier keer hoger dan in 2022. Ook alle posten aan de lastenkant zijn een veelvoud hoger, tot acht keer hoger in het geval van de huisvesting en kantoorkosten. Een toelichting op deze grote wijzigingen in het geheel is noodzakelijk om deze grote financiële verschillen te kunnen duiden. Door de verwevenheid van vof en stichting is de subsidiebehoefte lastig vast te stellen.

Er is respect voor het ondernemerschap van Amenti, waardoor vooral via de lessen en workshops veel eigen inkomsten worden behaald. Ook heeft het gezelschap een groot online en daardoor internationaal bereik. In de aanvraag wordt gesteld dat dit een positieve invloed heeft op de boekingen. Maar ook hier ontbreekt een duidelijke onderbouwing. De aantallen ingevulde activiteiten zijn slecht te plaatsen bij wat de aanvraag aan ambities verwoordt.

Voor de periode 2025-2028 wordt behalve bij de gemeente ook een aanvraag ingediend bij het Fonds Podiumkunsten. Er staat een klein bedrag via een coproductent. Door de eerder gerealiseerde commerciële baten is er voldoende vertrouwen dat Amenti kan blijven voortbestaan. In 2024 wil het gezelschap besluiten welke organisatievorm daarvoor het meest geschikt is.

De constructie van vof en stichting is niet transparant. Vanwege de verwevenheid van de activiteiten en de entiteiten is het gewenst om de organisatiestructuur aan te passen. De commissie raadt de gemeente aan om Amenti te vragen dit op orde te brengen voordat de nieuwe subsidieperiode ingaat.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 135.000 toe te kennen. Vanwege de meerwaarde van het aanbod voor de stad is dit een hoger bedrag dan voorheen, maar lager dan het aangevraagde bedrag omdat de constructie van vof en stichting niet transparant is, en de subsidiebehoefte daardoor lastig is vast te stellen.

ARK/Connor Schumacher

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 135.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 150.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Onderzoek wijst uit: de samenleving zou mooier zijn als we elke dag zouden dansen. Wij delen deze wetenschap in elke context waarin we ons bewegen. Door te doen, te tonen, uit te nodigen en te vieren. We bieden ruimte om ons mens-zijn te kunnen oefenen. We geven vorm aan een nieuwe lichaamscultuur om een verschuiving te bewerkstelligen: van een consumptieve cultuur naar een participatieve cultuur.

ARK bouwt via dans aan een samenleving in beweging. Een samenleving waarin mensen warmlopen voor elkaar. Elkaar de hand reiken. Waar de hele stad de dag begint met een dans. Waar elk gezin voor het slapen gaan nog even danst, samen met de burens. Een wereld waarin we het leven niet fysiek vastgrijpen, maar door ons lichaam heen laten stromen. Waar iedereen beseft dat liefde groeit waar mensen de kunst van het samen leven verstaan. Waar we dag en nacht met elkaar dansen. Vanuit de gedachte dat de samenleving er stevig op vooruit gaat als we elke dag zouden dansen, hecht ARK evenveel waarde aan dans als podiumkunstvorm, als aan dans als toegepaste kunstvorm om met elkaar te beoefenen.

ARK is geworteld in Rotterdam, waar Connor Schumacher zelf sinds 2010 woont en werkt als choreograaf. Hij heeft een uitgebreid ontwikkeltraject doorlopen bij Dansateliers (Rotterdam). Waar mogelijk tonen we zijn werk; in het theater, op straat, in het station, in het museum of in de club. Dankzij zijn brede blik op dans en de mensen die hij wil betrekken in zijn praktijk, heeft ARK inmiddels een rijke cirkel van samenwerkingspartners in de stad en door heel Nederland voor het meerjarige beleid, waaronder Club Gewalt, Dansateliers, Grand Theater Groningen, Luxor Theater, No Limits Art Castle, Club Poing, Theater Babel Rotterdam and Theater Rotterdam.

Ons plan voor de periode ‘25-’28 illustreert de ambitie om van de kleine zaal naar de grote zaal te groeien, zowel fysiek als symbolisch. Door voorstellingen te ontwikkelen die niet alleen artistiek zijn, maar ook gericht zijn op samenwerking, verbinding en inclusie, wil ARK laten zien wat er mogelijk is wanneer mensen samen dansen.

ARK's activiteiten omvatten niet alleen podiumoptredens, maar ook een scala aan gemeenschapsgerichte initiatieven, zoals ochtendraves, guided raves en bewegingslessen, waarbij ervaring niet nodig is. Deze activiteiten zijn juist ontworpen om mensen van alle achtergronden en leeftijden bij elkaar te brengen en hen de vreugde en kracht van dans te laten ervaren. Daarnaast richt ARK zich ook op professionele ontwikkeling en samenwerking.

Door o.a. Workshops aan te bieden, wil ARK kennis delen en nieuwe samenwerkingsverbanden stimuleren, zowel binnen als buiten de kunstwereld.

Om deze ambitieuze doelen te bereiken, plant ARK uitbreiding en versterking van het team. Van een bescheiden begin met drie medewerkers naar een team van vijf, wil ARK expertise en capaciteit vergroten om haar missie te realiseren. Een mix van artistiek en zakelijk leiderschap, creatieve aansturing, productie en marketing/communicatie zal ARK helpen om haar visie te verwezenlijken en een blijvende impact te hebben op de samenleving.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Ondanks dat de Stichting pas in 2020 is opgericht heeft Connor Schumacher als danser, performer en maker al een behoorlijke staat van dienst. In 2019 ontving hij de Prijs van de Nederlandse Dansdagen voor het concept van Pilot PC, in 2022 werd hij genomineerd voor de Gieskes-Strijbis Podiumprijs. De afgelopen tien jaar deed hij onderzoek naar dans binnen verschillende wetenschappelijke kennisgebieden. In het plan is helder uitgewerkt welke filosofie, onderzoek en visie hierachter schuilgaan. De Rise-werkmethode geeft aan waar Schumacher voor staat en welke strategie hij volgt. Onder de hoede van Dansateliers heeft hij zijn vakmanschap verder kunnen ontwikkelen.

ARK werkt aan een verschuiving in de dans van een consumptieve naar een participatieve cultuur. In lijn met de artistieke visie en gestoeld op neurowetenschappelijk sociologisch en linguïstisch onderzoek volgt een samenhangend geheel aan activiteiten met de voorstellingen als ‘Theater Offerings’ en de overige activiteiten onder de titel ‘Raving Solutions’. Op deze manier geeft ARK overtuigend vorm aan de visie om te bouwen aan een ‘samenleving in beweging’, waar mensen de kunst van het samenleven verstaan.

De voorstellingen *Gabber4Life* (cochoreografie) en *Club Inc.* vond de commissie een goed beeld geven van de richting die ARK op wil, in een vorm die tot de verbeelding spreekt. Schumacher fungeert in zijn producties en bij de zogenaamde ‘raves’ als een MC tussen performers en publiek. Bezoekers zijn niet alleen toeschouwers, maar worden op een aanstekelijke manier geprikkeld om mee te doen. Dat levert een intense ervaring op. ARK/Connor Schumacher bouwt aan een ‘social dance culture’; door zelf en met elkaar te dansen ontstaat een gezamenlijke belevenis die het ‘dans als expressie’ of ‘dans voor welzijn’ overstijgt. Met de Rave Studio en Ochtend Rave biedt hij ook buiten het theater activiteiten waar iedereen aan mee kan doen. Schumacher kiest niet alleen voor de conventionele theaterpodia, maar gebruikt verschillende locaties die passen bij de activiteit en/of de doelgroep die hij wil bedienen. De verschillende activiteiten zijn gelijkwaardig en versterken elkaar. De inhoudelijk-activistische laag die Schumacher toevoegt met gesproken of geprojecteerde teksten nodigt uit tot reflectie.

ARK richt zich in de aanvraag op een brede doelgroep van reguliere dansliefhebbers, ‘cultuurvreter’, mensen uit de dance- en nachtcultuur, de queer community en professioneel betrokkenen. Nieuw publiek moet bereikt worden in samenwerking met de theaters, andere speelplekken en met strategische partners. Hoe dit precies zal gaan is nog niet uitgewerkt en zal zich in de praktijk moeten bewijzen.

Hoewel clubdance vaker een inspiratiebron is voor dansgezelschappen, weet Connor Schumacher de grenzen tussen rave en academische dans overtuigend te slechten. Schumacher creëert met zachte hand een ‘vibe’ waaraan iedereen uiteindelijk meedoet. Om dat voor elkaar te krijgen neemt hij afwisselend de rol van ‘preacher, filosofer, poet and fool’ op zich. De combinatie van de politiek-inhoudelijke laag met elementen uit de pop-/techno-cultuur levert eigenzinnige voorstellingen op. ARK heeft daarmee een heel eigen signatuur. ‘Social choreography’ is geen nieuw concept, maar draagt hij overtuigend uit in alles wat hij doet. Daarbij past dat ARK alle andere activiteiten die ontwikkeld worden even belangrijk vindt als de voorstellingen.

ARK werkt samen met een Franse partner en heeft de intentie om ook internationaal een aantal speelplekken toe te voegen. De internationale werking is op dit moment nog bescheiden.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. ARK heeft door de jaren heen stevige samenwerkingspartners om zich heen verzameld. Het zijn voornamelijk partners uit het culturele veld en uit de clubscene. De belangrijkste daarvan zijn de coproducenten Luxor Theater (voor een ontwikkelingstraject en mentorschap), Dansateliers en Grand Theatre Groningen. Luxor is een interessante en geschikte partner met het oog op de stap naar de grote zaal en naar publieksverbreding. ARK is in gesprek met MusicalMakers, wat een passende partner zou zijn voor de beoogde techno-jazz-musical VIBE. Vanuit Schumachers visie dat dans een uitstekend middel is om beter samen te leven, zouden wellicht meer samenwerkingspartners in domeinen buiten kunst & cultuur en clubs betrokken kunnen worden. Schumacher deelt zijn kennis over zijn gebruikte methodiek al met het Cancer Center Amsterdam. Een verdergaande samenwerking met maatschappelijke partners of in de zorg lijkt de commissie haalbaar.

De manier van werken is in zekere zin vernieuwend doordat ARK structureel bezoekers activeert om onderdeel te worden van de voorstelling. Hoewel toeschouwers vaker worden uitgenodigd om te participeren heeft ARK deze filosofie naar alle activiteiten vertaald. Er zijn geen ‘rand’programma’s; alle workshops, ochtendsessies en raves zijn gelijkwaardige onderdelen in het beleid van de organisatie.

Het zit in de hele missie en aanpak van ARK om zo inclusief mogelijk te werken. Er wordt niet in hokjes gedacht. In de werkwijze staat het streven naar een ‘safe space’ centraal.

Met de beschreven activiteiten is het geloofwaardig dat er een divers publiek getrokken wordt vanuit onder andere de rave/clubscene en de queer community. ARK werkt al langer samen met Theater Babel en verlegt grenzen in wat dans is en wie er op het podium dansen.

Door ook locaties buiten de reguliere podia te gebruiken, van Rotterdams depot tot een dansvloer in de club, van Amsterdam Dance Event tot het museum, trekt ARK ook publiek dat zich elders niet laat zien. De Ochtend Rave-activiteiten zijn toegankelijk voor iedereen, ook mensen zonder ervaring. De keus om op de website veel in het Engels te communiceren past bij een specifiek deel van de bezoekers, maar sluit ook mensen uit. Dat laatste druist eigenlijk in tegen de beschreven doelen en missie om iedereen aan het dansen te krijgen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De organisatie werkte tot nu toe onder de vleugels van Dansateliers. Connor Schumacher is de spil van een klein gezelschap. Dat maakt de organisatie kwetsbaar, al hoort het bij het stadium waarin ARK zich nu bevindt. Er is een duidelijke reflectie op de positie van de organisatie op dit moment en wat er nodig is om zelfstandig verder te gaan. De Governance Code Cultuur is beperkt toegelicht maar lijkt op orde. ARK volgt de cao Toneel en Dans. De Code D&I sluit aan bij de missie en visie van het gezelschap, al is het team zelf nog niet heel divers. Met het beoogde kernteam en de steun van de sterke faciliterende en coproducerende partners vindt de commissie de geschetste projecten zeker uitvoerbaar. Kanttekening is dat de hoeveelheid plannen en activiteiten bescheiden is in verhouding tot het aantal begrote fte's.

De substantiële ondersteuning via Dansateliers moet de komende periode worden ingeruild voor structurele financiering via Rotterdam en het Fonds Podiumkunsten. De baten en lasten stijgen flink. De publieksinkomsten voor de komende jaren zijn voorzichtig begroot en zouden zeker haalbaar moeten zijn gezien het aantal activiteiten. Voor de periode 2025-2028 wil ARK aan de slag met een kernteam van 5 parttime medewerkers voor 2,2 fte. Dat is realistisch. Er zijn kosten begroot voor eigen kantoor- en repetitieruimte. Positief is dat ARK inzet op een verhoging van bereik en aantal bezoeken en in gesprek is met impresariaat Berbee&Jansen voor de verkoop van de producties. Met de voorstellingen, de Ochtend Raves en overige activiteiten verwacht ARK 2750 bezoekers en deelnemers uit de stad. Ook dat lijkt haalbaar en realistisch, maar daarmee in verhouding is het aangevraagde subsidiebedrag van € 150.000 relatief hoog.

De coproducties worden goed door ARK beschreven. Dat geeft vertrouwen in de potentie om meer partners in de toekomst aan de organisatie te verbinden. De risicospreiding in de financiering is sterk verbeterd ten opzichte van 2022 met meerdere bronnen en beoogde structurele financiering. Er staat bijna € 14.000 via coproducenten en een mooi bedrag aan te werven private fondsen. Gezien de ervaring met fondsenwerving in voorgaande jaren en de aard van het werk is er vertrouwen dat ARK dit kan realiseren.

Het totaal aan eigen inkomsten komt hiermee op 33 procent. De financieringsmix is goed in balans. ARK vraagt behalve de subsidie bij de gemeente ook meerjarig aan bij het Fonds Podiumkunsten om op eigen benen te kunnen staan, en voor de verdere professionalisering van de organisatie.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om een subsidie van € 135.000 toe te kennen. De commissie adviseert een lager bedrag dan aangevraagd in verband met het bescheiden aantal activiteiten en bezoekers dat ARK verwacht te bereiken in Rotterdam.

Cecilia Moisio Company

Advies: positief, buiten budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 80.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 100.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Cecilia is een maker die een missie heeft en een groot engagement toont voor actuele, menselijke en politieke thema’s. Zij zoekt in haar werk steeds grenzen op, neemt risico’s in vorm en inhoud en blijft haar werk(-wijze) steeds bevragen.” - Juryrapport Prijs Nederlandse Dansdagen Jong Publiek (2019)

Onder leiding van choreograaf en artistiek leider Cecilia Moisio maakt en produceert Cecilia Moisio Company multidisciplinaire dansvoorstellingen voor zowel volwassenen als jongeren. De voorstellingen worden gemaakt vanuit een sterk maatschappelijk engagement en de stellige overtuiging dat het theater een cruciale vrije denkruimte is. Hier ontleedt Cecilia taboes, toont ze misstanden, ontmantelt ze leugens en hekelt ze onverschilligheid.

Na een periode van opereren op projectbasis en op persoonlijke titel werk gemaakt te hebben bij onder andere Maas theater en dans en Scapino Ballet Rotterdam, is het tijd voor Cecilia om met haar company uit te groeien tot een volwaardig gezelschap dat kan opereren vanuit langere lijnen en over meer tijd en ruimte beschikt om maatschappelijke impact te genereren.

Het gezelschap wordt gedreven door een sterk geloof dat grotere, lang ingesloten systemen van onderdrukking – zoals seksisme, racisme en validisme – ook in het theater kunnen worden doorbroken door hun werking en gevolgen op een persoonlijk én politiek niveau te onderzoeken en bloot te leggen. Zo beogen we bewustwording te genereren, perspectieven te doen kantelen en uiteindelijk ook buiten de theaterzaal maatschappelijke impact teweeg te brengen.

Nieuwe projecten starten stevast met laboratoria, waarin Cecilia en haar team op zoek gaan naar persoonlijke ervaringen van jongeren en volwassenen. Zowel individueel als in groepsverband gaan zij het gesprek aan over – vaak gevoelige – onderwerpen en zijn er workshops in een vorm die past bij de doelgroep (van tekst schrijven, muziek maken en bewegingssessies tot samen haken of breien). De company investeert op deze manier graag in community building in Rotterdam, in al haar diversiteit.

In de periode 2025-2028 brengt de company zes voorstellingen, waarvan 3 coproducties (twee met Maas theater en dans en een met Club Guy & Roni) en een reprise, en organiseren we elk jaar meerdere laboratoria in verschillende wijken van Rotterdam.

Begin 2024 maakt het gezelschap de overstap naar een nieuwe thuisbasis: Rotterdam. Er zijn reeds tal van lokale samenwerkingspartners gevonden. Deze variëren van (collega)culturele

instellingen tot organisaties in het welzijnswerk. We hebben een fysieke plek gevonden bij W70, een nieuwe creatieve hub op het Weena. Hier is tevens ruimte om dansstudio's te bouwen, die we in samenwerking met een aantal collega gezelschappen in 2024 gaan realiseren.

Middels structurele subsidie gaan wij in staat zijn onze ambities waar te maken, grotere impact te maken en een groter publiek te bereiken. In het meerjarenbeleidsplan is te lezen hoe wij dat gaan doen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Cecilia Moisio danste jarenlang bij Dansgroep Krisztina de Châtel en later bij WArD/waRD van Ann Van den Broek. In 2019 won ze de Prijs van de Nederlandse Dansdagen voor Jong Publiek. In 2021 werd ze een van de vaste makers bij Maas theater en dans, waarmee ze eind 2023 de grote coproductie met Scapino Pinocchio Effect maakte. De afgelopen jaren volgde ze met steun van het Amsterdams Fonds voor de Kunst een persoonlijk ontwikkeltraject als maker en artistiek leider, en daarna nog een tweejarig ontwikkeltraject voor de organisatie. Op deze manier heeft Moisio een behoorlijke staat van dienst opgebouwd. Met de Cecilia Moisio Company wil ze verder gaan met het maken van voorstellingen voor zowel jongeren als een volwassen publiek. De aanvraag beschrijft een duidelijke artistiek-inhoudelijke visie, die helder vertaald is naar de plannen voor de komende producties. Toch waren de voorstellingen die in de praktijk gezien zijn niet zo overtuigend. De keuzes voor de ‘retrovorm’ in Pinocchio Effect en de verstikkende sfeer in deze productie vond de commissie niet goed aansluiten bij de belevingswereld van het jonge publiek. Bij Pink Portal vroeg het gebruik van zang, tekst en dans een groot arsenaal aan vaardigheden die niet alle performers even goed beheersten.

Moisio werkt vanuit een sterke persoonlijke motivatie en maatschappelijke betrokkenheid. Ze wil actuele taboes en problemen aan de kaak stellen. De twee hoofdthema's voor de komende periode zijn verslaving en gender (waaronder vrouw-zijn). Het aantal doelgroepen dat de Company wil bereiken is vrij groot maar passend bij de producties. Daarnaast wil Moisio ervaringsdeskundig publiek aanspreken via de ‘laboratoria’. Behalve door research te doen en te spreken met wetenschappers en experts over de onderwerpen wordt onderzocht wat de persoonlijke ervaringen zijn van mensen. Dit kan in gesprekken of door met een deel van de participanten in de studio te werken om bewegings- en theatraal materiaal te ontdekken. Dat materiaal wordt dan verder doorontwikkeld in het maakproces van de voorstellingen. Het is een arbeidsintensief traject dat nieuwsgierig maakt, maar ook de vraag oproept in hoeverre dit wederkerig is en wat het de deelnemers oplevert. Het is ook voor Cecilia Moisio Company een relatief nieuwe werkwijze waarvan moet worden afgewacht hoe dit uitpakt.

Bij de eerdere voorstellingen vond de commissie dat de interdisciplinaire benadering en de overdaad aan elementen regelmatig tegenwerkten om de inhoudelijke boodschap over te brengen. Ook werd het ‘psychologisch activisme’ als nogal dwingend ervaren.

Cecilia Moisio Company gebruikt de aanpak van ‘psychologisch activisme’ om toeschouwers bewust te maken van cultureel dominante denkbeelden en de pijnlijke gevolgen hiervan. Met haar activistische insteek wil Moisio een langer doorwerkende indruk maken op de bezoekers. De boodschap is verpakt in een multidisciplinaire vorm waarin contrasten, uitvergroting en uitputting als stijlementen gebruikt worden. Het is een vorm van theatraal danstheater die past bij de partners waarmee ze regelmatig samenwerkt, Maas theater en dans en Club Guy & Roni. Cecilia Moisio Company heeft een herkenbare signatuur, maar is daarmee niet heel onderscheidend.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Moisio wil maatschappelijke impact maken. De partners die zij hiervoor bij de activiteiten betreft passen bij die doelstelling. Er zijn interessante partijen op verschillende niveaus, van Club Guy & Roni tot studenten van hogescholen en de podia Islemunda en Theater Zuidplein. Voor de laboratoria werkt ze samen met maatschappelijke partners buiten de podiumkunstensector zoals de welzijnsorganisaties Stichting SOL en WMO Radar en de Huizen van de Wijk. Er worden veel organisaties genoemd: Women Connected, Het Klooster Oude Noorden, Antes Rotterdam, het Leger des Heils, het JIP en het Trimbos instituut. Deze verschillende partners kunnen kennis delen over en toegang geven tot de doelgroepen die Cecilia Moisio Company wil bereiken voor de deelnemers aan de laboratoria. Gezamenlijk wil Moisio werken aan een traject dat tot presentatiemomenten in de verschillende wijken van de stad leidt. Het is een mooi en ambitieus plan dat nog wel moet worden opgezet en uitgevoerd.

De samenwerkingspartners komen zelf niet aan het woord. Hierdoor is niet duidelijk hoe ver de betrokkenheid reikt en hoe deze organisaties de waarde van de projecten voor hun achterban inschatten.

Cecilia Moisio Company wil zich vooral onderscheiden met de laboratoria. Het inzetten van een publiekswerker om informatie uit de wijk ‘op te halen’ is een werkwijze die vaker wordt gebruikt door gezelschappen. De thema’s die Moisio agendeert kunnen als taboedoorbrekend en daarmee als innovatief worden gezien, al zal dat afhangen van de context waarin het materiaal gepresenteerd wordt.

Vanuit het engagement van Cecilia Moisio Company zijn diversiteit en inclusie belangrijke onderwerpen voor het gezelschap. De aanvraag besteedt veel aandacht aan het bereiken van specifieke doelgroepen via de laboratoria. De Company ziet de deelnemers daaraan ook als potentiële ambassadeurs voor meer publiek, via hun achterban. Met het plan om presentatiemomenten in een aantal wijken van de stad te organiseren (Feijenoord,

IJsselmonde, Noord, Charlois, Delfshaven en Overschie) draagt het gezelschap zeker bij aan een betere spreiding van cultuur in de stad.

Door de inhoud van de voorstellingen ligt de focus voor het bereiken van publiek deels bij vrouwen en jongeren. Cecilia Moisio Company wil behalve met stedelijke partners ook samenwerken met landelijke organisaties die zich bezighouden met geestelijke gezondheid, psychiatrische problemen, drugsverslaving en vrouwenemancipatie. Het is een flinke lijst met namen die op papier uitstekend passen bij de voorstellingsplannen. De uitwerking moet gebeuren via de nog aan te trekken publieksmedewerker.

Als alle genoemde partners meewerken, dan lijkt het haalbaar om ook mensen te bereiken die zelden naar een dansvoorstelling gaan. Het enthousiasme in de aanvraag kan echter niet helemaal verhullen dat het op dit moment vooral voornemens zijn van een speler in de stad die als zelfstandige organisatie nog veel moet opbouwen.

De doelgroepen in het marketingplan die uitgebreider zijn omschreven zijn toch vooral de bezoekers die gewend zijn om naar dans(theater) te gaan. Ook de website van Cecilia Moisio Company is nog niet toegankelijk voor de 'lichtere' doelgroepen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Cecilia Moisio Company betreft per 1 maart kantoorruimte in Rotterdam. De structurele subsidies van de gemeente en van het Fonds Podiumkunsten zouden de mogelijkheid moeten bieden om van start te gaan met een klein team. De omvang en invulling van de organisatie getuigt van realiteitszin. De beoogde medewerkers zijn ervaren, dat geeft vertrouwen. Voor de periode 2025-2028 staan zes voorstellingen gepland, waarvan opnieuw drie coproducties (twee met Maas theater en dans en een met Club Guy & Roni) en een reprise. Dat is op zich overzichtelijk.

De Governance Code Cultuur wordt nageleefd; de Fair Practice Code lijkt gevolgd te worden, maar is een uitdaging. Het kernteam bestaat volledig uit vrouwen en ook de rest van de organisatie is grotendeels vrouw.

Het team moet flink aan de slag om alle plannen te realiseren, dan is het goed dat de zakelijk leider meer uren krijgt. 0,03 fte voor de contextprogrammeur lijkt dan weer erg weinig.

De hele begroting wordt drieënhalf keer zo hoog voor de periode 2025-28. Dat is een enorme sprong die nogal uit verhouding lijkt omdat er minder presentaties gepland staan dan in 2022. Het doel is om in Rotterdam 10 voorstellingen per jaar te spelen voor 2650 bezoekers, omgerekend 265 bezoekers per voorstelling. Cecilia Moisio Company streeft naar 70 procent zaalbezetting, maar uit het jaarverslag van 2022 blijkt dat dat maar zelden is behaald. De jaarrekening en het verslag van 2022 zijn te beknopt en niet transparant genoeg om een goed oordeel te kunnen geven over de financiële bedrijfsvoering.

Door het netwerk van Cecilia Moisio zijn er al flink wat contacten met andere instellingen en fondsen. Dat is terug te zien in de financieringsmix. Positief is de samenwerking met

sterke coproducenten waarvan de bijdrage meer dan een derde van de eigen inkomsten oplevert. Daarnaast wordt op een bescheiden bedrag gerekend via publieksinkomsten en de uitkopen via de theaters.

Het grootste risico zit in de gevraagde bijdrage van het Fonds Podiumkunsten die bijna 50 procent van de begroting moet dekken. Dat maakt de continuïteit van de bedrijfsvoering heel kwetsbaar. Er staan nog geen plannen beschreven voor het vinden van alternatieve bronnen of 'vrienden' als de gemeente of FPK niet honoreren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om een subsidiebedrag van € 80.000,- toe te kennen. De commissie adviseert een lager bedrag dan was aangevraagd in verband met de weinig transparante begroting.

Conny Janssen Danst

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 651.900,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 750.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Conny Janssen Danst is hét platform voor dans in Rotterdam en uniek, omdat het gelijknamige gezelschap het kloppend hart is en vanuit die energie en artistieke context alle ontwikkelingen en programma’s plaatsvinden. Waar het gezelschap als kerntaken het produceren van hoogwaardige dansvoorstellingen en talentontwikkeling heeft, is HUIS Conny Janssen Danst een platform voor ontmoeting, samenwerking, onderzoek, programmering en presentatie.

Conny Janssen Danst is een sterk merk. Met 5 nieuwe creaties en 140 voorstellingen wil het gezelschap groeien naar gemiddeld 35.000 bezoeken per jaar, waarvan 10.000 uit (regio) Rotterdam. Er worden voorstellingen ontwikkeld voor de grote en kleine zaal, het HUIS wordt opengesteld voor dansactiviteiten, er wordt geïnvesteerd in talentontwikkeling en educatieve activiteiten en samengewerkt met verschillende partners en andere disciplines.

Ieder jaar komt het gezelschap met een grote zaal voorstelling die minstens 50 keer wordt gespeeld in de grote schouwburgen van het land. Conny Janssen ontwikkelt zich binnen de grote zaal producties verder als maker en doet dat de komende jaren ook in co-creatie met andere makers. Talentontwikkeling versterkt het fundament onder het HUIS en is gebundeld onder de naam Room for Talent. Dit wordt zichtbaar binnen programma’s als DANSLOKAAL en NEXT en ook door het aanbod van stageplekken aan dansers.

Binnen DANSLOKAAL wordt jaarlijks nieuw werk uitgebracht van drie jonge choreografen, dat vervolgens succesvol zijn weg vindt naar het vlakke vloercircuit en de zomerfestivals. Het avontuurlijke NEXT is een nieuw programma met ‘stadse, Rotterdamse energie’, waarin jaarlijks een mid-career maker met dansers van het gezelschap werkt. De choreografen worden uitgedaagd om de stad in te trekken en op andere locaties dan het theatercircuit te spelen.

De eigen studio’s zijn een belangrijke voorziening voor het gezelschap en Rotterdam. Ze zijn geschikt voor het repeteren van grote en kleine zaalvoorstellingen, voor presentaties en voorstellingen van projecten op gebied van talentontwikkeling, voor danslessen, educatieprojecten, onderzoek en samenwerking met andere kunstdisciplines. De grote studio heeft een tribune voor 80 bezoekers en kan voor gebruik (en verhuur) aan diverse partners worden aangeboden.

Vanaf 2023 worden er dagelijks lessen verzorgd voor de professionele dans-community, vinden er regelmatig workshops plaats en worden residenties aangeboden aan makers. Vanaf 2024 wordt er jaarlijks een Summer Creative georganiseerd in samenwerking met Scapino Ballet.

Samenwerking binnen en buiten Rotterdam is belangrijk. Bestaande samenwerkingen worden voortgezet met Theater Rotterdam, Dansateliers, RIDCC, Korzo Den Haag, festival de Parade en de Nederlandse Dansdagen. Nieuw de komende jaren zijn o.a. Rotterdamse samenwerkingen met WORM, Music Matters en Theater Babel. Goede relaties met het uitgebreide landelijke netwerk van schouwburgen en theaters zijn belangrijk voor de verkoop van de voorstellingen. En op educatief vlak worden de handen ineengeslagen met diverse (dans)opleidingen, scholen, SKVR en JINC.

Conny Janssen Danst investeert in de toekomst van HUIS en gezelschap, in makers voor de kleine en de grote zaal, in ontmoetingen tussen makers, dansers, publiek en disciplines. Deze investering is niet alleen essentieel voor de eigen organisatie, maar ook van bijzonder belang voor het dansveld in Rotterdam en Nederland.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Uit het plan spreekt visie met een blik op het verleden, reflectie op het heden en verlangen naar de toekomst. Voorstellingen van Conny Janssen Danst hebben een duidelijk herkenbare signatuur. De samenstelling van het artistieke team voor de grote producties blijft de komende jaren nagenoeg hetzelfde. Daarnaast wordt gewerkt met bekende gastchoreografen. Het betekent dat wordt doorgebouwd op de vertrouwde lijn vanuit een groot vakmanschap. Ook de makers waar Janssen de komende periode mee gaat werken zijn kundig. Zij hebben al eerder een ontwikkeltraject gevolgd of zijn op een andere manier verbonden geweest met het gezelschap.

Het oeuvre van Janssen gaat over de mens als sociaal wezen. De laatste voorstelling ZIEL was opnieuw zachtmoedig en doeltreffend, omdat het in alles wat het ademt menselijk is, en comfort biedt zonder comfort zone. De geschetste producties voor de komende periode zoals INSTINCT klinken veelbelovend.

Conny Janssen Danst wil ook een HUIS zijn. Het valt op dat nergens wordt uitgelegd hoe dit zich zal verhouden tot het Danshuis dat even verderop via Droom en Daad wordt ontwikkeld. Binnen het HUIS wil Janssen haar ervaring inzetten om andere makers te begeleiden en coachen. Voor mid-career dansers wordt het project NEXT voortgezet, net als Danslokaal voor jong choreografietalent. Een nieuwe ontwikkeling is dat Patricia van Deutekom en Tu Hoang werk gaan maken voor de grote zaal. Het zijn doordachte trajecten die wel de vraag oproepen waarom beide makers dit in cocreatie met Janssen doen in plaats van zelfstandig, met haar als dramaturg of coach op wat meer afstand. Het past bij de aanvraag die in alles het stempel van Janssen draagt. Een plan voor overdracht of opvolging op de langere termijn is nog niet aan de orde. Conny Janssen Danst door.

In de voorstellingen krijgen de dansers volop de ruimte om zichzelf te laten zien. De kijker ziet geen uniform tableau, maar individuen met ieder hun eigen expressie. Het zijn

mensen van vlees en bloed waarmee je je kunt identificeren. De thematiek van de grote stad en het zoeken naar de eigen identiteit wordt meestal op een ‘zachte’ manier verbeeld met gebruik van bijvoorbeeld live muziek of beeldende kunst. Met deze inhoud in een prikkelende interdisciplinaire vorm heeft Conny Janssen Danst een vaste en grote schare fans opgebouwd.

De aandacht voor mid-career makers via het HUIS is van toegevoegde waarde in het danslandschap, waar wel veel mogelijkheden zijn voor beginnende en gearriveerde makers, maar minder voor het ‘middenveld’. De commissie is minder enthousiast over het Summer Creative-initiatief. Dit type cursussen voor professionele (internationale) dansers wordt al op meerdere plaatsen in Nederland aangeboden.

De HUIS-programmering schetst een aangename dynamiek maar is summier toegelicht. Het is niet duidelijk hoe en door wie dit wordt samengesteld of wat de inhoud wordt van bijvoorbeeld de workshops.

Het perspectief vanuit het publiek wordt gemist in de aanvraag. Het marketingplan vindt de commissie te algemeen geformuleerd om de ambitie van een grotere diversiteit aan bezoekers te kunnen waarmaken.

Conny Janssen Danst komt voort uit de eigen visie en smaak van de naamgeefster, zonder zich te voegen naar stromingen die ‘en vogue’ zijn, maar wel met het oog op actuele maatschappelijke ontwikkelingen. Janssen heeft een heel eigen stem en is inmiddels een vaste waarde in de stad en ver daarbuiten.

De gerichtheid op de mid-career makers binnen het HUIS is zinnig omdat deze makers vaak tussen wal en schip vallen.

Er is internationale uitwisseling voor studenten en voor professionals, zoals met het Summer Creative programma. En er zijn een paar samenwerkingen op Europees niveau. Maar de focus ligt toch vooral bij de stad Rotterdam.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Conny Janssen Danst is geworteld en gegroeid in Rotterdam en met de locatievoorstellingen zichtbaar op verschillende plekken in de stad. Met het HUIS als broedplaats voor talent wordt de gerichtheid naar buiten groter. Bestaande samenwerkingen worden gecontinueerd, enkele nieuwe worden aangegaan. Er wordt voornamelijk samengewerkt met culturele partners om voorstellingen te coproduceren en talentontwikkeling uit te voeren. Het project Danslokaal is al jaren succesvol in coproductie met Korzo en Dansateliers. De jonge maker en choreograaf Dalton Jansen zal in 2025 in het programma NEXT aan de slag gaan. Met zijn achtergrond in urban dance en de maatschappelijke insteek in zijn voorstellingen had de commissie graag meer gelezen over wat de samenwerking Conny Janssen Danst zelf oplevert.

Met JINC en de SKVR worden de meerjarige educatieprogramma's voortgezet, met het HUIS als belangrijkste locatie. De wens wordt geformuleerd om meer aanwezig te zijn in en de deuren open te stellen voor buurtinitiatieven in Katendrecht, zoals de Kaapse Kunstroute en ICU Meidenclub. Dit moet nog wel zijn beslag krijgen. Vanuit de grootstedelijke thematiek in de voorstellingen kan de commissie zich voorstellen dat de contacten met organisaties binnen zorg & welzijn kunnen worden uitgebreid.

Met de profilering als HUIS neemt Conny Janssen Danst in de stad een deel van de verantwoordelijkheid op zich om bij te dragen aan een evenwichtig aanbod op het gebied van talentontwikkeling. Het gezelschap blijft wel 'de artistieke bron die door het huis ademt'. NEXT draagt bij aan speelruimte voor mid-career makers. Daarnaast worden jonge choreografen gestimuleerd om hun werk ook buiten de reguliere theaters te presenteren. Dat is niet heel innovatief maar nieuw voor Conny Janssen Danst. Het vaker spelen op locaties buiten de schouwburg is een geschikte manier om een wat breder publiek met het gezelschap in aanraking te brengen. Het tableau bestaat uit dansers met verschillende nationaliteiten en culturele achtergronden. In Danslokaal en via makers als Tu Hoang komen die culturele achtergronden duidelijker op het podium naar voren dan in de eigen voorstellingen van Janssen. Omdat het gezelschap voornamelijk vanuit het westerse dansidoom werkt is de drempel voor nieuw publiek nog hoog.

In de aanvraag staan de aantallen bezoekers die worden bereikt toegelicht volgens het Culturele Doelgroepenmodel. Conny Janssen Danst verwacht dat ze door de locatie van het HUIS op Zuid nieuwe doelgroepen kan benaderen, deels ook via de partners met wie ze (wil gaan) werken. De wens om dit voor elkaar te krijgen is nog niet vertaald naar een overtuigende strategie. De educatieve activiteiten bieden ook mogelijkheden, maar streefaantallen daarvoor zijn niet opgenomen in het activiteitenoverzicht. Daardoor komen de ambities nog vrijblijvend over. Zonder grotere inzet zal dit niet resulteren in een ander publiek bij de voorstellingen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Conny Janssen Danst is een stabiele organisatie. Er is weinig verloop. Per 1 februari is de nieuwe zakelijk leider begonnen. De samenstelling van het vaste artistieke team is niet heel divers. In 2024 worden een paar veranderingen doorgevoerd met het aanstellen van een vertrouwenspersoon en de overgang naar een raad-van-toezicht-model. De aanvraag is erg geschreven vanuit Conny Janssen zelf. Uit het plan wordt niet goed duidelijk hoe en door wie dansers en makers worden ondersteund. Het lijkt alsof alle artistieke begeleiding door Janssen zelf zal worden gedaan. Dat is een kanttekening bij de overtuiging dat de organisatie uitstekend is toegerust om alle plannen uit te voeren.

De organisatie staat er financieel gezond voor ondanks de gestegen kosten voor (vooral) huisvesting en personeel. Omdat de grote locatieprojecten erg duur zijn is ervoor gekozen om dit nog maar één keer per vier jaar te organiseren. Dat is jammer maar begrijpelijk.

Het HUIS brengt uiteraard aanzienlijke extra kosten met zich mee. Er is een huismeester / technische ondersteuning nodig, maar er is nog geen zicht op inkomsten via verhuur. Een toelichting op het programma en de talentontwikkeling ten opzichte van andere activiteiten in de stad was op zijn plaats geweest. Los daarvan heeft Conny Janssen Danst ruim voldoende eigen vermogen / bestemmingsreserves om financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

De aanvraag is flink verhoogd ten opzichte van het huidige subsidiebedrag. Tegelijk is er ook groei in de begrote inkomsten via private fondsen, en vooral via de donaties van Vrienden. Dat laatste getuigt van veel draagvlak, maar is wel een onzekere factor en dus een risico. Conny Janssen Danst zoekt de oplossing voor de nieuwe ambities en stijgende personeelslasten vooral in verhoging van de meerjarige subsidie via het Fonds Podiumkunsten en verhoging van de Cultuurplansubsidie van de gemeente Rotterdam. Het totale subsidieaandeel komt daarmee op 69 procent van de totale baten. De eigen inkomsten stijgen naar 31 procent. Dat is een redelijk goede financieringsmix. De organisatie is financieel gezond.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Dansateliers

Advies: positief, buiten budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 395.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 435.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Dansateliers is dé Rotterdamse ontwikkelinstelling en producent die dansmakers en hun publieksgroepen handvatten geeft om de volle potentie van hun kunstenaars- en ondernemerschap te bereiken. Met beide functies op één plek bieden we makers in verschillende fases van hun professionalisering een unieke en stabiele basis. Dansateliers draagt expliciet bij aan de ontwikkeling van het danslandschap en een gezond podiumkunstenveld.

Het genre dans is breed, vernieuwt continu en is nooit te vatten in één geheel. Het is de belichaming van een voortdurend evoluerend terrein. Dansateliers is de Rotterdamse thuisbasis van deze diverse en voortdurend veranderende wereld van dans. Alle vormen komen hier samen: in esthetiek, rituelen of rites, samenkomsten, lichamelijkheid, gezondheid en, boven alles, empowerment.

In de komende beleidsperiode stelt Dansateliers de authenticiteit van de maker nog centraler dan voorheen. Dansateliers is ervan overtuigd dat vakmanschap en zeggingskracht aan te leren zijn, waar authenticiteit het moeilijkst te ontwikkelen is. Eigenheid van de maker staat centraal, met respect voor achtergrond, ritme, trauma's en menselijke eigenschappen. Geen louter esthetische beoordelingen, kwantitatieve prestaties of productiedruk; enkel de ruimte en vrijheid om authenticiteit te cultiveren.

Dansateliers richt zich op de hele praktijkontwikkeling en signatuur van de makers. We staan naast de makers en dragen bij aan hun artistieke groei. In de komende beleidsperiode werken we o.a. met Ashley Ho & Domenik Naue, Argil Randon & Hassani Le Couvreur, Sheree Lenting, Shaquille George, Andreas Hannes, Amparo González Sola en Marta&Kim. Ons aanbod voor de makerskant in de komende periode bestaat uit 1) een intensief associates-traject voor post-emerging-makers die nog niet de volledige stap naar mid-career kunnen maken omdat er onvoldoende systematiek is die dit ondersteunt, 2) het Europese festival Spring Forward 2028, 3) One Night's Dance, 4) twee soorten onderzoeksresidenties, 5) een residentie met Open Studio, 6) een dramaturgresidentie, 7) een tweedaags atelier, 8) een makersdag en 9) de Dansateliers Date Dag.

Als huis willen we de deuren openstellen en verschillende publieksgroepen en community's samenbrengen. Niemand staat los van de context, ook publiek niet. Daarom investeren we in meer publieksactiviteiten. Kunst draait daarnaast om uitwisseling, en bij een florerende makerspraktijk hoort een geïnspireerd, betrokken publiek. We ontwikkelen een reeks activiteiten die van publiek een heuse community maakt en hen laat delen in wat makers

ontwikkelen. Op die manier bouwen we aan onze zichtbaarheid en aan blijvende impact. Voor publiek organiseren we in de nieuwe beleidsperiode de Monday Movement Class, Community Classes, Open Studio's en publieksprogramma waarin jong en nieuw werk te zien is in de eigen theaterzaal.

De groeiende impact die we hebben op Rotterdammers – leken, dansliefhebbers en professionals – willen we intensiveren en meer in uitwisseling brengen. Vooral jonge Rotterdammers hebben veel belangstelling voor onze activiteiten. Uit het Mosaic-rapport van Rotterdam Festivals blijkt dat Dansateliers het best scoort bij de Culturele Alleseters. We zien ook potentie in de Weelderige Cultuurminnaars, Startende Cultuurspeurders, Proevende Buitenwijkers, Flanerende Plezierzoekers.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Voor een ontwikkelinstelling als Dansateliers gaat vakmanschap vooral over het passend kiezen en faciliteren van makers. Er is uitgebreide expertise binnen het werkveld die op een goede manier is overgedragen aan de nieuwe directie. Dansateliers beschikt over de juiste kennis inclusief een groot netwerk met partners in binnen- en buitenland.

Het plan dat is ingediend voor de komende jaren is echter weinig uitgesproken. Dansateliers werkt vanuit ‘zacht activisme’, een manier om door middel van dans en beweging een antwoord te formuleren op ‘een wereld waar mensen actief en bewust worden uitgesloten’. Hoe deze missie vertaald wordt naar de keuze voor makers en naar de wijze van begeleiding om deze gewenste impact te bereiken is niet helder. De motivatie waarom er voor bepaalde makers wordt gekozen is beperkt toegelicht. De authenticiteit van de maker wordt nog centraler gesteld dan voorheen. Hoe de eigenheid van de maker daarna verder wordt ontwikkeld is niet beschreven. De commissie vindt de resultaten van de afgelopen jaren weinig zichtbaar. Het aantal makers dat is ‘uitgestroomd’ en ook de weg naar het publiek heeft gevonden is beperkt.

De primaire doelgroep van Dansateliers zijn de makers die worden begeleid. De aanvraag benoemt verschillende initiatieven om hen te ondersteunen zoals de (onderzoeks) residenties, het project Dramaturg in Residence en een aantal specifieke Dagen. Toch is weinig concreet op welke wijze dit wordt ingevuld en of het inderdaad aansprekende initiatieven zijn voor de doelgroep. De kernwaarden beschrijven vooral de uitgangspunten van waaruit gewerkt wordt zonder dat dit duidelijk maakt wat het betekent voor de concrete ondersteuning van makers. Het plan benoemt nergens de dansers die betrokken zijn bij de projecten, en hoe die geworven worden. Het aantal activiteiten is erg bescheiden. In plaats van de mogelijkheid om een bruisend ontmoetingspunt te zijn voor een diverse groep makers staat er één ‘Makersdag’ per jaar gepland.

Richting het publiek is de uitstraling beperkter dan voorheen. Ondanks de ambitie om meer openheid te bieden en een programma te organiseren in de eigen zaal worden minder bezoekers verwacht dan in de afgelopen jaren.

Dansateliers richt zich op makers waarvoor het lastig is ‘om ertussen te komen’. Toch is die doelgroep nog vrij breed. Zowel beginnende, opkomende als ‘post-emerging’ makers zijn welkom. Dansateliers werkt samen met veel andere organisaties die talentontwikkeling als onderdeel van hun activiteiten beschouwen. Landelijk zijn Korzo en Grand Theatre belangrijke partners. In Rotterdam ondersteunen onder andere de Dutch Dance League, RIDCC, HUIS Conny Janssen Danst, Misiconi en Lloydscompany diverse makers om hun carrière verder vorm te geven. Dansateliers heeft in de aanvraag geen visie geformuleerd wat dit betekent voor hun rol, en wat het effect is op de positie in de stad. Als vrijplaats om in een beschermde omgeving tijd te bieden aan makers heeft Dansateliers al jaren een eigen plek. Er is veel ruimte voor experiment. Inmiddels zijn er meerdere partners actief in talentontwikkeling binnen de dans, die daar bovendien zeer goed een publiek bij weten te betrekken. Dansateliers maakt in de aanvraag onvoldoende duidelijk wat haar toegevoegde waarde is in dit veranderde krachtenveld.

Dansateliers participeert in een Europees netwerk en wil het internationale festival Spring Forward in 2028 naar Rotterdam halen, het grootste Europese dansfestival voor opkomende dansmakers. Daar zal naar verwachting zowel lokaal als internationaal publiek op afkomen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. De beschrijving van samenwerkingsprojecten zoals met Lloydscompany voor het project One Night’s Dance en de betrokkenheid bij initiatieven zoals Aerowaves zijn voorbeelden van het brede netwerk waarin Dansateliers opereert. Zo kunnen de drie ‘Associates’ met behulp van het Europese netwerk deelnemen aan internationale projecten. Daarmee worden kansen geboden aan de makers, al maakt de aanvraag niet altijd duidelijk welke rol Dansateliers vervult bij de totstandkoming van concrete trajecten.

Dansateliers wil meerstemmigheid bevorderen en noemt veel verschillende organisaties waarmee praktisch, organisatorisch of inhoudelijk wordt samengewerkt. Er zijn vooral connecties binnen het eigen domein. Partners die een andere context meebrengen zoals Misiconi, Theater Babel of het International Community Arts Festival zijn daarin interessant, maar hoe de samenwerking precies vorm krijgt is niet of summier uitgewerkt. Hetzelfde geldt voor de ‘buurtinitiatieven en zorginstellingen’ die worden genoemd. Dansateliers zit in het HBS-gebouw, maar de relaties met de andere huurders of met de buurt worden nauwelijks toegelicht.

Dansateliers vertaalt de visie op een gezonde bedrijfscultuur in het werken vanuit een ‘soft skills aanpak’. Het betekent onder andere dat het hele team iedere maand traint met één

van de makers en aansluitend in gesprek gaat om te komen tot een gedragen plan van aanpak. Deze werkwijze vraagt een behoorlijke tijdsinvestering, maar wordt elders nog weinig toegepast.

De methodiek van Dansateliers is verder niet bijzonder vernieuwend. Het ruimte bieden voor experiment, de begeleiding in het opbouwen van een duurzame werkpraktijk en investeren in netwerkontwikkeling zijn reguliere doelen voor een ontwikkelinstelling zoals Dansateliers. Ook de activiteiten die genoemd worden om dit mogelijk te maken zoals residenties, ateliers, tournees en ontwikkeltrajecten zijn beproefde middelen. Dansateliers laat zich in de aanvraag niet uit over andere presentatievormen of hybride werkwijzen.

Dansateliers werkt ook met makers buiten de academische danswereld. Motivatie en het vermogen tot zelfreflectie worden benoemd als startpunt voor kwaliteit, in plaats van achtergrond, opleiding of community. Omdat het HBS-gebouw nog niet toegankelijk is voor mensen met een fysieke beperking lopen er gesprekken over aanpassingen om de letterlijke drempels voor bezoekers te slechten. De andere strategieën om een diverser publiek te bereiken zijn nog niet erg overtuigend. Volgens de eigen analyse vallen de meeste bezoekers nu onder de doelgroep Culturele Alleseters. Om een breder publiek te trekken wordt onder andere het verlagen van de toegangsprijzen genoemd. Dansateliers leunt daarnaast sterk op de verwachting dat via de partners ook de daaraan gekoppelde ‘achterbannen’ bereikt zullen worden. De locatie van het HBS-gebouw wordt gezien als een kans om publiek uit de buurt te trekken. Waarom dat nu wel zou lukken terwijl dat eerder niet het geval was is niet duidelijk.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Dansateliers is een kleine organisatie die een periode achter de rug heeft met tegenslagen in de personele bezetting. Vanwege deze ervaring en de behoefte ‘om machtsposities te delen’ is gekozen voor een tweehoofdige directie. De nieuwe codirecteur met een zakelijk / strategisch profiel moet nog geworven worden. Of deze oplossing goed gaat werken moet zich nog bewijzen. De huisvesting kent veel onzekerheden en vraagt al jaren veel aandacht. Er is een conflict met de verhuurder en het is onduidelijk wanneer de geplande renovatie zal plaatsvinden. Dansateliers wil een eigen publieksprogramma opzetten met Open Studio's, Community Classes en programmering in de theaterzaal, foyer en tuin. Dat is ambitieus in een gebouw dat volgens de eigen risicoanalyse zoveel achterstallig onderhoud kent dat het veel tijd en geld kost om ruimtes werkbaar te houden. De ambitie om het internationale SPRING Forward festival naar Rotterdam te halen is ook een uitdaging voor een klein team.

Dansateliers heeft in de voorgaande periode aandacht besteed aan het diverser maken van het team en de makers. De nadruk ligt nu bij het scheppen van een gezonde werkcultuur, waarbij de capaciteit van het team en de makers niet overvraagd wordt. Dansateliers heeft het budget om voldoende medewerkers aan te nemen en biedt mensen een vast contract. De Fair Practice Code en Governance Code Cultuur worden gevolgd, al wordt niet

toegelicht waarom de overstap naar een raad-van-toezicht-model nodig is voor de nieuwe organisatiestructuur.

Dansateliers heeft aanzienlijk hogere kosten voor huisvesting opgenomen en gaat op vrijwel alle vlakken meer geld uitgeven aan materiële lasten en aan personeel. Aan de andere kant komen er minder inkomsten binnen. Het aantal presentaties stijgt, maar het aantal podiumproducties daalt van zeventien in 2022 naar twaalf vanaf 2025. Een toelichting hierop ontbreekt. Ook het publieksbereik roept vragen op. In de jaarrekening 2022 werd naar 12.000 bezoeken gestreefd en zijn er (mede door de coronaperiode) 6500 bezoeken geweest, waarvan twee derde betalend. Het aantal van 12.000 staat wel genoemd in het kwantitatief overzicht voor 2022, net als het nieuwe streefgetal van 8000 bezoeken per jaar voor de komende jaren. In de aanvraag wordt een getal van 25.000 bezoekers per jaar genoemd. Dit is een groot verschil waarbij de haalbaarheid van het laatste cijfer niet wordt onderbouwd. Volgens het kwantitatief overzicht en de begroting zou er meer geld nodig zijn voor minder producties en bezoekers. Het past in de visie van Dansateliers om de medewerkers niet te overvragen, maar bij deze aangepaste (lagere) ambitie en de grote subsidiebehoefte was een uitgebreide toelichting op prijs gesteld.

Uit de jaarrekening van 2022 blijkt dat Dansateliers ruim € 500.000 aan algemene en bestemmingsreserves had en een flink bedrag op de lopende rekening. Het totaal aan eigen inkomsten daalt vanaf 2025 naar 19 procent van de totale baten terwijl de subsidiebehoefte oploopt naar 81 procent van de baten. Dat is geen gezonde balans. De aanvrager heeft een strategie om niet meer te werven dan noodzakelijk is. Het via private fondsen te werven bedrag is verlaagd. Er is geen sprake van sponsors, alleen een kleine bijdrage van een coproducent. Dansateliers rekent op de bijdragen van zowel de gemeente Rotterdam als het Fonds Podiumkunsten en formuleert geen visie of ambitie op ondernemerschap. Dit resulteert in een nog grotere subsidieafhankelijkheid voor de komende periode.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een verlaging van het huidige subsidieniveau naar € 395.000. Zij vindt het gevraagde bedrag niet in verhouding met de verlaagde ambities.

FERRY Foundation

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 30.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Om voor de langere termijn een podium te bieden aan dragperformers op een plek waar zij kunnen groeien en zichzelf veilig voelen is het van belang dat een stichting als de FERRY Foundation hierin (financiële) steun voelt van de Gemeente Rotterdam.

Waar in de weekenden performers boekingen hebben staan in dansgelegenheden, theaters en/of private bijeenkomsten, hebben zij doordeweeks een plek nodig om zichzelf te ontwikkelen, te verbeteren en te onderhouden.

Op het podium bij FERRY verzorgen wij onder de noemer ‘Manic Monday’ een wekelijkse, gratis toegankelijke dragshow op de maandag. Elke maandag, 3 wisselende queens cq. performers, ondersteund door een DJ en compleet met spotlight en lichtshow.

Met de eventuele financiële ondersteuning vanuit de Gemeente Rotterdam kan de Stichting FERRY Foundation het zich veroorloven om nog meer (jonge/minder ervaren) talent zichzelf te laten ontwikkelen op een plek waar dit ook thuishoort. In het midden van de gemeenschap.

Daarnaast biedt deze financiële bijdrage ook de mogelijkheid om de wekelijkse show nog aantrekkelijker te maken voor de community. Het is een balans die in evenwicht wordt gehouden, een verrassende performer, nieuwe performer of juist een oude bekende die al even niet gezien is.

Het aantrekken van diverse performers heeft een aanzuigende werking op het publiek. Naast het podium cq. de ontwikkelfunctie van deze maandag, heeft de avond ook een ontmoetings element dwat niet mag onderschat worden.

Zoals gesteld zijn deze performers in de weekenden druk met hun eigen optredens en is de maandag in FERRY hun ruimte geworden waar zij elkaar weer ontmoeten, tips uitwisselen, verhalen delen en samen nieuw en bestaand talent ondersteunen.

Wij krijgen dan ook regelmatig aanvragen van jongeren, nieuwsgierigen en/of ander geïnteresseerden om hen met anderen in contact te brengen. Samenkomen. Het is iets wat wij graag blijven doen.

Een bijdrage vanuit de Gemeente Rotterdam geeft daarmee niet alleen een financiële prikkel, het is ook een signaal van erkenning van onze scène. Er is geen theater, (dans)huis of oefenruimte waar nu wordt samengekomen. En met de stichting FERRY Foundation bieden we hier graag ruimte voor. Dit kan ook op andere plekken buiten FERRY.

De Stichting FERRY Foundation is opgericht om de LGBTQ+ gemeenschap in en om het werkgebied van FERRY te ondersteunen en daarmee de stad an sich aantrekkelijker te maken voor de doelgroep. De aanvraag voor de Manic Monday producties is daarmee onafhankelijk van plaats.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als onvoldoende. De Stichting FERRY Foundation is opgericht in 2023. Hoewel de samenvatting vooral focust op het initiatief Manic Monday is de aanvraag vanuit een breder perspectief geschreven. De FERRY Foundation heeft als doel om LHBTIQ+-initiatieven financieel te ondersteunen. Er wordt opgeroepen om hiervoor plannen in te dienen om te bepalen wat er kan worden uitgevoerd met de extern verworven gelden. De Manic Monday is een voorbeeld van een al bestaand evenement. Het is een podium, ontmoetingsplek en ‘safe space’ voor drag performers.

In de aanvraag ontbreekt een artistieke en inhoudelijke visie. De missie van de Foundation wordt vooral benoemd in termen van emancipatie en acceptatie van de doelgroep, het bevorderen van educatie en bewustwording over LHBTIQ+-geschiedenis. Daarnaast wil de Foundation een platform zijn voor talentontwikkeling. Op basis van welke criteria artiesten / deelnemers worden geselecteerd, door wie dit gebeurt en hoe ze worden begeleid is niet beschreven. Door het ontbreken van concrete activiteiten en een methodiek voor talentontwikkeling geeft de aanvraag geen inzicht in de artistieke kwaliteit van het plan.

De Manic Monday is bekend bij de commissie en wordt positief gewaardeerd, maar de rest van mogelijke plannen is niet uitgewerkt. Daardoor valt er niets te zeggen over de zeggingskracht van komende evenementen. Behalve de LHBTIQ+-gemeenschap zijn er geen andere doelgroepen genoemd of een marketingstrategie om eventuele activiteiten bij een breder publiek onder de aandacht te brengen en zo de impact te vergroten.

De stichting wil de LHBTIQ+-community ondersteunen, met een specifieke focus op dragcultuur.

Er is geen reflectie op de positie van de FERRY Foundation binnen het geheel van wat er in de stad gebeurt. Wat is de plaats van Manic Monday in de Rotterdamse culturele scene? Zijn er andere dragevenementen of -activiteiten? Omdat de artistieke en inhoudelijke visie ontbreekt en er nog geen andere concrete activiteiten zijn is niet te beoordelen hoe bijzonder de bijdrage van de Stichting kan worden.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als onvoldoende. Er worden geen concrete samenwerkingspartners genoemd in het plan waarmee meer impact zou kunnen worden gemaakt in de stad. Partnerschappen met gelijkgestemde organisaties en bedrijven moeten nog worden verkend.

De aanvrager benoemt de wens om een platform te zijn voor de talentontwikkeling van dragperformers en andere artiesten. Omdat de plannen nog in ontwikkeling zijn is niet te beoordelen of dit vernieuwend zal zijn.

De FERRY Foundation wil programma's en activiteiten organiseren om een veilige en ondersteunende omgeving te bieden voor de LHBTIQ+-gemeenschap. Dit is een goed en zinnig streven, daarom is het jammer dat het programma behalve de Manic Monday nog niet is ingevuld. Wat potentieel publiek betreft zijn er nog geen doelgroepen beschreven buiten de LHBTIQ+-gemeenschap. De aanvraag richt zich vooral op de eigen community. Vooralsnog vinden de Manic Mondays alleen plaats bij FERRY Store B.V. aan de Westblaak. Andere locaties worden als mogelijkheid genoemd maar zijn nog niet concreet. Spreiding van activiteiten is nog niet aan de orde.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. Stichting FERRY Foundation heeft de Governance Code Cultuur en de Fair Practice Code niet uitgewerkt. De gegevens over 2022 geven onvoldoende inzicht of betrokken zzp'ers fair pay zijn uitbetaald. Wat de Code Diversiteit & Inclusie betreft formuleert FERRY de wens om diversiteit te meten via demografische monitoring, evaluatie en dataverzameling, maar hier is nog geen budget aan gekoppeld.

In de aanvraag is een bestuur beschreven maar worden er geen taken gedefinieerd. Omdat de aanvraag nauwelijks activiteiten beschrijft is ook niet in te schatten welke taken er zijn. Er is niet genoeg informatie beschikbaar om te bepalen of de organisatie voldoende is toegerust om de plannen uit te voeren.

Omdat de Stichting in 2023 is opgericht is er geen jaarverslag of jaarrekening over 2022 beschikbaar. Wel werden bij de aanvraag gegevens over het jaar 2022 ingevuld. Er wordt niet nader gespecificeerd vanuit welke entiteit de exploitatie destijds plaatsvond en er zijn geen jaarrekeningen ter onderbouwing van de winst- en verliesrekening verstrekt. Het is daarom niet mogelijk om te verifiëren of de bedragen in het formulier meerjarenbegroting juist zijn ingevuld. Er wordt niet duidelijk omschreven hoe het geld besteed wordt.

De activiteiten van Stichting FERRY Foundation zijn sterk verweven met FERRY Store B.V. De Stichting is voor haar inkomsten volledig afhankelijk van de vergoeding via de bv. In de meerjarenbegroting voor 2025-2028 is hiervoor een bedrag van € 30.000 opgenomen. Hoe dit bedrag tot stand is gekomen en waarom het bedrag lager is dan in 2022 blijkt niet uit de aanvraag. De baten zijn daarmee onvoldoende onderbouwd.

Alle lasten van de Stichting zijn doorbelastingen vanuit de bv. Het is onduidelijk welke grondslagen zijn gehanteerd bij het vaststellen van de personeelslasten. Ook de lasten zijn hierdoor onvoldoende onderbouwd.

De begroting is geen goede vertaling van de plannen. Op basis van de aangeleverde maar vooral ontbrekende informatie is het niet mogelijk om te beoordelen of er sprake is van een gezonde financiële bedrijfsvoering tot nu toe.

Tot op heden was er geen subsidiebehoefte. Waarom dit nu gewijzigd is wordt niet toegelicht. Volgens de begroting voor 2025-2028 is de Stichting volledig afhankelijk van twee financieringsbronnen, FERRY Store B.V. en de gemeente Rotterdam. De komende jaren zijn de inkomsten via FERRY Store B.V. op 50 procent van de totale inkomsten gezet en wordt 50 procent aangevraagd bij de gemeente Rotterdam. De Stichting is van plan om voor specifieke onderwerpen fondsen aan te schrijven, maar in de meerjarenbegroting zijn geen bijdragen van private fondsen opgenomen en worden ook geen andere inkomstenbronnen opgevoerd. Uit de aanvraag blijkt niet dat de Stichting zich geloofwaardig inspant om cofinanciering te vinden.

De Stichting FERRY Foundation is voor de exploitatie zeer afhankelijk van FERRY Store B.V. Dit geldt voor het gebruik van de locatie en faciliteiten en de baten en lasten van de Stichting. Ook op bestuursniveau is de verwevenheid groot, omdat FERRY Store B.V. bestuursleden voor kan dragen. Omdat er geen duidelijkheid is over de samenwerkingsafspraken tussen beide organisaties geeft dit alles bij elkaar onvoldoende vertrouwen in de continuïteit van de bedrijfsvoering.

International Dance League

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 125.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 125.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“International Dance League is hét dansfestival dat de urban danswereld verenigt en waar top urban danstalent zich aan het brede publiek presenteert. We creëren een wereldwijd innovatief concept dat dansers verbindt, artistieke ontwikkeling bevordert door co-creatie en dansvormen presenteert aan bestaande en nieuwe publieksgroepen. Tevens professionaliseren we de sector, met als vertrekpunt talentontwikkeling, fair practice en het creëren van een professionele podium voor urban dans.

Parallel aan een concours of sportcompetitie gaan urban dansers in teams de strijd met elkaar aan tijdens battle-shows. Speciaal samengestelde teams bereiden zich onder leiding van teamcaptains voor op de battles. Dit zorgt voor diversiteit in samenstelling, stijlen en achtergronden. Met een teens league en een adult league betreft het festival talenten van verschillende leeftijden en niveaus en is het een belangrijke schakel op het pad van amateur naar professioneel danser.

Met IDL willen we bijdragen aan de ontwikkeling van zelfexpressie, zelfvertrouwen en sense of belonging van bezoekers en dansers, alsmede groepen en culturen samenbrengen in een community. We willen urban dans voor een brede groep beoefenaars en liefhebbers toegankelijk maken, waarbij de nadruk niet alleen ligt op het dansen, maar ook op de betekenis van urban dans als expressievorm van de straat, een cultuur die lang onder de radar van de instituties is gebleven.

Inmiddels zijn er vier succesvolle seizoenen georganiseerd. We zetten voor 2025-2028 in op vier ontwikkelingslijnen:

1. INNOVATIE

IDL is een motor voor artistieke ontwikkeling van het genre en een uniek presentatieplatform bij bestaande en nieuwe publieksgroepen. De komende jaren versterken we die rol en de (inter) nationale positie van het festival.

2. INTERCONNECTIEF

Wij willen de beoefening en talentontwikkeling in de hele keten stimuleren. Door samenwerking aan een educatief programma met scholen en KCR inspireren we een nieuwe generatie. Vervolgens ontwikkelen we een nieuw, gestructureerd programma dat dansers begeleidt in hun ontwikkeling tot professional.

3. INTERCONNECTIEF & INCLUSIEF

We ontwikkelen het speelveld door samen met een groeiend aantal partners optredens te organiseren naast IDL. We organiseren straatshows, podia en optredens bij Rotterdam Unlimited en andere evenementen, en organiseren een theatertournee met de finalisten naar verschillende Nederlandse steden.

4. INNOVATIE & INCLUSIE

We ontwikkelen nieuwe digitale formats om het bredere publiek kennis te laten maken met de terminologie en stijlen binnen urban dans en om dansers te stimuleren in kritisch denken.

De artistieke kern van het festival geniet (inter)nationaal erkenning en waardering. De nieuwe activiteiten laten een groter publiek daarvan profiteren. Met de live activiteiten verwachten we een structureel bereik van jaarlijks 125.000 toeschouwers. Met de online activiteiten loopt dit op tot ruim 1.3 miljoen mensen.

Om deze ambities te kunnen realiseren is jaarlijks een budget nodig van € 598.343,-, waarbij rekening is gehouden met invoering van Fair Practice en andere codes. Met eigen inkomsten en bijdragen van fondsen kunnen wij ruim een derde daarvan zelf financieren. Voor het overige deel vragen wij drie sterke schouders om ons te helpen: gemeente Rotterdam, Fonds voor Cultuurparticipatie en Stichting Droom en Daad. Wij vragen de gemeente Rotterdam om een structurele bijdrage van € 125.000,-.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. International Dance League (IDL) maakt zich sterk voor de artistieke en professionele ontwikkeling van urban dans en biedt een platform voor zowel amateurs als professionals. Het festivalconcept combineert educatie, talentontwikkeling, productie en presentatie. De organisatie bestaat uit een grote en diverse groep mensen die in hun vakgebied deskundig zijn. IDL ademt ‘the culture’ en heeft een prachtig concept ontwikkeld in relatief korte tijd. Daarbij helpt het dat het team een netwerk heeft in urban dans waarbinnen een grote diversiteit aan dansstijlen is vertegenwoordigd. IDL heeft een duidelijke visie hoe ze een omgeving kunnen scheppen die het vakmanschap van individuele dansers en deelnemende groepen stimuleert. Met de verschillende activiteiten kan IDL de artistieke kwaliteit van de scene verhogen en innovatie binnen het genre stimuleren. IDL vervult met de activiteiten een belangrijke rol in de keten en wil die rol nog uitbreiden.

De belangrijkste functie van de IDL is talentontwikkeling en het festival is daarvoor het meest zichtbare middel. Door samenwerking met scholen en een scala aan partners worden doorstroomroutes voor dansers bevorderd. IDL helpt de dansers op weg om hun eigen stijl en weg te vinden als ze verder willen professionaliseren. De nadruk ligt niet alleen op ‘winnen’. Er wordt veel waarde gehecht aan persoonlijke en professionele ontwikkeling. Dit heeft een positief effect op de community. Door gebruik te maken van teamcaptains en intensieve residentieprogramma’s investeert IDL ook in de zeggingskracht van de optredens en daarmee in het festival als publieksevenement.

In de aanvraag wordt goed ingegaan op de beoogde bezoekers, waarom ze komen en hoe IDL hen denkt te bereiken. Door uitwisseling en kruisbestuiving binnen de danscommunity te stimuleren zijn er op het festival nieuwe vormen te zien. Er is een grote betrokken achterban via de deelnemende dansers. Het brede deelnemersveld en het aantrekken van internationale crews versterken de uitstraling. Het festival heeft een

grote aantrekkingskracht voor iedereen in het veld en trekt ook een geïnteresseerd divers publiek daarbuiten. Bezoekers uit het hele land komen samen om de finale te bekijken.

IDL focust niet alleen op Rotterdam, maar wil ook optredens organiseren in theaters in andere steden om een groter podium te bieden aan de talenten. Deze opzet is nog niet uitgewerkt. Of dit voldoende aansprekend wordt is nog niet te beoordelen.

Er is bescheiden aandacht voor internationalisering. De uitwerking in het plan is minimaal. Er zijn twee internationale voorrondes waaruit een aantal deelnemers wordt geworven. Met de online activiteiten gaat IDL waarschijnlijk ook de grenzen over.

Het concept van IDL onderscheidt zich door de fusie van 'urban' dansstijlen in combinatie met het format, waarin dansers die nog nooit eerder met elkaar hebben samengewerkt in teams bij elkaar worden gezet en gezamenlijk een choreografie maken. Dit is een uniek concept.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. International Dance League ziet Rotterdam als de hiphop-hoofdstad van Nederland en doet er alles aan om die claim waar te maken. De organisatie vervult een voortrekkersrol in de manier waarop kennis gedeeld wordt met belanghebbenden en waarin zij heeft bijgedragen aan beleidsverandering bij fondsen die voorheen terughoudend waren met het ondersteunen van battle-evenementen. Er wordt samengewerkt met partners uit cultuur, onderwijs, bedrijfsleven en media, gebaseerd op een duidelijke langetermijnvisie en concrete plannen.

IDL heeft een uitgebreid netwerk binnen de urban community, in Rotterdam, landelijk en internationaal. Voor de talentontwikkeling wordt samengewerkt met onder andere het Hiphophuis, de SKVR, dansopleidingen in Utrecht en Arnhem, DOX, Jeugdtheater Hofplein en Conny Janssen Danst. Het zijn waardevolle partners die de dansers echt verder kunnen brengen. De ambitie om een volwaardige keten voor talentontwikkeling op te zetten roept wel de vraag op hoe dit zich verhoudt tot de activiteiten van andere talentontwikkelaars in de stad. De ontwikkeling van een keten kan alleen met partners samen. In de aanvraag wordt de indruk gewekt dat IDL hierin een leidende rol wil nemen. Gezien de hoeveelheid verschillende activiteiten in de stad vindt de commissie het van belang dat onderling goed wordt afgestemd wie welke rol vervult in de keten.

Het format van de IDL is onderscheidend. De werking met de teams is vernieuwend, net als het ter beschikking stellen van dramaturgen aan de crews. Deelnemers aan de battles worden aangemoedigd om kennis en vaardigheden uit te wisselen.

Ook het plan om door het jaar heen onderwerpen te agenderen in de Talks is een waardevolle toevoeging voor iedereen met interesse in urban dans. Voor de sector is het zinvol dat er ook meer structuur geboden wordt in de talentontwikkeling, met vaste trajecten.

IDL heeft met de constante lobby bewezen dat de organisatie in staat is om het beleid en de financiële middelen voor de sector te beïnvloeden. Deze actieve houding heeft duidelijk zijn vruchten afgeworpen, wat een positieve impact heeft op de stad en de culturele gemeenschap als geheel. De activiteiten dragen bij aan verhoging van de artistieke kwaliteit en de versterking van de sector.

De dansgroepen worden samengesteld met deelnemers van verschillende leeftijden, genders, culturele achtergronden en vooral: uiteenlopende dansstijlen. Daardoor ontstaat een programma waarin ook ondervertegenwoordigde stromingen en culturen aan bod komen. Het zorgt ervoor dat een breed en jong publiek zich kan identificeren met en participeren in het aanbod. De IDL is een heel toegankelijk festival. De drempel wordt bewust verlaagd door ook optredens te organiseren op straat en bij evenementen zoals het Zomercarnaval. Er worden allerlei tools ingezet om een grote en brede doelgroep te bereiken waaronder het livestreamen van de finale, showcasevideo's, podcasts en de uitzendingen op de nationale televisie.

Het plan bevat acties om de diversiteit binnen de programma's nog verder te vergroten, via het uitnodigen van gastcuratoren met verschillende achtergronden. Het marketingplan is heel uitgebreid en goed doordacht.

Per doelgroep draagt IDL een strategie en middelen aan. Ze weten hierdoor ook de 'light users' te bereiken, publiek dat minder vaak naar theaters gaat of zelfs cultuur mijdt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. IDL is pas sinds 2019 actief maar heeft zich in deze korte tijd weten te positioneren als toonaangevend platform en belangrijke speler in talentontwikkeling. De komende jaren zijn er plannen om de nationale en internationale positie te versterken en te bouwen aan vier strategische ontwikkelingslijnen. Er zijn ambitieuze doelen.

Bestuur en teamleden bestaan uit personen met een diverse culturele achtergrond en gender. De Fair Practice Code wordt gevolgd. Er wordt ruimte gemaakt voor meer uren voor het team en gezocht naar mogelijkheden om personeel duurzaam aan IDL te verbinden. De organisatie is hard bezig met een professionaliseringsslag.

Er zijn vakmensen betrokken met nationale en internationale ervaring. Het team lijkt goed op elkaar ingespeeld en laat zich adviseren door een imposante klankbordgroep met zeer kundige mensen. Versterking van de zakelijke leiding is een verstandige keus. De commissie heeft alle vertrouwen in de capaciteiten van IDL.

IDL heeft bewezen dat de organisatie met weinig middelen veel kan bereiken. De grote ambities voor de komende periode zijn vertaald naar een flink hogere begroting. Het prestatieraster in de aanvraag geeft duidelijk de verschillende activiteiten aan die IDL van plan is uit te voeren.

In de begroting valt op dat er wel erg optimistisch wordt gedacht over de inkomsten die via de optredens bij de theaters in het land kunnen worden behaald. Hoe de kosten en opbrengsten van de theatertournee zich tot elkaar verhouden is de commissie ook niet duidelijk. Dat is een kanttekening bij een verder goed uitgewerkte strategie. De toelichting op de andere onderdelen van de bedrijfsvoering is helder en maakt inzichtelijk hoe IDL de groei in de komende jaren voor zich ziet. Over het algemeen lijkt de begroting een realistische vertaling van de plannen.

Het is bewonderenswaardig dat IDL de activiteiten tot nu toe zonder grote subsidiebedragen heeft weten te realiseren. De organisatie heeft na de intensieve opbouwfase behoefte aan meer financiële zekerheid. Droom en Daad gaat volgens afspraak de ruimhartige bijdrage afbouwen. Mede daarom wil IDL transformeren naar een onderneming met structurele subsidies via de gemeente en het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Er wordt actief gewerkt aan het uitbreiden van de financieringsmogelijkheden. De samenwerking met Stichting Droom en Daad loopt in afgeslankte vorm door, er wordt ingezet op het behalen van meer betalende bezoekers, er gaat nog meer aandacht naar sponsoring en er is een bijdrage van één of meer coproducten. Alles bij elkaar levert dit een haalbare en goede financieringsmix op waarin de risico's gespreid zijn.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Leeway for Arts

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 50.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Stichting Leeway for Arts is gevestigd in Rotterdam-Tussendijken en sinds 2022 actief. De Raad van Toezicht wordt gevormd door mime wetenschapper Marijn de Langen (voorzitter), zakelijk leider van Theater Ins Blau Mirjam Hensgens, en professor Urbanism aan de TU Delft Diego Sepúlveda. Mimograaf Floor van Leeuwen is directeur. De missie van Leeway is het creëren van ruimte voor beweging waar deze er niet of niet genoeg is. Startend vanuit beweging in fysieke zin - het produceren van sociale choreografieën - zetten de projecten van Leeway beweging in gang op het sociaal-maatschappelijk en structurele vlak.

Leeway werkt vanuit interconnectiviteit. Met een stevig en groeiend netwerk van culturele en sociaal-maatschappelijke partners, psychologen, social designers, DJ's, dansers, activisten, architecten en buurtbewoners creëert Leeway projecten in de publieke ruimte met een inclusieve benadering en toegankelijke uitvoering.

In de periode 2025-2028 werkt Leeway aan Swarm en Red Circle.

Swarm is een interdisciplinair project waarin mime, dans, social design, architectuur, psychologie, muziek en protest samenkomen. Uitgerust met tientallen Bluetooth speakers beweegt een dansend collectief door de straten van de stad. Trappen, rotondes en pleinen worden tijdelijke podia. Een mobiele DJ verzorgt de soundtrack die de dansers in beweging zet. De dansende zwerm gaat een interactie aan met de architectuur en buurtbewoners.

In 2027 start Leeway met Red Circle, een participatieve performance waarmee de positie van mensen die werkzaam zijn als arbeidsmigrant in Nederland wordt belicht in een pakkende vorm: met een lichtkunstwerk, een choreografie en soundscape.

Swarm en Red Circle spelen 144 keer door heel Nederland en internationaal en verwacht daarmee 111.600 bezoekers te bereiken.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Floor van Leeuwen was tussen 2008 en 2020 lid en medeoprichter van mime-collectief Schwalbe. Daarna maakte hen een overstap naar het werken in de publieke ruimte. De inspiratie voor de huidige plannen komt voort uit de ervaring die hen heeft opgedaan met Schwalbe zoekt massa in 2013. In deze voorstelling creëerde een groep van tientallen mensen een draaikolk van beweging op het podium.

Met Leeway for Arts (Leeway) is Van Leeuwen vanaf 2022 actief in het zoeken van verbinding tussen mensen door gebruik te maken van beweging met voldoende 'tussenruimte'. De Swarms, 'polyfone groepsbewegingen', zijn inmiddels een paar keer in Nederland en daarbuiten opgezet. Met deze ervaring mogen voldoende vaardigheden verondersteld worden om een groep mensen letterlijk in beweging te brengen.

De aanvraag neemt veel ruimte voor de wetenschappelijke onderbouwing van de activiteiten. De artistiek-inhoudelijke uitwerking hoe het maakproces verloopt is echter summier. Voor het maken van de Swarm worden een paar spelregels geformuleerd. Met behulp van 'Boundaries' wordt de zwerm in goede banen geleid. Het leest toch als erg vrijblijvend voor wat de uitkomst wordt. De werkwijze geeft ook weinig inzicht in hoe externe 'aanhakers' worden verleid om zich bij de Swarm aan te sluiten. Het concept is op zich goed, maar omdat Van Leeuwen in feite al vanaf 2013 met de Swarm bezig is rijst de vraag waarom de uitwerking nog niet verder is dan dit.

De maatschappelijke betrokkenheid uit zich in het agenderen van relevante kwesties als uitbuiting van arbeidsmigranten en de noodzaak tot sociale cohesie. Van Leeuwen heeft een activistische visie. Het idee om choreografie en dans in te zetten in alle hoeken en gaten van de stad is aantrekkelijk. Maar door de beperkte artistieke uitwerking is slecht voorstelbaar wat de Swarms die op straat plaatsvinden werkelijk teweegbrengen. De publieke ruimte is het podium voor het werk van Leeway dat moet leiden tot maatschappelijke verandering. Maar de activiteiten zijn slecht vindbaar op het world wide web, het verlengde van die publieke ruimte. De registraties die er te zien zijn maken niet de impact voelbaar die het project beoogt. Ook het aantal 'views' is - net als het aantal deelnemers - laag.

De maatschappelijke relevantie is nog het best voorstelbaar bij Swarm Health, waarbij het samen dansen een positieve bijdrage levert aan het welbevinden en herstel van cliënten in de geestelijke gezondheidszorg. Swarm Movement en de Red Circle worden ingezet om het bewustzijn over demonstratierecht en uitbuiting van arbeiders aan de kaak te stellen. De commissie vindt de zeggingskracht van de Swarms groter als middel om te activeren dan als artistieke kunstuiting.

Leeway weet op een eigenzinnige manier veel voor elkaar te krijgen en vindt daarin – ook internationaal - erkenning en partners, maar na zoveel jaar is de bekendheid en de impact nog erg bescheiden.

Leeway maakt werk dat vrijwel volledig buiten het 'systeem' van dans valt. Er is geen vast podium, geen klassieke choreograaf of regisseur. Van Leeuwen noemt zichzelf 'mimograaf'. Het fenomeen waarbij er een Swarm in gang wordt gezet is creatief. In de projecten komen professionele en niet-professionele performers samen. Maar deze collectieve beleving voor dansers met of zonder ervaring is niet nieuw of uniek. Leeway beweegt zich in een gebied waar parallellen te vinden zijn met makers als Boris Charmatz, David Zambrano en Sylvain

Émard, waar dans wordt ingezet in ‘massagatherings’ voor een collectieve expressie en beleving.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. De aard van het concept is dat Leeway zich met de projecten buiten het reguliere circuit begeeft. De Swarm Health werkt tot nu toe het beste bij het vinden van samenwerkingspartners. In 2023 is Leeway samenwerkingen aangegaan met de Herstelacademie IJsselmonde en met psychiatrische zorginstelling Antes Poortugaal in Alblasserdam. Dit zal worden gecontinueerd. Nieuwe partijen die worden genoemd zijn de psychiatrische kliniek voor jongeren YOUZ in Scheveningen en medisch centrum Zon & Schild in Amersfoort. In Rotterdam is voor de Swarm door de buurt samengewerkt met Huis van de Wijk Delfshaven en Stichting Mano, een organisatie die activiteiten voor vluchtelingen organiseert.

Het is de bedoeling van Leeway om de relaties de komende jaren te verdiepen en uit te breiden. Daarbij wil de stichting het netwerk vooral ook buiten de stad uitbreiden om de eigen naamsbekendheid te vergroten.

Voor de toekomstige projecten is contact gelegd met passende partners, zoals de FNV voor het project Red Circle. Wat hiervan uiteindelijk de impact zal zijn voor Rotterdam is in dit stadium nog niet te zeggen.

Het concept van de Swarms is niet echt vernieuwend, maar de politiek-activistische variant zoals in het plan voor Red Circle zou wel innovatief kunnen zijn voor de danssector: een theatrale betoging als aanklacht tegen misstanden in bedrijven.

Leeway probeert zoveel mogelijk mensen bij de Swarms te betrekken als participant of als ‘aanhaker’. Doordat de Swarms in de publieke ruimte, op straat, plaatsvinden is de drempel laag om met de Swarm in aanraking te komen. Er is weinig voor nodig om deel te nemen en het is vrij toegankelijk. De Swarm neemt een uitnodigende houding aan om toevallige voorbijgangers mee te laten dansen.

Leeway werkt ook op een aantal plekken buiten het centrum en met cliënten en therapeuten in ggz-instellingen, met arbeidsmigranten en vluchtelingen. De doelgroepen die kunnen participeren zijn erg breed benoemd, van ravers tot juristen, van de LGBTQ+-community tot aan vakbondsleden, afhankelijk van het type Swarm. Op papier zijn er zeker mogelijkheden om publiek te trekken dat afwijkt van de reguliere dansbezoeker. Het zal afhangen van de uitwerking van de Swarms en van de marketingcampagne of dit haalbaar is. Daarbij zou het helpen als Leeway for Arts een eigen website heeft.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Van Leeuwen fungeert als projectleider en werkt met een paar vaste mensen: een assistent, een vaste DJ en een

danser. In 2025 komt er een ervaren zakelijk leider bij. Welke andere dansers meedoen aan de projecten is niet benoemd, terwijl de Swarms toch om specifieke vaardigheden lijken te vragen.

Tot nu toe is er gewerkt met projectsubsidies waaronder een substantieel bedrag voor het traject Fast Forward van het Fonds Podiumkunsten. Op basis van de bedragen in de meerjarenbegroting blijkt dat het nog niet lukt om de medewerkers en zzp'ers fair pay te betalen. De Governance Code Cultuur lijkt op orde en er zitten ervaren mensen in het bestuur. Diversiteit en Inclusie is een belangrijk kenmerk van Leeway en wordt verspreid door het plan uitgewerkt. Leeway is gewend om flexibel te opereren met minimale overhead en door onbetaald veel eigen uren te investeren. Dat is niet wenselijk. Het kernteam is klein, wat inherent kwetsbaar is.

Leeway wil groeien van jaarlijks 779 deelnemers naar 1400 deelnemers en van 14.134 'aanhakers' naar 26.500. Dat is bijna een verdubbeling. In totaal staan er voor de periode 2025-2028 144 speelbeurten gepland, waarvan 30 in Rotterdam en 23 internationaal. De bedragen in de meerjarenbegroting over 2022 en 2023 roepen vragen op. Zo wordt de subsidiebijdrage voor het project Raeve niet alleen genoemd als bijdrage van het Fonds Podiumkunsten maar lijkt het bedrag ook bij de private fondsen opgenomen. De honoraria zijn te laag in verhouding tot het aantal te maken uren. De activiteitenlasten materieel bestaan voor meer dan de helft uit marketingkosten. In de toelichting blijkt het te gaan om personele inzet via de community builders. De inconsistentie in de bedragen en de niet-toereikende onderbouwing maken het erg lastig om te beoordelen of de begroting een goede vertaling is van de plannen. Het roept twijfel op over de kwaliteit van de financiële bedrijfsvoering.

Eind 2023 was het vermogen van de stichting zeer beperkt en was er weinig ruimte om financiële tegenvallers op te vangen. In de meerjarenbegroting worden OCW en FPK met elkaar verward. Leeway wil er aanvragen voor 45 procent van de inkomsten. Dat is een risico. Er zijn geen inkomsten uit kaartverkoop. De stichting spant zich wel in om cofinanciering te vinden. Er wordt een flink bedrag aan publieksinkomsten opgevoerd die in de aanvraag benoemd worden als 'particuliere donaties'. Dit lijkt nogal optimistisch ingeschat. Aan de andere kant zijn er geen inkomsten via partners of coproducten opgenomen. Het zou haalbaar moeten zijn om bijdragen of uitkopen via de partners binnen welzijn of in het sociaal-maatschappelijke domein te verwerven. Dat is nu nog niet het geval. De grote subsidieafhankelijkheid betekent dat de financieringsmix niet in balans is. Het maakt de continuïteit van de bedrijfsvoering onzeker.

Lloydscompany

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 180.600,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 250.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Bij Lloydscompany komen dansers, upcoming urban makers en de battlescene samen. Met de ene voet in de underground en de andere op de theatervloer, opent Lloydscompany deuren voor urban makers in het professionele Nederlandse en internationale podiumkunstencircuit en slaat een brug tussen de straat en het podium. Lloyd kent de codes van zowel het hiphopwerkveld als het theater en begeeft zich als choreograaf in het commerciële en het kunstzinnige veld. Hij maakt vernieuwende producties en heeft een compleet eigen danstaal ontwikkeld. Danstaal duidt de overeenkomsten tussen de manieren waarop dansers hun lichamen gebruiken, over de grenzen van de specifieke disciplines heen. Die taal en de vormen die daaruit voortkomen, staan centraal in een voorstelling.

Lloydscompany kan als absolute nieuwkomer terugkijken op een veelbewogen eerste periode in het Rotterdamse Cultuurplan en is tevreden over de groei die de company, in verhouding tot de beschikbare middelen, in de pioniersfase heeft gerealiseerd. Lloydscompany is klein en zoekt vooral ontwikkeling in budget. Artistiek kan Lloydscompany al heel veel. De company wil een volgende stap zetten en is toe aan investeringen in het hele team. Daarbij is het belangrijk dat we specifiek kunnen investeren in het artistiek team, opdat niet het gehele producerend vermogen van Lloydscompany 100% om Lloyd Marengo draait. We hebben duidelijke groeipotentie en willen die benutten door meerjarig aan te vragen bij de Gemeente Rotterdam en het Fonds Podiumkunsten. Lloydscompany ziet de beleidsperiode 2025-2028 als logische overgang in de investeringsfase, waarin de company zich met substantiëlere organisatorische budgetten verder wil toelagen op het producerschap voor de landelijke dansmarkt, internationale profilering en het professionaliseren van talent.

In 2025-2028 ontwikkelt Lloydscompany vijf nieuwe eigen producties: Klein Klein Vogeltje, Nengre, Dope, Matriarch en Ballgame. Klein Klein Vogeltje is een kindervoorstelling die oproept om mensen die anders zijn, vrij te laten en aan te moedigen zichzelf te zijn. Dope begint met een actueel pijnpunt, zeker in Rotterdam: armoede en de drugscriminaliteit waar jonge jongens in terechtkomen. Nengre draait om het thema heritage, verzet en de actualiteit van danskunsten in Suriname. Ballgame is een zoektocht naar vorm. Met de voorstelling zien we een kans om over de grenzen van de dans heen te kijken en een choreografie te maken van sportieve i.p.v. kunstzinnige beweging. Matriarch gaat over de krachtige rol van de grootmoeder in culturen met een link naar de Afrikaanse diaspora. Het zoeken van inhoudelijke connecties, het vinden van vorm en het maken van verbinding met verschillende danstalen zijn de primaire artistieke drijfveren. De wereld eerlijker maken, iedereen gelijkwaardig behandelen en hiphop erkenning laten krijgen als gelijkwaardige kunstvorm zijn de achterliggende motieven. Als Lloyd zijn eigen werk onder de loep neemt, ziet hij zijn

persoonlijkheid en eigen geschiedenis erin terug. Vooral dat laatste krijgt een luidere stem in zijn werk voor de komende periode, wetende dat de belangstelling voor en urgentiebeleving rond black history de laatste jaren enorm is toegenomen. In de periode 2025-2028 biedt Lloydscompany ook op verschillende schaalniveaus makersbegeleiding aan. Daarvoor gebruikt de company verschillende financieringsstructuren. Tot slot investeert Lloydscompany in internationale profilering.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Lloyd Marengo is de nestor van de hiphopscene in Rotterdam. In 2022 ontving hij de Gouden Zwaan voor zijn ‘blijvende grote inzet voor de community’. Hij werkt met dansers die hun eigen stijl hebben en verwerkt die in een danstaal waarin het gebruik van de verschillende disciplines naast elkaar tot een nieuwe vorm leidt.

De wil om voor de samenleving van belang te zijn is sterk. Behalve het maken van de theatervoorstellingen begeleidt de company talentontwikkeltrajecten van nieuwe makers.

De aanvraag benoemt veel plannen en ambities. De nieuwe producties geven blijk van de verschillende doelen om nieuwe makers te begeleiden (Klein Klein Vogeltje), actuele thema's te verwerken (Dope) met oog voor herkomst en cultuur (Nengre en Matriarch), en de behoefte om nieuwe vormen te onderzoeken (Ballgame.) Naar eigen zeggen is Lloydscompany door deze dienstbaarheid aan makers en de inhoud ‘onvoorspelbaar in de vorm’. In zijn rol als coach en mentor is het vakmanschap van Lloyd Marengo onbetwist. Met zijn jarenlange ervaring, grote netwerk en scherpe oog om talent te herkennen heeft hij veel jonge dansers en makers gesteund in het vinden van hun weg binnen de hiphopdans en -cultuur.

De diversiteit aan producties, variërend van kindervoorstellingen tot stukken die ingaan op erfgoed, identiteit en maatschappelijke vraagstukken, toont de wens om actuele en relevante verhalen te vertellen. De gekozen thema's zoals ‘anders zijn’, drugscriminaliteit of de rol van grootmoeders zijn aansprekend. De vorm en de taal staan ten dienste van het verhaal dat verteld wordt. In de aanvraag staat dat er nog flinke kwaliteitsinvesteringen nodig zijn op allerlei gebied, waaronder het uitbreiden van de artistieke teams in een vroegere fase van het maakproces van een voorstelling. Het gaat dan om basale zaken als dramaturgie, muziek en licht, aankleding, decor, visuals en kostuums. Dat er minder aandacht is voor spanningsopbouw en de vormgeving is terug te zien op het podium. Unbreakable is een goed voorbeeld van een voorstelling die raakte door de inhoud (die sterk verbonden was met de dansers), maar die de commissie minder sterk vond in dramaturgie en in de theatrale vorm.

In de uitwerking van de voorgenomen producties gaat het veel over de visie en het werk van Marengo zelf maar wordt minder aandacht besteed aan hoe de producties hun weg vinden naar het publiek. De bezoekerjfers waren tot nu toe bescheiden, onder andere door Corona.

Lloydscompany maakt op hiphop geïnspireerde danstheaterproducties met voornamelijk autodidacte dansers. De afgelopen periode bediende het gezelschap verschillende doelgroepen met uiteenlopende voorstellingen. In de aanvraag is opnieuw sprake van plannen voor zowel jong als ouder publiek. Origineel is het beoogde samengaan van awasa en kawina met hiphop in Nengre, of de vorm voor de mobiele-containerversie bij Dope. Mede dankzij de voortrekkersrol die Marengo heeft vervuld is de zichtbaarheid van hiphop binnen theatervoorstellingen sterk vergroot. Er zijn meer gezelschappen actief zoals ISH, 155 en The Ruggeds, die op een hoog artistiek en theatraal niveau presteren en een herkenbare stijl hebben. Ook onderwerpen als black history, afkomst, identiteit en actuele sociaal-maatschappelijke problemen worden door meerdere makers geagendeerd. In Nederland heeft Lloydscompany daardoor geduchte concurrentie gekregen en zijn de voorstellingen niet bijzonder onderscheidend.

Eind 2023 kende het Fonds Podiumkunsten vanuit het Programma Internationale Promotie € 50.000,- toe voor de ontwikkeling en uitvoering van een strategisch plan voor marktverkenning en marktverruiming in het buitenland. Deze promotieactiviteiten lopen tot eind 2025. Lloydscompany wil hierop verder bouwen door regelmatig met dansers uit het buitenland te werken en vaker internationaal te spelen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Door de betrokkenheid bij het Creative Europe Project “Attitudes” is het buitenlandse netwerk van Lloydscompany verbreed. Het resulteert in internationale artistieke uitwisseling. Lloydscompany richt zich in eigen land op talentontwikkeling van een brede groep makers, waarbij de focus niet alleen ligt bij individuele trajecten maar juist ook gezamenlijk verantwoordelijkheid wordt genomen. Goede voorbeelden zijn de samenwerking met Dansateliers voor o.a. One Night’s Dance, het Coolhaven Collab en de coachingstrajecten voor jonge makers met steun van de VandenEnde Foundation. In de loop van de jaren is een groot netwerk ontstaan met partners in de stad.

De meeste samenwerkingspartners vallen binnen het eigen domein. De company is van plan om een paar connecties daarbuiten te zoeken: in de sport voor de voorstelling Ballgame, en voor Dope bij welzijn & veiligheid. Het zijn voornemens die goed bij de producties lijken te passen maar die nog wel moeten worden uitgewerkt.

Lloyd Marengo heeft een grote staat van dienst. Hij blijft zich inzetten voor het verbinden van twee werelden, underground en theater. Hij weet dansers die ver af staan van theater te interesseren om hun talent ook daar te laten zien. Marengo blijft zich ontwikkelen in contact met en op zoek naar andere danstalen. De aanvraag werkt echter niet uit waar die ontwikkeling heen leidt, of wat dit betekent voor de hiphopcultuur. Dat geldt ook voor de opmerking dat hiphop en de instituten elkaar nodig hebben, of dat er battles en evenementen nodig zijn voor de ontwikkeling in de scene. Het zijn constateringën waarna niet wordt beschreven of en zo ja, hoe Lloydscompany daarin een rol gaat spelen.

Lloydscompany is in het huidige veld niet erg vernieuwend, al maakt Ballgame nieuwsgierig naar de cross-over van straatvoetbal met hiphop.

Er is een groot bewustzijn van maatschappelijke ongelijkheid en de wens om met dans verschillende publieksgroepen met elkaar te verbinden. Lloydscompany werkt met makers die vaak hun eigen leertraject hebben gevolgd en bij het gezelschap de ruimte krijgen om hun skills zo goed mogelijk te gebruiken. De voorstellingen geven thematisch en in de uitwerking goede aanknopingspunten om een divers publiek te kunnen bereiken. In 2022 is Lloydscompany gestart met een publieksonderzoek. De analyse in het plan is een goed begin om toe te werken naar vergroting van de publieksaantallen. Het gezelschap wil die flink verhogen, maar daarvoor is een marketingplan nodig met een overtuigende strategie. Dat plan is er nog niet. In de aanvraag wordt voornamelijk ingezet op bezoekers via de theaters waar gespeeld wordt en de eigen fanbase. De doelgroep wordt heel breed omschreven als ‘hiphopliefhebbers en dans-/theaterliefhebbers’. In de marketing valt nog een flinke inhaalslag te maken, wat ook in de aanvraag zelf wordt geconstateerd. De website is niet up-to-date. De slagkracht om werkelijk een groot publiek te bereiken ontbreekt op dit moment.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De aanvraag benoemt de urgentie om het team uit te breiden om de komende vijf nieuwe producties plus educatie en talentontwikkeling mogelijk te maken. Artistiek staat of valt alles nog bij Lloyd Marengo. Er is bewustzijn dat dit risico's voor de continuïteit met zich meebrengt en daarom niet wenselijk is, maar op papier draait de aanvraag toch nog erg om hem. . Dat maakt de organisatie kwetsbaar. Het idee om de verkoop van voorstellingen niet alleen via de impresariaten te laten lopen maar deels ook in eigen hand te houden klinkt daarom niet logisch, zeker niet als er nog geen strategie onder ligt. Het is mooi dat er internationaal partners zijn gevonden, maar de wens om internationaal te toeren betekent een flinke organisatorische taak waarvan niet zeker is of die meer geld oplevert dan kost. Ook hier ontbreekt reflectie in het plan. Het artistieke productieproces is naar eigen zeggen nog niet zoals het zou moeten zijn. De aanvraag leest alsof de structuur van opereren nog niet op orde is en er eerst geld moet zijn voordat dit verbeterd kan worden. De groep wil professionaliseren maar de commissie mist een helder plan van aanpak hoe dat zijn beslag gaat krijgen en wie dan de beoogde teamleden worden.

De aanvrager beschouwt diversiteit en inclusie als intrinsieke waarden voor de organisatie maar er worden geen specifieke doelstellingen benoemd. Dat geldt ook voor het verbeteren van het handhaven van de Fair Practice Code of de Governance Code Cultuur. Uit de aangeleverde informatie kan niet worden afgeleid of Lloydscompany aan de eisen voor fair pay voldoet.

Lloydscompany verwacht dat de bezoekerijfers zullen verdubbelen in de periode 2025-2028, vooral door een hogere zaalbezetting, de internationale speelmogelijkheden

en samenwerkingen met scholen. Dit is een forse toename die zonder uitgewerkte marketingstrategie erg optimistisch lijkt. De geplande bezoekersaantallen passen niet goed bij de grootte van de zalen die worden beschreven. De begroting mist een gedegen onderbouwing. Ook aan de kostenkant zijn de bedragen flink verhoogd zonder dat dit goed wordt toegelicht. Lloydscompany heeft een beperkt eigen vermogen voor het opvangen van tegenvallers, waarbij de liquiditeit een aandachtspunt blijft.

De inkomsten moeten vooral komen van de gespeelde voorstellingen. Er zijn een paar kleine bijdragen via een sponsor en coproducenten en via de VandenEnde Foundation. Toch vindt de commissie de financieringsmix niet goed in balans. Het percentage eigen inkomsten blijft steken op 23 procent. Dit is dus vooral gebaseerd op een grote verhoging van de publieksinkomsten waarvan niet is aangetoond dat die realistisch is. De gevraagde verhoging van het subsidiebedrag is zeer hoog bij een bereik van 2000 Rotterdamse bezoekers per jaar.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Misiconi

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 135.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 160.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Ongelijkheid als grootste troef

Misiconi is een inclusief dansgezelschap en maakt voorstellingen met een gemixte groep van dansers met en zonder (fysieke of mentale) beperking. Sinds 2015 werkt artistiek directeur en choreograaf Joop Oonk aan de missie om podiumkunsten meer inclusief te maken.

Vanuit Rotterdam Lombardijen werkt Misiconi aan voorstellingen vanuit vakmanschap, artisticeit en originaliteit, in co-creatie met de dansers. Ook daagt Misiconi met haar werk het publiek uit om anders te denken over menselijke lichamen en beweging. Misiconi speelt op verschillende locaties in Rotterdam en gaat op tournee langs theaters en festivals in Nederland en ook steeds vaker in het buitenland.

Misiconi werkt op basis van een eigen methodiek aan de ontwikkeling van mensen die dromen hebben maar weinig kansen krijgen deze waar te maken. We leiden dansers op tot professionals en geven ongekend talent een podium. We zetten kunst in als zorgmiddel, maar het maken en presenteren van kunst staat voorop.

In de studio's biedt Misiconi ruimte aan de community met een voor Rotterdam uniek aanbod van dans- en bewegingslessen voor mensen met én zonder beperking. We zijn een ontmoetings- en ontwikkelplek, een (t)huis voor inclusieve dans.

Misiconi heeft voor 2025 – 2028 een aantal doelen opgesteld. We willen onszelf sterker als artistiek dansgezelschap profileren en we willen vaker in het reguliere podiumkunstenaanbod worden opgenomen. Ook vragen we meer aandacht voor inclusie in de podiumkunsten. Inclusie biedt een grenzeloze diversiteit aan mogelijkheden. Dat laten we zien met onze voorstellingen, het delen van onze werkwijze en het organiseren van Mixable Festival. Onze ambitie is om als organisatie verder te groeien en te professionaliseren.

Om deze ambities te realiseren zetten we de komende jaren in op artistieke ontwikkeling van het dansgezelschap en het uitkristalliseren van de artistieke signatuur door co-creatie, interdisciplinaire verdieping en persoonlijke groei. We blijven ook onze methodiek innoveren met onderzoek en experiment en vanuit onze core business: het creëren van voorstellingen. We kiezen voor samenwerkingen binnen de (Rotterdamse) cultuursector en daarbuiten en zowel nationaal als internationaal - van Scapino Ballet, V2_ en Festival Boulevard tot Stellwerk Theater Weimar, Sportbedrijf Rotterdam, VSO De Hoge Brug en ontwerpstudio ST-DUO.

Met onze marketing- en communicatiestrategie maken we de impact van ons werk zichtbaar. We ontwikkelen een strategie op naamsbekendheid van Misiconi en op groei van

bezoekersaantallen, socialmediavolgers en deelnemers aan dans- en beweeglessen. We richten ons op verschillende culturele doelgroepen en werken samen met partijen om onze doelstellingen te behalen.

Dankzij de Impulsregeling Cultuur (2021-2024) heeft Misiconi zich in de afgelopen jaren op artistiek vlak kunnen ontwikkelen en een professionaliseringsslag gemaakt op ondernemerschap, bedrijfsvoering en publieksbereik. Het Cultuurplan weerspiegelt de ontwikkeling die het gezelschap heeft doorgemaakt. Ondanks deze vooruitgang staat Misiconi nog altijd voor uitdagingen op het gebied van inclusie en de verwachtingen, heersende normen, structuren en procedures in de podiumkunsten. Misiconi blijft streven naar een inclusieve wereld en een culturele sector zonder beperkingen of labels. Om die missie te verwezenlijken is structurele ondersteuning van de gemeente Rotterdam noodzakelijk.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Joop Oonk heeft jarenlange ervaring in het werken met dansers met en zonder beperking. Zij is pionier in Nederland als het gaat over ‘inclusieve dans’. Misiconi heeft een eigen idioom ontwikkeld en een methodiek voor talentontwikkeling voor de dansers. De nominatie voor de Innovatieprijs van de Nederlandse Dansdagen en de samenwerking met grote gezelschappen zoals Scapino en Introdans zijn terechte blijken van erkenning die het vakmanschap onderstrepen. Uitwisseling binnen Europese netwerken draagt bij aan de verdere artistieke ontwikkeling van Oonk. Het vakmanschap spreekt ook uit het vinden van de juiste partners en van draagvlak om de voorstellingen te realiseren. Er zijn aansprekende artistieke samenwerkingen zoals die met modeontwerper Bas Kosters voor de kostuums.

Misiconi kiest bij voorkeur voor interactie tussen bezoekers en de performers. Zo wordt het publiek in Tides uitgedaagd om te kijken naar lichamen en dansers die niet ‘de norm’ zijn. De commissie vond de opzet van Oonk om een ‘fysieke, sensorische, en symbolische ruimte’ te creëren in deze voorstelling goed herkenbaar.

Het behandelen van sociale, politieke en theoretische kwesties is bij de beschreven producties in de aanvraag niet altijd even helder uitgewerkt. Ook bij de keus om te werken met technische productie-elementen zoals VR-brillen of gemotoriseerde apparaten wordt beperkt toegelicht waarom voor deze vormen gekozen wordt. Publiek en programmeurs blijken de hoeveelheid experimentele elementen in de voorstellingen nog regelmatig als (te) complex te ervaren. Ook in de dramaturgische opbouw van de voorstellingen valt nog winst te behalen.

Misiconi is een belangrijke ambassadeur voor inclusief werken en toont in de producties een herkenbare unieke signatuur. De voorstellingen zijn een aanvulling voor de culturele sector, die graag diversiteit en inclusie wil vergroten maar ook weer nieuwe drempels opwerpt voor gezelschappen zoals deze. De ‘zoektocht naar bestaansrecht’ van de

afgelopen jaren is inmiddels gewijzigd naar de wens van Misiconi om fundamentele verandering voor elkaar te krijgen, om te beginnen binnen de dans. Misiconi ziet 'normaal' als een fluïde begrip en heeft de eigen missie en visie volledig geïntegreerd in de werkmethode.

Misiconi werkt sinds 2023 met Stellwerk Junges Theater in het Duitse Weimar. Beide gezelschappen geven jongeren met een beperking een podium. Oonk gaat in Duitsland voorstellingen maken met en voor een jonge cast tussen 18 en 30 jaar. Spelers vanuit Weimar komen naar Rotterdam voor verschillende projecten van Misiconi.

Vanaf 2024 doet Misiconi mee aan het Erasmus+ project Adammob, een uitwisseling tussen Europese professionals vanuit de podiumkunsten. Vanaf 2025 participeert het gezelschap met de zelf ontwikkelde methodiek in een Europees project van het Goethe Instituut. Het delen van kennis over creative access - het vanuit artistieke keuzes toegankelijk maken van een voorstelling voor een meer divers publiek - en het opleiden van mensen met een beperking staan centraal.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Misiconi werkt met partners op verschillende niveaus die passen bij het realiseren van de doelen en de missie van de organisatie. Er wordt gezocht naar duurzame, wederkerige samenwerkingen, zoals die met Scapino. Er zijn landelijke culturele partners, zoals Festival Boulevard en Theater na de Dam. Ook de Nederlandse Dansdagen, Holland Dance Festival en Introdans hebben Misiconi geprogrammeerd waardoor de zichtbaarheid van het gezelschap is vergroot. Met vele partners in de stad zoals Podium Islemunda, maar ook een minder voor de hand liggende organisatie zoals Baroeg wordt gewerkt om een groter publiek te bereiken voor de voorstellingen en de activiteiten op de eigen locatie. Voor het speciaal onderwijs zijn workshops en activiteiten ontwikkeld in overleg met Mytyschool De Brug en VSO de Hoge Brug. Om de dans- en beweeglessen onder de aandacht te brengen wordt gewerkt met Sportbedrijf Rotterdam en SportMee en met het netwerk van beweegcoaches en fysiopraktijken in Rotterdam-Zuid.

Werken met mensen met een beperking staat nog in de kinderschoenen. Er zijn weinig tot geen mogelijkheden voor hen om opgeleid te worden tot professioneel danser. Misiconi biedt die plek en streeft ernaar om in 2028 een geaccrediteerde opleiding te zijn. Inmiddels is er een innovatieve onderwijsmethode voor de danspraktijk inclusief een 'toolkit' voor docenten, makers, begeleiders en dansers. Het gezelschap werkt intrinsiek inclusief en bevraagt daarmee de normen en het referentiekader bij publiek, podia en de hele sector. De methodiek wordt nog verder ontwikkeld (onder andere met designbureau ST-DUO) en (inter)nationaal gedeeld. Ook het onderzoek met V2 (lab voor de instabiele media) over hoe technologie ingezet kan worden voor dramaturgische doeleinden oogt grensverleggend. Met de inzet van technologie wil Misiconi het interdisciplinaire karakter van de voorstellingen verder ontwikkelen.

Het gezelschap is voorbeeldstellend in hoe ‘niet tot de norm behorende’ mensen en lichamen de ruimte krijgen als danser. Daarmee rekt Joop Oonk ongeschreven kaders op. Dit is een verregaande vorm van inclusiviteit. Het risico van het ‘stempel’ dat daar mogelijk bij hoort is dat mensen met een beperking opnieuw in een hokje worden gezet. Misiconi streeft naar empowerment en acceptatie en wil als volwaardige partner in de sector opereren, liefst zonder het label ‘inclusief’. Behalve de jaarlijkse grote productie zal er vooral veel werk gemaakt worden dat op verschillende kleinere locaties getoond kan worden. Dat is een goede vorm om publiek en programmeurs op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met Misiconi.

De repetitieruimte van Misiconi bevindt zich in Lombardijen, waar weinig culturele instellingen zijn gevestigd. Hier worden wekelijks danslessen gegeven voor mensen met en zonder beperking. Via Open Dagen wordt geprobeerd om wijkbewoners bij de activiteiten te betrekken. Het is goed voorstelbaar dat de representatie van dansers met en zonder beperking ook bijdraagt aan publiek in de zaal dat zich hier mee kan identificeren. Misiconi geeft aan dat ze (nog) niet goed weten wie er nu deel uitmaken van hun publiek en wat de mogelijkheden zijn om de doelgroepen te verbreden. De coproductie en samenwerking met Theater Zuidplein en andere grotere podia in het land geeft de kans om via hun databases meer inzicht te krijgen in de bezoekers die naar de voorstellingen komen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Misiconi is een kleine organisatie die dankzij de Impulsregeling grote stappen heeft kunnen maken. De aanvraag geeft blijk van voldoende reflectie op de professionalisering en groei van de organisatie. De nieuwe zakelijk leider is ervaren geeft vertrouwen in de uitvoering van de ambities. Het streven is om het vaste kernteam volgens de cao Dans en Toneel te gaan betalen. Er is nagedacht over de bezoldiging van dansers en de uitzonderlijke positie in verband met de Wajong-uitkeringen. Dansdocenten en dansers binnen het gezelschap zullen meer verantwoordelijkheden krijgen en een actievere rol spelen in het creatieproces. Om Oonk te ondersteunen is er een actieve ‘denktank’. Het getuigt van realiteitszin om het team uit te breiden van 2,3 naar 3,8 fte. Deze ingrepen maken de organisatie minder kwetsbaar. De organisatie is zich bewust van het feit de organisatie en het bestuur zelf nog inclusiever mogen zijn. In 2024 worden mensen met aanvullende competenties gezocht. Naast de artistieke ontwikkeling van Joop Oonk zelf, de groei van de organisatie en het nationaal en internationaal kennis delen wil Misiconi ook een aantal makers ondersteunen met eigen producties. De commissie vindt dat te ambitieus in dit stadium van ontwikkeling. Hetzelfde geldt voor de rol van de organisatie bij het Mixable festival.

Misiconi werkte tot nu toe met project- en Impulssubsidies. Naast die bescheiden financiële basis lukte het om vrij hoge publieksinkomsten te halen uit de lessen en workshops. Het is knap wat er de afgelopen jaren met beperkte middelen voor elkaar is gekregen. De financiële risico's zijn beperkt. Misiconi beschikte eind 2022 over bescheiden financiële buffers om tegenvallende resultaten op te vangen. In de aanvraag staat dat het de bedoeling is om vaker in theaters buiten Rotterdam te spelen. In het activiteitenoverzicht

is dit echter niet opgenomen. Alleen de 12 presentaties in Rotterdam staan vermeld. De cijfers geven geen eenduidig beeld. De hoge uitkoopsommen roepen de vraag op of theaters bereid zijn om zoveel te betalen voor een voorstelling in de kleine zaal. Aan de uitgavenkant is de begroting goed toegelicht. De personeelslasten gaan flink omhoog door de gewenste uitbreiding van het team en het naleven van de cao, wat in de Impulsregeling nog niet was gerealiseerd. Misiconi wil daarnaast de maximale vergoeding die de dansers met een uitkering mogen bijverdienen uitbetalen als 'symbolische fair pay'. Daarnaast wil de organisatie het pand beter (rolstoel)toegankelijk maken. De grote stijging van de beheerlasten komt vooral door een ruime verdubbeling van de kantoorkosten en huurlasten via verhuurder SKAR, die in 2023 de huur met 75 procent verhoogde. Op de hoge uitkoopsommen en de onduidelijkheid over de hoeveelheid speelbeurten na, sluit de begroting daarmee voldoende aan op de beschreven plannen in de aanvraag.

De financieringsmix is goed. De eigen inkomsten vormen bijna de helft van de begroting. Er zijn inkomsten uit de zorgbudgetten voor de dansers en inkomsten uit het aanbod van danslessen voor de community, mede door de samenwerking met Sportbedrijf Rotterdam. Met de structurele partners zijn financiële afspraken gemaakt over te kapitaliseren materialen en personeel. Misiconi rekent daarnaast op een groei van de bijdragen van private fondsen van € 33.000,- in 2022 naar € 72.000,-, wat haalbaar is door het voornemen om het aantal uren van de zakelijk directeur uit te breiden zodat er meer aan relatiemanagement en het actief werven van sponsors kan worden gedaan. Er is ook een aanvraag ingediend bij het Fonds Podiumkunsten. De toelichting bij de begroting maakt inzichtelijk dat het werken met dansers met een beperking veel hogere kosten met zich meebrengt. Zo is er veel meer repetitietijd nodig en daardoor ook meer technische begeleiding. Over het geheel genomen bieden de plannen voldoende basis om vertrouwen te hebben in de continuïteit van Misiconi.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 135.000,- toe te kennen. Vanwege de meerwaarde van het aanbod voor de stad is dit een hoger bedrag dan voorheen, maar lager dan het aangevraagde bedrag omdat de commissie de begroting niet goed in verhouding vindt met het aantal beoogde activiteiten en bezoekers. Ook het ondersteunen van een aantal jonge makers met eigen producties vindt zij op dit moment geen passende taak voor Misiconi.

RIDCC

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 160.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 180.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“In de bruisende stad Rotterdam, waar kunst en cultuur samensmelten, vond in 2018 de eerste editie van Rotterdam International Duet Choreography Competition (RIDCC) plaats. Opgericht door topdansers Maya Roest en Mischa van Leeuwen, groeide deze competitie al snel uit tot de grootste en invloedrijkste choreografiecompetitie ter wereld, specifiek gericht op duetten.

RIDCC is meer dan een competitie; het is een katalysator in het dansveld om nieuwe talenten, van alle denkbare stijlen en achtergronden, een plek te geven waar zij vlieguren maken, zichzelf ontwikkelen, kansen krijgen in de vorm van producties en/of residenties en waar zij een netwerk en handvatten voor hun verdere carrière krijgen aangereikt.

Elk jaar in juni komen choreografen en dansers vanuit alle hoeken van de wereld samen in Theater Rotterdam. Hier delen zij hun passie en kunst met publiek, professionals en elkaar. Met meer dan 400 inzendingen per jaar heeft een zorgvuldig geselecteerde jury de uitdagende taak om de zestien meest veelbelovende en innovatieve duetten te kiezen. Deze duetten variëren in stijl, thema en expressie, wat elke editie van RIDCC tot een unieke ervaring maakt.

De competitie is echter niet alleen een platform voor het tonen van talent, maar ook een broedplaats voor ontwikkeling en groei. Deelnemers volgen een talentontwikkelingsprogramma om zich te ontplooien en hun artistieke praktijk te versterken. Bovendien is er een scala aan prijzen die carrières significant verder helpen, waaronder de prestigieuze XL Production Award in samenwerking met het Scapino Ballet Rotterdam, evenals de Partner Awards en de Audience Award.

Naast de focus op competitie en prestaties, zet RIDCC zich in voor duurzame talentontwikkeling. Succesvolle oud-deelnemers worden teruggebracht naar het podium in het ‘RIDCC Brings Back’-programma, wat niet alleen hun groei erkent, maar ook bijdraagt aan een continue culturele uitwisseling binnen Rotterdam en ver daarbuiten.

Door samen te werken met lokale onderwijsinstellingen zoals Codarts, Albeda en Havo voor muziek en dans, creëert RIDCC een brug tussen educatie en professionele praktijk. Dit versterkt niet alleen de individuele dansers, maar voedt ook de gehele dansgemeenschap. Met de hybriditeit van live optredens en wereldwijde streams, maakt RIDCC dans toegankelijk voor een breder publiek. Deze aanpak heeft de potentie om de dansbeleving te transformeren, waardoor iedereen, ongeacht locatie of omstandigheden, deel kan uitmaken van de dans. De impact van RIDCC strekt zich ver uit over de grenzen van de danswereld.

Het doel is helder: in 2028 wil RIDCC nog steviger verankerd zijn in de lokale en internationale danswereld, een toegankelijker platform zijn voor deelnemers en publiek, en een keurmerk van kwaliteit en diversiteit in de danskunst.

Zoals de dansers op het podium van RIDCC hun dromen en verhalen delen door middel van beweging, zo deelt de competitie zelf een verhaal van passie, innovatie en gemeenschap. RIDCC is niet alleen een competitie; het is een katalysator voor verandering en een viering van creativiteit.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. De Rotterdam International Duet Choreography Competition (RIDCC) heeft met dit evenement succesvol een brug geslagen tussen nieuw choreografisch talent en het lokale, nationale en internationale dansveld. De aanvraag beschrijft de ambities voor de toekomst, met uitbreiding van de activiteiten en een groeiend internationaal bereik. Met het initiatief biedt de organisatie concrete kansen aan nieuwe talenten en helpt ze daarmee verder bij het vormgeven van hun carrière. Ook het aanvullende plan RIDCC Brings Back is een mooi voorbeeld van duurzame talentontwikkeling.

Er is veel kennis en vakmanschap in het team, bij het bestuur en alle betrokken partners. Er is een zorgvuldig selectieproces met deskundige juryleden van over de hele wereld.

De aanvraag is heel goed uitgewerkt. Behalve de beschrijving van de achtergrond, motivatie en de visie van RIDCC wordt gedetailleerd uit de doeken gedaan hoe het hele proces wordt georganiseerd. Dat is doordacht op alle fronten en transparant. Het vakmanschap spreekt ook uit de grote hoeveelheid partijen die RIDCC aan zich heeft weten te binden en die direct bijdragen aan het ondersteunen van de deelnemende choreografen.

Sinds 2018 is het aantal aanmeldingen gegroeid naar meer dan 400 duetten. Daaruit worden 16 stukken geselecteerd. Het geeft aan dat de competitie populair is bij de doelgroep en dat het niveau van de deelnemers zeer hoog ligt. RIDCC richt zich op verschillende dansstijlen en houdt daarvoor grofweg de verhouding 60/20/20 aan voor ‘modern/urban/overig’.

RIDCC is een geslaagd instrument om kansen te geven aan nieuwe talenten in choreografie. De talentontwikkeling met coaching en masterclasses die vooraf, tijdens en na afloop van RIDCC plaatsvindt is van hoge kwaliteit. Het (internationale) netwerk dat verbonden is aan RIDCC is extra waardevol voor de deelnemers. De aan de competitie verbonden prijzen resulteren in vervolgtrajecten bij toonaangevende gezelschappen en organisaties. Er is veel positieve feedback van (oud)deelnemers.

RIDCC weet met de competitie en een gevarieerd jaarrond programma bovendien een

breed en divers publiek aan te spreken. Er is goed nagedacht hoe de beoogde doelgroepen kunnen worden bereikt, inclusief een speciaal publieksprogramma met workshops. RIDCC kiest bewust voor het tonen van duetten omdat die een dialoog weergeven en daardoor een verhaal vertellen. In combinatie met de verschillende dansstijlen trekt dit een betrokken en gemengd publiek van professionals en avontuurlijk ingestelde en nieuwe bezoekers, naast de meer traditionele dansliefhebbers.

RIDCC is de enige competitie in deze vorm in Nederland en de grootste choreografiecompetitie ter wereld. De specifieke focus op duetten is een origineel en uniek uitgangspunt.

Een choreografisch concours is geen nieuw concept, maar de doordachte manier waarop RIDCC is opgezet en de duurzame effecten die het oplevert zijn onderscheidend.

RIDCC scoort uitstekend op internationalisering. Het gaat feitelijk om in- en uitstroom van waardevolle 'goederen', zoals dat bij een havenstad past. Ook de omschrijving van de digitale aanpak betreft een internationaal publiek bij de activiteiten. RIDCC heeft een internationale uitstraling die nog steeds groter wordt. Dat geeft de sector en de stad een boost.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. RIDCC heeft succesvol en doelgericht veel partners aan zich weten te binden. Er zijn samenwerkingen in het culturele en maatschappelijke domein maar ook met een aantal commerciële partijen die als sponsor bijdragen aan het evenement. Ook Droom en Daad is een belangrijke financiële partner. RIDCC maakt niet alleen de competitie mogelijk, maar toont zich ook maatschappelijk betrokken en vertaalt dit naar aansprekende activiteiten. Voorbeelden zijn een LGBTQIA+-dansworkshop in samenwerking met sportvereniging Ketelbinkie, workshops voor jongeren die verder af staan van cultuurdeelname of educatieve workshops voor de studenten van Codarts, het Albeda Danscollege en de Havo voor muziek en dans. In samenwerking met Cultuur Concreet worden er ook projecten opgezet met amateurscholen, elk jaar in een andere wijk. Met de presentaties van RIDCC Brings Back op andersoortige podia zoals de Kunsthall, OX Space of De Bijenkorf wordt een breder publiek bereikt.

De plannen zijn concreet en er zit een heldere visie achter.

Voor de talentontwikkeling van de choreografen zijn de Awards van groot belang. Het zijn prijzen die de choreografen onderzoekstijd of een residentie bieden, of de gelegenheid om een kleiner werk te maken. Met de XL Production Award kan er zelfs een volwaardige productie gemaakt worden bij Scapino. Door met al deze partijen samen te werken weet RIDCC de mogelijkheden voor talentontwikkeling maximaal te benutten, met een groot positief effect op het dansklimaat in de stad en ver daarbuiten.

RIDCC gebruikt zowel fysieke als digitale middelen om publiek, deelnemers en de danscommunity door het jaar heen bij elkaar en bij nieuwe ontwikkelingen te betrekken. De verdere ontwikkeling van het digitale platform vergroot niet alleen de zichtbaarheid en bereikbaarheid van het evenement, maar stimuleert ook de interactie met een breder (dans)publiek wereldwijd. Er zullen onder andere online masterclasses en ‘Learn from the Best’-interviewsessies geplaatst worden, live of on demand. De integratie van dit onderdeel binnen de hele opzet van RIDCC geeft blijk van een doordachte strategie hoe kennis gedeeld kan worden. Door te zoeken naar vernieuwende manieren om dans en choreografie te presenteren en te ondersteunen zorgt RIDCC voor versterking en promotie van de sector.

Het marketingplan is uitgebreid en benoemt concrete speerpunten. RIDCC streeft actief naar meer diversiteit onder de deelnemers en probeert dit voor elkaar te krijgen met de hulp van passende partners. Voor het programma betekent dit de komende jaren dat er gestreefd wordt naar 25 procent groei in de registraties van choreografen met diverse achtergronden en stijlen. Dit is haalbaar door de samenwerking met de pre-juryleden die deskundigheid hebben binnen een groot scala aan dansstijlen. Daarnaast probeert RIDCC meer vrouwelijk talent bij het programma te betrekken omdat zij nog ondervertegenwoordigd zijn. Hiervoor wordt onder andere samengewerkt met Women Connected in Rotterdam.

Doordat er uiteenlopende dansstijlen zijn vertegenwoordigd in de competitie kan er ook een breder publiek geworven worden. In de aanvraag worden de specifieke doelgroepen benoemd waar RIDCC mee werkt: professionals, deelnemers en publiek. Voor elk van deze drie hoofddoelgroepen is een strategie beschreven om het aantal deelnemers / bezoekers te vergroten. Om ook de meer cultuurmijdende bewoners te bereiken organiseert RIDCC projecten op maat, samen met scholen en met Cultuur Concreet. De drempel om evenementen te bezoeken wordt nog iets verlaagd doordat het programma ook deels online toegankelijk is en met de presentaties van RIDCC Brings Back op niet-reguliere plekken. Door al deze inspanningen is het geloofwaardig dat het RIDCC lukt om ook een deel van de doelgroep ‘licht’ bij de activiteiten te betrekken.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Het streven naar meer diversiteit binnen het team en bestuur inclusief de inzet van een jongerenbestuur, weerspiegelt de serieuze benadering van inclusiviteit in alle aspecten van de organisatie. De Governance Code Cultuur is op orde en wordt op basis van evaluaties periodiek geëvalueerd. De Fair Practice Code wordt gevolgd. Er is aandacht voor het scheppen van een veilige werkomgeving.

Het getuigt van zakelijk inzicht en ondernemerschap dat RIDCC in relatief korte tijd zo degelijk is neergezet en uitgebouwd. Het team heeft ruimschoots bewezen dat ze de capaciteiten hebben om RIDCC de komende jaren financieel en organisatorisch op koers te houden en verder te brengen.

De organisatie wil professionaliseren. RIDCC wil de artistieke en zakelijke leiding en de productieleider vanaf 2026 in loondienst nemen. Droom en Daad gaat de steun langzaam afbouwen, wat € 40.000,- per jaar minder betekent. RIDCC maakt goed gebruik van de mogelijkheden die private fondsen bieden, maar ook zij willen niet structureel bijdragen. De organisatie wil daarom een financieel stabielere basis en vraagt om meer steun van de gemeente.

Er is een begroting opgesteld waarin de bijdragen van de betrokken partners voor het eerst zijn gekapitaliseerd. Het gaat om aanzienlijke bedragen van in totaal € 232.000,-. De Awards hebben omgerekend een waarde van € 260.000,-. De flink hogere aanvraag is dus het resultaat van het wegvallen van bestaande middelen, het kapitaliseren van bijdragen van partners en het in dienst nemen van de medewerkers. Bovendien wordt het aantal activiteiten verhoogd.

RIDCC kreeg in de vorige kunstenplanperiode een bescheiden bedrag van de gemeente. De organisatie is bedreven in het zoeken en vinden van cofinanciering uit diverse bronnen waaronder zowel publieke subsidies als private fondsen, partnerships en in-kind bijdragen. RIDCC heeft hoge eigen inkomsten. Het is knap dat er zoveel steun is van fondsen. Vaak valt het organiseren van een competitie buiten hun beleidsdoelen. Door het grote netwerk van de organisatie en het bewezen draagvlak voor het evenement via de bijdragen van diverse partners is er vertrouwen in de continuïteit van de bedrijfsvoering. De hogere aanvraag bij de gemeente is passend binnen de uitstekende financieringsmix van RIDCC.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 160.000,- toe te kennen. Vanwege de grote meerwaarde van het aanbod voor de stad is dit een hoger bedrag dan voorheen.

Scapino Ballet Rotterdam

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 1.393.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 1.458.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Scapino Ballet Rotterdam staat voor een uitdagende transitie. Na 30 jaar de koers bepaald te hebben, draagt Ed Wubbe de artistieke leiding over aan Nanine Linning, die ooit de jongste huischoreograaf van Scapino was. Linning laat zich inspireren door het thema nature versus nurture en stelt daarbij vragen centraal als wie wij zijn als we geen onderdeel meer uitmaken van de natuur en welke invloed technologie heeft op ons leven.

Art as agent for change is de kern van de missie. Als stadsdansgezelschap heeft Scapino zijn wortels stevig verankerd in Rotterdam en met een diversiteit aan dansers en unieke kunstenaars bouwen wij aan een impactvolle bijdrage aan de danskunst. Onze innovatieve voorstellingen focussen op maatschappelijk relevante thema's en zijn multidisciplinair van opzet. Daarbij gaan wij samenwerkingen aan met vele partners, zowel in Rotterdam als (inter) nationaal. Door samenwerkingen met Rotterdamse partners als Rotterdams Philharmonisch Orkest, De Doelen en Laurens Vocaal kan het Rotterdamse publiek genieten van voorstellingen met live muziek. De landelijke tournees zullen meestal uitgevoerd worden met geregistreerde muziek.

Talentontwikkeling blijft een speerpunt. Vele makers krijgen de kans zich te ontwikkelen bij Scapino, waarbij we meer inzetten op langdurige relaties. Hierdoor levert zo'n samenwerking wederzijds meer op. Jonge makers krijgen een langer traject aangeboden waarin ze kennis maken met alle aspecten van een nieuwe productie en waarbij ze een deel van de tournee mee kunnen maken om de interactie met het publiek te ervaren.

Om zoveel mogelijk mensen in aanraking te brengen met dans zetten we in op het bereiken van nieuw publiek, liefst zo breed en divers mogelijk. Het culturele doelgroepenmodel is daarbij uitgangspunt. Uit onderzoek is gebleken welke drempels mensen ervaren voor het bezoeken van dans. Het wegnemen van die drempels is uitgangspunt voor het ontwikkelen van onze marketingactiviteiten.

Educatie en community building zitten diep verankerd in ons wezen. Dans kan een bindmiddel zijn in het maatschappelijk discours en draagt bij aan fysiek, mentaal en emotioneel welzijn. We versterken de relatie tussen onze producties en educatieve activiteiten. Daarvoor maken we gebruik van ons Scapino docententeam. Deze oud-dansers van Scapino dragen ons DNA in zich, wat hen tot ultieme ambassadeurs maakt. We ontwikkelen activiteiten waarbij de deelnemers onze dans zelf dansend ervaren, zoals de Weekend Creatives en Summer Creative. Daarnaast ontwikkelen we educatievormen waarbij de deelnemers niet fysiek meedansen, bijvoorbeeld tijdens onze salons, de inleidingen en podcasts. Met deze activiteiten heeft

Scapino de afgelopen jaren een toonaangevend programma ontwikkeld. Echter, de realiteit is dat de kosten fors stijgen en budgetten niet meegroeien. Omdat cultuuronderwijs formeel niet tot onze kerntaken behoort, zijn wij genoodzaakt prioriteiten te stellen. Omdat wij overtuigd zijn van het belang van educatie, vragen wij bij de gemeente € 65.000 extra subsidie aan zodat we met ons educatieprogramma kunnen blijven bijdragen aan de uitdagingen van de stad Rotterdam.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Via productiehuis Korzo en als huishoreograaf bij Scapino Ballet heeft Nanine Linning zich als danser en choreograaf kunnen ontwikkelen. Met haar eigen gezelschap en als artistiek directeur bij Theater Osnabrück en Theater Heidelberg heeft ze zich de vaardigheden eigen gemaakt die nodig zijn om een groot gezelschap als Scapino te leiden. Linning heeft een uitgebreide track record in dans(opera)producties en multidisciplinaire projecten.

De aanvraag is degelijk en goed onderbouwd. Er wordt duidelijk toegelicht wat de plannen zijn voor de komende periode, waar ze vandaan komen en met wie er gewerkt wordt. De commissie waardeert het statement dat de dansers als de belangrijkste partners in het maakproces worden benoemd. Voor de producties en projecten zal worden samengewerkt met uiteenlopende kunstenaars en samenwerkingspartners. Daarin is de rol van de externe choreografen en bijvoorbeeld het Rotterdam Philharmonisch Orkest wel duidelijker beschreven dan de inbreng van partijen als Benthem Crouwel Architects of de Erasmus Universiteit. Scapino wil af van de kortstondige trajecten met gastchoreografen en in plaats daarvan inzetten op wederkerige en langdurige samenwerkingen. Er is aandacht voor contextprogrammering vanuit de wens om meer cohesie te scheppen tussen de artistieke producties en de educatieve activiteiten. De koerswijziging die beschreven wordt in de aanvraag maakt nieuwsgierig naar de komende periode.

Linnings werk is de laatste jaren weinig te zien geweest in Nederland, terwijl er wel een enthousiast publiek was voor haar producties. De beschreven voorstellingsplannen zijn aansprekend. Scapino kiest als overkoepelend thema ‘nature versus nurture’, een vrij breed begrip dat uitgebreid wordt toegelicht. De actuele problemen van deze tijd worden geadresseerd waaronder uitputting van de aarde, klimaatcatastrofes en de manier waarop technologie ingrijpt op ons leven. Het werkt goed als uitgangspunt voor de voorstellingen, al is de vertaalslag van deze filosofie naar wat het publiek te zien krijgt nog niet heel duidelijk. De thematiek is ook minder goed traceerbaar in de overige activiteiten van Scapino.

Er wordt gekozen om vaker live muziek te gebruiken en om te experimenteren met nieuwe technologieën zoals AI. De combinatie met een uitgesproken en uitgebreide vormgeving belooft avontuurlijke voorstellingen waarmee Scapino naast het bestaande publiek ook nieuwe bezoekers wil trekken. Er is goed nagedacht over de betekenis die het werk kan

hebben voor de beoogde doelgroepen. Toch is de gewenste verbreding en verjonging van het publiek met het huidige programma een uitdaging. De voorstelling Passie zoekt nog het meest de connectie met de stad. Bij de andere producties is dat minder het geval. De terugkerende samenwerking met de partners en coproducten in de stad zorgt voor een herkenbare structuur voor het publiek in de komende vier seizoenen.

Scapino gelooft in de kracht van dans om verandering in de samenleving teweeg te brengen. Linning wil opereren als curator en met andere kunstenaars in dialoog gaan over de rol van kunst en de rol als dansgezelschap in het cultureel landschap van Nederland. Ze heeft een sterke eigen visie op de ontwikkelingen in het vak. In de aanvraag zitten meerdere prikkelende ideeën zoals het betrekken van het publiek via de Salons, het werken met nieuwe technologieën zoals AI, het gebruik van de Cinedansfilms of het presenteren van ‘immersieve’ producties.

Dit soort werkwijzen en de middelen en manieren om het publiek een andere beleving te bezorgen worden ook door andere gezelschappen gebruikt. Het zal afhangen van de manier waarop Scapino de eigen visie en ideeën uitwerkt hoe origineel ze zijn.

Internationalisering is nog niet echt aan de orde. Er is een ambitie om internationale zichtbaarheid op te bouwen via internationale coproducties en tournees. In 2026 staat een coproductie gepland met Theater Am Rivier in Gelsenkirchen en het Italiaanse Aterballetto. In het kwantitatieve overzicht zijn nog geen concrete ambities opgenomen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Scapino is stevig geworteld in de stad. Dat blijkt uit de vele partners met wie wordt samengewerkt. Het is een imposante lijst die gericht is op het maken en presenteren van de producties, met onder andere het Rotterdams Philharmonisch Orkest, de Doelen, Cinedans, Theater Rotterdam en Art Rotterdam. Ook landelijk zijn er gerenommeerde partners zoals het Groot Omroep Koor, het Nederlands Kamerkoor en NXT Museum. Voor het organiseren van evenementen buiten de theaterzaal zijn er plannen met de Laurenskerk en de Kunsthal.

De samenwerking met Misiconi en artistiek leider Joop Oonk wordt de komende vier jaar voortgezet. Het is een traject dat voor beide partijen waardevol is en Scapino kennis oplevert over het werken met dansers met een beperking. Een ander goed voorbeeld van win-win voor beide partijen is de connectie met RIDCC, waarvan de prijswinnaars als choreograaf aan de slag gaan bij en gecoacht worden door Scapino.

Er wordt vooral samengewerkt met partners in het culturele domein. De aanvraag benoemt daarnaast een indrukwekkend aantal activiteiten onder educatie en talentontwikkeling. Scapino heeft daarmee een groot bereik in de stad, ook in minder voor de hand liggende stadsdelen als Cool Zuid en IJsselmonde. Het wijkproject met Lelie Zorggroep Atrium is een geslaagd voorbeeld van een succesvolle domeinoverschrijdende samenwerking.

De commissie denkt dat de inhoud van de voorstellingen voor de periode 2025-2028 kansen biedt om het aantal partners buiten het eigen domein nog verder uit te breiden.

De eigen missie 'Art as agent for change' slaat ook op de interne processen bij Scapino. Linning wil de maakpraktijk anders inrichten. Er wordt vooral meer tijd genomen voor het hele creatieproces. Zo wil ze vanaf de start van het maakproces van de voorstellingen ook direct de afdelingen techniek, marketing en educatie erbij betrekken. De dansers krijgen een grotere rol dan voorheen. In de planning wordt meer rust en ruimte gecreëerd. Externe choreografen en kunstenaars kunnen langer werken bij Scapino dan binnen het gebruikelijke systeem van 'guest commissioning'. Voor grote gezelschappen en in dit geval voor Scapino is het een systeemverandering en trendbreuk.

Met de diversiteit aan coproducenten en de partners in het culturele domein zal ongetwijfeld ook nieuw publiek voor Scapino bereikt worden, maar de verwachting van Scapino dat bij Double Helix, La Mer en Passie meer 'midden' en 'lichte' doelgroepen zullen komen is niet toegelicht. De programma's voor 2025-2028 hebben uitdagende thema's. Academische dans is het uitgangspunt, Scapino werkt met academisch getrainde dansers en klassieke muziek is bij veel programma's een integraal onderdeel. Het plan voor een bewerking van de Passie waarin een veelheid aan religieuze perspectieven verwerkt wordt lijkt het meest kansrijk om een breder publiek te trekken. De commissie denkt dat er inhoudelijk andere keuzes gemaakt zouden moeten worden als Scapino echt een veel breder publiek wil. Nu worden de lastig te bereiken doelgroepen vooral bediend met de educatieve en participatieve activiteiten, zoals het project Wij(k)gevoel en de lessen voor amateurs en jongeren, die voor het grootste deel in Rotterdam-Zuid plaatsvinden. Er is nog geen overtuigende strategie om hen te verleiden om ook naar de voorstellingen te komen in het centrum van de stad.

Er wordt wel goed en duidelijk beleid gevoerd om activiteiten toegankelijk te maken voor bezoekers met een beperking.

De commissie is minder enthousiast over het initiatief voor de Summer Creative. Dit type cursussen voor professionele (internationale) dansers wordt al op meerdere plaatsen in Nederland aangeboden.

Scapino stelt dat educatie en community building diep verankerd zitten in het wezen van de organisatie, en dat kunst- en cultuureducatie voor iedereen toegankelijk moet zijn. Dit staat haaks op de opmerking dat cultuuronderwijs formeel geen kernactiviteit is en dat het door hogere kosten niet mogelijk is om dit voort te zetten, tenzij de gemeente € 65.000,- extra subsidie bijdraagt. De commissie vindt dat Scapino voldoende mogelijkheden heeft om binnen het budget andere keuzes te maken dan het schrappen van deze activiteiten.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Na dertig jaar onder leiding te hebben gestaan van Ed Wubbe is Scapino volop in transitie. De nieuwe artistiek directeur kent Scapino van binnenuit en is voortvarend van start gegaan. Nanine Linning slaat

(deels) een andere koers in. Zij wil vooral ruimte scheppen voor meer tijd en reflectie, de werkpraktijk tegen het licht houden en die op een aantal punten aanpassen. Een belangrijke keus is om minder speelbeurten in te plannen. Gezien de verlaagde ambities met betrekking tot het aantal voorstellingen en speelbeurten verwacht de commissie geen problemen bij het uitvoeren van de plannen. Er is vertrouwen dat Scapino organisatorisch over voldoende competenties beschikt om de komende vier jaar weer een reeks grote (locatie)voorstellingen te produceren met alle daaruit voortvloeiende en aanverwante activiteiten.

De Bijlage als extra toelichting op de begroting is niet ontvankelijk verklaard. Daardoor blijven er bij de commissie vragen over de bedrijfsvoering. Het is opmerkelijk dat er in 2023 nog geld is gestoken in twee dure producties, terwijl in 2024 een ingrijpende reorganisatie plaatsvindt om de organisatie financieel toekomstbestendig te maken. De reorganisatie wordt doorgevoerd vanwege de verhoogde cao en daardoor sterk gestegen loonkosten. De organisatie gaat van 40 fte naar 32 fte. Er wordt € 245.000,- op beheerslasten personeel bespaard. In plaats daarvan zal er vaker met freelancers gewerkt worden.

Ondanks deze stevige reorganisatie beschikt de Stichting over voldoende buffervermogen om tegenvallende resultaten op te vangen. De liquiditeitspositie van Scapino is goed.

Het aantal producties loopt wel sterk terug: van tien in 2022 naar drie per jaar in de periode 2025-2028. Een deel daarvan betreft hernemingen. Het aantal presentaties wordt uitgebreid van 81 (2022) naar 88. Toch blijven de bezoekersaantallen de komende jaren min of meer gelijk.

Er worden hogere inkomsten verwacht via publiek, coproducten en private fondsen. De bijdragen via sponsoring en private fondsen vindt de commissie laag, ondanks 1,5 fte om deze gelden te verwerven. De beoogde stijging aan overige inkomsten lijkt dan weer behoorlijk hoog. Scapino verwacht dat ze door de ervaring van de nieuwe artistiek directeur en een groot netwerk in het bedrijfsleven deze verhoging kunnen waarmaken. Er zijn bovendien substantiële bijdragen via de coproducten in 2025-2028. Daarmee is er sprake van een redelijk goede financieringsmix. Scapino is financieel gezond, de continuïteit van de organisatie lijdt geen twijfel – mits ook de subsidie van OCW wordt toegekend.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Teddy Shouldn't Smoke

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 95.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Teddy Shouldn't Smoke is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een vaste waarde in de Rotterdamse cultuurscene. We onderscheiden ons met interdisciplinaire dansvoorstellingen op locatie, waarin we actuele maatschappelijke thema's aansnijden. We hanteren een gefaseerde maakpraktijk die ons in staat stelt om onze thema's zorgvuldig uit te werken en een gezonde werkpraktijk te garanderen. De afgelopen jaren hebben we het gezelschap, mede door steun binnen de Impulsregeling impulsregeling van de gemeente Rotterdam, kunnen professionaliseren. De komende jaren willen we hierop voortbouwen met meerjarige subsidie.

Voor de komende periode (2025-2028) willen we ons richten op het thema veiligheid. Allereerst krijgt dat een artistieke uitwerking in de vier voorstellingen die we in deze periode maken. De veiligheid om jezelf te zijn, wat je geaardheid ook is, veiligheid of het gebrek daaraan in de kledingindustrie, de uitwerking van trauma's op een gezin, en de ongezonde arbeidspraktijk van zzp'ers zijn allemaal thema's die voorbij komen. Maar ook in de manier waarop we die thema's aanvielen is veiligheid van belang. We maken onze voorstellingen in de geest van het metamodernisme. Als opvolger van het cynische, ironische postmodernisme wordt deze houding getypeerd door nuchtere dadendrang. We leven in een wereld waar nog veel aan te verbeteren valt. Misschien lukt dat, misschien ook niet. Maar we moeten in ieder geval aan het werk.

Al onze voorstellingen gaan in première in Rotterdam, en daarvoor zoeken we de samenwerking met de Dakendagen. Voor ons gezelschap dat alleen op locatie speelt is dit festival vol unieke locaties de ideale partner. Daarnaast willen we uitbreiden naar nieuwe speelsteden. Behalve Dordrecht, waar we al vaker staan, zijn dat Leiden, Amsterdam en Tilburg. We werken hiervoor samen met partners als WORM, Theater Ins Blau, Theater Babel en het Albeda Danscollege.

Een belangrijk, jaarlijks terugkerend project is Teddy's Talents. Met dit programma geven we jonge makers die autodidact of mbo-alumnus zijn de kans om een voorstelling te pitchen en door middel van workshops inzichten op te doen over de werkpraktijk in de moderne danswereld en hoe je je daarin op een veilige en gezonde manier als maker staande kunt houden. Dergelijke programma's op mbo-niveau bestaan maar nauwelijks, en door onze jarenlange ervaringen met mbo-studenten zijn wij de aangewezen partij om dat gat op te vullen.

In onze marketingstrategie gaan we ons vooral richten op het verstevigen van Teddy Shouldn't Smoke als naam. Onze aanpak van interdisciplinaire locatievoorstellingen over actuele thema's is uniek, en hoewel we in Rotterdam al bekend staan als vaste waarde in de dansscene, willen we die basis uit gaan breiden, door ons bereik te vergroten op sociale media, en door nieuwe speelsteden vast te leggen.

Teddy Shouldn't Smoke onderschrijft de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit en Inclusie, en past deze ook toe. Zowel ons bestuur en ons vaste team als de makers die we op projectbasis inhuren hebben een gemengde samenstelling en reflecteren de veelkleurigheid van onze samenleving."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Choreograaf Marijke de Vos studeerde in 2008 af als Dansmaker aan Artez in Arnhem. Sinds 2009 heeft ze haar eigen gezelschap. Met Teddy Shouldn't Smoke heeft ze inmiddels een aantal producties gemaakt. De aanvraag formuleert in de missie en visie naar het oordeel van de commissie nogal wat algemeenheden en is behoorlijk abstract door de gebruikte terminologie. Het thema veiligheid dat de komende jaren centraal staat wordt breed geïnterpreteerd en benoemd in twee vormen, maatschappelijke en innerlijke veiligheid. Vanwege de 'nood aan zachtheid, vertraging en reflectie' wil Teddy een 'inclusiever geluid' laten horen. Er wordt gewerkt vanuit 'radicale empathie' en vanuit een 'meta-modernistische' benadering. Alle begrippen worden uitvoerig toegelicht maar wat het uiteindelijk betekent voor het artistieke proces blijft lastig te duiden. Het is niet concreet op welke manier de achterliggende filosofieën en uitgangspunten vertaald worden naar de voorstellingen.

Behalve de kernactiviteit van het maken van producties zet Teddy zich in voor talentontwikkeling onder de naam Teddy's Talents. Dit onderdeel draait vooral om studenten van het mbo. Teddy vult hiermee naar eigen zeggen een leemte binnen het veld. Toch is de commissie niet overtuigd dat deze intensieve taak binnen het geheel van initiatieven in de stad past bij een kleine organisatie als Teddy Shouldn't Smoke.

Teddy maakt interdisciplinaire producties waarin wordt samengewerkt met makers uit bijvoorbeeld beeldende kunst en theater, of met een modeontwerper. Er wordt vrijwel altijd op locaties gespeeld die passen bij de inhoud van de voorstellingen. Teddy verwacht met de meta-modernistische aanpak vooral millennials en Gen Z aan te spreken omdat het 'heen en weer bewegen tussen naïeve hoop en opgewekte handelingsbereidheid' aansluit bij deze doelgroep. Het thema veiligheid is uitgewerkt in producties over genderfluiditeit, bisexualiteit, biculturaliteit, generationeel trauma en de onwenselijke effecten van fast fashion en hoge werkdruk. Mentale gezondheid is een rode draad. De commissie denkt dat deze onderwerpen zeker aansprekend kunnen zijn voor de bezoekers die Teddy op het oog heeft. Maar het is geen lichte kost, ook niet direct geschikt voor 'lichte' doelgroepen. Het lijkt een flinke uitdaging om de drempel voor de producties te slechten richting een breder publiek dan de huidige achterban.

Teddy Shouldn't Smoke combineert een aantal elementen die met elkaar de signatuur inkleuren: het spelen op locaties die een link hebben met de inhoud, de onderwerpen die gerelateerd zijn aan mentale gezondheid, de benadering vanuit een gender divers perspectief. Met elkaar levert het theatrale dansvoorstellingen op die dicht op het publiek gespeeld worden. Door deze vorm en inhoud is Teddy herkenbaar maar niet uniek, omdat het elementen zijn die ook door andere gezelschappen gebruikt worden. Hetzelfde geldt voor de 'metalaag' waarin commentaar gegeven wordt op de cultuursector of de danssector.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. De meeste samenwerkingspartners van Teddy Shouldn't Smoke zijn werkzaam in het culturele domein en faciliteren of ondersteunen bij het tot stand komen van de producties. Met de Dakendagen worden presentatieplekken afgesproken. WORM is coproducteur van de voorstelling *So many hills to die on*, en verzorgt de ticketing voor voorstellingen. Met Theater Babel zal bewegingsonderzoek worden gedaan wat later moet uitmonden in een coproductie.

De belangrijkste samenwerkingspartner van Teddy is het Albeda Danscollege voor het project *Teddy's Talents* en het werken met stagiairs. Samen ondersteunen ze studenten bij de overstap naar de beroepspraktijk en vergroten ze op deze manier de mogelijkheden van deze groep mbo-talenten in de stad.

Gezien de maatschappelijk relevante thema's van de voorstellingen lijkt het haalbaar om meer maatschappelijke instellingen bij de producties van Teddy te betrekken. Dat is op dit moment nog niet het geval.

De commissie vindt de door Teddy zelf genoemde innovatieve elementen niet heel vernieuwend. Het toepassen van een gefaseerde maakpraktijk met een langere onderzoeksperiode is geen uniek werkproces. Het gebruik van technologie als VR kan vernieuwend zijn, afhankelijk van de manier waarop het wordt ingezet. Omdat dit niet is beschreven valt dit nog niet te beoordelen. Teddy vindt het verwerken van de inbreng van mbo'ers ook innovatief, maar er zijn meer gezelschappen waarin dansers met een mbo-achtergrond een prominente rol hebben.

Het gezelschap reflecteert goed op de doelgroepen die ze nu bereiken en heeft een trouwe achterban. Teddy richt zich overwegend op een publiek tussen de 15 en 35 jaar oud, met daarbinnen de focus op 18 tot 25 jaar. De doelgroepen zijn uitgebreid omschreven. Het huidige bereik en het beoogde bereik zijn beperkt. Daardoor is het geloofwaardig dat de streefgetallen van bezoekers op locatie en online kunnen worden behaald. Het marketingplan zet ook in op het vergroten van de eigen naamsbekendheid. Daarnaast wordt verwacht dat er publiek kan worden bereikt via de (nieuwe) presentatieplekken. Met de beschreven aanpak van Teddy verwacht de commissie dat er inderdaad meer,

maar niet per se een heel ander en nieuw publiek bereikt kan worden. Voor het bereiken van de ‘lichte’ doelgroep is het werk van Teddy niet zonder meer geschikt. Er is ook geen specifieke aanpak beschreven voor dit publiek.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Het kernteam van Teddy Shouldn't Smoke bestaat uit de artistiek leider, zakelijk leider, productiemedewerker, decor- en kostuumontwerper en een senior adviseur marketing. In 2024 verhuist het gezelschap naar het gebouw W70 waar het de bedoeling is om met collega-huurders extra studio's te realiseren.

Behalve de Impulssubsidie voor de periode 2021-2022 werkte de stichting tot nu toe met projectsubsidies. In lijn met de thema's in de aanvraag is er veel aandacht voor de Code Diversiteit & Inclusie en de Fair Practice Code. Er wordt vrijwel alleen met vrouwen gewerkt, wat past bij de visie, maar op zich niet erg 'inclusief' is. Er is veel aandacht voor de ontwikkeling van het personeel, voor sociale veiligheid en er is een externe vertrouwenspersoon aangesteld. Sommige voornemens zijn financieel niet erg realistisch, zoals de wens om bij elke voorstelling een extra technicus in te werken voor het geval dat de ander uitvalt.

De organisatie werkt met de cao Toneel en Dans. De naleving van de Governance Code Cultuur lijkt op orde.

Teddy Shouldn't Smoke heeft een eigen talentontwikkelingsprogramma. Het is de vraag of een kleine kwetsbare organisatie als Teddy deze verantwoordelijkheid op zich moet nemen. Het goed uitvoeren van de kerntaak lijkt al uitdagend genoeg.

De stichting heeft een zeer beperkt eigen vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Ook de liquiditeit is een aandachtspunt, maar niet ongewoon voor de fase waarin Teddy Shouldn't Smoke zich bevindt. Afgaande op de cijfers uit de jaarrekening van 2022 zullen de verwachte totale baten ruim drie keer zo hoog worden en uitkomen op € 391.000,- voor de komende jaren. Dat is een grote sprong die niet goed wordt onderbouwd. Teddy wil groeien van gemiddeld 600 bezoeken per jaar naar 1500 per 2025, waarvan 700 in Rotterdam. De speelbeurten moeten bijna verdubbelen in het land, van 15 naar 27 per jaar, plus 12 in Rotterdam. Deze aantallen zijn ambitieus maar zouden haalbaar kunnen zijn. Toch verklaart het niet de enorme verhoging van de begroting. De activiteitenlasten materieel lopen op naar € 110.000,-, tegenover € 5.613 in 2022. Op locatie spelen is duur, maar een toelichting was noodzakelijk geweest om dit te kunnen duiden. De begroting is ook niet goed in verhouding met de hoeveelheid bezoekers die Teddy verwacht te bereiken. In het formulier meerjarenbegroting komt de invulling onder het jaar 2022 niet overeen met de jaarrekening. Dat maakt het lastig om de kwaliteit van de bedrijfsvoering te beoordelen.

Teddy Shouldn't Smoke ontving een Impulssubsidie van de gemeente Rotterdam voor 2021 en 2022. In de periode 2025-2028 bedraagt het aandeel eigen inkomsten 25 procent

van de totale baten. Het subsidieaandeel in de begroting stijgt naar 75 procent. Bij het Fonds Podiumkunsten wordt € 191.000,- per jaar aangevraagd, dat is 49 procent van de totale baten. Dit is een groot risico. Er zijn nauwelijks alternatieven beschreven als deze subsidie niet zou worden toegekend. Behalve de uitkoopsommen heeft de stichting wel bijdragen van (private) fondsen ingeboekt, maar er zijn geen andere aanvullende financieringsbronnen. De subsidieafhankelijkheid is groot, de financieringsmix is niet heel divers en daardoor kwetsbaar. Het maakt de continuïteit van de bedrijfsvoering onzeker.

Xclusiv Company

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 301.600,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 360.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Xclusiv gelooft in de kracht van dans, urban arts en theater als spiegels voor de maatschappij. Onze missie, ‘eenheid in diversiteit’, is diepgeworteld in de overtuiging (en ervaring) dat urban kunstvormen een uniek platform bieden om mensen van diverse achtergronden samen te brengen.

De producties, projecten en performances van Xclusiv kenmerken zich door: de grootstedelijke context, vernieuwing, kwaliteit, gelaagdheid, interdisciplinaire aanpak en persoonlijke verhalen. We beogen in de komende periode 20.213 bezoekers per jaar te betrekken bij de activiteiten.

Onze benadering is een samensmelting van emotie en creativiteit, waarbij urban dansstijlen gecombineerd worden met muziek, woordkunst en visuele kunst. Onder het overkoepelende thema FOOT PRINT verkennen we het concept identiteit de komende jaren vanuit onconventionele perspectieven. Hierbij brengen we urgente kwesties als armoede, klimaatverandering, AI en migratie naar voren.

INNOVATIE – Xclusiv werkt met een artistieke kern met een unieke samenstelling van individuele makers, die hun persoonlijke authenticiteit, skills, ervaringen en ideeën samenbrengen in onze voorstellingen.

Daarnaast voegen we vanaf 2026 een extra artistiek element toe, in de vorm van prequels: een overlap tussen de nieuwe en voorgaande voorstelling door een moment of scene te creëren waarin het onderwerp uit de vorige voorstelling nogmaals wordt belicht vanuit een ander perspectief.

Met verschillende activiteiten in ons randprogramma ontwikkelen we urban kunstvormen door om communities te versterken, impact te maken op de creatieve vaardigheden van jongeren en sociale verandering teweeg te brengen.

INCLUSIE – Wij bieden gelijke kansen aan al onze personeelsleden, ongeacht hun achtergrond of overtuigingen. Daarnaast streven we ernaar dat niet-traditionele kunstvormen dezelfde waardering en kansen krijgen als traditionele kunstvormen, zodat meer mensen zich verbonden voelen met het culturele aanbod. Voor de groei van ons urbandanspubliek is meerstemmigheid en geloofwaardigheid in producties en samenwerkingen essentieel. Onze voorstellingen zijn gericht op het creëren van begrip en verbondenheid door het publiek verschillende perspectieven en ervaringen te bieden. Door de jaren heen hebben we met succes diverse doelgroepen bereikt, waaronder groepen die traditioneel moeilijk te bereiken zijn door andere culturele instellingen.

INTERCONNECTIVITEIT – Met verschillende partners maken we impact op de sociale transitie in Rotterdam.

We werken aan de zichtbaarheid van de LHBTIQ+ gemeenschap. Met partners werken we aan een podcast om jongeren te betrekken bij onze voorstellingen. Daarnaast brengen we diverse educatieve activiteiten naar scholen en gaan we over de urgente thema's van onze voorstellingen in gesprek met het bedrijfsleven. In samenwerking met Stichting MAIT kunnen we gericht mensen uitnodigen die normaliter niet naar het theater kunnen komen. Om tot vernieuwende en verrijkende producties te komen gaan we tevens internationale samenwerkingen aan.

BEDRIJFSVOERING - Het bestuur onderschrijft de drie culturele codes, draagt zorg voor de uitvoering daarvan en hanteert in het kader van de diversiteit en inclusie zelfs een aangescherpt beleid. Stichting Xclusiv is financieel gezond, we houden realtime zicht op financiële processen en nemen geen onnodige risico's.

Vanwege onze belangrijke bijdrage aan het Rotterdamse cultuurbeleid en de opgaven van de stad, hopen we onderdeel te mogen blijven van het Cultuurplan in 2025-2028. We vragen u om een bijdrage van € 360.000,- per jaar."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Xclusiv werkt voor de producties met een artistieke kern van zeer deskundige makers, van autodidact tot academisch geschoold. Jason R. Jeandor en Sibe Kokke zijn de afgelopen jaren beeldbepalend geweest in het ontwikkelen van de stijl van het gezelschap. Xclusiv werkt met dansers van wisselende leeftijden en achtergronden. Bboying, popping, hiphop, vogue, spoken word, mode en visuals worden ingezet voor sferisch sterke en energieke voorstellingen, waarin de scenografie het verhaal en de dynamiek van de voorstelling ondersteunt. De producties voor de komende jaren zijn al behoorlijk gedetailleerd beschreven en geven een goed beeld van wat Xclusiv wil gaan maken. De plannen op het gebied van talentontwikkeling zijn wat algemener geformuleerd. Het was interessant geweest als uitgebreider was toegelicht hoe Xclusiv inspeelt op de individuele behoeften van de dansers, en welke methodiek ze gebruiken in het op weg helpen van de toekomstige generatie choreografen en artistiek leiders.

Xclusiv werkt met thema's per voorstelling. De komende jaren staan onderwerpen als seksuele diversiteit, mentale gezondheid, klimaatcrisis, AI en migratieproblematiek gepland. De plannen getuigen van een grote maatschappelijke betrokkenheid en de wens om een verhaal te vertellen dat bezoekers samenbrengt. De makers halen inspiratie uit het multiculturele karakter van Rotterdam. Xclusiv biedt herkenning en trekt een breed en divers samengesteld publiek. De representatie op het podium van verschillende culturen en identiteiten draagt hier ongetwijfeld aan bij, net als de prachtige visuele vorm. Vaak worden bewust stereotypen gebruikt, zoals in 'Rijk Dom'. Het beeld van de in welvaart levende figuur die een grote leegte ervaart versus de warmte van het arme gezin zet de

tegenstellingen op scherp. Maar omdat in dans en kostuums die inhoud nog eens wordt onderstreept is de boodschap dubbelop. De commissie denkt dat de zeggingskracht groter zou zijn als er meer ruimte is voor nuance en de verbeelding van de inhoud iets minder expliciet zou worden vormgegeven.

Doordat Xclusiv heel uiteenlopende dansstijlen combineert is de groep onderscheidend binnen de dans. Het samenbrengen van stijlen als breakdance en voguing, hiphop, urban, ballroom en club dance is bijzonder. Het diverse tableau van dansers in combinatie met de theatrale vormgeving van de producties en de inhoud resulteert in een zeer herkenbare signatuur, waarin het DNA van Rotterdam op een aansprekende manier zichtbaar is.

Er zijn internationale connecties waarmee uitwisselingsmogelijkheden verkend worden. Er zijn nog geen concrete projecten.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Xclusiv werkt samen met een imposant en breed scala aan partners in verschillende domeinen. Met een aantal partners wordt samengewerkt op basis van de onderwerpen die geagendeerd worden in de voorstellingen. Voorbeelden zijn mediaplatform Chicks and the City, voor het verwerken van de input van jonge vrouwen, en de samenwerking met Society Impact om concrete maatschappelijke thema's bespreekbaar te maken. Met het organiseren van het 'Urban Vogue Canvas' tijdens de Rotterdam Street Culture Week wordt de zichtbaarheid van de LHBTIQ+-gemeenschap vergroot. Het zijn passende partners waarmee Xclusiv via concrete evenementen probeert om meer impact te realiseren op maatschappelijke thema's. Xclusiv treedt ook regelmatig op bij bedrijfsevenementen met korte voorstellingen en geeft workshops. Er is een uitgebreid activiteitenprogramma op maat waar verschillende scholen en opleidingen in de stad en omgeving gebruik van maken. Belangrijke partners in de culturele sector zijn de vaste presentatieplekken Theater Zuidplein en Luxor. In 2027 wordt voor een nieuwe productie samengewerkt met Sinfonia Rotterdam.

In de aanvraag staan een paar interessante ideeën. Met 'PreQuels' wil Xclusiv de verschillende voorstellingen met elkaar verbinden. Het betekent dat een scène uit de vorige productie wordt opgenomen in de volgende show, maar dan vanuit een ander perspectief verteld. Het idee is dat hierdoor een doorlopende narratieve draad ontstaat die de verschillende voorstellingen met elkaar verbindt. Of dit alleen te volgen zal zijn voor trouwe bezoekers, en of het beter zal uitwerken dan bijvoorbeeld het maken van een trilogie zal de praktijk moeten uitwijzen.

Xclusiv wil de komende periode communitymanagers in dienst nemen, die voorafgaand aan de voorstellingen het gesprek met de hiphop- en ballroomgemeenschap aangaan om deze verhalen weer in de voorstellingen te gebruiken. Hoewel deze werkwijze door meer gezelschappen wordt toegepast is het onderscheidend dat Xclusiv specifiek deze

doelgroepen benadert. Een andere manier om informatie ‘op te halen’ is het project Dancer’s Trail, waarin de dansers in gesprek gaan met bewoners en de input daarna verwerken in korte films. Daarnaast wil Xclusiv de eigen website uitbouwen tot een digitaal platform waar mensen hun kunst kunnen delen - min of meer vergelijkbaar met Soundcloud, maar dan voor urban artiesten. In de uitvoering zal moeten blijken hoe innovatief al deze plannen zijn.

Xclusiv streeft naar toegankelijkheid van het aanbod voor een breed publiek en houdt hierbij niet alleen rekening met culturele achtergrond of gender, maar ook met mentale, fysieke of sociaal-economische beperkingen van bezoekers. In ‘Klimaat X’ wordt al in het maakproces rekening gehouden met toegankelijkheid voor publiek met een auditieve beperking. Om theaterbezoek mogelijk te maken voor mensen met weinig geld wordt er samengewerkt met Geef een Toegift en Stichting MAIT (schuldhulpverlening). Daarnaast wordt bewust gekozen om op uiteenlopende plekken aanwezig te zijn, van Feijenoord tot in Hoek van Holland. Behalve in de theaters wordt er ook op straat opgetreden, op festivals, en worden laagdrempelige activiteiten zoals de TUMA Block Party georganiseerd bij Zomer Op Zuid. Jaarlijks worden 135 workshops geven door de dansers zelf, op scholen en bij evenementen. Xclusiv is zeer actief in talentontwikkeling en coacht en begeleidt urban dansers en makers. Het plan met de community managers geeft de mogelijkheid om diepgaand in gesprek te gaan met een deel van de doelgroep. Er bestaat een goed uitgewerkt marketingplan om deze grote diversiteit aan bezoekers te kunnen bereiken.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Xclusiv bestaat uit een gedreven team dat een groot netwerk heeft opgebouwd. De samenwerking met impresariaat George Visser Productions geeft vertrouwen in het vergroten van het aantal theaters waar Xclusiv geboekt wordt. Het gezelschap heeft een duidelijke visie op diversiteit en inclusie die zichtbaar is op alle fronten; de publieksbenadering, de partners waarmee gewerkt wordt en de samenstelling van het team en personeel.

Het bewustzijn dat de hogere kosten voor materialen en fair pay de organisatie onder druk zetten is nog niet vertaald naar minder activiteiten om een en ander beter in balans te brengen. De ambities zijn torenhoog. Vooral in de talentontwikkeling zijn er talloze activiteiten en plannen, waaronder de wens om een junior gezelschap op te richten in samenwerking met House of Urban Arts. Er is niet uitgewerkt hoe deze activiteiten zich verhouden tot het aanbod van andere talentontwikkelaars in de stad. Maar vooral is niet goed toegelicht hoe dit allemaal uitgevoerd moet worden met een relatief kleine organisatie.

De begroting weerspiegelt de ambities. De aanvraag bij de gemeente is een stuk hoger dan voorheen, net als de omvang van de begroting. De eigen inkomsten en de lasten stijgen behoorlijk in 2025-2028. De voorstellingen worden ingeschat op 26 speelbeurten per jaar, waarvoor een jaarlijks hogere uitkoop betaald moet worden. Hoewel die aantallen en bedragen optimistisch zijn borduren ze voort op de groei van de afgelopen jaren.

Het ingeschatte bezoekersaantal per voorstelling lijkt echter niet realistisch voor een gezelschap dat nog moet werken aan het vergroten van de naamsbekendheid.

Ondanks dat de financieringsmix voor de komende jaren iets verbetert leunt Xclusiv nog sterk op subsidies van de gemeente en landelijk op de nieuwe aanvraag bij het Fonds Podiumkunsten. De vele samenwerkingspartners resulteren nog niet in coproductie- of andere bijdragen. De gemiddelde publiekinkomsten per bezoeker zijn laag en dalen zelfs nog iets ten opzichte van 2022. Het is niet duidelijk of dit komt door meer gratis activiteiten of optredens, of dat er een andere reden is. Door de resultaten van de afgelopen jaren, de enorme inzet en de inspanningen om ook gelden via private fondsen te werven heeft de commissie er vertrouwen in dat Xclusiv de bedrijfsvoering op een financieel gezonde manier kan continueren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

4.4 Film en Media

Binnen de discipline Film en Media waren weinig nieuwe aanvragers; van de tien aanvragen zijn er maar twee nieuw. Omdat de artistiek-inhoudelijke kwaliteit van deze twee aanvragers als onvoldoende werd beoordeeld ontbreekt dus binnen film en media frisse aanwas van nieuwe cultuurplaninstellingen. De artistiek-inhoudelijke kwaliteit van de overige aanvragen liep uiteen van voldoende tot ruim voldoende met als uitschieter V2_ die als enige als 'goed' werd beoordeeld. Op het gebied van organisatorische kwaliteit en het toepassen van de codes (met name de Governance Code Cultuur en de Fair Practice Code) presteren veel instellingen beneden de maat. Slechts enkele organisaties hebben een doortimmerd beleid met betrekking tot sociale veiligheid, transparant bestuur en eerlijke beloning. De zakelijke kwaliteit binnen film en media herbergt enkele serieuze risico's. Een groot deel van de instellingen leunt zwaar op subsidies en heeft weinig reserves. De sector anticipeert onvoldoende op een toekomst met minder cultuursubsidies. De subsidie-afhankelijkheid is aanzienlijk, op enkele uitzonderingen na is het zelfredzaam vermogen beperkt.

Film

De Rotterdamse filmsector is nog steeds van hoog internationaal niveau en zet Rotterdam zowel nationaal als internationaal op de kaart. Naast IFFR, hebben ook AFFR en het Arab Film Festival een serieuze internationale betekenis en uitstraling. Het jonge Roffa Mon Amour vormt een frisse aanvulling op het bestaande filmlandschap waar Rotterdam trots op mag zijn. De filmsector worstelt nog met het 'hervinden' van hun live publiek na de coronaperiode. Tegelijkertijd heeft de epidemie gezorgd voor nieuwe streaming platforms en online innovaties, die bevorderlijk zijn voor de toegankelijkheid van de festivals.

Met betrekking tot interconnectiviteit doen de instellingen serieuze pogingen om hun werking in Rotterdam te verbreden. Ondanks originele projecten – filmvertoningen in drijvende vluchtelingencentra en tijdens festivals op Zuid – blijkt samenwerking niet altijd vanzelfsprekend en beperkt tot programmering. Vooral de grotere instellingen als LantarenVenster en IFFR kunnen meer inzetten op verbinding met de doelgroep 'licht'.

Er zijn wel mogelijkheden voor talentontwikkeling, zoals het 48hourfilmproject en de RTM pitch, maar deze zijn voornamelijk gericht op beginners. Verder zijn de opties beperkt, waardoor veel filmmakers naar Amsterdam trekken. Rotterdam zou een voortrekkersrol kunnen nemen in het opzetten van een regionale talenthub, vergelijkbaar met bestaande hubs in andere regio's. De commissie adviseert de gemeente de mogelijkheden daarvan samen met de sector in kaart te brengen.

Media

Opmerkelijk is het beperkte aantal aanvragen binnen Media; slechts vier relatief kleine instellingen dienden een aanvraag in. Twee daarvan krijgen een negatief advies, waardoor Media met slechts twee instellingen vertegenwoordigd zal zijn in het nieuwe Cultuurplan. Dat is een klein aantal voor een media minded stad als Rotterdam. Overigens geldt hier

mogelijk een vergelijkbare situatie als bij Design: relatief veel makers en instellingen die zich zonder (gemeente)subsidie kunnen redden.

Opvallend is verder dat de aanvragende instellingen nauwelijks verbinding zoeken met de grote spelers in Rotterdam, zoals het Fotomuseum of IFFR. De culturele voetafdruk van de kleinere spelers in het Rotterdamse blijft daarom beperkt. Uitzondering is opnieuw V2_, dat Rotterdam tot een nationale en internationale broedplaats maakt van experimentele media en digitale innovatie.

Met betrekking tot interconnectiviteit is er sprake van een zekere naar binnen gerichtheid. De instellingen zijn vooral bezig met de eigen artistieke ontwikkeling. Binnen de eigen niche worden zij als hoogwaardig beschouwd en internationaal erkend, maar een grote ambitie om een breed publiek te bereiken ontbreekt. Hoewel de aanvragers over het algemeen goed scoren op inclusie en diversiteit, is het gericht bereiken van de doelgroep 'licht' minimaal. Organisaties laten kansen onbenut om een vertaling te maken naar ook laagdrempelige activiteiten, waarin een breed publiek kan participeren.

Binnen het disciplinecluster Film en Media adviseert de commissie over:

- Architectuur Filmfestival Rotterdam (AFFR)
- Extra Extra
- International Film Festival of Rotterdam (IFFR)
- LantarenVenster
- PrintRoom
- Roffa Mon Amour
- Rotterdam Arab Film Festival (RAFF)
- Rotterdam Photo
- Tangerine Tree
- V2_ Lab voor de Instabiele Media

Architectuur Filmfestival Rotterdam (AFFR)

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 75.500,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 95.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Architectuur Filmfestival Rotterdam (AFFR) is hét filmfestival over stad en architectuur: een plek voor ontmoeting, kennisuitwisseling en debat, een sterk en gevestigd merk met een Rotterdams profiel en nationaal én internationaal bereik. AFFR heeft een unieke positie; enerzijds maakt onze focus op architectuur ons anders dan andere filmfestivals, anderzijds onderscheiden we ons met film van andere architectuurinstellingen. We gebruiken film om urgente thema’s over de gebouwde omgeving te agenderen en inzichtelijk te maken.

De ambitie van AFFR is om te groeien en te professionaliseren! Na het succes van de editie van 2023 willen wij in de periode 2025-2028 een (nog) groter publiek bereiken, door ons nadrukkelijker te profileren en positioneren als hét toonaangevende architectuurfilmfestival. We streven bewust niet alleen naar kwantitatief bereik, maar ook naar het maken van inhoudelijke impact.

We willen impactvolle en diverse programma’s maken, met meer ruimte voor nieuwe inzichten en denkrichtingen en met aansprekende combinaties tussen films en sprekers. AFFR gaat de band met andere filmfestivals en filmprofessionals aanhalen, jaarrond programmeren en ‘impact-events’ organiseren die een breder publiek aantrekken, ook van buiten de architectuurscène, en die weerklink vinden bij de pers.

Ons festival werkt samen met een breed scala partners; voor de periode 2025-2028 willen we de bestaande samenwerkingen voortzetten en nieuwe aangaan, op het snijvlak tussen film en architectuur. Ambitie is om onze band met de stad te verdiepen door lokale partnerschappen, een internationaal netwerk van architectuurfilmfestivals op te zetten en meer projecten op het gebied van educatie en talentontwikkeling te organiseren.

Met de wind in de rug - het succes van de vorige editie plus een loyaal en groter publiek dan ooit - is nú het moment om ons profiel aan te scherpen. De komende 4 jaar wordt AFFR het meest impactvolle platform voor film & architectuur ter wereld, een niet te missen speler in de visie- en agendavorming op gebied van architectuur, stad en landschap.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Architectuur Filmfestival Rotterdam (AFFR) is de laatste jaren uitgegroeid tot het grootste en invloedrijkste internationale architectuur filmfestival in de wereld en zet daarmee Rotterdam als architectuur- en filmstad internationaal op de kaart. Met een spannende en avontuurlijke selectie van architectuurfilms die steeds worden voorzien van

een verdiepende context vormt het festival een ijkpunt voor soortgelijke festivals in het buitenland. De thematische verbinding met urgente vraagstukken rondom stedenbouw, klimaatadaptatie en stadsvernieuwing, maakt de programmering urgent en maatschappelijk relevant.

Het 'AFFR in transit' programma waarmee het festival de verdere professionalisering van het festival gestalte wil geven, bevat realiseerbare en helder omschreven doelen, waarmee het festival zowel organisatorisch als inhoudelijk op een hoger plan kan komen te staan. Zowel het versterken van het redactieteam, als het intensiveren van de inhoudelijke rol van de 'Kritische Kijkers' en het voeren van breed overleg binnen het beroepsveld en daarbuiten zijn adequate middelen om het inhoudelijke en organisatorische vakmanschap van het festival te vergroten.

Als nichefestival weet AFFR haar primaire doelgroep van professionals te vinden en aan zich te binden, maar boort het ook nieuwe doelgroepen aan door het organiseren van aparte vertoningen en evenementen. De vertoning van een film over de bouw van een zwaarbeveiligde gevangenis in Groenland waarbij Inez Weski de introductie deed, is daar een goed voorbeeld van. Door de samenwerkingen met Rotterdamse partners op het gebied van kunst, architectuur, cultuur en onderwijs heeft het festival een breed netwerk in de stad weten op te bouwen en speelt het tegelijkertijd een leidende rol in de internationale gemeenschap van architectuurfilm makers en -festivals. Het streven om filmmakers een actievere rol te laten vervullen in de samenstelling van het programma kan resulteren in een betere aansluiting met de filmsector.

AFFR is een klassiek festival dat wellicht niet uitblinkt in originaliteit, maar wel goed aanvoelt wat er in het professionele veld speelt en daaraan maatschappelijk urgente thema's rond architectuur en wonen weet te verbinden.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. In haar aanvraag beschrijft AFFR het voornemen om nog nauwer te gaan samenwerken met Rotterdamse (architectuur)instellingen. Door aansluiting te zoeken met maatschappelijke en sociale partners in de stad zoals de Afrikaanderwijk Coöperatie en met ruimtelijke initiatieven zoals de het Hofbogenpark, wil het festival zich in bredere zin verbinden met de stad. Het programmeren van cross-over events (theater, muziek & dans) in combinatie met film – zoals de streetdanceperformance van The Pigeons Crew die voorafging aan de vertoning van *Do the right Thing* (Spike Lee, USA, 1989) - is een middel om de relatie met meer diverse groepen in de stad te aan te gaan. De commissie denkt dat AFFR op het gebied van locatiekeuze en vertoningsplekken nog meer kansen kan creëren om meer zichtbaar te zijn in de wijken.

AFFR zegt te zoeken naar nieuwe cultuuruitingen en nieuwe toepassingen van film in relatie tot stad en architectuur, zoals VR-producties en films gemaakt met AI, die door hun

nieuwe, vaak 3-dimensionale, middelen om verhalen te vertellen, bijzonder toepasbaar zijn op architectuur. Hoewel het verkennen van nieuwe media door AFFR een goed en logisch streven lijkt, had de commissie voor een vooruitstrevend architectuurfestival op dit gebied een grotere pioniersfunctie verwacht.

AFFR ziet een toename van het aantal jongere bezoekers en wil door middel van een maatschappelijk betrokken programmering en debatkeuze meer aandacht vragen voor de raakvlakken tussen architectuur en andere actuele onderwerpen - klimaat, feminisme, LGBTQ+, dekolonisatie - en zo een aanjager zijn op het gebied van inclusiviteit. Hoewel het streven sympathiek overkomt, mist de commissie een duidelijke visie waarom AFFR zich die voortrekkersrol wil toebedelen. In de inspanningen die het festival doet om diversiteit binnen haar eigen personeelsbeleid aan te brengen en te zoeken naar een divers palet aan samenwerkingspartners ziet de commissie de ambitie naar meer diversiteit weerspiegeld, maar betwijfelt of dit zich concreet gaat vertalen in een breder doelgroepenbereik.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. AFFR heeft laten zien succesvol een jaarlijks festival te kunnen organiseren. De in het meerjarenplan 2025-2028 geformuleerde ambitie tot schaalvergroting vindt de commissie helder. De voorgenomen uitbreiding van het redactieteam en het bestuur van 3 naar 5 leden kan het festival zowel op inhoudelijk als organisatorisch gebied versterken, net zoals de ambitie om (financieel) administratieve processen beter te gaan stroomlijnen. De organisatie van het festival laat zien actief aan de slag te zijn met de principes uit de Governance Code Cultuur door bestuursreglementen vast te leggen en met behulp van workshops en implementatiesessies de organisatie verder bewust te maken van fair practice en 'ethische professionalisering'. De commissie vindt de aanvrager wel te summier in de strategie om fair pay vorm te geven binnen de organisatie.

AFFR heeft een overtuigende vertaling van het meerjarenplan in de begroting aangeleverd. De begroting is goed onderbouwd, lijkt geheel in overeenstemming met de beoogde stabiele groei en is een overtuigende vertaling van de plannen van AFFR. De vermogenspositie van AFFR is echter beperkt. De stichting heeft amper voldoende buffer om tegenvallers op te kunnen vangen en ook de liquiditeit blijft een aandachtspunt. Positief is dat de stichting lage beheerlasten heeft en flexibel is, waarbij de lasten goed afgestemd zijn op de baten. De stichting wil een aantal maatregelen doorvoeren ter versterking van de bedrijfsvoering, en ten behoeve van de financiële stabiliteit. Er wordt een stabiele groei beoogd met het aantal bezoeken per jaar. In het meerjarenplan wordt een heldere aanpak rondom de stijging van het bereik en de beoogde impact geformuleerd. Zo worden onder andere in meerdere blokken in meerdere zalen extra filmtitels geprogrammeerd en is er een uitgebreider randprogramma.

AFFR beschikt over een mix van financiers waaronder de gemeente Rotterdam, maar ook andere fondsen zoals het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Filmfonds. De al

vertrouwde fondsen Volkskracht en Fonds21 hebben continuïteit toegezegd. AFFR gaat in 2024 ook actief nieuwe fondsen werven, waaronder het Elise Mathilde Fonds, en is al in gesprek met o.a. Het Cultuurfonds. Hiervoor zijn reeds in 2023 verkenningen gedaan. Met de King Kong Business Club heeft AFFR zekerheid over een substantiële sponsorbijdrage, waarvan de continuïteit is vastgelegd in een langjarige en wederkerige samenwerking. AFFR wil in 2025-2028 meer aan sponsorwerving doen en daar ziet de commissie zeker kansen, onder meer met het idee om sponsoren te binden aan een specifieke film. Binnen de private fondsen verwachten zij een flinke groei, door bijvoorbeeld aan een film een sponsor te verbinden. Het eigen inkomstenaandeel neemt licht toe van 51 procent naar 53 procent. Hoewel de publieksinkomsten niet geheel corresponderen met de genoemde ticketprijzen en aantal bezoeken, zijn deze wel in lijn met beoogde groeiambitie van ongeveer 5 procent per jaar.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

Extra Extra

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 181.000,- en € 29.000,- BKV-gelden
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 200.000,- en € 55.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Extra Extra is een in Rotterdam geworteld multidisciplinair platform dat met een doorlopend on- en offlineprogramma stedelingen verbindt via cultuur en erotiek. In de stad Rotterdam, binnen Nederland en internationaal heeft Extra Extra de afgelopen 10 jaar een herkenbaar profiel opgebouwd als platform dat reflecteert op de sensualiteit van het stadsleven. De wereld verandert en wordt gekenmerkt door groeiende tegenstellingen en een steeds feller publiek debat. In dit huidige debat is er weinig ruimte voor nuance rond onderwerpen als klimaat, kansengelijkheid, de verkiezingsuitslagen, de brandhaarden in Oekraïne en het Midden-Oosten, identiteit en gender. In deze polarisatie is het des te belangrijker dat we beter leren luisteren naar en kijken door de ogen van de ander. Kunstenaars en ontwerpers, schrijvers en denkers spelen hierin een cruciale rol en Extra Extra zet samen met hen sensualiteit in als instrument om de vragen en dubbelzinnigheden die de stad oproept te onderzoeken en nuance aan te brengen in de verharde stedelijke omgeving.

Tegenover de hardheid van polarisatie, segregatie en beton, plaatst Extra Extra sensualiteit op de voorgrond als een hedendaagse internationale taal van sociale reikwijdte en culturele productie. Zonder weg te kijken van maatschappelijke onrust stellen we de komende periode de zachte stad centraal, en maken we ruimte voor tederheid, intimiteit en verbinding. Deze gewaarwordingen laten zich niet altijd kwantitatief meten, maar zijn essentieel voor de sociale dynamiek van de stad en maken het mogelijk dat mensen met elkaar kunnen samenleven.

Als platform biedt Extra Extra een scala aan nieuwe producties en culturele reflecties in woord, beeld en geluid. De activiteiten van Extra Extra bestrijken de hele keten van culturele productie, van onderzoek en ontwikkeling tot gerealiseerd werk en presentatie, van het bieden van een podium voor gerenommeerd én nieuw talent tot reflectie en kennisuitwisseling. Het platform ondersteunt creatieve makers en denkers door opdrachten voor het realiseren van nieuwe werken te verlenen en door deze te presenteren en bereikbaar te maken voor een breed en divers publiek. Dit doen we als wendbaar platform – ons verplaatsend door de stad en het digitale domein, op plekken waar het publiek al is of samenkomt – waarmee ons bereik groot is en onze activiteiten toegankelijk zijn. We zijn meer dan ooit tevoren gemotiveerd om onze missie de komende jaren productief te maken om te komen tot een socialere stad en een genuanceerde uitwisseling van ideeën.

Het verlenen van nieuwe opdrachten, voor zowel crossmediale werken en audioproducties als reflectieve en literaire werken, en het bij elkaar brengen van creatieve makers en publiek

vormen de kern van onze activiteiten. Deze producties presenteren we via drie elkaar versterkende kanalen:

- *Live: een publieksprogramma dat door het jaar heen plaatsvindt, bestaande uit de Extra Extra Live Radio Night, Club Extra Extra en het nieuwe Extra Space, een serie van stadsinterventies;*
- *Print: twee magazine-edities per jaar, waarbij de inhoud mede fungeert als bron voor het live en online-programma, en drie essaysistische publicaties per jaar;*
- *Online: verschillende podcasts en radioformats, waaronder het nieuwe Radio Activities, die we via een groot Rotterdams en internationaal online netwerk van partnerinstellingen presenteren en beschikbaar maken voor publiek.”*

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Extra Extra heeft een lange trackrecord als (on/offline) publisher en geeft in haar voorgestelde plannen het vertrouwen dat het de komende vier jaar een prikkelend multidisciplinair platform zal neerzetten waarmee het reflecteert op de sensualiteit van het stadsleven. Het platform weet door een brede waaier van kunstvormen, soms ook in combinatie met wetenschap, een bijna zintuiglijk verhaal te vertellen over de stad als erotische beleving. Niet alleen belicht deze gedurfde manier van waarnemen een onderbelicht thema, het zachte verhaal kan ook nuance aanbrengen in het discours over de verharde stedelijke omgeving. Het platform beschikt over een kwalitatief hoogwaardig netwerk en weet goede namen aan zich te binden zoals Michael Portnoy en Fiona Lutjenhuis. Ook als opdrachtgever heeft Extra Extra een geloofwaardig profiel weten op te bouwen en werkt het samen met verschillende soorten makers, van nieuw, mid-career tot gevestigd. Onder de noemer ‘De Zachte Stad’ wil de organisatie de komende vier jaar het platform uitbreiden met andere media-uitingen zoals live-evenementen, print en online activiteiten. Het concept voor deze plannen vertaalt zich volgens de commissie op een overtuigende en organische manier in een breed scala aan nieuwe ideeën en concepten.

Met haar unieke aanbod van popcultuur-achtige tegendraadse content bereikt het platform via verschillende kanalen een gevarieerd publiek. Ook internationaal weet het publiek het vrijwel volledig Engelstalige niche-platform te vinden. Extra Extra zegt in de komende vier jaar een nieuw publiek te willen aanboren dat de reguliere kunstinstituten minder vanzelfsprekend bezoekt. Op welke manier het platform deze nieuwe doelgroepen concreet wil gaan bereiken, leest de commissie evenwel onvoldoende terug in de aanvraag.

Door haar eigenzinnige invalshoek neemt Extra Extra een unieke positie in binnen het Rotterdamse cultuurlandschap, maar ook daarbuiten. Het bezien van de stad vanuit

erotiek en sensualiteit is een unieke manier van kijken naar de omgeving en levert een oorspronkelijke manier van onderzoeken op die de commissie nog niet eerder zag. In een stad waar andere instellingen ook bezig zijn met vragen over hoe samen te leven, hoe een stad te beleven, levert Extra Extra een unieke, verfrissende en noodzakelijke toevoeging aan het debat.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Extra Extra lijkt goed ingebed in het Rotterdamse culturele leven en zoekt interessante samenwerkingen met sectorspecifieke organisaties zoals Poetry International, Motel Mozaïque en het Nieuwe Instituut. Daarnaast onderhoudt het platform een groot en relevant internationaal netwerk op het gebied van online radio, aan wie zij interessante content biedt. Met haar voorgestelde programma Extra Space heeft het platform de intentie om verder de wijk in te gaan, maar de beschreven plannen klinken nu nog weinig concreet. Wat precies wordt verstaan onder de interventies die een brug moeten slaan tussen artistieke, academische en populaire benaderingen, wordt uit het plan niet helemaal duidelijk.

De manier waarop Extra Extra erotiek benadert en onderzoekt is inherent innovatief. Er zijn weinig tot geen andere culturele platforms die erotiek als een cultureel inspirerend onderwerp over het voetlicht brengen om sociale verandering teweeg te brengen. Daarnaast ontwikkelt het platform steeds interessante uitingsvormen, zoals de voorgestelde podcast Nightwalker, waarbij luisteraars door een architect, een designcurator, een kunstenaar of een regisseur meegenomen worden op een nachtelijke wandeling door hun stad.

Extra Extra is bij uitstek een organisatie die werkt vanuit diversiteit en inclusie, zowel binnen de organisatie als in de gebezigde thematiek. In hun programma, publiek en personeel is het aandeel personen met een bi-culturele achtergrond of queer achtergrond 50 procent, maar ook als opdrachtgever speelt Extra Extra een actieve rol om makers van diverse achtergronden en leeftijden een kans te geven vliegrepen te maken. Door verder in te zetten op het aangaan van lokale, sociaal, culturele samenwerkingspartners wil Extra Extra ervoor zorgen dat Rotterdammers die verder afstaan van het reguliere aanbod ook betrokken worden.

Of deze inspanningen ook werkelijk tot een groter publieksbereik onder de doelgroep licht zal leiden, is uit de beschikbare data van de aanvraag niet op te maken.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De commissie beoordeelt de organisatorische kwaliteit van Extra Extra als solide en divers. De organisatie is op de hoogte van de verschillende codes en past deze ook toe. Zeker met betrekking tot diversiteit en inclusie is Extra Extra al tien jaar op de goede weg. Ook op het gebied van de Governance Code Cultuur ziet de commissie dat de organisatie stappen heeft ondernomen

om de code te implementeren. Zo wordt er gewerkt met een bestuursreglement en evalueert het bestuur jaarlijks het eigen functioneren. Wel adviseert zij Extra Extra nog met meer aandacht te kijken naar het directiereglement dat nu wordt verward met het huishoudelijk reglement. Ook dient de organisatie te letten op de benoemingstermijn van bestuurders van 2x4 jaar die in de statuten moet worden opgenomen. Het aanstellen van een vertrouwenspersoon zou volgens de commissie ten slotte een veilig werkklimaat kunnen bevorderen.

Bij Extra Extra is sprake van een voldoende gezonde financiële bedrijfsvoering. Ondanks een lichte daling van de baten stegen de lasten in 2022 waardoor de stichting een verlies behaalde. Over meerdere jaren bezien waren de baten en lasten evenwel voldoende op elkaar afgestemd. Het weerstandsvermogen van de stichting is toereikend. Verder is de liquiditeitspositie goed. De eigen inkomsten waren marginaal. De stichting was voor een groot deel afhankelijk van subsidies. De gemeente Rotterdam was de grootste subsidieverstrekker. Hierdoor is Extra Extra wel kwetsbaar.

Voor de komende vier jaar begroot Extra Extra in verhouding tot een beperkte groei van de activiteiten een zeer forse groei van de lasten. De stichting wil deze financieren met hogere publieksinkomsten, bijdragen van fondsen en subsidies. Een duidelijke specificatie of onderbouwing van zowel de begrote baten als lasten ontbreekt grotendeels. Er is dan ook geen sprake van een overtuigende vertaling van de plannen in de begroting. De organisatie is erg afhankelijk van subsidie, maar formuleert in dit plan de ambitie om het aandeel private en directe inkomsten aanzienlijk te vergroten. De commissie betwijfelt echter of de begrote groei van inkomsten uit kaartverkoop en van private fondsen, ook gezien de hoogte van de eigen inkomsten in voorgaande jaren, haalbaar is. Extra Extra wil de begrote toename van de lasten voor een groot deel financieren met hogere subsidies. Een sterk punt is dat Extra Extra meer evenwicht wil brengen in de spreiding van subsidies. Zo begroot de stichting een hogere bijdrage van Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. Of het fonds instemt met dit verzoek moet nog blijken. Met een qua hoogte vergelijkbare meerjarensubsidie van de gemeente Rotterdam en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie heeft Extra Extra een solide financiële basis. Ondanks de grote blijvende afhankelijkheid van subsidies, is de algehele indruk dat de stichting zich in voldoende mate inspant om cofinanciering te vinden.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

International Film Festival Rotterdam (IFFR)

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag € 1.430.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 1.750.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“International Film Festival of Rotterdam (IFFR) is een van de grootste publieks- en industrie gedreven filmfestivals ter wereld en trekt jaarlijks meer dan 275.000 bezoekers en ruim 2.000 filmmakers, kunstenaars en andere professionals uit de filmindustrie uit tussen de 90 en 100 landen. Het festival, dat jaarlijks in januari/februari gehouden wordt, vindt plaats in bioscopen en galeries in het bruisende Rotterdam en op satelliet evenementen in heel Nederland.

IFFR bereikt een nationaal en lokaal publiek, trekt elk jaar een aanzienlijk aantal internationale bezoekers en heeft een geschatte impact op de lokale economie van minstens € 9,8 miljoen. In samenwerking met lokale bioscopen en maatschappelijke organisaties organiseert IFFR het hele jaar door vertoningen en evenementen in Rotterdam, evenals een educatieprogramma dat het hele land weet te bereiken.

Het plan omschrijft ook de uitdagingen voor IFFR uit de periode 2021-2024 en de blijvende noodzaak om in het licht van inflatie en stijgende kosten het aantal activiteiten te verkleinen en de benodigde middelen daaraan aan te passen.

Middels deze aanvraag geven we een uitleg over onze plannen voor 2025–2028. Deze bevat onder andere onze missie en visie, een terugblik op de voorgaande jaren en de verschillende codes die al langer deel zijn van ons DNA. Hierbij hanteren we ook de zes strategische prioriteiten van IFFR, te weten:

1. *Inhoud*
2. *Publiek*
3. *Bedrijfsvoering*
4. *Financiering & Bedrijfsgroei*
5. *Impact*
6. *Organisatie*

Een nieuw strategisch plan zal tevens volgen in 2024, waarvoor deze aanvraag ook (deels) de basis is.

Verder hebben we twee additionele financiële verzoeken, waarvan de eerste is gericht op onze grote ambitie van het uitbreiden van het festival naar Rotterdam-Zuid. We hebben al partnerschappen opgezet in ons programma voor het hele jaar door samen te werken met onder andere Islemunda (Zomer Op Zuid 2023 en IFFR 2024), het Kriol Film Festival in Theater Zuidplein en Rotterdam Festivals met vertoningen in Pathé de Kuip in IFFR 2024.

Ons doel is om door te gaan met het ontwikkelen van partnerschappen in 2024–2025 met nog meer vertoningen en evenementen, en om een volledig weekendprogramma te ontwikkelen. We doen een verzoek tot verhoging bij de Gemeente Rotterdam om deze activiteit te ondersteunen.

Het tweede verzoek richt zich op de mogelijkheden om vanuit de bestaande Previewdagen en IFFRiG een nieuw model te ontwikkelen om meer van het IFFR-publieksaanbod landelijk te trekken. Dit wordt een belangrijk element van onze nieuwe strategie en we doen een verhoogd, getrapt verzoek aan OC&W om de ontwikkeling van deze activiteit te ondersteunen – met een project dat bioscopen stimuleert om deel te nemen en met de intentie om elk jaar een extra stad toe te voegen – zodat we aan het einde van de nieuwe financieringsperiode vijf satellietfestivals zouden hebben.

We hopen wederom op uw steun voor deze nieuwe periode, waarbij we ons richten op een nog grotere impact, nationaal, internationaal en, natuurlijk, binnen Rotterdam.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. IFFR is al gedurende lange tijd een van de toonaangevende organisaties binnen het Nederlandse festivalaanbod, waar plek is voor artistieke, experiment en expressie. De afgelopen jaren heeft IFFR laten zien dat de nieuwe directeur en de redacteurs over het vakmanschap beschikken om een goed filmfestival neer te zetten dat voortbouwt op de oude traditie van IFFR, met een afgewogen mix aan eigenzinnige grotere en kleinere films, experimentele en meer commerciële films. Het sterke randprogramma biedt relevante context. Mede dankzij een toegespitst programma voor filmprofessionals staat IFFR nog steeds garant voor een hoogwaardige vrijplaats voor unieke, en relevante audiovisuele kunst. De commissie constateert dat de organisatorische en programmatische schaalverkleining die het festival heeft ondergaan kansen biedt voor doorontwikkeling en verjonging van het vertrouwde IFFR-concept.

Hoewel de bezoekersaantallen nog niet dezelfde zijn als voor de coronaepidemie, is het herstel van de bezoekers sinds de laatste editie ingezet. Het wegvallen van grote sponsors heeft het festival doen besluiten in te zetten op een compacter programma, waardoor een kleiner publiek kan worden aangetrokken. IFFR kent een trouwe fanbase van bezoekers, maar het is de observatie van de commissie dat deze grotendeels valt onder de noemer hoogopgeleide 50plussers. Wel onderneemt IFFR stappen om een jonger en cultureel diverser publiek aan te trekken. Door het programmeren van genrefilms rondom Martin Koolhoven en het RTM-programma op Zuid zijn daar concrete stappen in gezet, maar de commissie wil het festival uitdagen verder te kijken dan de gemeenschapsgroepen in Rotterdam-Zuid. Met het sterke educatieprogramma bereikt IFFR een grote diversiteit aan verschillende sociaaleconomische groepen in en buiten de stad, maar op welke manier dit leidt tot een meer divers zaalpubliek leest de commissie onvoldoende terug in de

aanvraag. De wens om het festival in 2026 uit te breiden naar nieuwe locaties in Nederland acht de commissie voor het Rotterdamse Cultuurplan als niet urgent.

Met haar vernieuwde curatoriale focus en selectiemethode toont IFFR nog steeds te voldoen aan haar 'legacy' als toonaangevend experimenteel en eigenzinnig festival met een sterk filmprogramma dat onderbelichte delen van de wereld(cinema) naar boven haalt en een unieke positie heeft ten opzichte van andere internationale festivals. De commissie hoopt dat het festival haar focus op vernieuwing en experiment kan blijven koesteren, ondanks het wegvallen van jarenlange opgebouwde vakkennis en loyaliteit van medewerkers die het resultaat zijn van de herstructurering.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Hoewel IFFR zich in eerste instantie zegt te verbinden met de Global South, heeft het festival duidelijk de ambitie de relatie met de stad te verstevigen, hetgeen het meest concreet tot uiting komt binnen het educatie programma, waarmee het festival een grote diverse groep Rotterdammers bereikt. Ook door het programmeren op locatie zoals tijdens het RTM-programma en het Kriol Film Festival op Zuid verbindt het festival zich met de rest van de stad, maar een meer structurele bedding van deze evenementen in het festival zou kunnen leiden tot meer duurzame partnerschappen in de stad. De commissie ziet dat IFFR de relatie met de stad vooral vormgeeft door op verschillende plekken buiten het centrum te programmeren, maar mist ideeën om door middel van het aansnijden van specifieke thema's de verbinding met wat leeft in de stad te leggen.

Het van oudsher innoverende karakter van het festival op het gebied van programmering, distributie maar ook fondsenwerving blijkt uit de aanvraag nog steeds een belangrijk onderdeel te zijn van IFFR. IFFR was het eerste festival dat een on-demand-platform aanbood en haar wens om een nieuw plan te ontwikkelen voor dit programma is helder, maar mist nog verdere uitwerking. Hoewel het aandeel van VR- en immersieve projecten tijdens het festival van zowel dit jaar als het jaar daarvoor beperkt van omvang was, waren de kwaliteit en impact van de digitale producties weer hoog. Zo maakte de collectieve zaalervaring van 8 miljard ikken – met live muzikale begeleiding door Spinvis – nationaal en internationaal veel indruk. Net zoals de videoprojectie van Steve McQueen's in Sunshine State in Depot Boijmans Van Beuningen. Tegelijkertijd maakt de commissie zich zorgen over de continuïteit van dergelijke innoverende programmering nu veel vaste programmeurs op experimenteel gebied en dat van de beeldende kunst zijn verdwenen.

Uit de aanvraag spreekt veel ambitie om diversiteit en inclusie de aankomende paar jaar te gaan realiseren, maar waar de genoemde diversiteits- en inclusiedoelstellingen precies uit bestaan en wat bijvoorbeeld de werkgroep Diversiteit en Inclusie op de planning heeft staan is niet toegelicht. Alleen voor het aanbod zijn de plannen concreet gemaakt. Zo beschrijft IFFR de intentie om meer programmapartnerschappen aan te gaan met cultureel, taalkundig, raciaal en etnisch diverse organisaties, met LGBTQIA+ vertegenwoordigende

groepen en met organisaties die dovengemeenschappen vertegenwoordigen. Dit moedigt de commissie aan. De uitbreiding van programma's door het jaar heen en de educatielijn zijn adequate middelen om zich met de doelgroep licht te verbinden, maar of dit zich daadwerkelijk omzet in een publieksdiversificatie qua kaartverkoop is voor de commissie onvoldoende uit aanvraag te achterhalen. Hoewel de wens van het festival om via sponsoring het festival bereikbaar te maken voor minder bedeelde Rotterdammers sympathiek klinkt, net zoals het investeren in de toegankelijkheid voor mensen met een beperking, is er nog geen sprake van een integrale, breed gedeelde visie en benadering op de implementatie van de Code Diversiteit & Inclusie.

IFFR trekt jaarlijks meer dan 2500 internationale professionals – van verkoopagenten, filminkopers, investeerders, filmfestivalprogrammeurs en critici tot producenten, filmmakers en kunstenaars – en trekt daarnaast een breed scala aan internationale partners. Het is evident dat IFFR Rotterdam internationaal op de kaart zet, zowel in de profilering van Rotterdam als Cultuurstad als binnen de internationale filmwereld. Een duidelijke visie waarin het festival beschrijft hoe het zich in de toekomst binnen het internationale speelveld positioneert en hoe het een vernieuwende rol blijft vervullen voor zowel de Nederlandse filmsector als wereldwijd, leest de commissie echter onvoldoende.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. IFFR heeft in 2022 een verstrekkende reorganisatie doorgevoerd waarbij een groot deel van de programmeurs zijn vervangen. Hoewel het doel van deze herstructurering helder staat omschreven en inderdaad heeft geleid tot een zakelijk geslaagde editie, mist de commissie reflectie met betrekking tot de gevolgen van de herstructurering voor de continuïteit van het festival. Het feit dat IFFR de openbare discussie rondom de herstructurering in haar aanvraag niet adresseert vindt de commissie een omissie. Onder meer vanwege de prioriteit die IFFR noemt: “We realiseren en onderhouden een duurzame, diverse en inclusieve organisatie met een transparant bestuur en heldere managementstructuren, een robuuste planning, eerlijke werkwijze en open communicatie.” De commissie had hierbij ook een reflectie verwacht op de consequenties voor de festivalorganisatie van de herstructurering en de publieke controverse.

IFFR heeft zich financieel goed staande weten te houden tijdens een aantal turbulente jaren. De doorgevoerde schaalverkleining en hernieuwde financieel-organisatorische visie getuigen van ‘realiteitszin’ en hebben tot een positief financieel resultaat geleid. Hoewel door de hoge kosten in het kader van de herstructurering het buffervermogen en ook de liquiditeitspositie punten van aandacht zijn, kan de stichting terugvallen op een sterk financieel trackrecord. De begroting sluit goed aan op de plannen en de begroting is naar behoren onderbouwd en geeft blijk van een reële/haalbare ontwikkeling. Alles overziend biedt de begroting voldoende financiële basis om vertrouwen te hebben in een gezonde financiële bedrijfsvoering in de toekomst. In de voorgaande jaren ontving IFFR relatief hoge met covid samenhangende bijdragen en subsidies. Deze vervallen de komende jaren. Dat

IFFR uitgaat van een lagere begroting getuigt van realiteitszin. Met meerjarensubsidies van het ministerie van OCW en de gemeente Rotterdam beschikt IFFR over een financieel fundament. De stichting kan terugvallen op een sterk financieel trackrecord. De begroting sluit goed aan op de plannen, is naar behoren onderbouwd en geeft blijk van een reële ontwikkeling. Positief is bovendien dat IFFR naar een gelijkblijvend omzetaandeel eigen inkomsten streeft. Hoewel IFFR in sterke mate afhankelijk is van subsidies, is deze afhankelijkheid stabiel. De algehele indruk is dat de stichting zich in voldoende mate inspant om cofinanciering te vinden.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

LantarenVenster

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 1.818.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 1.880.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“LantarenVenster is een filmtheater, muziekpodium en ontmoetingsplek op de Kop van Zuid. Een icoon in de stad met een bijzondere positie in Rotterdam en landelijk door het samenbrengen van film en muziek.

We zijn één van de belangrijkste podia voor jazz in Nederland met de presentatie van hedendaagse jazz. Binnen ons filmprogramma leggen we verbindingen met Rotterdammers die hun wortels elders hebben. De filmeducatie geeft kinderen en jongeren vanuit de gehele Rotterdamse samenleving de kans kennis te maken met film. We geven ruimte aan talent en ontwikkelen contextprogrammering met partners, vanuit de verantwoordelijkheid die wij als cultuurorganisatie hebben om actueel, thematisch, geëngageerd en (co)creatief te programmeren.

Terugblik

LantarenVenster is de coronaperiode dankzij overheidssteun goed doorgekomen. Met Picl draaide het filmprogramma en de filmeducatie online door. We ontwikkelden met partners een VR project en ondersteunden muzikalent. Na corona zien we daling in ons filmbezoek en stijging in het muziekbezoek.

Ambities

We zetten in op herstel van filmpubliek, op verduurzaming van muziekbezoek met een inclusief programma voor een grote diversiteit aan doelgroepen.

Vanuit interconnectiviteit, inclusie en innovatie werken we aan de verdere (her)positionering van ons merk. De ontwikkeling van de Rijnhaven tot een tweede stadscentrum helpt ons in onze ambities. We verplaatsen onze hoofdingang richting Rijnhaven en voegen een podium toe in de foyer voor meer publieksbeleving.

Binnen de programmering en marketing richting we ons op:

- Vergroten van herkenbaarheid door ons aanbod langs programmalijnen samen te stellen en te communiceren.
- Nog meer ruimte maken voor Rotterdams talent.
- Verdieping van het contextprogramma in samenwerking met maatschappelijke en culturele partners.
- Doorontwikkeling van het VR- project en nieuwe digitale platforms. We hebben een actieve rol binnen de New Deal.
- Een plek zijn voor Rotterdamse organisaties en makers om hun initiatieven te realiseren.

- Samenwerking met verschillende lokale partijen, zoals in IJsselmonde, om de cultuurparticipatie te vergroten.
- Het behalen van geformuleerde targets op inclusie binnen programmering.
- Het verder uitdragen van ons merk. We zetten in op (her)positionering van LantarenVenster en stellen onze kernwaarden centraal in branding, marketing en communicatie.
- Verbreding en verjonging van onze bezoekers door te focussen op een divers en jong publiek vanuit inclusie, zonder vervreemding van ons bestaande publiek.

Organisatie

We hebben 90 medewerkers in dienst met 52 fte en zijn sinds 2023 aangesloten bij de cao WNPf. LantarenVenster betaalt freelancers en artiesten marktconform. Het personeelsbeleid is gericht op welzijn en sociale veiligheid. Gezamenlijk wordt gewerkt aan een inclusieve werkcultuur. De raad van toezicht en het bestuur werken conform de Code Cultural Governance.

Financiën

LantarenVenster heeft financiële uitdagingen door de stijgende inflatie, personeelskosten en daling filmbezoek. Door monitoring en risicobeheersing wordt bijgestuurd op beheersing van de kosten. De totale begroting is ruim € 7 miljoen, waarvan 72% eigen inkomsten uit kaartverkoop, horeca en verhuur. Onze subsidieaanvraag dekt de vertoning van het kwalitatieve film- en jazzaanbod en een deel huisvestingskosten. We vragen tevens een structurele bijdrage voor filmeducatie en talentontwikkeling.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. LantarenVenster is al jaren hét podium in Rotterdam op het gebied van arthouse film, jazz en nieuwe muziek en beschikt over het vakmanschap om steeds een artistiek-inhoudelijk en maatschappelijk urgente filmprogrammering neer te zetten. Naast het eigen filmaanbod en thematische specials weet LantarenVenster bijna alle belangrijke landelijke filmfestivals binnen te halen. Het is daarmee het grootste podium in Rotterdam van de artistiek-onafhankelijke film. Het muzikaanbod van LantarenVenster kenmerkt zich door heldere programmalijnen waarin avontuur en experimenteel niet wordt geschuwd. Door als stepping stone voor beginnend talent te fungeren vormt LantarenVenster bovendien een onmisbaar middenpodium in de culturele keten van muziekpodia. De commissie constateert wel dat LantarenVenster op filmgebied eerder volgend is – aan het arthouse filmaanbod nationaal en aan de festivals die LantarenVenster host – dan zelf vanuit een gecureerde visie programmeert/agendeert.

LantarenVenster trekt met haar aanbod een breed publiek en weet ook specifieke doelgroepen binnen te halen. De specials die zij organiseert rondom actuele thema's en de door haar gehoste festivals bereiken steeds een gevarieerd publiek. Hoewel LantarenVenster nog steeds niet het publieksbereik heeft van voor de coronaperiode, laten de cijfers een gestage groei zien en heeft de commissie vertrouwen in de strategie die het podium bezigt om het bereik en de diversiteit van het publiek te vergroten. Zo zal

het verbouwen van de foyer de toegankelijkheid van het theater vergroten en bijdragen tot het gevoel van een open ontmoetingsruimte. Met betrekking tot haar positie in Rotterdam-Zuid had de commissie wel graag meer reflectie gelezen over haar rol als aanjager en de inzichten die zij in de afgelopen periode op dat vlak verworven heeft.

De combinatie van film en muziek geeft LantarenVenster een uniek profiel binnen het Rotterdamse cultuurlandschap. Daarnaast is LantarenVenster op het gebied van talentontwikkeling met programma's als Open Doek een onmisbare speler voor Rotterdamse makers. Haar oorspronkelijkheid als filmprogrammeur heeft LantarenVenster in eerste instantie te danken aan een reeks hoogstaande filmfestivals aan wie zij een podium biedt en in mindere mate door haar eigen filmaanbod. In die hoedanigheid volgt het theater de heersende trends van de Nederlandse filmhuizen en is daarin minder vooruitstrevend.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoner en de discipline als voldoende. LantarenVenster is een spil binnen het Rotterdamse film- en muzieklandschap en werkt met diverse Rotterdamse partners samen op het gebied van programmering, talentontwikkeling en educatie. Als gastheer voor initiatieven van allerlei niveaus, zowel toonaangevende internationale festivals als lokale evenementen, vormt het theater een levendige culturele ontmoetingsruimte in Rotterdam. De komende periode wil het theater zich extra verbinden met haar omgeving door de verplaatsing van de entree naar de waterzijde, waardoor het meer onderdeel van het ontwikkelgebied Rijnhaven zal worden. Ook door programmatische samenwerkingen met collega's in de directe omgeving, zoals een gezamenlijke viering van Ketikoti in 2024, wil het theater meer verbondenheid uitstralen. Ondanks de genoemde inspanningen denkt de commissie dat het podium zich nog meer kan profileren als initiatiefrijke programmamaker.

Hoewel LantarenVenster zich niet per se profileert als voorloper pur sang, laat het zowel op het gebied van muziek als film zien voldoende bezig te zijn met vernieuwing. Als muziekpodium biedt het ruimte voor experiment en spannende cross-overs tussen muziek en film, vaak in combinatie met virtual reality. Daarnaast maakt het de nieuwste ontwikkelingen binnen de immersieve media toegankelijk voor een breed publiek door onder andere penvoerder te zijn van het initiatief Nu:Reality. Ook is het theater voornemens om in de nieuwe foyer ruimte te bieden aan installaties van makers uit het residentieprogramma van V2_. De pilot van vier onlineprogramma's waarmee LantarenVenster in 2025 wil starten vindt de commissie tot slot een overtuigende manier om kennis op te doen voor de innovatie van haar online (context)programma. Dat doet LantarenVenster in samenwerking met het Nederlands Filmtheater Overleg (NFO) en met Kunstinstituut Melly.

Op het gebied van publieksbereik toont LantarenVenster een stevige ambitie om door middel van een breed palet aan activiteiten en programma's een divers publiek

te bereiken, maar dit vertaalt zich nog niet naar een voldoende divers publiek. Ondervertegenwoordigde groepen worden weliswaar ruim gerepresenteerd tijdens evenementen van sub-community's waar LantarenVenster als host optreedt, maar het ontbreekt volgens de commissie bij het theater nog aan concrete plannen om bewoners in omliggende 'uitdagende' wijken naar LantarenVenster te krijgen. Vooral het betrekken van de doelgroep licht blijft een uitdaging en de commissie vraagt zich af of het meer toegankelijk maken van de entree en het bieden van gratis kaart-trajecten aan minder bedeelden afdoende middelen zijn om het beoogde resultaat te bewerkstelligen.

Met betrekking tot de eigen organisatie laat LantarenVenster zien haar eigen beleid kritisch en zelfbewust te beschouwen en concrete stappen te ondernemen op het verbeteren van een inclusief en veilig werkklimaat. Zo zijn er cursussen sociale veiligheid voor personeel, een werkgroep inclusie en diversiteit en is de organisatie lid van het sectorbrede initiatief Cultuur Inclusief.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. LantarenVenster laat een gedegen organisatie zien, die duidelijk inzet op governance en fair practice. Er is sprake van een heldere en transparante organisatiestructuur. De Raad van Toezicht evalueert haar werkwijze elk jaar met een extern bureau. Daarnaast voert de directie maandelijks overleg met de ondernemingsraad. Tenslotte geeft de organisatie aan in verband met de WBTR de statuten nog te zullen wijzigen op zittingstermijn van bestuurders.

De naleving van de Fair Practice Code lijkt in orde. Er is aandacht voor verzuim, een extern vertrouwenspersoon en er is een scholingsbudget gereserveerd. Op het gebied van fair pay constateert de commissie dat er voldoende inspanningen zijn om aan de code te voldoen. De stichting is sinds 2023 aangesloten bij de WNPF en hanteert de cao Nederlandse Poppodia en -Festivals. LantarenVenster stelt dat de tarieven van de freelance technici boven het niveau van de cao liggen, en hanteert de Sena-norm voor de uitbetaling van de artiesten of de rekentool die ontwikkeld is door de fairPACCT ketentafel Popmusici. Vrijwilligers ontvangen een bijdrage voor hun reiskosten.

Mede door de goede vermogenspositie en de uitstekende liquiditeitspositie van de stichting is er voldoende vertrouwen in een gezonde bedrijfsvoering voor de toekomst, met voldoende continuïteit. Door onder andere de coronafinanciering heeft de stichting veel reserves kunnen opbouwen. Wel is het zorgelijk dat het filmpubliek in aantallen is gedaald en nog niet op het niveau van voor de coronaperiode lijkt te zijn teruggekeerd. De commissie beoordeelt de begroting voor de komende periode als realistisch en aansluitend bij de ambities van de organisatie. Door een combinatie van eigen inkomsten door kaartverkoop, horeca en verhuur en subsidies beschikt LantarenVenster over een solide financiële mix. LantarenVenster rekent op een stevige groei van de recettes en horeca-opbrengsten. Ook verwacht de stichting meer opbrengsten uit verhuur te kunnen realiseren. Het is de vraag of deze verwachtingen realistisch zijn gezien het dalende filmpubliek.

Hoewel de stichting verzoekt om een verhoging van de cultuurplansubsidie – om een verhoging voor een filmeducatieprogramma en de jazzprogrammering jong talent te financieren – dalen de totale subsidies in de begroting. Dit komt met name door het wegvallen van de coronasteun, waarmee de stichting de afgelopen jaren op de been is gehouden. Het verkrijgen van meer externe of sponsorgelden buiten de gevraagde subsidies zou volgens de commissie evenwel wenselijk zijn. De stichting lijkt kansen te laten liggen in de werving van bijdragen uit private middelen en sponsoring. Alles overziend is de kwaliteit van de financieringsmix goed en biedt deze voldoende continuïteit.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidiebedrag van € 1.818.000,-. Daarin is rekening gehouden met een tegemoetkoming in de kosten voor educatie.

PrintRoom

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 165.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“PrintRoom is een in Rotterdam gevestigd initiatief dat al ruim 20 jaar aandacht schenkt aan de hedendaagse experimentele strategieën van kunstenaars en ontwerpers die publishing (publiceren in brede zin en vorm) als artistiek medium hanteren. Dit doen wij via een uitgebreid programma aan tentoonstellingen, lezingen, boekpresentaties, performances en workshops. Ook maken en geven wij eigen publicaties uit en beheren een dynamische verzameling van kunstenaarsboeken. Daarnaast organiseren we een Publisher in Residence programma met gasten van over de hele wereld. Ons doel is om van PrintRoom een ruimte te maken waar kunstenaars, publiek en uitgevers samenkomen en elkaar versterken, een plek van verbinding.

De komende vier jaar gaan we een actieve, aanjagende rol in ons netwerk spelen op drie gebieden die samenhangen en elkaar versterken. Artist publishing als ecologie: volgens principes uit de permacultuur laten we ecologieën ontstaan van vruchtbare uitwisseling, zoals op onze Summit. Wij bieden alternatieve, gedemocratiseerde publicatieplatforms in een tijd van polariserende commerciële media - onder andere met onze eigen Leesmap. In Book Klup en Publishing Kitchen ontwikkelen we nieuwe vormen van verbinden via artist publishing. Voor The Living Archive werken we met een peergroup aan de dynamische ontsluiting van de geschiedenis van het veld en ontwikkelen we modellen voor de toekomst.

Toegankelijkheid staat blijvend centraal, zowel voor een divers publiek als voor kunstenaars zelf. Wij faciliteren toegang tot internationale verspreiding van hun werk. Om dit te verduurzamen, willen we aan de aan ons gerelateerde professionals ook meer zekerheid kunnen bieden. Zo ontwikkelt PrintRoom haar positie als dé Nederlandse hub in het lokale, nationale en internationale interactieve netwerk van artist publishing.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. PrintRoom heeft een langdurig historie op het gebied van artist publishing en beschikt over voldoende kennis en expertise op het gebied van het printen als kunstvorm en het organiseren van evenementen rondom dit thema. In de komende vier jaar wil de organisatie onderzoeken hoe door middel van experimentele vormen van archivering het erfgoed van artist publishing kan worden bewaard en overgedragen. Hoewel de commissie het archiveren van artist printwork een relevante uitbreiding van de activiteiten van de organisatie acht, vraagt het zich af of een dergelijke onderneming realistisch is gezien de beperkte capaciteit en digitale ervaring van PrintRoom.

Als gespecialiseerde hub voor artist publishing heeft PrintRoom een specifiek publiek. Het centrum bereikt kunstenaars en collectieven die zines of andere creatieve uitingen willen maken en niet-professionals die interesse hebben in verschillende printtechnieken. Door deelname aan een aantal toonaangevende beurzen heeft PrintRoom ook internationaal voldoende bereik onder de niche doelgroep van art publishing. Wel constateert de commissie dat PrintRoom in het publieksbereik ook het beursbezoek meerekent, wat een groter bereik suggereert dan werkelijk het geval is.

PrintRoom heeft een unieke identiteit en internationale reputatie binnen het niche veld van art publishing. De ideeën en concepten die PrintRoom rondom het genre heeft geformuleerd zijn eigen en authentiek.

Voor de komende jaren wil PrintRoom nieuwe, onconventionele, toegankelijke manieren van publiceren en distribueren voor artist publishing ontwikkelen, onder andere met behulp van de metafoor 'ecologie'. Los van de vraag of deze benadering uniek is, ontbreekt een heldere uitwerking van de genoemde concepten. De commissie had graag concrete voorbeelden gelezen met betrekking tot de intentie om van ecologie en permacultuur te leren hoe duurzame platforms kunnen worden ontwikkeld, zoals in de aanvraag staat beschreven.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Ondanks hun niche-karakter laat PrintRoom zien zich niet op een eiland te bevinden, maar deel uit te maken van een internationale beweging. Als printruimte werkt PrintRoom samen met diverse nationale en internationale kunstpartners en speelt op dat aspect een relevante rol in het veld van art publishing. Daarnaast worden samenwerkingen gezocht met grote initiatieven in de stad zoals Museumnacht en het IFFR. Haar maatschappelijke betrokkenheid profileert PrintRoom door het openstellen van een 'library' van protestbanners, maar ook door middel van haar Riso Werkplaats, die met behulp van een eenvoudige techniek een laagdrempelige manier biedt van publishing. Hoewel PrintRoom het potentieel van deze techniek herkent in het maken van verbinding met diverse sociale gemeenschappen, mist de commissie een stevig uitgewerkte visie op dit thema. De beschreven plannen voor buurtactiviteiten, zoals het project Publishing Kitchen, waarbij gezamenlijk een maaltijd wordt voorbereid en recepten worden uitgewisseld als basis voor uitwisseling en dialoog en het community printing concept voor Boek Klup, voelen wat oppervlakkig, weinig doordacht en niet in verhouding met de urgentie die de tekst van de aanvraag suggereert. Uit de aanvraag blijkt dat PrintRoom is begaan met het hoge percentage laaggeletterdheid in haar directie omgeving, maar een verduidelijking van de rol die zij hierin kan en vervullen ontbreekt. De commissie mist in deze ambities uitgewerkte strategieën en merkt daarbij op dat het taalgebruik van PrintRoom niet erg uitnodigend overkomt.

Printroom zoekt constant naar innovatie op het gebied van prints en geeft ook jonge kunstenaars ruimte voor experiment. 'Experimental publishers' staan bij Printroom

centraal. Dit beoordeelt de commissie niet als innovatief. Het zijn aandachtspunten die verwacht mogen worden binnen de artistiek-inhoudelijke missie en visie.

Uit de aanvraag blijkt dat PrintRoom oog heeft voor haar rol in een diverse wijk als Rotterdam-West en door onder andere co-creatie de verbinding wil aangaan met haar directe, vaak laaggeletterde omgeving. De plannen zijn alleen zo weinig concreet, dat de commissie twijfels heeft over de haalbaarheid ervan. Wel bereikt PrintRoom een redelijk jong publiek wat niet voor alle cultuurinstellingen vanzelfsprekend is. Op het gebied van personeel is de organisatie voldoende bezig met inclusiviteit en heeft een divers bestuur op het gebied van gender, leeftijd, geaardheid, achtergrond. Wel mist de commissie een duidelijke visie op de manier waarop inclusie geïntegreerd is in haar programma, partners en publiek. Op dit gebied constateert de commissie dat er weinig onderzoek wordt gedaan en geen nieuwe doelstellingen worden geformuleerd.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De commissie spreekt waardering uit voor het feit dat PrintRoom met zo'n kleine bezetting al tien jaar toonaangevend is op het gebied van artist publishing. Tegelijkertijd leidt de minimale omvang van de staf tot een risicovolle spreiding en verdeling van de werkzaamheden en verantwoordelijkheden. Met betrekking tot de Governance Code Cultuur constateert de commissie dat er sprake is van een bestuur dat in meerdere opzichten divers van samenstelling is. Wel ontbreekt er een externe vertrouwenspersoon en wordt zelfevaluatie van het bestuur niet expliciet benoemd. Hoewel de organisatie voor de komende periode extra middelen begroot om mensen in loondienst te nemen en zo de Fair Practice Code beter in praktijk te brengen, blijft fair pay vanwege de grote afhankelijkheid van zzp'ers een risico. Hoewel PrintRoom met betrekking tot schaalvergroting ambities formuleert met onder andere een nieuwe locatie en de wens om meer mensen in loondienst te nemen, mist de commissie een realistische tussenstap die een minder groot beslag legt op de begroting. Met betrekking tot de Governance Code Cultuur constateert de commissie dat er sprake is van een bestuur dat in meerdere opzichten divers van samenstelling is. Wel ontbreekt er een externe vertrouwenspersoon en wordt zelfevaluatie van het bestuur niet expliciet benoemd. Hoewel de organisatie voor de komende periode extra middelen begroot om mensen in loondienst te nemen en zo de Fair Practice Code beter in praktijk te brengen, blijft fair pay vanwege de grote afhankelijkheid van zzp'ers een risico.

Bij PrintRoom is sprake van een ongezonde financiële bedrijfsvoering. De commissie leest in de aanvraag een rommelige begroting, een zwakke financiële positie en wankelende financiële plannen. In 2022 was PrintRoom voor meer dan 80 procent afhankelijk van subsidie inkomsten, waarvan de helft vanuit Cultuurplan Rotterdam. Met een zeer laag eigen vermogen beschikt PrintRoom over weinig financiële buffers.

De meegeleverde begroting is geen toereikende vertaling van de plannen. Ondanks een daling van de activiteiten voor de periode 2025-2028 gaat PrintRoom uit van bijna een

verdubbeling van de lasten ten opzichte van 2022, van € 231.500,- naar € 430.500,-. De personeelslasten stijgen met € 141.700,- naar € 315.500,- door onder meer hogere uurtarieven, het in loondienst nemen van een zakelijk directeur en door de hoge accountantskosten. Om de stijging van lasten te kunnen betalen dienen de baten ook bijna te verdubbelen. PrintRoom rekent op een forse stijging van bijdragen uit private fondsen. Het subsidieaandeel zou moeten stijgen van € 189.600,- in 2022, naar € 344.700,- in de begrotingsperiode 2025-2028. De verdubbeling van de lasten staat niet in verhouding tot de daling van de activiteiten. De commissie acht deze koers erg risicovol.

PrintRoom beschikt over een financieringsmix waarin de risicospreiding licht verbetert ten opzichte van 2022, voornamelijk door een toename van eigen inkomsten en een procentuele afname van subsidies. De totale baten van PrintRoom bedroegen in 2022 volgens de jaarrekening € 225.100,-, waarvan 15,8 procent eigen inkomsten en 84,2 procent subsidies. Voor de periode 2025-2028 blijft PrintRoom nog steeds sterk afhankelijk van subsidies.

Roffa Mon Amour

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 69.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 150.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Roffa Mon Amour Filmfestival raakt mensen met film. In het bijzonder een nieuw en jong filmpubliek van 18 tot 38 jaar. Roffa Mon Amour is opgericht in 2013. Anno 2024 staat er een volwaardig twaalfdaags openlucht filmfestival in augustus. Het festival presenteert een rijk palet aan films die op dat moment nergens anders op het witte doek te zien zijn en divers zijn wat betreft land van herkomst, taal, genre, cultuur en onderwerp. Roffa Mon Amour wil nieuwe filmbezoekers stimuleren in hun filmsmaakontwikkeling en zorgen dat ze vaker arthouse films en wereldcinema gaan bezoeken. We werken vanuit drie programmalijnen. Met de New Makers Competitie vertonen we opvallende internationale eerste en tweede speelfilms, een jongerenjury bepaalt de winnaar. De Cinematic Favorites zijn oudere films die ondervertegenwoordigd zijn in het bekende filmcanon. Met de Cinema Concerts verbinden we film en lokaal muzikalent. We programmeren films van alle continenten. De helft van de films is gemaakt door een vrouwelijke, non-binaire of transgender regisseur. Ook bij de protagonisten van de door ons geselecteerde films zorgen we voor een evenwicht in representatie van mannelijke, vrouwelijke, trans en non-binaire personages. Daarbij representeren minstens 4 van de 12 films de LHBTQI+ community. Na elke film nodigen we bezoekers uit te reflecteren op hoe de film hen heeft geraakt. Met een gericht context- en randprogramma zorgen we voor verdieping, verbreding en verbinding, onderstrepen we maatschappelijke relevantie en vergroten we de impact van de getoonde films.

Jaarrond programmering

Met het tienjarige bestaan in 2022 hebben we Roffa Mon Amour + gelanceerd, een nieuwe activiteitenlijn om meer zichtbaar te zijn in de stad. Met de events bieden we het hele jaar door programma's aan om mensen te raken met film. We kunnen méér films laten zien op méér locaties, het aanbod diverser maken én films laten zien die relevant zijn voor een specifieke gebeurtenis of doelgroep. We sluiten aan bij belangrijke maatschappelijke en sociale momenta die ertoe doen, zoals Ketikoti, Rotterdam Pride en Internationale Vrouwendag. We werken inmiddels samen met zo'n 30 partners in de stad. Interconnectiviteit leidt tot kennisuitwisseling, wederzijdse inspiratie en, verbinding en vergroot het publieksbereik. Roffa Mon Amour werkt met een grote diversiteit aan partners voor het betrekken van verschillende publieksgroepen en het waarborgen van inclusiviteit en meerstemmigheid. We zijn actief op veel verschillende plekken in de stad, ook op plekken waar normaliter weinig cultuuraanbod is.

Industry programma

De komende jaren ontwikkelt Roffa Mon Amour een Industry programma tijdens het festival om van betekenis te kunnen zijn voor lokale makers met een brede relatie tot film. Roffa Mon

Amour biedt tijdens het festival unieke programmering voor de makers, waarbij we onze ervaring met gedurfde en speelse programma's inzetten en deelnemers nieuwe impulsen krijgen voor ontwikkeling binnen hun eigen filmpraktijk. De deelnemers verlaten het festival met onverwachte inzichten, creatieve energie en uitbreiding van hun netwerk. Met het Industry programma willen we de innovatieve denkkraft van de sector inzetten m.b.t. bepaalde behoeften uit de sector zélf, maar ook ter ondersteuning bij maatschappelijke en grootstedelijke vraagstukken."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Met elf edities en een gestage bezoekersgroei heeft RMA bewezen een serieus festival neer te kunnen zetten. Op een enthousiaste en gedreven wijze, die ook uit de aanvraag spreekt, slaagt RMA er telkens in een programma met artistiek waardevolle, aansprekende en actuele, urgente en geëngageerde films neer te zetten. Door hun films te vertonen op steeds unieke locaties in de stad weten zij een jong, nieuw, divers en voornamelijk Rotterdams publiek aan te spreken. Een aansprekend rand- en contextprogramma zorgt voor verdieping en vergroot de maatschappelijke relevantie en impact van de getoonde films.

Voor de komende periode heeft het festival de ambitie om een volwaardig industry programma te ontwikkelen in samenwerking met verschillende grassroots makers en collectieven zoals Cinema Collectiva. Dat initiatief is op zich sympathiek, maar de vraag is of RMA de kennis en kunde in huis heeft om een dergelijk programma te cureren en van toegevoegde waarde te zijn aan al bestaande initiatieven zoals Film Platform Rotterdam, Open doek en New producers Academy.

RMA weet een jong en divers publiek aan zich te binden en sluit met haar programmering, communicatie en locatiekeuze goed aan bij de belevingswereld van een jonge doelgroep. Door beginnende makers te betrekken bij de samenstelling van het programma slaagt het festival er niet alleen in om een filmaanbod te genereren dat relevant en representatief is voor de doelgroep, maar ook om een nieuwe generatie programmeurs op te leiden die het stokje in de toekomst kunnen overnemen. Als reizend zomerfestival kiest RMA steeds onverwachte, maar goed toegankelijke plekken waar doorgaans geen films worden vertoond en bereikt daarmee een nieuw publiek. Met haar consequente focus op de doelgroep 20-40 jaar weet RMA een sterk merk neer te zetten. Vraag is wel of deze doelgroep niet al voldoende bediend wordt in Rotterdam waar al een ruim aanbod aan cultuur voor een jong publiek aanwezig is.

RMA bevraagt met haar frisse uitstraling en laagdrempelige onconventionele programmering de onpersoonlijkheid en stijfheid van de grote filmfestivals. De commissie is wel van mening dat enige reflectie over hoe het festival zich verhoudt tot het bestaande festival- en filmaanbod in Rotterdam in de aanvraag ontbreekt, vooral ook omdat RMA er een zekere overlap mee vertoont.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Roffa's verbinding met de stad komt zowel tot uiting in haar programmering waarin zij grootstedelijke vraagstukken thematiseert, als in haar locatiekeuze en in de samenwerking met Rotterdamse partners. Door op plekken te programmeren in de stad waar doorgaans geen filmvertoningen zijn en weinig cultuurdeelname is, hoopt Roffa een nieuw publiek in aanraking te brengen met bijzondere films. Of dit daadwerkelijk leidt tot een meer divers publiek blijkt echter onvoldoende uit de aanvraag. Juist in verband met het programmeren in de wijk denkt de commissie dat het festival kansen onbenut laat om een lichtere doelgroep te bereiken.

Met het Wereldmuseum, Ketikoti 2023 en Rotterdam Pride werkt het festival samen in het kader van haar programmering en met onderwijsveld verbindt Roffa zich door een gevarieerd educatief aanbod, waarbij het opvalt dat zij in diverse segmenten van het onderwijs aanwezig is, bijvoorbeeld zowel op de Erasmus Universiteit als binnen het Zadkine waar mbo-onderwijs wordt gegeven.

RMA doet met haar prikkelende locatiekeuze en jaarronde programmering een de frisse wind waaien door het Rotterdamse filmlandschap en biedt vernieuwende filmervaringen in de vorm van filmvertoningen in combinatie met live dans- en muziek sessies. In de volgende edities zegt RMA nieuwe vertoningsvormen te willen verkennen in de vorm van exposities op het gebied van nieuwe media en digitale cultuur en een belangrijke speler te willen worden in het versterken van de Rotterdamse filmindustrie.

Zoals eerder genoemd betwijfelt de commissie of RMA daarvoor de aangewezen instelling is in het licht van haar beperkte ervaring op dat vlak en weinig onderscheidend vermogen ten opzichte van al bestaand industry-aanbod.

Programma, personeel, partners en publiek van RMA worden gekenmerkt door een inclusief karakter. Zo zegt RMA bij het samenstellen van het programma rekening te houden met de verhouding vrouwelijke, mannelijke, non-binaire en transgender regisseurs. Ook door steeds op verschillende plekken in de stad te programmeren en te zorgen voor inclusieve programmering – in combinatie met gasten met een cultureel diverse achtergrond – laat RMA zien dat diversiteit diep in haar DNA is verweven. Ook de samenwerking met verschillende onderwijsinstellingen in Rotterdam, zoals met Zadkine, is een manier waarop RMA een nieuwe diverse doelgroep voor het festival probeert te interesseren. De commissie herhaalt nog eens dat het reizende karakter van het festival meer potentie biedt om de doelgroep licht te bereiken dan nu het geval is.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. RMA heeft in haar tienjarig bestaan laten zien over een gedegen professionele organisatie te beschikken. Met steun van twee impulssubsidies is de afgelopen jaren serieus gewerkt aan professionalisering van de organisatie. Voor de komende periode wil het festival doorgroeien naar een

volwaardig instituut. De commissie mist echter nog een uitgesproken visie die deze wens tot schaalvergroting onderbouwt. De organisatie drijft voor haar dagelijks functioneren op zzp-ers en is zich bewust van haar kwetsbaarheid. Hoewel het festival aangeeft welke uitdagingen zij als kleine organisatie tegenkomt bij het toepassen van fair pay, heeft zij wel stappen gezet in de juiste richting. Zo neemt het festival voor haar salariëring de cao Poppodia en -Festivals als richtlijn en maakt zij gebruik van de rekentool van digiPACCT. De commissie is het met het festival eens dat een structurele subsidie kan helpen om de plannen op dit gebied waar te maken.

Het festival kent een gedegen bedrijfsvoering en laat zien dat het zonder structurele steun al mooie resultaten heeft kunnen boeken. De liquiditeitsratio is goed en de vooruitzichten op groeiende omzet zijn ook positief. Het festival heeft de afgelopen jaren eigen reservevermogen weten op te bouwen en steekt daarmee positief af ten opzichte van andere grote filmfestivals. De gepresenteerde meerjarenbegroting is een toereikende vertaling van de beschreven plannen uit het beleidsplan. Het festival vraagt een forse financiële impuls vanuit het Cultuurplan, die grotendeels zal worden ingezet voor de uitbreiding van het personeel. De commissie vraagt zich af het festival een dergelijke schaalvergroting aan kan en welke alternatieve financiering het festival in gedachten heeft als een verdubbeling van de subsidie niet wordt gehonoreerd.

De continuïteit en kwaliteit van de financieringsmix van RMA zijn in orde. Het festival rekent op een groei van de directe inkomsten van € 76.000,- in 2022 naar € 133.000,-. Deze stijging ligt in lijn met de geraamde hogere bezoekersaantallen (plus 59,4 procent). De lasten stijgen van € 142.000,- in 2022 naar € 326.000,- in de normbegroting 2025-2028. Het verschil van € 184.000,- wordt volgens RMA grotendeels overbrugd door een aanvraag voor een Cultuurplan subsidie van € 150.000,- en door een subsidie van het Fonds Cultuurparticipatie van € 15.000,-. RMA zegt verder inspanningen te verrichten om meer cofinanciering te vinden. Op het gebied van sponsorinkomsten uit eventuele barter deals zou het festival nog wel een slag kunnen maken.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

Rotterdam Arab Film Festival

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 111.500,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 125.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Rotterdam Arab Film Festival (RAFF) werd opgericht in 2001, toen Rotterdam de culturele hoofdstad van Europa was. Sindsdien is het festival een essentieel onderdeel van een multiculturele stad als Rotterdam. Een van de kernwaarden van het festival is de vrijheid van meningsuiting, waarbij een podium wordt geboden aan jonge filmmakers uit de Arabische wereld. Deze missie is van cruciaal belang in een tijd waarin filmvertoning in veel landen niet vanzelfsprekend is en sluit naadloos aan bij de kernwaarden van Rotterdam. RAFF's inzet voor diversiteit blijkt uit het programma, de organisatie en het publieksbereik; het festival bedient een groep die ondervertegenwoordigd is in de culturele sector.

De missie van RAFF is het slaan van bruggen en het presenteren van een breed beeld van de Arabische wereld via cinema. Het festival stimuleert begrip en kennis, en benut cultuur als instrument om een veelzijdig verhaal te vertellen.

De visie van RAFF is gebaseerd op de overtuiging dat cultuur en kunst emoties, confrontaties, drama, schoonheid en humor kunnen overbrengen. Film is een krachtig medium dat deze aspecten kan belichten. RAFF zet zich in voor maatschappelijke betrokkenheid en erkent de spanningen die voortkomen uit de analyse van de actualiteit.

De strategie van RAFF omvat een vijfdaags festival dat inmiddels een onmisbaar onderdeel van de Rotterdamse cultuuragenda is geworden. Het festival presenteert een veelzijdige selectie van hedendaagse Arabische cinema, variërend van populair drama en komedies tot vernieuwende en experimentele films.

Tijdens de pandemie lanceerde RAFF het online platform CMENA om films uit de MENA-regio aan te bieden, ondersteund door financiële steun van DigitALL en in samenwerking met Art-UP. In 2023 ondervond het festival hinder van een hittegolf en een aardbeving in Marokko, wat de kaartverkoop negatief beïnvloedde. Als antwoord hierop startte RAFF met 'Arabian Film Nights', maandelijkse filmvertoningen in diverse wijken van Rotterdam en andere steden.

Deze drie pijlers - het vijfdaagse festival, de maandelijkse 'Arabian Film Nights' en het online aanbod op CMENA.nl - vormen het RAFF. Ze complementeren en versterken elkaar, bieden onze bezoekers het hele jaar door toegang tot films en verhogen onze zichtbaarheid.

In lijn met de speerpunten van het Rotterdamse cultuurbeleid, streeft RAFF ernaar om inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit te bevorderen.

Het festival draagt bij aan de verbinding en verbroedering in de stad, maakt cultuur toegankelijk voor iedereen en stimuleert participatie in de lokale culturele infrastructuur.

RAFF is vastberaden om zich verder te ontwikkelen als platform voor artistieke expressie en culturele dialoog, zowel in Rotterdam als daarbuiten. Het meerjarenplan voor 2025-2028 richt zich op innovatie en inclusiviteit, om een nog groter en diverser publiek te bereiken, met behoud van de kernwaarden van vrijheid van expressie. RAFF geeft een stem aan Arabische filmmakers, wat bijdraagt aan een meer genuanceerde beeldvorming. In een tijd waarin mondiale verbindingen steeds belangrijker worden, versterkt RAFF niet alleen de culturele rijkdom van Rotterdam, maar speelt het ook een sleutelrol in het bevorderen van inclusiviteit, tolerantie en wederzijds respect. Daarmee vormt het festival een onmisbaar onderdeel van de culturele identiteit en sociale cohesie van Rotterdam.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Rotterdam Arab Film Festival (RAFF) heeft in haar twaalfjarig bestaan laten zien een inhoudelijk sterk filmfestival te kunnen neerzetten. Door haar uitstekende kennis van de Arabische wereld en uitgebreide netwerk weet het elke keer weer een spannend programma met urgente Arabische cinema samen te stellen. Het digitale streamingsplatform CMENA.nl dat tijdens de online corona-editie werd ontwikkeld kan een mooie toevoeging zijn om de impact van het festival laten groeien. Dat RAFF externe expertise betreft om het platform verder te ontwikkelen is slim. Tegelijkertijd constateert de commissie dat een continu en duurzaam platform om permanent aanwezige competenties vraagt om bij te blijven in dynamische markt van platforms.

Het Rotterdam Arab Film Festival kent een trouw publiek van geïnteresseerde en nieuwsgierige kijkers en professionals uit de Arabische gemeenschap in Rotterdam. Daarnaast weet het festival ook een publiek te bereiken dat doorgaans weinig cultuurdeelname kent. Het programmeren voor statushouders tijdens ‘Cinema aan boord’ is daar een bijzonder voorbeeld van. Zoals de aanvrager aangeeft is het publieksbereik vaak negatief afhankelijk van geopolitieke omstandigheden; de aardbeving in Marokko was daar een voorbeeld van. Tegelijkertijd laat het festival zien creatieve oplossingen te kunnen bedenken om een meer gestage publieksstroom te bewerkstelligen. Zo zijn de maandelijkse Arabian Film Nights een effectief middel gebleken om risico's te spreiden en meer zichtbaarheid voor het festival te creëren. De commissie denkt evenwel dat het festival op het gebied van marketing nog kansen onbenut laat om een groter publiek aan zich te binden.

Rotterdam Arab Film Festival is het enige festival dat op deze grote schaal en met deze unieke programmering aandacht geeft aan de Arabische cinema in Nederland en speelt daarmee een belangrijke rol in de gepolariseerde wereld van vandaag. RAFF is echter niet het enige festival dat urgente Arabische films programmeert en de commissie mist enige reflectie over hoe RAFF zich ten opzichte van dit aanbod verhoudt; waarin zit het

verschil met het aanbod van festivals als IFFR, IDFA, Movies that Matter, behalve in focus en kwantiteit? Waarin excelleert RAFF? De commissie nodigt het festival uit zich nog meer te profileren als specialist op het gebied van de Arabische cinema.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. RAFF is goed geworteld in de Rotterdamse gemeenschap en onderhoudt duurzame relaties met diverse partners op het gebied van film, literatuur en muziek. Voorbeelden zijn LantarenVenster, het Verhalenhuis, het Marmoucha Orchestra en het DoelenEnsemble. Met haar activiteiten in vluchtelingencentra onderstreept het festival overtuigend de maatschappelijke betrokkenheid, die zij ook in haar filmprogrammering uitstraalt. De samenwerking met Fenix, waarmee het festival in gesprek is over samenwerking op het gebied van filmprogrammering rondom het thema migratie, stemt de commissie verwachtingsvol.

Het Rotterdam Arab Film Festival zit duidelijk niet stil en ontwikkelt innovatieve spin-offs in de vorm van de Arabian Film Nights. Ook de programmering voor statushouders tijdens 'Cinema aan Boord' is een vernieuwend concept. Het festival koestert de ambitie om het eigen filmplatform CMENA.nl uit te bouwen, maar de commissie twijfelt of een dergelijk plan gezien de capaciteit van het festival realistisch is en leest daarvoor te weinig onderbouwing in de aanvraag.

De Code Diversiteit & Inclusie speelt in veel opzichten een overtuigende rol binnen de organisatie en programmering van Rotterdam Arab Film Festival. Anders dan vele andere festivals weet RAFF met haar inhoud en uitstraling de doelgroep met een migratieachtergrond een filmervaring te bieden waarbij het zich thuis voelt. Uit de aanvraag blijkt niet hoe de doelgroep 'licht' wordt bereikt en uitgewerkte plannen om een nog bredere publieksgroep te bereiken ontbreken.

Internationaal timmert het festival goed aan de weg: Het festival onderhoudt een uitgebreid internationaal netwerk van Arabische filmfestivals zoals met het Aswan International Women Film Festival in Egypte, Casablanca Arab Film Festival in Marokko, Saudi Film Festival in Saoedi-Arabië en Amman Film festival in Jordanië. Qua naamsbekendheid in de Arabische wereld staat RAFF in de Europese top naast het Zweedse Malmö Arab Film Festival en de Arabische media weten het festival goed te vinden.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. RAFF is een kleine instelling met veel vrijwilligers, die wordt gekenmerkt door een sterke organisatie met een stabiel bestuur. Er is voldoende oog voor de governance. Wat de Fair Practice Code betreft blijkt uit de aanvraag dat de aanvrager weliswaar belang hecht aan allerlei relevante aspecten van de code, zoals het belang van eerlijke beloning, transparantie en gelijke kansen, maar dat deze nog beperkt worden toegepast. Bovendien mist de commissie concrete uitwerking en

transparantie in het toepassen van de code. Doordat RAFF verzuimde om in het formulier bedrijfsvoering te specificeren voor hoeveel uren zzp'ers werden ingehuurd, kan niet worden beoordeeld of de beloning van de zzp'ers marktconform is en voldoet aan fair pay-vereisten. Bovendien doet het ontbreken van specifieke verbeterpunten, doelstellingen en een heldere aanpak twijfels rijzen over een succesvolle implementatie op de korte termijn.

Met betrekking tot de financiële bedrijfsvoering is er sprake van stabiliteit zowel aan de kant van de inkomsten als aan de uitgaven. Ten opzichte van 2021 stegen zowel de baten als de lasten van RAFF licht (plus 4 procent). De financiële positie van de stichting was eind 2022 goed. Ten opzichte van 2022 begroot RAFF een forse toename van de baten (plus 66 procent naar € 260.000,-). Uit de nadere toelichting van de stichting blijkt dat deze stijging in 2023 al in belangrijke mate werd gerealiseerd. Conform opgave van de stichting bedroegen de baten in dat jaar € 228.900,- (plus 44 procent). De lasten zijn redelijk goed onderbouwd en lijken realistisch te zijn ingeschat. De begroting is derhalve een reële vertaling van de plannen, met de kanttekening dat het, doordat RAFF het aantal inhuururen niet specificeerde, niet mogelijk is om te beoordelen of alle personeelslasten marktconform zijn en of de stichting voldoet aan de fair pay-vereisten.

In 2022 was de stichting voor een relatief groot percentage van de omzet afhankelijk van subsidie in het kader van het Cultuurplan. De financieringsmix is in 2023 aanzienlijk verbeterd en de stichting hoopt de mix in de komende jaren te verbeteren naar een maximale afhankelijkheid van zo'n 45 procent subsidie in het kader van het Cultuurplan. De directe inkomsten nemen toe en zijn beter gespreid. De bijdragen van meerdere private fondsen stijgen geleidelijk en de stichting hoopt op een bijdrage van het Nederlands Filmfonds. De stichting spant zich geloofwaardig in om cofinanciering te vinden, desalniettemin meent de commissie dat er nog kansen onbenut blijven in het kader van sponsoring door ondernemers met een migratieachtergrond en stimuleert het festival hierin avontuurlijker stappen te ondernemen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het subsidiebedrag te verhogen om het mogelijk te maken dat het festival bij kan dragen aan een breed aanbod voor de stad door gedurende het jaar rond - buiten het festival - projecten op te zetten.

Rotterdam Photo

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 130.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Rotterdam Photo is sinds 2016 een ‘container village’-evenement met randprogrammering; een meerdaagse fotomanifestatie in hergebruikte scheepscontainers, en aanverwante activiteiten ter bevordering van de positie van onafhankelijke fotografen/kunstenaars.

Het is onze missie om de positionering van nieuwe makers - ongeacht leeftijd of afkomst - te verbeteren door hen betaalbare expositieruimte aan te bieden, tegen lagere kosten in vergelijking met de traditionele kunst- en fotobeurzen. Met een Open Project Call roepen we op tot inzending en de kwaliteit beheren we met inzet van een expert commissie. De randprogrammering produceren we in eigen beheer.

Door fotografie als autonome discipline in de beeldende kunst laagdrempelig uit te dragen functioneren we als een voorportaal van de meer hoogdrempelige culturele instellingen. En met succes: Rotterdam Photo is er de afgelopen jaren in geslaagd om zowel light users, peer professionals, culturele veelvraters en praktisch iedereen met algemene interesse in fotografie te bereiken.

Rotterdam Photo begint in 2024 aan een nieuwe koers. Het hoofdprogramma verplaatst naar het Museumpark in mei. Daarnaast zetten we in op een jaarprogramma buiten de festivalperiode op verschillende locaties in de stad, waarvoor we verrassende (inter) nationale en lokale samenwerkingsverbanden initiëren. Dit zal het innovatieve karakter van Rotterdam Photo ten goede komen, maar zal ook leiden tot intensievere interconnectiviteit en kwalitatieve inclusie.

Ook vanaf 2025 blijft alle inspanning erop gericht om diverse perspectieven, achtergronden, identiteiten en ervaringen op een gelijkwaardige en respectvolle manier op te nemen in onze programmering. We promoten daarmee lokale én (inter)nationale talenten die de hybride kwaliteiten van fotografie op originele en innovatieve wijze toepassen in hun praktijk.

We willen het gehele kalenderjaar actief aanwezig zijn, centraal in de binnenstad en ook in de periferie (de wijken) waar we een ‘artist in residence’-programma starten met lokale fotografen. Daarmee dragen we actief bij aan het genereren van meerdere culturele hotspots in Rotterdam. Ook gaan we samenwerken met gastcuratoren, cultuurregisseurs, lokale onderwijsinstellingen en zetten we met de Willem de Kooning Academie en Belfast Photo een coachingsprogramma/uitwisseling op.

We gaan voor verbreding en verbinding. De jaarprogrammering is veelzijdig, de producties zijn op maat gemaakt en gericht op specifieke doelgroepen. Daarbij past de ambitie van een groter bereik, zowel fysiek als online. We zetten extra middelen in voor de promotie en marketing om de naamsbekendheid van Rotterdam Photo - ook buiten de stad - te vergroten. We gaan proactief sponsors benaderen in het bedrijfsleven, fondsen aanschrijven voor extra subsidiëring en nieuwe media partners aan ons binden.

De organisatie wordt uitgebreid met 2 fte's gericht op zakelijk management, artistieke ondersteuning, versterking van een (Inter)nationaal netwerk, educatietrajecten en lokale zichtbaarheid in de (sociaal-geografische) periferie van de stad. De organisatiestructuur garandeert een veilige werkomgeving: er wordt op bestuurlijk niveau toegezien op ons 'fair pay' beleid en het respecteren en actief controleren van handhaving van de codes."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Rotterdam Photo organiseert sinds 2016 een laagdrempelige fotomanifestatie in de buitenlucht waarbij fotografen hun werk tonen in zeecontainers omgeven door foodtrucks. Waar Rotterdam Photo voorheen samenviel met Art Rotterdam, heeft Rotterdam Photo nu de ambitie een zelfstandig festival te cureren, in combinatie met workshops, talks, een programma met muziek, installaties en een residency programma. Hoewel de commissie het vakmanschap van de stichting met betrekking tot het organiseren van een buitenfestival bewezen acht, mist zij focus in de overdaad aan voorgestelde activiteiten. Er ontbreekt volgens de commissie een artistieke visie waarmee Rotterdam Photo het festival wil vormgeven.

Rotterdam Photo zegt jaarlijks een overkoepelend thema te kiezen als inhoudelijke leidraad, maar nergens valt te lezen welk motief Rotterdam Photo komend jaar heeft gekozen om het festival mee samen te stellen. De commissie mist een sterk curatoriaal framework en vraagt zich af of het niet vooral commerciële overwegingen zijn die de selectie van de te exposeren werken bepalen.

Als openluchtfestival gesitueerd op laagdrempelige locaties beschikt Rotterdam Photo over een realistische strategie in het bereiken van een breed publiek. Door de relaties die Rotterdam Photo onderhoudt met toonaangevende fotografie organisaties en magazines bereikt het ook het beoogde professionele publiek. De keus om zich los te weken van Art Rotterdam acht de commissie echter een groot risico, omdat Rotterdam Photo op die manier de aansluiting met een groot publiek van potentiële kunstliefhebbers misloopt. Met betrekking tot haar relatie met makers zegt Rotterdam Photo als springplank te fungeren voor beginnend fotografietalent. De commissie vraagt zich echter af in hoeverre het betalende karakter van deelname aan het festival beschouwd kan worden als een wezenlijke bijdrage aan de talentontwikkeling van jonge fotografen.

Hoewel het concept van fotografie in zeecontainers op zich uniek is voor Rotterdam en

het beleven van kunst in de buitenlucht een meerwaarde kan zijn, mist de commissie in de aanvraag reflectie op haar profiel als festival. Niet duidelijk is hoe Rotterdam Photo zich verhoudt ten opzichte van andere toonaangevende fotofestivals en welk uniek verhaal wil zij vertellen. Het statement dat de aanvrager met het zeecontainer-concept zegt te willen maken tegen de geijkte 'white cube' van het museum vindt de commissie onvoldoende steekhoudend. Een zeecontainer is geen blanco canvas en ook hier dient het werk zich naar de vorm te voegen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Ondanks een indrukwekkende opsomming van samenwerkingen constateert de commissie dat Rotterdam Photo slechts met twee partners concrete plannen formuleert: de Willem De Kooning academie met wie de organisatie intensief samenwerkt op het gebied van educatie en Belfast Photo waarmee het een alliantie vormt in verband met uitwisseling en masterclasses. Rotterdam Photo schrijft partner te zijn van het Rotterdams Fotomuseum, maar nergens wordt toegelicht waaruit die partnerschap bestaat. Verder valt op dat Rotterdam Photo geen lid is van het Platform Fotografie Nederland, waarin alle Nederlandse fotografie-organisaties verenigd zijn. Op grond daarvan vraagt de commissie zich af of Rotterdam Photo voldoende aansluiting heeft bij het Nederlandse professionele veld van fotografie.

Met betrekking tot het verbinden met de stad is de commissie van mening dat een duidelijke visie en concrete plannen met betrekking tot deze ambitie ontbreken. Zo schrijft Rotterdam Photo oriënterende gesprekken met cultuurregisseurs te voeren om in de wijken meer draagvlak voor culturele participatie te creëren, maar het wordt niet duidelijk op welke manier Rotterdam Photo wil aanhaken op reeds bestaande initiatieven en hoe het daarbij denkt van toegevoegde waarde te zijn. In het vinden van connectie met andere domeinen in de stad kan Rotterdam Photo creatiever zijn en laat het mogelijkheden onbenut.

In de aanvraag leest de commissie onvoldoende ambitie om te vernieuwen en de reflectie om het anders te doen. Rotterdam Photo spreekt hier en daar van innovatie en mogelijke samenwerkingen met bedrijven die kunnen leiden tot innovatieve projecten, maar werkt deze in de aanvraag niet uit. De opvatting dat de vorm van Rotterdam Photo op zich al vernieuwend zou zijn en een statement tegen highbrow kunstbeleving vindt de commissie niet overtuigend.

De zichtbaarheid van de content op centrale plekken met veel aanloop zoals op de looplijn richting het Centraal Station garandeert op zich een relatief divers publiek. Ook door haar lage toegangsprijs is de openlucht fotomanifestatie toegankelijk voor de doelgroep licht. Het bereiken van die doelgroep vormt echter geen onderdeel van een bewuste strategie en het is de vraag of de 'lichte' voorbijganger echt geraakt wordt door de content of alleen 'en passant' een aantal foto's meekrijgt. In haar aanvraag beschrijft Rotterdam Photo de

intentie om in haar programma, in de samenwerking met vrijwilligers, partners en in haar communicatie inclusiviteit toe te passen. Hiermee onderschrijft zij in voldoende mate de code en het belang van diversiteit en inclusie. Ook op personeelsvlak laat de organisatie een bescheiden vorm van diversiteit zien, zoals de intentie om diversiteit in de werving en selectie te laten meespelen, maar concrete doelen met betrekking tot diversificatie van het personeel ontbreken.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Na een aantal turbulente jaren is Rotterdam Photo momenteel geloofwaardig ingericht met een bestuur dat los staat van het uitvoerende personeel. Wel vraagt de commissie zich af of de organisatie de personele capaciteit heeft om de beschreven plannen waar te maken. In het plan benoemt de aanvrager de te hoge werkdruk rond het festival, waaruit de commissie concludeert dat met de huidige bezetting van twee mensen het organiseren van evenementen het hele jaar door een te grote stap is.

Op het gebied van de Governance Code Cultuur constateert de commissie dat de organisatie nog weinig concrete stappen heeft gezet, maar wel voornemens is zaken te verbeteren op het gebied van bestuurlijke transparantie en een veilig werkklimaat. Zo wil het een zakelijk leider aanstellen, een onafhankelijke vertrouwenspersoon aanwijzen en een gedragscode ontwikkelen voor vrijwilligers en deelnemers van Rotterdam Photo. Met betrekking tot de fair pay leest de commissie in de aanvraag dat de organisatie zich inspant om een eerlijke en passende beloning te bewerkstelligen voor betrokkenen van Rotterdam Photo. Voor de betaling van kunstenaars zegt Rotterdam Photo de norm van het ministerie van OCW en het Mondriaan Fonds voor minimale vergoeding van artiesten te hanteren. Ook voor medewerkers zegt Rotterdam Photo marktconforme gages te bieden, maar de aanvrager levert geen concrete cijfers om die bewering te staven. Tegelijkertijd vraagt de commissie zich af hoe het commerciële ondernemerschap van Rotterdam Photo, dat exporuimte in de vorm van containers verhuurt aan fotografen, te verenigen valt met het volgen van de code.

In de afgelopen jaren heeft Rotterdam Photo bewezen een schaalbaar festival neer te kunnen zetten met weinig overhead. De aangeleverde financiële informatie uit de aanvraag geeft de commissie echter niet het vertrouwen dat Rotterdam Photo over voldoende solide financiële middelen beschikt om de gewenste uitbreiding van plannen te realiseren. Het eigen vermogen is bescheiden en Rotterdam Photo beschrijft onvoldoende hoe zij van plan zijn de aangekondigde ontkoppeling van Art Rotterdam in bezoekersaantallen te compenseren.

De organisatie schrijft kansen te zien dat de eigen inkomsten zullen stijgen, maar een overtuigende onderbouwing daarvan ontbreekt.

Rotterdam Photo zet zich in om een brede financiële mix te realiseren met geloofwaardige strategieën die passen bij hun veld en relevante fondsen. De inkomsten uit

containerverhuur, ticketverkoop en horeca dekken echter maar een deel van de activiteiten uit het meerjarenbeleidsplan. De inspanningen die Rotterdam Photo zegt te willen ondernemen ter vergroting van de publieksinkomsten, partnerships en sponsorbijdragen zijn onvoldoende uitgewerkt en te onzeker om te dienen als zelfstandige financiële basis voor de toekomst. De commissie zet daarnaast vraagtekens bij de verhuur van containers binnen een artistiek profiel. Deze commerciële insteek past wat haar betreft niet binnen het profiel van een gesubsidieerde instelling binnen het Cultuurplan.

Tangerine Tree

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 150.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Tangerine Tree is al tien jaar gespecialiseerd in het produceren van creatieve documentaires en aanverwante projecten, met oog voor het wereldtoneel, waarbij het auteurschap van de filmmakers hoog in het vaandel staat. We zijn een ambitieus productiehuis; we leggen de lat hoog en verwelkomen experiment en durf. We vinden het belangrijk om unieke films te produceren, met een bijzondere en diverse kijk op de wereld. Om dit te bewerkstelligen zijn we zeer betrokken bij onze makers en crew en gefocust op het bieden van een inhoudelijk klankbord en productionele ondersteuning. Dit heeft de afgelopen jaren geresulteerd in vele selecties op A-filmfestivals en diverse prijzen, o.a. twee Gouden Kalveren, twee IDFA Awards, tweemaal een Special Mention Berlinale, een Cinekid Award, een ECFA Award en onlangs een Prix Europa.

Tangerine Tree heeft sinds de oprichting een sterke positie verworven binnen de nationale en internationale documentaire sector. Door de jaren heen hebben we gemerkt dat voor beginnende getalenteerde makers de stap van een afstudeerfilm of een eerste autodidacte productie naar het professioneel realiseren van een filmproductie te groot is. Daarnaast blijkt uit het onderzoek ‘Verkenning van opties om de Rotterdamse film- en mediasector te stimuleren’ (door Andra Leurlijk in opdracht van Gemeente Rotterdam, 2020) dat door het ontbreken van een sterk en bloeiend productieklimaat het moeilijk is om talent aan de stad te binden. De stad heeft deze makers na afronding van hun opleiding in professioneel opzicht weinig te bieden. We willen ons de aankomende vier jaar inzetten om daar verandering in te brengen. Het is ons doel om Rotterdams filmtalent en de Rotterdamse filmsector te stimuleren door te investeren in talent.

We bieden per jaar tien filmmakers de mogelijkheid om onder professionele begeleiding hun ideeën voor een documentaire over een Rotterdams onderwerp uit te werken tot een filmplan. Tijdens de Rotterdamse Doc Academy leren ze onder andere de kern van hun verhaal te vinden en worden ze begeleid in hoe ze dit verhaal het beste kunnen vertellen met filmische middelen. De workshopdocenten, bestaande uit Rotterdamse professionals, sporen de deelnemers aan om hun stem als filmmaker verder te ontwikkelen. We organiseren daarbij ook tien masterclasses die vrij toegankelijk zijn voor studenten en geïnteresseerden. Aan het einde van het programma zal een onafhankelijke jury twee van de filmplannen selecteren voor een productiebudget waar de films mee gerealiseerd worden. Met distributie op maat zal de film vertoond worden aan het Rotterdamse publiek en worden uitgezonden door RTV-Rijnmond.

Tangerine Tree heeft de ambitie om in vier jaar tijd het Rotterdamse filmklimaat te verbeteren door vakkennis en ervaring te delen en zo het werkveld te professionaliseren. Tangerine

Tree wil met de Rotterdam Doc Academy als katalysator dienen voor creatief talent en dat handvatten en een netwerk bieden. Samenwerking tussen makers en organisaties uit Rotterdam stimuleren en een breed publiek bereiken met bijzondere verhalen uit eigen stad. In vier jaar zullen naast onze reguliere producties, acht lokale producties hun weg naar het publiek vinden.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Het Rotterdamse productiehuis Tangerine Tree heeft een bewezen vakmanschap op het gebied van het produceren van kwalitatief hoogwaardige documentaires. Voor de komende vier jaar koestert het productiehuis de ambitie om een filmopleiding op te zetten, waarin jaarlijks tien jonge Rotterdamse makers zich kunnen ontwikkelen van beginnend maker tot professional.

De commissie begrijpt en onderschrijft de gevoelde urgentie om het Rotterdamse filmklimaat te willen verbeteren door middel van de voorgestelde Rotterdamse Doc Academy en veronderstelt dat de directie over voldoende artistieke-inhoudelijke ervaring beschikt om een dergelijke workshop te kunnen organiseren. Naast het track-record van de twee producenten-directeuren, hebben zij aantoonbare ervaring met het begeleiden van (jonge) documentairemakers uit de regio en beschikken zij over het netwerk om de Rotterdamse Doc Academy inhoud en vorm te geven. Ook het beschreven curriculum van de workshop getuigt van voldoende kwaliteit en vakmanschap. De opzet van het trainingsprogramma is inhoudelijk sterk en de voorgestelde docenten zijn hoog aangeschreven vakmensen, al constateert de commissie dat de docenten veelal uit een kring rondom de producenten komen. De inhoud van training is weliswaar gedegen, maar tegelijkertijd vrij traditioneel van opzet. Er lijkt in de workshop geen plek te zijn voor meer experimentele en hybride vormen van documentaire, die bijvoorbeeld gebruik maken van fictie of animatie. Ook voor multidisciplinariteit in combinatie met bijvoorbeeld podcasts of sociale media is binnen het programma geen aandacht. Tenslotte vraagt de commissie zich af of Tangerine Tree in haar huidige personeelsbezetting voldoende tijd en ruimte heeft om de kwaliteit van de workshop te kunnen waarborgen en merkt op dat er in de aanvraag geen melding wordt gemaakt van extra in te zetten personeel.

Als filmproducent is Tangerine Tree in staat gebleken grote hoeveelheden kijkers te bereiken met de door haar ontwikkelde films. De commissie acht de kans groot dat de Rotterdam Doc Academy met haar open call de beoogde mix van 25-30 potentiële cursisten voor de workshop zal weten te bereiken. Het productiehuis beschikt over uitgebreide connecties met landelijke en regionale omroepen en lokale partners die daarvoor kunnen worden ingezet. Hoewel de commissie er zeker is van dat de uit workshop voortvloeiende producties het beoogde publiek zullen weten te vinden, vraagt zij zich af of de beperkte output van 1 à 2 films per jaar daadwerkelijk duurzaam bijdraagt aan een bloeiend Rotterdams filmklimaat zoals beoogd.

De Rotterdam Doc Academy sluit aan bij een behoefte in het Rotterdamse makersveld aan een traject waarin beginnende makers een brug kunnen slaan naar de beroepspraktijk, zoals uit verschillende rapporten is gebleken. In de aanvraag mist de commissie echter reflectie op al bestaande initiatieven op het gebied van talentontwikkeling, zoals die van het reguliere onderwijs - het Grafisch Lyceum en Willem de Kooning Academie - of de RTM pitch. Op welke manier de Rotterdam Doc Academy zich van dit onderwijsaanbod onderscheidt en hoe zij de daaruit verworven inzichten wil implementeren in haar programma, leest de commissie onvoldoende.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Behalve dat de Rotterdamse Doc Academy Rotterdamse filmmakers de mogelijkheid biedt een film te maken in en over Rotterdam leest de commissie onvoldoende uitgewerkte plannen om een verbinding aan te gaan met de stad. Tangerine Tree wil met haar Doc Academy Rotterdamse makers aan Rotterdam binden. Hoewel RTV Rijnmond heeft toegezegd de films te zullen uitzenden, kan dit volgens de commissie niet garanderen dat makers uit het programma zich duurzaam aan Rotterdam zullen verbinden. Tegelijkertijd is het bereik van het trainingsprogramma zelf betrekkelijk gering. Een tiental makers kan meedoen aan de workshop (naast andere bezoekers die bij de masterclasses welkom zijn) en twee van hen mogen uiteindelijk een film produceren. Daarmee veroorzaakt de Academy niet de door haar beoogde impuls, maar slechts een rimpeling in het Rotterdamse makerslandschap. Daarnaast constateert de commissie onvoldoende inspanning om zich met Rotterdamse instellingen te verbinden. Er wordt gesproken over samenwerken met TV Rijnmond, het Grafisch Lyceum en de inzet van Rotterdamse filmprofessionals, maar andere duurzame partnerschappen met initiatieven en festivals ontbreken. Tangerine Tree had in de aanvraag meer kunnen reflecteren op haar mogelijke inhoudelijke impact in de stad, op de manier waarop film kan bijdragen aan het maatschappelijk discours in de stad.

Uit de aanvraag blijkt ook onvoldoende in hoeverre de masterclasses van de Rotterdam Doc Academy leiden tot innovatie binnen de Rotterdamse filmsector. De commissie vraagt zich af waarom de documentairefilm in Rotterdam een extra impuls nodig heeft in vergelijking met andere filmgenres. Ook beoordeelt de commissie de artistieke inhoud van de Academy als weinig innovatief. In het onderwijsprogramma is nergens aandacht voor multidisciplinariteit, immersieve producties of hybride vormen van film.

De inspanningen van Tangerine Tree en de Rotterdamse Doc Academie om diversiteit en inclusie te bevorderen zijn op verschillende fronten in de activiteiten van de organisatie aanwezig, maar het effect daarvan is onvoldoende beschreven. Qua onderwerpkeuze en makers voldoet de organisatie aan de Code Diversiteit & Inclusie, maar haar eigen organisatie is te klein om de code te implementeren.

Met betrekking tot het inclusieve karakter van de voorgestelde Academy is het de verwachting dat de samenstelling van de deelnemersgroep aan het trainingsprogramma weliswaar divers is, maar zeer bescheiden van omvang. Inhoudelijk mist de commissie

reflectie op het onderwerp inclusie zoals dat binnen het documentaire genre op dit moment diepgravend bediscussieerd wordt. Dit getuigt volgens de commissie van weinig aansluiting met het huidige discours rondom dit thema in de documentaire-wereld.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. Uit de aanvraag blijkt dat Tangerine Tree weliswaar de Governance Code Cultuur en de Fair Practice Code onderschrijft, maar nog onvoldoende toepast in de eigen organisatie. Het is positief dat de aanvrager voornemens is om de situatie op de korte termijn, voor aanvang van de komende periode, te verbeteren. Zo wil zij voor de cultuurplanperiode een nieuw bestuur samenstellen, die niet uit naasten bestaat en cultureel divers is. Het grootste bezwaar met betrekking tot de organisatorische structuur zit hem in het ontbreken van een duidelijke demarcatielijn tussen de commerciële activiteiten van het productiehuis Tangerine Tree en de stichting die de Doc Academy organiseert. Zoals nu beschreven zitten de twee entiteiten te dicht op elkaar, waardoor belangenverstrengeling een reëel risico lijkt. Met betrekking tot de Fair Practice Code constateert de commissie dat Tangerine Tree een bewuste inspanning levert om deze na te leven door te streven naar een transparante bedrijfsvoering met open communicatie en in te zetten op een gezonde werkomgeving. Met betrekking tot eerlijke beloning is de commissie echter van mening dat het aan overtuigende argumentatie ontbreekt voor het niet hanteren van een cao of richtlijn voor een eerlijke vergoeding. Het in de aanvraag gehanteerde gebruik van het begrip ‘marktconform’ vindt de commissie te vaag.

Wat opvalt aan de aangeleverde financiële gegevens van Tangerine Tree is dat zij onvoldoende gespecificeerd zijn en veel onzorgvuldigheden bevatten, wat het maken van een heldere analyse bemoeilijkt. Ook wordt uit de aanvraag niet duidelijk of de boekhoudingen van de B.V. en de stichting strikt uit elkaar zijn gehouden. Voor zover een analyse mogelijk is blijkt uit de aangeleverde cijfers dat Tangerine Tree door de ‘project-basis’ inkomsten al jaren een kwetsbare bedrijfsvoering heeft en financieel gezien moeilijk het hoofd boven water kan houden. Tenslotte is de commissie van oordeel dat de meerjarenbegroting geen overtuigende vertaling van de plannen is. Veel financiële informatie wordt niet onderbouwd en het ontbreekt aan een vergelijkende meerjarenbegroting van Tangerine Tree B.V.

Tangerine Tree beschrijft in haar aanvraag het voornemen om actief te gaan werven voor particuliere investeerders, maar op welke manier dat gestalte gaat krijgen wordt verder niet uitgelegd. Zoals de situatie nu staat beschreven is de gemeente eigenlijk de enige financier van de Doc Academy Rotterdam en blijft de afhankelijkheid van subsidies ook in 2025-2028 onverminderd. In wezen is er geen sprake van een gezonde financieringsmix, aangezien de directe inkomsten minimaal zijn. In de aanvraag wordt de groeiende bijdrage van private fondsen meerdere malen als kans benoemd. Op welke wijze Tangerine Tree deze kansen gaat benutten en waarom zij deze mogelijkheden in 2022 kennelijk onvoldoende heeft aangegrepen, blijkt evenwel niet voldoende uit de aangeleverde financiële stukken.

V2_ Lab voor de Instabiele Media

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 325.000,- en € 130.000,- BKV-gelden
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 325.000,- en € 150.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Er bestaat in de samenleving een groeiende behoefte aan andere perspectieven op de rol van technologie en aan een meer complexe opvatting van de verwevenheid van technologische en maatschappelijke vooruitgang. Met de verbeeldingskracht van kunst en ontwerp kan de impact van technologische ontwikkelingen in een maatschappelijke context worden geduid en kunnen radicale alternatieven worden onderzocht. V2_ jaagt die verbeelding aan. Ons lab is dé plek waar kunstenaars en ontwerpers de ruimte en ondersteuning krijgen om de maatschappelijke effecten van technologische ontwikkelingen te onderzoeken, ontwikkelen en benutten.

V/2_ is een ontwikkelinstelling voor digitale cultuur met stevige regionale worteling en landelijke betekenis, die als hub de Rotterdamse culturele sector verbindt aan de internationale digitale cultuur en andere domeinen. We initiëren artistiek en ontwerponderzoek binnen de cross-over tussen kunst, technologie en samenleving, door het ontwikkelen van nieuw werk, talent en professionele praktijken, en van kunstvormen die de cultuursector vernieuwen. We denken autonoom, buiten de kaders van innovatieagenda's, en werken ingebed, vanuit de maatschappelijke complexiteit waarin technologische vernieuwing plaatsvindt. Die nadrukkelijk autonome positie is onderscheidend binnen de digitale cultuur, en de inbedding zorgt voor de ontwikkeling van meerstemmige en inclusieve perspectieven op onze artistiek-inhoudelijke onderzoeksthema's. Zo zorgen we voor artistieke kwaliteit en meer experimenteerruimte in de culturele sector. We zetten onze interdisciplinaire praktijk in voor een inclusieve sector en voor impact op andere sectoren, en ontwikkelen verbeeldingskracht voor een hoogtechnologische samenleving.

In de beleidsperiode 2025-2028 richten we deze verbeeldingskracht op een intersectionele benadering van technologische ontwikkeling en ligt de nadruk op onze ambities om de meerstemmigheid binnen het onderzoek en onze activiteiten te vergroten, de internationale positie te bestendigen, en de zichtbaarheid van onze ontwikkelfunctie te vergroten. Onze drie kernactiviteiten, productie, presentatie en publicatie, zijn respectievelijk gericht op de ontwikkeling van talent en professionele praktijken, de zichtbaarheid voor deze ontwikkelfunctie, en de verdieping van het beleidsthema. Daarbij betrekken we een omvangrijk netwerk van makers, denkers en andere partners, en vertalen de resultaten van onderzoek en ontwikkeling bij V2_ naar ons publiek, het onderwijs en andere maatschappelijke domeinen. In de komende periode besteden we daarbij meer specifieke aandacht aan publiek met een niet-professionele interesse in onze activiteiten, en doen we omvangrijke bijdragen aan de gemeentelijke uitgangspunten, rond innovatie, inclusiviteit en interconnectiviteit, en aan de BKV-doelen: ruimte bieden aan talent; de relatie tussen productie en presentatie verbeteren; de kracht en professionalisering van de sector versterken.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. V2_ Lab voor de Instabiele Media (hierna V2_) is sinds 1981 een pionier op het gebied van kunst en technologie en heeft binnen haar vakgebied een aanjagende functie. Met een enorme schat aan ervaring, kennis en kundigheid op het gebied van het produceren, presenteren en begeleiden van hun producties weet de organisatie al veertig jaar een programma neer te zetten dat op nationaal en internationaal niveau vooruitstrevend is. In haar aanvraag formuleert V2_ een heldere visie op hoe de organisatie zich in de komende jaren wil blijven ontwikkelen en voorloper blijft in ambitieuze internationale samenwerkingsverbanden.

Het beleidsthema Intersectional Technology, waarmee V2_ haar activiteiten in de komende periode inkadert beoordeelt de commissie als een vooruitstrevende, intelligente en urgente behandeling van de verstrengeling tussen kunst, samenleving en technologie. Daarmee vormt V2_ volgens de commissie een nationaal en internationaal agenda zettend ijkpunt binnen het veld van kunstplatforms die zich op technologie richt.

Zowel binnen Nederland als internationaal is V2_ een vooraanstaande instelling op het gebied van kunst en technologie en weet een groot en geëngageerd publiek te betrekken. V2_ bereikt enerzijds het veld van professionele makers, denkers, collega-instellingen, onderwijs en andere samenwerkingspartners en anderzijds de niet-professionele cultuurliefhebber, die op zoek is naar nieuwe ervaringen of V2_ bezoekt voor de ambiance. Naast directe fysieke bezoekers kent V2_ een groot online publieksbereik en weet het via haar publicaties die bij veel vooraanstaande onderwijsinstellingen op de leeslijst staan, ook op een indirecte manier een groot publiek te bereiken. V2_ gaat door de aard van haar agenda over doorgaans abstracte, 'high end' onderwerpen. De doelgroep licht is daarmee voor hen niet vanzelfsprekend, maar een reflectie daarop ontbreekt in het plan.

V2_ is een unieke levendige plek, die de Rotterdamse en Nederlandse culturele sector verbindt aan de internationale digitale cultuur. V2_ heeft voelhoorns in de voorhoede van de technologische ontwikkeling en levert een belangrijke bijdrage aan de vernieuwing van de cultuursector door vanuit autonoom denken, buiten de kaders van de innovatieagenda, nieuw werk, talent en professionele praktijken te ontwikkelen. V2_ is op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen op haar vakgebied en toont scherp in haar curatie door deze ontwikkelingen op een relevante en creatieve manier op te nemen in haar programma's, producties, en publicaties. Ondanks het snel ontwikkelende terrein van technologie (en kunst) is V2_ bijzonder scherp in het duiden van maatschappelijk urgente onderwerpen. Het feit dat onderwijsinstellingen haar publicaties serieus nemen en de frisheid waarmee het instituut een jonge doelgroep aanspreekt, onderstrepen hun eigenheid daarin. In de discussie rondom de rol van kunst in technologie en maatschappij heeft V2_ een voorbeeldfunctie.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. V2_ heeft een stevige regionale worteling en landelijke betekenis en verbindt als hub de Rotterdamse culturele sector aan de internationale digitale cultuur, maar ook aan andere kennis- en maatschappelijke domeinen zoals onderwijs en maatschappelijke partners. Door onderzoekconsortia te vormen met universiteiten, hogescholen, creatieve industrie en maatschappelijke partners en inzichten uit haar praktijk te vertalen naar bijvoorbeeld de Nationale Wetenschapsagenda, het Topsectorenbeleid en de adviezen van de Raad voor Cultuur pakt V2_ haar rol als richtinggevend topinstituut binnen het veld. Naast haar indrukwekkend institutionele netwerk in binnen- en buitenland, verbindt het instituut zich met de stad als ontmoetingsplek voor een groep van hoogopgeleide groep millennials, kunstenaars, programmeurs, gamers en liefhebbers van elektronische muziek die ondanks het in fysieke zin weinig open karakter van V2_ het centrum weten te vinden. Samen met kunstinstellingen in het Witte de Withkwartier verenigd in Kunstblock draagt V2_ bij aan een levendig en afwisselend kunstklimaat in de straat en de stad en bouwt zo aan duurzame relaties met de ondernemers, bezoekers en bewoners in de wijk. Daarnaast probeert V2_ de afgelopen jaren ook een sterkere verbinding met de stad te creëren door te programmeren op externe locaties zoals de bibliotheken en in te zetten op visueel aantrekkelijke en begrijpelijke informatie in het Nederlands.

Als toonaangevende instelling op de kruising van technologie en kunst is V2_ bij uitstek verbonden aan innovatie. Met haar producties, presentaties en publicaties vernieuwt zij de sector om de maatschappelijke impact van technologische - en daarmee samenhangende wetenschappelijke veranderingen - te kunnen duiden. Door inclusiviteit en interconnectiviteit centraal te stellen als voorwaarden voor innovatie, verdiept V2_ de rol van kunst binnen het wetenschappelijk georiënteerde debat over technologie en samenleving. Bij V2_ is innovatie vanwege de focus op technologische vernieuwing zowel onderdeel van de missie als onderwerp van kritische reflectie. Volgens V2_ is inclusiviteit onontbeerlijk om recht te doen aan de complexiteit van de samenleving waarin innovaties hun betekenis krijgen. Inclusiviteit is vervolgens weer gebaat bij interconnectiviteit met de bredere cultuursector, met andere kennisdomeinen, en met het internationale veld. De inzichten met betrekking tot innovatie die hieruit volgen, geven V2_ een voorbeeldrol die respect afdwingt zowel bij hoogwaardige academische instellingen als autoriteiten op het gebied van kunst en maatschappij.

Op een programmatisch niveau houdt V2_ zich overtuigend bezig met diversiteit en inclusie. Zo ontwikkelt zij activiteiten die specifiek gericht zijn op het zichtbaar maken van de culturele diversiteit binnen de cross-over van kunst en technologie, zoals het community-programma Crash Course Media Art & Technology dat zich richtte op de snijvlakken van mediakunst met kolonialisme, feminisme, LGBTQAI+ en lichamelijke beperkingen. Naast een programmatische reflectie op inclusiviteit, pleegt V2_ inspanningen ter diversificatie van het publiek, onder meer door te programmeren op toegankelijke locaties, maar ook door haar eigen fysieke uitstraling opener te maken en de

gevel aan te pakken. Op het gebied van personeel onderneemt de organisatie eveneens concrete stappen om de diversiteit te vergroten. De organisatie voert een inclusief HR-beleid en heeft met behulp van een organisatieadviseur een visie rondom diversiteit en inclusie ontwikkeld. Als resultaat daarvan wordt jaarlijks een scan uitgevoerd, waarmee de organisatie aangeeft dat deze het belang, de meerwaarde en noodzakelijkheid van diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid erkent, maar nog niet volledig geïntegreerd heeft.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zeer goed. V2_ beschikt over een stabiele organisatie met een solide team met jarenlange ervaring waarin de diverse expertises van het instituut goed vertegenwoordigd zijn. Door de uitgebreide beschrijving van het beleidsprogramma met concrete voorbeelden toont de organisatie op overtuigende manier haar intentie om de codes te onderschrijven en heeft zij concrete aandacht voor mogelijke verbeterpunten. De bedrijfsvoering is professioneel en transparant en er is sprake van een externe vertrouwenspersoon. Er worden maatregelen getroffen ten aanzien van belangenverstrengeling, interne controle, zelfevaluatie, verdeling taken en rollen en met haar interne gedragscode loopt V2 op het gebied van governance voor op andere Rotterdamse cultuurinstellingen. Met betrekking tot fair practice geeft V2_ een goede indruk van de naleving van de code. Er wordt meegedacht met makers over hun vergoeding, zodat zij ook in de keten goed beloond worden, vrijwilligers krijgen een maximale vergoeding per uur en er zijn jaarlijkse functioneringsgesprekken.

V2_ is een gezonde organisatie met een stabiele en flexibele financiële basis. Tegen de eigen verwachting in sloot V2_ 2022 af met een positief resultaat. Zij beschikt over voldoende vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Dankzij de focus op fysiek programma en fysieke ontmoeting bezochten uiteindelijk viermaal zoveel bezoekers dan beoogd de publieksactiviteiten. Met betrekking tot de komende periode geeft V2_ een heldere toelichting op de begroting, die een overtuigende vertaling is van de plannen voor 2025-2028. V2_ presenteert een meerjarenplan met duidelijke inhoudelijke ambities. Hierbij wordt geen groei in aantallen presentaties beoogd, maar wel een groei in publieksaantallen, ook online en vanuit (internationale) samenwerkingsverbanden. V2_ toont zich hiermee een stabiele organisatie, waarin de lasten goed afgestemd zijn op de baten.

De financiële mix van V2_ bestaat uit een combinatie van eigen inkomsten, subsidies, sponsoring, verhuur en donaties vanuit private fondsen. Voor de komende periode begroot de organisatie een stijgend aandeel eigen inkomsten en een dalende subsidieafhankelijkheid. De kansen wat betreft de beoogde uitbreiding van de eigen inkomsten lijken realistisch. Wat betreft de subsidies beoogt V2_ een evenredige verdeling van de bijdrage vanuit het Rijk, de gemeente Rotterdam (inclusief BKV gelden) en een deel aan structurele Europese subsidie en zorgt daarmee voor risicospreiding in de financieringsmix. Het binnenhalen van Europese subsidies vindt de commissie prijzenswaardig en verdient volgens haar navolging door andere Rotterdamse cultuurinstellingen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het aangevraagde bedrag à € 325.000,- en voor de BKV-gelden het niveau 2024.

4.5 Letteren en Debat

Het publiek dat in Rotterdam wil genieten van literatuur of debat hoeft niet lang te zoeken. Er zijn meerdere, veelal kleinschalige podia in de stad, met name op het gebied van spoken word; de Maasstad is naast poëzie ook de spoken word-hoofdstad van Nederland geworden. Er vinden maatschappelijke discussies plaats, zowel over typische Rotterdamse onderwerpen als over verder reikende, algemene thema's. En er zijn unieke festivals met meer dan een landelijke uitstraling voor poëzie (Poetry International) en 'visual storytelling' (Cross Comix). Activiteiten worden vaak redelijk goed bezocht.

Opvallend is de aandacht voor de doelgroep 'licht' in de nieuwe cultuurplanperiode. Veel instellingen hebben of ontwikkelen beleid om deze groep Rotterdammers erbij te betrekken, al zijn lang niet alle plannen zo gedetailleerd uitgewerkt dat het meer dan intenties te noemen zijn. In het verlengde daarvan zijn aanvragers ook van plan om hun activiteiten op meer plekken buiten het centrum te organiseren. Wel betekent dat vaak niet meer dan programmering op een andere locatie. Er is weinig nagedacht over de relatie tussen een activiteit en de kenmerken van de bewoners in een bepaalde wijk.

De focus van het beleid van de literaire instellingen ligt vooral op makers, meer dan op publiek. En dan gaat het vooral over talentontwikkeling. Er zit al een cursuscentrum in het Cultuurplan (The Writer's Guide (to the Galaxy)), gericht op een specifieke doelgroep. Maar ook andere aanvragers hebben plannen uitgewerkt voor schrijverskampen, uitbreiding van het aantal open podia of uitgaven van debuten. Goed nieuws voor Rotterdamse talenten die zich willen ontwikkelen én presenteren als schrijver. Maar de aandacht om meer mensen met literatuur in aanraking te brengen is er helaas niet in gelijke mate, al geldt dat nadrukkelijk niet voor debatorganisaties.

Mogelijk is bovenstaande ontwikkeling een verklaring voor een lacune in het Rotterdamse literaire aanbod: de presentatie van landelijk bekende schrijvers, die voor makers een voorbeeldfunctie kunnen hebben en in staat zijn een breed (zij het minder 'licht') publiek aan te spreken. Dit geldt primair voor prozaschrijvers, omdat Poetry International voldoende gerenommeerde dichters naar de stad haalt. Nu het onduidelijk is of Woordnacht festival nog een nieuwe editie beleeft, organiseert alleen Frontaal avonden met deze categorie schrijvers. Naast bijvoorbeeld actieve boekhandels als Donner en Van Gennep, die per definitie een andere, want commerciële doelstelling hebben. Het is in dit verband veelzeggend dat zelfs de namen van Rotterdamse auteurs met een landelijke reputatie nauwelijks in de plannen worden genoemd. Of die van het – al jaren bescheiden aantal – kleine literaire uitgeverijen van de stad.

Ook internationale schrijvers komen weinig naar de stad. Rotterdam mistte al een aansprekend literair festival of podium waar prozaschrijvers uit binnen- en buitenland elkaar en hun publiek ontmoeten – zoals de andere drie grote steden die wel huisvesten. Maar nu kiest ook Rotown Magic, dat altijd topauteurs van heinde en verre uitnodigde,

ervoor om eerder auteurs te programmeren die een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat. Voor de stad leidt die beweging tot een artistieke verarming.

Organisatorisch neemt de samenwerking toe. Verschillende instellingen, waarvan een groot aantal – maar niet allemaal – een aanvraag voor subsidie in het Cultuurplan hebben ingediend, werken samen binnen De Woordalliantie. Die ontwikkeling is toe te juichen. Vooral als in de toekomst mocht blijken dat de organisaties hun activiteiten zo op elkaar hebben afgestemd dat die elkaar goed aanvullen en er een overkoepelend aanbod aan letteren- en debatprogramma's komt waar iedereen iets van zijn of haar gading kan vinden.

Op dit moment is er nog onvoldoende sprake van afstemming, getuige de elkaar deels overlappende plannen voor talentontwikkeling en debat. Zeker als het gaat om open podia is het niet duidelijk hoe ze zich van elkaar onderscheiden. Dat daar vaak dezelfde mensen voor en achter de schermen opduiken, versterkt dat beeld. Het zou op termijn kunnen leiden tot een zekere oververzadiging bij bezoekers, als dat niet al het geval is. Terwijl de Rotterdamse letterenorganisaties, hoezeer hun inspanningen voor nieuwe makers ook te prijzen zijn, het in de eerste plaats voor het publiek zouden moeten doen.

Binnen het disciplinecluster Letteren en Debat adviseert de commissie over:

- Afrikaanderwijk Coöperatie
- Arminius
- Cross Comix
- Frontaal
- Poetry International
- Rotown Magic
- Spraakuhloos
- The Writer's Guide (to the Galaxy)
- Uitgeverij Wilde Haren

Afrikaanderwijk Coöperatie

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 175.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 225.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het cultuurprogramma in het Gemaal op Zuid is een diverse, lokaal ingebedde serie programma’s ontwikkeld door de Afrikaanderwijk Coöperatie. Met, voor en vanuit de wijk. Het Gemaal, als podium voor kunst & cultuur en debat, biedt een programma met een laagdrempelige betrokkenheid én ruimte voor kritische meerstemmigheid. Ontmoeting, productie en presentatie staan centraal. De combinatie van functies en activiteiten maakt het tot een uniek podium waar veel samenkomt.

De coöperatie onderzoekt en test nieuwe manieren van samenleven, samenwerken en collectief zorg dragen in de praktijk. Van catering tot consultancy, van schoonmaak tot cultuur; het verkent innovatieve manieren van organiseren op basis van gedeelde verantwoordelijkheid en eigenaarschap in verschillende domeinen. De coöperatie is sterk geworteld in de samenleving en neemt deel aan maatschappelijke debatten rondom arbeidsmarkten, duurzame stedelijke ontwikkeling en nieuwe manieren van leren en werken. Met elkaar probeert de diverse groep leden een meer inclusief beeld van de toekomst te scheppen. Het cultuurprogramma creëert contexten waar nieuwe verbeeldingen ontstaan.

De coöperatie is koploper van een inclusieve aanpak waarbij kunst de motor vormt voor sociale en economische veranderingen. Het onderstreept met de activiteiten de meerwaarde van een doelbewust lokale aanpak. Inclusie, innovatie en interconnectiviteit zijn sinds 2013 onderdeel van haar fundament.

Activiteiten komen direct voort uit vragen uit de wijk, gesignaleerde kansen of lokale kwaliteiten. De definitie van lokaliteit die de coöperatie hanteert, gaat over de lokale en emotionele conditie waar wat er internationaal speelt belichaamd wordt door gebiedsspecifieke kenmerken. Dit betekent dat in het programma verbinding is op thema’s zoals gentrificatie, klimaatonzekerheid, niet-institutionele kennis, bestaanszekerheid, ruimtelijke ongelijkheid en ‘ongedeelde geschiedenissen’ die zowel in Rotterdam-Zuid als elders in de wereld spelen.

Een groep (lokale) programmeurs zorgt voor een divers en actueel cultuurprogramma met exposities, performances en publieke gesprekken in het Gemaal, de Groene Tuin en het Grondstoffenstation. Dit zijn vanzelfsprekende plekken voor de cultuurprogramma-dragers: Zuid Spreekt, Social Harbor & Wider Perspectives.

Zuid Spreekt: voert het gesprek over de stad, ontmoeting en debat staan centraal. Kunstenaars, buurtbewoners en andere experts (lokaal-internationaal) spreken over thema’s

als veranderingen op Zuid, waarde(n) en identiteit.

Social Harbor: waar wordt nagedacht over zorgdragen in een veranderende wereld. Over het openen van nieuwe ruimtes voor collectiviteit en solidariteit. Rotterdam als havenstad; een veilige haven, een thuishaven, een plek van aankomst en vertrek, waar het sociale gewaarborgd wordt.

Wider Perspectives: De Gemaalmuur als canvas voor kritische perspectieven, gebonden aan lokale context, historie en verhalen. Deze serie tentoonstellingen bevraagt dominante denkkaders. Het geeft ruimte aan culturele uitingen vanuit (diaspora)gemeenschappen. Het publieksprogramma faciliteert transnationale kennisuitwisseling.

Onze programma's zijn gratis, hierdoor is de drempel om binnen te lopen laag. Afgelopen jaren groeide het netwerk van de coöperatie met cultuurprogrammeurs en betrokkenen en werd zichtbaar meer benaderd en bezocht door bewoners en makers. De focus ligt de komende jaren niet op verbreding maar verdieping van haar reeds diverse publieksprofielen. De programmeurs ontwikkelen hun programma door, aangevuld met nieuwkomers. Het ervaren (cultuur)team maakt dat het Gemaal een levendige plek is, waardoor de culturele programmering, het gesprek over de toekomst van de stad wordt gevoerd."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Het vakmanschap van Afrikaanderwijk Coöperatie laat zich lastig beoordelen. Het cultuurprogramma, zo schrijft de aanvrager, is een serie activiteiten ontwikkeld door de coöperatie met, voor en vanuit de wijk. Ook staat in het meerjarenbeleidsplan dat de multifunctionele locatie naast en op de Afrikaandermarkt 'logische plekken [zijn] geworden voor programmeurs en makers om een bijzondere activiteit te ontwikkelen binnen het cultuurprogramma'. Maar wat is precies de artistiek-inhoudelijke visie achter het cultuurprogramma? En hoe vertaalt zich die in een eigen beleid? Omdat dat uit de aanvraag onvoldoende duidelijk wordt, wekt het de indruk dat de kwaliteit van de organisatie primair ligt in het verbinden, coördineren en ondersteunen van andere partijen die relatief veel ruimte krijgen om hun eigen programma te ontwikkelen.

Iets vergelijkbaars geldt voor de zeggingskracht. Het is, door de coöperatieve organisatievorm, de vele samenwerkingen en de laagdrempeligheid van Het Gemaal op Zuid, aan te nemen dat de Afrikaanderwijk Coöperatie een directe relatie heeft met de bewoners in de buurt. Zo bekeken kan het haast niet anders of de zeggingskracht is groot: makers en publiek weten de instelling te vinden. Maar welk publiek trekt welk programma precies? Wat is de relatie van de programmering met de – veranderende – samenstelling van de wijk? Wat is de verhouding tussen bezoekers uit de wijk en uit de rest van de stad? En hoe bepalen de antwoorden op deze vragen de beleidskeuzes? De aanvraag geeft daar geen inzicht in.

De oorspronkelijkheid is goed. Hoewel het, ondanks de presentatie van enkele voorbeelden in het meerjarenbeleidsplan, niet geheel duidelijk wordt wat Afrikaanderwijk Coöperatie

in de periode 2021-2024 heeft gedaan, geeft de aanvraag een uitgebreide toelichting op een reeks beoogde programma's aan de hand van drie duidelijk van elkaar onderscheiden programmalijnen, die gezamenlijk een beeld geven van een brede, originele – en vaak ook intellectuele – programmering. Daarnaast staat de locatie door alle mogelijkheden die het geeft, ook buiten de culturele programmering om (zoals de Groene Tuin en het Grondstoffenstation), al bijna vanzelf garant voor in Rotterdam unieke activiteiten.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De interconnectiviteit van de Afrikaanderwijk Coöperatie vloeit rechtstreeks voort uit de eigen organisatie. Ieder lid van de coöperatie brengt iets in waar andere leden van profiteren – al is niet duidelijk hoe de inbreng van ieder lid bijdraagt aan de artistiek-inhoudelijke doelstellingen. Maar de aanvrager stelt de deuren nadrukkelijk open voor een heel scala aan partners van buiten de coöperatie, die in de gelegenheid worden gesteld eigen programma's te maken: van kunstenaarscollectieven en muzikanten tot tuiniers. Dat blijkt duidelijk uit de programmering voor de jaren 2025-2028. Ook de rol die Afrikaanderwijk Coöperatie speelt in het project Cultuur&Campus Putselaan toont aan dat anderen hen weten te vinden. De aanvrager stelt zich wel wat passief op: anderen benaderen hen. De organisatie beoordeelt weliswaar goed of partners van buiten de coöperatie programma's bieden die een aanvulling zijn op het eigen aanbod of nieuw publiek kunnen trekken, maar het gaat niet vanuit eigen doelstellingen op zoek naar partners die hen kunnen helpen die te bereiken.

De innovatie van de Afrikaanderwijk Coöperatie zit hem vooral in de organisatievorm, zoals het ook zelf schrijft: de coöperatie als basis waarin nieuwe programma's of nieuwe vormen voor programma's kunnen ontstaan. Wel ontbreekt een visie op de manier waarop innovaties kunnen worden gestimuleerd. De aanvrager lijkt de mogelijkheden eerder klein te houden door te wijzen op de eigen locatie als plek waar je lokale en internationale kunstmakers kunt aantreffen, waar je nieuw talent kunt spotten tussen ervaren kunstenaars. Dat is juist geen innovatie, dat is het uitoefenen van je kerntaken als culturele organisatie.

Net als interconnectiviteit zit inclusiviteit in het DNA van de organisatie. Vanuit de bottom-up aanpak worden diversiteit en inclusie bevorderd in alle p's van de code: programma, publiek, personeel en partners. Inclusiviteit wordt niet eng geïnterpreteerd, er is in de beoogde programmering net zo goed aandacht voor mentale gezondheid als voor de LHBTIQ+-gemeenschap. En alle doelgroepen – de lichte, medium en intensieve cultuurliefhebbers – worden bediend. Daar staat tegenover dat de Afrikaanderwijk Coöperatie geen blijk geeft op feiten gebaseerde kennis te hebben van het eigen publiek. De gepresenteerde bezoekercijfers zijn onvoldoende gespecificeerd, waarbij evenmin duidelijk is welk programma aansluit bij, bijvoorbeeld, welk type bezoeker volgens het Culturele Doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals. Er wordt alleen in te algemene zin gesteld dat alle bezoekers bij elkaar grotendeels 'nieuwsgierige toekomstgrijpers' en

vragen, waar de coöperatie op wil inzetten, levert een te onzekere inkomstenstroom op. Ook zijn in het verleden inkomsten uit horeca behaald. De aanvrager licht niet toe waarom die inkomsten niet in de begroting zijn opgenomen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een bedrag van € 175.000,- toe te kennen omdat zij het subsidieaandeel anders te hoog acht. De commissie verwacht meer inzet op eigen inkomsten. Ook wordt een verbetering verwacht in het transparant maken van de bedrijfsvoering.

Arminius

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 196.400,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 296.400,-

Samenvatting van de aanvraag

“Arminius wil hét Nationale Debatpodium van Nederland worden. Met ondersteuning vanuit gemeente Rotterdam en het Rijk, middels een plek in de landelijke Basisinfrastructuur (BIS), kan Arminius deze ambitie realiseren.

Rotterdam is de plek voor het Nationale Debatpodium: het is de ‘proeftuin’ van Nederland, waar maatschappelijke ontwikkelingen zich vaak als eerste manifesteren en vervolgens uitwaaien over het land. De stad is hyperdivers, met meer dan 170 nationaliteiten, en kenmerkt zich door grote sociale en economische tegenstellingen.

Als middelpunt van de Rotterdamse proeftuin, verkent Arminius antwoorden op actuele vraagstukken. Van de groeiende sociale ongelijkheid en de migratie crisis, tot de littekens van het slavernijverleden en de vraag of effectief altruïsme echt werkt.

Een gezonde democratie heeft een sterk publiek debat nodig; het werkt als tegenmacht van politiek en autoriteiten. En publiek debat heeft een fysieke ruimte nodig. Een plek waar mensen hun meningsverschillen kunnen onderzoeken, een plek voor een vrije uitwisseling van ideeën en een plek die helpt de echokamers waarin mensen vaak vastzitten te doorbreken. Arminius is die plek. Arminius fungeert als een ruimte voor reflectie en verbinding, waar diverse evenementen plaatsvinden, van debatten en filosofische avonden tot muziekconcerten en literaire bijeenkomsten.

Inclusiviteit en toegankelijkheid staan centraal in de missie en visie van Arminius, want het publieke debat is alleen van waarde als iedereen eraan kan meedoen. Dit komt terug in de samenstelling van de organisatie en in de samenwerkingen met verschillende partners, van belangenverenigingen tot universiteiten. Arminius wil zo toegankelijk mogelijk zijn en is een van de mede-initiatiefnemers van Ticketbank, een platform dat gratis kaarten aanbiedt aan mensen die zich geen ticket kunnen veroorloven.

In de periode 2025-2028 wil Arminius haar debatprogramma’s voortzetten en meer aandacht besteden aan digitale cultuur en meer ruimte geven aan internationale perspectieven, schrijvers en kunstenaars. Arminius innoveert door te experimenteren met verschillende debatvormen, zoals hybride projecten die zich ergens tussen debat en theater bewegen.

Als Nationaal Debatpodium wil Arminius een landelijk netwerk opzetten tussen verschillende debatpodia, met speciale aandacht voor provincies buiten de Randstad. Het doel is een gevarieerd programma, van Debatdates tot debatten over onderwerpen waar in de stad

heel anders over wordt gedacht dan op het platteland. Arminius wil ook internationaal samenwerken met het Europese netwerk Time to Talk. Het doel is om perspectieven te delen en nieuwe inzichten te verwerven door internationale debatten en samenwerking.

Om de impact te vergroten, zet Arminius ook in op het versterken van eigen (sociale) media, waaronder Arminius TV en podcasts. Arminius wil de productie van content die verschillende doelgroepen aanspreekt professionaliseren. Daarnaast wordt ingezet op het uitbouwen van partnerschappen met lokale en (inter)nationale media.

Tot slot wil Arminius haar functie als Muziekpodium versterken, door meer concerten te organiseren in samenwerking met lokale partners.

Een investering in geluidsapparatuur zal helpen om de kosten te drukken en meer ruimte te bieden aan bijzondere muziekvoorstellingen, waardoor Arminius een nog centralere plek wordt in het culturele leven van Rotterdam.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Het vakmanschap van Arminius is goed. Het debatpodium heeft de kennis en vaardigheden in huis om een actueel en relevant programma neer te zetten. Dat bewijzen alleen al de twee avonden die het zo kort na de verkiezingsuitslag in november organiseerde. Dat vereist flexibiliteit en daadkracht. Wel roept het activiteitenoverzicht over 2022 de vraag op wat de rol van het debatpodium is in ieder afzonderlijk programma. In dat jaar organiseerde het 57 avonden, maar daarin tellen ook concerten mee van S10 en Douwe Bob die door andere instellingen zijn georganiseerd, en verschillende avonden van Rotown Magic. Het is onduidelijk of de inbreng van Arminius daarin meer is geweest dan het beschikbaar stellen van de locatie en mogelijk het verzorgen van een deel van de communicatie. In dat licht is de ambitie om hét debatpodium van Nederland te worden te hoog gegrepen, temeer omdat het streven eerder wordt gedreven door de gedachte dat een stad als Rotterdam, als ‘proeftuin van Nederland’, zo’n podium verdient dan door eigen artistiek-inhoudelijke keuzes om het tot het primaire podium van het land te maken.

Het is ook de vraag hoe groot de zeggingskracht van Arminius precies is. Ten eerste komt een deel van de bezoekers voor programma’s die ze niet associëren met het debatpodium zelf. Ze komen voor een programma dat toevallig in de Remonstrantse kerk plaats vindt en niet in een andere zaal in het centrum van Rotterdam. Het idee dat een concert deze bezoekers leidt naar andere programma’s, zoals een debat over de wooncrisis, is niet overtuigend. Ten tweede zijn niet alle programma’s waarvoor de verantwoordelijkheid expliciet bij het debatpodium ligt, even succesvol. De debatdates trokken in 2022 niet iedere editie volle zalen. Desalniettemin is het algemene beeld voor dit deel van de programmering positief. Juist vanuit de actualiteit van de programmering, waarvoor de tijd soms kort is om het potentiële publiek op de hoogte te stellen, weet Arminius goede bezoekersaantallen te trekken.

De oorspronkelijkheid van Arminius is voldoende. De aanvrager weet originele programma's op te zetten rond essentiële maatschappelijke thema's, waarbij het de grenzen opzoekt van wat bij een debatpodium past. Een voorbeeld daarvan is met z'n allen naar de kampioenschapswedstrijd van Feyenoord kijken. Al is niet altijd duidelijk wat nog de meerwaarde van een programma is – zoals in dit voorbeeld. Wat is er anders dan met z'n allen kijken in de kroeg?

De oorspronkelijkheid zit minder in de plannen voor de komende jaren. Aanlokkelijk lijken de programma's die Arminius wil maken met partners in heel Nederland en over de grens met voor beide interessante thema's (al is nog onduidelijk of die partners daar open voor staan). Maar een talkshow heeft Rotterdam bijvoorbeeld al. De aanvrager maakt niet duidelijk wat de eigen talkshow uniek maakt. De internationale gasten die zij op het oog heeft liggen wat voor de hand, waardoor het overigens zeer de vraag is of die in hun drukke agenda's tijd hebben voor Rotterdam. Ook heeft Arminius niet overtuigend onderbouwd waarom het ook een muziekpodium moet worden. Voorwaarde daarvoor is dat aanvrager een idee formuleert hoe die programmering inhoudelijk bijdraagt aan het eigen artistieke profiel. Dat het gebouw als muziekpodium een aantrekkelijker plek wordt, is vanuit de inhoud gezien onvoldoende reden.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. De interconnectiviteit van Arminius is goed. De organisatie werkt samen met een breed scala aan lokale, landelijke en internationale instellingen van heel diverse snit. Het is aannemelijk dat die partners in vrijwel alle gevallen eigen thema's, expertise en achterban meenemen.

Maar zoals eerder opgemerkt: juist in de plannen is niet duidelijk of de beoogde partners in een 'nationaal netwerk debatcentra' daarop zitten te wachten en hoe de daarin geïnvesteerde tijd en middelen tot welke meerwaarde zullen leiden. Arminius spreekt eerder ambitieuze intenties uit dan dat het een gedegen onderbouwd beleidsplan presenteert.

Arminius zoekt zonder meer naar innovatie van debatvormen. Van de eerder geïntroduceerde debatdates tot nieuwe vormen 'die zich bewegen tussen debat, theater, onderzoek en journalistiek'. Wel wekt de organisatie de indruk eerder experimenten van anderen binnen te halen dan zelf het experiment te zoeken. Als podium dat ook ruimte wil bieden aan partners, is dat te billijken. Toch was meer ambitie op dit punt op zijn plaats geweest. Ook is niet iedere nieuwe debatvorm even innovatief – denk aan de talkshow – maar ook de lancering daarvan draagt bij aan een overkoepelend beeld van een organisatie die alle vormen wil uitproberen om thema's op een andere manier uit te kunnen diepen en zo, als hoofddoel of als positieve bijvangst, andere typen publiek aan te spreken.

De aanpak op het gebied van inclusiviteit roept twijfels op. Arminius toont zich bewust van het eigen probleem: 'Bezoekers van debatcentra zijn overwegend te duiden als NRC- of Volkskrant-lezers'. Maar de organisatie koppelt daar noch een heldere, goeddoordachte strategie noch een stappenplan aan. Ze gaat er te makkelijk vanuit dat een samenwerking met AD of posts op Instagram en Facebook vanzelf leidt tot een breder of jonger publiek. Ook het gratis weggeven van tickets aan armlastige bezoekers is weliswaar sympathiek, maar er wordt geen doel aan verbonden welk publiek daarmee kan worden binnengehaald en hoe groot dat moet zijn. En programma's gericht op bijvoorbeeld de doelgroep van lichte cultuurliefhebbers, hebben een te eenmalig karakter om een duurzame band op te kunnen bouwen met nieuwe bezoekers.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Arminius heeft de organisatie recentelijk uitgebreid. Met meer programmamakers zijn meer perspectieven binnengehaald. Een verdere uitbreiding lijkt gerechtvaardigd met het oog op de geplande groei. De codes worden over het algemeen goed toegepast, al is de toelichting vaak mager. Zoals gezegd ontbreekt een integrale visie op het gebied van diversiteit en inclusie. Ook de Fair Practice Code krijgt de aandacht die het verdient, terwijl tegelijk moet worden opgemerkt dat Arminius bijvoorbeeld niet ingaat op welke cao of honoreringsrichtlijn wordt gevolgd. En over de Governance Code Cultuur kun je iets vergelijkbaars vaststellen: die wordt actief toegepast, maar nergens wordt ingegaan op mogelijke verbeteringen in de komende cultuurplanperiode.

De financiële bedrijfsvoering van Arminius is gezond. Hoewel de organisatie een zwakke vermogenspositie heeft, weet het kosten en baten in balans te houden en zijn de beperkte risico's afgedekt door de getroffen voorzieningen. Het is echter de vraag of dat in de toekomst zo zal blijven. Arminius redeneert, terecht, dat uitbreiding van het programma alleen mogelijk is door een verlies van inkomsten uit huur. Maar de organisatie gaat uit van een bescheiden stijging aan inkomsten uit nieuwe programmering (via kaartverkoop en horeca-omzet) die maar nauwelijks hoger is dan het geschatte verlies aan inkomsten uit huur. En dat dat staat nog los van de forse stijging van de activiteitenlasten en marketingkosten ten behoeve van de nieuwe programmering. Zeker de extra investeringen in marketing, waarvan nergens wordt toegelicht wat die inhouden en welk doel daarmee wordt nagestreefd, worden niet gerechtvaardigd door de beoogde financiële opbrengsten ervan.

Arminius wordt in de financieringsmix afhankelijker van subsidies. Waar dit een gevolg is van de keuze van eigen programmering boven verhuur, is het te billijken. De stad heeft daarbij alleen maar te winnen. Maar het beleidsplan is, door de beperkte uitwerking van het voornemen tot een landelijke uitbouw en het nog altijd geringe aantal producties en presentaties in relatie tot de bestaande nationale debatpodia, niet overtuigend genoeg om de kans realistisch te achten dat Arminius zal worden opgenomen in de landelijke

basisinfrastructuur. De slecht onderbouwde beoogde investering in marketing is ook een reden om niet meer subsidie toe te kennen. Dat geldt ook voor de investeringen die Arminius wil doen voor zijn rol als muziekpodium, omdat de aanvrager de artistiek-inhoudelijke noodzaak daarvan niet heeft aangetoond.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Cross Comix

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 89.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 153.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Cross Comix bestaat om over de grenzen van het beeldverhaal heen te kijken en bruggen te slaan. Naar andere kunstdisciplines, maar ook naar de maatschappelijke actualiteit. Zo produceerden we met vijftien scholen animaties bij het muziekstuk Enigma Variaties van Edward Elgar, live uitgevoerd door het Rotterdams Philharmonisch Orkest. We publiceerden een boek over honderd jaar strips in Rotterdam. We maakten een tentoonstelling van werk door Oekraïense illustratoren over de impact van de oorlog op hun leven. In 2024 gaan we een samenwerking aan met MEE Rotterdam Rijnmond, een organisatie die mensen met een beperking ondersteunt, om te onderzoeken hoe woordloze beeldverhalen zijn in te zetten om informatie over te brengen aan laaggeletterden.

De hoofdactiviteit van Cross Comix is een tweedaags festival in september, voorafgegaan door een week lang publiek atelier op Rotterdam Centraal. Het festival richt zich deels op (aankomende) professionals, met presentaties van prominenten op het vakgebied en mogelijkheden om te netwerken en uitgevers te ontmoeten. Het publieksgerichte deel van het festival biedt onder meer lezingen, exposities, tekenworkshops en een makersmarkt waar unieke producties in kleine oplage te koop zijn.

Cross Comix is, met andere woorden, een intrinsiek op interconnectiviteit gerichte organisatie met een sterke inhoudelijke drive. Daarin zijn we uniek in Nederland en een voorloper in Europa. Die voorsprong willen we graag uitbouwen.

AmbitieDe centrale ambitie van dit plan is om Cross Comix in de periode 2025-2028 tot een organisatie te maken die het hele jaar zichtbaar is, ook buiten Rotterdam. Het festival blijft de kernactiviteit, maar daarnaast ontwikkelen we speciale activiteiten en sluiten we aan bij andere evenementen om daar een beeldend element in te brengen. In 2028 zou de organisatie dan klaar moeten zijn voor een landelijke aanvraag, met als oogmerk een Europees toonaangevend festival voor het beeldverhaal te worden, betekenisvol voor zowel het publiek als de makers zelf.

Inhoudelijk en organisatorisch is Cross Comix klaar voor deze stap. Daarvoor is echter wel een investering nodig. Op dit moment moet bijna de helft van de festivalbegroting jaarlijks uit projectfondsen geworven worden, zodat zelfs de personeelskosten niet zeker zijn. Dat maakt langetermijnplanning ingewikkeld: Cross Comix loopt altijd het risico in mei te moeten besluiten om vier maanden later een uitgetekend festival neer te zetten. Dit zet een rem op de bijdrage aan de doelstellingen op het gebied van interconnectiviteit, inclusie en innovatie. De vraag aan de gemeente Rotterdam is dan ook om de basis van het festival zeker te stellen en zo ruimte te scheppen voor een kernorganisatie die het hele jaar actief is in plaats van alleen in de aanloop naar het festival.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Het vakmanschap van Cross Comix is zonder twijfel aanwezig. De organisatie heeft in korte tijd een festival opgebouwd dat voor de eigen doelgroep ieder jaar opnieuw relevant is. Cross Comix weet wat er inhoudelijk toe doet en vertaalt dat in interessante en gedurfde programma's. Een voorbeeld is de tentoonstelling van Oekraïense makers. Contacten leggen, hun werk naar Rotterdam halen, dat goed presenteren – dat lukt alleen een organisatie die weet waar zij mee bezig is. Daarnaast slaagt de aanvrager erin een heel divers palet aan aanpalende activiteiten op te zetten: van de publicatie van een boek tot een door scholieren gemaakte serie animaties voor de delen van Elgars Enigma Variaties. Cross Comix heeft gezien de omvang van de eigen organisatie wel erg grote ambities: én verbreding naar een organisatie die het hele jaar aanwezig is én een steviger plek veroveren in een internationaal netwerk. Het zou verstandig zijn daarin keuzes te maken en/of een fasering aan te brengen.

De zeggingskracht van het festival is goed. Dat wil zeggen: voor een doelgroep van veelal jonge, beginnende makers van beeldverhalen die de grenzen van het genre willen opzoeken. En hoewel Cross Comix een niche opzoekt, waardoor het publiek niet zo groot is als voor meer mainstream stripevenementen als in Breda en Haarlem, moet het zeker mogelijk zijn om meer geïnteresseerde consumenten te verleiden het festival te bezoeken. De organisatie ziet zelf in dat de naamsbekendheid achterblijft bij de reputatie die Cross Comix verdient op grond van de originele programmering. Dat vertaalt zich in meer aandacht voor marketing. Maar de doelstellingen blijven bescheiden – zeker de 150 bezoekers voor afzonderlijke activiteiten door het jaar heen. Dat het bezoekersaantal voor het festival wordt beperkt door de huidige locatie is geen reden om niet groter te denken.

De oorspronkelijkheid van Cross Comix' activiteiten is sterk. Het festival en de overige activiteiten, zoals het dit jaar uit te voeren project rond laaggeletterdheid, zijn uniek in Nederland. Al is de onderbouwing daarvan in de aanvraag summier, het is duidelijk dat Cross Comix zich onderscheidt van én festivals die zich puur concentreren op strips én festivals met een primair grafische focus. Volgens de organisatie behoort Cross Comix zelfs tot de voorlopers in Europa. Ook dat is een inschatting die kan worden ondgeschreven, maar die wel betere onderbouwing verdient.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde die Cross Comix heeft voor de stad, de bewoner en de discipline als voldoende. Cross Comix noemt zichzelf terecht een intrinsiek interconnectieve organisatie. Het festival onderhoudt goede verbanden met alle opleidingen in Nederland die er voor de brede stripwereld toe doen. Ook zijn er samenwerkingen met een groot aantal gevarieerde partners: van middelbare scholen (voor het Elgar-project) tot het Architectuur Instituut Rotterdam (voor een tentoonstelling). Wel hebben de samenwerkingen te vaak een ad hoc-karakter. Een idee, doorgaans inhoudelijk gedreven, leidt tot een zinvolle samenwerking, maar zodra het project is afgerond, richt

Cross Comix zich op het volgende. Een duidelijke visie op het belang van samenwerkingen en de manier waarop deze samenwerkingen een blijvende impact kunnen hebben op de organisatie zelf, op de stad en de bewoners ontbreekt. Dat uit zich in te vrijblijvende plannen voor de toekomst. Voor de periode 2025-2028 worden slechts twee ideeën benoemd die zich beide in een zeer pril stadium bevinden: een project rond Dagen van Zand van Aimée de Jongh en het opzetten van een Europees samenwerkingsverband.

Veel activiteiten van Cross Comix zijn in zichzelf innovatief, door de inzet van het beeldverhaal voor uiteenlopende artistieke en maatschappelijke doelen. Wel is het jammer dat de organisatie geen beleid formuleert op dit gebied door een te nauwe interpretatie van het begrip 'innovatie'. Cross Comix claimt de creatieve kracht te hebben om te innoveren en potentiële innovaties voor de sector zeker niet te laten lopen. Maar omdat het een kleine organisatie zegt te zijn, durft het geen structurele inspanningen op het gebied van innovatie te beloven. Voor eventuele initiatieven zal projectsubsidie worden gevraagd. Al is het op zich prijzenswaardig dat Cross Comix keuzes maakt in waar het zijn aandacht op zal richten, het is toch een te gemakkelijk excuus om weinig aan innovatie te doen. Het is ook mogelijk om aan te geven hoe de programmering en de positionering van het festival kan worden vernieuwd om daarmee de doelstelling te realiseren om meer en een breder publiek te trekken. Ook dat is innovatie.

De diversiteit en inclusiviteit van Cross Comix kunnen beter, erkent de organisatie ook zelf. Zij formuleert daarom enkele ambities, zoals het trekken van meer bezoekers uit de doelgroep licht. Maar de aanvrager neemt daarbij een afwachtende houding aan. Zij neemt niet zelf initiatieven, maar 'staat vooraan' als nieuwe initiatieven zich manifesteren. Van Cross Comix zou verwacht mogen worden dat het zelf een visie had ontwikkeld met betrekking tot diversiteit en inclusie en op basis daarvan een actieplan had opgesteld. De organisatie heeft nu niet de integrale, breed gedeelde visie en benadering op het gebied van diversiteit en inclusie, zoals de Code Diversiteit & Inclusie die vereist.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Cross Comix is een kleine organisatie, die vanaf 2025 1,6 fte groot is. Daaronder een directeur-bestuurder die twee dagen in de week actief is. Tijdens evenementen, in de eerste plaats het festival, wordt dat aangevuld met vrijwilligers. Hoewel duidelijk is nagedacht hoe het maximale kan worden gehaald uit de beschikbare middelen en iedere positie is ingevuld door professionele en (waar nodig) inhoudelijk deskundige medewerkers, is de organisatie te klein voor de ambitie om én een staande organisatie te worden die het hele jaar activiteiten ontplooit én een internationaal netwerk op te bouwen voor de toekomstige uitbouw naar een festival van Europese betekenis. Het plan dat ten grondslag ligt aan deze ambitie is niet overtuigend.

De organisatie voert een gezonde financiële bedrijfsvoering. Ook de begroting is een goede vertaling van de ambities, al zijn die ambities zoals gezegd gelet op de omvang van de

organisatie wel erg groot. Toch zijn er kanttekeningen te plaatsen. Qua fair pay hanteert Cross Comix een *flat rate* voor alle medewerkers, gerelateerd aan de cao Poppodia en -Festivals. Ook de honoraria voor sprekers en artiesten die op het festival optreden heten fair te zijn, maar in het jaarverslag 2022 staat dat Cross Comix ‘bij voorkeur het tarief [betaalt] dat zij zelf opvoeren’. Het is niet vast te stellen of daarmee iedereen fair wordt betaald. Ook in het meerjarenbeleidsplan staat zonder toelichting dat makers ‘fair’ worden betaald. En in de begroting ontbreekt een specificatie van de kosten voor sprekers en makers.

Cross Comix rekent op een relatief hoge bijdrage van de gemeente. Daarmee zou het in de financieringsmix te afhankelijk worden van de lokale subsidie. Dat is niet nodig. Zoals de organisatie zelf terecht constateert liggen er ook kansen op verhoging van inkomsten uit kaartverkoop, private fondsen en andere (landelijke) fondsen. Cross Comix schat die kansen te laag in. Zeker voor een zo onderscheidend festival moet het mogelijk zijn om met de juiste benadering meer te halen uit private fondsen en particuliere donateurs. Op die manier zou de geambieerde groei stapsgewijs kunnen worden gerealiseerd. Prioriteit geven aan meer vaste programmering door het jaar heen biedt kansen op een stabiele grotere inkomstenbron. Een voorbeeld zijn de opbrengsten die uit de verkoop van het boek Rotterdam Stripstad zijn gehaald.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een bedrag van € 89.000,- toe te kennen, een lichte verhoging ten opzichte van het subsidieniveau 2024. Daarmee kan het festival op een bescheiden manier verder bouwen.

Frontaal

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 67.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 87.411,-

Samenvatting van de aanvraag

“Frontaal presenteert maandelijks hét literair podium van Rotterdam. Als literaire show brengt Frontaal de toplaag van aanstormend schrijftalent uit Nederland en België samen met gevestigde auteurs naar de stad. Frontaal brengt literatuur op een frisse manier aan de mens: vernieuwend en divers, gezellig en ongedwongen, zittend in een bioscoopstoel met een biertje in de hand. Iedere derde zondag van de maand is Frontaal het verhalend hart van literatuurstad Rotterdam. Op wisselende locaties én thuis of onderweg in je favoriete podcast-app.

Als Frontaalbezoeker heb je geen kennis van literatuur nodig. Deze laagdrempeligheid hoort bij de missie van Frontaal. De energieke optredens, de diversiteit binnen het programma en de actuele gasten (vaak met verschijningen in de landelijke media) maken literatuur en woordkunst aantrekkelijk voor een breed publiek. Tijdens Frontaal zijn er voordrachten en performances, diepgravende interviews, audiovisuele presentaties, workshops en publieksparticipaties met prijzenpakketten. De informele aanpak, de vrije presentatie en de aankleding met een huiskamersetting zorgen er verder voor dat bezoekers en auteurs zich thuis voelen bij Frontaal. Met haar zorgvuldig samengestelde programma's presenteert Frontaal een formule die elders in Nederland 'letterlijk niet bestaat' en 'een voorbeeld is voor hoe literatuur gepresenteerd hoort te worden', aldus schrijvers Maartje Wortel en Ilja Leonard Pfeijffer. Frontaal is het enige podium in de hele Benelux dat met dit format maandelijks terugkerend is en is hiermee een unique selling point voor literatuurstad Rotterdam.

In de Cultuurplanperiode 2025-2028 kijkt Frontaal met een brede blik naar de stad. Met diversiteit, actualiteit en verbinding als speerpunten presenteert Frontaal maandelijks met passie het vuur van de literatuur live in Rotterdam. Met een spreiding van de activiteiten en het toevoegen van nieuwe manifestatievormen, die in de vorige Cultuurplanperiode zijn ontstaan, vergroot Frontaal het bereik van haar missie om grenzen weg te halen en op nieuwe manieren te verbinden. Frontaal stimuleert in talentontwikkeling, het opzetten van samenwerking en het klimaat van de Rotterdamse en Nederlandse letteren.

In 2025-2028 heeft Frontaal de volgende onderdelen voor ogen:

- 12 Live evenementen per jaar
- 12 Podcastafleveringen per jaar
- 2025/2027 Schrijverskamp in de meivakantie
- 2026/2028 Schrijfwedstrijd en uitreiking”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Het vakmanschap van Frontaal blijkt uit de auteurs die het programmeert op zijn maandelijkse literaire show. Niet zozeer de prominente auteurs die iedereen wel wil boeken, maar de combinatie van jonge talenten met schrijvers met aantoonbare reputatie. Veel van die jonge auteurs zijn inmiddels doorgebroken. Dat Frontaal hen al in een vroeg stadium heeft ontdekt, bewijst dat de aanvrager het speelveld kent waarop het opereert en in staat is om het kaf van het koren te scheiden. Frontaal is dan ook een gewilde samenwerkingspartner. Beste voorbeeld is de CPNB, dat het aandurfde om Frontaal de organisatie van een Boekenweekfestival toe te vertrouwen. De instelling kreeg zo de kans om een landelijk groot evenement als de Boekenweek af te sluiten. Het pleit ook voor Frontaal dat ze de uitdaging aandurfd.

Toch is het de vraag of de aanvrager hetzelfde vakmanschap in huis heeft om de schrijverskampen of schrijfwedstrijden te organiseren, die zij voorbereidt voor de cultuurplanperiode 2025-2028. Daar zijn andere competenties voor nodig. In het plan wordt niet toegelicht of Frontaal deze vaardigheden in huis heeft of hoe ze die in huis gaat halen. De uitwerking van het programma tijdens het schrijverskamp biedt daarmee onvoldoende garanties. Over het uitschrijven en het organiseren van een schrijfwedstrijd wordt helemaal niet toegelicht hoe Frontaal dat gaat aanpakken.

De zeggingskracht van Frontaal is groot. Bij iedere literaire avond weet de instelling niet alleen een publiek te trekken, maar de bezoekers ook bij het gesprek te betrekken. Iedere literaire auteur die voor het eerst te gast is in WORM wordt weer verrast door het engagement vanuit de zaal. Door de avonden te laten reizen door het land zorgt de organisatie ervoor dat het publiek voor de unieke formule van 'bewezen auteur & jong talent op één podium' wordt vergroot.

De plannen voor nieuwe activiteiten, zoals voor een schrijverskamp en schrijfwedstrijd, richten zich primair op een per definitie kleine groep van makers. Frontaal besteedt veel minder aandacht aan de manier waarop het meer en een ander type bezoekers kan trekken om daarmee de zeggingskracht nog verder te vergroten. Uit de analyse van het Culturele Doelgroepenmodel wordt niet duidelijk welke doelgroepen over- en welke ondervertegenwoordigd zijn. In het beleid en de aanpak van de organisatie wordt ook geen gericht onderscheid gemaakt tussen de doelgroepen. De indruk wordt gewekt dat de organisatie er te vanzelfsprekend vanuit gaat dat hun laagdrempelige programma's automatisch voor iedereen geschikt zijn en dat iedereen makkelijk te bereiken is met generiek ingezette communicatiemiddelen.

De oorspronkelijkheid van Frontaal zit in zijn vertrouwde formule: een jonge maker deelt het podium met een gevestigde naam, zodat enerzijds de nieuwe schrijvers zich aan een groot publiek kunnen presenteren en anderzijds het publiek met nieuwe stemmen kennismaakt. De inzet van de organisatie en de juiste mix van kennisoverdracht en

entertainment tijdens de avond, zorgen ervoor dat het format na ongeveer een decennium niet sleets aanvoelt. De sfeer en de toon van de avonden blijven fris. Bovendien is Frontaal nog altijd een van de weinige Rotterdamse culturele organisaties die kwalitatief hoogstaande auteurs van fictie naar de stad haalt, nu ook uit het buitenland. Waar de oorspronkelijkheid zit in de nieuwe activiteiten (schrijverskamp, schrijfwedstrijd) wordt niet toegelicht. Op zichzelf zijn die niet origineel.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. De interconnectiviteit van Frontaal is goed. De instelling heeft de afgelopen periode het aantal partners uitgebreid. Er zijn meer locaties waar zij programmeert en er zijn meer organisaties (in Nederland en Vlaanderen) waarmee gezamenlijke programma's worden gemaakt. In de komende periode wordt die lijst verder uitgebreid. Wel wordt de indruk gewekt dat samenwerking Frontaal lijkt te overkomen: de organisatie toont zich verrast dat anderen met hen willen samenwerken. Ook valt op dat er niet wordt nagedacht over de inhoudelijke meerwaarde van een samenwerking. Waarom wil Frontaal programmeren op locaties buiten het centrum anders dan alleen om de spreiding te vergroten? Hoe zorgt Frontaal ervoor dat een avond in De Bakkerij meer wordt dan alleen een avond waarvoor het vaste publiek verder zal reizen? Antwoorden op zulke vragen blijven uit. De inhoudelijke drive achter de samenwerking met de Noorse Zeemanskerk bewijst dat het wel mogelijk is om die antwoorden te formuleren.

De plannen op het gebied van innovatie overtuigen onvoldoende. Wat Frontaal innovatie noemt komt in essentie neer op: doen wat we altijd doen. Nieuwe stemmen programmeren of aanhaken bij relevante actuele maatschappelijke thema's hoort bij de eigen kerntaak. Wel is het goed dat Frontaal het concept sinds kort exporteert naar andere steden in Nederland en ook in Vlaanderen. Wat Frontaal aan activiteiten toevoegt is weinig origineel. Een voorbeeld is de podcast.

Ook al is het mogelijk om een podcast met een eigen gezicht te ontwikkelen, geënt op het eigen concept, daarmee is er nog steeds weinig onderscheidt met bestaande literaire podcasts. De plannen zijn te weinig uitgewerkt om te overtuigen van het tegendeel. Dat geldt zowel voor de inhoud van de podcast als voor het beoogde publiek ervoor.

Iets vergelijkbaars geldt voor inclusiviteit. Frontaal koestert het brede, diverse publiek met een relatief goede vertegenwoordiging van doelgroep licht, signaleert de mogelijkheden en kansen, maar ontwikkelt vervolgens geen concreet beleid om organisatie, programma, publiek en partners diverser en inclusiever te maken. Dat de avonden al goed worden bezocht rechtvaardigt niet het ontbreken van een marketingplan om een nog diverser publiek binnen te halen. Bovendien hanteert Frontaal een wel erg ruime definitie van diversiteit om zijn eigen beleid in een gunstig daglicht te zetten. Maar een variatie aan genres op het podium aan bod komen heeft niet per definitie met diversiteit te maken.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Frontaal heeft een professionele organisatie, ondanks de uitdagende omstandigheden. Mede door de nieuwe samenwerkingen is Frontaal in snel tempo gegroeid, terwijl het nog altijd sterk afhankelijk is van één persoon. De aanvrager toont zich bewust van dit risico door na te denken over manieren om de taken te verdelen (een geleidelijke spreiding tussen zakelijke en artistieke leiding) en een oplossing te bedenken voor mogelijke uitval van de directeur. Uitbreiding van het team is daartoe volgens Frontaal – terecht – noodzakelijk.

Ten aanzien van de codes gaat Frontaal uitgebreid in op het belang ervan, maar legt zelden concreet uit hoe het de codes daadwerkelijk wil integreren en welke stappen het daartoe zet. Zo noemt de organisatie – in het kader van de Code Diversiteit & Inclusie – de eigen toegangsprijs laagdrempelig en benoemt ze het belang om ook mensen met weinig draagkracht de kans te bieden naar de evenementen te komen, maar een aanpak om die publieksgroep dan ook werkelijk te bereiken ontbreekt. Wat betreft de naleving van de Fair Practice Code valt op dat een eerlijke vergoeding wordt vertaald in een standaardbedrag voor iedereen, werknemers en zzp'ers. Of dat bedrag gebaseerd is op een cao of honorariumregeling is niet duidelijk.

De financiële bedrijfsvoering is wankel. De solvabiliteit en liquiditeit waren in 2022 niet op orde. Ook waren er geen reserves, wat een gevaar inhoudt voor de continuïteit. Frontaal laat in zijn begroting weliswaar zien lasten en baten op een gezondere manier in balans te willen brengen, maar licht onvoldoende toe waar de gemaakte keuzes op zijn gebaseerd.

In de financieringsmix is Frontaal nog altijd sterk afhankelijk van subsidies. Ook in de begroting voor de periode 2025-2028 gaat de organisatie ervan uit dat 60 procent van de inkomsten van de gemeente komt. Dat is wel een lager percentage dan blijkt uit het jaarverslag in 2022 het geval was. Frontaal wil meer aanvragen bij het Letterenfonds en bij private fondsen. Ondanks tegenvallende resultaten uit fondsenwerving in het verleden, lijkt dit door het succes van de aanvrager realistisch. Wel moet het mogelijk zijn meer inkomsten te halen uit de eigen activiteiten en de verschillende samenwerkingen. Het is weliswaar lovenswaardig om de drempel laag te houden voor mensen met een krappe beurs, maar de reguliere toegangsprijs zou hoger kunnen. Ook is het niet duidelijk waarom literaire talenten gratis zouden moeten deelnemen aan een schrijverskamp. Een eigen bijdrage lijkt gerechtvaardigd.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 67.000,- toe te kennen. Die lichte verhoging ten opzichte van het subsidieniveau 2024 is volgens de commissie noodzakelijk om een voldoende basis te leggen onder de toekomst van de aanvrager.

Poetry International

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 362.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 390.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Poetry International (Poetry) is een internationaal opererende stichting met een Rotterdams hart die de liefde voor poëzie viert en promoot op een lokaal, nationaal en internationaal niveau. Poetry staat al ruim 50 jaar in de voorste gelederen van de wereldwijde poëziegemeenschap en richt zich op een publiek dat zo divers is als poëzie zelf. In een tijd die wordt gekenmerkt door onder andere ongelijkheid, uitsluiting en polarisatie benut Poetry de transformatieve kracht van poëzie als katalysator voor positive change, met als droom: een wereld waarin diversiteit wordt gevierd, die vrij is van vooroordelen en waar compassie en empathie leidende principes zijn. Het is onze missie om deze positive change te faciliteren. Dat doen we door poëzie - van de hoogste kwaliteit, in de meest brede zin van het woord en met een representatieve vertegenwoordiging van stemmen - een prominente plek in het cultuurlandschap te geven. De drie I's fungeren hierbij als uitgangspunt:

In de periode 2025-2028 gaat onze aandacht specifiek uit naar Innovatie op het gebied van digitaliseren, produceren en engageren. Om artistieke innovatie te stimuleren maken we nieuwe (co-) producties, zoals het openingsprogramma van Poetry International Festival en uitwisselingsprogramma's met organisaties uit het buitenland. Ons engagement fungeert als vliegwiel om met poëzie maatschappelijke problemen aan te kaarten. Daarnaast, als schatbewaarder van dé online poëziedatabase - jaarlijks ruim miljoen keer (!) bezocht - maakt Poetry een interactief en virtueel platform, om zo bij te dragen aan de ontwikkeling van het poëziegenre en om poëzie toegankelijker te maken voor een nog breder publiek.

We geloven heilig in de kracht van coalities en dus ook in Interconnectiviteit. Via onze internationale partners halen we kennis, contacten en kansen voor uitwisseling en samenwerking naar de stad. We dragen zo bij aan een rijke en bloeiende Rotterdamse cultuursector. Met haar nationale partners streeft Poetry naar een gezond en levendig letterenklimaat in Nederland. Onze unieke rol hierin is het verankeren van specifiek poëzie in het Nederlandse cultuurlandschap. Met onze lokale partners dragen we bij aan de culturele en maatschappelijke ontwikkeling van Rotterdam door elkaars netwerken te benutten en inhoud op elkaar af te stemmen om op die manier Rotterdamse dichters het beste te bedienen. We werken daarnaast met verschillende organisaties buiten de culturele sector samen, waaronder het onderwijs en het sociale domein. Dit om het publiek voor poëzie te vergroten en tegelijkertijd onderwerpen aan te kaarten die leven onder diverse gemeenschappen.

Inclusie is de kern van onze missie. Door met een divers team en een diversiteit aan partners te werken aan een divers samengesteld programma, waarborgen we expertise, representatie en bovenal sensitiviteit en herkenbaarheid in alles wat we doen, voor een breed publiek. Wij

brengen middels onze activiteiten graag het gesprek op gang: wat is poëzie wel of niet, en wie bepaalt dat? We richten ons in de nieuwe beleidsperiode onder andere op neurodivergent en doof en slechthorend publiek. Er is wat ons betreft werk aan de winkel; er moeten barrières worden geslecht en poëzie moet voor nog meer mensen toegankelijk worden gemaakt. Onze handen jeuken!”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Het vakmanschap van Poetry International staat buiten kijf. De organisatie heeft een duidelijk omschreven missie, waarin artistieke kwaliteit, evenwichtige representatie en plezier voorop staan. De missie wordt vertaald in een overzichtelijk en gevarieerd activiteitenprogramma, met het jaarlijkse festival in juni als kern van alles wat Poetry International organiseert. Dichters uit het eigen taalgebied én de rest van de wereld komen er graag naartoe. De flankerende activiteiten vullen elkaar zo goed aan dat ze elkaar daadwerkelijk aanvullen en versterken. De organisatie heeft daarin duidelijke keuzes durven maken en legt goed uit hoe alles samenhangt.

De zeggingskracht van de activiteiten is de afgelopen jaren vergroot. Het festival wordt niet meer alleen bezocht door een vergrijzend publiek van poëzieliefhebbers, maar trekt steeds jongere en meer diverse bezoekers. Dat blijkt duidelijk uit de analyse volgens het Cultureel Doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals. De organisatie slaagt erin voor hen nieuwe doelgroepen aan te spreken op de digitale kanalen waarop zij verblijven én hen te binden door hun taal te spreken. Mede dankzij de pilot met Ticketbank en de Poetry Buddies worden de nieuwkomers actief verleid om daadwerkelijk te komen en, eenmaal op het festival, ondersteund om hun plek te vinden op een festival gewijd aan een genre dat bij uitstek mensen kan afschrikken. Via de flankerende activiteiten krijgen juist lichte en medium cultuurliefhebbers de kans om in aanraking te komen met poëzie: het online platform, de spoken word-avonden of de educatieve activiteiten. Ook het opnieuw coördineren van de Poëzieweek in Nederland zal de zichtbaarheid vergroten.

De oorspronkelijkheid van Poetry International is sterk. Het festival heeft al jaren een reputatie die tot over de grens wordt herkend en ieder jaar wordt bevestigd. In haar plannen toont Poetry International aan zich te blijven vernieuwen, zoals blijkt uit de manier waarop de openingsavond van het festival en de uitreiking van de C. Buddinghprijs een kwaliteitsimpuls krijgen. Het slaagt er ook in om actuele ontwikkelingen op het gebied van poëzie actief en creatief te vertalen in een nieuwe invulling van bestaande activiteiten of in uitbreiding van het activiteitenpalet, getuige het onder de hoede nemen van een gerespecteerde spoken word-organisatie als Woorden Worden Zinnen en het lanceren van nieuwe programmaonderdelen als de declameerwedstrijd HARDOP.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Poetry International is een voorbeeld van geslaagde samenwerkingen op lokaal, nationaal

en internationaal gebied en dus van interconnectiviteit. In iedere samenwerking, zo maakt Poetry International duidelijk in de beschrijving van de gesloten coalities, brengen partners en zij iets in op een manier dat beiden erbij winnen. Voorbeelden zijn de gezamenlijke organisatie van de poëzieweek met het Poëziecentrum Gent, de samenwerking binnen VLAM21 met andere literaire festivals met een landelijke uitstraling om onderzoek te doen naar fair pay en een talentontwikkelingstraject met Poetry Circle Nowhere. Het plan wekt daarbij de indruk dat Poetry International zelf initiatief neemt om nieuwe banden te smeden, maar ook openstaat voor plannen van anderen.

Innovatie is bij Poetry International geen kwestie van grootse, nieuwe veranderingen. De organisatie, die zijn ambitie op dit vlak te algemeen formuleert en bijvoorbeeld ten onrechte het programmeren van nieuwe dichters als innovatie presenteert, laat in haar meerjarenbeleidsplan wel degelijk zien nieuwe mogelijkheden te omarmen om de eigen programmering en het publieksbereik te verbeteren. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de poging om via de sterke opkomst van poëzie op sociale media nieuw publiek te benaderen. Of uit de aanpassing van twee gezichtsbepalende avonden op het festival: de openingsavond en de uitreiking van de C. Buddingh'-prijs. Door samen te gaan werken met een regisseur wordt de belevingswaarde daarvan betekenisvol verhoogd.

Inclusiviteit is een vanzelfsprekende doelstelling van Poetry International. De organisatie heeft een sterk uitgewerkte visie op de eigen programmering en manieren om het publiek te benaderen om een zo divers mogelijke groep bezoekers te trekken. Voorbeelden zijn programma's rond poëzie in gebarentaal, de plannen om een neurodivergent publiek te trekken, de inzet van Poetry Buddies tijdens het festival, de instelling van een divers samengestelde klankbordgroep, en de aandacht voor Surinaamse poëzie op het festival. Ook heeft Poetry International een overtuigende visie en ambitie op het gebied van de Code Diversiteit & Inclusie. De organisatie gaat bewust om met de code, binnen alle onderdelen (programma, publiek, personeel en partners) en draagt deze actief uit.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Poetry International kiest voor de nabije toekomst voor kleiner kernteam dan op dit moment, met een grotere inzet van zzp'ers, stagiair(e)s en vrijwilligers en daarnaast voor de al eerder benoemde intensieve samenwerkingen. Een slimme keuze om de grotere ambities waar te kunnen maken, omdat zzp'ers vaak mensen zijn met specifieke kennis en vaardigheden. Zo geeft Poetry International het beleid om meer te doen met minder mensen handen en voeten. Toch schuilt hierin ook een risico omdat de organisatie niet onderbouwd heeft hoe ze gevolgen van deze lossere arbeidsverhoudingen beheerst. Alleen het risico van een klein kernteam waarvan iemand (al dan niet tijdelijk) uitvalt wordt benoemd. Ook wordt niet aangegeven welke efficiencywinst nieuwe samenwerkingen opleveren. De codes zijn wel op een geloofwaardige manier gewaarborgd, onder meer door de richtlijnen voor het vaststellen van honoraria voor optredende artiesten te volgen van VLAM 21, het samenwerkingsverband van literaire organisaties.

De financiële bedrijfsvoering van Poetry International is gezond. De commissie ziet de begroting als een reële vertaling van de plannen. De forse stijging van inkomsten uit kaartverkoop komt erg ambitieus over ondanks de stijging van het aantal presentaties, de groei aan inkomsten uit sponsoring en private fondsen lijkt daarentegen te voorzichtig ingeschat. Verstandig is dat de organisatie relatief dure projecten zoals de upgrade van haar digitale platform en het Bombing of Poems-project afhankelijk maakt van additionele projectsubsidies.

In de financieringsmix is Poetry International nog altijd sterk afhankelijk van publieke middelen. De verhouding tussen de gemeente en het rijk is gelijkwaardig, al gaat de begroting wel uit van een grotere afhankelijkheid van Rotterdam. Het percentage van de totale inkomsten van de cultuurplansubsidie stijgt van 35 naar 39 procent. Poetry International spreekt wel de doelstelling uit om minder afhankelijk te worden van fondsen en subsidie, maar uit de plannen wordt onvoldoende duidelijk hoe. Daarbij wordt, zoals opgemerkt, de groei van de eigen inkomsten niet realistisch geacht.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 362.000,- toe te kennen om de organisatie in staat te stellen nieuwe initiatieven te ontwikkelen gericht op het verbreden van het publiek als HARDOP en het open podium Rotterdam, en de overname van de organisatie van Woorden Worden Zinnen.

Rotown Magic

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 120.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 120.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Stichting Rotown Magic maakt als International Story Station Rotterdam (ISSR) twee culturele programma’s. Rotterdam Late Night is dé maandelijkse talkshow over de stad, met spraakmakende gasten en optredens van de beste Rotterdamse bands in een regelmatig uitverkochte zaal. Literatuurprogramma Guiding Voices presenteert diepgaande, inspirerende gesprekken met (inter)nationale auteurs op verschillende plekken in de stad: van debatpodium Arminius tot De Kunst & Vliegfabriek, van Het Wijkpaleis tot het Bibliotheektheater.

ISSR richt zich met zijn programma’s op actuele, stedelijke vraagstukken en de grote thema’s van deze tijd. We spreken met onze gasten over gentrificatie en woningnood, seksisme en racisme, kinderarmoede en sociale klasse. Tegelijkertijd bieden we een podium voor makers, curatoren en architecten en dagen we hen uit om hun grootse plannen en dromen voor Rotterdam te verbeelden.

ISSR werkt veelvuldig samen met partners in de stad, waarbij de uitwisseling van ideeën centraal staat. We nodigen ons publiek uit mee te praten over de onderwerpen die we agenderen en laten verhalen horen die minder vanzelfsprekend zijn. Dat doen we door ruimte te bieden aan ‘de gewone Rotterdammer’ – van tattoo artist tot torenkraanmachinist, van fietsdocent tot vuilnisman – in de odeserie van Rotterdam Late Night én door lokale stemmen te koppelen aan internationale sprekers in Guiding Voices.

Onze programma’s vormen een ontmoetingsplek voor Rotterdammers die politiek, cultureel en maatschappelijk geïnteresseerd zijn, waarbij we soms nadrukkelijk een stap naar hen toe zetten door in de wijken te programmeren. We belichten grote thema’s en vraagstukken, maar altijd helder geformuleerd, met inzichtelijke en herkenbare voorbeelden. En er mag ook gelachen worden.

In de nieuwe cultuurplanperiode maken we opnieuw vijftien wervelende en prikkelende programma’s per jaar. Ook kiezen we ervoor om ons artistieke team te verjongen, de verbindingen met de stad te versterken en de toegankelijkheid van onze programma’s voor light users te verhogen, zeker bij onderwerpen die hen of hun omgeving direct aangaan.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De twee programma’s van Rotown Magic getuigen van vakmanschap. Ondanks een klein team slaagt de organisatie er met Rotterdam Late Night in om iedere maand een aantrekkelijke talkshow neer te zetten, waar een breed palet aan voor de stad actuele en relevante onderwerpen aan bod komt. De verbreding van de redactie wekt de verwachting dat de aanvrager hier nog beter in kan slagen. Bezoekers horen er niet alleen wat er speelt, ze worden ook gestimuleerd zich verder in de besproken onderwerpen te verdiepen. Ook de

altijd goed voorbereide interviews met schrijvers binnen Guiding Voices zijn afwisselend en aansprekend. Dat niet ieder gesprek even spannend is doet daar niets aan af. De in inmiddels twintig jaar opgebouwde ervaring betaalt zich merkbaar uit.

Ook al bestaan beide programma's al langere tijd, de zeggingskracht is onverminderd. De toegankelijke presentatie van beide programma's zorgt er, met name bij de talkshow, voor dat Rotown Magic een vast publiek aan zich heeft weten te binden. De bezoekers komen niet zozeer voor wie die editie de gast is, de bezoekers komen voor het programma dat zich heeft bewezen. Het is prijzenswaardig dat de organisatie haar bereik verder probeert te vergroten door op meer locaties, verspreid over de stad, te gaan programmeren en de te behandelen onderwerpen nog verder te diversifiëren. De voorgenomen programmaliijnen met Shantie Singh en Naema Tahir stemmen nieuwsgierig.

Rotown Magic loopt wel risico aan oorspronkelijkheid te verliezen. Het succes van Rotterdam Late Night en Guiding Voices is sterk verbonden aan de presentator. Nu hij zijn vertrek als artistiek leider heeft aangekondigd, is het nog onvoldoende duidelijk welke accenten zijn twee opvolgers zullen zetten en hoe dat de programmering zal beïnvloeden. De organisatie pakt de opvolging weliswaar zorgvuldig aan, met een lange inwerkperiode voor de nieuwe hoofdredacteurs, maar er wordt niets gezegd over de eisen die aan hen worden gesteld of de criteria waaraan kandidaten moeten voldoen. Een profielschets voor de vacature ontbrak in de aanvraag. Ook de keuze om minder internationale topauteurs van literaire fictie uit te nodigen, ten gunste van vooral inhoudelijk relevante schrijvers, houdt een risico in voor originaliteit. Rotown Magic is, naast incidenteel bijvoorbeeld boekhandel Donner die primair commerciële doelstellingen heeft, de enige culturele instelling die internationale proza-auteurs uitnodigt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Rotown Magic zet duidelijk in op interconnectiviteit. Het werkt al samen met verschillende instellingen in de stad en legt goed uit hoe het, bijvoorbeeld met Pauluskerk, een gezamenlijk programma neerzet dat beide organisaties ten goede komt. Die uitleg ontbreekt bij toekomstige partners als Verhalenhuis Belvédère en FENIX, maar het voorbeeld van de Pauluskerk maakt duidelijk dat Rotown Magic een inhoudelijk uitgangspunt heeft om meer verspreid over de stad te programmeren, en niet 'omdat het moet'. Dat wekt vertrouwen.

Rotown Magic is geen innovatieve organisatie. Ze is wel bereid om voortdurend de concepten achter beide programma's bij te stellen om, zoals ze schrijft, een moeilijke kunstvorm als letteren naar een breder publiek te brengen. De middelen die ze daarvoor aanvoert roepen de vraag op of de organisatie niet te klein denkt: lokale inleiders vragen, boeken verspreiden onder buurtbewoners, op locaties programmeren waar de doelgroep al komt. Er wordt ook niet uitgelegd wat deze nieuwe aanpak voor effect heeft gehad. Voor de komende periode is bovendien geen plan uitgewerkt. Er is alleen de intentie uitgesproken om 'systematisch' zo door te gaan.

Inclusiviteit is verankerd in het redacteursbestand, de keuze van samenwerkingspartners en programmering van Rotown Magic. De diversiteit van het publiek blijft daar echter bij achter. De organisatie toont aan zich daar bewust van te zijn, maar het ontbreekt aan een helder plan van aanpak om dat te veranderen. Van een organisatie die inmiddels zoveel ervaring heeft opgedaan met beide programma's, had dat wel verwacht mogen worden. Met name op het gebied van marketing en communicatie is een duidelijker plan gewenst. Veel concreter dan de wens om 'systematischer via de kanalen van partners te [communiceren], bijvoorbeeld door meer op hen toegesneden materialen (foto's en teksten) aan te bieden' wordt het niet. Hetzelfde geldt voor het bereiken van de doelgroep licht.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Dat in een kleine organisatie een zo gezichtsbepalend persoon als de artistiek leider eind 2024 vertrekt, kan niet anders dan als risico worden beschouwd. Rotown Magic is zich daar echter van bewust en heeft gedegen nagedacht over de manier waarop het de continuïteit kan borgen – door de rol van de zakelijk leider te vergroten, de redactie samen te voegen en tegelijkertijd afzonderlijke hoofdredacteurs te benoemen voor de beide programma's. En er is ruim de tijd genomen om de transitie in goede banen te leiden.

De Code Diversiteit & Inclusie wordt goed nageleefd. Hetzelfde geldt voor de Governance Code Cultuur, al is het onterecht om ervan uit te gaan – zoals Rotown Magic doet – dat een kleine organisatie deze code niet strikt hoeft te verankeren. Van de Fair Practice Code wordt niet overtuigend uitgelegd dat die volledig nageleefd wordt. Zo wordt een aantal aspecten slechts summier benoemd en dat vooral in algemene termen. Hetzelfde geldt voor fair pay: meer toelichting dan dat de aanvrager 'verder gaat dan aansluiting bij een cao of honoreringsrichtlijn' staat er niet. De focus ligt wel op het eerlijk honoreren van iedereen, maar zeker voor de betrokkenen bij de programmering (presentatoren, gasten, odeschrijvers, muzikanten, collegegevers) is onduidelijk wat dat precies betekent.

De financiële bedrijfsvoering is voldoende. Rotown Magic heeft in het verleden behoedzaam geopereerd en laat in de begroting zien hoe het gezond denkt te kunnen blijven. Het is daarom verstandig dat het niet meer programma's wil maken, maar ervoor kiest om iets minder avonden met een goede financiële basis te organiseren. Dat de personeelskosten daarbij deels verschuiven van directie naar redactie, geeft aan dat de organisatie vanuit inhoudelijke motieven denkt en begroot.

De financieringsmix laat zien dat Rotown Magic sterk afhankelijk is en blijft van de gemeente Rotterdam. Het is te makkelijk om het daarbij te laten en geen plan uit te werken om de eigen inkomsten te vergroten. Er wordt zelfs geen ambitie op dit vlak uitgesproken. Zo stelt de organisatie dat de financiële risico's minimaal zijn omdat de essentiële inkomsten uit fondsen en subsidies vooraf worden veiliggesteld en er dus geen maatregelen nodig zijn. Terwijl er wel degelijk kansen liggen om de inkomsten uit

de kaartverkoop, uit samenwerkingsprojecten en uit overige fondsen sterker te laten groeien dan is begroot. Zo zijn de programma's relatief goedkoop. Ook met behoud van het gevarieerde prijsbeleid kan meer toegangsgeld worden gevraagd.

Geadviseerd bedrag

Het gevraagd bedrag is gelijk aan het subsidieniveau 2024. De commissie adviseert dit toe te kennen.

Spraakuhloos

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 251.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 400.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Spoken word wordt ondervertegenwoordigd in de culturele sector. Het voornemen van de Raad voor Cultuur om hier vanaf 2029 structureel verandering in te brengen is mooi, maar waarom wachten als we in 2025 kunnen beginnen?”

Wij richten ons op de vertegenwoordiging van gemarginaliseerde groepen, uitbreiding van het aanbod voor jongeren met beperkingen en ondersteuning van groeiambities door fair pay. We vertegenwoordigen gemarginaliseerde groepen door hen een platform te bieden voor hun verhalen en stem. Dit bevordert hun persoonlijke groei en maatschappelijk begrip en acceptatie. Onze inspanningen om een nieuw publiek aan te trekken sluiten aan bij het Rotterdams Cultuurbeleid 2025-2028 en bereiken vooral lichte gebruikers, jongeren en mensen met een beperking. Dit benadrukt onze rol in het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken en versterkt het culturele imago van Rotterdam. Onze programma's zijn ontworpen om de mentale weerbaarheid en gezondheid van deelnemers te bevorderen door veilige platforms te bieden voor zelfexpressie en persoonlijke ontwikkeling. We verbreden ons aanbod voor jongeren met een mentale en/of fysieke beperking door onze programma's en faciliteiten aan te passen en toegankelijk te maken voor iedereen.

Ons jaarlijkse spoken word-festival Tell 'em dient als springplank voor onze internationale ambities, waarbij het podium biedt aan lokale en internationale artiesten voor culturele uitwisseling en het vieren van spoken word-diversiteit. Het festival versterkt de reputatie van Rotterdam als centrum van creatieve expressie en innovatie, ondersteund door samenwerkingen met letterenorganisaties en organisaties uit sectoren als educatie, entertainment en zorg en welzijn. Onze samenwerkingspartners variëren van lokaal tot internationaal, waardoor we een breed scala aan programma's kunnen aanbieden en onze positie in de kunst- en cultuursector kunnen versterken. Ons doel is om Rotterdam tegen 2028 tot de spoken word-hoofdstad van Europa te maken door internationale subsidies en evenementen zoals het EK poetry slam samen met de World Poetry Slam Organisation te organiseren.

We spelen een actieve rol in sectorbrede vraagstukken zoals ondersteuning van makers buiten het cultuurplan en continuïteit van nieuwkomers in het cultuurplan. Onze bijdrage begon in 2017, toen we aandacht vroegen voor makers die buiten de subsidie vielen. We droegen bij aan de ontwikkeling van de laagdrempelige Pitcher Perfect-subsidieregeling en namen deel aan projectsubsidiecommissies, vertalend tussen jonge makers en de commissie. We versterken de letterensector in het Rotterdams directeurenoverleg en zijn betrokken bij het Kernteam voor de transitieperiode 2029-2033. Onze inzet omvat ook het verbinden van nieuwe en gevestigde

makers via Cultural Bridges, en we ondersteunen jonge talenten als ambassadeurs binnen onze gemeenschap.

Als onderdeel van onze groeiambities implementeren we fair pay principes. Dit helpt ons om talenten te behouden en aan te trekken, wat essentieel is voor onze groei en ontwikkeling. Sociale veiligheid is fundamenteel in ons werk. We creëren safe spaces waar individuen zich vrij kunnen uiten. Verder is het onze ambitie om met een vaste vertrouwenspersoon samen te werken, om extra ondersteuning en veiligheid te bieden aan onze deelnemers en medewerkers. Als organisatie volgen we een gedragscode. Vanuit MORES hebben we een contactpersoon voor het melden van ongewenst gedrag. Ons cultuurplan weerspiegelt onze toewijding aan het creëren van een inclusieve, ondersteunende en dynamische gemeenschap.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Vakmanschap is bij Spraakuhloos aanwezig. Vanuit de liefde voor het genre heeft de organisatie in relatief korte tijd een breed pakket aan activiteiten opgezet: van open mic-avonden en een festival tot workshops en een agentschap voor spoken word-artiesten. De liefde voor spoken word en het succes van de afgelopen jaren zijn onmiskenbaar, maar Spraakuhloos wil te snel en te veel. Zo is de ambitie om de spoken word-hoofdstad van Europa te worden in de huidige situatie en met de huidige plannen niet realistisch. De aanvrager lijkt zo snel mogelijk nog meer verschillende activiteiten op te willen zetten, maar maakt onvoldoende inzichtelijk hoe dat met de huidige organisatie kan worden gerealiseerd. Zo ontstaat het beeld van een organisatie die liever alles een beetje doet dan een paar dingen goed.

De verschillende activiteiten van Spraakuhloos hebben zeggingskracht. De organisatie slaagt erin een trouw én groeiend publiek aan zich te binden. Omdat Spraakuhloos de taal van de doelgroep spreekt voelen de bezoekers van met name open mic-, presentatie-avonden en het festival zich onderdeel van een community. De keerzijde daarvan is dat spoken word steeds wordt gebracht voor een vaste kern van liefhebbers. Spraakuhloos moet zich blijven inspannen om het publiek te verbreden, zoals het in het verleden deed door aan te haken bij evenementen als de Rotterdamse Dakendagen en de Week van de Toegankelijkheid. In de aanvraag wordt echter alleen de intentie uitgesproken om (interdisciplinaire) samenwerkingen aan te gaan, bijvoorbeeld met beatbox en basketbal, maar de plannen zijn niet concreet uitgewerkt.

De oorspronkelijkheid van Spraakuhloos lijkt af te nemen. De organisatie claimt terecht een belangrijke rol te hebben gespeeld bij het op de kaart zetten van spoken word in Rotterdam met bijvoorbeeld het Tell 'em-festival. Maar Spraakuhloos maakt in de nieuwe plannen een beweging richting een platformorganisatie. In 2022 had de organisatie bijvoorbeeld tien programmapartners voor het festival, maar onduidelijk blijft hoeveel programma's Spraakuhloos zelf heeft gemaakt. Ook zal de organisatie zelf geen workshopaanbod meer verzorgen, maar dat laten doen door andere partijen. Dat roept de vraag op wat de artistieke inbreng van Spraakuhloos zelf is. De plannen geven daar onvoldoende inzicht in.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De interconnectiviteit van Spraakuhloos is de kern van wat ze zijn. Als makelaar tussen verschillende organisaties of tussen organisatie en publiek heeft de organisatie een hechte relatie met relevante lokale en nationale organisaties op het gebied van spoken word. Ook heeft het, zeker lokaal, belangrijke interdisciplinaire organisaties opgezet, al wordt niet duidelijk toegelicht wie wat inbrengt in de samenwerkingen. De 'sectorale zichtbaarheid' is daarentegen niet sterk onderbouwd. De activiteiten die Spraakuhloos daarvoor opvoert horen bij de status van cultuurplanorganisatie (zoals het Rotterdams directeurenoverleg), zijn weinig uitzonderlijk (zoals het lidmaatschap van projectsubsidiecommissies) of zijn wel heel rooskleurig weergegeven (zoals de 'ambassadeurs', die in feite stagiair(e)s zijn).

De plannen op het gebied van innovatie roepen sterke twijfels op. De organisatie zegt het festival te veredelen met een mix van kunstvormen zoals het integreren van muziek, dans en AI-gegenereerde kunst en het omarmen van nieuwe technologieën zoals Virtual Reality, 3D-Printing en hologrammen. Maar zonder toelichting op wat die veredeling in de praktijk inhoudt blijft onduidelijk hoe spoken ermee verrijkt wordt of welk nieuw publiek wordt bereikt. Ook uit de rest van het plan spreekt onvoldoende inzet om de eigen activiteiten of werking te vernieuwen. Daarvoor ligt de focus te veel op groei.

Inclusiviteit zit in het DNA van Spraakuhloos. Spoken word is een relatief toegankelijk genre, zodat een spoken word-organisatie zich bijna als vanzelf richt op de doelgroep van lichte en medium cultuurliefhebbers. Maar dat weerhoudt de aanvrager er niet van om zich actief in te spannen om jonge of gemarginaliseerde Rotterdammers én een podium te bieden (en hen daarnaar toe te begeleiden) én hen als publiek in hun zalen te krijgen. De doelstellingen en de aanpak om die te bereiken, zijn – in relatie tot de Code Diversiteit & Inclusie – op een duidelijke manier uiteengezet. Ook toont Spraakuhloos aan zich te realiseren dat de aanpak voortdurend moet worden verbeterd en ontwikkeld.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De organisatie van Spraakuhloos roept veel vragen op. Twee voltijds directeuren op basis van de cao honoreren past bij fair pay, maar het maakt de leiding in relatie tot de omvang van de organisatie erg zwaar. Daartegenover staat bijvoorbeeld dat niet minder dan twintig stagiairs/ambassadeurs worden begeleid door een medewerker met een aanstelling voor 0,3 fte. Spraakuhloos maakt niet aannemelijk dat er sprake is van een efficiënte werkverdeling die leidt tot de optimale inzet van medewerkers. Ook wordt onvoldoende uitgelegd waarom het activiteitenaanbod toegankelijker wordt gemaakt door het in dienst nemen van een creatief therapeut voor 0,4 fte. Het valt bovendien op dat in de begroting het budget voor het totaal aantal ingehuurde zzp'ers zeer laag is.

De codes past de organisatie wel goed toe. Het gedachtegoed van de Code Diversiteit & Inclusie zit in het DNA van de aanvrager. De Fair Practice Code wordt toegepast op het

gebied van eerlijke vergoeding, veiligheid op de werkvloer, professionele ontwikkeling en duurzaamheid. Ook de Governance Code Cultuur wordt toegepast. Maatregelen en protocollen zijn geborgd op het gebied van belangenverstrengeling, gedrags- en integriteitscode, duidelijke taken en rolverdeling, zelfevaluatie en interne controle.

De financiële bedrijfsvoering van Spraakuhloos is moeilijk te beoordelen. De organisatie heeft de ingediende meerjarenbegroting vergezeld van de financiële gegevens over 2023. Vergeleken met die cijfers heeft de aanvrager een wel erg optimistische begroting ingediend. De begrote recettes laten in twee jaar meer dan een vervijfvoudiging zien, wat niet aansluit bij de beoogde groei van het aantal activiteiten. Ook de inkomsten uit fondsen zijn met een geraamde stijging van 150 procent erg optimistisch ingeschat. Daarmee wordt de forse stijging van met name de personeelskosten erg risicovol. Ook zijn sommige bedragen onvoldoende gespecificeerd. Zo claimt de organisatie dat de kosten en baten voor het agentschap elkaar in balans houden, maar dat is dat niet uit de begroting af te leiden. De beschikbare cijfers roepen vooral twijfel op of het agentschap op dit moment werkelijk kostendekkend is.

De financieringsmix die Spraakuhloos presenteert geeft een vertekend beeld. Bij de inkomsten uit het agentschap voor spoken word-artiesten worden ook de honoraria van de artiesten voor hun optredens elders meegerekend. Omdat ook de inkomsten vanuit fondsen te optimistisch zijn geraamd wordt de afhankelijkheid van de gemeente te groot.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

The Writer's Guide (to the Galaxy)

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 159.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 270.000,-

Samenvatting van de aanvraag

"The Writer's Guide (to the Galaxy) is een intersectioneel feministisch cursuscentrum en platform voor witten (en steeds meer spoken) word en een ontmoetingsplek voor jonge schrijvers en boekennerds. We richten ons op jonge schrijvers die lange tijd uit de literaire canon zijn geweerd, zoals vrouwen, mensen met een migratieachtergrond en mensen uit de lgbtq+-gemeenschap. The Writer's Guide heeft als doel jonge, beginnende schrijvers te begeleiden op hun weg naar een professionele beroepspraktijk. Op deze manier willen wij een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een gezonde Rotterdamse lettereninfrastructuur en uiteindelijk aan een meer inclusieve landelijke literatuur.

In de afgelopen vier jaar hebben we de letterenscene in Rotterdam langzaam tot bloei zien komen. Vooral dankzij de inzet van grassroots organisaties zijn de letteren in Rotterdam levendiger dan ooit. We hebben een kleurrijke scene zien ontstaan van veelal jonge mensen met allerlei achtergronden, die schrijven en performen op alle podia en platforms die de stad te bieden hebben. It's a fun and glorious mess!

Maar we zijn er nog niet. De toegang tot de gevestigde literaire wereld is voor velen nog steeds een uitdaging en de weg naar een professioneel schrijversbestaan blijft hobbelig, vooral voor de jonge schrijvers die veelal over het hoofd worden gezien door meer traditionele literaire instituten. Daarom wil The Writer's Guide (to the Galaxy) zich de komende vier jaar nog meer inzetten voor haar 'kinderen'. Door onze schrijvers te helpen zich verder te ontwikkelen, hun werk onder de aandacht van meer mensen te brengen en ze de tools te geven om zich te ontwikkelen tot een letterenprofessional. Daarnaast willen we meer literaire platforms creëren en onze samenwerkingen uitbreiden.

Onze plannen zijn geheel in lijn met de drie i's (Interconnectiviteit, Inclusiviteit en Innovatie), van de Gemeente Rotterdam, want:

- 1. Een gezonde Rotterdamse lettereninfrastructuur en een inclusief Nederlands letterenlandschap creëer je onmogelijk alleen. De samenwerking met andere, gelijkgestemde, organisaties vormt dan ook een belangrijk onderdeel van onze strategie.*
- 2. Omdat wij ons geheel richten op vrouwen, mensen met een migratieachtergrond en mensen uit de lgbtq+-community is inclusiviteit de kern van alles wat The Writer's Guide (to the Galaxy) doet en ambieert. Het is de reden van ons bestaan en wat ons ons maakt.*
- 3. Het gevolg van meer inclusiviteit is per definitie innovatie. Want wanneer andere mensen gaan schrijven, ontstaat er (meestal) ook een andere literatuur. Nieuwe stemmen brengen nu eenmaal nieuwe perspectieven met zich mee.*

The Writer's Guide (to the Galaxy) is klaar voor de next leap into (literary) space. We're excited!"

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Vakmanschap is duidelijk aanwezig bij The Writer's Guide. De organisatie heeft een heldere missie vertaald in een overzichtelijk en logisch samenhangend pakket aan activiteiten, die professioneel worden uitgevoerd. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat cursisten intekenen op vervolgcursussen en uit de mogelijkheid om een leerlijn te volgen van beginnend tot bijna-professioneel schrijver. Het wordt ook onderstreept door de wens van andere literaire organisaties (voornamelijk uit Rotterdam) om óf samen te werken óf door The Writer's Guide opgeleide auteurs in een of andere vorm op hun podium te kunnen presenteren.

Wel mist een uitleg van de eigen kernactiviteit: educatie. Wat is de methodiek achter de opleiding? Hoe garanderen de verschillende competenties van docenten een goede invulling daarvan? De bondige antwoorden op deze vragen in het plan overtuigen niet. Zo wordt ook onvoldoende duidelijk hoe het lesprogramma afwijkt van andere literaire cursusinstituten en opleidingen. Wat wordt gepresenteerd als uitzonderlijk, zoals de 'egalitaire werksessies', is bij de meeste serieuze schrijfopleidingen (zoals op de Schrijversvakschool of in de opleiding Creative Writing aan ArtEZ) vrij gangbaar.

De zeggingskracht is groot. Vanuit het expliciet intersectioneel feministische uitgangspunt slaagt The Writer's Guide erin een loyale groep mensen aan zich te binden. Gekeken vanuit het Cultureel Doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals weten vrouwen, mensen van kleur en mensen uit de lhbtq+-community met verschillende culturele consumptiepatronen hen te vinden. Jongeren zijn daarbij dominant. De activiteiten zijn primair bedoeld voor mensen die zich identificeren met een van de groepen waarop de organisatie zich richt én die willen schrijven.

Vanuit die optiek is het logisch en verstandig dat de aanvrager niet alleen inzet op het opleiden van nog meer nieuwe schrijvers, maar de bestaande talenten beter en langer wil begeleiden om te zorgen dat zij het maximale uit hun capaciteiten en ambities halen. Daarnaast zou het mogelijk moeten zijn om het publiek van The Writer's Guide uit te breiden en een bredere groep mensen naar de open podia en cursussen te lokken. Zeker omdat The Writer's Guide inmiddels een bekende naam is geworden. De organisatie merkt weliswaar op dat het bereiken van mensen buiten de bubbel in Rotterdam nog moeizaam gaat, maar legt zelf ook geen plan neer om dat toch te realiseren.

Ook de oorspronkelijkheid van de organisatie staat buiten kijf. Vanuit het activisme waarvan de organisatie is doordrenkt programmeert The Writer's Guide – al dan niet in samenwerking met partners – tal van unieke activiteiten die dicht op de tijdgeest zitten: van een cursus als The Radical Self-Care Writing Guide tot het Drag Reading Hour. Daarin onderscheidt zij zich van andere cursuscentra en literaire organisaties.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De interconnectiviteit van The Writer's Guide wekt een goede indruk. De aanvrager werkt vooral binnen De Woordalliantie, die de organisatie zelf 'een bubbel' noemt, veel samen. Ook zijn er zinvolle collaboraties met andere instellingen binnen de letteren of in andere kunstdisciplines, binnen Rotterdam en buiten de stad. Andere organisaties willen graag een verbinding met The Writer's Guide aangaan. Wel is het soms de vraag of beide partijen in de samenwerkingen een gelijke inbreng hebben. Zo organiseert The Writer's Guide avonden in Café Dox, Verhalenhuis Belvédère en MONO, maar is niet duidelijk in welk opzicht deze plekken meer zijn dan een locatie voor de eigen auteurs. Ook zijn sommige samenwerkingen veel te summier omschreven. Zo zijn er 'korte lijntjes' met de feministische uitgeverij Chaos en literair platform Hard//Hoofd, maar is niet uitgewerkt wat dat betekent.

De inspanningen op het gebied van innovatie overtuigen onvoldoende. Inclusiviteit, aldus The Writer's Guide, is per definitie innovatie. Want: nieuwe stemmen vernieuwen de literatuur. Dat is maar ten dele waar, zoals de organisatie zelf ook beseft door erop te wijzen dat niet alleen lesbiennes een liefdesverhaal over twee vrouwen kunnen schrijven, maar ook A.F.Th. van der Heijden dat heeft gedaan. Natuurlijker zal een tekst geschreven uit eigen ervaring anders zijn dan een tekst geschreven puur uit verbeelding. Maar het geeft aan dat de vernieuwing niet zo absoluut of automatisch is als wordt gesuggereerd. Daarnaast leidt het feit dat nieuwe stemmen hun verhaal op papier zetten of in een spoken word-performance omzetten niet persé tot vernieuwing; het is hooguit een voorwaarde om tot vernieuwing te komen.

Maar innovatie zit niet alleen in het bieden van ruimte aan nieuwe stemmen. De missie en visie van The Writer's Guide leiden ook tot een voortdurende aanpassing en actualisering van het activiteitenpalet, waarbij het openstaat voor ideeën van derden. De organisatie blijft scherp letten op mogelijkheden die zich aandienen. De inzet om de talentrijkste cursisten op weg te helpen in de literaire wereld leidt ook tot nieuwe initiatieven, al zijn die als gezegd nog niet goed uitgewerkt. Als verklaring daarvoor zou kunnen gelden dat die uitwerking moet gebeuren door de nieuw aan te trekken community manager, maar in het meerjarenbeleidsplan hadden toch meer dan wat aanzetten moeten staan.

Inclusiviteit zit in alles wat The Writer's Guide onderneemt. De organisatie draagt op alle niveaus actief bij aan het bevorderen van gelijkheid van vrouwen, mensen met een migratieachtergrond en mensen uit de LHBTQI+-gemeenschap. Dat gaat het makkelijkst in de programma's en de marketing ervan, maar de organisatie streeft er ook naar om publiek en deelnemers aan de cursussen een goede afspiegeling te laten zijn van de verschillende groepen uit het Culturele Doelgroepmodel. De organisatie omarmt de Code Diversiteit & Inclusie, maar interpreteert deze te nauw. Zo is er geen beleid voor mensen met een beperking. Ook de spreiding over de stad is te beperkt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De organisatie van The Writer's Guide heeft een smalle basis, die bestaat uit een klein team van zzp'ers, dat verantwoordelijk is voor een groeiend aantal activiteiten. Het is daarom begrijpelijk dat de instelling streeft naar versterking van de organisatie. Maar de plannen daarvoor zijn niet goed genoeg uitgewerkt. Zo is het positief om in de toekomst aan te sluiten bij een cao, maar te vrijblijvend om niet aan te geven welke. De uitbreiding met een community manager en aansturend producent is weliswaar te begrijpen vanuit het neergelegde beleidsplan, maar duidelijke functiebeschrijvingen ontbreken.

Over de huidige stand van de Fair Practice Code geeft de aanvrager duidelijke informatie. Zij is ook transparant over de benodigde verbeteringen, die overigens grotendeels nog in de huidige cultuurplanperiode moeten worden doorgevoerd. The Writer's Guide wil iedereen fair betalen, conform de richtlijnen uit de cao Kunsteducatie voor docenten. Ook voor wat betreft de Governance Code Cultuur geeft de instelling inzicht in de huidige situatie. Daaruit blijkt dat de code actief wordt toegepast, maar er wordt niet ingegaan op gewenste verbeteringen.

De financiële bedrijfsvoering ziet er gezond uit, al is de toelichting op het meest recente jaarverslag summier. The Writer's Guide sloot 2022 af met een positief resultaat, waardoor er voldoende reserves in huis zijn om aan alle kortlopende verplichtingen te voldoen. De begroting is een realistische vertaling van de plannen. Wel is op grond van de verdeling van de personeelskosten over meerdere posten (beheerslasten personeel, activiteitenlasten personeel én activiteitenlasten materieel) niet na te gaan op welk uurtarief de ingehuurde zzp'ers kunnen rekenen.

De financieringsmix van The Writer's Guide laat een sterke afhankelijkheid zien van de gemeente Rotterdam. Die zal in de periode 2025-2028 afnemen ten opzichte van de periode 2021-2024, dankzij het benaderen van private fondsen en een – door de inclusieve werkwijze van de organisatie kansrijke – aanvraag bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. Maar toch laat de aanvrager kansen onbenut. De inkomsten uit lesgeld en kaartverkoop zijn beperkt. Het is begrijpelijk dat de activiteiten toegankelijk moeten blijven voor een brede groep, maar bijvoorbeeld door een verder doorgevoerde diversificatie in lesgeld moet het mogelijk zijn de cursussen beter te laten renderen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

Wilde Haren

Advies: negatief

- Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- Gevraagd subsidiebedrag: € 83.719,-

Samenvatting van de aanvraag

“Uitgeverij Wilde Haren heeft sinds haar oprichting als missie om de zichtbaarheid van hoofdpersonages en makers van kleur te vergroten in het Nederlandse boekenvak, vooral in de kinder- en jeugdliteratuur.

De Scan D&I toont aan dat de uitgeverij een progressieve speler is in het vakgebied, maar er is een duidelijke ondervertegenwoordiging van niet-witte personages in Nederlandse kinderboeken. Om deze kloof te dichten, publiceert Uitgeverij Wilde Haren gemiddeld drie kinderboeken per jaar, waarin kinderen van kleur de hoofdrol spelen en de makers afkomstig zijn uit diverse gemeenschappen. Er wordt erkend dat niet alle ouders in staat zijn om regelmatig voor te lezen, wat heeft geleid tot een innovatieve aanpak: de productie van audiobestanden met Rotterdamse stemmen om samenlezen te stimuleren.

De audiovernieuwing wordt gratis gedistribueerd onder de doelgroep die moeilijk toegang vindt tot fysieke boeken. De distributie vindt plaats op strategisch gekozen ontmoetingsplekken in Rotterdam, waaronder het Wijkpaleis in Rotterdam West, Zuid Boijmans van Beuningen in Rotterdam Zuid en TENT in het stadscentrum.

Rotterdam wordt gekenmerkt door hyperdiversiteit, maar ook door een aanzienlijk percentage laaggeletterdheid, vooral in Rotterdam-Zuid. Uitgeverij Wilde Haren richt zich op de light user en heeft met behulp van een DE-STEP-analyse de demografische, economische, sociale en juridische factoren van de doelgroep in kaart gebracht. Voorlezen aan kinderen wordt gezien als een krachtig middel om niet alleen laaggeletterdheid aan te pakken, maar ook een cultuur van inclusie en representatie te bevorderen.

De voorleesvernieuwing van Uitgeverij Wilde Haren richt zich specifiek op het wegnemen van obstakels zoals tijdsgebrek, alledaagse zorgen en problemen met de Nederlandse taal. Het initiatief sluit aan bij ontwikkelingen binnen Rotterdam en de wensen van de doelgroep.

Samenwerkingen met SPEK Design Dock, HOFFIE Rotterdam, en The Writer's Guide to the Galaxy versterken de positie van de uitgeverij in de creatieve sector. Daarnaast zijn er internationale samenwerkingen voor de verkoop van vertaalrechten, waarbij boeken van Uitgeverij Wilde Haren in verschillende talen worden uitgegeven, waaronder Frans, Italiaans, en Kinyarwanda.

De uitgeverij is aangesloten bij het Centraal Boekhuis en maakt gebruik van marketing- en promotiediensten van het CPNB. Ook werkt Uitgeverij Wilde Haren samen met mbo-opleiders Albeda en Zadkine, waarbij zes Rotterdamse stagiaires betrokken zijn. In conclusie blijkt uit de DE-STEP-analyse dat actief ingrijpen nodig is om laaggeletterdheid tegen te gaan. Voorlezen

aan kinderen wordt gezien als een effectieve oplossing, waarmee niet alleen taalvaardigheid wordt bevorderd, maar ook een inclusievere samenleving wordt gestimuleerd. De voorleesvernieuwing van Uitgeverij Wilde Haren speelt in op de behoeften en obstakels van de doelgroep, ondersteund door diverse samenwerkingen en internationale uitbreiding.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Het is moeilijk het vakmanschap van Wilde Haren te beoordelen. De uitgeverij heeft inmiddels negen boeken uitgegeven, waarvan zeven kinderboeken, maar laat na om concreet te beschrijven wat het werk is geweest dat de uitgeverij heeft gestoken in het product en de vermarkting ervan. Hoeveel redactierondes zijn er geweest, wat is ondernomen om het boek onder de aandacht van potentiële kopers te brengen et cetera. Het plan bevat daar geen enkele informatie over. Zo is niet te zeggen of de uitgeverij de maximale commerciële potentie van een uitgave heeft benut. Ook andere elementen roepen twijfels op over het vakmanschap. Waarom spreekt Wilde Haren de specifieke intentie uit om ‘een volgende druk binnen het eerste jaar na de publicatie’ uit te brengen, terwijl een uitgever toch zou moeten inspelen op vraag uit de markt? En waarom was de website al maanden ‘under construction’?

Ook het vakmanschap van de leesbevorderingsactiviteiten roepen vragen op. Over de evenementen rond nieuwe titels maakt Wilde Haren onvoldoende duidelijk dat de uitgeverij in staat is deze meer te laten zijn dan alleen een boekpresentatie. Onduidelijk blijft of en zo ja hoe die activiteiten functioneren als een leesbevorderingsactiviteit met een logische, eigen plaats binnen het brede scala aan andere activiteiten met hetzelfde doel in de stad en het land. Iets vergelijkbaars geldt voor de ‘voorleesvernieuwing’. De uitgeverij heeft in het meerjarenbeleidsplan onvoldoende uitgewerkt hoe dit product zich onderscheidt van andere luisterboeken en hoe dit bij de beoogde doelgroep terecht kan komen.

De zeggingskracht van de uitgaven van Wilde Haren is in potentie groot. De uitgeverij heeft een behoefte gesignaleerd onder een doelgroep die onvoldoende werd bediend door bestaande (kinderboek)uitgeverijen. Zij laat echter niet zien hoeveel lezers daadwerkelijk zijn aangesproken en hoe zich dat verhoudt tot uitgaven die op dezelfde doelgroepen mikken. In de aanvraag ontbreken verkoopcijfers. De vrij lage inkomsten uit boekverkoop, blijkens de jaarcijfers over 2022, doen vermoeden dat deze niet hoog zijn. Onderbouwing van de stelling dat de boeken ook onder ogen zijn gekomen van niet-kopers ontbreekt. Ook is het de vraag of activiteiten rond een nieuwe titel op locaties als Museum Boijmans van Beuningen, Hillevliet en TENT voldoende aansluiten bij de beoogde doelgroep. De voorleesvernieuwing kan in potentie wél veel mensen in de doelgroep bereiken, maar het is onvoldoende duidelijk hoe Wilde Haren daarin gaat slagen.

De plannen van Wilde Haren wekken de indruk dat de uitgeverij de oorspronkelijkheid van haar uitgaven en activiteiten overschat. Anders dan tien jaar geleden zijn ook andere uitgeverijen kinderboeken gaan uitgeven die een betere afspiegeling vormen van de Nederlandse maatschappij anno 2024. Zeker, het gaat misschien niet zo

snel als zou moeten, maar het gebeurt wél. Deze overschatting geldt ook voor de leesbevorderingsactiviteiten met inbegrip van de voorleesvernieuwing. In het licht van de al jaren geleden gesignaleerde ‘leescrisis’ wordt op alle mogelijke niveaus beleid uitgezet en worden activiteiten ontplooid om de leesbevordering onder alle doelgroepen te intensiveren. Wilde Haren schrijft in de aanvraag niet hoe zij zich daartoe verhoudt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. De interconnectiviteit van Wilde Haren wordt door de uitgeverij sterker voorgesteld dan die in werkelijkheid is. De samenwerkingen met onder meer logistiek dienstverlener CB (vroeger bekend als Centraal Boekhuis) en internationale uitgeverijen als Éditions les Malins en Il Gato Verde zijn zakelijke relaties. Slechts bij een enkele samenwerking is sprake van partnerschap zoals bedoeld door de gemeente Rotterdam: een samenwerking gebaseerd op een duidelijke visie en concrete plannen. Een positief voorbeeld is die met The Writer’s Guide (to the Galaxy), een krachtenbundeling rond de cursus kinderverhalen schrijven en de showcase-avond ‘Live On stage’, waar Wilde Haren toekomstige – Rotterdamse – auteurs hoopt te scouten.

Wilde Haren onderscheidt twee vormen van innovatie. Ten eerste de vernieuwende stijl van de uitgeven. Deze bewering wordt, tegen het licht van het rijke en zeer diverse kinderboekenlandschap van Nederland, niet hard gemaakt. Het is niet overtuigend dat de auteurs en illustratoren van Wilde Haren bij geen enkele andere uitgeverij onderdak zouden kunnen vinden. Ten tweede de voorleesvernieuwing die ouders die zelf geen tijd kunnen of willen vrijmaken om voor te lezen, kan ‘ontzorgen’. Hoewel ook andere uitgeverijen gebruik maken van digitale technieken, zoals door AI gegenereerde voorleesstemmen, probeert de uitgeverij wel degelijk hierin voorop te lopen.

Ook het gebruik van herkenbare Rotterdamse stemmen – in plaats van door AI gegenereerde Rotterdamse accenten – is een pluspunt.

Inclusiviteit zit in het DNA van Wilde Haren. De organisatie, het uitgeefprogramma, het beoogde publiek is allemaal zo divers mogelijk, waarbij de uitgeverij gericht nadenkt hoe zich te onderscheiden van andere uitgeverijen. Ook een voorleesvernieuwing die expliciet gericht wordt op de voor boekenmakers moeilijkst bereikbare doelgroep getuigt sterk van inclusief denken.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. De organisatie van Wilde Haren is vrij groot voor een uitgeverij met een laag aantal jaarlijks te publiceren titels en daarmee samenhangende activiteiten. Ook geeft de uitgeverij geen toelichting op het toepassen van de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur en heeft ze ook geen doelstelling geformuleerd op zaken die daarin aan de orde komen, zoals potentiële belangenverstrengeling of risicobeheersing. De uitgeverij zegt te pleiten voor eerlijke prijzen voor auteurs en illustratoren en voor meer transparantie in de hele sector, en dus

fair pay toe te passen. Toch kiest zij er niet voor om in plaats van het modelcontract een richtlijn uit een aanpalende sector te adopteren om makers beter te kunnen honoreren. Ook andere concrete acties om het eigen pleidooi inhoud te geven worden niet genoemd. Ook ontbreken gegevens over uitbetaalde royalty's en andere vormen van honorering.

In de financiële bedrijfsvoering maakt Wilde Haren onvoldoende duidelijk dat de begroting een goede vertaling is van de plannen. Er worden slechts twee titels per jaar gepubliceerd, terwijl uit de verkoop daarvan – en van verkoop van de backlist – onvoldoende inkomsten worden begroot om de sterk gestegen kosten (vooral voor personeel) terug te verdienen. Tegelijkertijd wordt de verdriedubbeling van de omzet van de uitgeverij, zonder dat er meer nieuwe titels worden uitgegeven, niet toegelicht. Dat geldt zowel voor de inkomsten uit directe verkoop als uit rechtenverkoop. Ook ontbreekt een separate opgave van de kosten en baten die zijn gemoeid met diverse leesbevorderingsactiviteiten, waardoor deze niet beoordeeld kunnen worden.

Wilde Haren stelt zich in de financieringsmix te afhankelijk te maken van subsidiegevers. Minstens 46 procent van de inkomsten zou uit publieke middelen moeten komen en daarvan verreweg het grootste deel van de gemeente Rotterdam. Daarbij is de subsidievraag gericht op het totale functioneren van de uitgeverij en niet alleen op het mogelijk maken van speciale uitgaven of het organiseren van bijzondere culturele activiteiten. De uitgeverij zou er goed aan doen om in de toekomst niet voor het geheel aan activiteiten, maar uitsluitend voor haar leesbevorderingsactiviteiten (project)subsidies aan te vragen.

4.6 Musea en Erfgoed

Rotterdam heeft een veelzijdige museum- en erfgoedsector die een grote schare bezoekers voorziet van afwisselend, toegankelijk en aansprekend aanbod. De meeste musea bloeien weer op na de zware corona periode en trekken steeds grotere aantallen bezoekers van binnen en buiten de stad. De (inter)nationale aantrekkingskracht van Rotterdam is ten dele toe te schrijven aan de tentoonstellingen en programmering van de verschillende grote aanbieders zoals bijvoorbeeld De Kunsthal, het Maritiem Museum en Depot Boijmans Van Beuningen. Maar ook kleinere spelers als het Natuurhistorisch Museum en Verhalenhuis Belvédère bieden aantrekkelijke programmering voor een toenemende groep (museum)bezoekers.

Het veld toont zich energiek en is volop in ontwikkeling. Zo wordt reikhalzend uitgekeken naar de geplande verhuizing van het Nederlands Fotomuseum naar pakhuys Santos op Katendrecht in 2025. Ook de opening van het nieuwe museum Fenix (stichting Droom en Daad) op Katendrecht in hetzelfde jaar vormt een mooie aanvulling op het huidige museum- en erfgoedlandschap. Deze nieuwe musea betekenen meer bezoekers, markante gebouwen en extra programmering en dat geeft frisse en sprankelende energie aan de stad en aan Zuid.

Anderzijds is er ook een gevoel van gemis: de langdurige sluiting van Museum Boijmans Van Beuningen als een van de belangrijkste musea in de stad wordt, ondanks de programmering in Het Depot, op Zuid en in diverse andere musea, pijnlijk gevoeld.

Daarnaast is het ontbreken van het Stadsmuseum duidelijk merkbaar. Dat er in de stad verschillende succesvolle (immateriële) erfgoed projecten aanwezig zijn – zoals Verhalenhuis Belvédère en Stichting Wijkcollectie – laat zien dat de behoefte van Rotterdammers om zich te verbinden met Rotterdams erfgoed en met elkaars historie sterk in de stad aanwezig is. De commissie is van mening dat een nieuw Stadsmuseum binnen dit netwerk een verbindende rol kan spelen en adviseert om te zijner tijd de Wijkcollectie een plek te geven binnen het Stadsmuseum.

Musea en erfgoedinstellingen zoeken na de pandemie bijna allemaal met veel energie naar een mix tussen aantrekkelijke artistiek-inhoudelijke tentoonstellingen en programma's en het tegelijkertijd toepassen van de codes en beheersbaar houden van de gestegen kosten. Maatschappelijke en grootstedelijke thema's spelen een rol in de plannen van de meeste instellingen.

Het is sterk dat instellingen als Verhalenhuis Belvédère en het Wereldmuseum in hun aanpak volop ruimte bieden aan zeer uiteenlopende doelgroepen met hun vele verschillende stemmen. Co-creatie en wederkerigheid dienen hierbij als basis voor activiteiten en samenwerkingen in de stad. Meer samenwerking en kennisdeling op dit gebied tussen de verschillende instellingen zou de impact en het gevoelde eigenaarschap van de Rotterdammers ten aanzien van de sector vergroten. Hier ligt een kans tot groei op het gebied van interconnectiviteit en innovatie.

De spreiding over de stad en het bereik onder doelgroep licht zijn nog beperkt. De meeste musea bevinden zich fysiek in het centrum (of aan de rand daarvan). Een aantal musea trekt wel volop de wijken in met uiteenlopende tijdelijke projecten en heeft soms speciale medewerkers om de doelgroep licht te bereiken, maar echt ingebed in het structurele aanbod van musea is deze tendens jammer genoeg nog niet. Vaak betreft het een met tijdelijke subsidie gefinancierd project of functie die lijken te verdwijnen zodra de subsidie ophoudt.

Er wordt in de sector volop samengewerkt met veel verschillende sectoren en domeinoverstijgende partners. Tegelijkertijd is er groei mogelijk op het gebied van onderlinge samenwerking tussen musea en erfgoedinstellingen. Zeker gezien het feit dat er veel overlappende interessegebieden zijn en gelijksoortige thema's worden onderzocht; denk aan biodiversiteit, klimaatverandering en grootstedelijke vraagstukken als migratie.

In algemene zin valt het op dat de codes steeds serieuzer genomen worden. Het opstellen van concrete doelstellingen op dit gebied blijkt voor veel instellingen vaak nog lastig. Zakelijk gezien staat de sector er over het algemeen gezond voor. De hogere kosten op vele gebieden (onder andere energielasten, arbeidslasten en materiaalkosten) zorgen bij de meeste musea en erfgoedinstellingen voor een (zelf)kritische blik op de programmering en werkwijze. Veel instellingen kiezen ervoor om minder te doen en programmering langer te laten staan en zoeken naar een balans tussen publiekstrekking en meer experimentele programmering zodat de inkomsten op peil blijven en er tegelijkertijd voldoende ruimte blijft voor experiment en innovatie. De meeste instellingen zetten zich met succes in om aanvullende financiering te genereren middels subsidies en sponsoring. Het unieke financieringssysteem met obligaties van Verhalenhuis Belvédère valt in positieve zin op en kan dienen als inspiratie voor andere instellingen.

Binnen het disciplinecluster Musea en Erfgoed adviseert de commissie over:

- Chabot Museum Rotterdam
- DIGITUP
- Kunsthal Rotterdam
- Maritiem Museum Rotterdam
- Museum Boijmans Van Beuningen
- Natuurhistorisch Museum Rotterdam
- Nederlands Fotomuseum
- RoMeO
- Stichting Wijkcollectie
- Tailors & Wearers
- Verhalenhuis Belvédère
- Wereldmuseum Rotterdam

Chabot Museum Rotterdam

Advies: positief, buiten budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 149.500,- en € 10.000,- BKV-gelden
- Gevraagd subsidiebedrag: € 350.000,- en € 40.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Het Chabot Museum Rotterdam is als een van oorsprong volledig Rotterdams particulier initiatief in dertig jaar toegegroeid naar een breder gedragen privaat-publieke samenwerking.

Sinds 2019 maakt het museum een sterke groei door. Onder meer door wisselwerking tussen en versterking van de (educatieve) programmaliijnen binnen en buiten de museummuren; bij de Van Nellefabriek UNESCO Werelderfgoed en in Land van Chabot, de plek aan de Rotte waar de kunstenaar heeft gewoond en gewerkt. Hierbij is het publieksbereik substantieel gegroeid (53.750).

Om deze zorgvuldig opgebouwde propositie als kunstenaars- of ‘niche’ museum professioneel en stevig te bestendigen is een realistische schaalvergroting noodzakelijk, hierbij gesteund door Rotterdamse fondsen, particulieren en de gemeente Rotterdam. Met de transitie naar een raad-van-toezicht-model en aanstelling van een zakelijk leider (2023) heeft het museum definitief deze richting ingezet. Om aan wet- en regelgeving en stijgende prijsniveaus te kunnen (blijven) voldoen (Museum cao) is investering nodig. De personele bezetting gaat van 3,7 naar 5,5 FTE (professioneel kernteam), vooral op het gebied van collectiebeheer, educatie, marketing en development. Zo wordt ruimte gecreëerd om gedoseerd onbenut aanwezig potentieel in netwerken (particulieren en bedrijven) te effectueren richting een duurzame toekomst.

In 2024 wordt de collectie (2105 werken) rond de kunstenaar Chabot, zijn tijdgenoten en geestverwanten, volledig geregistreerd, gedigitaliseerd, en het collectie- en informatieplan afgerond. Behoud en beheer in depot Metaalhof en ontsluiting op de website zijn daarmee op orde en vormen een rijke basis voor het museum als kenniscentrum, in open verbinding naar andere (Rotterdamse) collecties, archieven, databases. Het vergroot de collectiemobiliteit en nodigt uit tot onderzoek, presentatie en reflectie vanuit verschillende perspectieven. Offline en online.

Naast een regulier stevig tentoonstellingsprogramma met twee wisselingen per jaar in samenwerking en uitwisseling met (internationale) partners, beheert het Chabot Museum de portiersloge op het Van Nelleterrein als kleinschalige publieksfunctie. Van hieruit starten alle Van Nelle tours in samenwerking met Urban Guides. Er vinden kleinschalige erfgoedpresentaties plaats in samenwerking met Museum Rotterdam, aansluitend op actualiteit en evenementen. In Land van Chabot wordt in samenspraak met kunstenaars en de wijk het educatieve aanbod vanuit de cultuurcoachschole zichtbaar. De Chabotprijs wordt in samenwerking met het Centrum Beeldende Kunst driejaarlijks uitgereikt (2025, 2028). Op alle programmaliijnen sluit het museum aan op de beleidsspeerpunten van de gemeente.

In het voorliggende plan is de verhouding tussen een bredere spreiding in de financieringsmix enerzijds en een flexibele verhouding tussen beheer- en activiteitenkosten anderzijds weer 'hersteld'. Vanuit organisatieperspectief is dit realistisch, waarbij nog steeds het particuliere karakter meeweegt. Kwaliteit en continuïteit in het bestaande programma is hierbij geborgd. Om (jonge) Rotterdamse kunstenaars te blijven betrekken op onderdelen zijn nu BKV-gelden aangevraagd.

Het Chabot Museum presenteert zich als museum voor internationaal expressionisme in een parel van het Nieuwe Bouwen in het Museumpark Rotterdam.

Hier sta je oog in oog met de monumentale en eigenzinnige werken van Henk Chabot (1894-1949) en zijn tijd; een kunstbeleving op wereldniveau, actueel gevisualiseerd, en vanuit structurele samenwerking met partners, verbonden met andere plekken in de stad, waar kunst, erfgoed, architectuur en landschapsbeleving op een toegankelijke manier samen komen."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Op een centrale plek in de stad fungeert het museum vanuit een charmante niche positie. De manier waarop het Chabot Museum op verschillende manieren kijkt naar de collectie en de architectuur van de museumvilla en van daaruit verbindingen legt in en met de stad, is interessant. Dat geldt ook voor de projecten die buiten het museum zijn opgezet, zoals Het Land van Chabot en de samenwerking met de Van Nelle Fabriek. Tegelijkertijd mist er een integraal en richtinggevend artistiek kader.

De samenhang tussen de programmering buiten het museum en binnen het museum kan beter. De vier programmalijnen die in de plannen worden beschreven missen focus. Ze lopen qua thematiek sterk uit elkaar en het is niet duidelijk waarom de keuzes voor deze programmalijnen zijn gemaakt en hoe deze met elkaar samenhangen. Bovendien is het voor de commissie niet goed na te gaan of binnen de kleine organisatie de benodigde kennis en vakmanschap aanwezig is om deze uiteenlopende programmatische lijnen in te kunnen vullen. Verder getuigt het volgens de commissie niet van vakmanschap dat er nog geen collectiebeleidsplan is. Dit is vier jaar geleden ook benoemd.

Het beleidsplan bevat een uiteenlopend programma waar weinig aandacht is voor de betekenis en impact die het Chabot Museum met haar tentoonstellingen en programma's op het beoogde publiek wil hebben. Dat beoogde publiek bestaat voornamelijk uit 'klassieke cultuurliefhebbers' en 'culturele alleseters', mensen die vaak musea bezoeken. De commissie ziet dat het museum een lange en bewezen geschiedenis heeft van het aanspreken van deze groep en het is aannemelijk dat zij blijven komen.

Het museum wil zich de komende periode meer richten op de lokale vrijetijdgenieter. Daarvoor heeft het museum een programmering opgezet om deze doelgroep aan

te spreken. Het noemt in dit kader onder andere concerten, horeca, kunstroutes, instaprondleidingen en het Land van Chabot. Hoe het museum tot de keuze voor deze programmering is gekomen en waarom verwacht wordt hiermee de beoogde doelgroep aan te spreken, wordt uit de plannen niet duidelijk. Ook verwacht het museum een flinke groei in bezoekers te realiseren via de programmaliijnen buiten de museummuren, zoals de samenwerking met de Van Nelle Fabriek en het educatieve project Land van Chabot. De commissie heeft bewondering voor het bereik van het educatieve project Land van Chabot, en de samenwerkingen met cultuurcoaches en kunstenaars. De commissie is kritisch op de toegevoegde waarde van het project voor het museum zelf, want het wordt niet duidelijk of deze mensen ook het museum gaan bezoeken. De gestelde groei naar 50.000 bezoekers is onvoldoende onderbouwd, het is slechts gebaseerd op een steekproef.

De commissie heeft waardering voor het Chabot Museum als een museum met een eigen en authentieke identiteit. Het museum probeert daarnaast op verschillende creatieve manieren de horizon te verbreden. Dat doet het door het werk en leven van Chabot buiten het museum relevant te maken, en tevens de verbinding te leggen met de architectuur van de museumvilla.

Omdat een artistiek kader ontbreekt komen de programma onderdelen over als gezocht en (te) ver verwijderd van het Chabot Museum zelf. Voorbeelden hiervan zijn de rondleidingen in de Van Nelle Fabriek en Land van Chabot. Er wordt tot slot in het plan diverse keren gesproken over een nieuwe fase voor het museum, terwijl het plan vooral gaat over het structureel bestendigen van de reeds ingezette activiteiten. Dat is een gemiste kans.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Het is positief dat het museum via de Hendrik Chabotprijs een rol in het culturele ecosysteem vindt en er enkele relevante en duurzame samenwerkingen zijn, zoals met Urban Guides en de Van Nelle fabriek. De nadruk wordt vooral gelegd op samenwerkingen op educatief gebied en nieuwe projecten buiten het museum. Voorgenomen actie op de thema's burgerschap en inclusiviteit in het cultuuronderwijs worden echter niet vertaald naar een concrete aanpak en samenwerking met partners. Daarnaast verbaast het de commissie dat de potentie die er is om vanuit samenwerking met logische partners en burens als het Nieuwe Instituut en Huis Sonneveld, het Natuurhistorisch Museum Rotterdam en Museum Boijmans Van Beuningen een nieuw publiek te trekken niet wordt benut. Verder is diversiteit en inclusie als criterium voor de keuze van partners wel benoemd maar niet uitgewerkt.

Het museum wil innoveren door veel naar buiten te treden en verbindingen aan te gaan op gebieden waar qua architectuur en qua biografie van Chabot relaties kunnen worden gelegd. Hoewel dit enerzijds als ondernemend en innovatief kan worden beschouwd, is de commissie niet overtuigd van de kwaliteit van deze plannen en vindt ze deze vaak ver gezocht of zelfs wat gekunsteld aandoen. Daarnaast is het onderscheid niet goed duidelijk tussen wat nieuwe plannen zijn en wat al eerder van de programmaliijnen en

projecten is ingezet. De kunstenaars die bijvoorbeeld betrokken zijn bij de programmering dragen niet bij aan diversiteit en innovatie, terwijl Chabot zelf een voorbeeld is van maatschappijkritisch denken. Het aankaarten van maatschappelijke vraagstukken via de programmering is volgens de commissie maar in zeer beperkte mate aan de orde.

Het beleidsplan spreekt van welwillendheid op het gebied van diversiteit en inclusie. Het museum toont reflectie door aan te geven stappen te willen maken en ruimte te zien voor verbetering. De plannen blijven echter algemeen. Het museum gaat nauwelijks in op de uitdagingen die het als klein, biografisch niche museum op het gebied van diversiteit en inclusie tegenkomt. Het wordt niet concreet welke ruimte voor verbetering van de programmering er wordt gezien of wat er gedaan wordt naar aanleiding van de zelf gedane constatering dat het 'diverser kan wat betreft het personeel'.

Het bereik onder doelgroep licht zag het museum de afgelopen jaren kleiner worden. Deze wil het museum opnieuw bereiken met programmering in en om het museum zoals concerten in de tuin en instaprondleidingen. Met de plannen voor het Land van Chabot en Chabot aan Zee richt het museum zich naar eigen zeggen ook op de doelgroep licht. De plannen blijven echter vooral gebaseerd op de gewenste en indirecte impact op de (groot) ouders van de participerende leerlingen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. In 2023 zijn professionaliteitsslagen gemaakt: zo is er een zakelijk leider aangesteld en is er overgestapt naar het raad-van-toezicht-model. Ook wordt de Governance Code Cultuur toegepast. De commissie ziet dat er aandacht is voor de Fair Practice Code, maar slechts in algemene bewoordingen. Er zijn op dit gebied geen duidelijke doelstellingen opgesteld.

In de aanvraag wordt aangegeven dat het Chabot Museum door groei de positie van het museum wil bestendigen. In de plannen wordt aangeduid waar in de organisatie de extra medewerkers nodig zijn maar niet waarom of hoe dit volgt uit de plannen. De onderbouwing voor de gevraagde extra financiering ontbreekt daarmee.

De begroting is ambitieus maar de toelichting daarop wordt door de commissie als weinig transparant beoordeeld. Zo laat de begroting zien dat de kosten voor tentoonstellingen en personeelslasten fors toenemen. Omdat het museum geen grote wijzigingen in het programma doorvoert is het voor de commissie onduidelijk waarom deze toename nodig is. De begrote toename van de baten hangt in belangrijke mate samen met een toename van de bijdragen uit private middelen. De onderbouwing van deze toename in de plannen is summier en nauwelijks te toetsen. Hierdoor is de haalbaarheid van de toename lastig vast te stellen.

Ten opzichte van voorgaande jaren zet het museum met de ingediende begroting hoog in. De gepresenteerde financieringsmix om alle kosten te kunnen dekken ziet er op het

eerste gezicht goed uit. Zo laat het museum zien goed in staat te zijn om eigen inkomsten (50 procent) te verwerven door middel van kaartverkoop en schenkingen. Toch is het museum kwetsbaar. Het aandeel schenkingen fluctueerde in het verleden nogal, waardoor deze inkomsten niet heel zeker zijn. Daarnaast wordt sterk geleund op een beoogde forse toename van de gemeentelijke subsidie. De commissie maakt zich zorgen over wat er gebeurt als deze extra gelden er niet komen en mist concrete maatregelen voor risicobeheersing. Het museum signaleert hetzelfde risico van fluctuerende financiering, waarvoor het de afgelopen jaren stevig heeft moeten interen op haar reserves. De maatregelen zijn echter niet overtuigend en beperkt tot verbetering van bedrijfsprocessen en een verhoogd risicobewustzijn.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven en daarnaast € 10.000 aan BKV-gelden.

DIGITUP

Advies: negatief

- Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- Gevraagd subsidiebedrag: € 152.390,-

Samenvatting van de aanvraag

“DIGITUP, de schatgraver van de Rotterdamse stadscultuur, zet zich in om het rijke audiovisuele erfgoed van de stad te verzamelen, digitaliseren, duurzaam te bewaren en voor iedereen toegankelijk te maken. We brengen het culturele verleden van Rotterdam tot leven, met als doel de Rotterdammers te verbinden met hun gedeelde geschiedenis en identiteit, gekoppeld aan actuele thema's.

Onze strategie focust op het betrekken van de community bij het vinden, digitaliseren en behouden van uniek erfgoed. We zoeken - via crowdsourcing - naar particulier materiaal en werken samen bij de digitalisatie en metadatering, wat bijdraagt aan een sterkere gedeelde identiteit. Samenwerking met het Stadsarchief Rotterdam en andere (erfgoed)instellingen zorgt voor professionele digitale conservering en ontsluiting. Dankzij onze communityaanpak en grassrootsfocus brengen we verborgen verhalen en perspectieven naar boven, wat ons tot een unieke en onmisbare schakel in het Rotterdams erfgoedlandschap maakt.

In de komende jaren investeren we in onze online en offline presentatie om een breed publiek te bereiken. Een nieuw digitaal platform zorgt voor interactieve (kosteloze) toegang tot de collecties en we organiseren in samenwerking met partners (pop-up) exposities en evenementen op historisch relevante locaties.

Onze kernwaarden omvatten diversiteit, inclusie en innovatie. We richten ons op culturele diversiteit in programmering, medewerkers en publiek. Daarnaast zetten we in op technologische vernieuwing en creatieve publieksparticipatie. Wij geloven in de kracht van cultureel erfgoed om verbinding en participatie te stimuleren, en agenderen maatschappelijk actuele vraagstukken in onze projecten. Dit draagt bij aan het welzijn van alle Rotterdammers.

We hanteren principes van goed bestuur, transparantie en fair practice, essentieel voor een wendbare, innovatieve en duurzame organisatie.

Om onze missie voort te zetten, plannen we toekomstige initiatieven die onze aanpak en diensten verder versterken. We verkennen nieuwe technologieën om onze collecties interactiever te maken. Ook willen we meer samenwerkingsverbanden aangaan met lokale organisaties en initiatieven, om zo een nog rijkere en meer gevarieerde weergave van het Rotterdamse erfgoed te bieden. Daarbij blijven we ons inzetten voor de educatie van jongeren en gemeenschapsbetrokkenheid door middel van workshops en lezingen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. DIGITUP ziet zichzelf als de katalysator voor de waardering van cultureel erfgoed in Rotterdam en wil 'schatgraven in de Rotterdamse stadscultuur'. Zij wil een centrale rol spelen in het verbinden van gemeenschappen met hun erfgoed door innovatieve digitale toepassingen. De commissie is positief over deze missie. De afgelopen jaren heeft de organisatie hier concreet invulling aan gegeven door met community's op zoek te gaan naar hun erfgoed en gezamenlijk, in co-creatie, een activiteit zoals een expositie te ontwikkelen.

Het plan van DIGITUP getuigt van grote liefde voor naoorlogs Rotterdam in al zijn diversiteit, maar helaas kijkt zij vooral terug naar de activiteiten van de afgelopen jaren en nauwelijks vooruit. Over wat de organisatie de komende jaren wil gaan doen en de manier waarop staat vrijwel niks beschreven. De missie en visie worden niet concreet uitgewerkt in een programma van activiteiten.

De commissie krijgt op basis van het ontbreken van concrete plannen de indruk dat DIGITUP doet wat er op het pad komt in plaats van dat er inhoudelijk-artistieke overwegingen aan de keuzes ten grondslag liggen. Verder wordt uit de plannen niet duidelijk hoe wordt omgegaan met collectiebeheer.

DIGITUP wil de komende tijd met name het digitale bereik fors vergroten. Zij zegt daarnaast een divers publiek en alle Rotterdammers te willen bereiken. Uit de plannen wordt het de commissie echter niet duidelijk om welke doelgroepen dit precies gaat en hoe dit diverse publiek bereikt zal worden. In het verleden is in co-creatie met onder meer de Antilliaanse en Surinaamse gemeenschap samengewerkt, maar met wie de organisatie in de komende periode beoogt te werken blijft een vraagteken. Ook mist enige vorm van reflectie op de impact die de DIGITUP programma's in het verleden hebben gehad.

Het idee om het eigen naoorlogs beeldmateriaal van Rotterdammers te verzamelen, toegankelijk te maken en vast te leggen vindt de commissie interessant. Het initiatief was aanvankelijk een mooie aanvulling op de Rotterdamse erfgoedinstellingen, met name op het Museum Rotterdam en het Stadsarchief Rotterdam. Het verleende DIGITUP een eigen authentieke positie. In de leegte die na het sluiten van het Museum Rotterdam is ontstaan, is de behoefte om iets met de Rotterdamse geschiedenis te doen alleen maar sterker geworden.

Inmiddels zijn er meerdere organisaties, zoals Verhalenhuis Belvédère en Stichting Wijkcollectie, die dit ook doen en hierop een eigen aanpak hebben ontwikkeld. De commissie vindt het jammer dat DIGITUP in de plannen nauwelijks ingaat op de eigen aanpak binnen deze context waarin het actief is waardoor zij zich niet tot deze actualiteit lijkt te verhouden. Uit de plannen blijkt onvoldoende dat DIGITUP hier een artistiek-inhoudelijk visie of plan van aanpak voor heeft.

DIGITUP reflecteert wel op haar eigen positie als zelfstandige organisatie en heeft de begrijpelijke wens om opgenomen te worden in een grotere erfgoedinstelling. Een strategie voor het goed overdragen van de collectie binnen een context waar deze tot haar recht komt, wordt echter niet nader uitgewerkt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als onvoldoende. DIGITUP zegt vanuit de eigen creativiteit te willen werken aan maatschappelijke vraagstukken. Er worden helaas geen concrete plannen beschreven en evenmin wordt duidelijk welke samenwerkingen hieraan bij kunnen dragen. Toekomstige nieuwe partners worden niet genoemd. In het plan noemt DIGITUP wel een reeks partners van binnen en buiten de sector waar zij nu mee samenwerkt. Dat vindt de commissie knap voor de kleine organisatie en het biedt tal van kansen. DIGITUP beschrijft hierbij dat het haar diensten voor het digitaliseren en ‘bewaarbaar’ maken van het audiovisuele erfgoed aanbiedt aan met name andere cultuur- en erfgoedinstellingen. De commissie vraagt zich wel af hoe de beeld- en auteursrechten geregeld zijn ten aanzien van het werk afkomstig uit projecten uit het verleden.

Het vinden van particulier erfgoed en participatief verzamelen was bij de start van DIGITUP een nieuw en innovatief concept. De organisatie heeft met de aanpak onder meer archieven en andere erfgoedinstellingen geïnspireerd en hiermee de sector verrijkt. De commissie waardeert wat DIGITUP hiermee in gang heeft gezet. Uit de plannen blijkt dat de organisatie de afgelopen jaren aan de oorspronkelijke aanpak heeft vastgehouden. Daar is niks mis mee, maar deze aanpak is niet meer vernieuwend te noemen. Stappen om de organisatie en het concept verder te ontwikkelen worden niet in de plannen beschreven. De bijdrage aan het bereiken van artistieke en maatschappelijke doelen door innovatie vindt de commissie hierdoor beperkt.

De commissie ziet dat in het plan geen publieksgroepen worden benoemd en er is ook geen marketingstrategie uitgewerkt. DIGITUP heeft een visie op hoofdlijnen op diversiteit en inclusie, waarbij alle p's kort worden aangestipt. Een aantal doelstellingen is helder en goed omschreven, een aantal vindt de commissie echter erg algemeen. Zo wordt er bijvoorbeeld gestreefd naar een divers personeelsbestand, maar meer wordt daar niet over gezegd. Een aanpak of uitwerking op dit gebied wordt nauwelijks concreet gemaakt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. De commissie ziet verschillende tekortkomingen en heeft hierdoor weinig vertrouwen in de organisatorische kwaliteit. DIGITUP signaleert zelf ook dat het voortbestaan niet vanzelfsprekend is. Het ziet zichzelf als een kleine, flexibele en faciliterende organisatie met kennis en kunde die eventueel op kan gaan in een andere Rotterdamse erfgoedinstelling. De organisatorische kwaliteit van DIGITUP oogt daardoor fragiel. Het is sterk dat DIGITUP hier transparant over is, maar het benadrukt het gemis van een visie of plan voor de toekomst van de organisatie.

In het plan en de overige stukken besteedt DIGITUP opvallend weinig aandacht aan de Fair Practice Code aangezien de organisatie vooral bestaat uit freelancers. De aspecten van de code worden heel kort en algemeen aangestipt, maar geven geen echte informatie over de stand van zaken aangaande fair practice. De commissie vindt de doelstellingen erg algemeen en weinig uitgewerkt. De meeste aspecten van de Governance Code Cultuur worden benoemd, maar alleen in algemene bewoordingen. Er wordt bijvoorbeeld benoemd dat de diversiteit binnen het bestuur 'nog niet maximaal' is, waarna er alleen aandacht voor de gemiddelde leeftijd is en niets wordt gezegd over het gebrek aan diversiteit qua culturele achtergrond.

De begroting is volgens de commissie geen overtuigende vertaling van de plannen. DIGITUP begroot een forse groei van de lasten en wil deze grotendeels financieren met hogere subsidies. De lasten worden verder niet duidelijk gespecificeerd of onderbouwd. De commissie begrijpt niet waarom DIGITUP het team wil uitbreiden, terwijl een concrete uitwerking van wat het team gaat doen ontbreekt. Tegelijkertijd wil zij minder presentaties gaan maken alsook bij een andere erfgoedinstelling ondergebracht worden.

De commissie ziet geen evenwichtige financieringsmix en zij vindt het continuïteitsrisico daarom groot. Het percentage eigen inkomsten bedraagt 22 procent en is daarmee mager. DIGITUP heeft weinig buffer en de afhankelijkheid van subsidies is groot. Het wordt niet duidelijk of de organisatie zich inspent voor verdere cofinanciering. DIGITUP maakt zich daarmee eenzijdig afhankelijk van gemeentelijke subsidie, terwijl het op basis van alle samenwerkingen en co-creatie ook zou kunnen werken aan eigen inkomsten. Concrete voorstellen om dit te doen ontbreken in het plan.

Kunsthall Rotterdam

Advies: positief

- Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing, RCB
- Gevraagd subsidiebedrag: € 3.903.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Kunsthall Rotterdam is een gastvrije culturele instelling. Van ervaren kunstkenner tot nieuwkomer, de Kunsthall wil ervoor zorgen dat iedereen kunst en cultuur kan ervaren. Omdat kunst verrijkt en verbindt. Onze kracht is dat we hoogwaardige kwaliteit weten te combineren met een laagdrempelige aanpak. Dat maakt ons aansprekend voor een breed en divers publiek. En dankzij onze innovatieve concepten weten we bovendien ook steeds nieuwe groepen mensen aan te trekken.

Met jaarlijks minstens 18 tentoonstellingen en vele activiteiten is de Kunsthall een bruisend cultureel platform. Het iconische gebouw in het hart van de stad fungeert daarbij als een plek voor inspiratie en ontmoeting. Met ons afwisselende programma waarin kunst, cultuur en maatschappelijke onderwerpen gelijktijdig een plek hebben, openen we deuren tussen verschillende werelden en dragen zo bij aan inzicht en verbinding. Een bezoek aan de Kunsthall is altijd meer dan je verwacht! Zonder eigen collectie kunnen we razendsnel inspringen op de actualiteit, en is samenwerking de basis van onze aanpak. Dat doen we met grote en kleinere (inter)nationale instituten, kunstenaars en makers, en met lokale partners binnen en buiten de sector: de Kunsthall is een dynamische kracht achter culturele samenwerking in de stad.

In de nieuwe cultuurplanperiode is de Kunsthall opnieuw de verbindende en toegankelijke instelling. We gaan daarbij uit van onze kracht en versterken wat ons nu succesvol maakt: een contrastrijk programma waarin iedereen zich kan herkennen en waaraan iedereen kan deelnemen. De Kunsthall wil tenminste 250.000 bezoekers per jaar ontvangen, waarvan 30% nieuw publiek. Dit doen we met aansprekende multidisciplinaire tentoonstellingen, met onder andere een afwisseling in (internationale) publiekstrekkingen en jong talent en met een verhoogde inzet op representatie. We activeren bezoekers met programma's zoals All you can Art en Kunsthall Live en het nieuwe Friday Night LIVE, waarbij we elke maand een partner in de stad een podium bieden en zo voor een breed publiek een prikkelende avond vol culturele uitwisseling creëren. De Kunsthallaanpak is steeds voelbaar: eigenzinnig, maatschappelijk verbonden en altijd verrassend.

Het brede en diverse programma in combinatie met het onderhouden van ons rijke samenwerkingsnetwerk, vraagt veel van ons lean & mean team. Voor de aankomende periode koppelen we daarom onze hoge ambitie aan gezond realisme, met als doel een werkbaar evenwicht te vinden tussen de levendigheid die de Kunsthall zo kenmerkt en een gezonde inzet van mensen en middelen. Daarnaast werkt de Kunsthall aan de toekomstbestendigheid van haar gebouw en organisatie, om zo het fundament voor toekomstig succes te versterken. We zetten in op het tenminste consolideren van de reeds substantiële eigen inkomsten

(entreegelden en derde geldstromen) met de ambitie om deze te laten toenemen. Niettemin voelen we ook de noodzaak de Gemeente te verzoeken om een aanvullende bijdrage voor de volgende onderdelen:

- *verhoging structurele bijdrage realisatie programma en personele organisatie; en*
- *incidentele investering toekomstbestendigheid Kunsthall: renovatie, verduurzaming en digitale transformatie.*

Zodat we behouden én versterken waar we goed in zijn: impactvol programmeren, als unieke, internationale topinstelling en smaakmaker van Rotterdam. Nu én in de toekomst.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Het plan van de Kunsthall zit goed in elkaar met een heldere missie en visie en een duidelijke omschrijving van de eigen Kunsthall-aanpak waarmee verbindingen worden gelegd tussen disciplines, tijden en culturen. De commissie is positief over het vermogen van de Kunsthall om in een breed veld van kunst en cultuur ieder jaar een sterk en afwisselend programma van bijna twintig tentoonstellingen te organiseren. De visie dat kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk moet zijn en dat hoogwaardige kwaliteit te combineren is met een laagdrempelige aanpak, weet de Kunsthall met verve in de praktijk te brengen.

De Kunsthall laat zien op relevante wijze contrastrijk te kunnen programmeren. De commissie heeft waardering voor de mix van internationale publiekstrekkingen naast onontdekte oeuvres, en de combinaties van lokale en (inter)nationale makers, bekende namen en vernieuwers, aansprekend en uitgesproken; zowel in tentoonstellings- als publieks- en educatieve programmering. Door het tentoonstellingsprogramma niet helemaal vol te plannen, wordt ruimte gecreëerd om relatief snel te kunnen schakelen en in te spelen op de actualiteit

Met slimme samenwerkingen met internationale musea van faam weet de Kunsthall aansprekende (reizende) tentoonstellingen naar Rotterdam te halen. De tentoonstelling DIVA van het Victoria and Albert Museum in Londen is daar een mooi voorbeeld van. Dat de Kunsthall dat lukt ondanks dat het zelf geen collectie bezit wekt bewondering bij de commissie. Ook de reeks solotentoonstellingen van vrouwelijke kunstenaars zoals de Koreaanse Haegue Yang en de Nederlandse Iris van Herpen vindt de commissie interessant. Het zou mooi zijn als de Kunsthall zich blijft positioneren als initiator en/of eerste venue van dit soort samenwerkingen.

De in het plan beschreven doelgroepenanalyse en publieksbenadering laat zien dat de Kunsthall een breed publiek weet te trekken, waaronder veel jongeren. Uit het plan blijkt dat de randprogrammering en de diversificatie van het eigen personeel daarin een belangrijke rol spelen.

Alhoewel jongeren al goed bereikt worden wil de Kunsthall nog meer verjonging van het publiek realiseren met extra aandacht voor families en de instroom van studenten en starters in Rotterdam. Daarvoor zet zij in op bijvoorbeeld speciaal voor deze doelgroepen

samengestelde edities van Kunsthall Live, online marketing, deelname aan het Rotterdamse Cultuurtraject en verruimde openingstijden zoals maandagopenstelling voor MBO studenten.

Een van de andere doelstellingen die de Kunsthall stelt op het gebied van publieksbereik is binding met de regio Rotterdam. In de programmering wordt deze ambitie vertaald naar programma's die specifiek gericht zijn op Rotterdamse deelnemers en publiek, zoals events als Kunsthall LIVE en het open atelier All you can Art in samenwerking met Instituto Buena Bista Curaçao. De commissie begrijpt dat de Kunsthall zoekt naar mogelijkheden om het succesprogramma All you can Art duurzaam te financieren samen met partners in andere domeinen. Want juist hier is aantrekkingskracht voor specifieke Rotterdamse doelgroepen, waaronder de doelgroep licht, groot.

Deze brede inzet op vernieuwing van de publieksgroepen waarbij de Kunsthall onder meer streeft naar 30 procent nieuw publiek, binding met Rotterdam en tegelijkertijd inzet op de internationale cultuurtoerist vindt de commissie lovenswaardig.

Met de focus van de Kunsthall op verbinden en op contrastrijk programmeren worden vanuit deze aanpak diverse en uiteenlopende thema's en disciplines naast elkaar geprogrammeerd en verschillende doelgroepen tegelijkertijd aangesproken. Hierdoor worden bezoekers vaak verrast door kunst en randprogrammering waar ze in eerste instantie niet voor kwamen.

Alhoewel de commissie hier positief over is, ziet ze ook dat er in dat contrast nog meer mogelijk is. Er wordt binnen de Kunsthall geëxperimenteerd, maar volgens de commissie is er meer ruimte mogelijk voor experiment waarin vanuit een meer bevragende houding het reflecteren op maatschappelijke vraagstukken sterker naar voren komt. De Kunsthall zegt telkens op zoek te gaan naar vernieuwende en grensverleggende manieren om een sociale en culturele hub te zijn en dat juicht de commissie toe, maar tegelijkertijd mist zij de doorvertaling daarvan in het (tentoonstellings)programma. De commissie kijkt uit naar de eigen producties die de Kunsthall zegt te gaan maken en is ervan overtuigd dat dit verder zal bijdragen aan de authenticiteit van de Kunsthall.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De Kunsthall heeft samenwerking in de haarvaten van zowel de programmering als organisatie zitten. De organisatie doet dat zowel internationaal, als in de eigen stad met kunstenaars en culturele en maatschappelijke partners. De experimenten met het Scapino Ballet en Theater Rotterdam en de aansluiting bij International Film Festival Rotterdam en Rotterdam Pride zijn daar goede voorbeelden van. Ook werkt de Kunsthall in co-creatie met verschillende gemeenschappen uit de stad, onder andere bij All you can Art en Kunsthall Live, waarbij op vrijdagavonden het podium en het museum aan partners uit de stad beschikbaar worden gesteld. Verder is de Kunsthall een belangrijke partij in Rotterdam die scholieren en studenten in contact brengt met grootschalige

kunsttentoonstellingen. In samenwerking met onderwijsinstellingen haalt de Kunsthal met haar onderwijsprogramma's veel scholieren en studenten binnen.

In de plannen voor 2025-2028 zet de Kunsthal in op de doorontwikkeling van eerdere innovaties zoals Kunsthal Live en All you can Art. Alhoewel de commissie veel waardering heeft voor de maatschappelijke waarde van dit laatste programmaonderdeel ziet zij dit niet meer als innovatief. De Kunsthal is goed in wat zij doet, en de afwisselende mix van plannen voor programmering en tentoonstellingen waarmee een divers publiek wordt bereikt vindt de commissie positief.

Diversiteit en inclusie is geïntegreerd in de algehele visie van de Kunsthal. Zo heeft de Kunsthal een aanzienlijk divers personeelsbestand, streeft het naar een contrastrijk tentoonstellingsaanbod waarin verschillende thema's en disciplines te zien zijn en is de programmering daaromheen gericht op het bevorderen van inclusie en diversiteit. De toekomstplannen tonen een bewuste keuze voor een tentoonstellingsprogrammering waarbij meer aandacht is voor vrouwelijke makers, kunstenaars met een migratie- of niet-westerse achtergrond en meerstemmige thema's. Hierbij worden concrete percentages genoemd, zoals 40 procent kunstenaars met een niet-westerse achtergrond en minimaal twee keer per jaar een grote zaal solo van een vrouwelijke of non-binaire kunstenaar. De commissie is verheugd dat de Kunsthal de plannen zo concreet maakt en deelt de mening van de instelling dat dit een manier is om nieuwe rolmodellen te introduceren en een cultureel divers publiek te bereiken.

Daarnaast worden minder vanzelfsprekende doelgroepen aangesproken via de educatieprogramma's en worden met het aanbieden van rondleidingen in gebarentaal en het onderzoeken van prikkelarme openstellingen stappen gezet op het gebied van toegankelijkheid.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Afgaande op het organogram heeft de Kunsthal een evenwichtig verdeelde organisatie. Daarbij is de grootte van de organisatie bescheiden in verhouding tot de omvang van de programmering en de bezoekersaantallen. De Kunsthal geeft aan volledig aan de Governance Code Cultuur te voldoen en de acht principes te volgen. De toelichting op de code toont een actieve inzet. De gedrags- en integriteitscode wordt jaarlijks geactualiseerd en er wordt actief en adequaat ingezet op sociale veiligheid. Hoewel de Kunsthal een toewijding aan verschillende aspecten van de Fair Practice Code laat zien, zijn er ook aandachtspunten. Zo blijkt uit de plannen niet hoe strikt de Museum cao wordt gevolgd en op basis van welke (eigen) richtlijn freelancers worden beloond.

De Kunsthal laat een heldere gespecificeerde begroting zien en maakt een goede analyse van de risico's op het gebied van het gebouw en de organisatie. In de aanvraag wordt benoemd dat vanwege huisvesting, ontwikkeling van de organisatie en hogere kosten voor

programmering extra financiering nodig is. De commissie is kritisch met betrekking tot deze gevraagde subsidieverhoging. Het verzoek voor extra financiering vanwege de staat van het gebouw is begrijpelijk, maar het is de vraag of een dergelijke projectgebonden investeringssubsidie binnen het Cultuurplan hoort. Het wordt daarbij niet helder hoe dit verzoek zich verhoudt tot het feit dat de gemeente eigenaar is van het gebouw en de verantwoordelijkheid die zij daarvoor heeft.

Daarnaast valt het de commissie op dat er extra gelden worden aangevraagd voor ontwikkeling van de organisatie, specifiek kosten voor ICT en een extra HR-medewerker. In de ogen van de commissie zijn dit onderdelen van de bedrijfsvoering die niet als extra beschouwd zouden moeten worden maar binnen de huidige begroting moeten worden gerealiseerd. Tevens vindt de commissie de argumentatie dat er extra budget nodig is vanwege de hogere kosten voor programmering (denk aan fair practice etc.) niet gelegitimeerd omdat alle instellingen hiermee geconfronteerd worden en er om die reden vanuit de gemeente de oproep is geweest niet meer subsidie aan te vragen maar indien noodzakelijk minder output te realiseren.

Op basis van de financiële positie per eind 2022 is er sprake van ruimschoots voldoende continuïteit in de bedrijfsvoering. Er is tevens sprake van een gezonde financieringsmix. (48 procent subsidie en 52 procent eigen inkomsten). De commissie vindt het gezien de algemene kostenstijging logisch dat de organisatie een stapje terug doet en van 22 naar 18 exposities per jaar gaat. Wat dit precies voor gevolgen heeft aan de inkomstenkant wordt niet toegelicht. Verder geeft de Kunsthal aan het sponsorhuis te willen herzien. De commissie heeft er vertrouwen in dat dit zal leiden tot de benodigde financiële steun van derden.

Maritiem Museum Rotterdam

Advies: positief

- Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing, RCB-instelling
- Gevraagd subsidiebedrag: € 6.167.885,-

Samenvatting van de aanvraag

“In 2024 viert het Maritiem Museum zijn 150-jarig bestaan. Met een unieke collectie die het in opdracht van de gemeente namens 650.000 Rotterdammers beheert en presenteert. Dat doen we midden in de stad en de historische museumhaven. We lopen voorop in de ontwikkeling van vernieuwende museale overdrachtsvormen, zoals Professor Plons, de Offshore Experience, Dealen met Drugs en de nieuwe migratietentoonstelling Verankerd?!. Het museum trekt jong en oud en opvallend veel niet-ervaren museumbezoekers (light-users).

Verzamelen en delen zijn wettelijke basistaken van elk museum. De grote stap die het Maritiem Museum in de volgende beleidsperiode gaat zetten is de manier waarop het zich opstelt naar publiek en partners. Anders kijken naar de functie van het museum – van presentatie naar participatie en van verhaal vertellen naar dialoog aangaan – verandert ook de accenten binnen onze publiekbenadering. Door de ontmoeting als gewricht tussen delen en verzamelen te plaatsen, slecht het museum muren en opent het zich meer naar de stad, het netwerk en het publiek. Door de ontmoeting als centrale driver van innovatie te maken stelt het museum zich op als een inclusieve en interconnectieve organisatie.

We zijn een museum met een helder en herkenbaar maritiem profiel. Toen de astronauten van Apollo 17 vanuit de ruimte hun beroemde foto van de aarde maakten, noemden ze onze planeet ‘The Blue Marble’. Ruim 70% van het aardoppervlak is water. En met een nog immer groeiende wereldbevolking zullen we het water in de toekomst steeds meer nodig hebben. Niet alleen voor transport van goederen en mensen. Maar ook voor energie uit zee, voedsel uit zee, klimaatbeheersing, natuur, recreatie en wonen. En dat is waar het museum zijn bezoekers over wil laten nadenken. Vanuit gisteren en vandaag voorbij de horizon kijken en de dialoog voeren over morgen.

Dit beleidsplan is gefundeerd op vier pijlers. Allereerst de omvangrijke gemeentelijke collectie en de afspraken daarover tussen de gemeente en de Stichting Maritiem Museum Rotterdam. Ten tweede de publiekspresentatie, op basis van de uitgangspuntennota ‘Van onschatbare waarde’, waarin de meerwaarde van cultuur voor de stad aan de hand van de 3 I’s centraal staat. De derde pijler is huisvesting. Langlopende overeenkomsten tussen museum en gemeente over de museumhaven, de museumkade, de werkplaatsen Maritieme Ambachten, museumdepot en museumgebouw. Gemeente en museum onderzoeken de vernieuwing van het collectieve museumdepot

Collectiecentrum Rotterdam en de renovatie van het museumgebouw. En als vierde de langetermijnplannen. Om succesvol een vernieuwd museum neer te zetten is een heldere visie

het vertrekpunt. Met het Ambitiedocument 2035 en het museaal Masterplan kiest het Maritiem Museum voor een duidelijk profiel en een heldere koers. Het museum dat gaat over de 70% van ons aardoppervlak dat uit water bestaat en de enorme invloed daarvan op ons leven. En over Rotterdam, de maritieme hoofdstad van Europa, die met zijn havens een belangrijke poort is naar de maritieme wereld.

In het beleidsplan 2025-2028 komen deze uitgangspunten samen. We zijn een gedreven, nieuwsgierig en gastvrij museum. We varen een heldere koers voor 2025-2028 en houden onze ambities voor 2035 in het zicht.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De commissie heeft waardering voor het plan van het Maritiem Museum met een heldere missie en visie die resulteren in een gevarieerd programma.

Hierin worden vanuit de collectie en via relevante hedendaagse perspectieven verhalen rondom de maritieme wereld verteld. Het museum gaat verder dan de maritieme geschiedenis en speelt in op actuele thema's als klimaat en energietransitie, zeespiegelstijging en het slavernijverleden. Het zoomt daarbij in op het lokale perspectief en de betekenis van deze thema's voor de stad, maar laat ook het grote plaatje zien. In de zorgvuldig vormgegeven vaste en tijdelijke tentoonstellingen laat het museum zien goed te hebben nagedacht over de balans tussen ervaring (plezier en beleving), ontmoeten en leren. De participatieve en interactieve vaste tentoonstellingen *Offshore Experience* en *Plons!* zijn daar een goed voorbeeld van. Verder ziet de commissie dat het museum ook functioneert als plek voor techniekeducatie, talentontwikkeling en kennisdeling. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de werkplaatsen, waarmee het museum als één van de weinige culturele instellingen in Rotterdam mbo'ers bereikt. Het museum speelt daarmee goed in op het landelijke tekort aan mensen met technische opleiding.

Dat de aanpak van het Maritiem Museum werkt, blijkt uit de constante bezoekersstromen. Het museum maakt een duidelijke keuze met betrekking tot de doelgroepen waar het zich op focust. Het aandeel families met kinderen is relatief groot, maar ook de 'klassieke museumbezoeker' weet het museum goed te vinden. Daarnaast trekt het museum veel leerlingen en mbo-studenten. Uit het plan blijkt gedegen kennis van het publieksbereik en visie op ontwikkeling daarvan. De beoogde doelgroepen worden goed bereikt. Omdat de plannen de huidige artistiek-inhoudelijk koers blijven volgen zal dit niet snel veranderen. De inzet op groei van het publieksbereik lijkt realistisch, al ontbreekt een duidelijke strategie op hoe dit bereikt gaat worden. Dit had volgens de commissie beter uitgewerkt kunnen worden.

Het Maritiem Museum heeft met haar interactieve tentoonstellingen een duidelijke signatuur. De mix tussen 'bezoekers iets laten ervaren' ten opzichte van de meer inhoudelijke tentoonstellingen is in balans en geloofwaardig. Dit geeft het museum volgens de commissie een actuele en toekomstgerichte basis voor activiteiten, die zichtbaar is in de geplande exposities 2025-2028.

Het is positief dat het museum de focus verbreedt, maar de commissie had hierbij een meer (zelf)kritische houding en meer ambitie verwacht. In die zin is de commissie ook kritisch. In het programma ontbreekt een scherpe en helder uitgewerkte lijn naar de toekomst. De tijdelijke tentoonstellingen die op het programma staan (*De duistere zee* - 2027 en *Ons dagelijks portie zee* - 2028) dragen veel potentiële thema's in zich, maar dat is nog onvoldoende uitgewerkt. Daardoor is het niet duidelijk hoe thema's op een inzichtelijke manier vertaald gaan worden voor het publiek. De keuze van maatschappelijke thema's lijkt niet gebaseerd te zijn op een structurele inbedding in de organisatie.

Het behoud en beheer van de collectie wordt in het collectiebeheersplan goed en helder beschreven. Ook de zichtbaarheid, de toegankelijkheid en registratie van de collectie is in orde. De visie op ontzamen en uitbreiding van de collectie volgens de criteria diversiteit, dekolonisatie, blue history en globalisering, is goed. In het collectiebeheersplan wordt deze visie echter weinig concreet gemaakt. Hierin zou volgens de commissie het collectieplan juist houvast moeten bieden. Uit het plan wordt duidelijk dat de verhuizing van de collectie naar het nieuwe depot een belangrijke stap vormt met betrekking tot de samenwerking met andere Rotterdamse Musea op het gebied van collectiemanagement en -gebruik. Daar gaat veel tijd en energie inzitten.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Het Maritiem Museum werkt binnen de stad samen met een reeks aan partners uit vooral de maritieme wereld, de wetenschap en het onderwijs. Het museum is goed geworteld binnen Rotterdam. Juist vanwege de multiculturele wereldstad Rotterdam waar de haven en het water een grote rol spelen, mist de commissie echter een insteek waarmee het museum verder kijkt dan alleen naar de geijkte partners. Het museum is bijvoorbeeld niet de enige in Rotterdam die zich bezig houdt met het betrekken van het thema natuur op de stad. Het wordt uit de plannen niet duidelijk hoe het museum zich hiertoe verhoudt en of deze overlap spanning of juist een interessante samenwerkingen kan opleveren. Ook noemt het museum wensen op onderwerpen als integratie en het slavernijverleden, maar noemt hierbij geen partners of maakt plannen hiervoor weinig concreet.

De commissie waardeert dat het museum de stap zet om samenwerkingen aan te gaan met Rotterdamse community's en jonge makers uit de stad om in co-creatie de collectie op andere manieren te presenteren. Hierin liggen kansen om meerstemmigheid in het museum te brengen en de verbinding met de inwoners uit de stad te versterken. Zo prijst de commissie het initiatief voor de 'Havenkeukens' via welke het museum ontmoetingen en gesprekken organiseert om de dialoog over maatschappelijk relevante onderwerpen te stimuleren. Deze plannen zijn echter nauwelijks uitgewerkt. De commissie vindt dat deze aanpak niet projectmatig, maar structureel in de organisatie verankerd zou moeten zijn.

Het is innovatief dat het perspectief van het Maritiem Museum verandert van een focus op *offshore* en *scheepsbouw* naar een focus op de zee en *de mens in de haven*. Innovatie

zit volgens de commissie verder vooral in nieuwe originele tentoonstellingen, beleving en presentatie. Voorbeelden daarvan zijn de tentoonstelling *Dealen met drugs* en de keuze om een metrolijn als verbindend element in de tentoonstelling *Bestemming Havenstad* neer te zetten.

Het nieuwe perspectief van het museum wordt gewaardeerd. Toch mist de commissie de ambitie om het museum naar een volgend niveau te tillen. In de gepresenteerde plannen blijft het museum vooral bij de bewezen aanpak en speelt het in op haar sterke punten. Volgens de commissie zou het museum vaker het experiment op mogen zoeken.

Het Maritiem Museum is zich bewust van de veranderende stad en toont toewijding op het gebied van diversiteit en inclusie. De insteek sluit aan bij de thematiek, de kernwaarden en het werkveld van het museum. Visie, reflectie en daaruit volgende doelstellingen of verbeterpunten hadden volgens de commissie in sommige gevallen echter concreter gemogen. Het is niet altijd even duidelijk waar het museum tegenaan loopt en waar het naartoe werkt. Dit geldt met name voor de beoogde doelgroepen en de personele samenstelling. Wat wel concreet wordt gemaakt is dat er in de presentaties aandacht is voor ons slavernijverleden, herkomst en migratie. Het Maritiem Museum werkt met klankbordgroepen voor de programma's en traint publieksmedewerkers om een inclusief publiek te verwelkomen. Ook is het museum aangesloten bij diverse relevante diversiteitsinitiatieven.

Uit de doelgroepen analyse in de aanvraag blijkt dat ongeveer een derde van de bezoekers uit de doelgroep licht komt. Het museum zegt in de marketing in te zetten op doelgroep licht, maar niet hoe. De commissie vindt het jammer dat kansen die bijvoorbeeld co-creatieprojecten en een participatieproject in de wijk als *Cultuur Concreet* bieden om de relatie met doelgroep licht te versterken en de spreiding door de stad te vergroten niet benut worden.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Na een wat zware periode lijkt het Maritiem Museum de zaken weer goed op orde te hebben. De manier waarop het museum hiervan is hersteld verdient een compliment. Het beleidsplan is geschreven vanuit een integrale visie waarin inhoud en bedrijfsvoering goed verknoopt zijn. Het is mooi dat er zoveel vrijwilligers verbonden zijn aan het museum.

Naleving van de Fair Practice Code lijkt in de basis in orde, vooral fair pay en de mogelijkheden voor professionele ontwikkeling zijn duidelijk beschreven. Het museum had meer kunnen toelichten en reflecteren op de kernwaarden van de code en eventueel kunnen inzetten op verdere stappen. De toelichting op de Governance Code Cultuur is concreet. Het spreekt uit de aanvraag dat het museum governance serieus neemt en goed heeft geborgd. Omgang met sociale veiligheid en scholing voor de directie en de Raad van Toezicht vallen in positieve zin op.

De commissie ziet dat het Maritiem Museum een gezonde financiële basis heeft. De begroting en de verwachte stijging van algemene kosten lijken realistisch. Het museum heeft echter de keuze gemaakt om projectkosten en -inkomsten niet mee te nemen in de begroting. Om meer inzicht te krijgen in het financiële plaatje voor de komende periode en hoe de plannen precies financieel worden vertaald was het beter geweest als projectkosten en -inkomsten wel waren meegenomen in de begroting. Het is nu niet goed mogelijk om in te schatten of de begroting een overtuigende vertaling van de plannen is. Op basis van het inzicht dat het museum geeft in de financiële bedrijfsvoering van de afgelopen jaren bestaat er bij de commissie desondanks voldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering.

De financieringsmix is vergelijkbaar met de voorgaande periode en ziet er goed en gezond uit. Met het buiten de begroting houden van opbrengsten uit private fondsenwerving toont het museum realiteitszin. Het heeft echter tot gevolg dat een voor het museum nadelig beeld ontstaat van het subsidieaandeel. Het is echter duidelijk dat het museum veel eigen inkomsten werft. Daarbij staat het aandeel van 40 procent eigen inkomsten nog steeds in verhouding tot het subsidieaandeel. De commissie vindt het daarnaast positief dat het museum financiële partnerschappen aan wil gaan en donoren en sponsoren wil vinden. Verder heeft het museum een evenwichtige liquiditeits- en vermogenspositie, waardoor er voldoende perspectief is op continuïteit.

Museum Boijmans Van Beuningen

Advies: positief

- Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing, RCB-instelling
- Gevraagd subsidiebedrag: € 10.811.000,- en € 80.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“De komende cultuurplanperiode werkt Museum Boijmans Van Beuningen toe naar heropening van het museumgebouw (in 2029). We bouwen aan een toekomstbestendig museum met een levende collectie dat als knooppunt in een wijldvertakt netwerk opereert en waar veel generaties en culturen zich thuis zullen voelen. Een belangrijke stap in die richting is al gezet met de realisatie van het eerste volledig publiek toegankelijke kunstdepot ter wereld en met het programma op Zuid waar we samen met maatschappelijke partners, kunstenaars en communities onderzoeken hoe een museum onderdeel van het sociaal weefsel van een stad kan zijn.

Vanuit onze missie, visie en strategie committeert het museum zich aan de uitgangspunten van de gemeente. We brengen inclusie, innovatie en interconnectiviteit als integraal onderdeel van de kerntaak in de praktijk en doen dat ‘des Boijmans’: eigenzinnig, veelzijdig, inspirerend, innovatief en internationaal. Het museum is nauw verbonden met Rotterdam en neemt ook (inter)nationaal een belangrijke positie in.

We zetten in op:

- een veelzijdig programma (in het depot en op Zuid);
- drie herkenbare collectiezwaartepunten;
- anders naar onze collectie kijken;
- een groot aantal bezoekers;
- verbinding met een divers publiek en met partners;
- transparantie en samenwerking;
- diversiteit en inclusie.

Nieuw daarbij is:

- meer ruimte voor actualiteit in het programma;
- inzet van het depotgebouw als podium, het depot als totaalervaring;
- collectief en transdisciplinair werken;
- actievere deelname van bezoekers aan het programma;
- gesprekken met nieuwe bezoekersgroepen.

We hebben alle vertrouwen in onze koers, maar natuurlijk zijn er uitdagingen. Een van de grootste opgaven is om tijdens de langdurige sluiting van het museumgebouw onverminderd actueel en relevant te zijn. Tegelijkertijd is het essentieel nauw met het publiek, de stad, partners en kunstenaars verbonden te blijven en nieuwe verbindingen aan te gaan. Rotterdam geeft nu eenmaal om het museum(gebouw) als plek waar de collectie en

internationale ontwikkelingen op het gebied van kunst en vormgeving worden getoond en men elkaar ontmoet.

We zorgen daarom ook de komende transitieperiode voor een veelzijdig en samenhangend programma, en benutten daarvoor uiteenlopende locaties in Rotterdam, Nederland en buitenland. We doen op het gebied van programmering, publieksbenadering en publieksparticipatie nieuwe kennis op, blijven genereus in het geven van bruiklenen, brengen meerdere publicaties uit en bereiden het programma in het gerenoveerde museumgebouw voor.

Voor dat alles is subsidie van de gemeente onmisbaar; samen zijn we verantwoordelijk voor de collectie die de stad ons toevertrouwt.

In een tijd waarin kosten toenemen, baten achterblijven en er meer van instellingen wordt gevraagd, staan we bovendien nog voor andere uitdagingen. Voor een toekomstbestendige museumpraktijk zijn immers ook investeringen op het gebied van duurzaamheid en digitalisering cruciaal. Als museum voelen we de urgentie om onze ecologische footprint te verkleinen. Al even onmisbaar met het oog op de toekomst is de inzet van digitale technologie en het digitaliseren van de hele collectie, met het oog op maximale toegankelijkheid.

Voor het kunnen vervullen van de kerntaak vraagt het museum vanuit het cultuurplan een solide basisfinanciering; alleen een stevig fundament maakt bouwen aan de toekomst mogelijk.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. De commissie heeft het plan van Museum Boijmans Van Beuningen met plezier gelezen. Zij ziet de twee snelheden in het plan waarover het museum spreekt ook. Enerzijds een prachtig open depot en een topcollectie waarmee lokaal en (inter)nationaal veel zichtbaarheid en publiek kan worden gegenereerd en de interessante stappen die het museum zet met *Zuid. Boijmans Van Beuningen* aan de andere kant van de rivier. Anderzijds is het hoofdgebouw gesloten en duurt de verbouwing nog jaren waardoor de aanwezige kennis en expertise suboptimaal kan worden ingezet. De commissie heeft dan ook begrip voor de lastige positie waarin het museum momenteel verkeert.

De missie en visie, waarbij het museum zich ziet als verbinder en tevens als knooppunt in een wijdvertakt netwerk waarbinnen veel generaties en culturen zich thuis voelen, vindt de commissie mooi. Het is slim dat het museum deze transitieperiode van jaren zonder gebouw onder meer wil inzetten voor experiment om daarmee bouwstenen voor een nieuw museum te leggen. Het zegt een maatschappelijk relevant programma te maken wat innovatief, veelzijdig en inspirerend is, maar hier mist de commissie concrete uitwerking. Het is daardoor niet altijd duidelijk hoe het museum haar vakmanschap de komende jaren zal inzetten. De commissie had meer ambitie en lef verwacht. Te meer omdat de fase waarin het museum zich nu bevindt juist veel mogelijkheden biedt tot het experimenteren

met nieuwe vormen van programmering en uitnodigt tot het zoeken naar relevante manieren van verbinden met netwerken in de stad. Uitzondering hierop is de extra impuls die het museum wil geven aan hedendaagse kunst met de (tijdelijke) junior curator mediakunst, performance en cross-over programmering.

Het Depot van Museum Boijmans van Beuningen is een echte publiekstrekker, vooral voor de traditionele museumbezoeker. De commissie vindt het positief dat het museum ook jonge, diverse doelgroepen wil aanspreken met de programmering van de Rooftopbar en met andere vormen van storytelling en specifieke online programmering. Daarnaast is het museum zich goed bewust van de noodzaak de relatie met het lokale en (inter)nationale publiek op nieuwe manieren te onderhouden nu het deels gesloten is. Met de locatie en de programmering op zuid worden lokale deelnemers beoogd. Het museum onderzoekt hier naar eigen zeggen hoe het onderdeel kan worden van het sociale weefsel van een stad en hoe het zich er met plezier en een kritische blik op de eigen rol toe kan verhouden. Het museum speelt met *Zuid. Boijmans Van Beuningen* op een goede manier in op de actualiteit, bewoners en jonge makers. Wel is het jammer dat het museum niet inzichtelijk maakt wie precies bereikt wordt en hoe groot dit bereik is. Dat Museum Boijmans Van Beuningen inzet op diversificatie van de doelgroepen is te waarderen. De commissie ziet echter maar een beperkte doorvertaling daarvan in spannende tentoonstellingen en gedurfde programmering om overtuigend aan te tonen dat dit verwezenlijkt kan worden. Een gemiste kans, zeker nu er zoveel ruimte voor experiment is. Ook de marketingplannen op het gebied van het vergroten van diversiteit blijven wat diffuus en maken niet inzichtelijk hoe dit gerealiseerd gaat worden.

Op basis van het verleden is de zeggingskracht van het museum nog altijd groot. Vanuit de internationale activiteiten, de internationale reputatie en aantrekkingskracht is het museum van grote waarde voor de positionering van Rotterdam als internationale stad. De commissie maakt zich wel zorgen of dit de komende periode zo zal blijven en had graag wat meer ambitie en eigenzinnigheid in de plannen gelezen waarmee het museum in deze lastige periode van de nood een deugd kan maken.

De commissie vindt de drie programmalijnen in het plan – het surrealisme en het surreële, het museum van de toekomst en de nieuwe visies op de collectie – interessant, maar niet erg spannend. Ook zijn de programmalijnen nauwelijks uitgewerkt en blijft het voor de commissie gissen wat het museum de komende jaren op artistiek- inhoudelijk vlak precies wil gaan doen. Transparantie en openheid als leidend principe voor collectieonderzoek en koloniaal verleden van de collectie is actueel en noodzakelijk, maar niet vernieuwend. De programmalijn ‘museum van de toekomst’ heeft als doel om nieuw publiek te bereiken en actuele ontwikkelingen in de kunst en vormgeving te volgen en ieder jaar een ‘knaller’ op te leveren. Het museum zegt daarin eigenzinnig te willen zijn, maar dit komt niet goed uit de verf in de geformuleerde plannen. Het is daarom moeilijk te beoordelen waar hier de vernieuwing ligt.

De inzet van de BKV-opdrachten als onderdeel van de activiteiten op Zuid en in het Depot, waarbij de rol van kunstenaar als *educator* wordt ingezet voor maken van nieuw werk op locatie, is interessant. De commissie had ook hier graag meer toelichting op gelezen.

Het collectieplan is helder en goed van opzet met concrete prioriteiten wat betreft aankoop en behoud en beheer. Tegelijkertijd vindt de commissie het soms wat afwachtend en weinig innovatief als het gaat om het bevragen en aanvullen van de collectie vanuit kritische perspectieven. Het toekomstige kenniscentrum waar bibliotheek en archief in worden opgenomen vindt de commissie een positieve ontwikkeling.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. De commissie ziet dat het museum vanuit verschillende initiatieven, zoals *Zuid. Boijmans Van Beuningen* en het werken met lokale kunstenaars, in deze periode naar buiten treedt en nadenkt over hoe het voor Rotterdammers zichtbaar en relevant kan zijn. Het is een mooie aanzet die aanmoediging verdient, maar meer dan een aanzet is het nog niet. Kwantitatief lijkt het aantal deelnemers niet groot en het museum draagt hiermee maar beperkt bij aan de spreiding van cultuur over de stad. Er zijn tal van samenwerkingspartners te bedenken die het museum op dit gebied kan opzoeken, maar hier wordt nauwelijks ambitie uitgesproken. Verder vindt de commissie het een gemiste kans dat de door gemeente Rotterdam gewenste aandacht voor maatschappelijke doelen niet op de agenda lijkt te staan en in de programmering nauwelijks worden aangeraakt.

Met het Depot heeft Museum Boijmans Van Beuningen op wereldniveau een innovatieve visie neergezet op museale depots en collectiebeheer. Het grote aantal bezoekers laat zien dat hier belangstelling voor is. Doordat het Depot niet alleen als depot en werkgebouw wordt neergezet, maar ook als podium wordt geprofileerd, ziet de commissie dat die visie zich verder ontwikkelt.

De programmering en methodiek die op Zuid. gebruikt wordt is volgens het museum innovatief, maar omdat de concrete vertaling hiervan naar tentoonstellingen en programmering ontbreekt valt dit voor de commissie niet goed te beoordelen.

De visie op de toekomst, waarin het koloniale verleden en de rol van vrouwen centraal staan, is zeer relevant maar kan niet meer als innovatief worden beschouwd. Van een van de belangrijkste musea van Nederland, en van de stad Rotterdam, had de commissie meer aandacht voor museale innovatie verwacht. Wellicht dat het team, mogelijk aangevuld met een nieuwe artistiek directeur, hier een scherpe en meer actuele invulling aan kan geven.

De plannen laten zien dat er binnen Museum Boijmans Van Beuningen aandacht is voor diversiteit en inclusie. Het is positief dat fysieke en sociale toegankelijkheid wordt genoemd als thema. Het museum heeft in de samenwerking met Stichting Ogen en Oren concrete plannen op dit gebied. Daarnaast wordt samengewerkt met enkele voor de hand liggende

Rotterdamse partners, als 010-inclusief en Cultuur Inclusief. Verder stelt het museum dat er intern ‘volop gediscussieerd (wordt) over hoe meer divers te worden’. Waar dit toe moet leiden wordt helaas onvoldoende concreet gemaakt. De commissie mist stevige ambities op dit vlak. Een van de doelstellingen is bijvoorbeeld om een toename van 5 procent te realiseren van personeel dat de culturele diversiteit intern verbreedt, maar op een organisatie van meer dan 100 fte is dit in de ogen van de commissie mager.

Het beoogde bereik van doelgroep licht en de marketingmiddelen en programmering die het museum daarvoor wil inzetten vindt de commissie onvoldoende. Dat komt vooral omdat een duidelijke visie ontbreekt op hoe het museum onder meer vanuit haar collectie en programmajnen kan aansluiten bij deze doelgroep.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Er is bij de commissie geen twijfel dat de organisatie voldoende is toegerust om de gepresenteerde plannen uit te voeren. De bedrijfsvoering is in orde. De Museum cao en de Fair Practice Code worden gevolgd en ook de governance is op orde. Omdat de huidige situatie van de langdurige verbouwing en de transitie naar het toekomstige museum andere dingen van het museum vraagt wordt uiterlijk in 2025 een nieuw strategisch personeelsplan ingevoerd. De commissie vindt het goed dat dit er komt maar mist een slimme visie op een tijdelijk (andere) inzet of uitleen van personeel in deze tussenfase.

Museum Boijmans Van Beuningen vraagt een verhoging van het subsidiebedrag om redenen van onder meer kostenstijgingen. Tevens wordt aangegeven dat er meer personeel nodig is. Redenen hiervoor ontbreken. Evenmin wordt duidelijk waarom er voor de programmering op Zuid, meer middelen nodig zijn. Daarbij mist de commissie reflectie op de positie binnen de RCB door de verhoging van het subsidiebedrag.

De financieringsmix ziet er gezond uit. Voor de komende periode verwacht Museum Boijmans Van Beuningen een grotere afhankelijkheid van subsidies, als gevolg van een verwachte daling van bezoekers omdat de nieuwheid van het Depot afneemt. Dat de renovatie het museum kwetsbaar maakt ziet de commissie, maar tegelijkertijd ziet zij dat het museum zeer bedreven is in fondsenwerving bij zowel private als publieke partijen en slim omgaat met het verwerven van extra inkomsten door de inzet van collectie bij reizende (internationale) tentoonstellingen.

Natuurhistorisch Museum Rotterdam

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 1.065.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 1.396.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Natuurhistorisch Museum Rotterdam smeedt een tijdloze verbinding tussen verleden, heden en toekomst door de veelzijdigheid van de natuur te presenteren in pakkende verhalen. Door cultuur en natuur te verbinden zijn we een unieke, groene tak in het culturele ecosysteem van Rotterdam. Onze missie is om mensen van alle leeftijden te informeren, inspireren en activeren. Het thema natuur werpt geen drempels op – natuur is overal en van iedereen. Natuur is de basis voor een leefbare samenleving, juist ook in de stad. Het Natuurhistorisch is relevanter dan ooit, gezien de groeiende aandacht voor natuur dichtbij huis, maar ook vanwege de zorgen over afnemende biodiversiteit wereldwijd en klimaatverandering. Het publiek vraagt om betrouwbare informatie, context en handelingsperspectief rondom deze thema’s. Dat geven wij aan onze bezoekers: vorig jaar meer dan 70.000.

In 2025-2028 genereren we 50% eigen inkomsten, programmeren we jaarlijks zes wisseltentoonstellingen (naast acht vaste tentoonstellingen), voegen we 100 aanwinsten toe aan de collectie en organiseren we meer dan 100 publieksactiviteiten. Onze jonge en diverse programmaraad ‘De Nestbouwers’ behoudt zijn ruimte De Broedplaats, waarin de leden in co-creatie met museummedewerkers en externe makers twee tentoonstellingen per jaar programmeren. Met het Erasmus MC en de Maag Lever Darm Stichting maken we tentoonstellingen over de balans tussen de gezondheid van mensen, dieren en ecosystemen. Daarnaast programmeren we tentoonstellingen met verbinding tussen natuur, kunst en wetenschap, waarbij we ruimte houden voor actuele onderwerpen en goede ideeën van creatieven en makers, ook met oog voor talentontwikkeling.

In 2027 vieren wij ons eeuwfeest met verschillende activiteiten voor én met Rotterdammers. Zo ontwikkelen we een tentoonstelling over 100 jaar veranderingen in de Rotterdamse natuur. Ook laten we Rotterdamse topstukken zien die aangedragen worden door het publiek en waarbij Rotterdammers op een 100x100 cm plek hun eigen natuurhistorische verzameling kunnen tonen: in co-creatie werken we aan een groot rariteitenkabinet. Onze collectie is grotendeels digitaal raadpleegbaar, maar ontsluiten we via Expeditie Online ook voor een breder publiek. We behouden onze voortrekkersrol op het gebied van diversiteit en inclusie door activiteiten voor bijzondere doelgroepen te blijven programmeren. Met audiotours in meer talen, inclusief gebarentaal, vergroten we onze toegankelijkheid verder. Ons uitgebreide lesaanbod in natuur- en cultuuronderwijs stimuleert leerlingen van alle niveaus en typen onderwijs tot onderzoekend leren. Via tentoonstellingen en een breed aanbod aan lezingen, workshops en rondleidingen maken we cultuur en wetenschap bereikbaar voor iedereen.

We versterken onze maatschappelijke rol verder door een plek te bieden waar grote thema's met betrekking tot biodiversiteit, klimaat en gezondheid getoond en besproken worden. We ondernemen sociaal met ecologisch advieswerk door Bureau Stadsnatuur en verkennen Nationaal Park Rotterdam als een beweging die de stad groener, gezonder en wilder maakt. Doelgroepen in de wijk willen we bereiken met de nieuw te ontwikkelen BioBike. Als kenniscentrum werken we met universiteiten en hogescholen samen in onderzoeken en geven we gastcolleges om kennis over te dragen aan en in gesprek te gaan met nieuwe generaties. We zetten de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties strategisch in om wat we doen meetbaar en zichtbaar te maken."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. De commissie is positief over het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Zij ziet een vakkundig en bruisend museum dat in 2027 zijn eeuwfeest viert en zichzelf ziet als een unieke, groene tak in het culturele ecosysteem van Rotterdam. Het Natuurhistorisch Museum werkt vanuit een heldere missie en visie, heeft veel kennis van zaken en een sterk wetenschappelijk fundament. De rol die de (wetenschappelijke) onderzoeken en adviezen van Bureau Stadsnatuur spelen in het vergroten van de biodiversiteit van de stad vindt de commissie inspirerend.

Het Natuurhistorisch Museum slaagt er volgens de commissie goed in informatieve en toegankelijke tentoonstellingen en een afwisselend publieksprogramma te maken. Daarbij zoekt het aansluiting bij actuele en relevante vraagstukken voor de stad, zoals de gevolgen van klimaatverandering en veranderingen in flora en fauna. Dankzij de inzet van het Natuurhistorisch Museum en in samenwerking met diverse partners hoopt Rotterdam in 2027 te worden uitgeroepen tot National Park City.

In de tentoonstellingen en programmering worden verleden, heden en toekomst overtuigend met elkaar verbonden. De commissie vindt de verbinding tussen kunst, natuur en wetenschap in de programmering van de Van Roonzaal mooi. Door de diversiteit in de plannen voor tentoonstellingen en programmering is de samenhang niet overal even helder.

Het Natuurhistorisch Museum bereikt door zijn gelaagdheid een breed publiek dat uiteenloopt van scholieren, wetenschappers tot gezinnen met kinderen. Uit de doelgroepenanalyse van het Natuurhistorisch Museum blijkt dat zeven van de elf doelgroepen uit het doelgroepenmodel goed bereikt worden. Het bereik onder Rotterdammers is met 42 procent van het totaal aantal bezoekers goed en illustreert de verbinding met de stad. Voor de overige drie doelgroepen ontwikkelt het Natuurhistorisch Museum in de komende periode specifieke activiteiten zoals een debat over de groene toekomst van de havenstad. Met het nieuwe programmaonderdeel de BioBike trekt het Natuurhistorisch Museum de wijk in langs een brede schare aan instellingen om bezoekers te bereiken voor wie de weg naar het museum nog niet vanzelfsprekend is. De commissie

vindt het goed dat er gerichte activiteiten voor specifieke doelgroepen op locatie worden ontwikkeld maar ziet tegelijkertijd ook hier een risico de focus te verliezen.

De commissie vindt het Natuurhistorisch museum authentiek en geloofwaardig. In zijn plannen blijft het museum in verbinding met de missie en wil betrouwbare informatie geven en inspiratie bieden voor de toekomst. De commissie ziet dat het Natuurhistorisch Museum in staat is de actualiteit op een mooie manier te vervlechten met de collectie en deze op een creatieve manier te ontsluiten voor een divers publiek. Tegelijkertijd vindt de commissie het geheel aan geplande activiteiten en tentoonstellingen soms wat willekeurig aandoen en mist het focus. Scherpe keuzes kunnen het Natuurhistorisch Museum ten goede komen.

Het Natuurhistorisch Museum biedt een toegankelijk platform om de complexe uitdagingen van deze tijd zoals biodiversiteit, klimaat en gezondheid beter te leren begrijpen en weet hiermee op lokaal, nationaal en internationaal niveau belangrijke bijdragen in de vorm van tentoonstellingen, publieksprogramma's en onderzoek te leveren.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Het Natuurhistorisch Museum heeft een divers en relevant netwerk dat van toegevoegde waarde is voor de stad. Het werkt samen met partners zoals het Erasmus MC, de Maag Lever Darm Stichting en de hoogheemraadschappen. Ook zoekt het museum aansluiting bij relevante nationale en internationale netwerken en is er volop samenwerking met andere natuurhistorische musea in Nederland. De collectie is online goed toegankelijk en de data van Bureau Stadsnatuur wordt gedeeld en openbaar gemaakt via de Nationale Databank Flora en Fauna. De commissie vindt de vele samenwerkingen inspirerend en getuigen van daadkracht. Het levert veel goede resultaten op. Toch ziet de commissie in het aangaan van zoveel samenwerkingen ook een mogelijk risico, zeker gezien de beperkte omvang van de organisatie.

De commissie ziet een nieuwsgierig en onderzoekend Natuurhistorisch Museum. Dat is onder meer zichtbaar in de tentoonstellings- en programmalijs rondom Nationaal Park Rotterdam, waarbij de stad als beschermd natuurgebied een inspirerend thema oplevert. De tentoonstelling en de programmering rondom het 100-jarig bestaan, waarin Rotterdammers een plek van één vierkante meter krijgen om hun eigen natuurhistorische verzameling te tonen vindt de commissie aansprekend. De Biobike is voor het Natuurhistorisch Museum een nieuw project om andere bezoekers te bereiken, maar de methodiek is niet vernieuwend. Hetzelfde geldt voor de samenwerking met de programmaraad Nestbouwers die volgens het Natuurhistorisch Museum zelf zorgt voor innovatie maar waar verdere uitwerking volgens de commissie ontbreekt. Veel van de projecten vindt de commissie veelbelovend maar niet heel vernieuwend of innovatief.

Het Natuurhistorisch Museum wil zijn voorttrekkersrol op het gebied van inclusie in het museale veld verder versterken. De commissie juicht het toe dat het Natuurhistorisch

Museum prikkelarme en dementievriendelijke programma's ontwikkelt en zich richt op mensen met een auditieve en visuele beperking. Het Natuurhistorisch Museum zegt een inspiratiebron te willen zijn voor andere musea op het vlak van diversiteit en stelt een diverse organisatie te zijn. De commissie waardeert die ambitie, maar vindt het jammer dat de diversiteit van hun eigen personeelsbestand niet inzichtelijk wordt gemaakt. De commissie mist reflectie hierop en vindt het niet overtuigend dat het museum dit niet duurzaam verankert. Zij ziet dit als een gemiste kans, zeker in een stad als Rotterdam. De commissie heeft wel waardering dat het museum zich zegt te richten op mensen met een kleine beurs en voor de laagdrempeligheid van de programmering wat maakt dat doelgroep licht het museum goed weet te vinden. Voor de komende periode heeft het museum plannen voor meer spreiding door de stad, het aantrekken van nieuw publiek en het samenwerken met (jonge) kunstenaars. De commissie vindt dat een goed signaal.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Het museum werkt met beperkte middelen en een relatief kleine organisatie aan een omvangrijk programma. De ruimte om zich organisatorisch te ontwikkelen is hierdoor beperkt. De commissie beoordeelt de organisatorische kwaliteit als voldoende maar is ook kritisch omdat ze de indruk krijgt dat het museum te veel van zijn mensen vraagt. Het Natuurhistorisch Museum reflecteert hier weliswaar op en geeft aan te willen voldoen aan de Fair Practice Code (FPC) maar is de naleving van de code in de aanloop naar 2025 nog niet op orde. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het bevriezen van de lonen en het niet kunnen voldoen aan de cao SGO, waarop het museum zich baseert. De commissie vindt dat het Natuurhistorisch Museum eerst de basis op orde moet brengen en daarbij scherpere keuzes maken in wat het wel en niet kan doen. De naleving van de Governance Code Cultuur is wel op orde.

De commissie ziet dat de financiering van het Natuurhistorisch Museum leunt op niet-structurele gelden. Het Natuurhistorisch Museum is zich wel bewust van deze risico's, en het maakt de organisatie kwetsbaar. De begroting oogt op zich als een realistische vertaling van de plannen, maar niet alles is even inzichtelijk. Dat het museum haar kennis via Bureau Stadsnatuur te gelde maakt vindt de commissie positief. Hoe zwaar het financiële belang van het bureau voor de organisatie weegt, valt voor de commissie helaas niet goed te beoordelen.

Het is onduidelijk hoe de opbrengsten van het bureau zich verhouden tot de inzet van financiële middelen en organisatorische capaciteit.

De commissie benadrukt dat voor de komende periode een stevige basis en een realistische programmering die past bij de mensen en de middelen van het Natuurhistorisch Museum een vereiste is. Ten aanzien van de financieringsmix stelt de commissie vast dat het Natuurhistorisch Museum 50 procent aan eigen inkomsten behaalt. De overige 50 procent van de financieringsmix bestaat uit subsidie. De incidentele inkomsten zijn buiten de begroting gelaten.

De commissie ziet dat er de afgelopen jaren met een klein team veel werk is verzet. Dit heeft geleid tot goede tentoonstellingen en programmering en veel bezoekers. Helaas had het ook roofbouw op de organisatie tot gevolg. Om de succesvolle lijn voort te kunnen zetten is het volgens het Natuurhistorisch Museum nodig om vanaf 2025 extra personeel in te zetten om zo een gezondere balans te kunnen vinden tussen werkdruk en output. De commissie onderschrijft dit.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het huidige subsidiebedrag met € 100.000,- te verhogen tot € 1.065.000,- voor de noodzakelijke en urgente versterking van de organisatie.

Nederlands Fotomuseum

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 1.235.800,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 1.998.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Nederlands Fotomuseum staat, met de verhuizing in 2025 naar het historische pakhuis Santos aan de Rotterdamse Rijnhaven, aan de vooravond van een kansrijke transformatie. Het nieuwe onderkomen biedt het museum niet alleen de mogelijkheid zijn unieke collectie op een inspirerende manier te delen met het publiek, maar versterkt ook zijn international toonaangevende profiel. De nieuwe locatie zal het museum in staat stellen zijn programma’s verder uit te breiden, meer samenwerkingen aan te gaan en een nog grotere rol te spelen in Rotterdam en daarbuiten.

Het meerjarenbeleidsplan van het Nederlands Fotomuseum biedt een ambitieus en inclusief perspectief, gericht op het verankeren van het museum als hét toonaangevende instituut voor fotografie, diepgeworteld in Rotterdam en met internationale uitstraling. De missie van het museum is het verzamelen en tonen van fotografie die de wereld reflecteert, waarbij het streeft naar diversiteit en inclusie in alle opzichten - van organisatie tot programmering. De Eregalerij van de Nederlandse fotografie speelt een cruciale rol in de ambitie om veelzijdigheid en diversiteit te tonen. Deze permanente presentatie van de ontwikkeling van de fotografie in 99 iconische beelden bindt een divers publiek door de veelheid aan perspectieven en onderwerpen die ze belicht en vormt daarmee de basis voor langduriger beleid, vooral op educatief gebied. De Eregalerij wordt voortdurend verrijkt met nieuwe verhalen. Andere thematische exposities bouwen hierop voort.

Het museum onderscheidt zich door zijn nationale taak, omvangrijke Collectie en het unieke open fotografiedepot. Hier krijgt het publiek een blik achter de schermen. Het stimuleert de betrokkenheid van het publiek bij museale activiteiten en creëert interactie tussen bezoekers en museumpraktijk. De Collectie omvat 7,5 miljoen beelden, met het oudste beeld uit 1842 en het jongste van nu. Het zwaartepunt ligt bij twintigste-eeuwse analoge reportage- en documentairefotografie, met een wereldcollectie die uitzonderlijke fotografie uit voormalige koloniën omvat. Het museum kiest voor fotografen met een duidelijke signatuur die de wereld bevragen. Hier vindt het museum aansluiting op de actualiteit.

Naast de fysieke transformatie zet het museum grote stappen op het gebied van digitalisering, door het verdubbelen van de digitaliseringsgraad van de collectie en het toegankelijk maken van de beeldbank voor het publiek. Deze digitale transformatie versterkt het aanbod van het museum en biedt beter inzicht in de behoeften en voorkeuren van bezoekers.

Inclusiviteit en diversiteit zijn belangrijke pijlers van het museum in alle aspecten van zijn werk, waaronder personeel, programma’s, en partners. De rol van de community manager is van groot belang en heeft geleid tot nieuwe inzichten en samenwerkingen, om te beginnen op Rotterdam-Zuid. Lokale partners, thema’s die resoneren met de gemeenschap en pop-up tentoonstellingen

buiten de museummuren versterken de band met de Rotterdammers. Het museum bereikt nieuwe doelgroepen door interactie met gemeenschappen die zich voorheen mogelijk minder vertegenwoordigd voelden in de museumsetting.

Om de ambitieuze doelen van het museum te realiseren op de nieuwe locatie pakhuis Santos wordt een uitbreiding van de bijdrage van de gemeente Rotterdam gevraagd. Het Nederlands Fotomuseum is meer dan een museum; het is een unieke en vitale schakel in de infrastructuur van Rotterdam.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De commissie heeft waardering voor de toekomstplannen van het Nederlands Fotomuseum. Het leest als een bruisende toekomstdroom voor de stad met in de hoofdrol: Santos, een Pakhuis vol Fotografie. Er is een mooie missie waarin het verrijken van het leven van mensen met visuele verhalen centraal staat. Het Fotomuseum stelt dat er in de toekomst tentoonstellingen gemaakt worden die ‘geen mens wil missen’ en er is een forse toename van publiek geraamd. Met het tentoonstellingsprogramma beweegt het museum tussen de artistieke en maatschappelijke waarde van fotografie en tussen de verschillende vakgebieden binnen de discipline. De huidige Eregalerij is daarbij het startpunt met zijn vele raakvlakken met de actualiteit.

Er is sprake van een overvloed aan plannen voor de programmering, maar de meeste plannen zijn slechts globaal uitgewerkt. Daardoor is niet duidelijk welke scherpe artistiek inhoudelijke keuzes er worden gemaakt op basis van de uitgangspunten, zoals het museum die verwoord heeft in de missie en visie. Tentoonstellingen die men niet wil missen vragen om lef en durf in de programmering. Dat aspect mist de commissie in de plannen. Het Fotomuseum wil bijvoorbeeld tentoonstellingen maken die inspelen op de actualiteit, maar het wordt niet duidelijk langs welke artistiek-inhoudelijke uitgangspunten de keuzes daarvoor gemaakt worden. Ook vindt de commissie de manier waarop de collecties van het museum worden ingezet als basis voor tentoonstellingen mager. De commissie is van mening dat de collectie een schat aan mogelijkheden voor relevante programmering in zich draagt.

Het collectieplan van het Fotomuseum vindt de commissie helder en duidelijk. Een flink deel van de collectie is niet van de gemeente en wordt momenteel ontsloten en gedigitaliseerd. De commissie is verbaasd dat dat nu pas gebeurt, maar ziet gezien de omvang van de collectie ook de uitdaging. Het onderzoek naar meerstemmigheid in de Wereldcollectie is volgens de commissie interessant en relevant. Dat er meer subsidie nodig zou moeten zijn voor het ontsluiten van de Wereldcollectie is begrijpelijk. Het is echter opvallend dat het Fotomuseum dit niet meeneemt in het Actieplan waarvoor zij extra middelen van het Rijk heeft ontvangen. De commissie acht het in deze tijden van schaarste binnen de culturele sector niet vanzelfsprekend dat er extra subsidie wordt verstrekt voor het toegankelijk maken van de Wereldcollectie en roept het Fotomuseum op dit te doen binnen het bestaande Actieplan.

Het Fotomuseum geeft aan de komende jaren in te willen zetten op groei van het aantal bezoekers van 80.000 naar 140.000 bezoekers per jaar. Dat daarbij de focus ligt op diversiteit en onderbelichte perspectieven juicht de commissie toe. Het Fotomuseum geeft aan zich op nieuwe doelgroepen te richten en wil de band met 'de Rotterdamse bevolking' versterken. Er is de afgelopen jaren met behulp van een private financier een community manager aangesteld om een breder Rotterdams publiek te bereiken wat de commissie toejuicht. Het resulteerde volgens het Fotomuseum in meer publiek dan het museum anders niet zouden bezoeken, maar hoeveel meer wordt niet duidelijk. Tevens wordt de samenstelling en diversiteit van het huidige publiek niet kwantitatief inzichtelijk gemaakt.

De commissie heeft waardering voor de stappen die het Fotomuseum heeft gezet en gaat zetten voor het bereiken van publiek voor wie de weg naar het museum niet vanzelfsprekend is. Het aangaan van de dialoog met nieuwe potentiële bezoekers middels een programma dat aansprekend en toegankelijk is in taalgebruik en door nieuwe vormen van publieksbegeleiding zoals video's en infographics is interessant, evenals de samenwerking met de klankbordgroep de Scherpstellers. Dat er daarnaast door het nieuwe pand en het gastvrije museum meer en ook nieuwe bezoekers bereikt gaan worden, behoeft geen twijfel. Het valt de commissie op dat er de afgelopen jaren weinig leerlingen het Fotomuseum bezochten; zij is blij dat de ambitie in dit kader flink omhoog gaat de komende jaren.

Hoewel de commissie positief is over de plannen van het Fotomuseum op het gebied van impact en zeggingskracht mist de commissie op meerdere onderdelen een concrete uitwerking. Dit zou voor een museum met deze omvang en positie vanzelfsprekend moeten zijn. De commissie heeft er evenwel vertrouwen in dat het Fotomuseum dit de komende jaren op een goede manier vorm zal gaan geven.

Het Fotomuseum speelt een belangrijke rol in de gemeenschap van Europese Fotomusea en dat vindt de commissie overtuigend. Ook de wijze waarop het Fotomuseum zich de laatste jaren transformeerde naar een open instituut dat zich positioneerde als de voorhoede van het fotografisch erfgoed en een platform biedt voor de meerstemmige, hedendaagse fotografie van Nederland vindt de commissie lovenswaardig.

De voortzetting van de Eregalerij, aangevuld met nieuwe verhaallijnen, is mooi maar niet meer vernieuwend in de ogen van de commissie. Dat er slechts eens per vijf jaar een tentoonstelling over Rotterdam gepland staat vindt de commissie erg weinig en een gemiste kans om de betrokkenheid met en in de stad te versterken.

De commissie is enthousiast over de publieksprogrammering rondom de tentoonstellingen zoals de zomer- en winteravonden, de debattenreeks en het project Kijken met je oren, een podcast reeks met verhalen over het Rijnhaven gebied door bekende Rotterdammers. Zij hoopt dat het Fotomuseum deze(zelf)kritische, artistieke en actuele lijnen zal doorontwikkelen en ook in tentoonstellingen zal doorvertalen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De commissie vindt de bestaande samenwerkingen die er onder andere zijn met partners in de wijk en met het Grafisch Lyceum, het IFFR en internationale fotomusea goed. Veel samenwerkingen moeten volgens het Fotomuseum ook nog opgebouwd worden. Omdat deze veelal gekoppeld zijn aan de verhuizing naar Santos en er talrijke kansen in de directe omgeving en de stad lijken te liggen, kijkt de commissie uit naar de verdere uitwerking van de plannen. De potentiële rol van het Fotomuseum in het stedelijk culturele ecosysteem is daarmee nog volop in ontwikkeling.

Het Fotomuseum gebruikt het nieuwe gebouw om te innoveren bijvoorbeeld met het open depot, kijkjes achter de schermen, een open bibliotheek, publieksprogramma's en digitalisering en online presentatie. De relatie die het Fotomuseum wil aangaan met het publiek en de wijze waarop het de functie van het gebouw met een gratis toegankelijke begane grond gaat gebruiken als ontmoetingsplek voor buurtbewoners vindt de commissie innovatief. Ook de meerstemmigheid en de nadruk op onderbelichte perspectieven die het Fotomuseum inzet voor haar programmering, tentoonstellingen en collectieonderzoek zijn innovatief maar behoeven verdere uitwerking. De ethische vragen die het Fotomuseum gaat stellen rondom thema's als AI en of een foto schuldig kan zijn om wat erop te zien is zijn spannend.

De visie van het museum op diversiteit en inclusie is helder. De commissie waardeert de stappen die op dit gebied al door het museum genomen zijn zoals de scan D&I die het Fotomuseum in 2023 heeft uitgevoerd. Het personeelsbestand is divers, ook op cruciale functies. Het is goed hoe op alle niveaus in de programmering altijd de meerstemmigheid voorop staat en dat er aandacht is voor een minder Eurocentrische blik. Er is aandacht voor de maatschappelijke waarde van fotografie in relatie tot actuele maatschappelijke opgaven, maar er ontbreekt nog een concrete invulling naar programma's en tentoonstellingen

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De plannen spreken van een goede organisatorische kwaliteit. Er wordt ingezet op het naleven van de Governance Code Cultuur (GCC) en de Fair Practice Code (FPC). Voor zover door de commissie valt te beoordelen lijkt de naleving van de GCC in de basis op orde. Met betrekking tot de FPC is dit vooral het geval op het gebied van eerlijke betaling en professionele ontwikkeling. Het aantal producties en publicaties wordt naar beneden bijgesteld om eerlijke beloning te realiseren. Sommige zaken blijken echter niet uit de aanvraag of hadden volgens de commissie concreter gekund. Bijvoorbeeld hoe er wordt gestreefd naar duurzame inzetbaarheid van het personeel en transparante bedrijfsvoering

Het Fotomuseum vraagt voor de komende periode meer subsidie aan omdat er onder meer nieuwe functies bijkomen voor het beheer en de programmering van het nieuwe pand.

Uit de plannen valt niet goed te herleiden hoe het kan dat de beheerslasten stijgen, terwijl het museum een nieuw gebouw betreft. Bovendien vallen de huurlasten na iets meer dan twee jaar -en misschien zelfs al eerder- weg en biedt het nieuwe pand volop kansen voor nieuwe verdienmodellen zoals de verhuur van appartementen en horeca. De commissie mist reflectie op de financiële ruimte die dat oplevert en hoe dat zich verhoudt tot de extra gevraagde subsidie. Het museum is daarbij financieel gezond met voldoende reserves.

De commissie ziet een gezonde financieringsmix. Het Fotomuseum is een van de weinige musea die meerjarige subsidiebijdragen ontvangt van meerdere partijen waaronder het ministerie van OCW. Met het vergroten van het publieksbereik nemen de directe inkomsten toe evenals de inkomsten uit de verhuur van appartementen en de horeca. Uit de plannen wordt niet goed duidelijk hoe deze zijn ingeschat. Goed te zien is dat het museum zich actiever inzet voor sponsorinkomsten, maar waarom in de bijdrage van private fondsen een afname (ruim € 200.000,-) is te zien wordt niet duidelijk. Er liggen volgens de commissie met de nieuwe programmering en tentoonstellingen volop kansen om dit aandeel te vergroten.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

RoMeO

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 74.800,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 74.800,-

Samenvatting van de aanvraag

“RoMeO (Rotterdams Openbaar vervoer Museum en Exploitatie Oldtimers) is het museum in de stad Rotterdam, die het verhaal vertelt van de stad. RoMeO is uniek in Europa: nergens anders vind je een 100% vrijwilligersorganisatie die met zo veel vrijwilligers zo’n grote collectie beheert, ontsluit en een groot deel van het jaar een dienstregeling rijdt. Met 165 vrijwilligers onderhouden we de historische voertuigen, houden deze in perfecte staat en wekken deze tot leven voor een breed publiek. RoMeO exploiteert stadsrondrit Lijn 10 en een Openbaarvervoer Museum aan de Kootsekade.

Voor 2025-2028 zet RoMeO in op:

Beleef de historie van Rotterdam - (Versterken aanbod mobiele presentaties)

- *Behoud van de kwaliteit en publieksbeleving voor de rondritten met Lijn 10.*
- *Onderhoud en restauratie van de rijdende trams.*
- *Realiseren van nieuwe busritten om nieuwe doelgroepen te bereiken.*

Jouw Rotterdam, jouw geschiedenis - (Bijdragen aan inclusiviteit & diversiteit)

- *Delen van Rotterdam zonder rails betrekken met busritten.*
- *Samenwerken met andere instellingen om nieuwe doelgroepen te bereiken.*
- *Vernieuwen museumbeleving met het oog op de diversiteit van Rotterdam.*

Rijke historie, rijke toekomst - (Versterken en verduurzamen organisatie)

- *Werven en opleiden van nieuwe vrijwilligers.*
- *Doorstroming in het bestuur bevorderen, met oog voor diversiteit en continuïteit.*
- *Aandacht voor de individuele vrijwilliger om het werk lang leuk te houden. We ambiëren in de aankomende beleidsperiode geen kwantitatieve groei maar een verdieping van onze relatie met het publiek. Speerpunt hierbij is het strategischer insteken van onze rol als verbinder.*

Interconnectief - We zijn samen verantwoordelijk voor het culturele ecosysteem van de stad. Hierbij is het belangrijk goed samen te werken met partijen uit de cultuursector en daarbuiten; met als gezamenlijk doel het ontsluiten van cultuur voor iedereen. Dit werkt voor RoMeO tweeledig: we werken samen met partners om op laagdrempelige manier cultuurbezoek mogelijk te maken voor alle Rotterdammers én we werken met (commerciële) partners samen aan de economisch-toeristische ontwikkeling van de stad.

Innovatief - We realiseren nieuwe activiteiten om diverse publieksgroepen te bereiken. De aankomende periode realiseren we nieuwe busritten op Rotterdam-Zuid, intensiveren we de

publieksbeleving in het museum, worden we toegankelijker voor kwetsbare doelgroepen én wordt de collectie voor een groot deel online ontsloten.

Inclusief - We richten ons de aankomende periode op het verbeteren van de mix in de samenstelling van ons publiek en onze bijdrage aan de bereikbaarheid van cultuur voor alle Rotterdammers.

Stichting RoMeO is een 100% vrijwilligersorganisatie en onderschrijft de Code Governance Cultuur en de Fair Practice Code. Aanezien wij niemand vergoeden zijn sommige uitgangspunten niet aan de orde. Wel committeren we ons aan duurzame relaties en een transparante bedrijfsvoering. Stichting RoMeO onderschrijft de Code Diversiteit & Inclusie en omarmt dit binnen het publiek, programma, personeel en partners.

Het budget voor de aankomende jaren bedraagt € 408.000. De bijdrage van de gemeente Rotterdam is bedoeld voor de publieksactiviteiten waarmee we een divers publiek bereiken. Steun van de gemeente Rotterdam is dan ook even gewaardeerd als noodzakelijk. Wij vragen de gemeente Rotterdam om een bijdrage van € 66.000,- per jaar.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De commissie beschouwt RoMeO als een sympathieke organisatie die met minimale middelen een grote collectie beheert en presenteert. En dat met uitsluitend vrijwilligers. Met deze uitzonderlijk grote groep vrijwilligers doet RoMeO al jaren waar het goed in is: het onderhouden en toegankelijk maken van ‘rollend erfgoed’. De organisatie verbindt Rotterdammers daarmee zowel letterlijk als figuurlijk. Met zijn activiteiten heeft RoMeO een eigen plek in het Rotterdamse culturele landschap. Uit het beleidsplan dat de aanvrager heeft ingediend spreekt professionaliteit en betrokkenheid. De organisatie presenteert hierin zowel hoe de collectie beheerd wordt als een aantal nieuwe ambities. De beschreven activiteiten sluiten goed aan op de missie en visie.

Het collectiebeleidsplan is uitgebreid en realistisch, met name ten aanzien van het rollend materieel. Toch is het niet volledig. Een collectiebeleid ten aanzien van de overige collecties, zoals de museale collecties, documentatie en archieven, krijgt minder aandacht. Deze collecties vormen niet alleen een waardevolle context van het rollend materieel, maar zijn ook de basis voor tentoonstellingen in de eigen remise of bij erfgoedpartners in Rotterdam of daarbuiten. Het collectiebeleidsplan spreekt over registreren en digitaliseren van deze collecties. Dat is mooi. Een net zo gedegen plan als voor het rollend materieel zou daar een goede basis voor zijn.

Via een breed scala aan publieksgerichte programmering worden veel mensen uit verschillende publieksgroepen bereikt. Er is daarbij terecht trots op het aantal bezoekers dat binnen het criterium ‘lokale vrijetijdsgenieters’ valt (21 procent). Dat RoMeO met de voorgenomen plannen de zeggingskracht weet uit te breiden is aannemelijk. Zo gaat

bijvoorbeeld de loods met objecten beter ontsloten worden en worden ritten in historische bussen georganiseerd naar plekken in Rotterdam waar de trams niet kunnen komen.

RoMeO blijft bij zijn kracht: de passie voor mobiel erfgoed. Alles wat wordt gedaan stamt daaruit en blijft daarbij. De organisatie is daarin authentiek en geloofwaardig. Al doet RoMeO meer dan alleen tramritten, de mate van creativiteit en aansluiting bij de actualiteit is vrij beperkt. Het is een duidelijke niche en overtuigend in zijn eenvoud.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Dat de focus op mobiel erfgoed ligt blijkt ook uit de samenwerkingen van RoMeO. Mooi is dat er aandacht is voor zowel commerciële, als niet commerciële samenwerkingen. Samenwerkingen richten zich met name op de transportsector of het ontwikkelen, versterken en aanbieden van verschillende tours en zijn daarom weinig divers. Gezien de capaciteit van de organisatie is dit misschien logisch. De organisatie is concreet bezig met een aantal samenwerkingen met partners buiten de gebruikelijke scope, zoals met Hiphop In Je Smoel, Toksjoo en ALL CAPS. Goed dat er nieuwe stappen gezet worden. De commissie juicht dat toe. Binnen de capaciteit en middelen die RoMeO heeft toont het op een eigen manier de wil tot innovatie. Met de aandacht en waardering voor de vrijwilligers draagt de organisatie bij aan een veerkrachtige en sterke culturele sector. Kleine stappen laten zien dat de organisatie oog heeft voor vernieuwing. Door een nieuw programma te ontwikkelen voor Zuid wordt de maatschappelijke inzet vergroot. Op het gebied van de museumpresentatie voelt RoMeO aan dat er verbeterstappen nodig zijn, al ontbreekt in de plannen hiervoor nog een concrete aanpak of visie.

Aandacht voor meer inclusiviteit is door de organisatie in het beleidsplan uitgewerkt in de 4 P's. Zo is er aandacht voor mensen met een beperking, en wordt er gereflecteerd op de diversiteit van het vrijwilligersbestand. De organisatie is op veel plekken in de stad aanwezig en probeert daarmee haar reikwijdte te vergroten. We zien dat RoMeO erg welwillend en ondernemend is om zich verder te verbinden aan en met de inwoners van de stad, maar een duidelijke visie op inclusiviteit ontbreekt vooralsnog. Uit de doelgroepenanalyse blijkt dat doelgroep licht wel bereikt wordt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Het trackrecord laat zien dat RoMeO in staat is het eigen programma uit te voeren. Eigen beperkingen en uitdagingen daarbij worden gezien. Vanuit de groep vrijwilligers blijkt veel organisatorische kennis aanwezig. Het ziet er stabiel uit. Er is bij de commissie bewondering dat de organisatie dit allemaal met vrijwilligers doet. Al rijdt RoMeO al jaren een stabiele koers, die afhankelijkheid van vrijwilligers maakt de organisatie toch kwetsbaar. De Governance Code Cultuur wordt onderschreven en er zijn op dat gebied goede stappen gezet. De code wordt echter nog niet overal even nauw gevolgd. Omdat het een vrijwilligersorganisatie betreft vindt de commissie het echter ook niet realistisch dit te verwachten.

De begroting is realistisch en is gebaseerd op de ervaring uit voorgaande jaren. Met minimale middelen bereikt de organisatie veel. De eigen inkomsten zijn hoog. De renovatie van de remise door de gemeente kan het uitvoeren van activiteiten en daarmee het genereren van inkomsten tijdelijk in de weg staan. De Remise aan de Kootsekade is hoognodig toe aan renovatie en daar is RoMeO over in gesprek met de gemeente en RET. Verder is de organisatie zich bewust van de Fair Practice Code en handelt hier naar eigen zeggen naar. Concrete reflectie en doelstellingen op het gebied van de code ontbreken echter. Hierdoor is het voor de commissie moeilijk te beoordelen hoe er daadwerkelijk met de code wordt omgegaan. In wat er in de plannen over wordt gezegd ziet de commissie zowel positieve-, als verbeterpunten. Positief is bijvoorbeeld dat vrijwilligers volgens een overeenkomst werken waarin afspraken zijn vastgelegd en er rekening wordt gehouden met vrijwilligers op leeftijd. Een nog niet vastgelegd onderdeel als de omgangscodes is een verbeterpunt.

RoMeO genereert voor meer dan 80 procent eigen inkomsten, dat is uitzonderlijk positief en goed voor de continuïteit. Ook de binding met RET is hierin vanwege de huisvesting bevorderlijk. De organisatie vraagt voor de nieuwe periode niet meer geld aan bij de Gemeente Rotterdam, maar vergroot juist de eigen inkomsten.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Stichting Wijkcollectie

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 150.000,- en € 10.000,- BKV-gelden
- Gevraagd subsidiebedrag: € 150.000,- en € 10.000,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Stichting Wijkcollectie is een Rotterdams platform waar verhalen zichtbaar worden gemaakt. Verhalen over ideeën en initiatieven van bewoners van de stad die bijdragen aan een verandering in de wijk. Door samen met Rotterdammers hun verhalen vast te leggen, te verbeelden, te delen en te bewaren, werkt de Wijkcollectie aan het nieuwe erfgoed van de stad.

Voortkomend uit Echt Rotterdams Erfgoed bij Museum Rotterdam, richt de Wijkcollectie zich op actieve betrokkenheid van bewoners, kunstenaars en partners om deze verhalen te vertalen naar kunstwerken en evenementen. Dit vergroot de trots en saamhorigheid in de wijken en draagt bij aan het creëren van sterke gemeenschappen. Als de manier waarop mensen zich inzetten voor de wijk wordt opgemerkt en gewaardeerd, voelen zij zich nog meer verbonden met de wijk en verantwoordelijk voor de beweging die zij zelf in gang hebben gezet. Dit maakt hen meer eigenaar van hun eigen leefomgeving. Hun inzet werkt aanstekelijk, waardoor anderen worden geïnspireerd om ook iets te doen. Erfgoed, een sterke gemeenschap en een meer rechtvaardige stad worden zo met elkaar verweven.

Stichting Wijkcollectie heeft een fijnmazig en stadsbreed netwerk waarmee zij een ruime dwarsdoorsnede van de bevolking bereikt. De organisatie zet zich in voor pluriformiteit en meerstemmigheid, als afspiegeling van de diversiteit in de stad. Met meer dan driehonderd verzamelde verhalen tussen 2020 en 2024, richt de Wijkcollectie zich op verbinding in wijken met sociaal-maatschappelijke uitdagingen. Door middel van onderzoek monitoren we de impact van onze projecten. De uitkomst en opgedane kennis uit dit onderzoek zetten we in en wisselen we uit op lokaal, stedelijk, nationaal en internationaal niveau.

In 2024 introduceert de Wijkcollectie in drie pilotwijken het Reizend LeerCircus: een overkoepelende aanpak waar activiteiten samenkomen om erfgoedverhalen te delen, te visualiseren en wijkvraagstukken aan te pakken. Met deze aanpak ontstaan mogelijkheden voor bewoners om zelf bij te dragen aan het verder brengen van wijkvraagstukken. Hiermee borgen we de ingezette aanpak en dragen we zorg voor overdracht en uitwisseling tussen wijken. De Wijkcollectie streeft naar een nog grotere inclusiviteit door haar programma toegankelijk te maken en zichtbaarheid te vergroten via samenwerkingen met uiteenlopende organisaties en gemeenschappen, en visualisatie van verhalen. Onze doelgroepen zijn wijkbewoners met initiatieven, stakeholders en professionals. We hebben speciale aandacht voor ondervertegenwoordigde groepen in cultuurgebruik, met een focus op jongeren in 2025-2028. Digitale toegankelijkheid en innovatieve benaderingen van hedendaags erfgoed zijn onze kern- en focuspunten.

De samenwerkingen van Stichting Wijkcollectie strekken zich uit tot verschillende partijen in Rotterdam, waaronder gemeenteafdelingen, welzijnsinstellingen als Welzijn op de Hoek en het Leger des Heils. Samenwerking met de bibliotheek, Verhalenhuis Belvédère, Museum Rotterdam en Stadsarchief Rotterdam tonen de betrokkenheid bij het delen en bewaren van verhalen in een sterk Rotterdams erfgoeddomein.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistieke-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Stichting Wijkcollectie is ingericht als een projectorganisatie met een grote sociaalmaatschappelijke drijfveer. De missie is helder en Stichting Wijkcollectie maakt op een interessante manier een koppeling tussen het erfgoed- en het sociaal-maatschappelijke domein door in verschillende wijken samen te werken met welzijnsorganisaties. Het uitgangspunt is dat nieuw immaterieel erfgoed kan bijdragen aan verbondenheid tussen bewoners in de stad, inspiratie kan bieden en bij kan dragen aan het oplossen van vraagstukken in een wijk. Hoewel de commissie begrijpt dat Stichting Wijkcollectie het initiatief voor veel programmering bij de wijkbewoners legt, ontbreekt het aan een duidelijke artistiek-inhoudelijke visie. Daardoor is onduidelijk hoe artistiek-inhoudelijke keuzes worden gemaakt of welke plek deze hebben in de sociaalmaatschappelijke context.

Al geruime tijd werkt Stichting Wijkcollectie aan het systematisch vastleggen van wijkverhalen en maakt die ook toegankelijk voor het publiek dat wordt bereikt door diverse activiteiten zoals het Verhalencafé en het wijkmuseum. Ook werkt het museum samen met kunstenaars en theatermakers. Het is slim dat Stichting Wijkcollectie een verandermodel op basis van de Theory of Change heeft ontwikkeld waarmee ze inzichtelijke maakt hoe de activiteiten bijdragen aan het doel om tot een meer rechtvaardige en inclusieve stad te komen. Het plan om een Reizend Leercircus te ontwikkelen in de komende periode is ambitieus, maar nog onvoldoende uitgewerkt om een concreet beeld te krijgen van de programmering en beoogde impact.

Stichting Wijkcollectie richt zich naar eigen zeggen primair op wijkbewoners en overige Rotterdammers. De komende jaren ligt de nadruk op ‘jeugd, kinderen en jongeren’. Daarnaast geldt dat de Stichting in veel wijken extra doelgroepen wil gaan bereiken. Het wordt uit de plannen niet goed duidelijk welke doelgroepen Stichting Wijkcollectie daarbij precies op het oog heeft en waarom. De doelgroepen die volgens Stichting Wijkcollectie worden bereikt worden omschreven als divers en een goede afspiegeling van de diversiteit van stad en als doelgroepen die minder vaak bereikt worden door andere culturele instellingen. Duidelijkheid over welke doelgroepen dit precies zijn en hoe het totale bereik over alle activiteiten is opgebouwd ontbreekt echter.

Stichting Wijkcollectie zegt veel belang te hechten aan het borgen en overdragen van resultaten in de wijk maar maakt volgens de commissie niet goed duidelijk hoe dat concreet werkt. Het is een risico dat de inzet weer verdwijnt zodra de stichting uit de wijk weg is. De resultaten uit het impactonderzoek zeggen hier niets over.

Overall waar Stichting Wijkcollectie actief is wordt hetzelfde concept gehanteerd, waarin het methodisch gestructureerde proces leidend is. Enerzijds is dat sterk maar daardoor lijkt er anderzijds weinig ruimte te zijn om hiervan af te wijken. Dat vindt de commissie botsen met de visie van de stichting om met een wijkgerichte aanpak op een creatieve manier, in co-creatie met wijkbewoners in te spelen op de actualiteit. De gekozen vorm van de eindpresentaties waar de projecten uiteindelijk toe leiden is goed, maar artistiek-inhoudelijk niet vernieuwend of uitdagend. Ook hier zou een scherp artistiek-inhoudelijk startpunt bij kunnen helpen.

Stichting Wijkcollectie reflecteert als relatief nieuwe partij weinig op haar positie in het snel groeiende veld van (immaterieel) erfgoed en cultuur. Terwijl het zich in hetzelfde vaarwater bevindt als een aantal andere initiatieven, zoals DIGITUP en Verhalenhuis Belvédère. De commissie is desondanks van mening dat de stichting met haar activiteiten een bijdrage levert aan de culturele variëteit van het Rotterdamse aanbod van erfgoed en cultuur.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Er is waardering voor de vele samenwerkingen van Stichting Wijkcollectie met de verschillende partijen en personen in de wijken waar ze actief is. Het wordt echter niet altijd helder op welke gronden deze samenwerkingen worden geïnitieerd. De ambities of plannen voor de komende periode op dit gebied zijn niet scherp geformuleerd en zijn ingegeven door de doelgroepen die nu nog niet worden bereikt. Welke dat zijn wordt de commissie niet duidelijk en samenwerken met de usual suspects ligt daarbij op de loer. Het is goed dat er ook nationale en internationale samenwerkingen zijn die vooral kennisdeling als doel hebben.

Het verzamelen van hedendaags immaterieel erfgoed is op zichzelf niet meer innovatief, aangezien grote instellingen hier inmiddels ook mee bezig zijn. Hoewel uit de plannen naar voren komt dat de stichting op de hoogte is van actuele ontwikkelingen in de erfgoedsector, ontbreekt een visie op hoe de stichting zich tot deze ontwikkelingen verhoudt en hoe het naar innovatie kijkt. De commissie had graag gezien in welke richting de stichting de eigen artistiek-inhoudelijke ontwikkeling en de samenhang met bijvoorbeeld welzijn of het sociaal-maatschappelijke domein, doorzet. Verder lijkt er vanuit het vaste stramien waaruit gewerkt wordt weinig ruimte voor experiment.

Meerstemmigheid, diversiteit en inclusie zijn het uitgangspunt van de visie van Stichting Wijkcollectie en zijn verwerkt in de hoofddoelstelling. Bevordering van diversiteit binnen het personeelsbestand staat op de agenda. Er is een jaarlijkse scan op diversiteit en inclusie waarmee de stichting zichzelf bevraagt. De stichting verricht werkzaamheden in diverse Rotterdamse wijken. In de komende Cultuurplanperiode wil de stichting acht nieuwe wijken bedienen, waaronder enkele in Rotterdam-Zuid. Dit draagt positief bij aan de spreiding en de bereikbaarheid van het aanbod. Er worden daarbij wijken opgezocht waar doelgroep licht bovengemiddeld aanwezig is, al gaat de stichting niet concreet in

op hoe zij deze doelgroep in de wijk gaat bereiken. Het risico is dat vooral de al actieve voorhoede uit een wijk bereikt wordt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Stichting Wijkcollectie bestaat uit een team van vijf mensen, deels parttime. Veel lijkt opgepakt te worden door de directeur. De kleinschaligheid maakt de organisatie wendbaar, maar ook kwetsbaar en de commissie ziet dat als een risico. Het lijkt erop dat de stichting de codes goed naleeft, maar dit valt moeilijk te bevestigen. De stichting voldoet weliswaar nog niet aan alle principes, maar daar is het zich van bewust en er is aandacht voor. Concrete doelstellingen ontbreken helaas, net als een reflectie op de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur.

Stichting Wijkcollectie heeft met minimale middelen een knappe start gemaakt die deels is ondersteund door een financiële vergoeding die voortkwam uit de relatie met en de transitie van Museum Rotterdam. Dit heeft echter niet geleid tot een stevige financiële startpositie. In het meerjarenbeleidsplan wordt nauwelijks stilgestaan bij de financiën. De begroting laat zien dat de uitgaven groeien met 19 procent ten opzichte van 2022. Dit wordt voornamelijk toegeschreven aan uitbreiding van het aantal activiteiten en het daarvoor benodigde personeel. De begroting lijkt daarmee, voor zover te beoordelen, een goede vertaling van de plannen.

Met het vervallen van de afsplitsingsvergoeding van Museum Rotterdam – waar Stichting Wijkcollectie uit voortkomt – wordt de stichting in de komende periode sterk subsidieafhankelijk (55 procent). Het is goed dat er eigen inkomsten verworven worden (29 procent), maar het betreft hier voornamelijk opdrachten voor de gemeente. Die eenzijdigheid maakt dit aandeel kwetsbaar. Er wordt voor de komende periode nog meer ingezet op private en publieke fondsen. Dat is goed, maar hier is nog veel onzeker. Tot nu toe zijn vooral inkomsten uit innovatiepotjes gerealiseerd en nog geen structurele financiering vanuit fondsen. Uit de stukken wordt duidelijk dat eventuele tegenvallende inkomsten de continuïteit niet vanzelfsprekend maken.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Tailors & Wearers

Advies: negatief

- Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- Gevraagd subsidiebedrag: € 100.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“In dit meerjarenplan schetst Stichting Tailors & Wearers, opgericht door Jane, Michelle en Ella, een ambitieuze koers voor de komende jaren. Met een focus op Afro-Surinaamse klederdracht beoogt de stichting geschiedenis te begrijpen, te bewaren en te vertalen naar betekenisvolle ervaringen in het heden. Tailors & Wearers is klaar om een grotere verantwoordelijkheid op zich te nemen en de draagkracht voor niet alleen Afro-Surinaams mode-erfgoed, maar voor alle Afro-diaspora, over de hele samenleving te vergroten. Tailors & Wearers positioneert zich als een gespecialiseerd instituut in Afro-diaspora mode-erfgoed, toegankelijk voor diverse gemeenschappen. De aanpak van de stichting kenmerkt zich door onderzoek en praktische activiteiten met tastbare resultaten, gedreven door diepgewortelde sensitiviteit voor het onderwerp.

Dit vierjarige beleidsplan is uiteengezet rond vier beleidslijnen: presentatie, educatie, archivering en organisatieontwikkeling. Onder het eerste doel wil Tailors & Wearers een presentatieruimte in Rotterdam creëren, als een levendig lab voor experiment met betrekking tot Afro-diaspora mode-erfgoed. Het tweede doel richt zich op kennisoverdracht door middel van diverse educatieve programma's, waarbij niet alleen intellectuele kennis, maar ook praktische vaardigheden worden overgedragen. Als derde doel ambieert Tailors & Wearers erkenning als internationaal archief- en onderzoeksinstituut met expertise in behoud, onderzoek en publicatie van mode-erfgoed. Het archief, inclusief een bibliotheek en een collectie koto's, fungeert als het kloppende hart van het platform. Het laatste doel is gericht op het versterken van de organisatiestructuur, die uitgebreid zal zorgen met zakelijke, educatieve en communicatieve expertise, anticiperend op de groei die Tailors & Wearers komende jaren gaat doormaken.

Tailors & Wearers beoogt met dit plan grote stappen te zetten richting een volwassen instituut met een eigen presentatieruimte en een internationaal profiel in mode-erfgoedonderzoek, -behoud en -educatie. Het team zal groeien, ondersteund door een Raad van Cultuurdeskundigen, financiële ontwikkelingen en een uitbreiding van het vrijwilligersteam. Deze groei zal plaatsvinden op de manier waarop Tailors & Wearers alles doet: door middel van cocreatie en cultuursensitieve projectontwikkeling. Door altijd met en vanuit de gemeenschap te ontwikkelen, en altijd in direct contact te staan met hen, toont dit plan hoe de komende jaren worden ingezet om deze grote stappen te maken. Het plan weerspiegelt de energie van het huidige momentum en toont de vastberadenheid van Tailors & Wearers om een toonaangevende rol te vervullen in het behoud en de verspreiding van Afro-diaspora mode-erfgoed, niet alleen voor de Afro-Surinaamse gemeenschap, maar voor de samenleving als geheel.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. De commissie ziet Tailors & Wearers als jonge en gepassioneerde organisatie met een sterke en urgente missie. De organisatie wil de succesvolle resultaten die sinds de oprichting drieënhalf jaar geleden zijn behaald in de komende cultuurplanperiode voortzetten en uitbreiden. De plannen die Tailors & Wearers daartoe heeft ingediend zijn ambitieus. Zo wil zij haar werkveld uitbreiden van de Afro-Surinaamse klederdracht naar die van de hele Afro-diaspora. Daarnaast wil de stichting een eigen expositieruimte betrekken.

De commissie vindt de plannen interessant, maar te weinig concreet. Er mist een artistiek-inhoudelijke visie die richting geeft aan de uitwerking van de plannen voor de komende jaren. Het blijft daardoor onduidelijk voor de commissie wat de stichting precies wil gaan doen en met wie. Ook de wijze waarop wordt niet concreet uitgewerkt. Zo zijn er plannen voor een tentoonstellingsruimte maar wordt niet duidelijk waarom die ruimte er moet komen, wat er getoond gaat worden en voor wie. Dit maakt het beoordelen van het vakmanschap voor de commissie moeilijk. Tegelijkertijd ziet de commissie dat er een paar mooie projecten zijn gerealiseerd in de afgelopen jaren zoals het boek Goma Weri over Afro-Surinaamse klederdracht.

Het is Tailors & Wearers in de korte tijd dat ze bestaan gelukt een eigen, en voornamelijk Afro-Surinaams publiek te vinden en een niche-positie in het Rotterdamse cultuurlandschap in te nemen. Het publieksbereik is tot nu toe vrij klein maar de voorgenomen verbreding naar de hele Afro-diaspora zou tot diversificatie van de doelgroepen kunnen leiden. In de plannen wordt die diversificatie echter onvoldoende vertaald naar inhoud, programmering en publiekgroepen. Het wordt daardoor niet inzichtelijk hoe de stichting het beoogde publiek wil gaan bereiken en het de groei gaat realiseren.

Er is in Rotterdam nog nauwelijks aandacht voor het mode-erfgoed van de Afro-Surinaamse gemeenschap. Tailors & Wearers weet het belang van het onderwerp en de betekenis van de verhalen van vorige generaties die relevant zijn voor huidige, goed te duiden. Daarmee is Tailors & Wearers een voorbeeld van emancipatie en dekolonisatie in de erfgoedsector. Uit de plannen spreekt een sterke intrinsieke motivatie maar helaas ontbreekt het hierbij nog aan voldoende concrete uitwerking. Voor het goed kunnen beoordelen van het artistiek inhoudelijke profiel is het noodzakelijk dat Tailors & Wearers de huidige thematiek verdiept en overtuigend over het voetlicht weet te brengen. De commissie vindt Tailors & Wearers authentiek en actueel maar nog niet voldoende volgroeid. Het maakt de commissie wel heel nieuwsgierig naar de vervolgstappen in de komende jaren.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende tot goed. De commissie ziet dat Tailors & Wearers veelvuldig samenwerkt. Dat

doet zij binnen de Afro-Surinaamse gemeenschap met verschillende partijen en daar is waardering voor. Ook werkt zij samen met diverse andere partijen in de stad en de wijk zoals de SKVR en Museum Boijmans Van Beuningen. De commissie ziet echter ook een jonge organisatie die in de verbondenheid met de verschillende gemeenschappen de komende jaren zal moeten gaan groeien. Daarmee kan zij de komende jaren van grote betekenis worden als speler binnen het Rotterdamse culturele erfgoed. De commissie mist daarbij nog wel reflectie op mogelijke samenwerkingen met voor de hand liggende partijen, zoals het Wereldmuseum, Het Nieuwe Instituut en Modemuze.

Tailors & Wearers beschouwt de eigen werkwijze als vernieuwend binnen de erfgoedwereld. De commissie heeft veel waardering voor de aanpak van Tailors & Wearers maar vindt tegelijkertijd de aanpak niet heel innovatief. Het toegankelijk maken van mode-erfgoed van de Afro-Surinaamse gemeenschap is weliswaar vernieuwend op zichzelf, maar de wijze waarop zij dat doet is dat niet. In de erfgoed sector zijn verschillende musea te vinden die dit al geruime tijd op soortgelijke wijze doen, zoals het Zuiderzee Museum in Enkhuizen en het Zeeuws Museum in Middelburg. De nauwe samenwerking met de Afro-Surinaamse gemeenschap vindt de commissie wel inspirerend evenals de samenwerking met Theater Zuidplein en regisseur Romana Vrede.

De commissie ziet dat diversiteit en inclusiviteit in het DNA van Tailors & Wearers zit. De representatie, aandacht en viering van het mode-en culturele erfgoed van de Afro-Surinaamse gemeenschap en andere minderheidsgroepen verdient een inhaalslag om op een gelijkwaardige manier zichtbaar te worden. De commissie heeft waardering voor de inzet van de Raad voor cultuurdeskundigen en manier waarop in co-creatie het programma lijkt te ontstaan.

Met betrekking tot de Code Diversiteit & Inclusie beschrijft Tailors & Wearers duidelijk hoe het hier mee bezig is, met name op het gebied van personeel en publiek. Dat de stichting nieuwe doelgroepen wil bereiken moedigt de commissie aan, al blijft het onduidelijk hoe ze dat denkt te gaan doen. De commissie constateert wel dat er daarbij nauwelijks aandacht is voor de doelgroep licht.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Tailors & Wearers is nog jong en bestaat momenteel uit de drie uitvoerende oprichters die de directie vormen, plus een Raad van Toezicht. De commissie ziet dat de stichting erg afhankelijk is van het kleine uitvoerende team en dat maakt de organisatie kwetsbaar. Omdat een gedegen organisatiestructuur ontbreekt heeft de commissie twijfels over de vraag of de organisatie wel is toegerust om haar plannen uit te voeren. Daarbij acht de commissie de ambitie om te groeien naar 40.000 bezoekers op basis van de ingediende plannen en met een klein, onervaren team, weinig realistisch. Met een pilotproductie in Theater Zuidplein werden 500 bezoekers bereikt.

Tailors & Wearers heeft zich ingespannen om aan meerdere aspecten van de Governance Code Cultuur te voldoen. Zo nemen zij sociale veiligheid serieus en is het interessant dat er wordt gewerkt met een Raad van Cultuurdeskundigen. In hoeverre naleving van de code bij aanvang van de aanvraag al is geïmplementeerd is niet duidelijk. Daarnaast laat de stichting zien zich bewust te zijn van het belang van de Fair Practice Code. Op het gebied van fair pay en het beheersen van de werkdruk ziet de commissie belangrijke aandachtspunten voor de stichting. Hier wordt in de plannen niet op gereflecteerd. Ook vindt de commissie de stappen die gezet worden om de organisatie uit te breiden op dit moment niet voldoende overtuigend. De komende jaren zouden besteed moeten worden aan het opbouwen van een kleine maar wel stabiele organisatie.

Omdat de plannen van Tailors & Wearers niet voldoende concreet zijn, is het voor de commissie onmogelijk om te beoordelen of de begroting daarvan een overtuigende vertaling is. Het valt de commissie op dat de kosten voor een expositieruimte laag zijn ingeschat. Omdat er geen duidelijke kostenspecificatie is aangeleverd, kan de commissie niet beoordelen of een eventueel subsidiebedrag doelmatig besteed zal worden. De commissie constateert verder dat er vanwege ontoereikende financiële buffers onvoldoende sprake is van een gezonde financiële startpositie.

De commissie ziet dat de stichting een grote subsidieafhankelijkheid heeft en een eenzijdige financieringsmix. Niet duidelijk is hoe het eigen inkomen wil of kan gaan verwerven, en daarmee is de continuïteit volgens de commissie onzeker.

Verhalenhuis Belvédère

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 331.700,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 420.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Sinds de oprichting in 2012 en dankzij opname in het Cultuurplan van Rotterdam in 2017 en 2021 heeft Verhalenhuis Belvédère zich stevig in het Rotterdamse culturele leven gevestigd.

We zijn een dynamisch huis voor kunst & (immaterieel) erfgoed van, met en voor Rotterdammers van nu die hun wortels over de hele wereld hebben. We zijn een verbindende speler in het Rotterdamse culturele ecosysteem en werken wederkerig samen met velen: bewoners, gemeenschappen, kunstenaars, makers en organisaties. We hebben een (inter) nationale voorbeeldstellende werking. Onze laagdrempelige culturele programmaconcepten en erfgoedmethodieken worden gekopieerd, hergebruikt en besproken en dat stimuleren we door uit te dragen van wat we doen.

We gaan naar Rotterdammers toe, halen verhalen naar boven, geven deze vorm en maken kunst- en erfgoedpresentaties: altijd in cocreatie. We combineren onze erfgoedvormen in een intieme setting met een breed scala aan kunstzinnige genres: fotografie, beeldende kunst, tentoonstellingen, poëzie, muziek, film en vertelkunst.

Onze kernactiviteiten zijn: a) erfgoed maken: verhalen naar boven halen, vormgeven en presenteren, b) met mensen en gemeenschappen werken; vooral met degenen die niet snel in aanraking komen met het culturele aanbod in de stad (de lichte cultuurgebruikers en (nog) niet cultuurgebruikers), c) Interdisciplinaire ontmoetingsplekken creëren: open en gastvrij en d) leren en inspireren. Diversiteit en inclusie zijn verankerd in onze grondslag, visie, strategie en waarden. We scheppen voorwaarden voor ontmoetingen en (nieuwe) verbindingen. Onze oorsprong ligt op Rotterdam-Zuid, in Katendrecht, de wijk die alle in- en uitverhuizingen weerspiegelt die Rotterdam in bijna anderhalve eeuw meemaakte. Met onze actieve, outreachende praktijk creëren we samen met gemeenschappen nieuwe laagdrempelige erfgoedplekken in de stad: op scholen, in musea, in buurten.

We blijven innoveren en experimenteren. We hebben zes lange programmalijnen die nauw met elkaar verweven zijn en die we steeds actualiseren en verfijnen: Erfgoedexposities, Luisterverhalen, Verhalen in de Klas, Volkskeuken (podium/events), Kunstenaarsresidenties en de Belvédère School. We handelen vanuit de behoeften en urgentie van mensen en gemeenschappen zelf. Belangrijk is de relatie met (jonge) makers van verschillende gemeenschappen, bruggenbouwers waarmee we onze erfgoedpraktijk ontwikkelen. Zo hebben we vanuit vragen van enkele gemeenschappen een uniek nieuw plan voor een open Verhalendepot gemaakt en de financiering daarvoor kunnen vinden. Sinds halverwege 2022 huren we een zelfstandige ruimte in Depot Boijmans van Beuningen en creëren we een

innovatief bottom-up-kunst erfgoeddepot, door lokale gemeenschappen zelf (mede in te vullen), midden in het hart van de internationale kunst- en cultuurwereld.

In tien jaar tijd is Verhalenhuis Belvédère uitgegroeid van een bottom-up initiatief tot een professionele en financieel gezonde organisatie, met een hoog aandeel eigen inkomsten en een mooie financieringsmix. Om met zuurstof voort te zetten wat we doen, wat we de afgelopen periode met impact duurzaam vernieuwd hebben (waaronder het open Verhalendepot) én daarbij onze organisatie fair practise proof te laten bloeien vragen we de steun van Cultuurplan Rotterdam middels een bijdrage van €420.000 per jaar. Onze meerjarenbegroting is als volgt verdeeld: gemeente Rotterdam via het Cultuurplan structureel jaarlijks 33,3 %; bij de Rijksfondsen zoeken we steun voor 25 %, en zelf organiseren voor 41,7% eigen inkomsten.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. De commissie vindt Verhalenhuis Belvédère een voorbeeld van een diep in de stad geworteld initiatief dat met inhoudelijk sterke programma's en thema's bezoekers trekt die elders nauwelijks worden bereikt. Dat blijkt onder meer uit het heldere, meetbare en goed geformuleerde plan. De hierin beschreven programmapijlers zijn overtuigend, in balans en goed uitgewerkt in concrete plannen zoals de luisterverhalen en de woonresidentie voor kunstenaars op de vlucht. In alles wat het doet klinkt de missie door om zoveel mogelijke Rotterdammers met elkaar en met de stad te verbinden. De commissie vindt het Verhalenhuis toonaangevend in de wijze waarop het erfgoed ontsluit, vastlegt en ook maakt.

Het Verhalendepot vindt de commissie een toegankelijke aanvulling die Verhalenhuis Belvédère voor nog meer doelgroepen relevant heeft gemaakt. In de komende jaren zet de organisatie niet in op meer groei maar op bloei en dat vindt de commissie een verstandige keuze. Tegelijkertijd zoekt Verhalenhuis Belvédère via de Volkskeuken verbindingen met gemeenschappen die het nog niet heeft bereikt.

Verhalenhuis Belvédère onderzoekt de wortels van verschillende groepen bewoners in de stad en de wereld. Het heeft goed in beeld op welke groepen het zich richt en heeft een groot en effectief netwerk van mensen en groepen in Rotterdam waarmee het samenwerkt. De commissie ziet dat het Verhalenhuis in die samenwerking succesvol is. Dat blijkt uit projecten zoals de Verhalenkeet, de mobiele opnamestudio die de wijk in gaat, het (gratis) laagdrempelige huis met de Volkskeuken en de oral history-projecten met wijkbewoners. Dat de organisatie daarbij oog weet te houden voor de uiteenlopende behoeften van de verschillende groepen ziet de commissie als een kracht. Het Verhalenhuis maakt goed duidelijk dat zijn activiteiten voor deze gemeenschappen en individuen betekenis hebben. Deze zeggingskracht blijkt ook uit de hoge bezoekersaantallen en het bereiken van vele nieuwe bezoekers.

De wijze waarop Verhalenhuis Belvédère bijdraagt aan een stadssamenleving waarbij de menselijkheid en de menselijke maat voorop staan vindt de commissie uniek. Het Verhalenhuis weet immaterieel erfgoed en persoonlijke verhalen cultureel zichtbaar te maken en te verbinden met actuele en urgente thema's. De vertaling hiervan naar programmapijlers en activiteiten zoals erfgoedexposities, luisterverhalen en de volkskeuken waarbij persoonlijke verhalen worden verrijkt door deze te verbinden met kunst en cultuur gebeurt altijd in co-creatie. Als verbinder in het cultureel-maatschappelijke ecosysteem weet Verhalenhuis Belvédère door te dringen tot in de haarvaten van de stad. De commissie vindt het voorbeeldstellend dat Verhalenhuis Belvédère telkens weer zo veel verschillende doelgroepen verwelkomt binnen de vele projecten die het organiseert; ook als dat betekent dat het de bezoekers zelf moet gaan ophalen. Met het veld deelt het uitvoerig kennis en methodieken via de Belvédère school, waardoor het Verhalenhuis zowel nationaal als internationaal navolging heeft gekregen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Verhalenhuis Belvédère lijkt samen te werken met bijna iedereen in de stad, van Feyenoordsupporters met een stadionverbod die een dag lang persoonlijke verhalen delen in een ontmoeting met Joodse Feyenoordsupporters tot Kapenezen en binnenvaartschippers. Met activiteiten als Syrische podiumprogramma's en culturele vieringen als het Chinees Nieuwjaar weet Verhalenhuis Belvédère mensen en organisaties met elkaar te verbinden. De diversiteit aan partners die een kleine organisatie als het Verhalenhuis weet te bereiken is groot. De commissie vindt het heel mooi dat het Verhalenhuis speciale doelstellingen heeft opgesteld voor het sociaal- en zorgdomein en hiervoor samenwerkt met partners uit die domeinen. Ook op landelijk niveau profileert het Verhalenhuis zich door samen te werken met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Dat dwingt respect af, maar roept bij de commissie soms de vraag op of het allemaal te behappen is. Gelukkig blijkt uit het plan dat het Verhalenhuis hier zelf ook alert op is.

Verhalenhuis Belvédère draagt volgens de commissie sterk bij aan een veerkrachtige en bloeiende culturele sector. Veel partijen willen met het Verhalenhuis samenwerken of gebruiken zijn werkwijze. Het financieringsmodel waaronder uitgifte van obligaties komt in de culturele sector nog nauwelijks voor en is innovatief. Met de gepresenteerde plannen zet het Verhalenhuis de succesvolle aanpak voort. Alhoewel er daarmee nog geen sprake is van innovatie weet het Verhalenhuis zichzelf wel continu te vernieuwen en in te spelen op nieuwe situaties. Zo experimenteert het bijvoorbeeld met het breder verankeren van kunst, cultuur (immaterieel) erfgoed in andere maatschappelijke domeinen waardoor het zoekt naar antwoorden op maatschappelijke uitdagingen. Ook het open Verhalendepot in Museum Boijmans Van Beuningen is een voorbeeld van een geslaagd experiment. Wanneer wordt geëxperimenteerd is het aannemelijk dat er ook experimenten niet lukken. De commissie had het sterk gevonden als het Verhalenhuis hier meer op had gereflecteerd.

De commissie ziet dat diversiteit en inclusie zijn verankerd in de grondslag van het Verhalenhuis Belvédère. De organisatie creëert een zeer inclusief programma in co-creatie met verschillende doelgroepen op de thuisbasis en heeft daarnaast activiteiten op logische plekken verspreidt door de stad. Het Verhalenhuis zorgt ervoor dat daarbij geen groepen vergeten worden. Het bereiken van doelgroep licht is integraal onderdeel van de aanpak om 'de gewone Rotterdammer' te bereiken en wordt gecombineerd met een aantal concrete acties zoals het veelal gratis aanbieden van activiteiten.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Verhalenhuis Belvédère heeft aandacht voor alle aspecten van de Fair Practice Code en het is duidelijk dat het volledig volgens de code wil werken. Het is goed dat de organisatie zich tweejaarlijks door een externe partij laat toetsen op fair practice. De commissie vindt het logisch dat het naleven van de code offers vergt en het aantal prestaties ten opzichte van de huidige situatie daarom vermindert. De commissie had graag gezien in welke mate de code op dit moment wordt nageleefd en welke verbeterpunten het Verhalenhuis op dit vlak ziet. Verder is het Verhalenhuis recent overgegaan van een bestuurs- naar een Raad-van-toezicht-model. Daarbij is onder begeleiding van een externe partij de governance op orde gebracht. Dat oogt helder en solide. De commissie had het nog sterker gevonden wanneer er ook concrete doelstellingen op het gebied van de Governance Code Cultuur waren geformuleerd.

Uit het plan komt naar voren dat het kleine kernteam bevlogen is, betrokken en goed op de hoogte van wat er speelt op het terrein van erfgoed, zowel in de stad, als daarbuiten. Het team van het Verhalenhuis heeft daarbij veel ervaring. De commissie is daarom van mening dat de organisatie goed is toegerust om de plannen uit te voeren. De kleine omvang en de grote hoeveelheid werk maken de organisatie echter wel kwetsbaar. Hierdoor kan de realisatie van de plannen onder druk komen te staan, al heeft de organisatie eerder bewezen in het geval van tegenslag flexibel en inventief te kunnen zijn. Dat geeft de commissie vertrouwen.

Er is volgens de commissie sprake van een gezonde startpositie. De begroting presenteert een overtuigende schaalvergroting en groei van de organisatie. De ambities zijn duidelijk meetbaar en in lijn met de kosten. Een uitzondering daarop zijn de aanzienlijke huurkosten voor het Verhalendepot bij Museum Boijmans Van Beuningen á € 116.000 per jaar; bijna 10 procent van de totale lasten. Het is een van de redenen voor het Verhalenhuis om meer subsidie te vragen. De commissie gaat daar niet in mee omdat die verhoging direct wordt doorgesluisd naar Museum Boijmans Van Beuningen, c.q. de gemeente. De commissie ziet het Verhalendepot als een samenwerking die ook als zodanig gefinancierd zou kunnen worden. Het Verhalenhuis Belvédère heeft een goede en gezonde financieringsmix en de continuïteit is niet in gevaar. De organisatie laat duidelijk zien dat zij in staat is elders fondsen te werven. De steun van Fonds voor Cultuurparticipatie en het Mondriaan Fonds is

goed. De commissie begrijpt daarom niet dat juist na deze successen minder wordt ingezet op fondsenwerving. Daarnaast haalt het Verhalenhuis Belvédère veel inkomsten uit verhuur en andere indirecte activiteiten. Verder is de obligatieregeling volgens de commissie een prachtige innovatieve vondst die ook nog eens bijdraagt aan meer betrokkenheid van mensen uit de stad.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Wereldmuseum Rotterdam

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 5.500.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 6.117.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Met het Wereldmuseum Rotterdam positioneren we onszelf met onze missie nadrukkelijk als een cultureel maatschappelijke instelling en als een missiegedreven museum dat gaat over de wereld in verbinding. Met onze missie inspireren wij tot kritisch wereldburgerschap en stimuleren wij om bij te dragen aan een gelijkwaardige en rechtvaardige wereld. Deze missie past meer dan ooit bij de stad Rotterdam, waarin culturen van over de hele wereld samenkomen en met elkaar wonen en leven. De diversiteit van de collectie maakt het mogelijk om een rol te spelen in het bereiken van een zo breed mogelijk publiek. Juist de collecties van het WMR geven iedere Rotterdammer de mogelijkheid om verbinding te maken met zijn of haar geschiedenis en cultureel erfgoed en om dit verleden te verbinden met hun plek in de stad.

Komende jaren willen we het museum nog verder uitbouwen op de hernieuwde basis die we de afgelopen jaren hebben gelegd. Daarbij is nog het nodige werk te verrichten. We willen ons publieksbereik structureel vergroten, onze educatieve functie versterken, de diversiteit van ons publiek en van onze eigen organisatie vergroten en meer samenwerkingsverbanden in de stad aangaan. Het Wereldmuseum is een cultuurhuis voor alle Rotterdammers. Een museum dat verrast door een combinatie van klassieke wereldiconen en urban culture, waar werelden en mensen elkaar ontmoeten.

In de semipermanente presentatie Kruispunt Rotterdam staat de collectie van de stad centraal, en zoomen we in op de maatschappelijke relevantie van deze wereldcollectie die door Rotterdammers bij elkaar is gebracht. In de Rotterdamzaal, de tentoonstellingszaal op de eerste verdieping, realiseren we in 2025-2028 elk jaar een nieuwe wisseltentoonstelling waarin de samenwerking met Rotterdamse partners of een specifiek Rotterdams thema tot uitdrukking komt, zoals de Art She Crafted: Intersections of Womens Artistic Expressions, met Raja en de Ellae Foundation. Ook de grote wisseltentoonstellingen, die steeds de volledige tweede verdieping in beslag zullen nemen, worden voor wisselende doelgroepen geprogrammeerd waarbij we bijvoorbeeld willen samenwerken met museum Boijmans van Beuningen voor Global Surrealism. Daarnaast blijft ook in de komende periode de succesvolle kindertentoonstelling Superstraat op de begane grond een belangrijke rol spelen in het realiseren van de missie.

Wij maken impact door bij te dragen aan een nieuwe generatie wereldburgers, met focus op onderwijs en families. Daarbij gelden drie hoofddoelen: het vergroten van cultureel (zelf)bewustzijn; het versterken van diversiteit en inclusie; en het bieden van een handelingsperspectief.

In collectiezorg bouwen wij voort op wat we al zijn begonnen in de vorige beleidsperiode, door middel van de pijlers Zorgen, Delen en Ontwikkelen. Herkomstonderzoek krijgt bijzondere aandacht.

De drie l's zijn belangrijke thema's in onze hele werking.

Interconnectiviteit = de samenwerking met culturele partners, makers en gemeenschappen.

Inclusie = het laten floreren van de diversiteit binnen ons personeelsbestand, publiek en samenwerkingspartners.

Innovatie = het kritisch bekijken van onze rol in de maatschappij en in de stad Rotterdam in het bijzonder, wat ons een voortrekkersrol geeft in de manier waarop wij werken met gemeenschappen en kunstenaars en een andere manier van kijken naar global art en wereldgeschiedenissen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. De commissie heeft waardering voor de plannen van het Wereldmuseum. Zij ziet een bevlogen artistiek-inhoudelijke missie en visie van waaruit het museum te werk gaat. Het Wereldmuseum maakt in haar plannen langs heldere programmalijnen overtuigende keuzes waarbij de nadruk ligt op het inspireren tot wereldburgerschap en zo bij te dragen aan een gelijkwaardige en rechtvaardige wereld. Daarbij zijn de collecties de basis voor onderzoek, nieuwe interpretaties, tentoonstellingen en het verbinden van publiek met hun geschiedenis en erfgoed. Het Wereldmuseum ziet de collecties als een archief van de gemaakte wereld en ambachtelijk makerschap. De commissie vindt het interessant hoe het Wereldmuseum, in samenspel met jonge makers in Rotterdam, voor het publiek inzichtelijk wil maken hoe je door repareren, creëren en bouwen als mens zelf vorm en betekenis geeft aan de wereld om je heen. Het Wereldmuseum ziet het ambachtelijke makerschap als een aanvulling op het artistieke makerschap waarvan uitingen in verschillende andere Rotterdamse kunstinstellingen te zien zijn.

De commissie waardeert de intelligent opgestelde visie. Het artistiek-inhoudelijke programma dat voor de komende jaren vanuit deze visie ontwikkeld is, laat een grote diversiteit van onderwerpen zien en biedt voldoende context en coherentie.

Het Wereldmuseum heeft als doel om de komende jaren de bezoekersaantallen te laten groeien. Het geeft aan dat die groei enige vertraging heeft opgelopen door de coronaperiode, maar dat het voor de komende jaren inzet op 10 procent groei per jaar. De commissie heeft begrip voor de lastige start en ziet tegelijkertijd dat het Wereldmuseum stappen heeft gezet in de positionering. Het Wereldmuseum zegt goed inzicht te hebben in de doelgroepen die het beoogt en deze ook aan te spreken. Kwantitatieve analyses per doelgroep ontbreken echter waardoor het voor de commissie moeilijk is te bepalen of dat ook echt gebeurt. Het is bijvoorbeeld onduidelijk op welke manier het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals wordt ingezet bij het bereiken van doelgroepen die de weg naar het museum nog niet weten te vinden.

De tentoonstelling Superstaat is daarentegen een mooi voorbeeld van hoe het museum heel gericht specifiek families met kinderen en scholen weet te bereiken. Hierdoor lijkt de doelgroep licht goed bereikt te worden. Door een divers aanbod aan tentoonstellingen en publieksprogramma's wil het museum ook nieuwe doelgroepen aanspreken en de diversiteit van het publiek te vergroten. De commissie ziet de bestaande en nieuwe samenwerkingen met onder meer scholen, het Hiphophuis, Roffa Mon Amour en het Diaspora Welhouse daarbij als een mooie strategie. In de tentoonstellings- en publieksplannen ziet de commissie meerstemmigheid waarbij veel aandacht is voor samenwerking met diverse Rotterdamse gemeenschappen, opdat het Wereldmuseum een plek wordt waar alle Rotterdammers zich vertegenwoordigd voelen. De commissie juicht dit toe, maar zou graag zien dat andere - nog niet vertegenwoordigde - gemeenschappen met meer urgentie worden gerepresenteerd, zoals bijvoorbeeld de grote Turkse en Marokkaanse gemeenschappen. Daarnaast ontbreekt een concrete uitwerking van een activiteitenprogramma waarmee de verschillende gemeenschappen meer bij het museum betrokken worden.

De commissie vindt de missie en visie en de gekozen programmalijnen van het Wereldmuseum inspirerend, getuigen van creativiteit en inspelen in op de actualiteit. De inhoudelijke en artistieke keuzes die het Wereldmuseum maakt en de beoogde samenwerkingen zijn overtuigend en intelligent. De manier waarop die keuzes in de programmering worden uitgewerkt is nog niet duidelijk maar de commissie heeft er vertrouwen in dat dit zorgvuldig en authentiek zal gebeuren. De wijze waarop het Wereldmuseum daarmee wil bijdragen aan wereldburgerschap en een gelijkwaardige en rechtvaardige wereld maken de plannen volgens de commissie oorspronkelijk en geloofwaardig.

Het Wereldmuseum ziet haar collecties als een 'wereldwijd archief van maakpraktijken' en zet deze in voor het onderzoek naar hoe mensen werelden voor zichzelf creëren en relaties aangaan met elkaar en in de diverse praktijken van mens-zijn. De commissie vindt het een mooie manier om de collectie betekenis te geven voor de stad en de Rotterdammers. Herkomstonderzoek naar en herinterpretatie van de collecties zijn, in dialoog met de andere musea binnen het cluster wereldmusea, belangrijk evenals het verder ontsluiten van de collectie langs thema's die relevant zijn binnen de context van de Rotterdamse geschiedenis. Ook het digitaliseren van de collectie voor het verbeteren van de mondiale en digitale toegankelijkheid voor diverse gemeenschappen krijgt aandacht.

Veel tijd gaat de komende jaren zitten in het verder ontwikkelen van het nieuwe collectiecentrum voor Rotterdam en het voorbereiden van de collectie op de verhuizing. Helaas wordt er in het plan weinig aandacht besteed aan de concrete uitvoering van de plannen en aan de praktische kant van collectiezorg. De commissie had ook graag inzicht gekregen in hoe het Wereldmuseum haar nieuwe onderzoeks- en programmalijnen met daarin de nadruk op maakpraktijken en makerschap gaat vertalen naar nieuw verzamel- en aankoopbeleid.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Het Wereldmuseum is bezig zich goed te wortelen in Rotterdam en werkt daarbij samen met Rotterdamse gemeenschappen en partners. Voor de komende periode zet het Wereldmuseum niet per se in op meer samenwerkingen in de stad, maar juist op verdieping ervan. De potentiële samenwerkingspartners die worden genoemd vindt de commissie interessant en relevant, maar de invulling ervan is nog weinig concreet. De projecten waarbij nieuwe (diaspora) gemeenschappen betrokken worden, hebben volgens de commissie veel potentie maar zijn eveneens nog onvoldoende uitgewerkt. De commissie spreekt de hoop uit dat de verandering van representatie naar samenwerking leidt tot duurzame netwerken verdeeld over de stad met meer nadruk op wederkerigheid.

De commissie vindt het onderzoek waarin het Wereldmuseum haar eigen rol in de stad en de maatschappij – nu en in het verleden – kritisch bekijkt innovatief. De actieve rol die zij geeft aan gemeenschappen en kunstenaars bij tentoonstellingen en collectievorming vindt de commissie veelbelovend. Het wordt echter (nog) niet duidelijk hoe die samenwerkingen eruit gaan zien. De commissie hoopt dan ook dat gemeenschappen daadwerkelijk regie krijgen binnen de samenwerkingsprojecten en het representatiever maken van de collectie. De ambitie van het Wereldmuseum om het publiek een concreet handelingsperspectief te geven vindt de commissie interessant, maar ook hier ontbreekt het aan een verdere uitwerking. De commissie heeft er vertrouwen in dat het Wereldmuseum dit op een aansprekende manier kan invullen. De radicale focus op diversiteit en inclusie die in het hele plan is terug te lezen vindt de commissie innovatief.

De commissie ziet de radicale focus op diversiteit en inclusie van het Wereldmuseum als inspirerend en voorbeeldstellend. Dat wordt zichtbaar in de manier waarop het Wereldmuseum een rol wil spelen in het samenleven van zoveel mensen van verschillende culturen. Het legt daarbij de focus op de diverse praktijken van het mens-zijn en doet dat aan de hand van zijn collecties en zijn programma's en tentoonstellingen. Het Wereldmuseum wil daarmee inspireren tot wereldburgerschap en ziet dat als zijn missie.

De visie op de Code Diversiteit & Inclusie is volgens de commissie goed onderbouwd, met uitzondering van een visie op het publiek. De commissie constateert dat een duidelijke op Rotterdam gerichte marketing- en communicatiestrategie om een groter en meer divers Rotterdams publiek te bereiken ontbreekt.

Dit vindt de commissie een gemis, vooral omdat een dergelijke strategie mogelijkheden biedt voor groei van het aantal bezoekers.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De commissie ziet dat er in de afgelopen jaren op het organisatorische vlak flinke stappen gezet zijn. De organisatie is steviger en de codes zijn goed op orde. De wijze waarop het Wereldmuseum zich in de

stad aan het wortelen is en inzet op het verder uitbouwen van duurzame relaties met diverse partijen vindt de commissie op zichzelf goed. Het Wereldmuseum speelt een rol bij de totstandkoming van het nieuwe collectiegebouw en werkt samen met enkele van de grote musea, maar het verhoudt zich relatief weinig tot de kleinere (erfgoed) spelers in het lokale ecosysteem. De commissie verwacht dan ook van het museum dat de relatie met Rotterdam en de Rotterdammers de komende periode inniger wordt.

De commissie is kritisch over de financiële bedrijfsvoering van het Wereldmuseum. De komende periode verwacht het Wereldmuseum een toename van de bezoeken van gemiddeld 11 procent per jaar. De stijging naar 100.000 bezoeken in 2028 is volgens de commissie realistisch, gezien de omvang en aard van het Wereldmuseum, ook al vindt zij de onderbouwing van die ambitie mager.

Het museum heeft jaarlijks € 100.000,- aan opbrengsten vanuit fondsen meegenomen in de begroting. De veelzijdige en maatschappelijk georiënteerde programmering biedt volop mogelijkheden voor het werven van fondsen en donaties. Het bescheiden streefbedrag in de begroting doet geen recht aan de potentie van de programmering. De commissie mist een visie en reflectie hierop en ziet geen plannen voor een verbeterde aanpak. De financieringsmix van het Wereldmuseum is volgens de commissie problematisch. De subsidieafhankelijkheid is met 84 procent erg groot en bovendien kwetsbaar. Er wordt maar 16 procent aan eigen inkomsten gerealiseerd en dat is (te) weinig, ook al verwacht het museum ten opzichte van 2022 € 312.000,- meer aan eigen inkomsten te realiseren. In het vorige cultuurplanadvies is de subsidieafhankelijkheid ook al als punt van kritiek benoemd.

De commissie constateert dat het Wereldmuseum een aanzienlijke algemene reserve en een aantal bestemmingsreserves heeft opgebouwd, onder meer voor lopende activiteiten zoals samenwerking in Rotterdam en de Superstraat. Dat geeft het museum een zeer gezonde financiële uitgangspositie. Die kan het museum inzetten om de subsidieafhankelijkheid te verminderen.

Geadviseerd bedrag

De commissie is positief over de aanvraag, maar adviseert wel minder toe te kennen dan is aangevraagd. De commissie kan dat op basis van de beschikbare informatie alleen doen met een beredeneerde schatting. De aanleiding ligt in de hoge subsidieafhankelijkheid. De schatting is gebaseerd op de hogere eigen inkomsten en de ruime reserves en bestemmingsreserves. De commissie adviseert een subsidie van € 5.500.000,-.

4.7 Muziek

Rotterdam heeft een levendige muzieksce­ne waarin alle muzikale genres en stijlen aan bod komen. Dat geldt ook voor muziektheater (bijvoorbeeld O. Festival) en voor andere crossovers vanuit de muziek (het nieuwe initiatief Coops). Zeker binnen de verschillende vormen van popmuziek worden veel nieuwe initiatieven ondernomen. Een onderscheidende kracht van de sector muziek en muziektheater in Rotterdam is de grote mate van diversiteit, die zichtbaar wordt in het aanbod van festivals, maar in toenemende in de programmering van de podia. Daarmee heeft de sector aantoonbaar betekenis voor de hele stad. Er zijn waardevolle ondersteunende initiatieven die bevorderen dat nieuwe muziek gehoord en ontdekt wordt. Muzikmakers in allerlei soorten en maten roeren zich, zoeken een publiek, vinden dat in veel gevallen ook en staan garant voor een veelzijdig en kwalitatief hoogstaand aanbod. De keten van amateurs naar professionals is met name voor de pop en jazz goed geborgd.

Veel initiatieven vinden overigens buiten het gesubsidieerde veld plaats: het getuigt van ondernemerschap dat veel muziek wordt gemaakt, gedraaid en genoten in een niet-gesubsidieerd kader. De Rotterdamse muzieksector voegt zowel artistieke waarde toe alsook commerciële en maatschappelijke. Dat draagt bij aan het leefklimaat in de stad. Ook met een kleine beurs of met minder kennis van muziek is er in Rotterdam genoeg van bijzondere muziek te genieten. En hoewel het stadscentrum uiteraard de meeste podia kent, vinden er in de wijken daaromheen ook mooie initiatieven plaats.

Veel aanvragers hebben de beleidsspeerpunten interconnectiviteit, innovatie en inclusiviteit omarmd. Er zijn samenwerkingsverbanden die het publiek diversifiëren en verbreden, nieuwe inzichten bieden en het draagvlak vergroten, maar slechts zelden wordt samenwerking gezocht buiten het eigen culturele domein. De meeste aanvragers geven blijk van inzicht in (potentiële) doelgroepen en op hun functie in de stad. Een flink aantal neemt de verantwoordelijkheid minder voor de hand liggende doelgroepen een stem te geven, kwetsbaar repertoire te steunen en makers in een vroege fase van hun makerschap te begeleiden.

De Rotterdamse popsector floreert en loopt voorop: zowel als het gaat om festivals als Motel Mozaïque als om de popzalen Rotown, Baroeg en Bird. Een grote kennis van en liefde voor muziek wordt gecombineerd met daadkrachtige en creatieve activiteiten. Voorbeeldstellend zijn de Popunie als ondersteunende mogelijkmaker en het mooie maar ook kwetsbare initiatief Operator Radio. De commissie waardeert dat het veelbesproken gebrek aan een ‘popzaal in Rotterdam’ door de sector hands on zelf is opgelost: het pop-up-initiatief van een aantal spelers in de pop getuigt van een goede Rotterdamse aanpakmentaliteit en waarborgt dat acts die te groot zijn voor de bestaande kleinere popzalen nog steeds in Rotterdam welkom zijn.

Binnen de klassieke muzieksector blijven het Rotterdams Philharmonisch Orkest en De Doelen belangrijke pijlers. Hulde verdient de Laurenskerk als klassieke locatie die zichzelf aan het heruitvinden is. De aanwas van nieuwe ensembles en andere initiatieven van talentvolle musici blijft achter en dat is gelet op de aanwezigheid van Codarts en de rol die van podia verwacht mag worden teleurstellend, ook al omdat de commissie over de aanvraag van een bestaand klassiek ensemble negatief adviseert.

Het jazzbudget, dat in de periode 2021-2024 door Lantaren Venster, Bird en De Doelen is gebruikt, maakt veel verschil voor het aanbod in de stad. De commissie adviseert dat in de komende periode overeind te houden.

Opvallend is dat het verder ontwikkelen van talent in veel aanvragen prominent wordt benoemd. De commissie merkt echter op dat talentontwikkeling meer behelst dan het creëren van speelbeurten voor jonge makers (dat is eerder ‘talentexploitatie’) maar ook gaat over een veilige omgeving creëren, investeringsruimte bieden, coachen op ondernemerschap en artistieke visie ontwikkelen. De meeste aanvragers reflecteren nauwelijks op hun verhouding tot het reguliere muziekvakonderwijs.

Een risico voor de sector is de hoge werkdruk: met name bij de minder gevestigde partijen constateert de commissie een steeds groter wordende personele kwetsbaarheid waarbij veel verantwoordelijkheden bij weinig personen rusten. De weerbaarheid van de Rotterdamse muzieksector is er zeker bij gebaat dat werknemers van culturele organisaties niet structureel overbelast raken.

Binnen de discipline Muziek adviseert de commissie over:

- AllthingsAfrica
- Baroeg / Baroeg Open Air
- Coops & Co
- de Doelen
- De Nieuwe Lichting
- DoelenEnsemble
- Dutch Double Bass Festival
- GÂRDEN
- GROUNDS
- Laurens Vocaal
- Laurenskerk
- Live At Annabel
- Live@BIRD
- Matrix Rotterdam
- Metropolis Festival
- Motel Mozaïque
- NANOEK
- North Sea Round Town (NSRT)
- O. Festival
- Operator
- Popunie
- RAUW
- Rotown
- Rotterdam Bluegrass Festival
- Rotterdam Street Culture Week (RSCW)
- Rotterdam Unlimited Zomercarnaval
- Rotterdams Jazz Orkest
- Rotterdams Philharmonisch Orkest
- Sinfonia Rotterdam
- Vessel 11 (V11)
- WORM

AllthingsAfrica

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 80.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Stichting AllthingsAfrica, afgekort AtA, is producent van transdisciplinaire, enerverende belevingen. Ze tekent zich door een opeenvolging van exceptionele projecten, die zowel met elkaar verbonden zijn, als in elkaar overlopen. Sequels en episodes. De projecten worden te allen tijde geleid door het Afrikaanse narratief en perspectief, en /of gestuurd door Zwarte muziek. AtA faciliteert voor ondergerepresenteerde geschoolde en autodidacte makers en richt zich op zowel dat ondergerepresenteerde, als het brede publiek. Wij brengen op energieke, muzikale, spirituele wijze universele verhalen, waar menig mens zichzelf en de ander in herkent, of tot nieuwe inzichten komt. AtA produceert muziektheatervoorstellingen, theatrale concerten en werkt samen met innovatieve, eigenzinnige filmmakers, architecten en andere kunstenaars.

De Kaapverdiaanse Rotterdammer Gery Mendes is artistiek leider, het prototype, de eerste maker, maar verre van een nieuwkomer. Een entertainer in de breedste zin van het woord met wortels in de Rotterdamse hiphopscene. Een kritische denker, maker, uitvoerder en ritmisch podiumbeest met meer dan 20 jaar ervaring. De definitie van een renaissance man.

Gery combineert de drive van iemand met ontdekkingsdrang met de kracht en charisma van iemand die eigenlijk al weet hoe het werkt.

De komende vier jaar gaat de aandacht naar zijn makerschap, het bewerkstelligen en goed functioneren van het huis. Op langere termijn richten wij ons op talentontwikkeling en faciliteren we voor een select groepje gelijkgestemde makers.

AtA gaat samenwerkingen aan met gevestigde, gerenommeerde theaters, concertzalen, festivals, musea en andersoortige partners op nationaal en internationaal niveau. Theater Rotterdam, Lantaren Venster het O. Festival en Mindelact op Saovicente Kaapverdië, om er een paar te noemen. Van '25 t/m '28 brengt AllthingsAfrica verhalen over de liefde, Koloniale en burgeroorlogen, over eenzaamheid, ontheemding, coltan in uw I-Phone, en migratie in hele andere tijden. AllthingsAfrica gelooft in transdisciplinair werken;

Wij wisselen uit met verschillende soorten werkpraktijken en zoeken samen kennis en oplossingen op vraagstukken. Een inclusief proces, waarin een ieders kennis serieus wordt genomen, Kortom De Interconnectiviteit. Wij streven ernaar te doen wat niet is gedaan, op plekken waar men niet is geweest. Wellicht dromen we van het onmogelijke. Echter, dat geeft ons de enorme drift, het telkens weer naar een next level te brengen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Gery Mendes werkte met grote namen uit onder andere de hiphopwereld. Als muzikaal multitalent vindt de commissie zijn vakmanschap onomstreden. De afgelopen jaren viel hij ook op in mooie inclusieve theaterproducties zoals Borboletas, onder de vleugels van Orkater, en in het Fast Forward traject van Fonds Podiumkunsten, onder begeleiding van Jolanda Spoel en Orkater. Mendes acht de tijd rijp voor een volgende stap; hij wil zich ontwikkelen als zelfstandig maker en als artistiek leider meer verantwoordelijkheid nemen voor zijn eigen producties binnen een eigen organisatie. De commissie heeft vertrouwen in zijn potentie maar vindt, gezien zijn beperkte ervaring in die rol, dat zijn vakmanschap als zelfstandig maker nog moet worden bewezen. Daarnaast is de stichting zeer recent opgericht en heeft derhalve nog geen trackrecord op basis waarvan de professionaliteit van de organisatie kan worden getoetst. De plannen bieden op dit moment onvoldoende basis waaruit blijkt dat Gery Mendes in zijn beoogde ontwikkeling op de juiste wijze ondersteund kan worden, en zijn op in dit stadium te premature voor een structurele subsidie uit het Cultuurplan.

Gery Mendes' drijfveren zijn persoonlijk en worden gevoed door zijn eigen ontwikkeling en achtergrond. Zijn Kaapverdise achtergrond en de Afrikaanse diaspora spelen daarin een belangrijke rol. Zijn verhalen zijn gelaagd en divers en hebben een potentiële zeggingskracht. Naar verwachting zal hij daarmee specifieke doelgroepen aanspreken; publiek dat zijn achtergrond deelt of erin geïnteresseerd is. Dat blijkt ook uit de interesse van in de aanvraag genoemde en beoogde afnemers. De commissie constateert tegelijkertijd dat de plannen het persoonlijke onvoldoende ontstijgen. De producties staan vooral in dienst van Mendes' eigen ontwikkeling en de stap naar een artistiek product, oftewel de overdracht naar het publiek komt nog niet sterk tot uiting.

Tot slot waardeert de commissie zijn wens om vanuit gelijkwaardigheid het theateercircuit te bespelen. Dat roept tegelijkertijd de twijfel op of hij daarmee – naast het reguliere theaterpubliek – ook ander publiek, en dan met name de doelgroep licht, zal treffen. Mendes spreekt daartoe wel zijn ambitie uit, maar in de aanvraag ontbreken een eenduidige visie op het publiek en concrete en passende marketingplannen.

De verhalen die Mendes wil vertellen zijn niet per se nieuw maar wel degelijk authentiek. De black joy benadering – als tegenhanger van black suffering – werpt een verfrissend en emancipatorisch licht op zijn voorstellingen. Ook heeft de productie Black Samurai's Seppuku een bijzonder uitgangspunt. Tot slot toont de poëtische opzet van de aanvraag zelf de eigenheid van Mendes, maar in het licht van het Cultuurplan gaat dat volgens de commissie wel ten koste van de functionaliteit en concrete toelichting van de plannen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Zij leest veel mooie en authentieke ambities in het plan maar vindt deze over de

gehele linie nog onvoldoende uitgewerkt. De aanvraag beschrijft meerdere beoogde samenwerkingen, veelal met theaters en culturele instellingen in de rol van afnemers. Het zijn over het algemeen voornemens. De thema's van de producties bieden openingen tot samenwerking buiten het culturele domein. Dat kan een meerwaarde leveren aan het zeer multiculturele Rotterdam, in het bijzonder aan de doelgroep licht die in het theater ondervertegenwoordigd is. Ook hier leest de commissie vooral voornemens en weinig concrete acties terug in de aanvraag. De beoogde samenwerking met Omroep Zwart is evenwel een mooie start.

De producties die in de aanvraag worden voorgelegd zijn thematisch interessant en hebben de potentie te leiden tot ongehoorde verhalen. Hoewel er op zich sprake is van vernieuwende ideeën, blijven deze binnen het gangbare artistieke en theatrale spectrum en het DNA van de maker. Vooralsnog blijkt uit de aanvraag niet dat er sprake is van innovatieve producties die vernieuwing brengen in de organisatie, de sector versterken of actief bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke grootstedelijke vraagstukken. Gery Mendes representeert als persoon en door de inhoud en urgentie van zijn verhalen een groep makers die ondervertegenwoordigd is op de Nederlandse podia. Daarin draagt hij bij aan inclusie van de podiumkunsten in het algemeen en in Rotterdam in het bijzonder. De ambities ten aanzien van het publiek zijn minder concreet. De vraag "Hoe krijgen we als sector meer kleur en diversiteit op de tribunes, in de zalen of op locatie; meer first time to the theatre bezoekers?" wordt terecht gesteld, maar in de aanvraag niet beantwoord. De definitie van het publiek is vrij generiek, en een concreet plan dat publiek te bereiken ontbreekt. Daarbij ligt de focus bij zowel makers als publiek op diversiteit in culturele achtergrond, en is een bredere visie op inclusie beperkt. Dat wordt bevestigd doordat – naast de samenwerking met partners uit het theatercircuit – er geen alternatieven worden geboden die drempels voor de doelgroep licht en jonger publiek verlagen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. De commissie onderkent dat een financieel en organisatorisch fundament wenselijk is voor de artistieke ontwikkeling van Gery Mendes. Zij concludeert echter op basis van de plannen dat de stap naar een structurele subsidie uit het Cultuurplan op dit moment te groot is. De stichting AllthingsAfrica is zeer recent opgericht en hanteert een bestuursmodel. Het is duidelijk dat de organisatie op alle vlakken nog moet worden opgetuigd. De functies van zakelijk leider en marketeer zijn nog vacant, die van producent is mogelijk ingevuld. De principes van de Governance Code Cultuur zijn volgens de aanvrager van toepassing maar worden zeer summier en generiek toegelicht. Aan de vijf kernwaarden van de Fair Practice Code wordt geen aandacht besteed. Ten aanzien van fair pay stelt de aanvrager de cao Toneel en Dans te volgen, maar dat daarvoor ook extra middelen nodig zijn naast de gevraagde subsidie. Het uitgangspunt dat de bezetting van een productie niet ten koste mag gaan van eerlijke beloning, doet twijfel rijzen of eerlijke betaling wel een prioriteit heeft. De organisatie is nog niet op orde, en dat geeft op voorhand onvoldoende vertrouwen dat de plannen gerealiseerd kunnen worden.

Vanwege het korte bestaan van de stichting is er nog geen sprake van een volwaardige bedrijfsvoering. Een jaarrekening ontbreekt en de commissie moet zich baseren op de het financieel overzicht van de eenmanszaak van Gery Mendes. Dat geeft weinig inzicht in de relatie tussen financiën en activiteiten. De inschatting van de baten is zeer globaal. Een onderbouwing van de uitkoopsommen of vergoeding uit coproducties ontbreekt en ook de toelichting daarop geeft te weinig inzicht. Daarnaast lijkt er bereidheid om private fondsen te werven maar is het op dit moment onduidelijk of de expertise daarvoor kan worden aangetrokken. Dat maakt dat de begroting geen adequate vertaling is van de plannen.

De begroting is met name gebaseerd op een hoge subsidieaanvraag bij de gemeente en het Fonds Podiumkunsten. Daarnaast wordt uitgegaan van samenwerking met Orkater en aanvullingen uit private fondsen. Gezien de zeer rudimentaire staat van de organisatie en de op dit moment afwezige bedrijfsmatige expertise, acht de commissie de plannen niet realistisch. Voor een structurele aanvraag in het Cultuurplan is de aanvraag te prematuur.

Baroeg

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 530.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 565.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Baroeg, ontstaan in 1981, is het oudste poppodium van Rotterdam. Het podium is uniek gezien de specifieke programmering van harde en alternatieve muziek. Liefhebbers van (hard) rock, metal, gothic, emo, hardcore, punk, psychobilly, electro en industrial komen veelvuldig aan hun trekken in Baroeg. Eens per jaar vindt het festival Baroeg Open Air (BOA) plaats. BOA programmeert de muziekstijlen die in Baroeg worden neergezet en is daarmee de ‘uitmarkt’ van Baroeg.

De organisatie van Baroeg staat de komende jaren voor een uitdaging, namelijk de sloop van het huidige pand in 2024 en de bouw van een nieuw pand in 2025. Vanwege de bouw is 2025 een atypisch jaar waarin op andere locaties geprogrammeerd wordt. Dat jaar mikt de organisatie op 60 openstellingen voor publiek en 200 presentaties van artiesten. In de periode 2026-2028 verwacht de organisatie jaarlijks 100 keer open te zijn en 400 presentaties te faciliteren. In 2025 is het verwachte publieksbereik van Baroeg en BOA samen 23.000, in de drie jaren erna gemiddeld 39.000. Over de gehele periode worden er gemiddeld 35.000 bezoekers verwacht, waarvan 24.500 in Baroeg en 10.500 op BOA.

In 2025, het jaar van de nieuwbouw, wil Baroeg de connectie met de achterban behouden en hen betrokken houden totdat de opening van het nieuwe pand aanstaande is. Door onder de noemer ‘Baroeg On Tour’ op andere locaties te programmeren, wordt naast zoveel mogelijk bestaande bezoekers ook publiek bereikt dat voor het eerst in aanraking komt met Baroeg. Door dit publiek te bereiken en te binden, wordt door Baroeg ‘van de nood een deugd gemaakt’. In 2025 programmeert Baroeg in de zalen van Rotterdamse podia als BIRD, Podium Islemunda, Maassilo, Roodkapje, Rotown, SoundVille, V11 en WORM. Een mooi voorbeeld van interconnectiviteit binnen de stad.

Baroeg bereikt een publiek dat een unieke samenstelling kent in de cultuursector van Rotterdam. Dit publiek is qua leeftijd, sociaal-maatschappelijke achtergrond, geslacht, gender en inkomens- en opleidingsniveau erg divers. Binnen Baroeg is iedereen welkom, ongeacht etnische afkomst, seksuele geaardheid of welke achtergrond dan ook. De organisatie kiest er bewust voor om met vrijwilligers te werken. De vrijwilligersgroep werkt vanuit een passie voor muziek en heeft een enorme gedrevenheid om bij te dragen aan het succes van Baroeg en BOA. Deze vrijwilligers onderkennen de kernwaarden van Baroeg en werken zo mee aan de inclusiviteit die bij het podium past.

De verhoging van de capaciteit van 350 bezoekers in het oude pand naar 500 in het nieuwe pand heeft positieve effecten op de breedte van het programma. Het enorme succes van de

Electronic Stage op BOA bewijst dat er een grote behoefte is aan alternatieve elektronische dansmuziek, muziek die in het huidige pand nauwelijks nog geprogrammeerd wordt vanwege de slechte geluidsisolatie. Vanaf 2025 wordt een flink aantal vernieuwende dance concepten opgezet in het eigen pand. Ook wordt het pand voorzien van een betere media ontsluiting zodat Baroeg toekomstbestendig is met het aanbieden van streaming- en video-ervaringen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. Baroeg biedt een divers aanbod van vernieuwende en gevestigde bands in harde en alternatieve genres. De missie van Baroeg is het bieden van hoogwaardige programmering voor niche muziekstijlen en een plek creëren waar liefhebbers samenkomen. Baroeg weet dit al jaren waar te maken. De kracht van het profiel van Baroeg wordt benadrukt door de vele vrijwilligers, die vanuit passie bijdragen aan het succes. Het jaarlijkse festival Baroeg Open Air (BOA) is een hoogtepunt, waar (inter)nationale gelijkgestemde muzikfans samenkomen. Het festival begon in 2006 en trekt nu duizenden bezoekers.

Het meerjarenplan getuigt van zelfverzekerdheid in het vergroten van het bereik door een grotere zaal en het festival Baroeg Open Air. Hiermee wil Baroeg ook meer publieksgroepen binnenhalen omdat in de nieuwe zaal anders en breder geprogrammeerd kan worden.

De groei laat Baroeg al in de afgelopen jaren zien met stijgende bezoekersaantallen.

Omdat Baroeg zich richt op een genre waarvoor het beschikbare aantal zalen laag is, is het een genrepodium van nationaal belang. Een punt van aandacht is het betrekken van de volgende generatie. Dat wordt aangestipt in het plan, maar zeker nieuwe generaties lopen niet vanzelf binnen. De nieuwe zaal biedt echter kansen en het betekent een uitdaging om van een nichepodium te ontwikkelen naar een volwaardige popzaal.

Baroeg onderscheidt zich met een duidelijke eigen lijn in de programmering. Daarbij bouwt het voort op een in jaren opgebouwde expertise op het gebied van de harde en alternatieve popmuziek, inclusief diverse subgenres. Baroeg stelt zichzelf ten doel op al deze subgenres actueel te blijven, en het plan overtuigt de commissie daarvan. Aangezien Baroeg over de hele wereld wordt gezien als een toonaangevende plek voor nieuwe bands, lijkt ze te slagen in haar missie. Er zijn weinig zalen die zo herkenbaar en authentiek programmeren voor de muzieksoort die zij biedt. De commissie is daarbij onder meer benieuwd hoe de dansavonden worden gebruikt voor nieuwe doelgroepen en hoe deze zich verhouden tot de bestaande programmering.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De samenwerkingspartners van Baroeg passen bij de positie die het inneemt in het veld. De namen zijn niet verrassend, met uitzondering van Misiconi en een aantal wijkinitiatieven. Het toont wel aan dat er binnen de sector goed wordt samengewerkt en dat Baroeg praktisch en doelgericht opereert. De goede relaties in Rotterdam worden ingezet voor de programmering gedurende de verbouwing. Met de tour door de stad geeft de organisatie

een impuls aan de spreiding van de herkenbaarheid door de stad en het bereiken van andere doelgroepen. Dit aspect had in de aanvraag concreter uitgewerkt mogen worden.

Onder het kopje innovatie herhaalt Baroeg de plannen voor een bredere programmering en het werken met gastprogrammeurs. Dat is wat er verwacht mag worden en wat Baroeg ook al doet; het is niet bijzonder innovatief te noemen. Het nieuwe pand gaat ongetwijfeld nieuwe kansen bieden voor programmering die niet mogelijk is in de oude zaal. Daarnaast komen er mogelijkheden voor streaming- en video-ervaringen. Het zal interessant zijn om te zien hoe Baroeg de nieuwe mogelijkheden gaat gebruiken.

Uit de aanvraag wordt duidelijk dat Baroeg ernaar streeft om de Code Diversiteit & Inclusie in de breedte toe te passen. Hierbij is zij zich bewust van haar uitdagingen gezien de aard van de programmering. Ondanks brede programmering is het publiek weinig divers, wat Baroeg ook onderkent. Maar de plannen om deze uitdagingen aan te pakken en de daarbij behorende doelen benoemt Baroeg al sinds (in ieder geval) 2022 (zie jaarverslag), waardoor het de vraag is hoe realistisch deze zijn. De indruk die het plan wekt is dat de doelstellingen vooral te algemeen geformuleerd zijn. Er is wel aandacht voor mensen met een kleine portemonnee, voor toegankelijkheid in de nieuwe zaal, het bereik onder de doelgroep van 'cultuurmijders' en de LHBTQI+ gemeenschap. Baroeg heeft aandacht voor de doelgroep 'licht' en heeft ook actief beleid daarvoor, door een initiatief als Ticketbank.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De commissie is positief over de manier waarop het podium opereert en heeft vertrouwen dat de organisatie de beoogde plannen kan uitvoeren. Baroeg geeft inzicht in de huidige situatie over de toepassing van de Fair Practice Code, waarbij overtuigende inspanningen worden gedaan om fair pay toe te passen. Opvallend is dat er geen gewenste verbeteringen genoemd worden voor de komende Cultuurplanperiode. Dat is waarschijnlijk wel nodig met de programmering in de nieuwe zaal. In de oude zaal werden vanwege de beperkte capaciteit vaker amateurmuzikanten geprogrammeerd en minder vaak professionele musici. Daarnaast werkt Baroeg veel met vrijwilligers en stagiaires, maar in het kader van fair practice wordt hier niet op gereflecteerd. Dat is een duidelijke omissie. Baroeg gaat in op de governance en heeft de nodige regels opgesteld, waarmee zij aantoont de code actief toe te passen. Op het punt van de organisatie wordt ingegaan op het gegeven dat de directeur zowel zakelijk leider als artistiek leider is, en dat hij de (enige) programmeur is. Daarom wordt een extra fte aan de staf toegevoegd. De commissie onderschrijft dat de organisatie op dit aspect kwetsbaar is en onderschrijft de noodzaak van uitbreiding van fte's.

In de begroting wordt uitgegaan van een stijging van het aantal bezoeken naar gemiddeld 35.000 in de periode 2025-2028. Gezien de nieuwbouwplannen, de grotere capaciteit van het podium, het toegewijde publiek en de voorgenomen marketingactiviteiten lijkt deze groei haalbaar. Baroeg rekent met een forse toename van de gemiddelde kaartopbrengst per betalende bezoeker (van € 12,- naar € 23,-). Vanuit het perspectief van de verbeterde

locatie is een prijsstijging te rechtvaardigen. Het is wel de vraag of een dergelijke prijsstijging voor de bezoekers acceptabel is. In de begroting wordt voorts gerekend met een toename van de overige inkomsten per bezoeker (met name horeca) van € 14,60 naar € 20,40.

In lijn met de gewijzigde plannen rekent Baroeg op een forse stijging van de lasten. De stijging van de huisvestingslasten wordt onderbouwd op basis van de nieuwe huurafspraken. Voorts maakt de inhuur van zzp'ers in de begroting een enorme sprong. Omdat de inhuururen in het formulier bedrijfsvoering vermoedelijk onjuist zijn ingevuld, kan niet worden nagerekend of kostenstijging van inhuurkrachten correct is berekend. Al met al is de begroting een redelijk goede vertaling van de plannen.

Baroeg heeft een evenwichtig financieringsmix, met voldoende perspectief op continuïteit. Er worden voldoende inspanningen gepleegd om de financieringsmix in stand te houden en om cofinanciering te vinden. De afgelopen jaren heeft Baroeg een bestemmingsreserve opgebouwd voor de investeringen in het nieuwe pand. De perspectieven van het podium en het festival zijn goed, met een kanttekening bij de tariefsverhogingen en de geraamde opbrengsten uit kaartverkoop. De begroting biedt evenwel voldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering voor de toekomst en er is naar verwacht sprake van voldoende continuïteit.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert de aanvraag te honoreren met een subsidie van € 530.000,-. Het bedrag is opgebouwd uit de ontvangen subsidie in 2024 plus een bijdrage ten behoeve van uitbreiding van de staf.

Coops & Co

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 50.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 65.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Onder artistieke leiding van multidisciplinair regisseur en componist Robin Coops produceert Stichting Coops & Co (gevestigd én ingebed in Rotterdam) immersieve, muziekgedreven experiences die mensen onderdompelen in andere werelden, perspectieven en ervaringen. Van opera’s met een VR-element tot VR-concerten en live muziektheater in de club en in de stad: Robin Coops zoekt in deze verschillende vormen naar tussenruimtes waarin plaats is voor openheid, ontmoetingen en meerstemmigheid.

Robin Coops is een artistieke duizendpoot en moeilijk in een ‘hokje’ onder te brengen. Hij is een muziektheatermaker, opera- en filmregisseur én componist van muziekgedreven totaalervaringen. Deze ontwikkelt hij niet alleen, maar altijd in samenwerking met prikkelende artistieke partners die Robin uitdagen, uit zijn comfort zone halen en zijn producties verrijken.

Coops & Co is een onderscheidende speler in een podiumkunstenveld dat steeds meer aan het ontschotten is en steeds meer interdisciplinair werkt. Coops & Co onderscheidt zich door de actieve houding waarmee het publiek de producties beleeft, door de manier waarop de organisatie pioniert met technieken als VR, AR, AI en 3D-scanning, de muziekgedrevenheid van de projecten, de tactiliteit en lijfelijkheid die hierin centraal staan, en de manier waarop we, vanuit gelijkwaardigheid en nieuwsgierigheid, bruggen bouwen tussen disciplines, podia en kunstvormen.

In de periode 2025-2028 wil Coops & Co acht nieuwe projecten realiseren, waarvan vier immersieve opera’s (Don Quixotes, Dons & Donnas, Hercules en The Three) en vier projecten binnen de transmediale verhalenwereld van The Saga of Sage (Exoplanets 3, The Journals: Pilgrim, Mission 3 en Radio Utopia). Daarnaast staan vier hernemingen (One Charming Night, Deine Winterreise, Mission 2 en Mission 3) van bestaande projecten op de planning.

Samenwerking is van groot belang in het werk van Coops & Co, dat ook in de periode 2025-2028 betekenisvolle partnerschappen aangaat in de werelden van onder meer opera, dans, performance, muziek, technologie en film. Door zijn interdisciplinaire, veelzijdige benadering en ervaring is Robin een maker die deze verschillende genres en partijen in het kunstenveld met elkaar kan verbinden op een gelijkwaardige manier. Daarnaast verbindt hij de wereld van kunst met de nieuwste technieken (zoals VR, AR en AI) en deelt hij zijn kennis over het gebruik van deze tools met andere partijen in de culturele sector én met een breder belangstellend publiek. Zo verhoogt hij het bewustzijn over de mogelijkheden van deze middelen voor artistieke creatie en mogelijke toepassingen in het dagelijks leven.

Coops & Co heeft de afgelopen tien jaar gewerkt vanuit projectsubsidies, waardoor het een uitdaging was om de langere lijnen en de continuïteit in het team te waarborgen. Desalniettemin heeft de organisatie, mede dankzij de kennis en expertise van adviseurs, een betrokken Raad van Toezicht en het loyale team dat Robin om zich heeft verzameld, een sterk fundament opgebouwd.

Daarbij heeft Coops & Co veel ervaring opgedaan in het werken met sterke partners en coproductanten én in het werven van fondsen om de ambitieuze projecten te realiseren. Op de eerdere ervaringen en investeringen wil Coops & Co op een duurzame manier voortbouwen. Hiervoor is in de periode 2025-2028 meerjarige ondersteuning nodig.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Coops & Co is de stichting geformeerd rond multidisciplinair regisseur en componist Robin Coops. Hij maakt immersieve, muziekgedreven producties die mensen onderdompelen in andere werelden, perspectieven en ervaringen. Als pionier op dit terrein heeft Coops op eigen kracht een reeks producties ontwikkeld. Daaruit blijkt een hoge mate van vakmanschap. Zijn eigen composities zijn eclectisch, en hoewel de commissie hierin soms focus mist, vindt zij de kwaliteit van zijn werk passend bij zijn zoektocht en ontwikkeling tot nu toe.

De aanvraag schetst een helder beeld van de producties die Coops & Co de komende jaren wil ontwikkelen. Zijn drijfveer raakt wezenlijke thema's, zoals het lichaam in de context van de virtuele wereld. Centraal staat het hervinden van contact tussen hoofd en lichaam, onszelf en de ander door middel van de 'tussenruimte'. Coops creëert daarmee creatief en actueel werk waarin de beleving van publiek centraal staat. De commissie vindt dat hij zijn missie sterk en consistent weet te vertalen en verwacht dat hij met zijn producties een grote potentiële doelgroep kan aanspreken.

De overdracht naar dat publiek verdient echter meer aandacht volgens de commissie. Dat baseert ze op het gebrek aan keuzes, de vele doelgroepen en kanalen die worden genoemd in de aanvraag. Typeringen als 'filmpubliek' of 'liefhebbers van immersief werk' zijn te weinig specifiek om een strategie op toe te passen. Dat maakt het beoogde publieksbereik enigszins twijfelachtig. Coops bereikt zijn publiek voornamelijk via de samenwerkingspartners.

De aanvraag noemt een aantal aansprekende ideeën voor voorstellingen en performances. Daarbij is nieuwe technologie en VR één invalshoek, maar een driegangendiner in het donker een andere. Beide sluiten aan bij zijn ambitie mensen onder te dompelen in een andere wereld en contact tussen hoofd en lichaam te hervinden. Ook noemt de commissie het uitgangspunt van Exoplanets 3, waarin sterfelijkheid en eindigheid in tijden van AI worden bevraagd, zeer oorspronkelijk. Een bredere visie op de invloed van technologie op de samenleving, en waarom technologie wordt ingezet bij zijn producties, is volgens de

commissie onderbelicht. Technologie lijkt vooral een middel om de verhalen te vertellen. Maar daarin toont Coops een sterke eigen signatuur.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Robin Coops werkt samen met een groot aantal partners; verschillende makers uit verschillende disciplines, coproductanten, podia en festivals. De meeste samenwerkingen komen tot stand binnen het culturele domein en uit het plan kan worden opgemaakt dat ze ten dienste staan van, of noodzakelijk zijn voor de totstandkoming van de artistieke producties. Partijen als Cult North, Batavierhuis en Codarts kunnen bijdragen aan impact van Coops & Co op grootstedelijke thema's in Rotterdam, maar de samenwerking met deze partijen is wat summier uitgewerkt. Samenwerking buiten het culturele domein en samenwerking die de maatschappelijke impact voor de stad bewerkstelligen, zijn voornamelijk vervat in voornemens. Zo stelt de aanvrager samenwerking met techbedrijven en de creatieve industrie wel tot doel maar werkt deze niet uit tot concrete plannen. Ook blijkt uit het plan dat het bezoekersbereik in Rotterdam klein is. De impact van de activiteiten van Coops & Co op de stad Rotterdam is daarmee beperkt.

Daarentegen is het werk van Robin Coops innovatie pur sang. Hoewel hij niet de enige is die zich op dit terrein begeeft, heeft hij een onbevangen blik op het gebruik van technologie als 'nieuwe taal' om podiumkunsten mee vorm te geven. Zijn ideeën spreken tot de verbeelding en worden overtuigend uiteengezet in het plan. Met technieken die voorhanden zijn weet Coops een nieuwe publiekservaring te weeg te brengen en zo bij te dragen aan de ontwikkeling van de podiumkunsten. De commissie is zich ervan bewust dat het beperkte publieksbereik inherent is aan de gebruikte middelen – zoals VR – en het onderzoekend karakter van Coops werk.

De producties van Coops & Co refereren aan thema's als genderidentiteit, meerstemmigheid door gebruik van de 'tussenruimte' en ruimte voor debat en verbinding. Het zijn thema's die uitnodigen tot inclusief denken en een divers publiek kunnen aanspreken. De potentie is aanwezig, hoe Coops & Co dat wil gaan bewerkstelligen maakt het plan minder duidelijk.

In het kader van het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals refereert de aanvraag aan de Nieuwsgierige Toekomstgrijs, Culturele Alleseter en Weelderige Cultuurminnaar als meest relevante doelgroepen. Deze worden met name via de samenwerkingspartners bereikt. Een concrete visie op het bereiken van een breder publiek naast het kennerspubliek, de doelgroep licht in het bijzonder, ontbreekt. Op het terrein van inclusie en diversiteit besteedt de aanvraag met name aandacht aan artistieke inhoud, programma en partners, ten aanzien van de eigen organisatie is de visie en reflectie minimaal.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De stichting Coops & Co is bezig

met de transformatie van een projectorganisatie rond maker Robin Coops naar een meer duurzame bedrijfsvoering. Dat de organisatie de slagkracht heeft complexe projecten tot stand te brengen heeft zij de afgelopen jaren bewezen. De inrichting van de organisatie zelf laat te wensen over. Zo krijgen de principes van de Governance Code Cultuur onvoldoende aandacht in het plan en blijven vooral hangen in voornemens. De overstap naar een raad-van-toezicht-model vindt de commissie in deze fase prematuur, met name omdat de organisatie erg klein is.

Een beschrijving hoe de bedrijfsvoering de komende jaren zal worden ingericht ontbreekt. Met een minimale aanstelling voor de zakelijke leider/creatief producent, wiens rol bovendien nog niet concreet is gedefinieerd, is het de vraag of de organisatie een goede bedrijfsvoering kan garanderen. Ten aanzien van de Fair Practice Code voldoet de aanvraag in grote lijn aan fair pay-normen en sociale veiligheid; er is een protocol veilige omgangsvormen en een interne en externe vertrouwenspersoon. Aan persoonlijke ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid wordt weinig aandacht besteed.

De doelstellingen van Coops & Co voor de periode 2025-2028 bestaan uit het realiseren van acht nieuwe projecten, de hernemingen van vier bestaande projecten, versteviging van de organisatie en waarborging continuïteit en uitbouw en verduurzaming van de relatie met publiek en partners. De doelstellingen zijn in grote lijn terug te vinden in de begroting maar de verbinding tussen het meerjarenbeleidsplan en begroting is gering. De uitwerking en toelichting op de begrote baten en lasten is summier en laat qua duidelijkheid te wensen over.

Meest opvallend is de ambitieuze toename van baten met ruim 150 procent, hoofdzakelijk door stijging van subsidies. Daarbij is het opmerkelijk dat de eigen inkomsten dalen; ondanks de acht nieuwe producties zijn er nauwelijks publieksinkomsten. Wel overeenkomstig de geplande producties zijn de toegenomen activiteitenlasten, met name door hoge personele kosten vanwege software- en projectontwikkeling.

De stichting is in grote mate afhankelijk van subsidies en de beoogde financieringsmix is eenzijdig. Dat maakt de continuïteit op lange termijn kwetsbaar. Daarnaast mist de commissie een fatsoenlijke basis met kloppende jaarstukken. Op basis van de magere basis onder de stichting, en de tekortschietende uitwerking van en toelichting op de begroting, is het vertrouwen in een gezonde toekomstige bedrijfsvoering gering. Omdat de aanvrager wel zicht heeft op de eigen beperkingen en reflecteert op de risico's, verwacht de commissie evenwel dat de plannen gerealiseerd kunnen worden. Zij tekent daarbij aan dat de rol van de toekomstige zakelijk leider van groot belang is en serieus moet worden genomen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidiebedrag van € 50.000,-. Zij acht de hoogte passend bij het soort activiteit en bij het gegeven dat de aanvrager nieuw is binnen het Cultuurplan.

De Doelen

Advies: positief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing, RCB-instelling
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 6.868.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“De Doelen is al meer dan een halve eeuw concertgebouw, poppodium, festivalhart, congresgebouw en feestlocatie. De Doelen is en blijft in beweging. We startten zelf een veranderproces en de coronamaatregelen veroorzaakten een tumultueuze periode. Dat bracht grote uitdagingen in de sector, maar het maakte het ook mogelijk om sneller te schakelen, bijvoorbeeld in de transitie naar een inclusievere organisatie en programmering. De noodzaak daarvan was duidelijk. We gebruikten de situatie om onze organisatie, ons programmaprofiel en de doelgroepen waar we ons op richten, opnieuw vorm te geven.

In 2020 schetsen we ons droombeeld: ‘een doorlopend programma van ’s ochtends vroeg tot laat in de nacht. Met concerten in alle genres, kunst, talkshows, rondleiding en fijn eten. Waar een weerspiegeling van de stad werkt, op het podium staat en over de vloer komt.’ We zien dat dit beeld steeds weer werkelijkheid wordt. Maar onze ambities zijn nog lang niet volbracht.

In de komende Cultuurplanperiode scherpen we ons programma nog verder aan en werken we toe naar een toonaangevende inclusieve (inter)nationale muziekprogrammering, waarin onze hoofdgenres klassiek, pop, jazz en global gelijkwaardig vertegenwoordigd zijn en die aansprekend is voor diverse Rotterdamse en landelijke doelgroepen.

Innovatie in onze programma's creëren we zowel met vernieuwend aanbod als met vernieuwende beleving. Focuspunten op het gebied van inclusiviteit zijn kansengelijkheid en gelijkwaardigheid voor iedereen. Interconnectiviteit komt in alle lijnen van onze programmering terug in de vorm van samenwerkingen met makers/componisten, artiesten, collega-instellingen, culturele partners en samenwerkingen met andere disciplines en domeinen.

We verstevigen bestaande verbindingen en maken nieuwe connecties in de stad en ver daarbuiten. We ontwikkelen nieuwe businessmodellen. We bouwen verder aan onze teams richting een personeelsbestand dat in alle lagen afspiegeling vormt van de stad. We voegen nieuwe ruimtes en functies aan ons gebouw toe. We kijken uit naar 2024 en 2025 als de jaren waar we de begane grond echt openen en het grootste deel van onze plint betrekken. Zo wordt de buitenrand van de Doelen een doorwaadbare plek van buiten naar binnen en vice versa. Met plekken voor muziek, kunst, media, horeca, leerwerkplekken en een hub voor dialoog met en over de stad. En vanuit die doorwaadbare rand kom je in een Open Doelen, met op de begane grond open verbindingen tussen de zalen en foyers. Met een flexibele stazaal, expo's, open en toegankelijke educatieprojecten en plekken voor verbinding en ontmoeting.

De Doelen heeft een goed verdienvermogen en een hoog percentage eigen inkomsten. Met de huidige acquisitie en vooruitzichten gaan de inkomsten vanuit de zakelijke markt een positieve bijdrage leveren aan een gezonde Doelen-exploitatie in de toekomst. De verbouwing van de plint is geheel gefinancierd uit externe fondsen. In 2024/2025 zullen alle plintonderdelen actief zijn. Dit zal ons maatschappelijk bereik en onze impact verder vergroten. Wat betreft programma, personeel en exploitatie vragen we in de periode 2025-2028 nagenoeg hetzelfde subsidiebedrag aan als in de huidige cultuurperiode. Extra subsidie wordt aangevraagd voor de openstelling van de begane grond, tot een echte Open Doelen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Het voorliggende plan van de Doelen getuigt van een hoge mate van vakmanschap. De Doelen kan bogen op ruim een halve eeuw ervaring als een van de grootste concertzalen van het land. Met een breed aanbod van jaarlijks circa zeshonderd concerten en activiteiten op het gebied van klassieke muziek, jazz, global, pop en meer, haalt de Doelen de – met name klassieke – wereldtop in huis. De huidige directie bouwt verder aan de reputatie door het gebouw letterlijk open te gooien voor de stad en met een in stijl en toegankelijkheid meer fluïde programma-aanbod. De commissie vindt de programmeringsplannen voor de komende periode doordacht en divers. De missie, visie en ambities van de Doelen komen daarin consequent tot uiting.

Met het ‘openen’ van een iconisch en hermetisch gebouw laat de organisatie zien gedurfde keuzes te maken voor de toekomst. Allianties met een nieuwe lichting samenwerkingspartners die er hun programmering onderbrengen, sluiten goed aan op de toekomstvisie van de Doelen. Met de jaarcyclus en het ritme van de stad als rode draad geeft de Doelen vorm aan een nieuwe identiteit die past bij het hedendaagse Rotterdam. Daarbij merkt de commissie op dat de investering aanzienlijk is, terwijl de impact van deze ruimtes vooralsnog bescheiden lijkt. Zij mist in dat licht een doelgroep-marktanalyse van beoogde gebruikers van de plint.

De Doelen heeft veel ballen in de lucht te houden en bedient een waaier aan publieksgroepen. De aanvraag wekt vertrouwen dat samen met genoemde partners een aansprekend aanbod tot stand komt waarmee deze publieksgroepen worden aangesproken. Dat wordt mede ondersteund door de – overigens uitstekend toegelichte – werkwijze op het gebied van datamarketing. De ontwikkeling van de plint draagt daaraan bij. Daarnaast vindt de commissie de beoogde flexibele sta-zaal een waardevolle toevoeging aan de zaalcapaciteit in de stad en een kans jonger en breder publiek naar de Doelen te halen.

Uit het plan komt naar voren dat de Doelen sterk in beweging is en vooruit wil lopen op de ontwikkelingen van de stad. De eigen signatuur van de Doelen spreekt met name uit de wijze waarop het zich als concertzaal openstelt voor initiatieven en bewoners, en de wijze

waarop het samenwerken invult. Meer dan uit de eigen programmering zelf. Ondanks dat de contouren worden geschetst, komt de eigen programmatische stempel van de Doelen minder over het voetlicht. De klassieke- en hedendaagse programmering heeft grote kwaliteit en staat als een huis. De jazz, pop- en global programmering daarentegen heeft een (nog) weinig uitgesproken visie. Dat vindt de commissie van belang voor een goede verhouding met andere aanbieders van jazz- en popaanbod in de stad. Daarmee loopt de artistieke signatuur van de Doelen ten aanzien van de programmering nog niet volledig in de pas met de beoogde nieuwe identiteit van het gebouw.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Op allerlei vlakken en niveaus in de aanvraag is het streven naar interconnectiviteit terug te vinden. De transitie naar een open huis voor de hele stad vormt daarvoor de basis en de aanvraag noemt concrete voorbeelden die daarop verder bouwen, zoals het vernieuwde programmaprofiel, het ‘openen’ van de plint met onder andere het Stadslab en een nieuwe aanpak van de congresfunctie. De lijst met samenwerkingspartners is lang, maar betreft voor een groot deel organisaties die in de Doelen (mede) programmeren en partners uit het culturele domein. Daarbuiten wordt samengewerkt met het onderwijs. Van samenwerkingen op andere vlakken, zoals het sociaal maatschappelijk domein, lijkt nauwelijks sprake; ze worden in de aanvraag in ieder geval niet nader toegelicht. De congresfunctie van het gebouw zorgt voor ‘natuurlijke’ samenwerking met het bedrijfsleven en de wetenschap. De commissie is positief over het voornemen de kennis vanuit de zakelijke evenementen te delen met het publiek. Het is een interessante manier om wat zich in het gebouw afspeelt te ontsluiten voor Rotterdammers.

De Doelen programmeert muziek van absolute wereldklasse, vaak exclusief in Rotterdam te horen. Daarnaast speelt de organisatie een rol bij grote internationale evenementen en congressen in de stad. De Doelen draagt daarom in hoge mate bij aan de internationale positionering van de stad Rotterdam. De wijze waarop de Doelen de deuren openzet en het concept ‘peoples palace’ uitdraagt, toont naast moed en doorzettingsvermogen een innovatieve manier van denken.

Hoewel beide activiteiten zich nog moeten bewijzen, kunnen de ontwikkeling van het Stadslab en de integratie van de congres- en culturele functie als innovatief worden aangemerkt. Ook in het kader van duurzaamheid ontwikkelt de Doelen, samen met de gemeente en andere partners, innovatieve ideeën. Voorbeelden zijn het duurzame dak met de waterberging en energiebesparende oplossingen in het gebouw. De datagedreven marketing, door de aanvrager zelf als innovatie opgevoerd, is volgens de commissie vooral een uitstekende vorm van marketing, en niet per definitie innovatief. Bovendien wordt niet duidelijk of en hoe de opgedane inzichten met de sector worden gedeeld en deze verder helpen.

De Doelen richt zich naar eigen zeggen in de komende cultuurplanperiode nadrukkelijk op het bevorderen van inclusief publiek. Het streven naar een inclusieve cultuur wordt

weerspiegeld in de ‘toekomstdroom’ die het plan beschrijft en vervat in verschillende korte- en lange termijnambities. De werkgroep die sinds 2019 intern beleid op diversiteit en inclusie formuleert is hier een exponent van. Maar ook het streven naar een ‘open Doelen’, grotere representatie van Rotterdam en inzet op specifieke muziekgenres met een eigen zaal zijn voorbeelden. De commissie verwacht dat met de programmering van urban- en popcultuur in de flexibele sta-zaal daadwerkelijk een jonger publiek met een betere afspiegeling van de stad kan worden bereikt. Of dat voor alle Rotterdammers gaat gelden, zal moeten blijken. Het openzetten van de Doelen voor alle inwoners is een omvangrijke en belangrijke stap die volgens de commissie gepaard had kunnen gaan van meer concrete doelstellingen, ook ten aanzien van personeel, programma en publiek.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De Doelen beschikt over een professionele organisatie passend bij de grootte en statuur van de instelling. Dat voorziet in de benodigde capaciteit ten behoeve van een effectieve strategische planning en implementatie van operationele procedures, de ontwikkeling van de plint, programmeringsambities en versterken van zakelijke en culturele activiteiten en verhuur. De wijze waarop de Governance Code Cultuur en de Fair Practice Code worden toegepast is goed toegelicht. Er is beleid voor het aantrekken van personeel dat de Rotterdamse samenleving weerspiegelt in alle niveaus van de organisatie. En ook op het gebied van duurzaamheid wordt de visie in de praktijk gebracht.

De verbouwing van de plint is geheel gefinancierd uit externe fondsen. De ingecalculeerde verliezen van € 239.000,- gedurende de eerste jaren van de nieuwe activiteiten in de plint zijn wel meegenomen in de begroting. De commissie mist een toelichting op de omzetten en verliezen. Ook de aanpassing in het gebouw zelf, het openen van de begane grond, vergt een investering van € 630.000,- die is meegenomen in deze subsidieaanvraag. Op basis van de begroting en toelichting lijken de huisvestingslasten voor de komende jaren lager te zijn ingeschat dan de huidige kosten, terwijl er sprake is van uitbreiding, noodzakelijke onderhoudslasten en herinvesteringen (waarover de Doelen afstemt met de gemeente). De commissie constateert een inconsistente aansluiting tussen de plannen en de begroting die wordt veroorzaakt door een dotatie onderhoudsvoorziening en een separatie becijfering van ‘de plint’. Dit had door de aanvrager beter toegelicht kunnen worden. De continuïteit en kwaliteit van de financieringsmix is goed. Ten opzichte van 2022 gaat de begroting uit van een stijging van eigen inkomsten en cultuurplansubsidie met respectievelijk 30 en 28 procent. De Doelen spant zich geloofwaardig in om cofinanciering te vinden en de afhankelijkheid van subsidie blijft daardoor nagenoeg gelijk. Cijfermatig is de begroting sluitend, en bij het realiseren ervan kan de Doelen aan haar verplichtingen voldoen. Een veiligheidsmarge bij financiële tegenvallers ontbreekt. In combinatie met de zwakke eigen vermogenspositie van de Doelen kan dat onzekere gevolgen hebben voor de continuïteit.

De Nieuwe Lichting

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 140.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 328.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“De afgelopen jaren groeide De Nieuwe Lichting (hierna: DNL) uit tot hét platform voor dé Rotterdamse scenes en een cruciale schakel in het Rotterdamse culturele netwerk. Als sleutelfiguur tussen grote culturele instellingen en grassroots organisaties - binnen en buiten Rotterdam - weet DNL een breed scala aan doelgroepen en makers te bereiken. DNL brengt makers, organisaties en publiek samen binnen en buiten hun eigen scene, en geeft ze een podium in Rotterdam en de rest van het land.

DNL beperkt zich niet tot één genre, maar verbindt verschillende scenes met elkaar. Dat zijn in de eerste plaats muziekscenes die deel uitmaken van het Nederlandse popcircuit – waarbij we ‘pop’ in de meest brede definitie interpreteren. DNL beperkt zich niet tot muziek alleen, want dezelfde patronen zijn herkenbaar bij andere hedendaagse culturele uitingen zoals spokenword, (stand-up) comedy, streetart en graffiti.

Het is onze missie om het grote creatieve potentieel van Rotterdam over het voetlicht te brengen. In samenwerking met vele partners stimuleert DNL vanuit Rotterdamse scenes nieuwe ideeën, samenwerkingen en artistieke verbindingen, die in toenemende mate een landelijk en zelfs een internationaal publiek vinden.

Dit doet DNL met activiteiten, verdeeld over twee hoofdlijnen: Presentaties en Talentontwikkeling. Hiermee vertegenwoordigt DNL twee perspectieven die innig met elkaar verbonden zijn; het publieksperspectief en het makersperspectief:

Presentaties

- *Eendracht Festival: Het gratis toegankelijke showcase festival in Rotterdam. Elke derde donderdag van juli presenteren de tofste acts uit Rotterdam zich op diverse locaties in de binnenstad.*
- *Festival Downtown: Hét progressieve, eigenzinnige muziekfestival van Rotterdam, met een programmering van (inter)nationale headliners én lokale parels binnen het spectrum van de elektronische en elektronisch-geïnspireerde muziek. De missie is Downtown tot hét boegbeeld te maken voor de vernieuwende muziekscenes in Nederland en uiteindelijk heel Europa. Om een grotere en meer structurele bijdrage aan de Rotterdamse nachtcultuur te bieden, gaan we - naast zeven nachtprogramma's tijdens het festival - ook buiten het festival om jaarlijks drie presentaties in de nacht organiseren.*
- *Rotterdam Street Culture Week (RSCW): RSCW brengt de Rotterdamse talenten en grassroots initiatieven op het gebied van street art, hiphop en street sports samen. Samen met Buma Cultuur zet DNL zich in voor het opzetten van hét landelijke evenement rondom street culture: Pulse Music Conference.*

De Nieuwe Lichting Stages: Steeds vaker doen partijen een beroep op de expertise van DNL op het gebied van programmering, zowel lokaal als steeds meer ook landelijk en internationaal. DNL programmeert op allerlei plekken. Programmeren betekent voor DNL niet louter bands selecteren voor een line-up, maar ook het ontwikkelen van nieuwe concepten om muziek en andere kunstdisciplines binnen een scene op nieuwe manieren te presenteren.

Talentontwikkeling: Het Loket: Het Loket is een plek waar muzikanten terecht kunnen, online en offline, voor alle vragen die zij hebben. Op verschillende manieren en in verschillende trajecten worden ervaringsdeskundigen ingezet om de muzikanten verder te helpen in hun carrière.

De Selectie: Dit zijn de muzikanten of acts die een grote belofte vormen voor de toekomst. Met hen wordt een uitgekiend vierjarig programma doorlopen om ze naar een professionele carrière te helpen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. De Nieuwe Lichting (hierna: DNL) beschikt als veelgevraagde partij over veel kennis en expertise op de kernactiviteiten in het meerjarenbeleidsplan: Presentaties en Talentontwikkeling. De commissie vindt het profiel echter weinig onderscheidend. DNL ziet zichzelf als verbinder en aanjager en is actief als organisator van evenementen en als talentontwikkelaar. Daarnaast wordt DNL vaak gevraagd als partner in de programmering van andere cultuuraanbieders. In de artistiek-inhoudelijke visie wordt onvoldoende ingegaan op de relevantie van deze combinatie van rollen en hoe deze functies elkaar kunnen versterken. De commissie had verwacht dat DNL duidelijker zou omschrijven hoe alle samenwerkingen met partners in Rotterdam bijdragen aan de ontwikkeling van Rotterdams talent en wat de rol van DNL daarin is als talentontwikkelingsorganisatie. Daardoor is het voor de commissie ook niet goed mogelijk om te beoordelen welke prestaties binnen deze samenwerkingsverbanden toe te schrijven zijn aan DNL.

Zelf programmeert DNL festivals die gewaardeerd en succesvol zijn. Tegelijkertijd kennen deze festivals een brede en – naar het oordeel van de commissie – weinig artistiek onderscheidende programmering. De door de aanvrager gebruikte termen als ‘ontdekfestival’ of ‘showcasefestival’ maken niet duidelijk waar DNL bijvoorbeeld risico neemt in de programmering van vernieuwend aanbod. DNL ziet het als haar grootste kracht dat zij de bestaande behoeften van makers, opdrachtgevers en publiek weet samen te brengen maar uit het plan wordt niet duidelijk welke keuzes DNL daarin maakt, en waarom.

Met Het Loket en De Selectie legt DNL nadruk op nieuwe vormen talentontwikkeling. Hier ontbreekt het aan een uitgewerkte inhoudelijke visie. Het Loket is een generieke informatiefunctie die waardevol kan zijn voor jonge makers. Aanleiding voor dit initiatief is

dat DNL naar eigen zeggen geregeld wordt bestookt met vragen. Wat naar het oordeel van de commissie ontbreekt is hoe Het Loket vervolgens toegankelijk wordt voor doelgroepen die DNL nog niet weten te vinden. De Selectie is een vierjarig ontwikkeltraject voor veelbelovende makers. Ook dat kan naar het oordeel van de commissie waardevol zijn, maar is door de focus op veelbelovende makers die een sterke gedrevenheid tonen voor hun ontwikkeling, relatief risicoloos. Het is onduidelijk hoe DNL talent selecteert en welke artistieke keuzes DNL voorstaat. Het eerste jaar van het traject is uitgewerkt met een schrijverskamp en is overtuigend. De drie andere jaren zijn meer algemeen beschreven. Daarin is voor de commissie niet duidelijk wat de doorlopende lijn is en welk verschil de coaching en begeleiding door DNL maakt voor de talentontwikkeling. Het is eveneens onduidelijk wanneer talentontwikkeling overgaat in het managen van artiesten.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De lange lijst van partners toont aan dat DNL goed verankerd is in de stad. Er is veel kennis van het aanbod voor de verschillende scenes, waardoor DNL goed in staat is andere podia en festivals te helpen. Zij is een gewaardeerde partner door haar sterke lijn naar jong talent in de stad en haar netwerk in de muziekindustrie. Dat DNL in het plan beschrijft samen te willen werken met partners uit andere disciplines getuigt van een open blik.

Het principe van de hosting is goed opgezet maar niet meer innovatief te noemen. Volgens de commissie is dit een van de beproefde vormen om festivals en evenementen te programmeren en te organiseren. Dat DNL nieuw talent en nieuwe scenes signaleert, mag van hen verwacht worden en is niet noodzakelijkerwijs innovatief. Dat de talentontwikkeling bestaat uit bekende elementen als een schrijverskamp, workshops en advies, is evenmin innovatief.

DNL is op veel plekken aanwezig in de stad, via partners en met eigen festivals. Door het brede spectrum aan activiteiten en programmering is het aannemelijk dat zij een goed bereik heeft onder diversie publieksgroepen en ook de doelgroep licht. De drempel van met name de eigen festivals is laag waardoor het bereik zeer waarschijnlijk ook inclusief is.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. DNL stelt dat de scheidslijn tussen de activiteiten van DNL en On Track transparant is. On Track is het managementkantoor van de directeur. Het berekent voor DNL-projecten nooit boekings- of managementfees. Dat de directeur-bestuurder van DNL überhaupt een agentschap bestiert is een kritisch aandachtspunt voor de commissie. De directeur-bestuurder verkeert immers in de positie om invloed uit te oefenen op de verdeling van tijd, kosten en opbrengsten tussen beide rechtspersonen. Op dit punt ontbreekt iedere reflectie. Bovendien staat de directeur-bestuurder voor een volledig fte in het organigram van DNL. Uit de aanvraag wordt duidelijk dat de aanvrager gedurende de komende Cultuurplanperiode wil dat haar personeel een nog betere afspiegeling wordt van de stad. DNL had meer kunnen

reflecteren op de huidige personele samenstelling en de meerjarenplannen hiervoor hadden beter toegelicht kunnen worden.

De stijging in personeelskosten, met name de verdubbeling voor de directie, ontbeert een duidelijke onderbouwing. DNL geeft aan dat de stijging mede komt door fair pay, maar hoe dit verwerkt is, is op basis van de cijfers niet goed te verifiëren. Daarnaast maakt DNL geen gebruik van de coulance die is gegeven om minder activiteiten te organiseren om fair pay verder mogelijk te maken. DNL wil meer gaan doen.

Hoewel de eigen inkomsten in 2022 zijn gestegen, voornamelijk dankzij de groei van de omzet uit programmering voor derden, blijven de bezoekersaantallen achter bij de begroting. Vooral het aantal betalende bezoeken viel tegen. De flexibele aanpassing van de lasten zorgde voor een klein positief resultaat in 2022. De meerjarenbegroting voorziet voor de komende periode in een aanzienlijke stijging van de kaartverkoop, zonder reflectie op eerdere tegenvallende resultaten en zonder duidelijke onderbouwing. Het meerjarenbeleidsplan van DNL mist concrete gegevens over geplande activiteiten, verwachte bezoekersaantallen per activiteit en marketinginspanningen. Tegen de achtergrond van de kwetsbare vermogenspositie van de stichting en het ontbreken van een degelijke risicoanalyse oordeelt de commissie dat de meerjarenbegroting onvoldoende doordacht is. Resultaten uit het verleden geven geen aanleiding om de schatting van inkosten via private fondsen en sponsorinkomsten als reëel te beoordelen. Het ontbreekt hier aan een onderbouwing.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidiebijdrage van € 140.000 voor de festivals die bijdragen aan de spreiding en het bereik onder de doelgroep 'licht' in de stad.

DoelenEnsemble

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 196.691,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 270.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het DoelenEnsemble is in 1990 opgericht als huisensemble van De Doelen, met als doel: meer aandacht voor het twintigste-eeuws repertoire en een breder publiek te genereren. Na 34 jaar is de missie uitgebreid: Het DoelenEnsemble wil toonaangevend speler zijn op het gebied van nieuwe gecomponeerde muziek én cross-overs met andere kunstdisciplines in Rotterdam en daarbuiten. Het DoelenEnsemble heeft zijn koers verlegd van regelmatige bespeler van De Doelen naar stads-ensemble en mede-initiator en stimulerende kracht achter de HBS aan de 's-Gravendijkwal. De band met de Doelen is er nog steeds: jaarlijks speelt Het DoelenEnsemble er vier concerten.

Het DoelenEnsemble maakt deel uit van een omvangrijk ecosysteem van kunstenaars, kunstinstellingen en maatschappelijke organisaties. Het draagt bij aan de culturele speerpunten van de gemeente Rotterdam en hanteert de drie culturele codes in de bedrijfsvoering. Het DoelenEnsemble draagt vanuit een sterke artistieke motivatie bij aan cultuureducatie, talentontwikkeling en cultuur in de wijken.

De programmatische vernieuwing die het DE voor ogen heeft, is mede mogelijk dankzij de huisvesting in de HBS. De HBS is een broedplaats voor kunstenaars met de focus op muziek, dans en vormgeving. De positie van het DoelenEnsemble hierin is die van initiator van genre-overstijgende artistieke cross-over-projecten.

Waar het DoelenEnsemble door de verhuizing meer mogelijkheden heeft op het artistieke vlak, is het ensemble qua productie en de bedrijfsvoering kwetsbaarder geworden. De Doelen verzorgde in het verleden de boekhouding, de loonadministratie, de marketing, het gebruik van instrumenten en de planning van repetitieruimtes. Dit doet het ensemble nu zelf. De dubbelfunctie die algemeen directeur heeft als artistiek én algemeen zakelijk leider, maakt de bedrijfsvoering kwetsbaar.

Om een betere zakelijke ondersteuning te krijgen in de werkzaamheden van de huidige algemeen directeur trekt het DoelenEnsemble in de nieuwe periode een manager productie aan voor (minimaal) tienuur per week. De nieuwe manager wordt verantwoordelijk voor de verdere professionalisering van bedrijfsvoering en productie, inclusief financiën en fondsenwerving. Voor acquisitie, marketing en publiciteit wordt een nieuwe medewerker ingehuurd voor minimaal tien uur per week.

Het DoelenEnsemble is zich bewust van de beperkte groei in het totale gemeentebudget. Om deze aanvraag in balans te houden kiest het DE ervoor het aantal producties terug te brengen

van vierentwintig naar twintig en het aantal presentaties te verhogen. Zo ontstaat een betere verhouding tussen repetities en aantal uitvoeringen.

In de komende cultuurplanperiode presenteert het DoelenEnsemble 20 live producties per jaar, te weten:

- 5 samenwerkingsproducties in de HBS
- 4 producties in De Doelen, waaronder 1 educatief project in het kader van de Rotterdamse School-componisten en de Studentencompositieprijs
- 4 producties op initiatief van de artist in residence
- 2 concerten in de Kunsthal/Boijmans van Beuningen
- 4 samenwerkingsprojecten buiten de HBS
- 1 Music Slam

Om dit programma mogelijk te maken vraagt het DoelenEnsemble voor de periode 2025-2028 een Cultuurplansubsidie aan van € 270.000,-."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Het DoelenEnsemble beschikt over een onmiskenbaar vakmanschap. Dat blijkt uit de kwaliteit van de uitvoering, de vakkundigheid van de musici én de wijze waarop het kernrepertoire ten gehore wordt gebracht. Het DoelenEnsemble is uitstekend thuis in het hedendaags gecomponeerd muziekrepertoire, met extra aandacht voor de Rotterdamse School, en toont zich een waardevolle vertolker daarvan. Het ensemble staat vanaf de oprichting onder leiding van een ervaren en kundig artistiek leider.

De commissie vindt dat de artistieke ambities voor de komende Cultuurplanperiode onvoldoende inhoudelijk zijn uitgewerkt. De aanvraag gaat vooral in op prestaties uit het heden en verleden en geeft weinig zicht op de mogelijke zeggingskracht en betekenis voor het publiek van toekomstige plannen. De nieuwe huisvesting in de HBS biedt kansen tot interessante programmaconcepten en samenwerkingen, ook buiten de muziekdiscipline. Daar heeft het DoelenEnsemble de afgelopen jaren op ingezet met een sterke toename van publieksaantallen als gevolg. De commissie is positief over het optimisme, de veerkracht en durf die daaruit spreekt. Tegelijkertijd lijkt het aanstaande programmeringsbeleid vooral gestoeld op kwantiteit en de intentie tot samenwerking, en mist de commissie een duidelijke artistiek-inhoudelijk profiel en richting. Pas op de voorlaatste pagina van de aanvraag geeft de aanvrager vrij schetsmatig 'programmavoorbeelden' prijs. De artistiek-inhoudelijke keuzes en de keuze voor mogelijke samenwerkingspartners die aan de plannen ten grondslag liggen worden daarin niet of nauwelijks onderbouwd.

Ook de oorspronkelijkheid van de plannen komt hierdoor onvoldoende tot uiting. Het DoelenEnsemble heeft altijd een sterk profiel gehad als vertolker van hedendaags gecomponeerd repertoire, en dat biedt vertrouwen in de toekomst. Echter op basis van

de voorgelegde plannen en het ontbreken van een concrete visie op de beoogde artistieke ontwikkeling, is het moeilijk in te schatten in hoeverre die positionering de komende periode wordt versterkt, dan wel zal afnemen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Het DoelenEnsemble zoekt duidelijk connectie met Rotterdamse partners. De wil tot samenwerking blijkt uit de lange lijst met partners. Deze worden met name gevonden in en rond het HBS-gebouw, en de meeste opereren binnen het culturele domein. Volgens de aanvrager geven de vele voorbeelden uit huidige concertpraktijk “een beeld van de veelzijdigheid en spontane creativiteit die het DoelenEnsemble nastreeft”. De commissie vindt deze toelichting onvoldoende. Dat geldt ook voor de beoogde samenwerking met scholen en partners in de wijken. Zij mist een heldere visie en had graag meer willen lezen over concrete ambities die het ensemble voor de komende jaren heeft en keuzes die daaraan ten grondslag liggen.

Het DoelenEnsemble opereert ook in het buitenland en werkt samen met verschillende zalen, orkesten en instellingen in Europa, India en China. De plannen zijn verder niet toegelicht en geven derhalve geen beeld van de mogelijke waarde die ze toevoegen aan Rotterdam als internationale stad, aan de discipline of aan de kwaliteit van het ensemble zelf.

De commissie vindt dat er van innovatie op dit moment (nog) geen sprake is. Uit de aanvraag komt niet naar voren wat het ensemble daaronder beschouwt. De voorbeelden die worden genoemd in het plan, zoals het belang van (nieuwe) samenwerking en een ander verdienmodel, leiden vanuit de positie van de aanvrager mogelijk tot een nieuwe werkwijze. Maar het zijn bovenal aspecten van een gezonde bedrijfsvoering van een culturele instelling en niet van innovatie zoals bedoeld in de regeling.

Ten aanzien van inclusie heeft de aanvrager nog een aantal stappen te zetten. Positief is de commissie over de huisvesting in de HBS die deuren heeft geopend naar een meer inclusieve werkwijze. Dat laat zich zien in de samenwerkingen die in de afgelopen periode zijn gevormd en de voornemens voor de toekomst. De plannen voor de MusicSlam in het mbo- en voorgezet onderwijs, de Kindermuziekweek en het YoungDoelenEnsemble zijn sprekende voorbeelden van inclusief denken.

Hoe de projecten zich in de komende jaren verder gaan ontwikkelen is nauwelijks toegelicht. De voorgenomen opera over autisme biedt een interessant inclusief aanknopingspunt maar ook hier mist de commissie een nadere uitleg. De samenwerking in de wijk ligt vooral in handen van de buurtcoach, en het aandeel daarin van Het DoelenEnsemble blijft ongewis. Andere plannen of doelstellingen voor de komende jaren met betrekking tot programma en publiek worden niet vermeld.

De aanvrager streeft naar een inclusievere samenstelling van het ensemble, de organisatie

en het bestuur en stelt z'n werkwijze te hebben aangepast. Hoe dit er concreet uit ziet en met welk resultaat wordt niet duidelijk gemaakt. Naast het toepassen van de Scan Diversiteit & Inclusie (D&I) en deelname aan het manifest Cultuur-Inclusief mist de commissie de uitwerking van meer concrete en meetbare doelen en een werkwijze.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De organisatie rust op de schouders van een klein team, waarin zakelijke en artistieke leiding bij één persoon zijn belegd. Dat maakt de organisatie erg kwetsbaar. De verhoging van de Cultuurplansubsidie 2021-2024 ter versterking van de organisatie is ingezet voor verbetering van de positie van musici en bracht een evenwichtiger taakverdeling en verantwoordelijkheid binnen de organisatie teweeg.

De commissie onderkent de noodzaak van nieuwe uitbreiding van de organisatie, maar zij plaatst vraagtekens bij de voorgestelde plannen. De twee keer (minimaal) tien uur uitbreiding voor productionele, financiële en promotionele taken staat volgens haar niet in verhouding tot de ambities. Daarnaast leidt dit mogelijk tot lastenverlichting van de directie, niet tot een structureel minder kwetsbare organisatie en betere functiescheiding.

Het toepassen van de Governance Code Cultuur heeft geleid tot het opstellen van een huishoudelijk reglement, profielschets, risicomatrix, gedragscode en aangepaste statuten. Niet alle stukken zijn recent, en de zittingstermijn van het bestuur is niet conform de code. Op de kernwaarden van de Fair Practice Code wordt in grote lijn gereflecteerd. De commissie mist echter een concrete vertaalslag met verbeterpunten naar de eigen organisatie. Voor duurzame inzetbaarheid en persoonlijke ontwikkeling is bijvoorbeeld weinig aandacht.

Het DoelenEnsemble streeft naar een ambitieuze verdubbeling van de eigen inkomsten door hogere publieksinkomsten, sponsorinkomsten en private middelen. Deze omzetgroei moet verder tot stand gebracht worden door samenwerkingen, verhoging van het budget voor publiciteit en door het aantrekken van een medewerker acquisitie, marketing en publiciteit en een manager productie (totaal 0,5 fte). De manager productie moet de verdere professionalisering van de organisatie teweegbrengen. Uit het meerjarenbeleidsplan blijkt echter onvoldoende met welke specifieke marketingacties de omzetgroei wordt ondersteund. Ook is er twijfel of met het begrote budget voldoende vakbekwame medewerkers aangetrokken kunnen worden.

Op grond van de analyse plaatst de commissie vraagtekens bij de kwaliteit van de financieringsmix en ten gevolge daarvan bij de continuïteit van de organisatie. Cijfermatig is de begroting sluitend en de samenwerking met de Doelen, HBS en diverse andere podia biedt op zich perspectief op verdere groei van de omzet. De plannen missen echter een stevige onderbouwing, en de wijze waarop de forse omzetgroei moet worden gerealiseerd is nog onvoldoende concreet. De conclusie is dan ook dat de continuïteit en financieringsmix zoals voorgelegd in de aanvraag onvoldoende toereikend zijn.

Geadviseerd bedrag

Op basis van de kritische beoordeling adviseert de commissie een subsidie toe te kennen.

Op basis van de beschikbare middelen is het maximaal toe te kennen bedrag € 196.600,-.

Dutch Double Bass Festival

Advies: positief, buiten budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 35.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 35.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Rotterdamse Dutch Double Bass Festival is het enige publieksfestival ter wereld dat wordt geprogrammeerd rondom de contrabas, basgitaar en direct verwante instrumenten, met als doel om van iedere muziekliefhebber een basliefhebber te maken! Het festival, dat eens in de twee jaar plaatsvindt in Theater Zuidplein in Rotterdam-Zuid, verwelkomt in een bruisende festivalsfeer meer dan 16 optredens in twee dagen tijd, variërend van klassiek tot jazz, hiphop, pop en global music. We geven een podium aan musici uit Nederland en van over de gehele wereld, van jong talent tot grote sterren. Naast solo bassisten ook bands en ensembles geleid door bassisten. Naast de optredens brengen we Q&A's, masterclasses, Ateliers in Residence, tentoonstellingen en een bas-bioscoop. DDBF biedt een ruimhartig podium aan talent. Het instrument (in al zijn verschijningsvormen en de daaruit voortvloeiende verschillende muziekstijlen) brengt een divers publiek samen tijdens de twee festivaldagen. Het festival, dat inmiddels op weg is naar haar vijfde editie, staat voor internationale topkwaliteit, diversiteit in muziekstijlen en toegankelijkheid.

Dutch Double Bass Festival is opgericht door klassiek solo bassist James Oesi, van oorsprong uit Zuid-Afrika. Zakelijk Leider is Robert Soomer (tevens Artistiek Manager Metropole Orkest). DDBF wordt georganiseerd door de Culturele ANBI Stichting Dutch Double Bass Festival, dat via een bestuursmodel werkt. DDBF onderschrijft de Code Diversiteit & Inclusie, Fair Practice Code en Governance Code Cultuur.

Voor de periode 2025-2028 wil DDBF zich nog meer verankeren in het Nederlandse festivallandschap. Kern van DDBF blijft onveranderd. Het doel is om in deze periode het publiek aanzienlijk te vergroten door de programmering verder te diversifiëren (meer stijlen toevoegen) en multidisciplinaire elementen toe te voegen. Daarnaast wordt er verder ingezet op marketing om het publieksbereik te vergroten. Ook wil DDBF haar positie in Rotterdam Zuid versterken door meer zichtbaar te zijn in de wijk door middel van participatie en educatieve activiteiten. We zoeken de samenwerking met buurtpartners (o.a. De Hillevliet, Misiconi en SKVR), Rotterdamse partners (o.a. Codarts en Rotterdam Philharmonisch Orkest) en nationale partners (o.a. Componist des Vaderlands en NPO Klassiek). DDBF wil groeien naar 3000 bezoekers per editie en een digitaal bereik van 250.000 views van het online videomateriaal per editie.

Daarnaast heeft DDBF in de periode 2025-2028 de ambities om de activiteiten rondom talentontwikkeling verder uit te breiden, met een Contrabas Concours, een Junior editie en gratis baslessen voor 4 jonge bewoners van Rotterdam Zuid.

Voor de periode 2025-2028 wil DDBF ook inzetten op een gezonde financieringsmix, met een groter aandeel publieksinkomsten, speciale aandacht voor sponsorinkomsten, het opzetten van een ‘vrienden’-structuur en het blijven onderhouden van een goede relatie met de private fondsen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De breedte van de programmering van het Dutch Double Bass Festival getuigt van een breed zicht op het muzikale landschap. Dutch Double Bass Festival benoemt een krachtige line-up in zijn voorstel met aansprekende programma's met een mooie fusie tussen (met name) jazz, wereldmuziek en klassiek. Het past bij het centrale uitgangspunt van het festival: de bas in al haar verschijningen. In de leiding van het festival zit veel ervaring. Tegelijk is het geheel erg afhankelijk van de huidige artistieke leiding. De ambitie van het festival is groot en breed, wat vraagt om een breed programmteam. In de programmering laat Dutch Double Bass Festival zien dat het inzet op een hoogstaand festival met aansprekende programmaonderdelen voor meerdere doelgroepen. De strategie om doelgroepen te bereiken is alleen niet helder uitgewerkt. Uit het plan blijkt geen duidelijke kennis van de samenstelling van het publiek dat nu bereikt wordt. De ambitie op de groei in bereik is fors: van circa 700 naar 3000 bezoekers. Door de brede stijlen kan het festival in potentie verschillende publieksgroepen aanspreken, maar hoe al die publieksgroepen benaderd worden is niet uitgewerkt. Dat het festival tweejaarlijkse plaatsvindt maakt het extra lastig om publiek op te bouwen en te behouden.

Het festival is in de ogen van de commissie niet uniek in zijn soort. Er zijn meerdere festivals die zijn gebaseerd op één instrument en het is binnen al deze festivals gebruikelijk om breed te kijken naar de stijlen en vormen waarin het instrument een rol in de muziek speelt. Wat het bijzonder maakt is dat de bas geen vanzelfsprekend solo-instrument is. Het is daarom bewonderenswaardig dat er telkens interessante programma's zijn samengesteld. Het idee om in de 'off-jaren' een juniorfestival voor talentontwikkeling op te starten is slim.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Dutch Double Bass Festival geeft in het plan aan dat ze verbinding wil maken met de stad. Veel van de verbindingen die worden gelegd en in algemene zin worden toegelicht zijn gerelateerd aan de locatie van het festival, namelijk het Theater Zuidplein. Die meerwaarde is niet geheel toe te rekenen aan het Dutch Double Bass Festival. Daarnaast worden wel enkele eigen projecten met de omgeving opgezet. Wat hierover wordt gezegd is kort en bondig en dat geeft weinig inzicht in de meerwaarde van alle diverse samenwerkingen. Dat geldt ook voor de opsomming van allerlei partners uit het culturele veld. Veel van de partners die in de tekst genoemd worden zijn voor een festival als Dutch Double Bass Festival logische partners uit de muziek en festival hoek.

Het Dutch Double Bass Festival toont durf in de programmering en de opzet van het festival. Dutch Double Bass Festival toont nieuwe vormen van muziek met de bas in de hoofdrol, muziek vormen die niet breed bekend zijn en poogt om talentontwikkeling via een concours te stimuleren. De commissie ziet potentie voor innovatie, maar plaatst de voornoemde voorbeelden eerder in de categorie inventief dan innovatief. Veel past ook goed bij het principe van een instrumentfestival, en passend bij de reguliere praktijk van een podiumkunstenfestival.

Dutch Double Bass Festival ziet het werken aan diversiteit en inclusie als een work in progress. Er is een geloofwaardige intrinsieke motivatie en alle p's van de Code Diversiteit & Inclusie komen uitgebreid aan de orde. Het wordt alleen niet duidelijk hoe divers het huidige en beoogde publiek daadwerkelijk is. Hier ontbreekt een goed marketingplan. Aandachtspunten ten aanzien van een divers publieksbereik zijn zeer algemeen, zoals het actiever betrekken van buurtgenoten en het extra aandacht besteden aan het bereik onder bepaalde doelgroepen. De meeste aandachtspunten hebben betrekking op diversiteit in de programmering. Het is echter positief dat Dutch Double Bass Festival aandacht besteedt aan vrouwen die bas spelen. In het idee van het concours ziet de commissie in potentie meerwaarde op het gebied van internationalisering.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Het huidige team achter het festival is klein in omvang en in het plan ontbreekt een visie op hoe Dutch Double Bass Festival de organisatie verder wil ontwikkelen. Terwijl er duidelijk versterking nodig is op bijvoorbeeld marketing en organisatie strategie. Het is begrijpelijk dat het festival streeft naar een stabielere organisatiestructuur met voldoende middelen om medewerkers marktconform te betalen en nieuwe expertise aan te trekken. Dat is een ambitie, waarvan het belang wel duidelijk is.

De naleving van de codes is redelijk. Een deel van de aspecten van de Fair Practice Code wordt benoemd, duurzame inzetbaarheid en persoonlijke ontwikkelingen worden bijvoorbeeld niet genoemd. Hoe met fair pay wordt omgegaan is niet geheel transparant aangezien er meerdere richtlijnen en cao's worden gehanteerd. De oprichters geven bovendien voorrang aan de oprichting van het festival, dan aan een eerlijke beloning voor zichzelf. Dat is sympathiek, maar niet de bedoeling. Dutch Double Bass Festival reflecteert op alle aspecten van de governance maar wordt daarin niet expliciet. Punten zoals periodieke zelfevaluatie en het functioneren van de directie worden niet genoemd.

Het festival is een biënnale en daardoor zijn de voorlopig cijfers voor 2023 zeer beknopt meegeleverd. Dutch Double Bass Festival behaalde voor het eerst een positief resultaat bij de derde editie in 2021. De vierde editie in 2023 werd geconfronteerd met financiële uitdagingen, zoals lagere inkomsten uit fondsenwerving, wat leidde tot bezuinigingen op het programmeringsbudget en de marketing. Wat er bekend is over de bedrijfsvoering, wijst op een nog wisselvallige exploitatie, die soms mee- en soms tegenvalt. Door het

verlies in 2023 is het eigen vermogen gedaald naar € 163,-. Op de totale omzet van circa € 180.000,- in 2023 komt ongeveer € 120.000,- uit subsidies. Dutch Double Bass Festival is daarmee voor twee derde afhankelijk van subsidies. Ongeveer 11 procent komt uit kaartverkoop en ongeveer 22 procent uit giften en donaties. Dat laatste kan gezien worden als een goede prestatie, maar het geheel toont toch een kwetsbaar beeld.

De groei en verbreding van het programma blijken ook uit de stijging van de begroting. Hieruit spreekt een groot vertrouwen over de kaartverkoop, terwijl resultaten uit het verleden van de voorgaande edities hier niet altijd aanleiding toe geven. Ook zet het festival behoorlijk hoog in wat betreft subsidies. Gezien de hoge ambities voor publieksbereik en gebrekkige marketing beoordeelt de commissie de continuïteit als zwak.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

GÂRDEN

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 222.200,-

Samenvatting van de aanvraag

“GÂRDEN is een nieuw Rotterdams onlinepodium dat vernieuwende audiovisuele liveproducties produceert. Niet zomaar concerten, maar next-level livestreams uitgezonden vanuit een speciaal gebouwde studio. Gedreven door een tomeloze ambitie en passie hebben we sinds 2021 een internationale community opgebouwd van 15.000 muziekliefhebbers en hebben we vijftig producties gemaakt die geroemd worden om de kwaliteit en die in 2023 meer dan 300.000 keer zijn bekeken.

Onze missie is om de muziekcultuur te verrijken met intieme, interactieve en immersieve livestreams. Wij dagen artiesten uit hun artistieke visie te verdiepen, op ons podium grenzen te laten vervagen en hun muziek wereldwijd te verspreiden. We willen iedere muziekliefhebber, wie of waar dan ook, op een ongekende manier van livemuziek laten genieten. GÂRDEN-livestreams zijn er voor iedereen met toegang tot het internet die muziek oprecht waardeert en openstaat voor nieuwe invloeden. Leeftijd, gender, ras, inkomen of herkomst spelen geen rol.

Onze visie is dat de kennis, methoden en inzichten uit livestreaming de muzieksector veel te bieden hebben op het gebied van creativiteit, inclusiviteit en duurzaamheid. Voor de periode 2025-2028 is onze ambitie om naast het presenteren van een onderscheidend programma ook een aanjager te zijn voor digitale muziekcultuur en livestreamen als presentatievorm verder te onderzoeken, te ontwikkelen en (onze) kennis hierover te delen.

Onze doelstellingen voor 2025-2028 zijn: Het doorontwikkelen van livestreamen als nieuwe presentatievorm, het vergroten en binden van ons publiek, het verhogen van de technische kwaliteit van onze producties en het vergroten van de mogelijkheden voor publieksinteractie. Deze doelstellingen worden behaald door het uitvoeren van twaalf producties per jaar. Vanuit deze basis creëren we extra aanbod door projecten met samenwerkingspartners. GÂRDEN programmeert breed en durft in niches te opereren. We programmeren een mix van lokale en internationale artiesten die zich minstens in de mid-career fase bevinden. We houden van artiesten die vernieuwend zijn, onafhankelijk durven werken, een sterke visuele identiteit hebben en interesse tonen om livestreamen als nieuwe presentatievorm te ontdekken en te ontwikkelen. Ons programma komt deels tot stand via een geautomatiseerd curatieproces, waarbij ook de leden van onze community een stem hebben. Zo ontstaat een gedragen programmering.

Onze producties zijn co-creaties met artiesten, wat een grondige voorbereiding vergt. Tijdens alle fasen van het productieproces worden de artiesten ondersteund door een professioneel

team, bestaande uit een producer, een video director, een art director, een audio engineer, een camera crew, een host, een show moderator en een marketeer.

Voor de verankering van diversiteit en inclusie binnen GÂRDEN, een goede arbeidsmarktpositie voor 'onze' mensen en fatsoenlijk bestuur en toezicht volgen wij de algemene richtlijnen van respectievelijk de Code Diversiteit & Inclusie, de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur.

Er staat een stevige, organisatorische basis. Sinds 2023 is ons programma 2023 gratis te bekijken, wat resulteerde in exponentiële groei van het kijkerspubliek. Om ons potentieel tot bloei te laten komen en nog meer mensen te bereiken, is opname in het Cultuurplan van Gemeente Rotterdam ons streven.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als onvoldoende. GÂRDEN is prima in staat om een hoogstaande livestream op te zetten die er goed uitziet en goed klinkt. GÂRDEN geeft daarbij aan producties te maken voor een 'community', maar kan in de aanvraag niet helder uitleggen hoe die community er uitziet en waar die zich bevindt. Een weinig specifieke benaming als 'wereldwijde community [...] van muziekliefhebbers' is volgens de commissie ontoereikend om artistiek beleid of doelgerichte marketing op toe te passen. Er zijn diverse aanbieders met een min of meer vergelijkbaar aanbod, waardoor onderscheidend vermogen essentieel is. Een gedegen aanpak is dan onvoldoende. Het ontbreekt aan een uitdagende of vernieuwende artistieke visie. Zo is onduidelijk vanuit welke visie GÂRDEN artiesten selecteert. Er worden wel criteria benoemd (breed, niches, vernieuwend, onafhankelijk, sterke visuele identiteit), maar wanneer de commissie beziet welke artiesten zijn uitgenodigd om een livestream te presenteren via Garden, dan ziet zij de criteria daar niet duidelijk in terugkomen. GÂRDEN stelt zelf dat zij de juiste voorwaarden scheppen om een productie te laten slagen, maar welke voorwaarden dat zijn wordt uit de aanvraag niet duidelijk en niet consistent onderbouwd.

Ook zijn de visie en plannen onvoldoende uitgewerkt, waardoor de commissie er niet door overtuigd wordt dat GÂRDEN de beoogde doelgroepen gaat bereiken. Het blijft onduidelijk waarmee de organisatie het publiek wil aanspreken. Concurrerende aanbieders kiezen vooral voor een groot volume en zetten in op een groot en breed bereik. Daarmee vergeleken is de creatieve output van Garden met twaalf producties per jaar aan de lage kant. Het aanbod zou dan artistiek zo onderscheidend moeten zijn dat het voor het publiek gedurfd, vernieuwend of voorbeeld stellend is – de aanvraag is in dat opzicht niet overtuigend.

Ook uit de producties die online beschikbaar zijn kan de commissie geen heldere artistieke visie opmaken en de aanvraag zelf voorziet er niet in. Het aanbod is muzikaal gezien breed en divers. De overeenkomst is dat er gebruikt wordt gemaakt van ondersteunende

visuele projecties, maar dat biedt volgens de commissie onvoldoende basis voor een eigen onderscheidend profiel van GÂRDEN als online platform.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. De verbondenheid met enkele Rotterdamse scenes komt voor de commissie duidelijk naar voren uit de plannen, maar het aantal is beperkt en de toelichting op het hoe en waarom van de samenwerkingen is mager. Wat GÂRDEN doet zou in potentie aanvullend kunnen zijn op het aanbod van anderen. Zij geven artiesten de kans om op te treden zonder live aanwezig publiek, maar waarbij het publiek het optreden wel online terug kan vinden. Dat creëert kansen om ontdekt te worden door zowel vakmensen als door nieuw publiek. Maar een dergelijke opzet staat of valt bij een aanpak om gericht partners te zoeken, bijvoorbeeld partners die een goed netwerk hebben of werken aan talentontwikkeling. Daarover ontbreekt het in de aanvraag aan informatie en uitwerking. GÂRDEN wil wel inzetten op meer samenwerking, maar is daar nog zoekende in. Met veel van de in de aanvraag genoemde samenwerkingspartners, zeker die uit andere domeinen, moet nog in contact worden getreden.

Een livestream is niet iets nieuws. Dat GÂRDEN meedenkt in het maken van een audiovisuele show met een belangrijke rol voor licht en beeld wekt op zich sympathie. Maar na het hoogtepunt tijdens Corona vraagt de livestream om andere, nieuwe stappen. Daarop zou de organisatie een passend, innovatief antwoord kunnen geven, maar de aanvraag biedt daar weinig aanknopingspunten voor. Het voornemen om te gaan experimenteren met immersieve technieken zou vernieuwend kunnen zijn, maar ook dat is niet uitgewerkt.

Er blijkt geen duidelijke visie op de Code Diversiteit & Inclusie. Om verschillende publiekgroepen (zoals de doelgroep licht) te bereiken ontbreekt het aan een consistent marketingplan. Het voornemen om met grotere artiesten te werken om bredere publieksgroepen te bereiken, is niet uitgewerkt en onderbouwd. Het blijft daardoor vrijblijvend. Dat iedereen met een internetverbinding volgens GÂRDEN het aanbod kan zien, is een wel erg algemene constatering. De commissie is bovendien kritisch op de exclusieve beschikbaarheid van het aanbod in het Engels. Op het onderdeel inclusiviteit is er weinig uitgewerkt. De op zich goede suggestie voor een betere toegankelijkheid voor mensen met een auditieve of visuele handicap is niet vertaald in een concrete (verbeter) aanpak.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. GÂRDEN stelt in algemene bewoordingen de gedragscodes cultuur te volgen, maar gaat onvoldoende in op de verschillende onderdelen en benoemt ook geen aandachtspunten en doelstellingen. De doelen voor de Fair Practice Code zijn beperkt tot algemene ambities voor fair pay. De organisatorische bezetting lijkt in benodigde kwaliteiten op orde.

De financiële situatie van Stichting GÂRDEN oogt zorgelijk. In 2022 leed de organisatie een groot verlies, voornamelijk door tegenvallende inkomsten uit kaartverkoop en een onrealistische inschatting van de marktomstandigheden. Het programma voor online content is sinds 2023 gratis te bekijken. Door het ontbreken aan substantiële omzet sloot 2022 af met een verlies van € 292.300,-. Het eigen vermogen daalde sterk, maar de continuïteit werd voorlopig gewaarborgd door leningen van de oprichter. De afhankelijkheid van subsidies nam toe, maar zonder concrete plannen voor een gezonde financiële bedrijfsvoering in de toekomst. De begroting voor de periode 2025-2028 lijkt onrealistisch, met een gebrek aan overtuigende eigen inkomsten en een aanzienlijke afhankelijkheid van subsidies. Er wordt in de begrotingsperiode 2025-2028 gerekend op 300.000 digitale bezoeken. GÂRDEN gaat ervan uit dat 14 procent van de baten voor de periode 2025-2028 uit eigen inkomsten komt, waarbij de verhuurinkomsten de hoogste zijn. Het overige deel van de baten moet uit Cultuurplan subsidies komen.

De begroting biedt onvoldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering. De continuïteit en kwaliteit van de financieringsmix zijn onder de maat en GÂRDEN beschikt niet over onvoldoende financiële buffers voor het opvangen van tegenvallers. De directeur bestuurder heeft persoonlijk leningen verstrekt aan GARDEN en is voornemens stappen te zetten om dit om te zetten in een gift. Dat zou een harde voorwaarde moeten zijn. Bovendien zou in de nieuwe uitgangssituatie de financiële positie gezond moeten zijn. Daar heeft de commissie onvoldoende vertrouwen in.

GROUNDS

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 385.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 385.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Podium GROUNDS is een muziekpodium dat met een groot aantal samenwerkingspartners 230 concerten per jaar organiseert. GROUNDS’ programma is even divers als de bestaande en nieuwe muziekstijlen die terug te vinden zijn in Rotterdam, inclusief cross-overs. De activiteiten bereiken per jaar 35.000 bezoekers (23.000 met concertprogrammering, 10.000 met wijkevenementen en 2000 met schoolconcerten). GROUNDS heeft twee locaties: GROUNDS in het WMDC in Delfshaven en sinds 2021 GROUNDS Lab (nog opererend onder de naam New Grounds) in het HBS in het Oude Westen. GROUNDS biedt een podium en platform voor de veelheid aan muziekstijlen die resoneren met onze hyper-diverse grootstedelijke omgeving en publiek. Dit doen we door:

- Leren kennen van onze omgeving: contact maken*
- Nieuwe samenwerkingen tot stand brengen: verbinden*
- Scouten van lokaal muzikaal talent en ongekende parels in het (inter)nationaal aanbod: signaleren*
- Bieden van een laagdrempelig podium met exceptioneel goed geluid: presenteren*
- Stimuleren van zo veel mogelijk presentaties op externe locaties: lanceren*

Ambities: De corona pandemie heeft ons laten inzien hoe kwetsbaar het culturele ecosysteem is waarin GROUNDS zich begeeft. Het informele wijknetwerk is zich nog steeds aan het herstellen, net als de generatie musici die net in deze periode opkwam. Dat heeft ons ertoe doen besluiten om de komende beleidsperiode stevig in te zetten op versterking van relevante wijkinitiatieven en de nieuwe generatie makers in de stad. GROUNDS is initiatiefnemer van het HBS, een culturele HUB van 3000 m2 voor musici en dansers. We hebben daar een podium (GROUNDS Lab) opgezet waar de musici centraal staan. En willen samen met de overige twintig organisaties en makers die het HBS bevolken, nieuwe samenwerkingsvormen en verdienmodellen ontwikkelen, onder andere via een culturele coöperatie. De komende beleidsperiode gaan we onze wijkaanpak ook herzien. Onze expertise en ervaring van de afgelopen tien jaar gaan we inzetten om de positie van relevante culturele wijkinitiatieven en organisaties te versterken. Het borgen van kennis op het gebied van subsidie, productie en programma is voor een gezond wijknetwerk essentieel. De rol van GROUNDS in de wijk verandert van medeorganisator naar coach.

GROUNDS wil bijdragen aan een gezonder cultuurklimaat in de stad door:

- De positie van makers te verstevigen (GROUNDS Lab)*
- Nieuwe publieksgroepen te bereiken (Wijkprogrammering)*
- De muziek en cultuur van Rotterdam te presenteren (GROUNDS)*

Organisatie en ondernemerschap: GROUNDS heeft een klein kernteam en een poule met freelance technici en horecapersoneel. GROUNDS voldoet aan de Fair Practice Code. De afgelopen beleidsperiode hebben we alle functies binnen de organisatie, zowel de vaste dienstverbanden als inhuurkrachten, in kunnen schalen conform de NPF en horeca cao's. GROUNDS volgt de richtlijnen van de Code Cultural Governance en heeft een Raad van Toezicht met relevant netwerk, waarvan de leden onafhankelijk en integer handelen. Het aandeel eigen inkomsten afkomstig van kaartverkoop, horeca en verhuur is opnieuw gestegen. Met deze opbrengsten en incidentele gemeentesubsidies hebben we de afgelopen twee jaar samen GROUNDS Lab kunnen runnen. Om het succes van deze nieuwe culturele hotspot voort te kunnen zetten vragen we 50.000 euro bovenop onze huidige subsidie."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. De organisatie werkt vanuit een heldere en open artistieke visie op wereldmuziek, zonder zich op te sluiten in de beperkende connotatie van het begrip. Het risico dat de programmering diffuus wordt door de veelheid en verscheidenheid aan stijlen, ligt op de loer maar de aanvraag laat durf zien en GROUNDS biedt duidelijk ruimte aan vernieuwing van het genre. De breedte van de programmering wordt concreet gepresenteerd in kernprogrammering, wijkprogrammering, programmering met partners en educatie. Daarbij stelt GROUNDS ook grenzen, bijvoorbeeld bij talentontwikkeling. Het kiest bewust voor een focus op talent presenteren.

In het plan komt duidelijk naar voren dat artiesten gezien worden. GROUNDS helpt op verschillende manieren: bij een subsidieaanvraag, met behulpzame technici of voor vergunningen. De commissie is er positief over dat daarbij ook ontwikkeling is te zien waarbij de rol van GROUNDS evolueert van coproducent naar die van coach.

GROUNDS geeft aan door de wijkgerichte aanpak een goed beeld te hebben van hoe buurtbewoners leven in de wijk. Deze kennis wordt ingezet om in de wijk concerten te realiseren en publiek te bereiken. De omschrijving van de wijkprogrammering geeft een duidelijk beeld van het bereik in de wijk. Er wordt een breed draagvlak gezocht, niet door zich op de grote gemene deler te richten, maar juist gericht subculturen en nichedoelgroepen te activeren. Er staat een mooi 'modern' wereldmuziekprogramma waar veel ruimte is voor inbreng van de buurt en van de vele subculturen in Rotterdam.

GROUNDS voedt de vernieuwing van het begrip wereldmuziek door eclectisch te programmeren en vindt daarbij de aansluiting met nieuwe generaties artiesten. Met de komst van NEW GROUNDS grijpt men de kans aan om het experiment te omarmen en een meer laagdrempelig en ontwikkelingsgericht aanbod te presenteren.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. De kracht van de verbinding lijkt erin te liggen dat GROUNDS anderen faciliteert. Op deze manier halen ze de stad in huis. Ze werken concreet samen met verschillende partners uit de Rotterdamse muzieksector, het onderwijs en met organisaties in de wijk. Het is een gericht palet aan partners dat past bij de positie van GROUNDS in het veld. Het is positief dat het podium werkt met een wijkcoördinator, waarmee het podium op een structurele manier inzet op maatschappelijke betrokkenheid door een netwerk met wijkmanagers, religieuze organisaties, woningcorporaties en bewonersorganisaties.

GROUNDS heeft in Delfshaven een mooie positie verworven en is hard op weg dat ook in het HBS-gebouw te doen met GROUNDS Lab. Het werkt gestaag aan een breder bereik en meer impact, en de commissie ziet het aanstellen van een wijkcoördinator als een vernieuwend element. Of en zo ja hoe GROUNDS daarbij innoverend te werk gaat is verder moeilijker te beoordelen. Deze plannen zijn alleen in abstracte termen toegelicht. Het ‘verbinden van het formele en informele’ klinkt vooral vaag.

GROUNDS werkt goed samen met de wijk, ze presenteren veel stijlen en vormen en er is een mobiel buitenpodium waarmee ze door de stad trekken. Het denken en werken vanuit inclusie is intrinsiek aanwezig en is ook sterk en consistent uitgewerkt in de programmalijnen. Het past GROUNDS ook goed om culturele diversiteit in het veld te bevorderen door talent met diverse culturele achtergronden een podium te bieden, hen te begeleiden om hun positie te versterken en connecties aan te gaan met verschillende culturele instellingen. Het is goed dat GROUNDS blijft streven naar verdere diversificatie, zoals met het betrekken van jonge generaties én alert zijn op behoud van bestaand publiek. Een punt van kritiek is, dat de stappen en ambities onvoldoende zijn uitgewerkt, zoals voor meer toegankelijkheid voor mensen met een beperking en een gebalanceerde man-vrouwverhouding.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Bij GROUNDS is sprake van een consistente organisatie en een voldoende gezonde financiële bedrijfsvoering. Hoewel de stichting voor een substantieel deel aangewezen is op subsidies, stegen de eigen inkomsten in 2022. Door positieve resultaten is er voldoende eigen vermogen om tegenvallers op te vangen.

Het meerjarenplan maakt met name duidelijk welke activiteiten GROUNDS wil gaan uitvoeren, welk publiek het wil bereiken, met welke marketing en hoe de organisatie in elkaar steekt. Rekening houdend met de uitbreiding van GROUNDS met een tweede podium, sluit de begroting goed aan bij de huidige en in de plannen beoogde activiteiten. Hoewel de uitwerking van de verwachte baten en lasten summier is, geeft de begroting wel een voldoende vertaling van de plannen.

Positief is dat GROUNDS in lijn met de groei van de voorstellingen, evenredig meer eigen inkomsten wil genereren. Het aandeel van de eigen inkomsten neemt licht toe. GROUNDS blijft ook in de toekomst in belangrijke mate aangewezen op subsidies van met name de gemeente Rotterdam. Hierdoor is de stichting kwetsbaar. Het plan voor GROUNDS Lab versterkt de afhankelijkheid van subsidies. Al met al spant de stichting zich toch wel in om het percentage eigen inkomsten te verbeteren. Het vinden van meer financiering uit subsidies en fondsen is een aandachtspunt.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Laurens Vocaal

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 300.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 609.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Laurens Vocaal is het epicentrum van klassieke koormuziek in een veelkleurige samenleving. Wij laten publiek de intense kracht van excellente koorzang ervaren. Jong en oud genoot in Rotterdam en daarbuiten in 2021-2023 van onze eigen producties in monumentale kerken en van spraakmakende producties met de grote symfonieorkesten.

Bij ons komen mensen samen om bezinning, verbinding, balans en harmonie te vinden.

Daarom breiden wij onze geëngageerde concertprogramma's uit over het hele land. Wij kiezen thema's die aantrekkelijk zijn voor een inclusief publiek, zoals vrede, barmhartigheid, hoop en teruggaan naar de essentie. Door randprogrammering toe te voegen versterken wij ons muzikale verhaal en spreken wij nieuwe doelgroepen aan. Het is van belang dat wij onze musici voor hun goede werk eerlijk kunnen belonen.

Wij bouwen verder aan de Laurens Kooracademie. Divers zang- en dirigeertalent komt tot bloei in onze projecten met onder meer masterclasses en (woonwijk)concerten. De internationale studentenpopulatie voedt onze innovatieve geest, ook op het gebied van digitalisering en AI. De instroom van jong talent zorgt voor een ontvankelijke, ambitieuze sfeer tijdens onze repetities en concerten.

Geworteld in de Rotterdamse samenleving werken wij met onze muzikale en culturele partners aan artistieke excellentie, geëngageerde en inclusieve programmering, groot publieksbereik en het vernieuwen van het koor-orgelgenre. Door interconnectief te werken vergroten wij onze impact op het gebied van inclusie. Ook buiten Rotterdam zijn wij een betrouwbare partner voor bijvoorbeeld het Koninklijk Concertgebouworkest.

Wij spannen ons in voor de vier p's van inclusie. Wij versterken onze digitale koers om wereldwijd meer publiek te bereiken. De programmering laten wij aansluiten bij de belevingswereld van een divers publiek. Wij verbeteren wervingsprocedures voor koorleden en hebben eind 2028 een gevarieerde pool van inspirators en ambassadeurs ontwikkeld die onze inclusiviteit versterken. Onze communicatiestrategie is geënt op fans, interne en externe ambassadeurs en reputatie.

Innovatie is voor ons de sleutel tot inspirerende, inclusieve programmering:

- *Wij integreren nieuwe digitale mogelijkheden ter verrijking van de publieksbeleving en om diverser, jonger publiek aan te spreken.*
- *Wij innoveren het repertoire door bestaand vocaal-symfonisch repertoire te arrangeren voor koor en orgel, de resultaten te publiceren en nieuwe composities te laten schrijven.*
- *Wij experimenteren met licht en geluid in monumentale kerken in het hele land, ter versterking van de publieksbeleving.*

Met deze ambities kunnen wij onze impact vergroten. Daarvoor vragen wij meer subsidie aan, evenals voor het kunnen betalen van fair pay. In de huidige periode hebben wij de honoraria jaarlijks 8% kunnen verhogen richting fair pay. In 2022 is de cao Muziekensembles ingevoerd. Wij passen per 1 januari 2025 de honoreringsrichtlijn toe van deze cao.

Onderbouwing aantallen producties en presentaties:

- gericht inspelen op de light users (Lokale Vrijtijdsgenieters) door te variëren in woonwijk en dagdeel;*
- een breed publiek bereiken door gevarieerd repertoire: voor ieder wat wils.*
- artistiek: structureel introduceren wij nieuw talent in de Nederlandse koorwereld, wat cruciaal is voor de sector. Er klinkt bovendien veel minder professionele koormuziek op de Nederlandse podia dan professionele orkestmuziek.*

Wij zijn een van de weinige professionele koren in het hele land.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. De uitmuntende en onderscheidende uitvoeringen van Laurens Vocaal tonen een hoge mate van vakmanschap. Dat geldt voor alle vier ensembles; Laurens Cantorij, Laurens Collegium, Laurens Symfonisch en het Laurensorkest. Met name het Collegium en Symfonisch kunnen volgens de commissie wedijveren met de beste koren in Nederland.

De programmering krijgt vorm binnen een heldere structuur van programmalijnen; kathedrale koormuziek, geëngageerde koorzang en symfonisch projecten, die aan de hand van concrete voorbeelden worden ingevuld. Daarbinnen hanteert Laurens Vocaal reflectieve en een breed publiek aansprekende thema's, van nationale feestdagen en historische gebeurtenissen tot actuele maatschappelijke onderwerpen, en brengt die bijeen in een samenhangende programmering. Het vakmanschap wordt mede onderschreven doordat Laurens Vocaal veelvuldig geboekt wordt door nationale en internationale orkesten.

Laurens vocaal slaagt erin zijn missie te verwezenlijken; het publiek de intense kracht van excellente koorzang te laten ervaren. De aanvrager neemt religieuze gedenkmomenten, wereldlijke gebeurtenissen en maatschappelijke thema's vaak als aanleiding voor de invulling van de programma's. Dat komt tot uiting in de cantatediensten met hoogtepunten uit J.S. Bachs oeuvre, maar ook in de programmering van 'geëngageerde koorzang', waarin bijvoorbeeld de Saint Nicholas Cantata wordt uitgevoerd rond het thema eenzaamheid en barmhartigheid.

Daarin schuilt een hoge mate van zeggingskracht. De aanvraag benoemt ook andere thema's, zoals polarisatie, maar licht wat summier toe hoe deze gestalte krijgen in de concertprogramma's. Over de gehele linie legt Laurens Vocaal een groot maatschappelijk bewustzijn in zijn programma's en maakt via deze weg verbinding met uiteenlopende doelgroepen.

Door langs een thematische lijn betekenisvolle verhalen te laten klinken, representeert Laurens Vocaal een traditie van koorzang en blijft daarin zoeken naar relevantie in de huidige tijd. Brittens War Requiem in de Laurenskerk als aanklacht tegen de oorlog, en de samenwerking in La Mer van Nanine Linington over de omgang met de aarde zijn daar aansprekende voorbeelden van. Niet alle programmaconcepten zijn in de aanvraag concreet toegelicht, wat het zicht op de oorspronkelijkheid van komende producties enigszins belemmert. Zo is de toelichting binnen de programmalijs 'Geëngageerde koorzang' veelal beperkt tot een beschrijving van de aanleiding en de beoogde koorwerken. Ook geeft het experiment "met licht en geluid in monumentale kerken om zo de publieksbeleving te versterken" geen zicht op de (oorspronkelijke) meerwaarde ervan. Met een uitvoering van de Hohe Messe ter gelegenheid van het jubileumjaar van de Laurenschorus is volgens de commissie een weinig avontuurlijke keuze gemaakt. Tot slot blijkt uit het plan dat veel producties tot stand komen in samenwerking met en op uitnodiging van derden. In veel gevallen maakt de aanvraag niet duidelijk wie daarin artistiek leidend is, en in hoeverre de oorspronkelijkheid ervan Laurens Vocaal valt toe te dichten.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Laurens Vocaal schetst in het plan de samenwerkingen met partners uit verschillende culturele en sociaal-maatschappelijke domeinen in de stad. Samenwerking met culturele instellingen zoals de Doelen, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Codarts en de Laurenskerk, alle toonaangevende partners, ligt vooral in het verlengde van de eigen concertpraktijk. Met de beoogde samenwerking met onder andere Scapino in Anima Obscura en La Mer betreedt Laurens Vocaal ook nieuwe paden. In de programmalijs 'geëngageerde koorzang' betreft Laurens Vocaal een bredere cirkel met daarin ook maatschappelijk betrokken partners. Samen met de randprogrammering en aangepaste programma's in buurthuizen en op buitenlocaties in de wijken, zorgt Laurens Vocaal voor een grotere aansluiting met doelgroepen die niet vanzelfsprekend naar kooruitvoeringen gaan. Minder voor de hand liggende samenwerkingen, bijvoorbeeld met Natuurmonumenten en Ntjam Rosie, die de aanvrager de komende periode wil vervolgen, en nieuwe samenwerking met de kerkelijke gemeenschap van de Laurenskerk, zijn weinig omlijnd. De beoogde verbinding met thema's die spelen in de stad, komt daardoor minder sterk tot uiting. Over het geheel genomen mist de commissie een heldere visie en reflectie op samenwerkingen uit het verleden en hoe daarop de komende jaren kan worden voortgebouwd. De aanvraag bevat enkele internationale aspecten, zoals de buitenlandse concertreizen van de Laurenschorus het en Laurens Collegium, de internationale kijkers van de livestreams en de mogelijkheid voor internationale studenten om deel te nemen aan de masterclassdeelnemers en Kooracademie.

Innovatie is vooral terug te vinden in de ontwikkeling van de Laurens Kooracademie. Met integrale ontwikkelmogelijkheden voor zowel zangers als dirigenten, wordt een interessant en innoverend opleidingsmodel neergezet. De commissie is het eens met de aanvrager dat

hiermee een hiaat wordt ingevuld dat kwaliteitswinst en vernieuwing in de korensector teweeg kan brengen. Zij vindt echter dat het een nadrukkelijke taak is en blijft voor de kunstvakopleidingen deze lacune te dichten.

Met de ontwikkeling van een ‘digitale transformatiestrategie’, bestaande uit bezoekersinformatie, communicatie-, promotie- en sociale mediakanalen en een digitaal archief zet Laurens Vocaal nieuwe stappen. Hoewel de commissie de inspanningen waardeert, mist zij een visie op en een uitwerking van de ontwikkelingen. Ook geeft de aanvraag geen beeld van het tijdspad. Veel initiatieven lijken de ‘intentie- en overlegfase’ nog niet voorbij, zoals bijvoorbeeld de ambities ten aanzien van de digitale transformatiestrategie op basis van de scan van DEN. De mogelijke implicaties voor de organisatie zijn nauwelijks geschetst noch uitgewerkt.

Het grote aantal mensen dat actief koorzang beoefent, is de rode loper naar een breed en divers publiek. Laurens Vocaal is zich daar bewust van en slaagt erin via verschillende wegen dat publiek te bereiken; door middel van de concerten, het gratis of digitaal beschikbaar stellen van de activiteiten, talentontwikkelingstrajecten en de verbinding met maatschappelijke thema’s en de Rotterdamse stadswijken. Inclusiviteit in de programma’s lijkt in ontwikkeling maar is summier uitgewerkt. Ten aanzien van personeel en partners worden stappen gezet en ambities getoond, zoals gerichte expertise binnen de raad-van-toezicht-model en de pool van ambassadeurs. De commissie waardeert de inspanningen maar krijgt op basis van de toelichting op de plannen onvoldoende beeld wat de organisatie concreet wil bereiken; bijvoorbeeld wat de ambassadeurs kunnen gaan bijdragen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De organisatie heeft een goede staat van dienst en is in 2022 overgestapt naar een raad-van-toezichtmodel. De principes van de Governance Code Cultuur worden onderschreven, maar dit heeft zich nog niet op alle onderdelen vertaald in een structureel beleid voor de langere termijn. Concrete doelstellingen voor de komende Cultuurplanperiode ontbreken. Laurens Vocaal krijgt met een kleine staf veel voor elkaar; er komen kwalitatieve producties tot stand en de organisatie is inventief. Hoewel dat zeer prijzenswaardig is, maakt de afhankelijkheid van een klein team de organisatie ook enigszins kwetsbaar.

Voor de komende periode houdt de aanvrager rekening met een aanzienlijke kostenstijging. De belangrijkste oorzaken daarvan zijn uitbreiding van het artistieke programma en fair pay. Hoewel stappen zijn gezet ten aanzien van fair pay leidt het volgen van de cao Muziekensembles volgens de aanvrager de komende jaren tot een stijging van 85 procent in loonkosten. Ter dekking voorziet de begroting – naast een verdriedubbeling van subsidie van de gemeente – in een forse toename van uitkoopsommen, kaartverkoop, baten uit private en overige fondsen en bovendien een fors hogere bijdrage van het Fonds Podiumkunsten. Uit de aanvraag blijkt echter onvoldoende welke strategie en concrete

acties deze enorme omzetgroei haalbaar maken, noch of de organisatie beschikt over de juiste personele capaciteiten én uren daarvoor. Zo ontbreekt een concrete onderbouwing van de extreme verhoging van de opbrengst van private fondsen (van € 5.000,- naar € 152.000,- per jaar) en wordt de beoogde stijging van de kaartverkoop niet ondersteund door een daarbij passende communicatiestrategie. Het bereiken van nieuwe doelgroepen - waaronder de 'doelgroep licht' - overtuigt daardoor onvoldoende. Hoewel de commissie de noodzaak van uitbreiding van het team deelt met de aanvrager, blijkt uit het plan geen visie op de benodigde expertise en hoe een toekomstbestendige organisatie moet worden ingericht. Ook plaatst zij vraagtekens bij de cantatediensten, die ondanks de hoge kwaliteit van de uitvoeringen geen meetbare publieksinkomsten opleveren, en vanwege het religieuze karakter slechts een beperkte doelgroep bedienen.

Cijfermatig is de begroting sluitend, maar deze gaat uit van een ruimschootse verdubbeling van baten en een verschuiving van de financieringsmix uit onzekere bronnen. De commissie vindt de raming van eigen inkomsten te optimistisch en onvoldoende onderbouwd. Tot slot constateert zij dat de kostenverhoging met name bij de gemeente wordt neergelegd met een fors hogere subsidieaanvraag. Zij mist een concreet 'plan B', bijvoorbeeld in de vorm van het versterken van het eigen verdienmodel of juist vermindering van het aantal producties. Zij concludeert daarom dat de begroting geen overtuigende vertaling is van de plannen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 300.000,-. Zij vindt het van belang dat de organisatie wordt versterkt en stelt daarom een extra bijdrage beschikbaar voor uitbreiding van het team.

Laurenskerk

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 265.705,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 265.705,-

Samenvatting van de aanvraag

“Vroeger vormde de Laurenskerk letterlijk het hart van de stad; met de hoogste toren en de grootste overdekte publieke ruimte was het een kern van samenkomst voor de gemeenschap. De Laurenskerk is al lang niet meer het hoogste en het grootste gebouw en veel mensen gaan niet meer op zondag naar de kerk. Toch vervult het gebouw nog steeds de rol van verbindende factor waar duizenden Rotterdammers jaarlijks samenkomen. Onze missie is het versterken van deze functie, waarbij de Laurenskerk haar verbindende rol behoudt, nu en in de toekomst.

In de periode 2025-2028 willen we de Laurenskerk positioneren als een eigentijds cultureel, sociaal en maatschappelijk centrum, met een grotere diversiteit aan activiteiten, voor een breder publiek en met een hogere innovatieve waarde. Een veelheid aan activiteiten past goed in de traditie van deze middeleeuwse kerk en plaatst het gebouw weer midden in de samenleving. Zo behoudt de Laurenskerk haar rol in het hart van Rotterdam en van de Rotterdammers. Ons cultuurplan heeft daarom ook de toepasselijke naam: Oude Ziel, Jong Hart.

We gaan programmeren met partners, in co-creatie. Een intensieve samenwerking in de stad zorgt ervoor dat het aanbod is afgestemd op de behoefte van de doelgroepen en dat we deze doelgroepen ook daadwerkelijk kunnen bereiken.

We ontwikkelen drie programmaliijnen:

1. De Laurenskerk als geheugen van de stad

De Laurenskerk verbindt het verleden met het heden in een stad waar de meeste sporen van het verleden zijn uitgewist. Dit unieke uitgangspunt willen wij verder ontwikkelen: vaste openingstijden, vernieuwde torenbeklimming, structureel onderwijsprogramma, diverse herdenkingen, waaronder de herdenking van het slavernijverleden, en activiteiten als Heilige Huisjes, Open Monumentendag en Museumnacht.

2. De Laurenskerk als vernieuwend orgelpodium

Naast het diversifiëren van activiteiten gaan we juist meer focus aanbrengen in ons muzikaanbod, gericht op onze orgels en specifiek ons grootste orgel van Nederland. Wij geven ruimte aan crossovers, experiment en het verbinden van een nieuw publiek. Naast de klassiekers, die blijven klinken, richten wij ons op nieuwe makers, talenten en het ontwikkelen van nieuw en hedendaags orgelrepertoire. Dit vormt de basis voor het in leven houden van de orgeltraditie.

3. De Laurenskerk als plek voor de stad

De Laurenskerk is van oudsher als grootste overdekte gebouw een belangrijke plek voor samenkomst en verbinding. Wij streven ernaar om deze rol opnieuw tot leven te brengen en een blijvende, centrale plek te geven in onze programmering. Het doel is het versterken en

vernieuwen van het sociale weefsel in de stad met het oog op een democratische, solidaire, open en cultureel diverse samenleving. Het middel is: ontmoeten, verhalen delen en ervaringen uitwisselen. Wij kijken naar uitdagingen die spelen in Rotterdam. Wij organiseren activiteiten waarbij samenkomen en ontmoeten centraal staan. Passend bij het DNA van de Laurenskerk, richten wij ons op de thema's eenzaamheid, armoede, integratie en rust en bezinning (geestelijk welzijn). Centraal bij deze activiteiten staat samenwerking met lokale gemeenschapsorganisaties, liefdadigheidsinstellingen, overheden en bedrijven."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. De Laurenskerk toont zowel in de aanvraag als in de praktijk een hoge mate van vakmanschap. Het kleine kernteam is samengesteld uit personen met passende en complementaire vaardigheden en wordt bijgestaan door een adviescommissie van ervaren musici. In drie concreet uitgewerkte programmalijnen verbindt de organisatie op organische wijze de geschiedenis van Rotterdam, de huidige samenleving en muzikale innovatie met elkaar. Naast nieuwe ontwikkelingen wordt de consolidatie van erfgoed niet vergeten. Door een samengaan van inzicht en pragmatisch denken toont het plan hoe de artistieke visie van de Laurenskerk gestalte krijgt in een passend programma-aanbod voor de hele stad. Het artistieke vakmanschap wordt bekrachtigd door de samenwerking met musici als huisorganist Hayo Boerema die met open vizier en een uitstekende internationale reputatie de programma's mede vormgeeft.

De Laurenskerk weet een zeer verscheiden publiek aan te spreken. De organisatie definieert heldere publieksgroepen en verbindt die aan de programmalijnen en bevordert daarmee de relevantie voor een groot en potentieel breed publiek. Dit geldt voor zowel de muziekprogrammering als voor de manier waarop de kerk de komende jaren nog meer wordt opengesteld voor tentoonstellingen en vele maatschappelijk activiteiten, waarin thema's als Ketikoti, herdenkingen en de eenzame uitvaart zijn meegenomen. De keuze voor de – uitstekende en passende – samenwerkingspartners draagt daar aan bij.

Het is met name de verbinding van het orgel met de stad, waaruit een hoge mate van oorspronkelijkheid spreekt. De Laurenskerk weet het doorgaans oubollig imago van het (kerk) orgel te vernieuwen en grenzen van het 'kerkgebruik' op te zoeken. De commissie waardeert in het bijzonder de wijze waarop de mystiek van het instituut kerk wordt gecombineerd met praktische en nuchtere toegankelijkheid, en zo op allerlei niveaus verbinding met het publiek tot stand brengt. Met het hoofdorgel – het grootste orgel van Nederland – en de ontwikkeling van het toekomstige 'Hyperorgel' wordt een eeuwenoud muziekinstrument verbonden aan nieuwe generaties makers en muzikale subculturen. Dat leidt tot experimentele uitvoeringen en samenwerking met andere kunstdisciplines, muziekgenres, en festivals als Motel Mozaïque en North Sea Round Town. Daarnaast schept de Laurenskerk ruimte voor nieuw repertoire, talentontwikkeling en de amateursector. Naast moed, eigenzinnigheid en bevlogenheid getuigt de aanvraag van een heldere visie op de toekomst.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. De Laurenskerk geeft zeer concreet invulling aan het onderwerp interconnectiviteit. Er wordt op uiteenlopende niveaus verbinding gemaakt met relevante partijen uit zowel het cultureel als maatschappelijk domein en het onderwijs. In de samenwerking met muzikale subculturen in Rotterdam schuilt een intrinsieke nieuwsgierigheid naar nieuwe partijen in de stad. De Laurenskerk verbindt zich nadrukkelijk ook met partijen die maatschappelijke thema's vertegenwoordigen, zoals het Kerstdiner, statushouders, eenzaamheid (waaronder eenzame uitvaarten), reflectie, bezinning en diverse herdenkingen. Daaruit blijkt een grote maatschappelijke betrokkenheid. Hoewel veel van deze activiteiten éénmaal per jaar plaatsvinden, vormen ze bij elkaar een waaier van activiteiten die de vele lagen van de Rotterdamse samenleving weerspiegelen.

Samenwerking met het bedrijfsleven in de vorm van commerciële verhuur vormt een belangrijke inkomstenbron voor de Laurenskerk. Deze kan door de voorgenomen verbouwing worden gecontinueerd, naast uitbreiding van maatschappelijke en culturele activiteiten. De geloofwaardige analyse van de Rotterdamse bevolkingsgroepen onderbouwt de haalbaarheid van de marketingdoelstellingen en het beoogde publieksbereik.

In het samenbrengen van de traditionele functie van de kerk met actuele thema's, culturele programmering en maatschappelijke activiteiten, toont de aanvrager zijn innovatieve kracht. Dat geldt ook voor de wijze waarop belevingstentoonstellingen worden ingericht. Het meest in het oog springend vanuit het oogpunt van innovatie zijn het toekomstige Hyperorgel en de mobiele speeltafel die drie orgels tegelijkertijd kan bespelen. Omdat de speeltafel vanaf een computer aangestuurd wordt, kunnen de orgels in principe vanaf elke willekeurige plek in de wereld bespeeld worden. Zij vormen een geheel nieuwe klankwereld en een toevoeging aan het instrumentarium van hedendaagse muzikmakers. Daarnaast kan het leiden tot een meer immersieve concertbeleving van het publiek.

De Laurenskerk heeft een intrinsieke visie op diversiteit en inclusie verankerd in de statuten. Die komt uitstekend tot uiting in de publieks- en programmadoelstellingen; met een lage drempel en een cultureel verantwoord programma wordt een zeer diverse groep mensen betrokken. Ten aanzien van personeel en bestuur lijkt de organisatie minder ambitieus, de doelstellingen zijn met name in algemene termen, verwoord en niet altijd SMART. Positief is de commissie over de beoogde werkplekken voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en de ambitie Ketikoti structureel te vieren en dat te streamen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zeer goed. Laurenskerk wil zich de komende jaren positioneren met een grotere diversiteit aan activiteiten, voor een breder publiek met een hogere innovatieve waarde. Daartoe acht de aanvrager uitbreiding van de personele bezetting van 7 naar 11 fte noodzakelijk. De stichting heeft de afgelopen

periode zaken omtrent de Governance Code Cultuur op orde gebracht en noodzakelijke voorzieningen getroffen. Voor de langer dan gebruikelijke bestuurstermijnen worden plausibele verklaringen genoemd: continuïteit rond de coronajaren, de directeurswissel in 2021 en een aantal langlopende projecten waarin bestuursleden een actieve rol spelen. Met betrekking tot fair practice gaat de aanvraag met name in op fair pay. Onderwerpen als persoonlijke professionele ontwikkeling, duurzame inzetbaarheid of veiligheid op de werkvloer komen nauwelijks aan de orde. Wel beschrijft het plan een transparante werkwijze met onder andere een personeelshandboek met regelingen en verplichtingen en een cyclus van functioneringsgesprekken. De stichting volgt de cao van de Protestantse Kerk Nederland waarin arbeidsvoorwaarden en functieomschrijvingen zijn vastgelegd. De gage van de uitvoerenden volgt de richtlijn kunstenaarshonoraria. Naar eigen zeggen is de stichting één van best betalende orgelpodia van Nederland en worden de overige muzikanten en kunstenaars betaald volgens betreffende cao's of richtlijnen voor kunstenaarshonoraria.

De begroting geeft een realistische en haalbare weergave van de plannen van de Laurenskerk. Deze zijn voldoende uitgewerkt en toegelicht en de financiële basis van de stichting is goed. Een hoger aangevraagd subsidiebedrag wordt onderbouwd met een structureel gezondere bedrijfsvoering; uitbreiding van het team van ruim 8 naar 11 fte en uitbetaling van werkelijk gemaakte uren. Ondanks deze stijging blijft de subsidieafhankelijkheid gunstig, namelijk onder de 25 procent van de baten. De Laurenskerk draait grotendeels op eigen inkomsten. De renovatie van het grote orgel wordt gedekt uit diverse fondsen en sponsoring. Investerings voor tentoonstellingen in de toren en groot onderhoud, geraamd op € 395.000,-, worden deels bekostigd uit de gevraagde subsidie. De inkomsten uit kaartverkoop nemen toe van 6 procent naar 11 procent van de baten. De aanvrager legt niet uit waarom met een ruimere personele bezetting de omzet uit commerciële verhuur licht daalt. De commissie vindt dat hier in principe een beperkte groei mogelijk zou moeten zijn.

Op basis van de begroting verwacht de commissie geen grote veranderingen in de samenstelling van de financieringsmix. Ondanks dat de Laurenskerk een hoger subsidiebedrag aanvraagt blijft de afhankelijkheid van subsidies relatief gering. Mede op basis van positieve ervaringen in voorgaande jaren heeft de commissie vertrouwen in een gezonde bedrijfsvoering en acht zij de stichting in staat de beoogde financieringsmix ook in de toekomst te realiseren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Live At Annabel

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 750.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“De oprichting van Stichting Live At Annabel en het indienen van de Cultuurplanaanvraag 25-28 vormen cruciale stappen in het verankeren van Annabels belangrijke rol in het Rotterdamse poplandschap. In de afgelopen acht jaar heeft Annabel, zonder externe subsidie, een sleutelpositie verworven binnen de popcultuur van de stad en haar bestaansrecht bewezen. Het is duidelijk dat het essentieel is om deze positie te versterken en het programma te integreren in het culturele weefsel van Rotterdam.

De strategische visie van de stichting omvat het dichten van de kloof in het Rotterdamse livemuziekaanbod tussen kleinere en grotere podia, door middel van een breed en inclusief muziekprogramma dat lokaal draagvlak verbindt met nationale erkenning. Deze benadering wordt verder versterkt door samenwerking, diversiteit, sociale betrokkenheid en talentontwikkeling. Het streven naar diversiteit en inclusiviteit is diepgeworteld in de organisatie, van het team tot de uitvoering van de Code Fair Practice en de Code Governance Cultuur. Bovendien weerspiegelt de organisatie de dynamische geest van Rotterdam door het toepassen van innovatieve ticketingoplossingen en het creëren van veilige, inclusieve ruimtes voor alle bezoekers.

De doelgroepenstrategie van Live At Annabel is gericht op het aanbieden van een diverse mix van stijlen en artiesten die popcultuur reflecteren. Het programma reageert op trends en presenteert relevante muziekacts voor een breed publiek. Met aandacht voor niet-westerse genres en een programmering die varieert van Nederlandse hitmakers tot internationale sterren en lokale helden streeft Annabel ernaar een afspiegeling te zijn van de multiculturele samenstelling van de stad. Tribute acts en toegankelijke evenementen voor minderbedeelden verrijken het aanbod verder.

Met een focus op een jeugdig en divers publiek legt de stichting de nadruk op ‘lichte’ cultuurgebruikers, een groep die in Rotterdam aanzienlijk groter is dan het landelijk gemiddelde. Live At Annabel maakt gebruik van het Culturele Doelgroepen Model van Rotterdam Festivals om specifieke subgroepen te identificeren en programma’s samen te stellen die resoneren met hun muzikale smaken en culturele achtergronden.

De stichting streeft ernaar hét poppodium te integreren in de culturele keten van de stad. Om dit te bereiken, is een voortdurend aanbod van hoogwaardige concerten van cruciaal belang. Daarom doet Stichting Live At Annabel een beroep op de gemeente Rotterdam voor een subsidie van €750.000,- per jaar.

Deze financiële ondersteuning is essentieel om verschillende redenen. Allereerst waarborgt het de continuïteit van de activiteiten, met name de constante stroom van kwalitatief hoogstaande concerten die onmisbaar zijn voor het succes en de levensvatbaarheid van ons middelgrote poppodium. Gezien de capaciteit van meer dan 1000 bezoekers brengt dit grotere financiële risico's met zich mee, zoals hogere vergoedingen voor artiesten en de noodzaak van meer technische faciliteiten en overheadkosten om concurrerend te blijven met andere steden. Daarnaast draagt deze subsidie bij aan talentontwikkeling en sociale betrokkenheid, en speelt het een sleutelrol in de versterking van de culturele infrastructuur van Rotterdam.

Kortom, het stelt ons in staat om een blijvende positieve impact te hebben op de lokale gemeenschap en cultuur en om bij te dragen aan de verrijking van het culturele aanbod in Rotterdam.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Live At Annabel wil met een breed en inclusief muziekprogramma voor een middenzaal een kloof dichten in het Rotterdamse popmuziekaanbod. Daarbij bouwt de stichting verder op de ervaring van de bv Annabel, die al vele jaren voorziet in een breed en gevarieerd aanbod van popmuziek. De stichting zelf heeft nog geen trackrecord. De verbindende factor is de pas aangestelde creatief directeur en voormalig programmeur van bv Annabel, die volgens de commissie beschikt over goed inhoudelijk vakmanschap. Alle andere essentiële posten, zoals de zakelijke leiding, programmering, marketing en productie moeten nog worden ingevuld. Hoewel het huidige personeelsbestand van de bv als voorbeeld dient, maakt de aanvrager niet concreet hoe zich dat vertaalt naar de samenstelling en daarmee het vakmanschap van de nieuwe stichting. Dat geldt ook voor de artistieke invulling. Uitverkochte concerten van bijvoorbeeld Ziggy Marley dienen als voorbeeld waarmee de stichting zich naar eigen zeggen op de kaart heeft gezet, maar deze zijn feitelijk toe te schrijven aan de bv. De meerwaarde van de stichting Live at Annabel voor Rotterdam, naast de reeds bestaande bv Annabel, komt in het plan onvoldoende tot uiting.

De aanvraag beschrijft als voorbeeldprogrammering een groot aantal en zeer uiteenlopende popacts uit binnen- en buitenland en van alle niveaus. Het betreft een mix van stijlen met als motto “Aanbod schept de vraag”. Hoewel de commissie verwacht dat hier een breed publiek op af zal komen, betwijfelt zij of dat toe te schrijven is aan de zeggingskracht van Annabel als podium of aan de acts zelf. Het valt te prijzen dat de aanvrager zich met dit brede aanbod richt op alle mogelijke doelgroepen, maar een inhoudelijk profiel van Live At Annabel als poppodium komt hierdoor onvoldoende tot uiting. Dat de beoogde combinatie van concerten en een nachtprogrammering daar in de toekomst toe zal leiden wordt in de aanvraag evenmin voldoende overtuigend onderbouwd.

De commissie onderschrijft het belang van een middenzaal voor het Rotterdamse popcircuit. Zij is er echter niet van overtuigd dat de stichting Live At Annabel daar een artistiek-inhoudelijke

waarde aan toevoegt. De aanvraag noemt programmeringsambities als “trends te herkennen en unieke, relevante en eigentijdse programma’s en artiesten te presenteren”, en een programmeermodel dat “voortdurend proces van onderzoek en ontwikkeling” is. Dat resulteert volgens de commissie in een non-descript programmaprofiel dat alle popmuziek representeert, van tribute acts tot nachtprogramming. De toegevoegde artistieke waarde van Live At Annabel als poppodium komt daarmee niet over het voetlicht. Daarnaast kan de Rotterdamse popsector gebruik maken van Annabel als zaal, waarmee aan de facilitaire behoefte van een middenzaal is voldaan.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Het plan beschrijft beoogde samenwerkingspartners in de stad, waarvan het merendeel opereert binnen het eigen culturele domein. Samenwerkingen met bijvoorbeeld Mystiek Productions en Art Stage Promotions gaan met name over de invulling van de programmering en betreffen de noodzakelijke bedrijfsvoering. Samenwerkingen met Rotterdamse onderwijsinstellingen, partners als Cult North en de LGBTQI+ gemeenschap worden beschreven als intenties maar niet nader toegelicht. De interconnectiviteit als waarde voor de stad Rotterdam kan op basis van de informatie in de aanvraag niet worden opgemaakt.

In het plan is nauwelijks sprake van innovatie. De aanvrager zegt een actieve rol te spelen in het versterken van het vooruitstrevende imago van Rotterdam en noemt als voorbeeld het experimenteren met samenvoegen van uiteenlopende muziekstijlen en de samenwerking met gastprogrammeurs. Ook beschrijft het plan vernieuwing in ticketing, veiligheid en de introductie van een Membercard. De commissie staat positief tegenover deze ontwikkelingen op zich maar stelt dat deze vernieuwingen behoren tot een gezonde bedrijfsvoering van een hedendaags poppodium.

Door het gevarieerde programma-aanbod verwacht de commissie dat Live At Annabel een breed publiek zal aantrekken. In samenwerking met agencies als Mystiek Productions en Art Stage Promotion, en door de gesprekken die gaande zijn met Black Soil, House of Knowledge en andere partijen over de contextprogramma’s, richt de aanvrager zich ook op bi-cultureel (jong) publiek in de stad. Speciale vrouwenavonden en acties voor minder draagkrachtige bezoekers dragen bij aan inclusie in bredere zin. De commissie merkt echter op dat al deze voornemens niet zijn uitgewerkt en dat de mate van inclusie grotendeels afhankelijk is van de partners. De ambitie “om een culturele smeltkroes te zijn waar diverse culturen samenkomen en muziek vanuit de hele wereld resoneert in de harten van onze bezoekers” worden niet vertaald in concreet beleid. Evenmin kan worden vastgesteld in hoeverre diversiteit en inclusie een plek krijgen binnen de organisatie zelf. Het personeelsbestand van Annabel B.V. mag dan volgens de aanvrager als voorbeeld dienen, concrete doelstellingen en beleid voor de stichting kunnen hieruit niet worden afgeleid.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. De organisatie is zeer recent opgericht en er is nog geen sprake van een volwaardige bedrijfsvoering. De aanvrager stelt de Governance Code Cultuur toe te passen maar moet het bestuursreglement en een interne gedrags- of integriteitscode nog opstellen.

Het podium Annabel functioneert tot op heden vanuit de bv. Waar de activiteiten en verantwoordelijkheid van de bv eindigen, en die van de stichting beginnen, wordt in grote lijn inzichtelijk gemaakt in de locatie- en samenwerkingsovereenkomst. Deze hebben weliswaar een onbepaalde looptijd maar zijn opzegbaar met inachtneming van een termijn van zes maanden (NB artikel 10.2 en artikel 7 van de respectievelijke overeenkomsten noemt een opzegtermijn van drie maanden. In de risicoparagraaf van het formulier bedrijfsvoering staat vermeld dat “de initialisatie van de samenwerking is vastgelegd voor een jaar”). Dat maakt de beoordeling over het beleid van de komende vier jaar lastig. De reden voor oprichting van de stichting en de onderlinge relatie tussen stichting en bv worden niet geduid.

Er ontbreekt een jaarrekening en enige reflectie op (de gezondheid van) de bedrijfsvoering. De risicoanalyse stelt dat de samenwerking met de bv de autonomie van de stichting in programmering en bedrijfsvoering beperkt en hieruit valt af te leiden dat de bv de dominante partner is. De subsidieaanvraag betreft een derde deel van de begroting. Inkomsten uit horeca zijn niet opgenomen. Hieruit zou kunnen worden afgeleid dat deze ten goede komen aan de bv en niet worden gebruikt om de programmering (mede) te financieren, wat bij andere podia gebruikelijk is. De commissie is van mening dat de bv op basis van uitverkochte shows de kwaliteitsprogrammering van de stichting mogelijk zou moeten maken. De stichting is in sterke mate afhankelijk van subsidie en de continuïteit is sterk gelieerd aan de relatie met de bv wat een risico voor de bedrijfsvoering met zich meebrengt.

Live@BIRD

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 385.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 449.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“BIRD is hét podium voor zwarte livemuziek in Rotterdam en Nederland. Dit gegeven is sinds de oprichting leidend in onze artistieke visie. Groove-based genres, en in het bijzonder jazz, hiphop en blacktronica, vormen ons fundament. BIRD streeft ernaar om als podium voorop te lopen, altijd actueel te zijn en voortdurend te vernieuwen, waarbij wij volop ruimte bieden aan talentvolle makers, artistieke experimenten stimuleren en de verdieping opzoeken. BIRD onderscheidt zich door voortdurend te streven naar vernieuwing en originaliteit in programmering, uitvoering en bereik.

De komende Cultuurplanperiode zet Live@BIRD zich vol overgave in om het culturele landschap van Rotterdam verder te verrijken én van kleur te blijven voorzien. Dit doen we bijvoorbeeld met concerten en clubnachten van toonaangevende nationale en internationale artiesten, musici en dj's, maar ook met stage hostings, radio-uitzendingen, een jaarlijks festival, en door het verzorgen van laagdrempelige sessies en presentaties. Hiermee wil BIRD een breed en divers Rotterdams publiek een levendige en gevarieerde muziekbeleving bieden. We bieden Rotterdammers met interesse in zwarte muziekstijlen een goede thuisbasis in hun eigen stad.

Talentontwikkeling blijft een essentiële pijler in zowel ons programma-aanbod als onze organisatie.

Live@BIRD verwelkomt nieuw talent op artistiek-inhoudelijk, creatief en organisatorisch gebied, en gelooft sterk in non-lineaire persoonsgebonden talentontwikkeling. We streven ernaar een nieuwe generatie makers en cultureel ondernemers op te leiden door hen bij ons praktijkervaring op te laten doen. Binnen ons programma rondom talentontwikkeling willen we ook onze vergaarde positie gebruiken om nog niet gevestigde partijen verder te helpen. Met deze jonge partijen, maar ook met andere uiteenlopende partners willen we ons programma meer context geven en ons steviger uitspreken op maatschappelijk vlak. Ons artistiek profiel omvat namelijk veel meer dan alleen muziek. Het gaat om lifestyle en cultureel erfgoed, om ideeën en verhalen, om waarden en overtuigingen; het representeert een culturele beweging. Zo zullen we onze muzikale programmering meer diepgang geven aan de hand van specials, inclusief talks, films en exposities met relevante partners uit het veld.

Wanneer het aankomt op artiesten en makers, biedt Live@BIRD een zo breed mogelijk scala aan mogelijkheden, van opkomende muzikanten tot gevestigde acts. We bieden hun een podium in elke fase van hun carrière, met veel ruimte voor experimenten. Dit alles vertaalt zich in een gevarieerd aanbod van bijna 150 activiteiten. Deze activiteiten zijn

onderverdeeld in drie hoofdcategorieën:

1. Het hoofdprogramma gericht op het muzikale DNA van ons podium.
2. Een programma voor talentontwikkeling.
3. Onze specials waarbinnen we bij voorkeur interdisciplinair programmeren en de artistieke grenzen van ons profiel opzoeken.

Elk programmaonderdeel van Live@BIRD weerspiegelt onze missie om binnen ons profiel een bijzondere muziekbeleving te verzorgen voor ons publiek, waarbij we zowel een brede en diverse doelgroep aanspreken als ruimte creëren voor vernieuwende en grensverleggende muziek en artiesten. Live@BIRD levert met zijn hoogwaardige muziekprogrammering een significante bijdrage aan de culturele programmering in de stad. Voor de komende Cultuurplanperiode vragen wij een bijdrage van 449.000 euro waarmee wij onze essentiële rol als podium voor zwarte muziek in Rotterdam kunnen blijven vervullen voor publiek, partners, artiesten en talent.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. Uit het plan blijkt een hoge mate van vakmanschap. Live@BIRD toont zich expert in Black Music; een mix van muziekstijlen met wortels in het Afro-Amerikaanse erfgoed en alle genres die daaruit voortvloeien. De organisatie beschikt over de kennis die nodig is het genre verder te ontwikkelen en biedt een podium aan jonge Rotterdamse artiesten tot aan gevestigde internationale acts die deze stroming vertegenwoordigen. De ontwikkelingen worden op de voet gevolgd en uitgedragen middels drie heldere en complementaire programmaliijnen: hoofdprogramma, talentontwikkeling en specials. Bird maakt daarbinnen een goede afweging tussen bekende en minder bekende artiesten. Daarnaast wordt er de komende jaren meer ruimte ingericht voor een contextprogramma. Bird weet op zeer overtuigende wijze Black Music uit te dragen als artistiek concept, en te verbinden aan de locatie, de live- en nachtprogrammering, talentontwikkeling én het Rotterdamse publiek.

Live@BIRD heeft een zeer herkenbaar profiel en communiceert vanuit een sterke identiteit. De visie op de muziekstroming is concreet; Black Music gaat verder dan de huidskleur van artiesten en strekt zich uit tot “de culturele wortels en de oorspronkelijke doelgroep van deze muziek”. De muzikale afbakening van het terrein leidt juist tot inhoudelijke verdieping van de programmering. Het artistieke profiel wordt op alle vlakken uitgedragen en spreekt daardoor een diverse en creatieve doelgroep aan. Mede door de focus op context binnen het programma voelt het publiek zich doorgaans sterk verbonden met de locatie. Bird hecht aan die verbinding met de doelgroepen en weet wat er speelt. Dat blijkt onder meer uit het voornemen een nieuwe junior programmeur aan te stellen die ingangen heeft in de Rotterdamse subculturen. Ook het talentontwikkelingsprogramma, voor alle ontwikkelingsfases, draagt daaraan bij. De verbinding met doelgroepen onderling wil de organisatie versterken door de live- en clubelementen in één programma onder te brengen. Voor de komende jaren zijn duidelijke doelstellingen geformuleerd waarin maatschappelijke context, talentontwikkeling, toegankelijkheid en samenwerking een grotere rol gaan spelen om de impact te vergroten.

Live@BIRD is voorbeeldstellend in de wijze waarop het podium Black Music als genre uitzet en verder ontwikkelt. De benadering vanuit lifestyle en cultureel erfgoed, en het inzetten van ideeën, verhalen en waarden uit de black community, worden consequent doorgevoerd. Het leidt tot een podium dat midden in de Rotterdamse diverse samenleving staat en een duidelijke rol neemt in de verdere emancipatie van (nieuwe)makers én publiek. Live@BIRD is uniek, helemaal Rotterdams en een waardevolle aanvulling op al het andere aanbod in de stad.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Live@BIRD werkt op vele vlakken samen met verschillende partners. De meeste opereren voornamelijk binnen het culturele domein en zijn direct gerelateerd aan de programmering. Dat geldt ook voor relevante partners buiten Rotterdam. Binnen De Hub werkt Live@BIRD samen met landelijke podia en instellingen aan een duurzaam ontwikkeltraject voor artiesten. Met de Rotterdamse partners van De Hub, zoals Music Matters, De Nieuwe Lichting, North Sea Round Town, House of Knowledge, Cult North en Hiphop In Je Smoel, draagt de aanvrager bij aan een sterke lokale muzikscene en de ontwikkeling van Rotterdams talent. Live@BIRD is voornemens samenwerking binnen andere domeinen op te starten. Als voorbeelden worden genoemd Rotterdam Onbeperkt, Ticketbank en uitbreiding van de samenwerking met Codarts. Ook ziet de aanvrager kansen voor maatschappelijke samenwerking binnen de contextprogrammering. Deze voornemens worden niet nader toegelicht, maar zijn in de context van de ambities en programmering wel aannemelijk. Vanwege het relevante internationale programma, en de buitenlandse bezoekers en studenten die het podium bezoeken draagt Live@BIRD bij aan de positie van Rotterdam als internationale muziekstad.

Live@BIRD toont een sterke innovatiedrang binnen de ontwikkeling en positionering van Black Music. Dat komt binnen de programmering terug in de aandacht voor vernieuwende acts, en de inzet op talentontwikkeling en nieuwe programmaconcepten. Hoewel deze aspecten ook beschouwd kunnen worden als noodzakelijke vernieuwing binnen de bedrijfsvoering, vindt de commissie dat in dit geval sprake is van innovatie. Dat komt door de wijze waarop de organisatie deze groove based muziek in de markt zet, van een narratief voorziet en als artistiek concept uitdraagt in alle activiteiten en de communicatie met de doelgroepen. Dat draagt bij aan verrijking en vernieuwing van het muziekgenre en aan de veerkracht van sector.

Live@BIRD overtuigt in het plan dat het streven naar inclusie en diversiteit in het DNA van de organisatie zit. Ten aanzien van programma, publiek, personeel en partners is een heldere visie en zijn concrete doelstellingen geformuleerd, waarbij het uitgangspunt is dat gender, seksualiteit en nationaliteit geen hokjes zijn maar een spectrum. Het programma van Live@BIRD is in alle opzichten divers en inclusief en trekt een divers publiek aan uit de stad en (ver) daarbuiten. Ook is er veel aandacht voor de doelgroep licht. Er is sprake van gezonde reflectie en de aanvraag noemt concrete verbeterpunten. Zo valt er in programmering en publieksbereik nog winst te behalen bij andere muziekstijlen, zoals kaseko, Turkse funk, Indo-fusion en nederhop, en met speciale projecten. Daarnaast krijgt toegankelijkheid voor bezoekers met een fysieke, intellectuele, zintuigelijk of psychische beperking de komende jaren extra aandacht.

Binnen de organisatie worden de doelstellingen ten aanzien van medewerkers en de Raad van Toezicht met regelmaat getoetst.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Live@BIRD onderschrijft de doelstellingen van de Governance Code Cultuur en legt uit hoe de acht principes worden toegepast. Dat wordt onderbouwd met onder andere de stichtingsstatuten en de reglementen voor de Raad van Toezicht en het bestuur. Ten aanzien van de Fair Practice Code reflecteert de aanvraag op de principes solidariteit, diversiteit, duurzaamheid, vertrouwen en transparantie. De honorering van medewerkers volgt de cao Nederlandse Podia, met een verhoging van 50 procent voor freelance medewerkers. Uit de begroting kan voor de komende periode een reëel uurtarief worden gestedilleerd, met een verhoging van 15 procent ten opzichte 2022. Voor artiesten worden de richtlijnen van de fairPACCT ketentafel toegepast waarbij rekening wordt gehouden met de carrièrefase.

De begroting 2025-2028 houdt rekening met een lastenstijging van 51 procent voortkomend uit fair pay-vereisten, hogere inflatie en uitkoopsommen. De stijging van eigen inkomsten, van 39 procent in 2022 naar 46 procent in 2025 wordt realistisch geacht vanwege een helder marketing- en communicatieplan. De commerciële slagkracht van de organisatie, door een ruime marketingbezetting en een medewerker fondsenwerving, lijkt toereikend voor de uitvoering van de plannen. Live@BIRD heeft een samenwerkingsverband met Bird B.V. waarvan de afspraken helder zijn vastgelegd in een overeenkomst. De krapte op de arbeidsmarkt en wederzijdse afhankelijkheid van Live@BIRD en Bird B.V. vormen potentiële risico's, maar over het geheel bezien acht de commissie de risico's van de bedrijfsvoering beperkt.

De begroting 2025-2028 is goed onderbouwd en klopt cijfermatig. De stichting gaat uit van haalbare doelstellingen die naar verwachting resulteren in een gezonde financiële bedrijfsvoering. Dat maakt de begroting realistisch en passend, en een overtuigende vertaling van de plannen van Live@BIRD. Er is sprake van een evenwichtige en stabiele financieringsmix met voldoende continuïteit voor de organisatie. De commissie merkt evenwel op dat de aanvraag de doorberekening van de kosten van Bird B.V. onvoldoende inzichtelijk maakt. Dat had een beter beeld kunnen geven van de financiering en een mogelijke hogere bijdrage van de B.V. Op basis van de voorliggende informatie kan niet goed beoordeeld worden of de gevraagde subsidieverhoging legitiem is.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 385.000,-. Het bedrag is opgebouwd uit het subsidieniveau 2024 aangevuld met het additionele jazzbudget van circa € 14.000,- uit de lopende Cultuurplanperiode. Daarnaast adviseert de commissie een extra bedrag toe te kennen, specifiek bedoeld om de organisatie te versterken met een junior programmeur en doorstroommogelijkheden van stagiairs.

Matrix Rotterdam

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 210.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Matrix Kleurrijk Podium is een culturele organisatie in Rotterdam met een geschiedenis van meer dan vijftig jaar. Oorspronkelijk bekend als Wereldmuziekcentrum Matrix, bieden we een podium voor diverse muziekstijlen en literatuur, van Spaanse Flamenco tot Turkse tango's, van Iraanse en Indiase volks- en klassieke muziek tot Russische, Keltische, Mexicaanse en Zuid-Amerikaanse volksmuziek. We streven ernaar om een breed scala aan culturele uitdrukkingen te presenteren, waaronder literatuur, om ons publiek te verrijken en culturele diversiteit te bevorderen.

Onze missie is om een cultureel divers publiek te laten genieten van muziek en literatuur uit de hele wereld en een inclusieve culturele sector te bevorderen. We streven ernaar om onze impact te vergroten door middel van digitalisering, waarbij we ons Youtubekanaal en digitale archivering gebruiken om ons diverse aanbod toegankelijk te maken voor een breder publiek, zowel lokaal als internationaal. We zorgen hierbij ook voor vertalingen zodat het aanbod voor een breed publiek toegankelijk is. We gebruiken ook digitale platforms om interactie te stimuleren en betrokkenheid bij ons publiek te vergroten, via sociale media en online educatieve programma's.

Om onze missie en visie te realiseren, werken we aan interconnectiviteit binnen de Rotterdamse cultuurscene door samen te werken met andere instellingen en organisaties. Innovatie zit in ons DNA, waarbij we ruimte bieden voor experiment en vernieuwing, samenwerking en kennisdeling ondersteunen, en makers en organisaties ondersteunen bij hun zakelijke en artistieke ontwikkeling.

Op het gebied van inclusie hebben we ons gecommitteerd aan het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid van onze locatie en presenteren we een programmering die culturele diversiteit en inclusie weerspiegelt. We streven naar een breed publieksbereik door gerichte marketinginspanningen en werken aan diverse samenwerkingen op lokaal, nationaal en internationaal niveau. Educatie en community engagement blijven belangrijke pijlers om inclusiviteit te bevorderen.

Tot slot, bij Matrix Kleurrijk Podium staat Fair Practice centraal, waarbij we streven naar eerlijke praktijken binnen en buiten onze organisatie. We zijn toegewijd aan het bieden van eerlijke beloningen voor medewerkers en uitvoerenden. We erkennen ook het belang van toegankelijkheid voor iedereen, daarom werken we met vertalingen en het gebruik van diverse talen om ons aanbod voor een breder publiek beschikbaar te maken, ook op het gebied van literatuur.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Matrix is een klein podium dat zich voornamelijk richt op traditionele muziekstijlen uit de hele wereld en jonge cultureel diverse muzikanten. Er is naast een grote diversiteit aan kleine, veelal akoestische ensembles, ook ruimte voor beginnende acts en try-outs en daarin vervult het podium een zekere behoefte in de stad. Echter, op basis van de voorgelegde aanvraag krijgt de commissie geen beeld van het artistieke beleid van Matrix. Het aanbod is breed en de aanvrager maakt niet duidelijk op basis van welke artistiek-inhoudelijk keuzes de programmering tot stand komt. Het plan beschrijft vele ambities, maar die blijven vooral steken in intenties en worden niet uitgewerkt tot een concreet programmeringsplan of beleid voor de komende jaren.

Met een rijke variëteit aan muziek wil Matrix een brug slaan tussen gemeenschappen en een bijdrage leveren aan een meer inclusieve en begripvolle samenleving. Hoewel de commissie de ambitie waardeert, krijgt de realisatie van die missie onvoldoend gestalte in het plan. De programmering bestaat uit een veelheid aan muziekstijlen en kwaliteiten en de commissie verwacht dat ieder optreden een eigen publiek trekt. De aanvraag maakt niet duidelijk welke samenhang er is tussen de programma's en hoe de verbinding tussen de publieksgroepen tot stand wordt gebracht. Het marketingplan beschrijft de inspanningen in zeer algemene termen en gaat niet in op specifieke doelgroepen. Daardoor komt de boodschap die Matrix uit wil dragen niet uit de verf. De commissie is wel positief over de meertalige website en de streams op het YouTube-kanaal waarmee ook een internationaal publiek kan worden bereikt. Desalniettemin concludeert zij dat de zeggingskracht van Matrix te beperkt is.

Hoewel de commissie op zich gecharmeerd is van het aanbod van Matrix, mist zij een duidelijk artistiek profiel. De organisatie benadert wereld- en niet-westerse klassieke muziek vanuit een tamelijk ouderwetse, puristische invalshoek. Dat gaat voorbij aan nieuwe ontwikkelingen in de world music, aan crossovers met pop, jazz en andere genres die met name een jongere doelgroep aanspreken. Verder maakt de aanvrager niet duidelijk of de programmering tot stand komt op basis van gerichte artistieke keuzes of van aanbod dat zich 'toevallig' aandient.

Tot slot stelt de commissie dat er mogelijk behoefte is aan een podium voor dergelijk aanbod, maar dat de organisatie zich onvoldoende bewust is van de positie die zij in de stad in zou kunnen nemen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Matrix noemt meerdere samenwerkingen met instellingen in en buiten Rotterdam. Het gaat met name om culturele partners die direct verband houden met de concertpraktijk. De commissie merkt daarbij op dat het vrijwel uitsluitend gaat om voornemens en niet om feitelijke samenwerkingen. De contacten met GROUNDS en Codarts lijken concreter maar die gaan niet verder dan afstemming van het aanbod en delen van de agenda. Van

samenwerking met andere domeinen is geen sprake. Daarmee levert Matrix geen bijdrage aan de interconnectiviteit van de stad.

Matrix stelt dat stimuleren en ondersteunen van innovatie in het bloed zit, maar beschrijft niet hoe dat in de praktijk in z'n werk gaat. De commissie vindt genoemde voorbeelden, zoals ruimte bieden aan experiment en vernieuwing, ondersteunen van makers en organisaties in hun artistieke en zakelijke ontwikkeling en samenwerking en kennisdeling een zeer magere en weinig vernieuwende invulling van innovatie.

De diversiteit en inclusie van Matrix komen met name tot uiting in het programma-aanbod met muziek uit alle windstreken. Dat trekt volgens de aanvrager een even divers publiek; 70 procent van de bezoekers heeft een migratieachtergrond. Matrix wil de komende jaren dit publiek behouden en verbreden, maar beschrijft in de aanvraag geen toegespitste marketingstrategie daartoe. Verder ontbreekt een toelichting op de huidige situatie en gewenste verbeteringen ten aanzien van het personeel en de partners.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. De Vereniging heeft een monistisch bestuursmodel. De Governance Code Cultuur wordt naar eigen zeggen onderschreven en toegepast, maar zeer globaal toegelicht. Er zijn geen formele richtlijnen omtrent belangenverstrengeling en er is geen gedrags- of integriteitscode opgesteld. Matrix overweegt deze in de toekomst te implementeren. Een vertrouwenspersoon, afspraken over sociale veiligheid en voorkomen van ongewenste omgangsvormen hebben geen prioriteit. De vereniging koestert naar eigen zeggen een positieve cultuur waarin volwassenen elkaar met respect behandelen en er hebben tot nu toe geen incidenten plaatsgevonden. De commissie stelt dat hiermee onvoldoende aan de uitgangspunten van de code wordt voldaan. Met betrekking tot fair practice gaat de aanvrager niet in op duurzame inzetbaarheid, transparante bedrijfsvoering en veiligheid op de werkvloer. Wel worden trainingen, mentorprogramma's en participatieprojecten voor vrijwilligers genoemd maar deze zijn niet nader toegelicht.

De organisatie heeft geen bezoldigde functies. De honoraria van uitvoerenden zijn gebaseerd op de recette en voldoen daardoor meestal niet aan de fair pay-normen. Het streven medewerkers en uitvoerenden in de toekomst eerlijk te belonen kan alleen gerealiseerd worden met voldoende financiële middelen, aldus de aanvrager. Maar ook deze plannen zijn niet nader toegelicht noch doorgerekend. De aanvrager toont onvoldoende reflectie ten aanzien van het besturen van de organisatie, ondanks de vele verbeterpunten die de commissie aantreft. Een visie op de organisatie en bedrijfsvoering ontbreekt.

In de komende cultuurplanperiode wil Matrix de transitie maken van een vrijwilligers- naar een professionele organisatie. Dat betekent een stijging van de begroting van € 58.000,- naar € 319.000,-. Ter dekking vraagt Matrix een subsidie aan van € 219.000,- en verwacht een nagenoeg verviervoudiging van opbrengsten uit kaartverkoop. Op grond van het

marketingplan en de beschikbare personele capaciteiten acht de commissie deze raming overmoedig. Hoewel enkele andere inkomstenbronnen zijn opgenomen, wordt uit de aanvraag niet duidelijk wat deze inkomstenbronnen zijn. Eigen inkomsten uit fondswerving zijn niet voorzien.

Ten aanzien van het personeel stijgen de beheerslasten met € 80.000,- en de activiteitenlasten met € 140.000,-. Ook de beoogde uitbreiding van de programmering en eigen producties zorgt voor hogere activiteitenlasten. Daarnaast wordt rekening gehouden met hogere beheerslasten ten gevolge van een mogelijke verhuizing. De financiële en productionele implicaties daarvan, zoals lagere publieksinkomsten vanwege tijdelijke sluiting en kosten van de inrichting, zijn niet toegelicht noch meegenomen in de begroting. Over het geheel beschouwd vindt de commissie de lasten en baten voor de komende periode niet realistisch ingeschat, waardoor de begroting geen overtuigende vertaling is van de plannen.

Matrix heeft een enthousiaste, maar slecht onderbouwde begroting ingediend waarmee de organisatie in toenemende mate afhankelijk wordt van subsidies. Hoewel de vereniging over bescheiden financiële buffers beschikt, is de verwachte continuïteit in de bedrijfsvoering, mede door de geplande investeringen voor de komende jaren, niet gewaarborgd. De begroting geeft onvoldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering voor de toekomst.

Metropolis Festival

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 300.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Metropolis Festival in Rotterdam is niet alleen gericht op het bieden van een muzikale ervaring, maar speelt actief een rol in de ontwikkeling van de lokale (muziek)cultuur, de leefbaarheid van de stad, en het versterken van lokale verbindingen. Het festivalteam streeft naar vernieuwing en wil een inclusieve en interconnectieve rol spelen in de Rotterdamse samenleving.

Het festival identificeert zich als uniek door zich te richten op het ontdekken van nieuw talent op multidisciplinair niveau. Het heeft ambitieuze doelstellingen op het gebied van vernieuwing, duurzaamheid, financiële toekomstbestendigheid, en inclusiviteit. Het festival wil laagdrempelig zijn en toegankelijk voor alle inwoners van Rotterdam en omgeving, met expliciete aandacht voor exclusiviteit in de programmering.

Het interconnectieve aspect, uitgedrukt als ‘verrotterdamiseren’, is belangrijk voor het festival. Hiermee wordt verbinding gemaakt met lokale partners en de bredere culturele sector om bij te dragen aan oplossingen voor sociaal-maatschappelijke problemen en de veerkracht van de stad te vergroten.

In termen van publiek streeft Metropolis naar een diverse doelgroep, met focus op zowel jongere als oudere bezoekers. Het festival wil in 2025-2028 een goede afspiegeling van de culturele doelgroepen in Rotterdam aantrekken, met specifieke aandacht voor talent en betrokkenheid vanuit Rotterdam-Zuid.

Op het gebied van programma zet Metropolis in op diversiteit en inclusiviteit, met themapodia en aandacht voor pop, rock, indie, hiphop, alt-r&b en nieuwe formats. Er wordt ook gewerkt aan samenwerkingen, waaronder met Stichting Levels als programmapartner, gericht op het ontdekken en begeleiden van nieuw talent.

Partnerschappen spelen een cruciale rol, met een focus op lokale samenwerkingen en bijdragen aan duurzaamheid. Samenwerkingen met Stichting PopUp Rotterdam en diverse andere lokale partners, culturele instellingen m.n. uit Rotterdam-Zuid, en scholen worden benadrukt.

Metropolis streeft naar professionalisering met het oog op langdurige waarborging van het festival. Daarom hebben wij in de begroting meer uren opgenomen voor het opzetten van verankerde bedrijfsstructuren die voor waarborging en continuering van de stichting moeten zorgen. Metropolis Festival in Rotterdam overwon financiële beperkingen door in 2024 het festivalterrein te delen met Reggae Woods, wat de kosten verlaagde en financiële stabiliteit

bevorderde. Voor de beleidsperiode 2025-2028 wordt een vergelijkbare samenwerking overwogen.

Professionalisering is cruciaal, met de ambitie van een jaarrond directeur en het aantrekken van een fondsen- en sponsorwerver. Het concept van 'Club Metropolis', een zakelijk vriendenprogramma toont succes, met plannen om deze uit te breiden. Het festival wil grote culturele instellingen uitnodigen om stages te organiseren, en ziet financiële groei als een kans om bij te dragen aan de opkomst van Rotterdam-Zuid. Deze ontwikkelingen beloven een veelbelovende toekomst voor Metropolis.

Metropolis Festival wil het imago als ontdekkings- en kwaliteitsfestival versterken met sleutelbegrippen als authenticiteit, verbinding, inclusiviteit en lef. Het festival streeft naar een evenwicht tussen vernieuwing en behoud van trouwe bezoekers. Marketing richt zich op storytelling met een herkenbaar beeldmerk. Het doel is om zowel nieuw publiek aan te trekken als de loyale bezoekers te behouden. Online groei staat centraal, met inzet op sociale media en interactie. Offline marketing richt zich op zichtbaarheid in Rotterdam-Zuid. De PR-strategie omvat samenwerking met artiesten en promotiecampagnes met betrokken partners."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Metropolis Festival is al meer dan 35 jaar trouw aan de oorspronkelijke opzet; een gratis toegankelijk festival in het Zuiderpark waarin veelbelovend onbekend talent centraal staat. Daarmee is het festival een vaste waarde voor de stad en trekt zeer veel bezoekers. Metropolis opereert tot op heden als projectorganisatie. De programmering is in handen van een zeer ervaren en in de sector gerespecteerde programmeur. Deze wordt bijgestaan door Stichting Levels voor de programmering van de Future Stage en dat garandeert het 'Rotterdamse gezicht'. De huidige directeur is in 2022 aangetreden en heeft één festivaleditie vormgegeven. Daarmee is een eerste stap gezet naar de beoogde steviger financiële en duurzame basis. Echter één editie geeft nog geen garantie van de kwaliteit voor de komende jaren en ook de aanvraag zelf biedt weinig houvast. De artistieke ambities zijn dermate algemeen beschreven waardoor een duidelijk en onderscheidend artistiek profiel onvoldoende uit de verf komt. Dat maakt dat Metropolis vooralsnog geen zicht biedt op de concrete visie en artistiek-inhoudelijke keuzes die het festival de komende jaren wil gaan maken.

Ondanks dat Metropolis vele bezoekers trekt, constateert de commissie dat de identiteit van het festival onvoldoende tot uitdrukking komt in het plan. Metropolis wil een lans breken voor (lokaal) nieuw muzikalent, grotere nationale en internationale namen programmeren én het programma uitbreiden met film en theater. Een onderbouwing van de (nieuwe) multidisciplinaire aanpak ontbreekt. Ook ten aanzien van de publiekservaring en het jonge talent worden vele, tamelijk generale, doelstellingen beschreven maar niet toegelicht hoe die tot een samenhangend programma worden gesmeed. Het weinig

toegespitste marketingplan maakt duidelijk dat een heldere boodschap aan het publiek ontbreekt. Tot slot wordt het belang van het festival voor muzikanten en publiek in de aanvraag breed uitgemeten, maar ontbreken aansprekende voorbeelden. De commissie mist een duidelijk festivalprofiel dat uitdrukking geeft aan de zeggingskracht van Metropolis.

Metropolis was een van de eerste gratis festivals op Zuid. De brede artistieke koers en focus op onbekend talent was een belangrijke waarde en daar is het festival trouw aan gebleven. Maar het festivalaanbod in de stad is veranderd en de uniciteit van Metropolis is ingehaald. De commissie constateert dat de positionering van het festival onder druk staat. Het enorme activiteitenaanbod en alle nieuwe ontwikkelingen in de stad, vereisen een sterke profilering om te overleven. Metropolis doet van alles een beetje en nieuwe concepten worden niet overtuigend uitgewerkt. De commissie vindt dat uit het inhoudelijk plan weinig stadsbelang spreekt en dat maakt de oorspronkelijkheid van Metropolis zwak.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Metropolis werkt naar eigen zeggen samen met veel partners in de stad maar is spaarzaam met voorbeelden hoe dat gestalte krijgt. Met de term ‘verrotterdamisering’ wil de aanvrager zijn interconnectiviteit met de stad duiden; het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen en vergroten van de veerkracht. Maar die rol wordt in de aanvraag nergens concreet gemaakt. Het festival positioneert zich als “niet alleen een festival op Zuid, maar ook een festival voor Zuid”. Dat wekt de verwachting dat Metropolis actief op zoek gaat naar partners waarmee een grotere verbinding met het stadsdeel wordt gemaakt. Ook dat wordt niet waargemaakt. De commissie is wel positief over de samenwerking met Stichting Levels. De organisatie draagt met talent uit de wijken in belangrijke mate bij aan de programmering van Metropolis. Andere voorbeelden van samenwerking op het gebied van talentontwikkeling worden niet genoemd.

De commissie stelt dat van innovatie geen sprake is. Activiteiten die de aanvrager onder deze noemer opvoert zijn onder meer het ontdekken van nieuw talent, de samenwerking met festival Reggae Woods, duurzaamheid en vergroting van zichtbaarheid. Dit zijn voor de organisatie zelf mogelijk nieuwe stappen, maar ze behoren tot de reguliere ontwikkeling en bedrijfsvoering van een festival. Op basis van het plan wordt er geen innovatieve bijdrage geleverd die leidt tot een veerkrachtige en sterke culturele sector.

De programmering heeft een lage drempel, het festival is gratis toegankelijk en vindt plaats in een stadsdeel waar de doelgroep licht ruimschoots is vertegenwoordigd. De inclusie van het festival is het meest zichtbaar in de programmering en het publiek. Van bewust beleid lijkt evenwel geen sprake. De aanvraag beschrijft wat diversiteit en inclusie in het algemeen betekent, maar vertaalt dat niet in concrete doelstellingen en acties voor de komende jaren. Een reflectie op de huidige situatie ontbreekt. De commissie vindt dat Metropolis daarin kansen laat liggen en doelt op het gegeven dat het festival, juist op Zuid,

een duidelijker positie kan innemen om meer mensen bij cultuur te betrekken. De intentie om samen met “hyperlokale partners in te spelen op de wensen en behoeften uit de gemeenschappen” wordt nergens uitgewerkt in de aanvraag. De publieksbenadering geeft geen voorbeelden van toegespitste acties ten aanzien van specifieke publieksgroepen of de partners. Ten aanzien van de eigen organisatie vermeldt het plan dat de doelstellingen ten aanzien van diversiteit en inclusie worden onderschreven en de ambitie bestaat om “diversiteit in alle onderdelen te behouden”. Maar ook hier wordt de ambitie nergens concreet gemaakt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. De stichting Metropolis onderschrijft de Governance Code Cultuur. De beschrijving van de naleving van de acht principes is echter zeer generiek en vrijblijvend opgesteld. Er is weliswaar een bestuursreglement, maar vrij basale zaken zijn nog niet geborgd. Zo moeten de zittingstermijn van het bestuur, een interne gedrags- en integriteitscode en artikelen over tegenstrijdig belang, een ontstentenisregel en meervoudig stemrecht worden aangepast. Er is nog geen vertrouwenspersoon aangesteld en de inzet op sociale veiligheid is beperkt. Uit de aanvraag blijkt dat fair practice zeer beperkt in praktijk wordt gebracht. Onderwerpen als duurzame inzetbaarheid, transparantie van de bedrijfsvoering en professionele ontwikkeling van medewerkers komen niet aan de orde. Ten aanzien van fair pay volgt de organisatie geen cao, en medewerkers ontvangen een “relatief beperkt zzp-tarief” en “een waardevolle toevoeging aan hun cv”. De commissie vindt dit laatste geen rechtvaardiging om niet aan de fair pay-voorwaarden te voldoen.

De ambitie van Metropolis voor de komende jaren is professionalisering, het versterken van verdienmodellen, het werken aan structurele financiering en besparingen door samenwerking. De commissie constateert dat zich dat niet vertaalt in de begroting. Waar in het plan de samenwerking met een ander festival wordt gepresenteerd als kostenefficiënt, wordt die in de toelichting op de begroting gepresenteerd als een kostenstijgende factor. Ook de ambities ten aanzien van verdienmodellen en sponsoring, onder andere met Club Metropolis, leiden niet tot inkomsten. Verder dalen de eigen inkomsten fors ten opzichte van 2022, onder meer doordat de bijdragen van Rotterdam Festivals en de Popunie niet zijn opgenomen en ook de overige eigen inkomsten dalen. En ondanks de publieksambitie blijft het aantal bezoekers gelijk.

Hoewel in het meerjarenplan wordt gesproken van professionalisering, worden in de begroting alleen de kosten daarvan opgenomen. Zo krijgt de wens om de directie in vaste dienst te nemen geen weerslag in het bedrijfsplan in de vorm van een analyse van kosten en baten, de artistieke opbrengsten en de continuïteit. De begroting is in onbalans met de plannen en de toelichting geeft daarop geen eenduidig antwoord.

Hoewel de organisatie streeft naar een bredere financieringsmix, neemt die in de

begroting voor de komende jaren juist af. Het slechtweerrisico vergroot de noodzaak ervan. Met stijgende kosten en een situatie waarin noodgedwongen geïnvesteerd moet worden in de programmering als gevolg van samenwerking, is het van belang om nieuwe verdienmodellen concreet te maken. Op dit moment staan tegenover de structurele hoger kosten nog geen structurele hogere baten, op de verhoogde subsidieaanvraag na. Metropolis heeft een relatief gezonde financiële uitgangshouding vanwege het vermogen, wat wellicht de mogelijkheid om te investeren biedt. Maar dat blijkt niet uit de plannen. De continuïteit en financieringsmix voor de komende jaren is daarmee ontoereikend.

Motel Mozaïque

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 485.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 485.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Met het mozaïek als metafoor en Rotterdam als podium en inspiratiebron raken wij mensen onverwachts met muziek, performance en kunst. Motel Mozaïque is een bewegend en altijd groeiend mozaïek van mensen, kunst, cultuur en muziek. De onderdelen van het mozaïek staan op zichzelf en wij verbinden ze tot een verhaal, een opzwevend concert of een adembenemende dansvoorstelling. Onze missie vertalen wij naar 3 kernactiviteiten: MOMO Festival, ons driedaags multidisciplinair stadsfestival, MOMO Concerts, de Rotterdamse concertserie, en MOMO Create waar talentontwikkeling centraal staat. Onze artistieke signatuur, die gekenmerkt wordt door meerstemmigheid, verwondering en actualiteit, vormt de basis voor alle drie de kernactiviteiten.

MOMO Festival is ons multidisciplinair kunstenfestival met muziek als basis. Ons startpunt is het presenteren van autonome kunst via een meerdaags programma met muziek, performance, beeldende kunst, guided tours, talks en workshops, op uiteenlopende en onontdekte plekken in de stad Rotterdam. Het kloppend hart is het gratis toegankelijke MOMO Playground, met een kleinere, maar volwaardige dwarsdoorsnede van het programma. MOMO Festival is een ontdekkingstocht naar de nieuwe ontwikkelingen in de (pop)cultuur en de stad. Dit resulteert in uiteenlopende presentaties, van een concert in het theater, een dansperformance midden op straat naar workshops en talks op MOMO Playground. Hierin maken we gewaagde keuzes, werken we samen met Rotterdamse community's en blijven we onze bezoekers verrassen.

MOMO Concerts is de succesvolle concertserie waarbinnen grotere en/of actuele muziekacts worden geboekt voor een concert in de stad. Waar in Rotterdam een 'groot' eigen poppodium ontbreekt, slaan we de handen ineen met verschillende partijen, zoals Rotown, Live@Bird en LantarenVenster, en maken we gebruik van de prachtige locaties die onze stad rijk is, zoals Theater Rotterdam, Maassilo en Arminius. Deze in Nederland unieke samenwerking zetten wij de komende periode door én we leggen de accenten binnen dit programma net anders door nadrukkelijker concerten te presenteren die passen bij onze artistieke signatuur. Daarnaast zetten we volop in op concerten op bijzondere en 'nieuwe' locaties zoals de Laurenskerk, Depot en Theater Zuidplein. We letten hierbij ook beter op de spreiding in de stad en het aanbod in de wijken. Op deze manier benutten we bestaande locaties in de stad optimaal en vinden we voor elke act een passend podium en publiek.

Tot slot MOMO Create: vanaf het begin investeren wij in (jonge) makers en nieuwe projecten. Van een podium bieden aan talent, de co-creatie van producties van verschillende artiesten naar het verzorgen van unieke residencies en het ontwikkelen van de Young Talents Club.

Sinds 2021 heeft Motel Mozaïque dit ondergebracht in kernactiviteit MOMO Create. Naast talentontwikkeling draait het binnen MOMO Create om makers ruimte bieden om hun verhaal te vertellen.

Onze aandacht voor talentontwikkeling zal in de komende periode onverminderd zijn. Ook durven we te dromen van MOMO HQ: dé plek van waaruit MOMO Festival en MOMO Concerts worden georganiseerd, en waar coachingsessies en repetities/try-outs plaatsvinden. In de periode 2025-2028 bouwen we verder aan deze droom door vanuit een gelijkwaardige plek te groeien en hierbij onze bezoekers te blijven raken.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. Motel Mozaïque (hierna: MOMO) heeft zich sinds de oprichting in 2001 meer dan bewezen als nieuwsgierig en grensverleggend kunstenfestival. De commissie vindt het prijzenswaardig dat MOMO zich telkens weer weet te vernieuwen en in verbinding blijft met de stad. Daarbij is in de afgelopen jaren aan kwaliteit noch aan actualiteit ingeboet.

MOMO is het hele jaar actief en heeft drie kernactiviteiten; het driedaagse MOMO Festival, de Rotterdamse concertserie MOMO Concerts, en MOMO Create waar talentontwikkeling centraal staat. In de voorliggende aanvraag heeft de organisatie uitstekend weten te onderbouwen hoe deze kernactiviteiten zich tot elkaar verhouden en elkaar versterken. Het plan getuigt van een doordachte visie met realistische doelstellingen en staat als een huis.

MOMO heeft de gave jong talent te spotten en in hun kracht te zetten. Dat gaat verder dan alleen de makers, ook organisatietalent wordt opgeleid en krijgt een actieve rol. Het festival weerspiegelt het unieke gedachtengoed van oprichter Harry Hamelink en de commissie vindt het voorbeeldstellend dat hij ruimte maakt om dit door te geven aan een nieuwe generatie. Met het festival, de concerten door het jaar heen op bijzondere locaties, de talentontwikkeling binnen MOMO Create en zo veel meer spreekt MOMO een brede groep bezoekers én makers aan. De thematische aanpak van de programmering, soms over meerdere jaren uitgestrekt, biedt de bezoeker houvast binnen het eclectische programma. De gekozen thema's zijn boeiend, de kwaliteit is altijd hoog.

De gratis toegankelijke programmaonderdelen Playground en de guided tours dragen bij aan publieksverbreding waaronder ook de doelgroep licht. Dat wordt versterkt door de binding met de stad die bij veel activiteiten tot uiting komt. MOMO definieert – los van Rotterdam Festivals – z'n eigen doelgroepen en verbindt die op overtuigende wijze met de verschillende programmaonderdelen. Daaruit blijkt veel kennis over het huidige en toekomstige publiek en het belang dat de organisatie daaraan hecht.

Uit alle activiteiten van MOMO straalt de intrinsieke behoefte om te verbinden, te reflecteren op de actualiteit en sociaal-maatschappelijke thema's vanuit nieuwe invalshoeken te bezien. Dat brengt een beleving op gang bij het publiek die verder gaat dan

alleen een leuke dag of avond uit. Soms schuurt dat maar dat is dan ook de bedoeling. MOMO maakt expliciet ruimte voor experimenteel aanbod en in de zoektocht naar urgente en eigenzinnige acts is er ook ruimte om fouten te maken. Dat siert de organisatie want daarvoor is durf nodig, en vertrouwen in de creatieve kracht van de omgeving. MOMO weet die ruimte daadwerkelijk te gebruiken en dat draagt bij aan een unieke MOMO-ervaring.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Samenwerken en verbinden is de kern van de werkwijze van MOMO. Dat is terug te zien in de plannen en de vele partners die in de aanvraag worden genoemd. De meeste samenwerking vindt plaats binnen het culturele werkveld, zoals met Rotterdamse podia en andere culturele organisaties en binnen 'De Stad als podium'. MOMO stimuleert ook samenwerking tussen makers; met Momo Create wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de sector met langdurige samenwerkingsprojecten en ontwikkeltrajecten. Nationaal en internationaal wordt gewerkt met onder meer collegafestivals, theaters, talentontwikkelingsinstellingen en music agencies. Binnen het sociaal maatschappelijk domein wordt in het kader van het 'klimaat- en sociaal rechtvaardig programma' samengewerkt met Stichting Mano, de Voedseltuin en Het Wijkpaleis, en op het gebied van inclusie met achttien andere Rotterdams partners binnen Cultuur Inclusief. Ook worden Rotterdammers uit alle geledingen van de samenleving betrokken bij de invulling van het programma. MOMO draagt bij aan de internationale positie van Rotterdam, vanwege het kwalitatieve internationale programma.

Innovatie bij MOMO vindt plaats op verschillende fronten; in het samenbrengen van partnerships voor nieuwe crossovers en producties, in het 'scouten' van nieuw talent en jonge professionals en in het zoeken naar nieuwe locaties in de stad. Met name het gegeven dat de organisatie jonge makers in hun kracht zet middels langer lopende residencies is een voorbeeld van werken aan een sterke en veerkrachtige sector. Deze ontwikkelingen behoren deels tot de core-business van een hedendaagse festivalorganisatie. Daarentegen dragen de uitkomsten ervan, in combinatie met de intrinsiek nieuwsgierige houding van MOMO, wel degelijk bij aan innovatie van de sector.

MOMO toont gezond bewustzijn en zelfreflectie ten aanzien van inclusie en laat zien dat dit een doorgaand proces is. Binnen de eigen gelederen wordt bewust gekozen voor een divers palet aan teamleden, programmeurs, makers en partners. Toegankelijkheid van publiek wordt gewaarborgd door de gratis toegankelijke onderdelen van het kernprogramma, maar ook door aandacht voor fysieke, digitale en financiële beperkingen. MOMO heeft zitting in de stuurgroep van Cultuur Inclusief, een netwerk dat zich actief inzet tegen institutioneel racisme binnen de cultuursector. De onderzoeken rond ontmanteling van white supremacy en toegankelijkheid hebben geleid tot concrete doelstellingen voor de komende periode. Plannen voor een prikkelarme ruimte, het opstellen van een gedragscode en inzetten van Floor Angels staan op de rol voor 2025. MOMO heeft de afgelopen jaren bewezen een heel divers programma samen te kunnen stellen, waarin met thema's als het slavernijverleden gerichte doelgroepen werden gemobiliseerd.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zeer goed. Motel Mozaïque werkt met een bestuursmodel. De Governance Code Cultuur wordt onderschreven en de acht principes zijn goed toegelicht in de aanvraag. De werkwijze is geborgd in een bestuurs- en directiereglement. De zittingstermijnen van het bestuur worden uiterlijk per 2025 opgenomen in de statuten. Andere mogelijke verbeterpunten zijn niet vermeld. De aanvraag gaat in op alle aspecten van de Fair Practice Code; eerlijke vergoeding, persoonlijke professionele ontwikkeling, transparante bedrijfsvoering en veiligheid op de werkvloer. Dat laatste krijgt extra aandacht gezien de regelmatig wisselende grootte en samenstelling van het team. In het kader van fair pay volgt de organisatie de cao Poppodia en -Festivals en uiterlijk 2026 is voorzien in een pensioenregeling voor het team. Zzp'ers ontvangen 50 procent toeslag op het honorarium. Op dit moment voldoet MOMO niet aan de fair pay-voorwaarden, maar streeft daarnaar in de komende periode. De organisatie maakt inzichtelijk waar verbeteringen nodig zijn en welke actie daartoe wordt ondernomen. MOMO heeft stappen ondernomen om de opvolging van de oprichter te regelen. Dat getuigt van inzicht in een gezonde bedrijfsvoering en de continuïteit van een duurzame organisatie.

De begroting van MOMO is gedetailleerd en realistisch opgesteld en laat een overtuigende financiële vertaling van de plannen zien. In 2022 is een risicoanalyse uitgevoerd met enkele beleidswijzigingen tot gevolg, zoals de groei van het eigen vermogen en stopzetten van MOMO Fabrique. Dit moet leiden tot een meer duurzame bedrijfsvoering. Voor de komende periode wordt verdubbeling van de publieksinkomsten verwacht ten gevolge van een toename van de ticketverkoop, horecaomzet en uitkoopinkomsten van MOMO Create. Naast subsidies van de Gemeente Rotterdam, Fonds Podiumkunsten en enkele private fondsen, zet MOMO de komende periode in op sponsorbijdragen en onderzoekt de mogelijkheden bij het Mondriaan Fonds. De stijging van de beheerlasten (personeel) laat zien dat er is gekozen voor continuïteit van het kernteam. De activiteitenlasten, zowel materieel als personeel, dalen licht en de commissie veronderstelt dat dit komt door het afstoten van MOMO Fabrique. De stijging van huisvestingslasten is het gevolg van de verwachte verhuizing van het kantoor.

De begroting 2025-2028 laat een verschuiving zien binnen de financieringsmix ten opzichte van 2022. MOMO vraagt de gemeente Rotterdam een hoger subsidiebedrag aan in verband met stijgende lasten. Tegelijkertijd neemt de subsidieafhankelijkheid af van 68 procent naar 60 procent door de stijgende publieksinkomsten. De verminderde afhankelijkheid draagt bij aan de continuïteit van de bedrijfsvoering. Daarnaast wordt met meerdere organisaties en partijen naar samenwerking gezocht en toont MOMO geloofwaardige inspanningen bij het vinden van cofinancieringen. Op grond van de bovenstaande analyse geeft de begroting voldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

NANOEK

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 110.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 140.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“NANOEK zet zich in voor innovatie van het musicalgenre, in en vanuit Rotterdam. Met Brave New People maakt NANOEK Brave New Musicals voor een new and brave audience. Juist in Rotterdam creëren wij een experimenteerklimaat naar het voorbeeld van het Off-Broadway circuit in de VS. Daarmee maakt NANOEK ruimte voor de totstandkoming van vernieuwende musicalproducties van eigen bodem.

Hart en hoofd

Muziek (hart) en teksttheater (hoofd) raken een diep menselijk voelen door gebruik van de menselijke stem. Als interdisciplinaire kunstvorm heeft musical de kracht om een divers publiek te raken, te vermaken, te ontroeren en aan het denken te zetten. Het is dus bij uitstek een goed middel om actuele maatschappelijke thema's aan te kaarten bij een breed publiek. Het is essentieel dat het genre musical een duurzame toekomst heeft. Een toekomst die niet alleen rust op de pijler van commerciële en/of geïmporteerde titels, maar ook op materiaal dat in Nederland met creativiteit en nieuwe mensen wordt ontwikkeld.

NANOEK is in juni 2020 opgericht door regisseur Anouk Beugels vanuit de ambitie om het musicalgenre op te schudden en te verrijken met ruimte voor nieuwe verhalen, nieuwe makers en nieuwe vormen. Opgeleid als toneelactrice en met jarenlange ervaring als artistiek leider van de afdeling Muziektheater bij Codarts Rotterdam, is Anouk als geen ander in staat frisse jonge musicalmakers te inspireren en het genre te vernieuwen. Ze heeft haar vakmanschap bewezen met de zeer goed ontvangen NANOEK producties LOKROEP, de #WeToo musical (2022) en MELK, een motherfokking musical (2023). Nieuw, oorspronkelijk, relevant en met grote liefde voor het genre.

Brave new Stories

In de visie van NANOEK komen Brave New Stories op twee manieren tot stand. Ten eerste door zelf nieuw werk te creëren en ten tweede door bestaand werk te herinterpreteren en nieuwe betekenis te geven in onze tijd en omgeving.

In 2025 – 2028 maakt NANOEK producties langs vier pijlers:

a. Brave New Stories

Het maken van geheel nieuwe musicals aan de hand van maatschappelijk relevante thema's waarin taboes en morele vraagstukken een podium krijgen. We experimenteren met nieuwe verhalen en nieuwe vertelvormen. Twee producties: Goeie Wijven (2025) en Heksenjacht (2027).

b. Brave New Gaze

Het maken van een radicale remake van bestaand (musical)materiaal vanuit de female gaze.

Het worden nadrukkelijk geen kopieën van wat al is gemaakt. De Brave New Gaze musicals hebben door een nieuwe vertaling, nieuwe regie en eigentijdse interpretatie vanuit een ander perspectief een grote toegevoegde waarde ten opzichte van de bestaande canon. Twee producties: Passion (2026) en Bernarda Alba (2028).

c. Brave New Friends

Daarnaast ontwikkelt NANOEK een coproductie met Club Lam, ontstaan vanuit de gezamenlijke wens om de representatie van vrouwen in het Nederlandse theater/musicalveld te bevorderen. Hun komische speelstijl, teksten en insteek lenen zich uitstekend voor musicals. Eén productie: Manic Pixie Dream Girl (2027).

d. Brave New ... Experiment

Met kleinschaliger projecten geven we ruimte voor experiment en jonge makers. Hiertoe werken we onder andere samen met O. Festival en MusicalMakers. Vier ‘proeves’ ism O. Festival – Jaarlijks kleine productie - Vier verdiepingsweken.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Anouk Beugels, initiator en artistiek directeur van NANOEK, is vele jaren actief als docent en regisseur in de Nederlandse musicalwereld. Zij stelt dat binnen de sector onvoldoende ruimte is voor creatief makerschap en zet zich ervoor in het genre te vernieuwen. Dat doet zij onder andere door jonge makers kansen te bieden nieuw werk te creëren en bestaand werk te herinterpreteren. NANOEK werkt met jonge makers die gerekend kunnen worden tot de top van de lichter net afgestudeerden; hun kwaliteit is hoog. Ook het artistieke team waarmee zij zich omringt heeft z’n kwaliteit in deze wereld ruimschoots bewezen. De commissie leest in het plan een heldere en gedreven missie met een goed uitgewerkte visie en concrete productieplannen. Deze betreffen zowel het werkproces als de inhoudelijke en theatrale uitwerking, het aantal voorstellingen en speelformaat. Mede op basis van eerdere producties en de (pers)reacties daarop concludeert de commissie dat kennis, kunde en vaardigheid om de plannen te realiseren in ruime mate aanwezig zijn.

Aansluitend op de visie staan in de producties actuele en maatschappelijk relevante thema’s centraal, veelal belicht vanuit het vrouwelijke perspectief. Voorbeelden zijn MeToo en moederschap, transgenerationele trauma’s en seksualiteit en esthetische verwachtingspatronen ten aanzien van vrouwen. Daarbij is de blik op vrouwen overigens niet eenzijdig positief; de documentaire-musical Goeie Wijven handelt over vrouwelijke seriemoordenaars. De thema’s worden consistent uitgewerkt in de voorstellingen en de commissie verwacht dat ze een breed publiek zullen aanspreken. De zeggingskracht stijgt volgens de commissie doordat traditionele conventies worden geslecht met radicale remakes, perspectiefverschuivingen en verdiepende randprogramma’s. Maar aansprekende thema’s alleen zijn niet voldoende het publiek daadwerkelijk te bereiken. De commissie vindt het marketingplan wat obligaat. Zij mist een vertaling van de vijf hoofddoelgroepen naar concrete marketingacties. De ambities die de aanvrager formuleert ten aanzien van bijvoorbeeld het bereiken van meer publiek onder 35 jaar, maar ook van specifieke doelgroepen als

hedendaagse feministen en jongeren met verschillende achtergronden, vindt de commissie dan ook te optimistisch gesteld.

Hoewel de thema's van de voorstellingen niet per definitie vernieuwend zijn, is de wijze waarop deze worden verwerkt wel degelijk oorspronkelijk. Bestaande musicals worden radicaal aangepakt, genderperspectieven worden gewisseld, en geheel nieuwe musicals komen tot stand. Actuele, soms gevoelige thema's staan centraal, taboes worden niet geschuwd en door het narratief om te buigen ontstaat een nieuwe blik op de thematiek. Daarnaast getuigt het plan van een eigenzinnige werkwijze door de ontwikkelruimte die wordt gecreëerd in het hele spectrum van 'musicalmaken': scriptontwikkeling, compositie, songwriting, productie en choreografie. De creatieve kracht van NANOEK komt voort uit een intrinsieke drang de musicalwereld en de positie van vrouwen daarin te veranderen. Dit weet de aanvrager te vertalen in aansprekende podiumproducties. De integriteit en eigenzinnigheid die uit de aanvraag naar voren komen, de aanpak van thematische keuzes en de noodzakelijkheid die hieruit spreekt, maken dat hier sprake is van een zeer oorspronkelijk plan.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. NANOEK werkt samen met uiteenlopende partijen in Rotterdam. Deels zijn dit voor de hand liggende partners, zoals festivals, podia, andere producenten binnen de (muziek)theaterwereld en het onderwijs. Uit het plan blijkt evenwel de toegevoegde waarde van die samenwerking; partners vullen elkaar aan of versterken elkaar. Met O. Festival gaat het bijvoorbeeld over ontwikkelen van nieuw werk en versterken van talentontwikkeling, met Luxor over het meer openstellen van het gebouw en een contextprogramma. Ook buiten het eigen domein wordt samengewerkt en specialistische kennis 'ingevlogen', zoals de plastisch chirurgen bij het contextprogramma van Passion, en het Nederlands Forensisch Instituut bij Goeie Wijven. Stichting NANOEK is een voortrekker in het smeden van allianties bij het tot stand brengen van nieuwe kleinschalige musicalproducties, scholing en coaching.

NANOEK zet primair in op innovatie van het genre musical. Dat blijkt uit de onconventionele wijze waarop thema's worden aangepakt en musicals geadapteerd. Daarnaast draagt de ruimte voor experiment en ontwikkelmogelijkheden voor jonge makers, in alle onderdelen van het maakproces, bij aan vernieuwing van het genre. Vernieuwing schuilt ook in de tabeloze thematiek en de eigenzinnige aanpak van de producties waarmee NANOEK nieuw en jonger musicalpubliek wil aanboren dat normaliter geen musicals bezoekt. Tot slot stelt de commissie dat het streven naar een nieuwe omgangsnorm, zoals de wijze van auditeren, bijdraagt aan vernieuwing én inclusie in de musicalwereld.

De organisatie zegt inclusie op diverse manieren te implementeren in de programma's; door verhalen vanuit verschillende perspectieven te vertellen, bestaande musicals vanuit de female gaze te benaderen en bewust ruimte te maken voor meer genderidentiteiten in het musicalveld. De commissie verwacht dat hiermee daadwerkelijk wordt bijgedragen aan inclusie binnen de programma's en het publiek. Ook binnen de organisatie is aandacht voor diversiteit binnen het team, de cast en de crew. Hoewel de commissie verwacht dat samenwerkingspartners vooral

op artistiek inhoudelijke grond worden gekozen, dragen ook zij bij aan inclusie. Ten aanzien van het publiek zijn de doelstellingen wat generieker geformuleerd, namelijk gericht op interesse en leeftijd. Wel is er aandacht voor fysieke en financiële toegankelijkheid van de voorstellingen, en daarmee indirect voor de doelgroep licht.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De aanvraag reflecteert uitgebreid op de Governance Code Cultuur en maakt aan de hand van voorbeelden duidelijk hoe de acht principes binnen de organisatie worden doorgevoerd. De overstap naar een raad-van-toezicht-model wordt gemotiveerd met de professionalisering van de organisatie en is zorgvuldig voorbereid. Ook ten aanzien van de Fair Practice Code worden de onderdelen goed werkgeverschap, professionele ontwikkeling, een veilige werksfeer en duurzaamheid toegelicht in de aanvraag. Daarnaast wordt er gereflecteerd op mogelijkheden tot verbetering. De organisatie is ingericht rond oprichter en artistiek directeur Anouk Beugels en dat brengt een zekere kwetsbaarheid met zich mee. Die wordt door de aanvrager onderkend. De commissie heeft evenwel vertrouwen in de slagkracht van de organisatie en baseert dat op de resultaten tot nu toe. Bovendien wordt de directie ondersteund door een vast team waarin zakelijke leiding, marketing en dramaturgie zijn belegd en is er voor de komende periode meer budget ingeruimd voor de zakelijke leiding. Het bestuur van de Stichting werkt onbezoldigd. De beloning van medewerkers volgt het principe van fair pay, waarbij de cao Toneel en Dans wordt gevolgd. Het omzetten van de cao naar zzp-tarieven geschiedt met behulp van de digiPACCT rekentool.

De doelstellingen uit het meerjarenbeleidsplan zijn op hoofdlijnen terug te vinden in de begroting, en de plannen voor de producties zijn daarin voldoende vertaald in verwachte baten en lasten. De commissie merkt op dat de stijging van de baten ten opzichte van 2022, verwacht door bijdragen van de Gemeente Rotterdam en Fonds Podiumkunsten, zeer ambitieus is en bovendien de afhankelijkheid van subsidies sterk doet toenemen. Daarnaast valt op dat ondanks de samenwerking met professionele fondsenwerfers de opbrengst uit private fondsen daalt. Het (jonge) trackrecord en de financiële basis van NANOEK zijn evenwel voldoende en de commissie verwacht dan ook continuïteit van de baten.

De commissie acht de ambitieuze groei haalbaar. Hoewel dat een sterke afhankelijkheid van subsidies impliceert, is het een logisch gevolg van de professionaliseringsslag die de organisatie wil maken. Op basis van de uitwerking en toelichting van de begroting is er voldoende reden om vertrouwen te hebben in een gezonde toekomstige bedrijfsvoering.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van €110.000,-. De organisatie maakt de stap van de Impulsregeling naar een structurele subsidie en om te kunnen bouwen aan het musicalcircuit in Rotterdam is versterking nodig. Daarom adviseert de commissie een hoger bedrag dan wat NANOEK nu ontvangt.

New Rotterdam Jazz Orchestra (NRJO)

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 165.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het bestuur van de stichting New Rotterdam Jazz Orchestra (NRJO) en de leden van de artistieke commissie hebben het beleidsplan voor de aanvraag van structurele subsidie opgesteld voor de periode 2025-2028. In dit plan wordt uitvoerig toegelicht hoe het NRJO zich wil ontwikkelen waarbij verbinding met diverse kunstvormen in de muziek wordt aangegaan. Dat blijkt bijvoorbeeld uit samenwerking met dansers, klassiek geschoolde muzikanten, woordkunstenaars en acteurs. Tevens heeft het orkest oog voor talentontwikkeling en zet het zich in voor samenwerkingen met jonge artiesten.

Het bestuur is zich bewust van de vraagstukken diversiteit en inclusiviteit. In de uitvoering van de plannen wordt daar zorgvuldig mee omgegaan. Interconnectiviteit en innovatie hebben een centrale rol en zijn duidelijk herkenbaar in dit project.

Vooraf innovatie is een belangrijk punt van aandacht in de beschreven plannen. Dat blijkt onder meer uit de doelstelling om in het nieuwe podium, Metro Walhalla, jong talent te begeleiden en het experiment centraal te stellen.

De toevoeging van enkele leden van het RPhO aan het orkest en optredens met dansers zijn andere vormen van innovatie. Ook de plannen met DI-RECT en de combinatie met Flip Noorman voor de opvoering van een opera getuigen van bijzondere vormen van innovatie. Deze plannen zijn reëel en zullen verder worden uitgewerkt.

Het orkest bestaat uit zeer ervaren musici die veelal hun opleiding in Rotterdam hebben gevolgd en via conservatoria zijn opgeleid. Het ensemble is toe aan een nieuwe stap en wil zijn bekendheid vergroten en meer betekenen voor de Rotterdammers en de stad.

Het orkest speelt muziek die goed aansluit bij de huidige tijd. De stromingen binnen de muziekkeuze zijn divers en sluiten aan bij wensen van deze tijd.

Het bestuur is van mening dat met deze plannen de stad Rotterdam op jazzgebied en andere vormen van ontspanning door de combinaties goed zichtbaar wordt voor bezoekers en daardoor ook op dit gebied een grotere bekendheid zal bereiken.

Het bestuur hoopt dat de gemeenteraad Rotterdam en de commissies die hierover gaan in dit beleidsplan voldoende initiatieven zien om de gevraagde jaarlijkse subsidie van € 165.000 toe te kennen waardoor een vervolg kan worden gegeven aan de verdere uitwerking van de plannen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Het New Rotterdam Jazz Orchestra is samengesteld uit uitstekende musici die hun sporen hebben verdiend in de muzieksector. De spelkwaliteit van het orkest en het vakmanschap van de individuele musici is hoog.

Over de kwaliteit van de voorgelegde aanvraag is de commissie minder positief. De ambities voor de komende jaren missen focus en onderbouwing en daarbij ontbreekt het aan een heldere visie op de toekomst. De veelheid aan plannen en nauwelijks uitgewerkte projecten zijn gebaseerd op 'intenties' en 'voornemens' en geven een beperkt beeld van de artistieke ontwikkeling die het New Rotterdam Jazz Orchestra voor ogen staat. Onderdeel van de aanvraag betreft de ontwikkeling en begeleiding van jong talent. Hoewel de commissie de ambitie waardeert, mist zij ook hier een concrete visie op wat talent nodig heeft om zich te kunnen ontwikkelen en welke rol het New Rotterdam Jazz Orchestra daarin kan spelen. Uit de aanvraag blijkt dat het orkest wil voorzien in speelbeurten, maar de commissie vindt dat niet afdoende. Ook reflecteert de aanvrager niet op andere Rotterdamse instellingen die zich over jong talent ontfermen en de meerwaarde die het New Rotterdam Jazz Orchestra daaraan kan toevoegen. Dat maakt de ambities op dit terrein allerm minst geloofwaardig.

De kracht het New Rotterdam Jazz Orchestra zit volgens de commissie in enerverende en aansprekende live-concerten voor publiek. In de beschrijving van projecten die het New Rotterdam Jazz Orchestra de komende jaren wil ontwikkelen, komt vooral het enthousiasme en de wil om te spelen bovendrijven. Artistiek-inhoudelijk worden ze te summier uitgewerkt. Daardoor komt de zeggingskracht niet tot uiting. De Opera Stuiver vormt daarop een uitzondering; de commissie verwacht dat de samenwerking met zanger en componist Flip Noorman een aansprekende voorstelling kan opleveren. Of en in welke mate het orkest bijdraagt aan het artistieke concept blijkt helaas niet uit de aanvraag.

Ten aanzien van het publieksbereik mist de commissie een heldere visie. Het marketingplan is vrij obligaat en geeft weinig kennis prijs over het publiek. De doelgroepen zijn generiek geformuleerd en een uitspraak als "Mensen houden van onze jazz en creativiteit, ze weten het alleen soms nog niet" resulteert niet in een concrete communicatiestrategie. De bravoure die doorklinkt in de aanvraag leidt vooralsnog niet tot een sterke mate van zeggingskracht.

Het New Rotterdam Jazz Orchestra profileert zich als Rotterdamse 'smaakmaker' in de jazz, maar een eigen signatuur in de voorgestelde projecten is niet onmiskenbaar aanwezig. De samenwerking met Flip Noorman en Marcel Veenendaal draagt de potentie van eigenzinnige producties in zich. Maar ook wordt de artistieke inbreng van het New Rotterdam Jazz Orchestra niet toegelicht. Daardoor is het onduidelijk wie initiatiefnemer of 'eigenaar' is en wiens signatuur de voorstelling draagt. Een uitzondering daarop is Metro Walhalla. De combinatie van vaste speelplek en broedplaats, en de samenwerking met andere kunstdisciplines, spreekt tot de verbeelding. Het kan een meerwaarde betekenen

voor het orkest en een aanvulling zijn op de Rotterdamse muzieksce­ne. Echter ook hier leest de commissie voornamelijk voornemens en weinig concrete uitwerking van de plannen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als onvoldoende. Het New Rotterdam Jazz Orchestra werkt samen met verschillende instellingen en podia in Rotterdam, waarvan het merendeel binnen het culturele domein opereert en direct verband houdt met de concertpraktijk. Uit de aanvraag blijkt dat de organisatie open staat voor samenwerking met andere domeinen, maar op structurele basis is daarvan nog geen sprake. De langjarige samenwerking met het Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam in het project *Ieder Kind een Instrument* vormt een uitzondering. De commissie waardeert de bijdrage van het New Rotterdam Jazz Orchestra aan de muzikale ontwikkeling van jonge kinderen.

De projecten die het New Rotterdam Jazz Orchestra voorstelt leiden voornamelijk tot concertante uitvoeringen, in sommige gevallen met theatrale aspecten en mogelijk interessante cross overs. Dat laatste kan volgens de commissie nieuw licht werpen op jazz, maar is niet per definitie innovatief. Innovatieve voorstellen die leiden tot vernieuwing binnen het jazzgenre, versterking van de sector of aankaarten van maatschappelijke en grootstedelijke vraagstukken worden niet beschreven.

Ten aanzien van inclusie bevat de aanvraag slechts enkele aanknopingspunten. Zo biedt het project *Metro Walhalla* kansen een breder publiek te bereiken maar concrete plannen moeten nog worden ontwikkeld. De aanvrager noemt de samenwerking met solisten van diverse achtergronden als voorbeeld van inclusie en diversiteit. Uit het plan valt echter niet op te maken of hier sprake is van doelbewust beleid dan wel dat dergelijke samenwerkingen inherent zijn aan de jazzscene. Een diverser publiek wordt overwegend bereikt via de samenwerkingspartners en de doelgroep licht ontbreekt geheel in het plan. Het voornemen meer vrouwen te betrekken in het orkest is nogal obliga­at. De aanvraag mist in bredere zin een visie en concrete doelstellingen ten aanzien van inclusie van publiek, programma en de eigen organisatie.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. De reflectie ten aanzien van de Governance Code Cultuur is tamelijk summier. Onderwerpen als interne controle, zelfevaluatie en sociale veiligheid worden niet of nauwelijks besproken, en onduidelijk is hoe en of die worden gewaarborgd. Er is geen externe vertrouwenspersoon benoemd en de benoemingstermijn van het bestuur is onbepaald. De wens om een zakelijk leider aan te stellen, acht de commissie reëel en bovendien noodzakelijk om een betere bedrijfsvoering te garanderen. Helaas wordt niet duidelijk hoeveel uur daarvoor begroot is en wat diens exacte verantwoordelijkheden zijn. In één korte alinea komt de Fair Practice Code aan de orde. Daarin worden doelstellingen genoemd noch uitgewerkt. Kernwaarden als

ontwikkeling, duurzame inzetbaarheid en transparante bedrijfsvoering komen niet aan de orde. Daarnaast beschrijft de aanvraag dat het principe van fair pay wordt toegepast, maar niet op basis van welke richtlijnen of cao's. De commissie stelt dat er onvoldoende sprake is van kritische zelfreflectie en een gedragen visie op de codes. Zij vindt de aanvraag op dit vlak onder de maat.

New Rotterdam Jazz Orchestra wil de komende jaren z'n activiteiten uitbreiden en nieuwe samenwerkingen aangaan. Daardoor neem het aantal producties en presentaties fors toe. De financiële basis daarvoor is een nagenoeg verdubbeling van de baten, voornamelijk door een stijging van subsidies. Tegelijkertijd dalen de eigen inkomsten. Dat is opmerkelijk want bij een toename van activiteiten en samenwerkingen mag groei van eigen inkomsten worden verwacht. Een adequate toelichting hierop ontbreekt. Die ontbreekt ook voor de ongespecificeerde kosten voor de zakelijk leider opgenomen onder activiteitenlasten. Er is volgens de commissie geen sprake van een overtuigende vertaling van het meerjarenbeleidsplan in de begroting.

De stichting is op basis van de begroting sterk afhankelijk van subsidie uit het Cultuurplan. Dat maakt de beoogde financieringsmix eenzijdig en de bedrijfsvoering kwetsbaar. Op basis van de tekortschietende uitwerking en toelichting van de begroting, en de kwetsbare financiële basis, is er onvoldoende vertrouwen in een gezonde toekomstige bedrijfsvoering.

North Sea Round Town (NSRT)

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 132.500,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 265.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“North Sea Round Town (NSRT) is het autonome fringe festival van NN North Sea Jazz dat Rotterdam jaarlijks in hartje zomer in het teken van de jazz plaatst. Het festival presenteert de top van de Nederlandse jazz met een grotendeels gratis aanbod met afwisselende concerten, pop-ups en grote locatieproducties met een scala aan genres.

Het stadsbrede festival is een speeltuin voor gerenommeerde jazzmusici en aanstormend talent. Met 350 concertprogramma's op 125 locaties verbindt NSRT 1500 musici aan de stad, het publiek en elkaar: het publieksbereik is met 135.000 bezoekers enorm. Het festival is onderscheidend door het kwalitatief hoogstaande aanbod, de grote omvang en daarmee spreiding in de stad en het publieksbereik.

Daarnaast ontwikkelt NSRT nieuwe producties en scoutlocaties. NSRT begeleidt ook (top) talent, werkt aan educatieprogramma's voor scholen en zorgt voor haar (inter)nationale precense. Het festival presenteert zich actief met optredens van talentvolle musici en laat van zich horen in het professionele circuit. Onze artistiek curator en programmeurs zijn graag geziene experts voor pannels, adviescommissies en jury's van prominente jazzprijzen, beurzen en nominaties.

Afgelopen cultuurplanperiode heeft NSRT zich genesteld in de scene; de jazzcommunity gaat mee in ons avontuur. Het festival heeft voor en met de lokale en Nederlandse scene een invloedrijke positie verworven als talentontwikkelaar en is daarin voorbeeldstellend. Met hen bezet NSRT de stad door programma's te maken die voor hen uitdagend en voor alle Rotterdammers toegankelijk zijn: in de openbare ruimte en op spannende locaties. Elk jaar kiest het festival een Artist in Focus en realiseert het een Droomproject, trekt het door Rotterdam met musici vanuit allerlei uithoeken van de stad. Het programma heeft een stevig fundament en bestaat uit drie programmaliijnen. Bij het Kernprogramma ligt de focus op artistieke innovatie en de presentatie van de top uit de Nederlandse jazzscene, internationale profilering en talentontwikkeling. Kenmerkend zijn de hoge kwaliteit, het vernieuwende karakter en de bijzondere producties op de jazzpodia en iconische plekken in de stad. Vanuit deze kernkwaliteit trekt het festival dieper de stad met de twee andere programmaliijnen. Het Stadsprogramma is voornamelijk gratis én in de openbare ruimte. De musici weerspiegelen de diversiteit en bespelen veel locaties in de stad. Het publiek herkent zich of wordt juist verrast door de laagdrempelige liveconcerten.

Het festival schrijft bovendien een open call uit voor (jazz)podia en locaties die normaal gesproken geen live jazz of muziek presenteren. Zo doen ondernemers, horeca, winkeliersverenigingen, buurinitiatieven, gebedshuizen, hotels, vervoersbedrijven en hotels

elk jaar mee. Dit maakt NSRT per uitstek een fringe festival.

Het sociaal-maatschappelijke programma is de derde belangrijke programmalijn en brengt livemuziek naar de mensen toe die anders niet met livemuziek in aanraking zouden komen. Hiervoor zijn er concertprogramma's waar het genieten van livemuziek en de ontmoeting met de ander centraal staan. Participatie, activatie en inclusie zijn voor deze programma's belangrijk.

Interconnectiviteit, innovatie en inclusie zijn dé uitgangspunten van NSRT. Met een toezegging van de gevraagde bijdrage van 265.000 euro kan NRST trouw blijven aan haar ambities: Rotterdam als dé jazzstad van Europa positioneren, talent duurzaam ontwikkelen én van betekenis zijn voor alle Rotterdammers."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. North Sea Round Town heeft in de vele jaren van zijn bestaan een bewezen staat van dienst opgebouwd. Het festival weet het momentum in de weken voor aanvang van het North Sea Jazzfestival te gebruiken om heel Rotterdam in beweging te krijgen. Het plan beschrijft een duizelingwekkende hoeveelheid activiteiten die stadsbreed worden uitgezet en waarin talloze musici, locaties en andere partners participeren. De activiteiten zijn ondergebracht in drie heldere programmalijnen: Kernprogramma, Sociaal Maatschappelijk programma en Stadsprogramma. De invulling daarvan is concreet gekoppeld aan de missie van North Sea Round Town: een zo breed mogelijk publiek enthousiasmeren voor jazz in al haar verschijningsvormen, het jazzklimaat in de stad stimuleren en bijdragen aan het predicaat Rotterdam Jazz Stad. Met uitstekende kennis van de jazzscene én van de stad Rotterdam, en met gebruikmaking van een uiterst fijn geaderd en duurzaam netwerk van samenwerkingspartners, slaagt de organisatie erin die missie waar te maken. Het geeft blijk van groot vakmanschap om dat voor elkaar te krijgen.

North Sea Round Town weet als kleine organisatie met beperkte middelen veel in gang te zetten in de stad. Dat doet het door een groot netwerk te activeren, met partners die hun eigen bijdrage leveren in de programmering, artiesten die actief aan de slag gaan in de wijken en een artistiek programma dat wordt gekoppeld aan specifieke maatschappelijke thema's en doelgroepen. Voorbeelden daarvan zijn senioren (eenzaamheid), nieuwkomers (taalverrijking), delinquenten, (kwetsbare) kinderen en jongvolwassenen. Door deze benadering is North Sea Round Town aanwezig op zeer veel plekken in de stad en bereikt een indrukwekkend aantal van 135.000 bezoekers (waarvan 6500 betalend) uit zeer uiteenlopende doelgroepen. North Sea Round Town krijgt het voor elkaar om met jazz en gerelateerde stijlen een connectie te maken met een breed publiek en de stad te laten resoneren van jazz.

Ondanks dat het gros van de activiteiten wordt ingevuld door de verschillende partners, is het de verbindende kracht van North Sea Round Town die bijdraagt aan de eigen signatuur

van het festival. De organisatie laat letterlijk alle wegen naar jazz leiden. Door de enorme hoeveelheid activiteiten, partners en doelgroepen ligt wel het gevaar van versnippering op de loer. Daardoor dragen niet alle programma's de zichtbare handtekening van North Sea Round Town. Desondanks vindt de commissie het resultaat, een jazzfestival met een dergelijke spreiding van activiteiten op allerlei niveaus en naar een breed publiek en dat tevens aandacht besteedt aan talentontwikkeling en participatie, zeer oorspronkelijk.

Hoewel internationale acts en artiesten worden geprogrammeerd is dit niet hetgeen waar het festival zich sterk in profileert. Er wordt gesproken over een internationale jazzscene, maar die is ook zonder North Sea Round Town aanwezig in Rotterdam. Het festival is naar eigen zeggen het visitekaartje van Rotterdam als stad van de (inter)nationale jazz voor bezoekers, professionals en pers. Of deze positie toe te dichten is aan North Sea Round Town of aan het North Sea Jazzfestival wordt in de aanvraag in ieder geval niet duidelijk gemaakt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. De interconnectiviteit die uit de aanvraag spreekt is voorbeeldstellend. In een uitgebreid stadsprogramma vindt samenwerking plaats door alle lagen en tot in de haarvaten van de stad. De plannen zijn concreet uitgewerkt en getuigen van een heldere visie op de meerwaarde van samenwerking. Naast samenwerkingen binnen de culturele sector zijn partners gevonden in ondernemers en bedrijven, zorginstellingen, sociaal-maatschappelijke organisaties, horeca, onderwijs, openbaar vervoer en andere. Zo worden bijvoorbeeld professionele musici ingezet bij sociale wijkinitiatieven en op scholen waardoor kruisbestuiving en weerklank ontstaat. En er zijn er sociaal maatschappelijke programma's voor nieuwkomers, delinquenten, (kwetsbare) kinderen en jongvolwassenen en alle mogelijke andere doelgroepen. Bij alles is jazz het bindmiddel. Daarnaast staat North Sea Round Town open voor een open call vanuit alle hoeken van de Rotterdamse samenleving. Dat versterkt de binding met het festival. De betrokkenheid van enorm veel mensen maakt North Sea Round Town helemaal van Rotterdam.

Het plan benoemt op alle programmaonderdelen inzet op innovatie: concerten op onvermoede locaties, compositieopdrachten, een spellendoos met jazzvocabulaire en bijzondere samenwerkingsverbanden. Ze illustreren inventieve activiteiten, die overigens grotendeels horen bij een gezonde artistieke bedrijfsvoering en niet per se innovatief zijn.

Op het terrein van inclusie toont North Sea Round Town haar kracht. Doordat er op zo veel terreinen en locaties in de stad projecten ontstaan, kan het niet anders dan leiden tot diversiteit en inclusie op meerdere niveaus. Er is veel aandacht voor de doelgroep licht en die komt in het ruime en (gratis) toegankelijke programma-aanbod goed aan z'n trekken. Hoewel over de sociaal-maatschappelijke activiteiten al veel gezegd is, wil de commissie de 40 buurtconcerten, kennisateliers en Alzheimercafés niet onbenoemd laten. North Sea Round Town heeft een divers samengesteld team dat deze activiteiten

vormgeeft. Daarnaast krijgen jonge programmeurs de kans om gedurende drie jaar te leren en te experimenteren binnen het festival. Het plan laat ruimschoots zien dat inclusie een intrinsieke drijfveer is binnen de organisatie.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. North Sea Round Town wordt geproduceerd en uitgevoerd door een kleine maar professionele organisatie. Deze is geformeerd rond de directeur-bestuurder in vaste dienst en een vast team zzp'ers. In 2023 is de organisatie overgestapt van een bestuur naar raad-van-toezicht-model. Uit de toelichting in de aanvraag kan worden opgemaakt dat de organisatie de Governance Code Cultuur onderschrijft en hoe de acht principes worden toegepast. Dat wordt onderbouwd met onder andere de stichtingsstatuten en de reglementen voor de Raad van Toezicht en het bestuur. Daarnaast implementeert North Sea Round Town de Fair Practice Code. Er is aandacht voor ontwikkeling van medewerkers, sprake van een transparant beloningssysteem en een bijgevoegde gedragscode voor sociale omgangsvormen. De werkwijze is transparant, solidair en gaat uit van vertrouwen. Bij de keuze van partners wordt gelet op duurzaamheid. Ten aanzien van beloning volgt de organisatie de cao Nederlandse Poppodia en -Festivals met een doorberekening van 150 procent voor zzp'ers. Professionele musici ontvangen een gage volgens de SENA-norm, studenten de helft daarvan.

De financiële uitgangspositie van North Sea Round Town is gezond en de begroting voor de periode 2025-2028 is sluitend. De commissie ziet wel enkele uitdagingen. De baten zijn ruim een kwart hoger begroot dan in 2022. Een bescheiden deel daarvan wordt gedekt uit publieksinkomsten. Mede door goed onderbouwde marketingactiviteiten acht de commissie dit haalbaar. Het merendeel van de verhoging dient elders te worden geworven. Hoewel dat enig risico in zich draagt, vindt de commissie de inspanning om cofinanciering te vinden geloofwaardig. Het grootste deel van de activiteiten valt onder het financiële risico van de partners. Dat zijn culturele instellingen maar ook zorginstellingen en bedrijven. Hun aandeel is gekapitaliseerd en de afspraken zijn vastgelegd. Dat minimaliseert het risico voor North Sea Round Town bij de veelheid van activiteiten. De commissie vindt de continuïteit en kwaliteit van de financieringsmix over het geheel genomen goed. De afhankelijkheid van subsidies en fondsen is gespreid over meerdere partijen. De begroting laat een heldere financiële vertaling zien van de plannen voor de komende jaren.

De organisatie ontvangt op dit moment structurele subsidie uit het Cultuurplan en projectsubsidie van Rotterdam Festivals. Omdat deze laatste voor de komende jaren niet gegarandeerd is, komt volgens de aanvrager de continuïteit van de organisatie en de ontwikkeling van activiteiten op langere termijn in gevaar. De aanvrager verzoekt daarom beide subsidies samen te voegen in het komende Cultuurplan. De commissie beperkt zich in haar advies echter tot het aandeel subsidie uit het Cultuurplan.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een bedrag van € 132.500,-. In het aangevraagde subsidiebedrag is de bijdrage van Rotterdam Festivals meegenomen. Deze was de afgelopen jaren ongeveer gelijk aan de subsidie uit het Cultuurplan.

O. Festival

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 371.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 375.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“O. Festival for Opera. Music. Theatre. is een jaarlijks tiendaags internationaal opera- en muziektheaterfestival in de maand mei, op verschillende plekken (theaters en andere locaties) in de stad Rotterdam.

O. is nieuwsgierig, grenzeloos en betrokken. Vanuit deze kernwaarden zet O. de universele kracht van de zangstem in om een breed publiek recht in het hart te raken. We vertellen actuele en urgente verhalen uit de stad en de wereld en geloven in de positieve maatschappelijke impact daarvan. O. wil het meest grensverleggende opera- en muziektheaterfestival ter wereld zijn.

O. staat voor een inclusieve en diverse organisatie waarin kunstenaars en werknemers verschillende perspectieven inbrengen. Solidariteit, eerlijke betaling en een veilige werkomgeving zijn voor O. belangrijke uitgangspunten. Vanuit de ontwikkeling die het festival de afgelopen vier jaar heeft doorgemaakt en het effect van de nieuwe naam op artiesten en publiek, richt O. zich voor de periode 2025-2028 op de volgende ambities om daarmee positief bij te dragen aan de internationale, vernieuwende en superdiverse stad die Rotterdam is.

1. Inclusiviteit: Impact versterken naar publiek en artiesten

O. neemt bewust gratis toegankelijke en wijkgerichte projecten op in het festivalprogramma om het bereik onder zogenaamde light users, en daarmee de diversiteit van ons publiek, te vergroten en de inclusie te maximaliseren. Denk aan stadsprojecten, Van Smartlap tot Opera en het programma in de hal van Rotterdam CS. Met een impactprogramma zorgen we voor meer verdieping en aandacht voor de context bij maatschappelijk geëngageerde voorstellingen.

Daarnaast blijven we inzetten op unieke locatievoorstellingen, toonaangevend internationaal aanbod en grote zaalvoorstellingen in coproductie met aansprekende artiesten en groepen. Bijzondere blikvangers waarvoor publiek vanuit het hele land graag naar Rotterdam komt. De D&I-scan toont dat O. het hoogst scoort op programma (inclusief), terwijl publiek daarin nog achter blijft (score: implementatie). Ons doel is om verschillende publieken nog meer te laten mengen. Daarin zijn een HR-beleid dat gericht is op het vergroten van de diversiteit van ons personeelsbestand en de 360-gradensamenwerking met partners de sleutelfactoren.

O. blijft komende periode impactonderzoek doen om beter te begrijpen wat het effect van ons festival is voor publiek en artiesten. We willen ons publiek maximaal raken.

2. Interconnectiviteit: 360 graden samenwerken met partners

Met relevante partnerschappen wil O. positief bijdragen aan diversiteit en inclusie, en meer gelijkwaardigheid en wederkerigheid in de sector. We vullen iedere samenwerking krachtig in op het gebied van inhoud, publieksbenadering, context en uitstraling. We co-creëren, brengen elkaars publieken samen en maken partners zo medeverantwoordelijk voor programmaonderdelen van ons festival: de 360-gradenbenadering. O. werkt op deze manier samen met o.a. Luxor Theater, WORM, Theater Rotterdam, Arminius, Roodkapje, Dudok Holding, OPEN Rotterdam en tientallen Rotterdamse culturele communities en maatschappelijke organisaties binnen onze stadsprojecten.

3. Innovatie: Integrale verantwoordelijkheid voor talent

O. heeft wereldwijd een unieke voorbeeldfunctie als plek waar ontwikkelingen op het gebied van opera- en muziektheater getoond en gebundeld worden. Met coproducties, (internationale) uitwisselingen en workshops draagt O. bij aan de ontwikkeling van de nieuwe generatie makers en artiesten, lanceren we hen in het (inter)nationale netwerk en geven we richting aan de ontwikkeling van het genre. In een 360-gradensamenwerking met Music Theatre NOW, Werkplaats Walhalla, Club Gewalt, MusicalMakers, Codarts en mbo Theaterschool neemt O. integraal de verantwoordelijkheid voor jong talent en draagt zo bij aan een veerkrachtige Rotterdamse muziektheaterscene.

O. bedient veel verschillende publieksgroepen. Dat blijkt uit publieksonderzoek en we zien het ook terug in de kaartverkoop en in de zalen. De laatste jaren zien we ons publiek nadrukkelijk verbreden en verjongen. Zo bezoekt een mix aan leeftijden het festival, en steeds vaker uit de groep light users. Deze trend wil O. de komende jaren vasthouden. Daarnaast zet O. in op een gelijkblijvende publiekscapaciteit bij minder activiteiten en een hogere gemiddelde bezettingsgraad per voorstelling. Dit leidt tot een groei naar 14.000 betalende bezoekers en 7.500 niet-betalende bezoekers in 2028 tijdens de festivalperiode.

O. zal in de periode 2025-2028 iets minder producties in het programma opnemen dan in de huidige periode. Dit heeft te maken met het gezond houden van onze organisatie (onze mensen) en met de stijgende personele en materiële lasten. We willen zoveel mogelijk kunstenaars blijven faciliteren, maar niet ten koste van hoge werkdruk of onderbetaling.

O. omarmt de principes uit de Code Cultural Governance, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie. De codes worden toegepast en hierop wordt jaarlijks gereflecteerd in jaarverslagen. In de betaling van medewerkers en artiesten wordt de cao Toneel & Dans toegepast.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. O. Festival manifesteert zich op uitstekende wijze als platform voor alle (nieuwe) vormen van vocaal muziektheater. Het festival heeft een spannend en consistent artistiek profiel en toont

daarbinnen een breed palet aan producties en projecten waarin de menselijke stem in al zijn facetten centraal staat. Met de naamsverandering en rebranding van Operadagen naar O. Festival, is de organisatie erin geslaagd een nieuwe identiteit te ontwikkelen die zowel artistiek hoogstaand als verbindend is in de stad. Een overtuigende visie op de ontwikkeling van het genre en de rol van (jonge) makers daarin is krachtig vertaald naar de werkwijze en concrete ambities voor de komende jaren. Door het operagenre te 'ontschotten' en de deuren open te zetten voor nieuwe partners, jong talent en nieuwe makers draagt het festival significant bij aan de ontwikkeling van het genre. Dat mag als voorbeeld dienen van een geslaagde transitie.

Het festival wil de komende jaren de impact op publiek en artiesten versterken, co-creatie en intensievere samenwerking met partners mogelijk maken en integrale verantwoordelijkheid nemen voor talent. Daarvoor is een stevige basis gelegd, onder andere door de in 2023 opgestelde Theory of Change en het daaropvolgende impactonderzoek. De organisatie gelooft in de kracht van co-creatie en dat wordt in het plan overtuigend toegelicht. Door onder andere te werken vanuit de ideeën en de identiteit van partners en makers, zalen en instellingen, en hen (mede) ruimte voor programma's te geven, ontstaat een palet aan verhalen die herkenbaar zijn voor een breed en divers publiek. Een voorbeeld zijn de open calls om verhalen van Rotterdammers te verzamelen als basis voor nieuwe producties. Dat opent ook de deur naar jonge doelgroepen. Tot slot bevestigen de nominatie als beste festival ter wereld door de International Opera Award, en de FEDORA Opera Prize voor Here and There / Untold de grote zeggingskracht van het festival.

De ontwikkeling die het festival de laatste jaren inzette heeft geleid tot een nieuwe maar vooral sterke eigen identiteit. De missie van O. – de universele kracht van de zangstem gebruiken om een breed publiek recht in het hart te raken – wordt consequent uitgedragen in alle uitingen van het festival; in de veelkleurigheid en toegankelijkheid van het festivalprofiel, de samenwerkingen en in de producties zelf. Daarbij spreekt uit de aanvraag een grote urgentie van vernieuwing en vooruitgang. De commissie onderstreept de unieke positie van het festival waarin, met de stem als uitgangspunt, actuele en vernieuwende producties tot stand komen.

De bijdrage aan internationalisering is zeer goed. Er is sprake van een internationaal programma met vernieuwende producties van hoge kwaliteit. De branding van het festival is sterk en zorgt voor aandacht en erkenning tot ver over de grenzen. Het festival ambieert het meest grensverleggende festival ter wereld te worden en is een aardig eind op weg. Dat draagt bij aan de internationale positie van Rotterdam (als operastad), aan de ontwikkeling van het genre en aan de ontwikkeling van het festival zelf.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Het festival draagt in ruime mate bij aan de interconnectiviteit van de stad. Volgens

de aanvrager zijn de partners een essentiële factor voor het tot stand brengen van het programma, en dat volgt deels uit de werkwijze van O. als verbindend platform tussen de partijen. De keuze voor de partners sluit dan ook goed aan bij de missie van het festival. Het merendeel van de samenwerkingen vindt plaats binnen het culturele domein. De genoemde samenwerking binnen maatschappelijke allianties – die volgens de aanvrager diep geworteld zijn in het DNA van het festival – zijn echter summier toegelicht. Ook is de intentie tot verbreding in het maatschappelijk domein en het onderwijs op zich interessant, maar ook hier mist een concrete uitwerking.

De innovatieve kracht van O. komt met name tot uiting in de geslaagde re-branding van het festival. Daarin wordt publiek een nieuwe beleving van opera voorgeschoteld en worden deuren opengezet voor vernieuwing van het genre. De bouwstenen waarmee de programma's tot stand komen, zoals de stad als podium, verhalen als vertrekpunt en co-creatie, zijn gekende methoden. Hoewel die tot grensverleggende en innovatieve producties kunnen leiden, zijn ze in zichzelf niet innovatief. De mate van innovatie binnen de producties hangt in grote mate af van de partners en niet van het festival zelf.

De ambities liggen hoog; de durf hebben om “O. écht samen met makers en publiek te maken”. Door middel van monitoring en evaluatie, zoals de Diversiteit & Inclusie scan, toont de organisatie zelfreflectie. Men is zich bewust van verbeterpunten op het terrein van inclusie en maakt hier beleid op met concrete doelstellingen en acties ten aanzien van de vier p's. Daarin zijn inmiddels stappen gezet door de diversiteit in het programma te vergroten, andere makers en partners op te zoeken en binnen de organisatie ruimte te maken voor beginnende professionals en jonge talenten. Met gratis concerten, laagdrempelig repertoire en programma's in de wijken worden inmiddels zeer verschillende doelgroepen bereikt, waaronder een groeiend aantal lichte gebruikers. De ambities om met gratis programma's het aantal bezoekers te laten groeien van 6500 naar 7500 bezoekers draagt bij aan de toegankelijkheid van O.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zeer goed. De organisatie is samengesteld uit een relatief klein kernteam dat in de aanloop naar het festival wordt aangevuld met medewerkers en vrijwilligers. De aanvraag laat zien dat de organisatie stabiel is en de zaken goed op orde heeft. Het plan toont een heldere naleving van de Governance Code Cultuur. De stichting is enkele jaren geleden overgestapt op een raad-van-toezicht-model en volgt de aandachtspunten uit de zelfevaluatie op. Er zijn procedures bij mogelijke belangenverstrengeling, en aandacht voor interne controle en verdeling van taken, wat onder meer leidde tot het instellen van een financiële en remuneratie commissie. Daarnaast is er ruime aandacht voor de Fair Practice Code in de vorm van transparantie, veiligheid, duurzame inzetbaarheid en ruimte voor ontwikkelkansen en duurzaamheid. Ten aanzien van fair pay volgt de organisatie de cao Toneel en Dans, zowel voor medewerkers in dienstverband als zzp'ers.

De aanvraag geeft een helder beeld van de bedrijfsvoering. Om deze gezond te houden en de stijgende personele en materiële lasten in te perken, wordt de komende jaren ingezet op minder activiteiten, maar met een hogere bezettingsgraad per voorstelling en daaruit voortvloeiende groeiende publieksaantallen. Daaruit blijkt een realistische visie op management en bedrijfsrisico's. De begroting brengt een verschuiving in de financieringsmix in beeld. Die is onder ander het gevolg van de stijging van publieksinkomsten, coproductiebijdragen en een verwachte verhoging van de Rijkssubsidie. De inspanningen bij het vinden van cofinanciering zijn geloofwaardig. Over het geheel genomen neemt de subsidieafhankelijkheid iets af. O. vraagt de Gemeente Rotterdam een bescheiden verhoging van de subsidie om een investering in fair pay en het makersklimaat met Walhalla en Club Gewalt mogelijk te maken. Beide zijn volgens de commissie goed onderbouwd in de aanvraag en dragen bij aan de doelstellingen van O. De begroting is gedetailleerd opgesteld en de beleidswijzigingen zijn realistisch doorgerekend. Dat zorgt ervoor dat de begroting een overtuigende vertaling is van de plannen. Bovenstaande leidt tot de conclusie dat de financieringsmix gezond is en de begroting vertrouwen geeft in een gezonde financiële bedrijfsvoering.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidiebedrag van € 371.000,-. Dit bedrag is opgebouwd uit het subsidieniveau 2024 met een gevraagde bijdrage van € 3.200,- om het programma voor jonge makers met Walhalla en Club Gewalt mogelijk te maken.

Operator

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 125.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 170.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“In ons Meerjarenbeleidsplan 2025-2028 presenteren we de inhoudelijke, strategische en beleidsmatige koers van Operator voor de komende Cultuurplanperiode. De visie van Operator is gericht op het verrijken van het Rotterdamse muziek- en cultuurlandschap. Als cultureel platform hebben wij ons in de afgelopen jaren sterk gemaakt voor een divers aanbod van evenementen en programma’s, met een focus op alternatieve muziek en ondergerepresenteerde verhalen. Wij hebben een sterke reputatie opgebouwd, zowel in Rotterdam als internationaal, door onze inzet voor het ondersteunen van nieuwe makers en het samenbrengen van diverse gemeenschappen.

Met internetradio als het belangrijkste medium voor het verspreiden van onze content, erkennen wij het belang van aanpassing aan de digitale cultuur en het belang van inclusieve en diverse culturele ervaringen, zowel online als offline. Ons plan omvat een breed scala aan activiteiten, waaronder het hosten van internationale evenementen, het opbouwen van samenwerkingsverbanden, en het organiseren van lokale evenementen die de Rotterdamse nachtcultuur verrijken. Wij benadrukken de behoefte aan een levendige Rotterdamse nacht en onze rol in het ondersteunen van alternatieve culturele plekken.

Onze missie is gericht op het stimuleren van talentontwikkeling, experimenteren en het vieren van diverse culturen. Met onze visie om een wereldwijd toegankelijk cultuurplatform te zijn, maken wij door middel van internetradio, verschillende programma’s, evenementen en workshops onzichtbare netwerken zichtbaar. Wij verbinden internationale muzikscenes aan elkaar en bieden een platform voor verdieping en erkenning.

Onze strategie omvat het versterken van onze bedrijfsvoering en het opbouwen van duurzame relaties met makers en partners. Wij zijn van plan ons archief toegankelijker te maken en te verhuizen naar een locatie die beter aansluit bij onze behoeften.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Uit het plan spreekt een grote kennis van muziek en een goede neus voor talent. Met ‘DJ culture’ als uitgangspunt durft Operator te experimenteren en ook ruimte te bieden aan talent. Op het gebied van radio maken is de beschikbaarheid van voldoende vakmenschap te weinig geborgd. De concurrentie van andere online stations en sociale media is sterk. Operator formuleert hier geen eigen visie op de positie die zij inneemt en wil innemen binnen dat veld. Dat is wel nodig om duurzaam relevant te blijven.

Operator is actief binnen een groot aantal stijlen, die onderling zeer uiteenlopen. De breedte van de artistieke programmering brengt het risico met zich mee dat Operator

vooral liefhebbers van de verschillende niches of subgenres bereikt. Hoe Operator werkt met die verschillende genres en daarbij de verdieping niet schuwt verdient waardering. De vraag hoe Operator bestaande doelgroepen gaat behouden en nieuwe aan zich gaat verbinden had beter moeten worden uitgewerkt. De commissie ziet dat het aantal luisteraars per show vaak beperkt is en mist een visie van de aanvrager daarop.

Helder wordt toegelicht dat Operator meer is dan een radiostation. Het is een sterke community die zich manifesteert op verschillende locaties, in diverse vormen en op meerdere momenten. Dit stelt Operator in staat om de scene van radiomakende DJ's gezond te houden en jong talent doorlopend kansen te blijven bieden. Wat Operator in de afgelopen jaren heeft neergezet is voorbeeld stellend geweest voor andere steden in Nederland. Er wordt op een bijzondere manier radio gemaakt en er is plaats voor iedereen die er passie voor heeft. De stap naar radio maken kan groot zijn, maar wie gedreven is kan aankloppen bij Operator. Binnen de community kan iedereen een plan maken, uitzenden en zichzelf ontwikkelen. De radioshow's die hier uit voortkomen zijn artistiek uitdagend en eigenzinnig. Het zorgt ervoor dat bij Operator talent ontdekt kan worden.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Internationaal gezien is Operator een inspiratiebron voor andere stations en er wordt ook internationaal samengewerkt. In Rotterdam is Operator mediapartner bij een groot aantal festivals en eveneens partner van diverse kunstinstellingen. Dat maakt ze relevant voor de brede Rotterdamse cultuursector en niet alleen voor de muziek. Voor een aantal samenwerkingspartners gaat het betrekken van Operator om het bereiken van een jonge doelgroep. Het is goed dat er ook partners worden gezocht in andere domeinen zoals het onderwijs. Dat aspect had beter uitgewerkt kunnen worden.

Het heldere denken over inclusie en diversiteit is geïntegreerd in de visie. Het wordt ook toegepast door onderzoek te doen en door aandachtsgebieden te benoemen en te verwerken in de programmering. Operator besteedt veel aandacht aan dit onderwerp. In het kader van diversiteit wil Operator samenwerkingen opstarten om kunst en maatschappelijke vraagstukken in verschillende Rotterdamse wijken te agenderen. Operator reflecteert daarnaast op welke doelgroepen uit het culturele doelgroep model bereikt kunnen worden. Dit alles is overtuigend, maar het ontbreekt helaas aan een duidelijk marketingplan om die groepen ook daadwerkelijk te bereiken.

Het concept achter Operator is nog steeds innovatief te noemen. Dat blijkt ook uit de navolging die het initiatief inmiddels ondervindt. Operator beperkt zich niet slechts tot één format, maar staat open voor nieuwe vormen en onderwerpen. Dat past bij de bewegelijkheid van de sector. Door het functioneren als community of platform kan Operator in potentie een aanzienlijk publiek aan zich kan binden, nog meer dan nu al het geval is. Om nieuw publiek te bereiken zou Operator meer moeten innoveren en dat dan ook met intensieve marketing en communicatie uitdragen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Het kleine team heeft in de afgelopen periode stappen kunnen zetten om te professionaliseren. Veel is te danken geweest aan de grote inzet van de medewerkers. Operator is zich ervan bewust dat er nog verdere stappen nodig zijn. Op dit vlak en op dat van de Fair Practice Code en de governance had Operator al meer kunnen en moeten doen. De codes zijn nog onvoldoende geïmplementeerd, getuige het feit dat in het plan nog veel voornemens staan. Daarbij is de reflectie op de haalbaarheid en consequenties van deze voornemens vrij beperkt. Professionalisering blijft daarmee een zwak punt van Operator.

Operator presenteert in de aanvraag een boeiend programma maar borgt dat niet adequaat in een degelijk bedrijfsplan. De schommelende resultaten van de afgelopen jaren geven daar wel aanleiding toe. Positief is dat er in het verleden hoge publieksinkomsten waren, maar in de voorliggende meerjarenbegroting ontbreekt een concrete financiële uitwerking van de activiteiten in de verwachte baten en lasten. De baten nemen toe van € 153.300,- in 2022 naar € 341.900,- in de periode 2025-2028: een ambitieuze toename met € 187.000,- (+123 procent). Operator verwacht de toename van de baten voor € 82.000,- te realiseren met hogere eigen inkomsten. Daarnaast verwacht men de begrote toename te dekken met € 106.400,- aan extra subsidies (een toename van 126 procent ten opzichte van 2022). Daartoe vraagt Operator aan de gemeente Rotterdam om een verhoging van het jaarlijkse subsidiebedrag van € 84.600,- in 2022 naar € 170.000,- in de komende periode; een verdubbeling. Daarnaast verwacht de stichting jaarlijks € 21.000,- aan subsidie te ontvangen van onder andere het Fonds Podiumkunsten. Het omzetaandeel van de eigen inkomsten en de subsidies ten opzichte van de begroting, blijft nagenoeg gelijk aan de periode 2021-2024 (in 2022: 45 procent)

Positief is dat Operator meer eigen inkomsten wil genereren, wat gezien de eigen inkomsten in 2021 haalbaar moet zijn. De stichting wil de financieringsmix verbreden en andere subsidies en fondsen verkrijgen. Dit is gunstig voor de continuïteit, maar de stichting moet zich hierin nog bewijzen. De financiële basis van Operator is voldoende. Er is een buffervermogen aanwezig en de begrote baten zijn als haalbaar aan te merken, hoewel Operator flink op Cultuurplansubsidie blijft leunen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een verhoging van de subsidie met circa € 30.000,- ten opzichte van het subsidieniveau 2024, welke expliciet bestemd is voor de zakelijke uitbreiding van Operator.

Popunie

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 568.300,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 583.700,-

Samenvatting van de aanvraag

“De Popunie is het centrale kennisinstituut voor popmuziek in Rotterdam. We zorgen ervoor dat Rotterdamse popmuzikanten kunnen optreden op de podia en festivals in alle wijken van de stad en dat ze hiervoor fatsoenlijk betaald krijgen. Talentontwikkeling van muzikanten in alle genres en ontwikkelingsstadia is onze specialiteit. Ons dagelijkse werk is het vergroten van de impact van muzikanten en organisatoren, door ze vakkundig te ondersteunen bij het realiseren van hun plannen en ambities.

Met een team van vier vaste medewerkers en tal van bevlogen vrijwilligers en stagiairs organiseren we jaarlijks 26 projecten binnen onze drie kernfuncties. Om participatie & talentontwikkeling te stimuleren, organiseren we de Kunstbende en de Sena Performers Grote Prijs van Rotterdam. Voor informatie & kennisdeling is er ons toegankelijke expertisecentrum en ontwikkelen we Music Mapping Rotterdam. Voor de promotie & export van de Rotterdamse popmuziek hebben we de programma's Rotterdamse Popweek en Music Export Rotterdam.

Muzikanten staan bij de Popunie centraal. We bedienen alle culturen, leeftijden en ontwikkelstadia. We zijn actief in de gehele talentontwikkelingsketen met projecten voor de leerfase, de optreedfase en de professionaliseringsfase. Kenmerkend voor onze aanpak is de aaneengesloten keten van projecten, met doorstroming naar vervolgniveaus. Wat hierbij goed helpt is dat de Popunie een soortgelijke functie heeft in de Provincie Zuid-Holland. Daardoor staan voor de Rotterdamse popmuziek de regionale circuits wide open. Dit alles maakt onze talentontwikkelingsfunctie uniek in de stad.

Naast muzikanten ondersteunen we ook evenementorganisatoren, podia en festivals. We zijn de intermediaire schakel in de Rotterdamse popsector met een unieke database waarmee we de duizenden popmuzikanten, podia, festivals en het publiek met elkaar verbinden. Door intensief samen te werken van wijkniveau tot internationaal zijn we actief in de gehele keten en creëren we in alle fases impact.

We werken voor alle culturen en bereiken deze doordat we nieuwe popgenres snel oppikken en grassroot-initiatieven uit de wijken helpen bij hun ontwikkeling. De betrokkenheid bij de steeds veranderende popcultuur zorgt ervoor dat de Popunie zich voortdurend vernieuwt: bij elke nieuwe stroming hoort een nieuw publiek en dus een nieuwe aanpak. We volgen de Code Culturele Diversiteit en de Governance Code Cultuur volledig en zijn voorbeeldstellend bij de Fair Practice Code.

Ons beleidsplan is het verhaal van de Popunie voor de stad Rotterdam. Een verhaal over optredens voor lokaal talent in alle wijken, waarbij eerlijk wordt gehonoreerd. Een verhaal over een kennisinstituut dat daadwerkelijk impact heeft en helpt bij de totstandkoming van plannen en ideeën. Een verhaal over samenwerking en de meerwaarde van werken in de gemeente en in de regio. Een verhaal over samenhang in de talentontwikkelingsketen met nadruk op doorstroming. Een verhaal over een levendige stad met een toegankelijke infrastructuur waarin iedereen zijn plek kan vinden. Aan het slot presenteren we de begroting. We vragen extra middelen om Music Support Rotterdam uit te breiden en nieuwe projecten te kunnen realiseren.

De Popunie werkt de komende periode vol overgave aan de ontwikkeling van een bloeiende Rotterdamse popsector, waarin het iconische geluid van Rotterdam Popstad overal klinkt!”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. De Popunie is voorbeeldstellend in de wijze waarop de organisatie talentontwikkeling binnen alle segmenten van de popmuziek in Rotterdam ondersteunt. Vanuit een treffende visie op de waarde van popmuziek en talentontwikkeling werkt de Popunie met drie kernfuncties; ‘participatie & talentontwikkeling’, ‘informatie & kennisdeling’ en ‘promotie & export’. Daaronder vallen talloze activiteiten die de popsector verbeteren en versterken, op alle niveaus, voor alle (sub)genres en voor alle leeftijden, met een focus op beginnend- tot mid-careertalent en op een jonge doelgroep. De Popunie is volgens de commissie het ultieme voorbeeld van een kennisinstituut; met een schat aan ervaring, een indrukwekkende en toegankelijke database en een pakket aan ondersteuning op alle vlakken binnen de discipline.

De grilligheid van popmuziek – in stijlen, trends, artistieke inhoud, organisatie en commercialiteit - en die van de makers, behoeft een vraaggerichte ondersteuningsstructuur, en die rol wordt met verve opgepakt. De organisatie is bekend met alle trends en subgenres en weet ook de dance en hiphop scene te bereiken. De aanpak is laagdrempelig en doeltreffend en reikt tot diep in de wijken. Daarbij worden niet alleen makers ondersteund maar ook ‘mogelijkmakers’, als onderdeel van de keten.

Bewonderenswaardig is dat de organisatie door de jaren heen de diverse jonge doelgroepen steeds is blijven aanspreken en heeft weten uit te breiden. Dat zorgt voor een kwaliteitsimpuls voor de amateurpopscene in de volle breedte en daarmee ook van de kwaliteit van de instroom op de kunstvakopleidingen. De Popunie is zeer relevant voor het creëren en onderhouden van de voedingsbodem waarop het talent van Rotterdam kan groeien, zelfs tot in het buitenland. De Muziekhub GoWest!, het intensieve begeleidingstraject voor de urban scene, zal de impact in de toekomst mogelijk versterken voor heel Noord – en Zuid Holland.

De commissie stelt dat naast de Popunie geen vergelijkbare organisatie in Nederland bestaat die met een dergelijk aanbod op het gebied van talentontwikkeling de popmuzieksector in de hele breedte voorziet. Door midden in de sector en bovenop de actualiteit te zitten weet de Popunie passende programma's te ontwikkelen. Music Mapping Rotterdam is daarvan een sprekend voorbeeld. Uit alle activiteiten spat de liefde voor popmuziek, het geloof in de waarde ervan voor de Rotterdamse samenleving, en het belang van talentontwikkeling en bijeenbrengen van vraag en aanbod.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als uitmuntend. De Popunie bestaat bij de gratie van samenwerking en betreft jaarlijks zo'n vijfhonderd partners. Naast de intensieve samenwerkingen met locaties en evenementen binnen culturele sector, betreft de Popunie broedplaatsen en gemeenschappen in de wijk, de creatieve sector, de sportsector en het onderwijs. De samenwerking met andere Rotterdamse talentontwikkelingsorganisatie, zoals Fanatics, Future Talent 010, Cult Beats, Cult North, Sing Off South en Levels zorgt voor onderlinge versterking. De database getuigt van samenwerking vanuit de haarvaten van Rotterdam tot aan internationaal niveau. De plannen zijn realistisch, duurzaam en grotendeels gebaseerd op wederkerigheid. Ze dragen bij aan de het sociaal maatschappelijk welzijn en de ontwikkeling van jongeren en amateurmusici in de stad. Met het programma Music Export Rotterdam worden jaarlijks dertig buitenlandse tournees van Rotterdamse bands ondersteund. De tournees resulteren vaak in nieuwe uitwisselingen met buitenlandse partners. De database met (vaak minder bekende) buitenlandse podia is beschikbaar voor andere Rotterdamse artiesten.

De Popunie stuurt talloze activiteiten aan waarvan een aantal al meerdere jaren bestaan. Het is echter de combinatie van op alle vlakken de vinger aan de pols houden en tegelijkertijd op de troepen vooruitlopen, die de innovatieve waarde van de Popunie bepaalt. De popsector in Rotterdam wordt 360° in kaart gebracht en voortdurend gemonitord. Dat leidt onder meer tot interactieve projecten als Music Mapping samen met Erasmus Universiteit Rotterdam. Een voorbeeld van innovatie bij uitstek en van groot belang voor de sector.

Popmuziek heeft over het algemeen een lage drempel en heeft bijna per definitie een breed publieksbereik. Hoewel de aanvraag geen specifiek diversiteitsbeleid beschrijft op het selecteren of scouten van bands, mag verwacht worden dat het bereik wel degelijk groot en divers is. De activiteiten zijn gericht op de gehele breedte van de Rotterdamse popscene waarin ruimte is voor alle (sub)genres en ze vinden plaats door de hele stad; op podia en festivals, in het centrum en in de wijken. Cultuurscouts spelen daarbij een belangrijke rol. Ondanks de status van 'maatwerk-instelling', die aangeeft dat de Popunie geen directe publieksfunctie heeft, bereiken de activiteiten jaarlijks een kleine 300.000 bezoekers. Daarnaast wordt ook het publiek betrokken, zoals bij de Rotterdam Music Awards. De commissie merkt de Popunie aan als een van de meest doelgroep-licht-vriendelijke organisaties met een zeer grote spreiding over de stad. De eigen organisatie is

jong en divers samengesteld, en dit blijft naar eigen zeggen een aandachtspunt. Door de focus te leggen op opleiding en carrièreontwikkeling, erkent de organisatie het belang van het creëren van kansen voor de volgende generatie professionals.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De stichting Popunie werkt met het bestuursmodel. De organisatie is effectief ingericht met een relatief klein kernteam, ondersteund door stagiairs en vrijwilligers. Uit de toelichting in de aanvraag blijkt dat de organisatie de Governance Code Cultuur onderschrijft en de acht principes toepast. Dat wordt geborgd door het huishoudelijk reglement, de zelfevaluatie en interne controle. Er wordt gewerkt met Verklaringen Omtrent Gedrag, het vierogenprincipe en landelijke protocollen bij projecten met kwetsbare groepen. Over risicobeheersing en belangenverstrengeling worden geen uitspraken gedaan.

Aandacht voor fair practice is aanwezig in de vorm van eerlijke vergoeding en sociale veiligheid. Maatregelen ten aanzien van persoonlijke professionele ontwikkeling, duurzame inzetbaarheid en transparantie en de bedrijfsvoering zijn wat onderbelicht. De Popunie heeft het percentage onbetaalde vrijwilligers en stagiairs verlaagd, het uurloon van vast personeel verhoogd volgens de cao Welzijn, en ook de zzp-tarieven verhoogd. Voor de komende Cultuurplanperiode streeft de Popunie naar een eerlijke betaling voor muzikanten volgens de Sena-norm.

De stichting wil z'n activiteiten uitbreiden, waarmee een stijging van € 60.000,- aan projectkosten gemoeid is. Ook wordt de personele bezetting uitgebreid met 1 fte. en stijgen de gemiddelde personeelskosten met 6 procent.

De hogere beheerslasten worden gedekt uit een lichte stijging van publieks- en overige directe inkomsten, private fondsen, subsidie van het Fonds Podiumkunsten en hogere subsidie van de provincie en de gemeente. Dat maakt de afhankelijkheid van subsidie groot. Ten aanzien van de opmerking over beperkt ondernemerschap in het advies van Cultuurplan 2021-2024, merkt de commissie op dat ook in onderhavige begroting de groei van eigen inkomsten marginaal is. Ondanks dat vanwege de aard van de organisatie het verdienvermogen beperkt is, adviseert de commissie de mogelijkheden diepgaander te onderzoeken.

De verhoging van subsidie uit het Cultuurplan is bestemd voor uitbreiding van Music Support Rotterdam, verhoging van de minimum gagenorm voor muzikanten, extra inzet in alle stadswijken en bij de ondersteuning van nachtprogrammering. Daarnaast zijn er nieuwe projecten in ontwikkeling: Muziekhub GoWest!, Music Mapping Rotterdam en Rotterdam Popstad. Andere nieuwe projecten en innovaties worden vanuit het reguliere budget of extern gefinancierd. De begroting is sluitend, helder en voldoende onderbouwd. De sterke afhankelijkheid van subsidies en beperkte groei van eigen inkomsten zorgen echter voor een eenzijdige financieringsmix. Ondanks deze kanttekening heeft de commissie voldoende vertrouwen in een gezonde bedrijfsvoering voor de toekomst.

Gecombineerd met de riante liquiditeitspositie en de goede vermogenspositie is er ruim voldoende perspectief op continuïteit in de bedrijfsvoering.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert de gevraagde subsidieverhoging ten opzichte van het niveau 2024 gedeeltelijk toe te kennen met een bedrag van € 45.000,-.

Rotown

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 424.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 550.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Rotown is een concertorganisator met één been stevig in de Rotterdamse culturele sector en het andere net zo sterk in de (inter)nationale muziekindustrie. Als grootste (zelf programmerende) aanbieder van live popmuziek binnen de stadsgrenzen werken wij met buitengewoon veel enthousiasme aan een muziekaanbod dat een veelzijdige groep Rotterdammers aanspreekt, en dat bijdraagt aan het imago en de aantrekkelijkheid van Rotterdam voor mensen van buiten de stad / het land.

Door de jaren heen heeft Rotown laten zien een even stabiele als creatieve en professionele concertorganisatie te zijn die garant staat voor een muziekprogramma dat past bij Rotterdam; aan de ene kant vernieuwend en op het scherpst van de snede, en aan de andere kant vertrouwd en voor een divers en breed publiek aantrekkelijk. We programmeren in onze eigen zaal en zetten ook bands neer op diverse locaties door de stad. Daarnaast hebben we een succesvol eigen showcasefestival ontwikkeld dat elke herfst Rotterdam in een waar paradijs voor liefhebbers van nieuwe muziek verandert: Left of the Dial. Hiermee laten we in drie dagen en avonden plusminus 120 bands zien op 20 podia in de stad.

Om nieuwe en doorgewinterde concertbezoekers aan ons te (blijven) binden, werken we zoveel mogelijk samen met partijen binnen en buiten Rotterdam. We begeleiden artiesten in hun carrière en doen ons uiterste best om voor hen de juiste plek in de stad te vinden. Daarbij sluiten we geen enkele popmuziekstroming uit en programmeren we door alle genres heen. Uiteindelijk willen we vooral één ding: via popmuziek de wereld wat mooier te maken. Rotown wil de komende vier jaar het muziekaanbod verder blijven uitbreiden en verbreden om zo een nog grotere groep Rotterdammers in aanraking te laten komen met popmuziek. Dit denken we te kunnen doen door speciale aandacht te hebben voor de volgende punten:

- *Continuering van de vertrouwde programmering van Rotown waarin veel ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen binnen de popmuziek.*
- *Nog meer oog hebben voor nieuwe bezoekers; jonge mensen die nog nooit naar een concert zijn geweest proberen we binnen te krijgen door in een veilige omgeving programma aan te bieden dat aansluit bij hun belevingswereld.*
- *Ervoor zorgen dat het diverse aanbod in Rotterdam op de meest geschikte podia wordt geprogrammeerd.*
- *Intensief contact onderhouden met de landelijke boekingskantoren om te zorgen dat de grote(re) namen naar Rotterdam blijven komen, want hoewel concert- en clubbezoek minder vanzelfsprekend is nu iedereen minder te besteden heeft, hopen wij door de juiste mix van goedkopere concerten, nieuw / spannend aanbod en grotere namen in de periode 2025-2028*

onze bezoekersaantallen verder te vergroten en uiteindelijk 120.000 bezoekers te trekken. - Daarnaast willen we Left of the Dial de komende vier jaar verder uitbouwen zodat het een gelijkwaardig alternatief wordt voor bezoekers van andere showcasefestivals, dat het beginpunt van een Europese carrière voor tientallen bands vormt en minimaal 20.000 bezoekers trekt.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Rotown heeft als gevestigd poppodium in Rotterdam z'n sporen verdiend. De organisatie beschikt over veel specifieke kennis van de nieuwste ontwikkelingen binnen de – met name – alternatieve popmuziek. Dat komt tot uiting in de volle breedte van het programma die van constante hoge kwaliteit is, zowel in de reguliere programmering als tijdens het festival Left of the Dial, en in de aandacht voor jong en opkomend talent. De aanvraag is aanstekelijk en proactief en getuigt van een heldere visie en keuzes. De organisatie geeft blijk te weten waar die staat en wat de stad nodig heeft, en weet dat te vertalen in concrete doelstellingen voor de toekomst. De commissie heeft dan ook alle vertrouwen in het vakmanschap van de organisatie, ook voor de komende jaren.

Het sterke artistieke profiel van Rotown leidt tot grote zeggingskracht van de activiteiten. De artistieke keuzes zijn helder en concreet met aanbod dat reikt van Nederlandse tot internationale acts, van jonge artiesten tot bekende namen. Daarnaast maakt Rotown plaats voor talentontwikkeling door de groep jong talent tot mid-career een speelplek te bieden. Rotown is stevig ingebed in de Rotterdamse popcultuur. Met het showcasefestival Left of the Dial heeft de organisatie in enkele jaren een uitstekende naam opgebouwd onder bezoekers, artiesten en professionals in de muziekindustrie. Dat een beperkt aantal tickets beschikbaar is voor professionals, maakt duidelijk dat het publiek op de eerste plaats komt. Het festival heeft de potentie om uit te groeien tot een evenement met een grote impact in Rotterdam en ver daarbuiten. De marketing van de reguliere programmering is goed onderbouwd. De organisatie laat zien de doelgroepen scherp in beeld te hebben en met welk aanbod het wordt bediend. Dat blijkt onder meer uit het overzicht waarin op basis van het doelgroepenmodel inzichtelijk wordt gemaakt hoe programma, publiek en samenwerkingspartners met elkaar verbonden zijn.

Rotown is onderscheidend en authentiek. De oorspronkelijkheid zit met name in de consequente eigenzinnigheid en kwaliteit van het podium, in mindere mate in het programma-aanbod zelf. Als organisatie is Rotown een onmisbare schakel tussen (Rotterdamse) muziekliefhebbers en (inter)nationaal muziekaanbod én tussen de samenwerkingspartners in de stad. De ambitie om van Left of the Dial het grootste showcasefestival van Europa te maken toont het lef en de toekomstvisie van de organisatie.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Rotown voert een eindeloze rij samenwerkingen op van lokale tot internationale partners. Hoewel het hoofdzakelijk gaat om partners binnen de muzieksector, waaronder podia, boekingsbureaus en ticketingbedrijven, is de meerwaarde van die samenwerking voor de stad en de sector uitstekend onderbouwd. Het initiatief de 'De stad als podium' waarin Rotown participeert, zorgt ervoor dat meer aanbod op passende locaties wordt weggezet, met een gedeelde promotie én risico voor de partners. De kwantitatieve gegevens zijn overzichtelijk in kaart gebracht. Buiten het culturele domein is een overeenkomst gesloten met Superkracht, waardoor jongeren met een beperking worden opgenomen in het vrijwilligersteam. Left of the Dial trekt internationale bands, professionals en bezoekers naar Rotterdam, en stimuleert kansen voor Nederlandse bands in het buitenland. Daarmee draagt het festival in grote mate bij aan de reputatie van Rotterdam als internationale muziekstad.

Rotown draagt in zekere mate bij aan vernieuwing en ontwikkelingen binnen de popsector. Dat blijkt onder meer uit de acties die zijn voortgekomen uit de coronaperiode, en uit de oplossingen die de organisatie vindt voor obstakels als de Brexit en beperkingen in het ticketingsysteem. Deze voorbeelden grenzen weliswaar aan innovatie, maar zijn volgens de commissie vooral onderdeel van de gezonde bedrijfsvoering van een hedendaags (pop) podium. Dat geldt ook voor de originele invulling van de clubnachten en talentontwikkeling. Van innovatie zoals bedoeld in de regeling is in beperkte mate sprake.

Rotown heeft een weloverwogen visie op inclusie en wat dat betekent voor de organisatie. Obstakels worden in kaart gebracht en hands on opgelost, en na periodieke metingen en evaluaties volgen verbetertrajecten. Inclusie wordt ook aangevlogen vanuit het maatschappelijk perspectief wat blijkt uit de facebookgroep ConcertBuddies, aansluiting van concerttijden op het openbaar vervoer en toegankelijkheid voor mensen met een smalle beurs. Voor het Left of the Dial-publiek is er een overzicht per locatie met rolstoeltoegankelijkheid, bierprijs en loopafstand. Dat maakt Rotown toegankelijk voor een brede publieksgroep. Ten aanzien van de programmering is het motto: "een diverse jaarprogrammering is niet per definitie goed, maar een goede jaarprogrammering is wel altijd divers." Dat wordt volgens de commissie waargemaakt. De programmering vertegenwoordigt een groot segment popmuziek van verschillende niveaus en Rotown programmeert ook op andere locaties in de stad. Uit publieksonderzoek blijkt dat de doelgroep licht hiermee redelijk goed wordt bediend en Rotown stelt zich ten doel met de uitbreiding van het aanbod een nog grotere groep Rotterdammers te bereiken. Binnen de eigen organisatie wil Rotown een afspiegeling zijn van de Rotterdamse samenleving. De ideale situatie is nog niet bereikt maar concrete doelstellingen zijn in kaart gebracht en aan de verbeterpunten wordt actief gewerkt. Een voorbeeld is het wervings- en selectiebeleid met meer aandacht voor diversiteit en inclusie.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Rotown onderschrijft de Governance Code Cultuur en past die toe. De organisatie werkt met een raad-van-toezicht-model. In het bestuursreglement zijn zaken als belangenverstrengeling, verdeling van rollen en taken, interne controle en (zelf)evaluatie vastgelegd. Risicobeheersing is niet expliciet genoemd. Daarnaast onderschrijft de stichting de vijf principes van de Fair Practice Code maar licht deze zeer summier toe. De aanvraag richt zich met name op fair pay. Voor medewerkers binnen de organisatie geldt de cao Poppodia en -Festivals. De aanvrager stelt dat salarissen evenwel achterblijven bij de ervaring, werklast en output van het kernteam en vraagt daarvoor een hogere subsidiebijdrage aan. Rotown streeft naar een eerlijke betaling van artiesten die aansluit op professionaliteitsniveau en/of marktwaarde. De aanvrager benadrukt de complexiteit van eerlijke gages in de live-muziekindustrie en de noodzaak van een collectieve inspanning om een inclusief en pluriform popmuziekklimaat in Nederland te realiseren. Rotown zegt in veel gevallen geen invloed te hebben op de hoogte van de gages, met name bij supportacts, en stelt dat fair pay hier vaak niet aan de orde is. De bands die spelen op Left of The Dial ontvangen een onkostenvergoeding en uitgebreide hospitality, volgens de aanvrager is fair pay binnen het festival onhaalbaar. De commissie waardeert de heldere en eerlijke toelichting maar vindt tegelijkertijd dat Rotown meer het voortouw en verantwoordelijkheid zou moeten nemen in het streven naar fair pay.

Rotown wil de komende vier jaar het muziekaanbod verder blijven uitbreiden en verbreden om zo een nog grotere groep Rotterdammers in aanraking te laten komen met popmuziek. Daartoe is een ambitieuze begroting opgesteld; de gemiddelde omzet uit publieksinkomsten verdriedubbelt. Dat wordt gedekt door een combinatie van goedkopere concerten, nieuw en spannend aanbod en grotere namen waardoor de bezoekersaantallen zullen groeien naar 120.000 bezoekers per jaar. Met het verder uitbouwen van Left of the Dial worden minimaal 20.000 bezoekers verwacht. De afhankelijkheid van het kernteam is en blijft groot, ondanks de extra aandacht voor het aannemen van stagiaires of zzp'ers. Dat vormt een risico voor de organisatie. Met Left of the Dial heeft Rotown een evenement dat aantrekkelijk is voor sponsors, maar door personeelsgebrek is hier nog niet in geïnvesteerd. Ook ontbreekt een nadere toelichting op de sociale media- en marketingstrategie. Dat zorgt voor enige twijfel over continuïteit en kwaliteit van de financieringsmix met betrekking tot specifiek het festival.

De begroting als geheel laat wel een goede financieringsmix zien, waarbij het grootste deel van de baten afkomstig is uit publieksinkomsten. De subsidieafhankelijkheid neemt iets toe maar met een percentage van 26 procent blijft dat aanvaardbaar. De commissie is evenwel kritisch over de haalbaarheid van de begroting, met name vanwege de forse omzetgroei uit publieksinkomsten. Zij stelt dat een passend commercieel plan moet worden opgesteld, inclusief personele capaciteit. Het beperken van het risico zou een betere continuïteit van de bedrijfsvoering kunnen waarborgen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag ten behoeve van uitbreiding van de organisatie.

Rotterdam Bluegrass Festival

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 120.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 150.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Tijdens het Rotterdam Bluegrass Festival beleeft het publiek drie dagen lang Bluegrass muziek en lifestyle met een topkwaliteit muziekprogramma en unieke theater- en fringeactiviteiten. Daarnaast zet Rotterdam Bluegrass Festival zich in voor de bewoners van Rotterdam met gratis concerten, workshops en educatietrajecten. Het festival verbindt (inter) nationale muzikliefhebbers aan een breed Rotterdams publiek met als katalysator de unieke sfeer van het festival.

Het festival is dé vertegenwoordiger van Bluegrass in Nederland en Europa. Op het Bluegrass Festival ontmoet je grootheden uit de wereldwijde Bluegrass scene en opkomend talent uit Nederland en Europa. Artiesten worden gekozen op basis van kwaliteit, eigenzinnigheid en originaliteit.

Voor 2025-2028 zetten we in op verdieping van het programma: we brengen Bluegrass naar de stad samen met partners, betrekken mensen met een kleine beurs bij het festival en richten ons op de artistieke groei van het genre. Het festival wordt gevormd langs drie programmalijnen:

Festival voor én in de stad: met een actief en hoogstaand muzikaal programma brengen we de stad samen, met een warming-up week vol activiteiten én met een festivalprogramma gevuld met muzikale grootheden, samenspel en fringe activiteiten.

Bluegrass voor iedereen: door de wijk in te trekken ontsluiten we kunst en cultuur voor iedereen. We maken het festival met bewoners van de stad, geven muzieklessen op scholen en brengen muziek naar hen die er anders niet mee in aanraking komen.

Genre in ontwikkeling: het festival zet zich in om het genre verder te ontwikkelen, door een voortrekkersrol te nemen in het opleiden van jonge musici, door cross-overs te ontwikkelen met verschillende genres en door de top van de wereld naar Rotterdam te halen.

INTERCONNECTIEF – Rotterdam Bluegrass Festival is het enige Bluegrass festival in Nederland. Van over heel Nederland komen bezoekers naar het festival. We versterken onze samenwerkingen om Bluegrass breder uit te dragen en een nieuw publiek in aanraking te brengen met het genre. Dit doen we samen met (inter)nationale partners uit het culturele en sociaal-maatschappelijke veld.

INNOVATIEF – We verruimen ons aanbod door eerder én vaker de stad in te trekken, brengen verschillende publieksgroepen samen met nieuwe programmaonderdelen en verrijken de publieksbeleving op het festival.

INCLUSIEF - We betrekken actief de stad en haar inwoners bij het festival en verbinden verschillende generaties en achtergronden aan elkaar.

CODES – Stichting Kito Events onderschrijft de drie codes, voert deze uit en reflecteert hier jaarlijks op in de verslaglegging. We vinden het belangrijk om een goed voorbeeld te zijn voor de sector.

BEDRIJFSVOERING – Rotterdam Bluegrass Festival heeft de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet in omvang, impact en publieksbereik. Het budget voor de komende jaren bedraagt gemiddeld € 597.149,-. We zetten in op een sterke ticketinkomstestroom. De dekking van de begroting bestaat uit een gezonde mix tussen publieksinkomsten, partners, sponsors en fondsengelden. Een stevig financieel fundament van zowel Fonds Podiumkunsten als de gemeente Rotterdam is onmisbaar om de impact van het festival te blijven realiseren. Wij vragen aan de Gemeente Rotterdam om met een jaarlijkse bijdrage van € 150.000,- het Rotterdam Bluegrass Festival te steunen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als uitmuntend. De combinatie van kennis over en passie voor de muziekstijl bluegrass, een grote maatschappelijke betrokkenheid, focus op de wijk, aandacht voor talentontwikkeling en een sterk programma voor kinderen maken dit festival voorbeeldstellend. De Do-It-Yourself-mentaliteit van bluegrass wordt door de organisatie in het kwadraat opgepakt en concreet en overtuigend toegelicht in het plan. De artistiek leider kent de bluegrass-scene goed en weet langs herkenbare programmalijnen een uitstekende programmering neer te zetten. In een periode van tien jaar heeft het festival zich ontwikkeld van een kleinschalig buurtinitiatief naar een volwaardig evenement met een kwalitatief hoogstaand programma voor 12.000 bezoekers.

Het festival heeft een grote zeggingskracht en spreekt daarmee een zeer breed publiek aan. Naast bluegrass wordt verbinding gelegd met andere ‘volkse’ muziekstijlen, zoals Flamenco en West-Afrikaanse gitaarmuziek. Er is een uitgebreid randprogramma, van knutselworkshops, binnen- en buitenschoolse programma’s tot jamsessies verspreid door de stad en headliners staan naast buurtinitiatieven op het programma. Met een kwalitatief hoogstaand programma én talloze activiteiten, waarin veel verschillende Rotterdammers zich thuis - en aangesproken voelen, heeft het festival een internationale positie weten te verwerven zonder dat het z’n maatschappelijke betrokkenheid en focus op de wijk (het Oude Noorden) uit het oog verliest.

Hoewel bluegrass al lang bestaat en feitelijk een geïmporteerde niche is binnen de muziek, weet de organisatie de essentie ervan – laagdrempelig en verbindend – te vertalen naar een kwalitatief hoogstaand en aansprekend programma. Die essentie wordt consistent doorgevoerd in de aankleding van het terrein, de communicatie en het beeldmateriaal.

Het festival zet met concrete plannen in op verschillende fases van talentontwikkeling in de vorm van jamsessies, workshops en masterclasses, podiumervaring en talentenwedstrijden. Deze onderdelen zijn naadloos vervlochten in het festival en daarmee wordt in een behoefte van musici voorzien, want een specifieke bluegrassopleiding bestaat niet. Al met al leidt dit tot een hoge mate van oorspronkelijkheid.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Het plan geeft een uitgebreid overzicht van de samenwerkingspartners en licht per programmaonderdeel uit welke bijdrage wordt geleverd. Daaruit blijkt dat intensief wordt samenwerkt met organisaties binnen het culturele én sociaal-maatschappelijke domein: sociale wijkinitiatieven, horeca, jeugdtheater, scholen en meer. Alles is erop gericht het festival te laten resoneren in de stad. De organisatie wil de komende jaren met nieuwe programma's de impact in de stad vergroten. Voorbeelden zijn een fringe-, film- en nachtprogramma, een bluegrass stadswandeling, een scholenprogramma en meer samenwerking in de sociaal-maatschappelijke sector om livemuziek toegankelijker te maken voor iedereen. De commissie vindt de plannen overtuigend en verwacht dat ze bijdragen aan de interconnectieve waarde voor de stad, de bewoners én de discipline. Ook op internationaal niveau draagt het festival daaraan bij. Het Rotterdam Bluegrass Festival is het grootste Europese festival in dit genre. De samenwerking met internationale partners, agencies en festivals maken het mogelijk dat internationale grootheden Rotterdam aandoen. Als oprichter en aanjager van de European Bluegrass Music Association versterkt de organisatie de internationale samenwerking en draagt daarmee bij aan de ontwikkeling van het genre.

Ondanks de van nature conservatieve aard van het genre bluegrass, zet het festival in op vernieuwing. Die vindt met name plaats binnen de context van het genre zelf, door het stimuleren van cross overs en stijlvermenging, en met de keuze voor artiesten die zelf het genre door ontwikkelen. Daarnaast kan de focus op verschillende fases van talentontwikkeling de in- en doorstroom van nieuw talent teweegbrengen. Tot slot zorgt de samenwerking met verschillende podia in de stad ervoor dat bluegrass op meer plekken te horen is.

Het hoogwaardige programma in een laagdrempelige setting, de sfeer en randprogramma's en kleinschalige activiteiten in de buurt zorgen voor een inclusief en benaderbaar festival voor een zeer brede groep Rotterdammers. Daarbij wordt ook rekening gehouden met fysieke en financiële toegankelijkheid. Dat is terug te zien in de samenstelling van het publiek; gezinnen, jongeren, wijkbewoners, liefhebbers en nieuwsgierigen en de grote groep vrijwilligers die betrokken is bij het festival. Uit het publieksonderzoek komt naar voren dat de doelgroep licht goed is vertegenwoordigd. De programmering is divers en bestaat naast bluegrass uit aanverwante stijlen en cross overs, waaronder hiphop en wereldmuziek. De organisatie heeft doelstellingen en maatregelen ten aanzien van inclusie en diversiteit concreet en realistisch beschreven. In hoeverre

het personeelsbestand en bestuur een representatieve afspiegeling vormen en hoe de aanvrager daarvoor zorgt bij de aanstelling van nieuwe medewerkers of bestuursleden is echter summier toegelicht.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Uit de aanvraag kan worden opgemaakt dat de organisatie de Governance Code Cultuur onderschrijft en hoe de acht principes worden toegepast. Dat wordt mede onderbouwd met onder andere een directiereglement, bestuursreglement en aandacht voor belangenverstrengeling. De zittingstermijn van de voorzitter is met redenen verlengd. Er is sprake van enige reflectie en er worden geen aandachts- of verbeterpunten vermeld. De aanvraag reflecteert op de vijf kernwaarden van fair practice die in de praktijk ook worden toegepast. Er is aandacht voor een eerlijke vergoeding, persoonlijke ontwikkeling, duurzame inzetbaarheid, transparante bedrijfsvoering en veiligheid op de werkvloer. Het kernteam van het festival bestaat uit zzp'ers. De vergoedingen volgen de cao Poppodia en -Festivals (150 procent). Voor professionele musici wordt de Sena gagenorm gehanteerd. Op basis van de begrote personeelslasten en uren kan geconstateerd worden dat de stichting de komende periode ruimschoots voldoet aan fair pay-vereisten. De commissie merkt op dat de aanvrager niet ingaat op hoe de organisatie zich de komende jaren gaat ontwikkelen. Zij vindt de bezetting aan de magere kant in verhouding tot de ambities. Dat maakt de organisatie kwetsbaar.

De begroting is gebaseerd op groei van de jaarlijkse eigen inkomsten. In het licht van de beoogde groei van het aantal bezoekers, entreeheffing, uitbreiding van activiteiten, het marketingplan en –budget, lijkt deze groei haalbaar. Daarnaast houdt de stichting rekening met een stijging van de activiteitenlasten door uitbreiding van de activiteiten, betaling van fair pay en inflatie. De lasten lijken realistisch te zijn ingeschat. Ondanks enkele kleine cijfermatige verschillen tussen de begroting en de toelichting en de onzekerheid vanwege veranderingen in het verdienmodel van het festival, heeft de commissie vertrouwen in de haalbaarheid.

Er is sprake van een gezonde financieringsmix met meerdere inkomstenbronnen. Het subsidieaandeel bedraagt volgens de begroting 2025-2028 33 procent van de totale baten. Door de entreeheffing ontstaat een aanmerkelijk betere financieringsmix dan in 2022 en de aanvrager spant zich voldoende in om cofinanciering te vinden. De stichting beschikt verder over voldoende financiële buffers om tegenvallers op te vangen. Al met al zijn de plannen voldoende vertaald in de begroting en worden de continuïteit en kwaliteit van de financieringsmix als goed beoordeeld. Op basis daarvan heeft de commissie voldoende vertrouwen in de continuïteit van de bedrijfsvoering.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 120.000,-. De organisatie maakt de overstap van de Impulsregeling naar een structurele subsidie en dit bedrag is passend bij de professionaliseringsplannen van de organisatie.

Rotterdam Street Culture Week (RSCW)

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 125.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 300.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Rotterdam is dé street culture stad van Nederland en misschien zelfs de hele wereld. De stad zit boordevol toonaangevende organisaties, talenten en grassroots initiatieven op het gebied van street culture. Tijdens Rotterdam Street Culture Week (RSCW) komen deze stromingen samen om de street culture tot bloei te brengen. RSCW nodigt artiesten uit binnen- en buitenland uit om street te tonen en ontwikkelen in Rotterdam.

Tijdens RSCW maken tienduizenden bezoekers kennis met en worden onderdeel van de diverse vormen van street culture en -lifestyle. Het festival zet in op inclusie en participatie, met programmaonderdelen die jongeren stimuleren om mee te doen in street culture en helpen in hun talentontwikkeling.

RSCW DRAAGT BIJ AAN

Interconnectiviteit: Er zijn in Rotterdam vele organisaties actief die veel betekenen voor het lokale en (inter)nationale urban veld. RSCW werkt in de volle breedte samen en legt verbindingen met organisaties vanuit cultuur, sport, onderwijs en educatie, welzijn, podia en festivals.

Innovatie: Street culture is constant in ontwikkeling. RSCW toont grassroots initiatieven en stimuleert innovatie met nieuwe combinaties. Door over genre grenzen heen te kijken en onverwachte verbindingen aan te gaan, ontstaat vernieuwing. Innovatie, vanuit een DIY-mentaliteit, met originaliteit als meetlat en Rotterdam als inspiratiebron.

Inclusie: RSCW is gratis waardoor er geen financiële drempel is voor bezoekers (de belangrijkste drempel voor cultuurbezoek). Het festival sluit niemand uit en breekt de barrières tussen disciplines open met originele creaties. We initiëren inspirerende ontmoetingen waarlangs het veld zich kan ontwikkelen. De aankomende beleidsperiode vergroten we de betrokkenheid van diverse groepen binnen en buiten Rotterdam met nieuwe programmaonderdelen.

De aankomende beleidsperiode zet RSCW in op diversificatie van haar programma.

Aansluitend bij de multiculturele stad, zetten we street culture in om te verbinden met de bewoners en verstevigen we de creatieve industrie met talenttrajecten. Dit bereiken we met de volgende PROGRAMMALIJNEN:

- *Street Culture voor de stad: RSCW haalt de (inter)nationale top van de street culture naar Rotterdam met een vernieuwd muziekprogramma, unieke battles én nieuwe presentatievormen.*
- *Interactie en verbinding: We stimuleren ontmoeting, uitwisseling en verbondenheid tussen bezoekers met interactieve onderdelen. We zetten in op het verruimen en diversificeren van de street culture door invloeden van andere landen te incorporeren en omarmen.*

- RSCW als talentontwikkelaar: RSCW groeit uit tot dé plek voor talentontwikkeling en zet zich in voor het ondersteunen en inspireren van jongeren en grassroots. We stimuleren professionalisering in de sector door samenwerkingen op te zetten en met kennisdeling.

Als Culturele ANBI onderschrijft Stichting Game Changers de drie codes en voert deze uit. Hier zetten we de aankomende periode belangrijke stappen in.

Het budget van de aankomende jaren bedraagt gemiddeld € 713.125,-, rekening houdend met stijgende productiekosten door inflatie en Fair Pay. We hebben de begroting zo kostenefficiënt mogelijk opgesteld, inzettend op verdieping van het programma om zo veel mogelijk mensen te verbinden met de kracht van street culture.

Rotterdam Street Culture Week (RSCW) heeft grote stappen genomen in artistieke kwaliteit, publieksbereik en de professionalisering van de organisatie. Wij hopen dat u RSCW wil steunen met een jaarlijkse bijdrage van € 300.000,-."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Rotterdam Street Culture Week (hierna: RSCW) positioneert de discipline van de urban culture of street culture vanuit een eigen artistieke visie. Voor RSCW is het een internationale stroming die in ieder land eigen en specifieke uitingsvormen kan hebben, zoals Braziliaanse capoeira en Spaanse flamenco. RSCW brengt deze hedendaagse straatculturen samen. Laagdrempelig zodat bezoekers zelf mee kunnen doen. Daarmee geeft RSCW op een slimme manier vorm aan de presentatie van hele verschillende en soms alternatieve uitingsvormen van cultuur voor een breed publiek. Het levert een spannend en inspirerend festival op.

RSCW betreft in het programma onder meer street culture uit andere werelddelen en stelt per editie een continentaal thema centraal. Dat lijkt op een top down benadering die tegenstrijdig is met het spontane ontstaan van straatcultuur. Het stelt RSCW wel in staat om elk jaar iets nieuws te doen en het festival levendig te houden. Ondanks dat RSCW heldere programmalijnen benoemt, ligt het risico van een te brede programmering op de loer. De wijze waarop het concept van een hybride festivalbeleving wordt omschreven, kan ook gelezen worden als een allesomvattende programmering zonder onderscheidend vermogen. Dat RSCW nu de eerste is in zijn soort, geeft de ruimte om te experimenteren. Het zal veel vergen van RSCW om vanuit een heldere artistiek visie en op een duurzame manier steeds passende selecties te maken in het zeer gevarieerde aanbod en kwaliteit te selecteren uit heel verschillende ketens. RSCW beschrijft een aantal programmalijnen voor interactie en verbinding, maar die zijn niet allemaal evengoed uitgewerkt. Bijvoorbeeld bij Street food en Visuele kunsten is de concrete invulling summier.

RSCW heeft de ambitie om een toonaangevend festival te worden voor street culture, door verschillende disciplines te combineren in plaats van zich te beperken. De huidige aantrekkingskracht van het festival is veelbelovend. Het laat zien dat street culture meer

is dan hiphop is en doorbreekt daarmee de grenzen voor een groot publiek. Ook andere grenzen worden doorbroken, namelijk die tussen academische makers en autodidacten. Makers worden met elkaar verbonden en ze worden gevraagd om eigen multidisciplinair werk te creëren. Daarnaast verbindt RSCW sport met cultuur, onder meer via het principe van battles. Dat is een overtuigende en uitdagende opzet, maar de eigenzinnige artistieke betekenis die RSCW hiermee wil neerzetten mag beter worden uitgewerkt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. RSCW werkt samen met veel en diverse partners binnen en buiten het culturele domein. Veel daarvan, zoals Levels, House of Knowledge en De Nieuwe Lichting, zijn logisch. Andere, zoals Maas theater en dans, International Film Festival Rotterdam en Stichting de Vrolijkheid, liggen minder voor de hand. De rode draad binnen deze optelsom van partners is niet altijd helder. Hoe een partner bij gaat dragen aan de strategie en/of inhoud van het festival wordt niet uitgelegd. RSCW wil grootstedelijke vraagstukken aanpakken in het verlengde van de programmering van het festival en de verbinding met maatschappelijke partners is logisch. Dat past goed bij het festival, maar de commissie had graag meer gelezen over de keuzes en uitwerking van deze partnerships.

RSCW stimuleert vernieuwing en ontwikkeling binnen street culture door grassroots-initiatieven te tonen en door nieuwe combinaties en cross-overs. Dit helpt nieuwe initiatieven en draagt bij aan vernieuwing binnen het genre. Voorbeelden hiervan zijn dans en fashion in Urban Vogue Canvas en muziek en sport in Rhythm Rumble. RSCW probeert duidelijk drempels tot cultuurbezoek te verlagen door interactie tussen diverse publieksgroepen te stimuleren in de programmaliijn voor interactie en verbinding. Daarnaast wil RSCW vanaf 2025 het festival programmeren op het festivalterrein als één groot podium, met als doel om disciplines met elkaar te verbinden tot een nieuwe bezoekersbeleving. Dat is een uitdagend experiment en de commissie kijkt uit naar de werking ervan.

RSCW zet in op het doorbreken van grenzen en het bevorderen van erkenning en emancipatie van 'the culture'. Het programma omvat diverse straatcultuurvormen en stimuleert daarmee een verscheidenheid aan perspectieven én deelname vanuit verschillende achtergronden. Door gratis toegang en talentontwikkelingstrajecten aan te bieden, verwijdert RSCW financiële drempels voor jonge en oudere bezoekers, waardoor een inclusieve omgeving wordt gecreëerd. RSCW stelt overtuigend dat het in staat is om de doelgroep licht te bereiken.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De organisatie is nog jong, maar heeft wel kennis en expertise in het team en het netwerk. Als bewijs van ondernemerschap is het plan mager. De marketing is alleen beschreven in doelstellingen en kernwaarden en daardoor weinig concreet. Daarnaast verwacht de commissie dat er

meer te halen is uit de eigen inkomsten. Daar zou RSCW duidelijker op in kunnen zetten. Er zijn weinig inkomsten uit horeca, er zit meer potentie in merchandising of in tickets voor deelname aan activiteiten op het festival. Ook de partnerinkomsten zouden meer kunnen opleveren gezien het bereik. RSCW reflecteert daarnaast kort op de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur. Daarbij worden nauwelijks doelen voor de komende periode gesteld en geen concrete aanpak beschreven.

RSCW organiseerde, na een drietal pilot edities onder de vlag van Rotterdam Festivals, in 2021 haar eerste autonome editie en in 2022 voor het eerst een editie op één festivalterrein. Die editie werd met een negatief resultaat afgesloten, waardoor de stichting amper liquiditeit heeft om aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen en geen vermogen meer heeft om financiële tegenvallers op te vangen. RSCW schrijft dit toe aan slechte weersvoorspellingen en -omstandigheden en veel 'festivalconcurrentie'.

RSCW spreekt een ambitie uit op groei in bereik bij bezoekers en met samenwerkingspartners. De begroting lijkt niet geheel in samenspraak met het meerjarenbeleidsplan. Zowel aan de inkomstenkant als aan de kostenkant mist op verschillende onderdelen een concrete onderbouwing. RSCW maakt gebruik van een financieringsmix waarin de risicospreiding licht verbetert ten opzichte van 2022. RSCW wil per 2025 toetreden tot het Cultuurplan om een fundament te leggen voor het bestendigen en uitbreiden van haar activiteiten in Rotterdam. Positief is dat RSCW ook een bijdrage ontvangt van Rotterdam Urban Sports en Rotterdam Top Sports. Daarmee brengt RSCW maatschappelijke domein overschrijdende financiering in de praktijk.

Opvallend is dat in de toelichting op de eigen inkomsten alleen de geambieerde groei van sponsorinkomsten wordt onderbouwd. Daar wordt een 'dedicated' medewerker gericht op ingezet. De daling van publieksinkomsten lijkt niet in lijn met de groeiambities, evenals de daling van partnerinkomsten en donaties van private fondsen. RSCW lijkt hiermee kansen aan de eigen inkomstenkant te missen, dan wel onvoldoende te onderbouwen. Dit past weliswaar bij een voorzichtige benadering, die gezien het beperkte eigen vermogen verstandig is, maar getuigt onvoldoende van ondernemerschap. Dat blijkt ook uit de magere onderbouwing en toelichting op de cijfers.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidie van € 125.000,- per jaar. RSCW ontving subsidie uit de Impulsregeling, van Rotterdam Festivals en een bijdrage uit twee sportfondsen. De aanvrager heeft deze subsidies als één bedrag ondergebracht in de aanvraag bij het Cultuurplan 2025-2028. Dat acht de commissie niet wenselijk. Op basis van de geschatte matchingsgelden, adviseert de commissie een subsidie van € 125.000,-.

Dunya / Rotterdam Unlimited Zomercarnaval

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 538.900,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 850.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Voor u ligt de aanvraag van het meest diverse evenement van Nederland: Rotterdam Unlimited Zomercarnaval (RUZ). Rotterdam Unlimited Zomercarnaval is een van de grootste gratis straatfestivals van Europa. Muziek, dans en vele verschillende culturen zijn de ingrediënten voor een sfeervol straatfeest, waar iedereen welkom is én zich welkom voelt. RUZ beschouwt diversiteit als een gegeven, maar ook als inspiratiebron voor interessante nieuwe ontwikkelingen in alle kunsten. Elk jaar eind juli toont het festival op een groot aantal locaties in Rotterdam vele disciplines binnen de podiumkunsten: dans, muziek, spoken, soundsystems, battles en een parade.

RUZ is het eerste, en tot op heden enige, evenement in Nederland dat zich mag bogen op een bewezen resultaat op het gebied van sociale cohesie. Het onmeetbare gemeten? Inderdaad, RUZ heeft in samenwerking met de Erasmus Universiteit laten onderzoeken of het feit dat RUZ claimt een bijdrage te leveren aan de sociale cohesie van Rotterdam op waarheid berust. Dat blijkt het geval te zijn en daar zijn wij trots op.

De verharding van onze samenleving en het toenemende aantal geweldsdelicten in de stad Rotterdam in combinatie met enkele incidenten tijdens editie 2023 van RUZ hebben tot gevolg dat de discussie rond openbare orde en veiligheid hoog op de gemeentelijke agenda staat. De schaal van RUZ met de daarbij behorende risico's vereisen een herijking van de programmatische opzet van het evenement.

Aan de vooravond van het indienen van het Meerjarenbeleidsplan 2025-2028 ziet de organisatie zich hierdoor geconfronteerd met een aantal gemeentelijke voorwaarden, die vergaande wijzigingen in het productionele concept tot gevolg hebben. Dit vergt nader onderzoek naar locaties en mogelijkheden, om tot een concreet 'locatieplan' te komen. Het is om die reden dat er, verwijzend naar de toekomst, niet over vaste locaties wordt gesproken. De organisatie, de betrokken culturele gemeenschappen en de lokale overheid zullen in gemeenschappelijkheid hiervoor een nieuwe koers moeten ontwikkelen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Stichting Dunya Festival is de formele aanvrager van Rotterdam Unlimited Zomercarnaval (hierna: RUZ). Hoewel de statutaire situatie recent is gewijzigd, heeft de organisatie achter het evenement zich tot nu toe ruimschoots bewezen. De wijze waarop het oude 'wereldmuziekfestival' Dunya is getransformeerd tot een hedendaags, cultureel, breed en toegankelijk

vijfdaags evenement, met het Carnaval als leidmotief en centrale ontmoetingspunt, mag voorbeeldstellend worden genoemd. RUZ is ingericht langs vijf concrete programmalijnen; Dieper in de Stad, Culture Club, Living Colours, Soundsystems en neXt. Deze zijn helder omschreven en laten zien hoe diepgang gezocht wordt in een laagdrempelig publieksevenement. De organisatie slaagt er tot nu toe uitstekend in de verbinding tussen culturen te faciliteren.

Ten aanzien van het artistieke vakmanschap in de komende Cultuurplanperiode geeft het plan weinig prijs. De uitvoering komt in handen van een nieuw en jong artistiek kader, samengesteld uit verschillende culturele initiatieven uit de stad. Omdat de aanvraag niet duidelijk maakt om welke initiatieven of personen het gaat, met welke opdracht ze aan het werk gaan en hoe ze daarin worden begeleid, is het niet mogelijk het vakmanschap voor de komende jaren te beoordelen. Vanwege de complexe organisatie en de vele samenwerkingen binnen het RUZ had de commissie graag een uitgebreidere toelichting gezien.

Het Carnaval spreekt een buitengewoon grote hoeveelheid mensen aan, van passant tot liefhebber, en zorgt voor een enorme impact passend bij de grote diversiteit van de stad. Dat straalt af op de zeggingskracht van de andere programmaonderdelen van RUZ. De betrokkenheid van de deelnemers is hartverwarmend en de organisatie weet meerdere lagen in het evenement aan te brengen met bijvoorbeeld neXt, de Kinderparade en Dieper in de Stad.

De samenwerking met de nieuwe programmateams en het betrekken van organisaties als Cult North en Pretty Girls Like Trap Music, zal naar verwachting van de commissie bijdragen aan een nog diverser bereik. De afgelopen periode is het niet gelukt de ambitie ten aanzien van een verdiepend programma voor meer ervaren cultuurbezoekers waar te maken. Die uitdaging ligt er nu, maar het plan is daarover nog te weinig concreet. Bovendien draagt het nagenoeg gelijkblijvende promotiebudget voor de komende jaren niet bij aan de ambitie om met een aangepaste marketingstrategie deze doelgroep te bereiken.

De bijschrijving op de UNESCO lijst van immaterieel erfgoed zegt veel over het belang van het evenement. Het Zomercarnaval is geworden tot een typisch Rotterdamse traditie en een verrijking van een van de meest multiculturele steden van het land. Generaties zijn er mee opgegroeid. Zonder verlies van eigenheid maakt de structuur van het evenement het mogelijk dat andere initiatieven en organisatoren zich kunnen aansluiten, waardoor het ook hedendaagse kunstuitingen en -stijlen én jongeren aantrekt. Het geeft daarmee ook een plek aan de culturele identificatie van jongere generaties in de stad en wordt een viering van de hele Caraïbische diaspora.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. De opzet van het evenement bestaat bij de gratie van samenwerking; het Carnaval neemt vijf dagen lang de hele stad over. Er wordt een scala aan samenwerkingspartners

opgevoerd, zoals (grassroot)organisaties, programmacuratoren en de media, hoofdzakelijk binnen het culturele programma. Buiten het culturele domein beschrijft de aanvraag niet zozeer samenwerkingen, als wel het effect dat RUZ heeft op de economische waarde van de stad, en de aanleiding die het vormt voor onderzoek van de Erasmus Universiteit.

De commissie leest weinig innovatieve elementen terug in het plan. De aanvrager noemt het leveren van een bijdrage aan een nieuw cultureel (midden)kader en het betrekken van een jongere generatie. Volgens de commissie zijn dit voorwaarden voor gezond cultureel ondernemerschap en is er geen sprake van innovatie. Hoewel een nieuwe werkwijze op het gebied van programmeren tot een andere dynamiek en mogelijk tot innovatie zou kunnen leiden, mist de commissie voldoende toelichting om dit ook daadwerkelijk als zodanig aan te kunnen merken.

Diversiteit is het *raison d'être* van RUZ, aldus de aanvrager. De commissie schaaft zich achter die uitspraak. RUZ is mogelijk het meest veelkleurige evenement in de stad. Die veelkleurigheid is te zien in het programma en in het publiek dat het op de been brengt. Een gratis toegankelijk festival in het hart van de stad heeft een zeer lage drempel en is daardoor zeer aantrekkelijk voor de doelgroep licht. Dat is terug te lezen in de publieksonderzoekscijfers. De commissie is positief dat de organisatie ook aandacht besteedt aan ander vormen van toegankelijkheid, zowel fysiek als digitaal.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. Stichting Dunya is opdrachtgever van RUZ B.V., die samen met producent Bureau Vermaeck verantwoordelijk is voor de bedrijfsvoering en productionele organisatie. RUZ B.V. werkt nauw samen met Stichting Zomercarnaval Nederland die verantwoordelijk is voor de Zomercarnaval Parade. Het bestuur is in 2023 aangetreden. Uit de aanvraag kan worden opgemaakt dat de stichting de Governance Code Cultuur onderschrijft en hoe de principes worden toegepast. Dat wordt onderbouwd met onder andere een bestuursreglement, regels omtrent belangenverstrengeling en een profielschets. Van de maximale zittingstermijn van bestuursleden wordt afgeweken vanwege de geringe omvang en specifieke expertise van het bestuur, en de continuïteit van de organisatie. Doelstellingen voor de komende periode zijn het opstellen van een vrijwilligersbeleid en een interne gedrags- en integriteitscode en het aanstellen van een vertrouwenspersoon. De aanvrager onderschrijft de Fair Practice Code en gaat in op de vijf kernwaarden. Eerlijke betaling is daar onderdeel van en de stichting volgt de cao Poppodia en -Festivals. De hogere subsidieaanvraag voor de komende periode wordt grotendeels onderbouwd met uitbreiding van de activiteiten en de eerlijke, hogere, beloning van artiesten die daarmee gepaard gaat.

De commissie is zeer kritisch over de financiële verantwoording tot nu toe. De jaarrekening 2022 is niet geformaliseerd en maakt derhalve geen professionele indruk. De baten zijn onvoldoende gespecificeerd en de lasten komen niet overeen met de lasten zoals die

gespecificeerd zijn in de meerjarenbegroting 2025-2028. Daarbij is een fors bedrag aan interne doorbelaste kosten niet verifieerbaar.

RUZ B.V. staat samen met Bureau Vermaeck garant voor de continuïteit, de algehele organisatie en de bedrijfsvoering van de evenementen en dragen het bijbehorend ondernemersrisico. De aanvraag maakt niet inzichtelijk of beide organisaties over voldoende liquiditeit en vermogen beschikken om de garanties waar te maken. Bovendien is het niet duidelijk welke concrete afspraken hierover zijn gemaakt, of deze zakelijk en marktconform zijn en of er – ondanks het feit dat de organisatie aangeeft dat hier regels voor zijn – toch sprake is van belangenverstrengeling.

De stichting rekent op een forse toename van de lasten van 22 procent ten opzichte van 2022, veroorzaakt door prijsstijgingen, inflatie en uitbreiding van de activiteiten. Dit vindt de commissie aannemelijk. Tegelijkertijd maakt het nagenoeg gelijkblijvende marketingbudget de beoogde publieksgroei van het evenement niet geloofwaardig. Ten aanzien van de baten rekent de begroting met een daling van eigen inkomsten, mede doordat bijdragen uit private middelen niet zijn opgenomen en de sponsorinkomsten naar verwachting zullen dalen. De commissie mist hiervan de onderbouwing. De verdubbeling van directe inkomsten is evenmin toegelicht en de structurele publieke subsidies zijn niet gespecificeerd. De begroting is daarmee geen adequate vertaling van plannen in de aanvraag.

De commissie concludeert dat er nauwelijks inspanningen worden geleverd om cofinanciering te vinden, en de lastenstijging wordt volledig bij de subsidieverstrekkers ondergebracht. Daarnaast is de stichting niet transparant over de samenwerkingsafspraken met Rotterdam Unlimited Zomercarnaval B.V. en Bureau Vermaeck. Het is onbekend of deze organisaties in staat zijn om eventuele verliezen van de stichting te compenseren. De commissie stelt dat de stichting gehouden is aan transparantie en een ordentelijke administratie en vindt het zorgelijk dat deze onvoldoende zijn gewaarborgd.

De commissie houdt rekening met het feit dat vanwege de strengere veiligheidseisen van de gemeente, de plannen voor de komende periode nog niet geheel zijn uitgekristalliseerd. Tegelijkertijd stelt zij door de aanvrager onvoldoende te zijn meegenomen in de eisen en mogelijke gevolgen voor het festival. Onduidelijk is of de stichting hierop anticipeert met mogelijke oplossingen of met een plan B. Daarmee zijn in het voorliggend plan de bedreigingen en risico's onvoldoende in kaart gebracht.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

RAUW (Jazz International Rotterdam)

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 124.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“In de afgelopen vijftientig jaar heeft Jazz International Rotterdam een onmiskenbare stempel gedrukt op het culturele klimaat van Rotterdam. Met een voortdurende toewijding voor de kunstvorm, de makers en het publiek blijft de organisatie zichzelf ontwikkelen. We constateerden een tweetal leemtes in de culturele dynamiek van de stad: er is onvoldoende ruimte voor makers die de laatste stappen naar professionaliteit willen zetten, tegelijkertijd is er minder ruimte voor avontuurlijke, stadse, aan jazz gerelateerde muziek die grenzen verkennt. We kozen voor een nieuwe naam richting het publiek: RAUW.

RAUW verwerft in relatief korte tijd een belangrijke positie in de stad. Voor RAUW zijn live beleving en talentontwikkeling onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het fundament van RAUW ligt in het ondersteunen van makers en het creëren van boeiende live ervaringen voor het publiek. De focus ligt op live evenementen, talentontwikkeling en een brede betrokkenheid bij de culturele scene in Rotterdam.

RAUW maakt avontuurlijke jazzmuziek toegankelijk voor een breed publiek, met speciale aandacht voor jongere luisteraars. We geloven in de kracht van lokaal talent en in tastbare talentontwikkeling met een heldere visie. RAUW benadrukt de essentie van livemuziek en de interactie tussen artiest en publiek, vooral in avontuurlijke jazz, waar improvisatie en het creëren in het moment cruciaal zijn. Door talenten te ondersteunen en hun avontuurlijke muziek te presenteren op locaties waar deze muziek normaliter geen plek heeft, draagt RAUW bij aan de opbouw van een nieuw, divers publiek en een duurzame relatie tussen maker en publiek.

Het artistieke profiel van RAUW legt de nadruk op de Rotterdamse scene en sound, die grenzen tussen verschillende muziekstijlen doet vervagen. RAUW zoekt makers met zeggingskracht;; authentiek, creatief en origineel in hun benadering. Makers die het publiek uitdagen, verwonderen en een duurzame relatie met hen op willen bouwen. Middels o.a. RAUW concertavonden, een tweedaags RAUW festival, hostings, pop-ups, begeleiding, coaching en diverse talentontwikkelingstrajecten draagt RAUW bij aan het bloeiende ecosysteem van Rotterdam. RAUW neemt een bijzondere positie in als nomadische organisatie. Flexibiliteit en samenwerking met diverse partners, zoals Rotown, BIRD en Motel Mozaique, versterken deze positie en werken drempelverlagend voor het jongere publiek. Moderne marketingtechnieken dragen bij aan een exponentiële groei in online zichtbaarheid. Door makers te positioneren waar hun publiek zich bevindt, trekt RAUW een nieuw, divers publiek aan.

RAUW werkt per jaar samen met vijftien talentvolle makers (RAUW makers). Deze makers nemen deel aan de talentontwikkelingstrajecten en presenteren hun projecten live voor publiek tijdens één van de RAUW evenementen, welke verdeeld zijn over elf data. Binnen deze activiteiten is er ruimte voor negentien concerten (waarvan vijftien met een hoofdrol voor de RAUW makers, en vier concerten die internationale context bieden). Bij elkaar bereiken

we jaarlijks met RAUW een publiek van ± 18.000 mensen (incl. publieke ruimte). Om dit alles jaarlijks te realiseren streeft RAUW om structurele steun van de Gemeente Rotterdam. De jaarbegroting van RAUW bedraagt €184.000,-. RAUW vraagt de Gemeente Rotterdam om een subsidiebijdrage van €124.000,- per jaar.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Stichting Jazz International Rotterdam (JIR) heeft de afgelopen vijftientig jaar naar eigen zeggen een herkenbare rol gespeeld in de Rotterdamse jazzscene. Na een succesvol bezwaar op het subsidieadvies in 2020, heeft de stichting zich weten te herpakken met behulp van Gemeentelijke projectondersteuning. Daarbij is JIR ingesprongen op de leemtes die de organisatie constateerde in het veld: onvoldoende ruimte voor makers in de laatste fase naar professionaliteit en een podium voor grensverleggende, stadse en aan jazz gerelateerde muziek.

Onder de noemer RAUW wil de organisatie beide leemtes invullen en samenbrengen. Dat doet ze door concerten te organiseren en een ontwikkeltraject te faciliteren voor makers die passen binnen het RAUW-profiel. Hoewel de commissie de inzet voor de Rotterdamse jazzscene die RAUW tentoonspreidt waardeert, stelt zij dat de activiteiten zoals in de aanvraag omschreven niet leiden tot een heldere en samenhangende visie op de komende jaren. In de veelheid van activiteiten, voornemens en woorden komt het profiel van RAUW onvoldoende uit de verf. Het onderscheid tussen de publieks- en talentontwikkelingsfunctie van de organisatie is niet altijd helder weergegeven en daardoor blijven wezenlijke vragen, zoals wat de specifieke kracht is van RAUW en wat verstaan wordt onder de ‘RAUW-ervaring’ onbeantwoord. Daarnaast maakt JIR onvoldoende concreet welk jong talent het verder wil helpen, hoe dit talent wordt bereikt en op basis van welke criteria de selectie plaatsvindt. Een typering als “makers die vanuit de stadse diverse cultuur hun kijk op de wereld presenteren” biedt volgens de commissie onvoldoende houvast om gericht beleid op te voeren. Ook worden de verschillende coachingsvoorstellen in de aanvraag niet verenigd in een samenhangende visie op talentontwikkeling. De commissie deelt het uitgangspunt dat een live setting essentieel is voor de ontwikkeling van een (jazz)muzikant. Maar zij vindt ook dat talentontwikkeling verder gaat dan dat. Voor een organisatie met talentontwikkeling als een van de twee kerntaken, zijn de plannen op dat terrein te weinig specifiek onderbouwd. Dat heeft mede tot gevolg dat de aanvraag onvoldoende blijk geeft van een concrete en heldere visie op talentontwikkeling.

De zeggingskracht van de RAUW-activiteiten komt onvoldoende tot uiting in het plan, zowel ten aanzien van de benadering van de talenten als van het publiek. RAUW wil een stimulerende rol spelen voor jonge Rotterdamse musici en de commissie verwacht dat de organisatie daar tot op zekere hoogte ook in slaagt. Echter, het plan presenteert een veelheid van activiteiten waarin de focus en een onderbouwing van artistieke keuzes ontbreekt. Dat zorgt voor een diffuus profiel wat niet helpt het potentieel aan Rotterdams talent aan te spreken en een effectief platform te bieden.

Ook vanuit het perspectief van het publiek overtuigt de aanvraag niet van een grote zeggingskracht. RAUW zoekt publiek op in locaties waar dat doorgaans al aanwezig is. Dat is onderdeel van de strategie en kan een win-win situatie opleveren. Het plan maakt echter niet duidelijk in hoeverre de organisatie zich ter plekke profileert en of het publiek RAUW ook daadwerkelijk als curator van het concert beleeft.

De organisatie positioneert zich als grootstedelijke profileringplek voor improvisatiemuziek maar verhoudt zich onvoldoende tot de omgeving. Rotterdam kent meer talentontwikkelingsorganisaties en programmeringsinitiatieven die ruimte bieden aan jong talent, ook in de jazz- en geïmproviseerde muziekscene. De betekenis van RAUW binnen dat circuit, maar bovenal de meerwaarde van de activiteiten, komt onvoldoende tot uiting in de aanvraag.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. RAUW werkt samen met veel partners in de stad. Dat is inherent aan de status van een 'nomadisch bestaan' die samenwerking met podia, festivals en muziekvakopleidingen noodzakelijk maakt. Daarbij gaat het met name om partners die binnen hetzelfde culturele domein opereren als RAUW. De samenwerking met bijvoorbeeld de Nieuwe Lichting wordt weliswaar genoemd maar de commissie had graag toegelicht gezien welke rol RAUW daarin speelt en hoe de organisaties elkaars slagkracht kunnen versterken.

Binnen het maatschappelijk domein ambieert de aanvrager met ingang van de komende Cultuurplanperiode een samenwerking aan te gaan met Stichting Dock en Stichting Onbeperkt Genieten maar gaat nauwelijks in op de doelstellingen en aard van de samenwerking waardoor de commissie de waarde hiervan niet kan beoordelen. Als voorbeelden van innovatie noemt RAUW het opzoeken van publiek, makers presenteren op plekken waar hun publiek zich bevindt, de profilering van RAUW binnen andere organisaties, het compilatiealbum en 'een fris concertconcept'. Ook het werken met jonge opkomende talenten op het gebied van visueel design noemt de aanvrager innovatief. De commissie stelt dat het hier gaat om reguliere werkwijzen, passend bij een professionele culturele organisatie, en niet zozeer om innovatie zoals bedoeld binnen de regeling. Dat geldt ook voor de beschreven coachingsonderdelen voor de musici die al jaren gemeengoed in de muziekindustrie zijn.

RAUW zegt bij te dragen aan een 'maakklimaat' dat diversiteit en inclusie bevordert. Het plan benadrukt het belang van duurzame en hechte verbindingen met lokale en internationale partners. Daarvan worden enkele voorbeelden gegeven, zoals Rotown en Motel Mozaïque, maar deze zijn verder niet concreet uitgewerkt. De commissie is positief over het voornemen van een prikkelarm nachtconcert en het streven naar een betere vertegenwoordiging van vrouwen in de programmering.

De aanvrager stelt in de aanvraag dat de organisatie en het publiek divers zijn samengesteld, hoewel dat laatste volgens RAUW mede kan worden toegeschreven aan “de keuze van locatiepartners”. Ook zegt RAUW in haar ‘maakklimaat’ diversiteit en inclusie aan te moedigen door thema’s bespreekbaar te maken. De aanvraag beschrijft hiervan geen voorbeelden of werkwijze. Ten aanzien van dit criterium constateert de commissie over de hele linie weliswaar aanzetten tot beleid, maar zij vindt dat doelgerichte uitwerking en reflectie ontbreken.

Met gratis openluchtconcerten, activiteiten op verschillende locaties en een brede groep makers mag verwacht worden dat een jong en divers publiek wordt bereikt. Een aanzienlijk deel daarvan valt onder de doelgroep licht.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De stichting heeft een driehoofdig bestuur. De Governance Code Cultuur wordt onderschreven en slechts in grote lijnen toegelicht. De stichting maakt gebruik van gedragscodes omtrent ongewenst gedrag en omgangsvormen gebaseerd op die van North Sea Round Town, en er is een externe vertrouwenspersoon aangesteld. Andere reglementen worden niet genoemd. Ook de kernwaarden van de Fair Practice Code worden in grote lijn beschreven. Op beide codes ontbreekt een kritische reflectie, en specifieke aandachts- of verbeterpunten worden niet genoemd. De gagenormen van Sena zijn van toepassing bij optredens en medewerkers ontvangen een eerlijke vergoeding volgens de richtlijnen van de cao Nederlandse Podia.

De organisatie wist de financiële uitdagingen in de lopende Cultuurplanperiode te overleven, wat getuigt van voldoende slagkracht. Er wordt gewerkt met een klein kernteam dat veel taken op zich neemt. Dat brengt een zekere kwetsbaarheid met zich mee. De commissie mist evenwel reflectie op de samenstelling van en samenhang binnen het team ten aanzien van de borging van expertise op het gebied van talentontwikkeling. Zij heeft er begrip voor dat de organisatie z’n ambities de afgelopen jaren niet heeft kunnen realiseren, maar constateert tevens dat ook de planvorming voor de komende jaren achterblijft.

Duidelijk is dat RAUW de komende jaren het aantal concerten en presentaties wil uitbreiden en talentontwikkeling een impuls wil geven. Dat leidt in de begroting tot een zeer ambitieuze stijging van baten, voortkomende uit verdriedubbeling van publieksinkomsten en overige inkomsten, verdubbeling uit private middelen en een aanzienlijke stijging van steun uit de gemeente. Cofinanciering van andere subsidieverstrekkingen ontbreekt en de subsidieafhankelijkheid van de Gemeente Rotterdam is groot. Dat maakt de financieringsmix eenzijdig en de continuïteit van de stichting kwetsbaar. Bovendien is de onderbouwing van verwachte baten en lasten zeer summier wat maakt dat de begroting geen overtuigende vertaling is van de plannen.

Vanwege de relatief lage beheerslasten en schaarse langjarige verplichtingen acht de commissie de financiële risico's beperkt. Desondanks vindt zij de toekomstige bedrijfsvoering kwetsbaar vanwege de tekortschietende uitwerking van en toelichting op de groei van de begroting.

Rotterdams Philharmonisch Orkest

Advies: positief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing, RCB-instelling
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 8.014.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Rotterdams Philharmonisch Orkest is een aansprekend symfonieorkest van topmusici, dat werkt met de beste dirigenten en solisten. Wij meten ons met de grootste orkesten in de wereld en we behoren tot de twee beste symfonieorkesten van Nederland. Uitgangspunt voor onze programmering zijn de symfonische meesterwerken voor groot orkest. Het spelen van de klassieke canon op hoog niveau wordt is gewaarborgd met drie internationale topdirigenten als vaste waarden op de bok. Buitenlandse tournees versterken de internationale kwaliteit en de reputatie van het orkest. De organisatie is wendbaar en flexibel genoeg om ook kleiner bezet symfonisch werk, ensembles, bijzondere innovatieve projecten en educatieve projecten te realiseren. De ensemblecultuur is een wezenlijk onderdeel van de programmering. Het orkest brengt in 2025-2028 meer diversiteit en inclusie in de programmering door meer vrouwelijke componisten en dirigenten én artiesten met een niet-westerse achtergrond te programmeren. Wij zoeken actief naar mogelijkheden om drempels te verlagen die potentiële bezoekers kunnen ervaren. Het doel is een groter, nieuw en meer divers publiek aan ons te binden. Om een diverse en vernieuwende programmering te kunnen bieden en flexibel in te kunnen spelen op de actualiteit, is het dringend noodzakelijk de orkestformatie te laten groeien van 92 fte naar 97 fte.

Samenwerkingen in de culturele en zakelijke sector én in maatschappelijke en sociale projecten zijn een natuurlijke en logische aanpak voor het orkest en laten zien hoe wij in de samenleving zijn geworteld. Partnerinstellingen zijn cruciaal bij een meer diverse en inclusieve programmering, omdat zij een eigen specialiteit en achterban meebrengen. Het orkest is onderdeel van de Rotterdamse Culturele Basis en heeft een voortrekkersrol in de brancheorganisatie VvNO. Het orkest is de trekker van wetenschappelijk onderzoek naar Muziek en Welzijn en wil in de nieuwe cultuurplanperiode in een innovatiehub werken aan de transformatie van de orkestpraktijk.

Met onze educatie-activiteiten dragen we ons rijke culturele erfgoed uit – de canon van symfonische muziek – en bieden we een nieuwe generatie componisten aan die nieuwe muziek creëert voor onze doelgroep. Wij zien talentontwikkeling daarom als een maatschappelijke verantwoordelijkheid van het orkest. We ondersteunen verschillende vormen van talentontwikkeling, zowel binnenschools en buitenschools.

In de aankomende periode is het doel ons publiek te verbreden en verjongen zonder het huidige publiek uit het oog te verliezen. Zij zijn onze basis en moeten zich blijven herkennen in wat wij aanbieden, naast hetgeen we ontwikkelen voor potentieel nieuw publiek. Voor onze doelgroepanalyses werken wij met het klantsegmentatiemodel van Rotterdam Festivals. De vernieuwde, strategische campagnevoering draagt flink bij aan publieksverbreding en -verjonging.

Naast de subsidies van de Gemeente Rotterdam en het Ministerie van OCW behaalt het orkest eigen inkomsten uit kaartverkoop, uitkopen van concerten door andere concertzalen en fondsenwerving.

Het RPhO is een dynamische organisatie en de planning van een concertseizoen is een complexe aangelegenheid. Daarom is een secuur personeelsbeleid met veel aandacht voor werkomstandigheden, sociale veiligheid en gezondheid van het grootste belang.

Het orkest onderschrijft de drie codes en voert ze uit. Verder zijn we actief op het gebied van (ecologische) duurzaamheid.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Het RPhO beschikt over een onmiskenbaar hoog uitvoeringsniveau. Mede dankzij de drie bevlogen dirigenten op de bok – chef-dirigent Lahav Shani, eredirigent Yannick Nézet-Séguin en de jongere Tarmo Peltokoski – weet het orkest solisten en gastdirigenten uit het internationale topsegment aan te trekken die de kwaliteit van het orkest tot grote hoogte stuwten. Het RPhO behoort tot de meest gerenommeerde orkesten van Nederland en wordt ook internationaal zeer gelauwerd.

Uit voorliggend plan komt naar voren dat het RPhO tot op heden de zaken goed op orde heeft. Er is een visie op de stedelijke, nationale en internationale positie van het orkest, en er zijn concrete ambities voor de toekomst. Binnen Rotterdam vervult het orkest een specifieke rol met toegankelijke concerten en activiteiten voor een breder publiek. Dat wordt gesteund door veel kennis over de bezoekers en een royaal pakket aan educatie- en talentontwikkelingsactiviteiten.

De kernactiviteiten van het RPhO borduren voort op een lange traditie; het spelen van de symfonische canon waarin het orkest zich profileert met groot bezette werken. Opera's van Richard Strauss en Wagner, cycli van Mahler en Bruckner en symfonieën van Sjostakovitsj vormen de rode draad. De lijst met voorgenomen werken is indrukwekkend en daarin schuilt de zeggingskracht voor met name de klassieke muziekliefhebber. Daarnaast biedt het kernprogramma ruimte voor vernieuwing en verbreding van de canon met opdrachtcomposities, herontdekken van vergeten topstukken en componisten en door samenwerking met bijvoorbeeld opera en dans. De ambitie om met aanvullende programma's nieuwe doelgroepen aan te spreken blijkt onder meer uit de nieuw leven ingeblazen Promsconcerten, de cross overs met andere genres en disciplines en de educatieprojecten. Door de inhoud en toegankelijker setting, en op basis van de marketingstrategie, is de potentie aanwezig een breder publiek te bereiken. De summiere uitwerking van de plannen biedt echter weinig zicht op de mogelijke zeggingskracht. Daarnaast mist de commissie een beoogd artistiek profiel van de aanstaande nieuwe chef-dirigent, want ook daaraan kan zeggingskracht worden ontleend.

Met een diverse en vernieuwende programmering en door flexibel in te spelen op de actualiteit wil het RPhO een groter, nieuw en meer divers publiek aan zich binden. Daarvoor acht de organisatie uitbreiding van de orkestformatie noodzakelijk. Hoewel de commissie zich realiseert dat de financiering hiervan geen onderdeel uitmaakt van deze aanvraag, verwacht zij dat een grotere formatie niet direct zal leiden tot een grotere zeggingskracht. Daarvoor is de uitbreiding onvoldoende vertaald in de artistieke concertprogramma's.

Als orkest dat de groot symfonische meesterwerken als uitgangspunt neemt, schuilt de oorspronkelijkheid met name in de superieure kwaliteit van de uitvoeringen. Het repertoire behoort voor het overgrote deel tot de canon, en ook qua werkwijze onderscheidt het RPhO zich niet in bijzondere mate van andere orkesten in het land. De komende periode wil het RPhO meer plaats inruimen voor vrouwelijke dirigenten en componisten, en musici en solisten met een multiculturele achtergrond. Hoewel de commissie deze intenties toejuicht, mist zij - anders dan gender of achtergrond - de artistieke onderbouwing van de keuzes voor betreffende componisten, dirigenten en artiesten. Ten aanzien van het opdrachtenbeleid ontbreekt een toelichting op de duur en achtergrond van de nieuwe werken; hoe deze aansluiten bij het artistieke beleid en een mogelijke verbinding met nieuwe doelgroepen of de stad tot stand brengen. De uiteenlopende projecten waarmee het RPhO zich met symfonische muziek in de stad begeeft, ontberen in het plan een uitgesproken visie en concrete uitwerking waarin de eigen signatuur tot uitdrukking komt. En ook hier zou een beoogd profiel van de nieuwe chef meer duiding kunnen geven.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Het RPhO heeft naar eigen zeggen een natuurlijke aanpak ten aanzien van de interconnectiviteit in de stad. Dat blijkt ook uit een lange lijst samenwerkingspartners, voornamelijk uit de culturele sector. Met een aantal partners staan concrete projecten op de rails. veel projecten zijn intenties, maar voor alle geldt dat ze inhoudelijk summier zijn uitgewerkt. De commissie vindt het beleid dan ook weinig uitgesproken. Buiten het culturele domein werkt het RPhO met de Erasmus Universiteit en Erasmus Medisch Centrum aan een interessant onderzoeksproject naar de invloed van muziek op het welzijn van de mens. De voortgang van dit project in de komende beleidsperiode is helaas nog niet gegarandeerd.

Met een uitgebreid en aantrekkelijk educatiepakket, waarmee het RPhO aansluit bij de Rotterdamse Muziekcoalitie, bereikt het orkest – zowel binnen- als buitenschools – veel jonge Rotterdammers. Ook de deelname aan Cultuur Connect kan bijdragen aan interconnectiviteit. Net als Giving Back gaat het om reeds langer bestaande projecten waarvan op basis van de aanvraag niet kan worden opgemaakt wat ze hebben opgeleverd, in hoeverre ze worden doorontwikkeld en wat de precieze rol van het RPhO is. RPhO heeft als kerntaak aanwezig te zijn in de hele keten van talentontwikkeling en educatie maar maakt onvoldoende duidelijk waar de focus ligt.

Het RPhO geniet een meer dan uitstekende internationale reputatie. De grote wereldtournees, vertegenwoordiging van Nederlandse economische en diplomatieke missies en de aantrekkingskracht op dirigenten en solisten van wereldformaat betekent voor de stad Rotterdam een grote impuls en versterking van diens reputatie als internationale cultuurstad.

Op het gebied van innovatie zijn de plannen enigszins prematuur. Centraal staan de recent ontwikkelde ambities voor de Innovatiehub die het effect van de veranderde bevolkingssamenstelling en de invloed van technologie en Artificial Intelligence op de symfonische uitvoeringspraktijk moet onderzoeken. De Hub neemt ook de eigen digitale aanwezigheid en een nieuw plannings- en financieringsmodel voor de orkestpraktijk onder de loep. De plannen moeten nog worden uitgewerkt en de financiering is nog niet rond. De commissie waardeert het streven naar technologische innovatie maar vindt de noodzaak ervan in de aanvraag zwak beargumenteerd. Innovatie krijgt wel een duidelijke plek toebedeeld in het educatieprogramma door de toepassing van nieuwe media, VR-instrumentarium en beoogde uitbreiding naar Augmented Reality.

Ten aanzien van inclusie mist de commissie een heldere visie en zij vindt de plannen tamelijk obligaant. De aanvrager ambieert een afspiegeling van de Rotterdamse samenleving te zijn maar een bespiegeling op de samenstelling van het orkest, de organisatie of het representeren van de diversiteit van de stad ontbreken. De focus ligt op diversifiëring van het programma, met het aantrekken van meer vrouwelijke en cultureel diverse solisten, dirigenten en componisten en met repertoire met een cultureel diverse oorsprong, zoals de Negro Folk Symphony. Daar worden zeker belangrijke stappen gezet, maar het 'bewust inclusief casten' van solisten geeft volgens de commissie nog geen blijk van een intrinsieke motivatie ten aanzien van inclusie. Educatie kan in belangrijke mate bijdragen aan inclusiviteit, maar de aanvraag gaat daar nauwelijks op in. Projecten als Cultuur Connect en Giving Back lopen al en de commissie had graag meer gelezen over de resultaten en vervolgstappen. Nieuwe activiteiten als het Remix Orchestra en Keuze van Wijken zijn nauwelijks uitgewerkt. Zo ontstaat de indruk dat met name de samenwerkingspartners de diversiteit inbrengen.

Ook het diversiteitsbeleid binnen de eigen organisatie is minimaal. De gewenste situatie staat beschreven maar uit het plan blijkt geen actief beleid om de organisatie diverser te maken. Van serieuze reflectie lijkt nauwelijks sprake en het onderwerp lijkt weinig prioriteit te hebben. De commissie onderkent dat diversiteit binnen de klassieke muzieksector een ingewikkelde opgave is, maar vindt dat een organisatie als het RPhO voorbeeldstellend zou moeten zijn in het ontwikkelen van beleid en een concreet stappenplan.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Het RPhO beschikt over een professionele organisatie van 130 fte, waarvan 92 fte. orkestleden en 38 fte. staf. Daarmee is de benodigde capaciteit en expertise aanwezig ten behoeve van een volwaardige

en gezonde bedrijfsvoering. De stichting heeft een raad-van-toezicht-model en een tweehoofdige directie. In de aanvraag wordt vermeld dat in 2024 zowel een nieuwe algemeen directeur met de portefeuille van artistiek directeur, als een nieuwe zakelijk directeur worden geworven. De ambities voor Cultuurplanperiode 2025 – 2028 worden derhalve gerealiseerd met een volledig nieuwe directie. De commissie stelt dat de aanvraag onvoldoende reflecteert op de mogelijke gevolgen van deze majeure en structurele wijziging binnen de organisatie.

De Governance Code Cultuur wordt onderschreven en toegepast. De afspraken tussen directieleden zijn vastgelegd in een directiereglement en er zijn spelregels opgesteld met betrekking tot belangenverstrengeling, gedrag en integriteit. De organisatie heeft een vertrouwenspersoon aangesteld en de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen is in werking. Er is geen sprake van verdere reflectie op de code, en er zijn geen aandachts- of verbeterpunten vastgesteld. De waarden van de Fair Practice Code zijn helder toegelicht en van toepassing op een eerlijke vergoeding, veiligheid op de werkvloer, duurzame inzetbaarheid en transparantie. De stichting volgt de cao Nederlandse Orkesten. De extra middelen die de stichting ontvangt voor fair pay zijn ingezet om remplaçanten, Rotterdamse makers en zzp'ers een eerlijke vergoeding te bieden. Welke tarieven het RPhO toepast en in hoeverre hiermee sprake is van fair pay blijkt niet uit de plannen.

De stichting wil de komende jaren meer diversiteit in de programmering aanbrengen en nieuw publiek aantrekken. Daardoor stijgen de materiële en personele activiteitenlasten en de kosten van de artistieke leiding. Daar tegenover begroot het RPhO een stijging van de baten, grotendeels door hogere eigen inkomsten uit recettes en sponsoring. Gezien het herstel van bezoekersaantallen na corona en de beoogde marketingplannen acht de commissie de stijging weliswaar ambitieus maar niet onhaalbaar. Een verdubbeling van sponsorinkomsten wil de organisatie bereiken door middel van maatwerkpartnerships met het bedrijfsleven, ook buiten Rotterdam. Door de hogere eigen inkomsten daalt de subsidieafhankelijkheid van 71 procent naar 67 procent in de komende periode. De commissie vindt dat de begroting een passende weergave is van de plannen van RPhO.

De structuur van de organisatie en de financiële basis van RPhO zijn over de gehele linie stabiel. De begroting is voldoende uitgewerkt en toegelicht. De mutaties in de financiële baten en lasten staan in goede verhouding tot de huidige baten en lasten. Hoewel de stichting ambities heeft om veranderingen aan te brengen in de activiteiten en de organisatie is er voldoende basis om vertrouwen te hebben in een gezonde toekomstige bedrijfsvoering.

SINFONIA ROTTERDAM

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 750.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Sinfonia Rotterdam: hét dynamische kamerorkest van Rotterdam, dicht bij het publiek en onder leiding van dirigent Conrad van Alphen.

Het orkest kenmerkt zich door de Sinfonia Mentaliteit (flexibel, no-nonsense, hoge kwaliteit) en de Sinfonia Familie, waarbij met efficiënt en effectief werken in een positieve sfeer het speelplezier ervan afspat. Samen met het daadkrachtige organisatie-team, inclusief vrijwilligers, maakt het orkest elk optreden een belevenis.

Bij het selecteren van spelers wordt niet gekozen voor een groep solisten maar voor teamspelers van topkwaliteit. Hier hoort ook een fair practice honorering bij, daarom gaan wij ons aansluiten bij de CAO Muziekensembles.

De Weense klassieken vormen het startpunt in de programmering. Ter bevordering van de artistieke groei en om het publiek te laten kennismaken met een breed repertoire, worden regelmatig, tussen werken van de klassieke meesters, moderne of onbekende composities van alle genres gepresenteerd. Ook zoekt het orkest verbinding met andere muziekstijlen en culturele disciplines om een breder publiek te bereiken. Om deze programmeringen uit te kunnen voeren speelt Sinfonia Rotterdam in bezettingen van 21 tot meer dan 40 spelers. Onze missie is uitgevloeid uit bovenstaand: Op z'n Rotterdams excellente, klassieke muziek maken die de wereldburgers van de havenstad en (ver) daarbuiten verbindt en hun harten doet zingen.*

** Wereldburgers = Iedereen*

De focus ligt op onze basisbezetting en het verstevigen van onze positie als kamerorkest. Wij zullen daarom vaker kleinere producties spelen in zalen waarbij we dicht bij het publiek staan. Aanvullend zetten we in op het aantrekken van nieuwe doelgroepen; via het jaarlijkse gratis openluchtspektakel het Sinfonia Maritiem Concert en onze lunch- en pop-up concerten. Nieuw zijn het Cocktails & Classics voorprogramma, speciaal voor millennials, en de Social Seats, waarbij kaarten beschikbaar worden gesteld aan stadsgenoten met een kleine portemonnee.

Musici genieten ervan om anderen mee te nemen op de weg naar ervaring en ontwikkeling. Daarom begeleiden wij talenten graag op hun muzikale pad. Dit gebeurt op drie vlakken: jonge amateurs, conservatorium studenten én veelbelovende jonge solisten. De amateurs spelen in ons voorprogramma en krijgen les van de aanvoerders. Studenten nemen als volwaardig musicus deel aan onze concerten en de solisten krijgen een podium.

De uitvoeringskwaliteit en ‘Sinfoniamentaliteit’ maken het orkest tot een veel gevraagd samenwerkingspartner, getuige de vele succesvolle tournees en coproducties. Deze producties verbreden onze artistieke expertise en het orkest bereikt lokaal, nationaal én internationaal een groot en ander publiek.

Samenwerkingen met Conny Janssen Danst (2025), Xclusive Company (2027) en Artvarkt Saxophone Quartet (2028) zijn al beklonken en geconcretiseerd.

De financiën blijven een uitdaging. Bewust verlagen wij niet het aantal afrekenbare producties. We balanceren tussen het aantal producties dat financieel haalbaar is, en wat minimaal nodig is om ons publiek vast te houden en het hechte samenspel van de musici te garanderen. Concrete maatregelen zijn genomen om de kosten te verlagen en de inkomsten te verhogen. Desalniettemin zijn wij genoodzaakt een subsidie van € 750.000 te vragen. Doelgroepen verbreding, aansluiting bij de CAO en de verhoging in de (productionele) kosten vragen een extra investering van €180.000 t.o.v. 2024.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Sinfonia Rotterdam heeft in de vele jaren van haar bestaan een behoorlijke staat van dienst opgebouwd. Het orkest heeft een grote productiviteit, veel gereisd en werkt geregeld samen met befaamde solisten en instellingen in binnen- en buitenland. Dat wordt gesteund door een sterk mecenaat uit het uitstekende netwerk van het orkest. Het vakmanschap van de dirigent en musici is over het geheel genomen goed, blijkend uit het spelniveau, hoewel de commissie vindt dat bij grotere bezettingen de orkestklank niet altijd homogeen is. Het voornemen om in de komende periode het aantal repetities te reduceren bevordert dat niet. De aanvrager benadrukt in het plan eigenschappen als ‘no-nonsense mentaliteit’ en ‘efficiënte besluitvorming’ als zijnde onderscheidende kenmerken van Sinfonia Rotterdam. De commissie beschouwt deze kwaliteiten echter als basisvoorwaarden voor elk professioneel functionerend orkest.

Het plan beschrijft de feitelijke doelstellingen voor de komende jaren maar een onderliggende artistieke visie ontbreekt over de hele linie. Zo wordt het voornemen om te focussen op de kamerorkestbezetting in kleinere zalen gebracht als een inhoudelijke keuze, maar tevens opgevoerd als bezuinigingsmaatregel. Evenmin beschrijft de aanvraag wat de inbreng van een gastprogrammeur betekent voor het artistieke beleid van het orkest. De beoogde programmering heeft zeker kwaliteit maar blijft inhoudelijk binnen veilige grenzen en is tamelijk conventioneel. De commissie verwacht dat het vooral klassiek georiënteerd publiek aanspreekt. Dat het Classics & Cocktails-concept gaat zorgen voor toestroom van millennials, of van nieuwe of jongere bezoekers wordt niet overtuigend uiteengezet. Een breder publiek, waaronder de doelgroep licht, wordt mogelijk wel bereikt met het Maritiem Concert en de pop-upconcerten. Mede door het ontbreken van een marketingstrategie heeft de aanvrager onvoldoende aannemelijk gemaakt dat er sprake is van zeggingskracht voor een bredere doelgroep dan het vaste publiek.

Sinfonia Rotterdam profileert zich met repertoire dat de Weense klassieken als startpunt heeft. Dat gegeven alleen zorgt volgens de commissie niet voor een uitgesproken signatuur. Nergens leest zij in de aanvraag een eigenzinnige benadering van het gebodene, noch een oorspronkelijke visie op het uitvoeren van dit repertoire. Samenwerkingen met andere partijen, zoals Conny Janssen Danst en Xclusive, kunnen bijdragen aan de eigen signatuur maar uit de aanvraag kan niet worden opgemaakt of de artistieke inbreng van het orkest verder gaat dan alleen het leveren van muzikale begeleiding. Sinfonia Rotterdam voldoet aan de verwachting van een klassiek orkest. Maar daarin onderscheidt het zich niet in het bijzonder van andere orkesten met een vergelijkbaar repertoire.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zwak. Sinfonia Rotterdam werkt samen met meerdere partners, met name binnen het culturele werkveld. De samenwerkingen zijn hoofdzakelijk gericht op de directe concertenpraktijk. Buiten het culturele domein komt samenwerking nauwelijks voor. De samenwerking met Stichting Mano in het kader van Social Seats wordt gewaardeerd door de commissie, die met Cultuurconcreet, Podium Islemunda en de Bergsingelkerk in het kader van de pop-upconcerten is niet nader toegelicht. Ten aanzien van talentontwikkeling beschrijft het plan alleen de stageplekken die worden geboden.

De commissie mist een visie op de mogelijke bijdrage van de samenwerking aan bijvoorbeeld het bereik van nieuwe doelgroepen, of aan grootstedelijke vraagstukken van de stad Rotterdam. Oprichter Conrad van Alphen brengt door zijn netwerk internationale solisten naar Rotterdam en het orkest naar het buitenland. Daarmee wordt wel een bijdrage geleverd aan de internationale positie van Rotterdam als muziekstad. Sinfonia Rotterdam presenteert het spelen van minder bekende 18e en 19e-eeuwse werken, het aanstellen van een gastprogrammeur en samenwerking in algemene zin als vormen van innovatie. Deze activiteiten behoren volgens de commissie tot reguliere aspecten van de orkestpraktijk. In het plan is geen sprake van wezenlijk innovatieve activiteiten die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het genre of aan de sector.

Het inclusiebeleid van Sinfonia Rotterdam komt in de aanvraag nauwelijks aan de orde. Er zijn aanzetten ten aanzien van de programmering en het publiek – zoals: Social Seats, het Maritiem Concert en de pop-upconcerten – maar die worden niet uitgewerkt. De “diversiteit aan sterren” waarmee de aanvrager wil werken gaat (uitsluitend) uit van nationaliteit. Hoe dit verder doorwerkt in de samenstelling van programma’s of de wijze waarop meer diverse doelgroepen actief worden betrokken is onduidelijk. Ook ten aanzien van personeel en partners reflecteert de aanvrager onvoldoende op hoe de organisatie zelf inclusiever kan worden. Er is geen plan van aanpak voor het werven van bijvoorbeeld bi-culturele medewerkers en leden van de Raad van Toezicht. Aandacht voor culturele achtergrond, gender of fysieke toegankelijkheid is onderbelicht. Door het ontbreken van een marketingplan en een concrete visie op inclusie, krijgt de commissie onvoldoende zicht hoe een inclusiever publiek en organisatie de komende jaren bereikt gaat worden.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De stichting Sinfonia Rotterdam werkt met een raad-van-toezicht-model, een algemeen-artistiek directeur en een zakelijk leider. De Governance Code Cultuur wordt volgens de aanvrager onderschreven en toegepast. Er is aandacht voor transparantie, belangenverstrengeling, veiligheid op de werkvloer en verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Deze zijn vastgelegd in de statuten en het bestuursreglement. Ten aanzien van fair practice gaat de aandacht hoofdzakelijk uit naar eerlijke vergoeding. Dankzij de fair pay-bijdrage van de gemeente is de interne organisatie geprofessionaliseerd. Het beleid voor musici wordt de komende periode aangepast door aansluiting bij de cao Muziekensembles. Hier ligt volgens de commissie een grote uitdaging. De commissie merkt verder op dat de artistieke leiding en directie vertegenwoordigd zijn in één persoon wat het risico van een te eenzijdig artistiek beleid meebrengt.

De aansluiting bij de cao Muziekensembles vraagt om ingrijpende maatregelen; er worden kleinere producties in kleinere zalen gespeeld, per productie gaat het aantal repetities en gemiddeld aantal musici omlaag en de ticketprijs gaat omhoog. Het aantal 'afrekenbare producties' blijft volgens de aanvrager gelijk. Daarmee balanceert het orkest tussen financiële haalbaarheid, publieksaantallen en uitvoeringskwaliteit. Hiervoor is nog geen goede dekking gevonden. Voor de periode 2025-2028 dalen de eigen inkomsten met € 116.000,- ten opzichte van 2022 en wordt een verdubbeling van jaarlijkse subsidies aangevraagd. De beheerlasten stijgen met 30 procent, onder meer vanwege jaarlijkse indexering op de cao van de vaste medewerkers. Andere kostenposten missen een specificatie, zoals de reservering voor "innovatie en reservering algemene reserve" en doelgroepverbreding. De commissie vindt de raming te ambitieus en geen overtuigende vertaling van de plannen.

Een verbreding van de activiteiten leidt niet tot een verhoging van de eigen inkomsten en Sinfonia Rotterdam is in toenemende mate afhankelijk van subsidies. Op grond hiervan heeft de commissie twijfels over de continuïteit van de financiële bedrijfsvoering.

Vessel 11

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 203.500,-

Samenvatting van de aanvraag

“Veel Rotterdamse muziekliefhebbers weten het al: V11 is dé plek waar je nieuwe muziek ontdekt. Dé plek waar je vandaag de kans hebt de artiesten en bands van morgen te zien spelen. V11 is een baken van licht binnen de popmuziekscene in Rotterdam, waar de underground in het hart van een voormalig lichtschip de boot laat deinen in het water en golven veroorzaakt in de hele stad.

Muzikanten hebben het nodig vlieguren te maken, ze hebben publiek nodig, reacties van kenners en niet-kenners. De talenten van vandaag zijn de sterren van morgen. Een bloeiende muziekscene in Rotterdam draagt bij aan een gezonde sector, die de talenten van morgen de kans biedt het aanwezige potentieel te ontplooien en te ontwikkelen en hen de meest kansrijke start te geven van het begin van hun professionele loopbaan.

V11 wil een podium zijn vol goede muziek, met aanstormend talent uit binnen- en buitenland, en de actuele ontwikkelingen binnen de popmuziek presenteren. V11 wil opkomende Rotterdamse muziktalenten ondersteunen en begeleiden bij het leggen van een goede basis voor een toekomstige succesvolle carrière in de professionele muzikindustrie. V11 helpt deze opkomende muziktalenten bij de eerste stappen als beroepsmuzikant en bij het uitbouwen van hun publiek en stelt hen zo in staat hun aanwezige potentieel te benutten en te verwezenlijken.

Wij doen dit door het organiseren van liveconcerten, het ontwikkelingstraject voor muzikanten Call from the Hull, openluchtconcerten Sound from the Deck, Shantycafé, Club nights, Comedy Nights, Popquiz-avonden en workshops en trainingen voor DJ's en technici.

Opname in het Cultuurplan 2025-2028 zou ons in staat stellen toe te werken naar verdieping en verbreding binnen de gehele organisatie, op alle niveaus. Meer uren voor de huidige teamleden én uitbreiding van datzelfde team zorgen ervoor dat wij meer kunnen betekenen voor de artiesten, dj's, geluidstechnici en andere mensen. Dat we beter kunnen ondersteunen, proactiever programmeren en meer marketing kunnen doen. We willen ook onze medewerkers en artiesten eerlijk betalen.

Hoe gaan we deze extra tijd benutten?

- *We gaan artiesten en bands volledige ondersteuning bieden vanuit een holistische benadering en dito aanpak (dus ook op het gebied van administratie e.d.).*
- *We gaan onze technici meer trainingen en ondersteuning bieden.*

- *We gaan meer aanbodgericht werken in plaats van vraaggericht: er komen aanzienlijk meer mogelijkheden om zelf proactief artiesten te scouten om te programmeren, in plaats van te reageren op verzoeken die bij ons binnen komen. Dit zal de kwaliteit van onze programmering ten goede komen.*
- *Meer aandacht voor en focus op onze publiekscommunicatie. Hierdoor kunnen we ons trouwe publiek meer aan ons binden en nieuwe publieksgroepen aanboren.*

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. V11 is een kleinschalig podium met veel onbekende acts, een bijzondere en sfeervolle locatie op een uniek voormalig lichtschip. De artistieke visie is gestoeld op het principe dat artiesten vliegreuen moeten maken en het is prijzenswaardig dat V11 daarnaast initiatieven ontplooit zoals het verzamelalbum *Calls From The Hull*. Als visie is dat echter onvoldoende om de artistieke meerwaarde duidelijk te maken. Talent kansen bieden is sympathiek maar niet onderscheidend en de keuzes die V11 hierbij maakt komen in de aanvraag onvoldoende naar voren. De holistische benadering van talentontwikkeling, waarmee tevens bedoeld wordt dat ook 'ondersteunende mogelijkmakers' (zoals technici en programmeurs) een kans krijgen, is te algemeen geformuleerd om bij te dragen aan een onderscheidende artistieke profilering. Alhoewel de commissie gecharmeerd is van de inzet van het podium om bij te willen dragen aan een levendige muzieksceue in Rotterdam, kan het te algemeen beschreven artistieke profiel van het podium niet overtuigen.

V11 wil het eigen profiel verder verbreden. De kern van V11 ligt bij alternatieve pop- en rockmuziek, met uitstapjes naar elektronische muziek, het Shantykoor en comedy nights. Voor deze genres zijn er in Rotterdam meer podia, die ook acts in een vroege fase oppikken. In het plan wordt gesteld dat V11 genre-overstijgend en inclusief wil programmeren. Het wordt niet duidelijk hoe V11 dat wil doen. De strategie en invulling van het programma blijven steken in een opsomming van wat V11 al doet of een bonte verzameling van verschillende acts, uiteenlopend van concerten, clubnights, stand up comedy en quiz avonden. Intenties worden niet uitgewerkt.

De kracht van V11 is deels gestoeld op de locatie (het schip), de sfeer en op de combinatie met een bar en het restaurant. Het maakt V11 tot een bijzondere en eigenzinnige locatie. Het wordt niet uitgewerkt welk artistiek stempel V11 wil drukken op het publiek en de stad. Ook het publieksbereik is nauwelijks omschreven. Doelgroepen zijn beschreven in het aanbod waar ze bij passen, er wordt niet ingegaan op hoe het publiek het aanbod ervaart of wat er bijzonder gewaardeerd wordt. Het ontbreekt daarnaast aan een marketingplan op basis van bezoekersprofielen. Dat maakt dat het niet geloofwaardig is dat het bereik verbreed wordt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad als zwak. V11 werkt samen met enkele bekende en logische partners. De voorgenomen verbreding van activiteiten gaat uit van samenwerking met nieuwe partners. Het is onduidelijk of het alleen nog om plannen

gaat, of dat er al stappen in de richting van de partners zijn genomen. Evenmin is duidelijk wat V11 verwacht van deze partners en in welke rol zij bij kunnen dragen. Er is in het meerjarenbeleidsplan geen visie beschreven op partnerschap. Wat verwacht V11 van partners en wat heeft de organisatie partners te bieden?

Bij wijze van innovatie noemt V11 de karaktervolle zaal met een technisch goede uitrusting, de wens om hier verder in te investeren en de kennis om op een schip een muziekpodium te creëren. De commissie ziet dit echter als wat van een podium als V11 verwacht mag worden als kwalitatieve standaard.

Er wordt in nogal algemene termen over diversiteit en inclusie gesproken maar een visie daarop ontbreekt. Zo stelt V11 dat de programmering inclusief is, omdat er veel uiteenlopende genres worden geboekt. Een verdere verdieping mist. De indruk bestaat dat de code nog niet echt omarmd is. Wel wordt er specifiek aandacht besteed aan fysieke toegankelijkheid en de aanpassingen die daarvoor nodig zijn. Een ander goed punt is dat de kaartprijs laag wordt gehouden om de drempel laag te houden.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. V11 organiseert het podium met een klein team. Opvallend is dat de directeur van de stichting tegelijkertijd vennoot is in de Vessel 11 V.O.F. Reflectie op risico's van belangenverstrengeling ontbreekt. Alle aspecten van de Fair Practice Code worden benoemd. Er is specifieke aandacht voor sociale veiligheid onder het personeel en voor het publiek. In hoeverre V11 volledig volgens fair pay gaat werken wordt niet helemaal duidelijk, er wordt gesproken over stappen zetten en intenties. De Governance Code Cultuur wordt besproken, al worden zelfevaluatie en functioneringsgesprekken met de directie niet benoemd.

Er bestaat een onduidelijke relatie tussen de stichting en de V.O.F. V11 biedt ook plek aan een Britse pub en restaurant, die volledig geïntegreerd zijn met het podium. Uit de jaarrekening blijkt echter geen horecaomzet.

De totale lasten bedroegen in 2022 € 165.800,- waarvan 49,2 procent beheerlasten en 50,8 procent activiteitenlasten. Dat maakt de beheerlasten verhoudingsgewijs ongebruikelijk hoog en waardoor ze de flexibiliteit van de bedrijfsvoering beperken. In hetzelfde jaar heeft V11 een verlies geleden van € 900,-. Feitelijk lag het verlies hoger, waarschijnlijk omdat in 2022 geen huisvestingslasten zijn betaald. Voor de periode 2025-2028 verwacht V11 100 concerten te organiseren met een hogere bezettingsgraad en inkomsten te genereren door het verhuren van de zaal. De eigen inkomsten voor de periode 2025-2028 zijn begroot op € 186.000,- en stijgen met € 83.000,- ten opzichte van 2022.

In de meerjarenbegroting gaat V11 uit van een aanzienlijke jaarlijkse Cultuurplan subsidie. Daarnaast is in de begroting een aanzienlijk bedrag opgenomen aan private fondsen. De organisatie is voornemens om hier een professional voor in te huren. Toch is de trackrecord van V11 op dit vlak beperkt en de aanvraag overtuigt niet in de haalbaarheid van dit plan om deze

financiële doelen te halen. De stichting wil investeren in groei. Op zich lijken de gestelde doelen ten aanzien van de groei van de bezoekersaantallen en de eigen inkomsten niet onrealistisch. De investering leidt echter tot een nog grotere groei van de lasten. De stichting neemt met de groeiplannen een risico, omdat de stichting nog maar over beperkte financiële buffers beschikt die onvoldoende zijn voor de geplande investeringen. Uit de meerjarenbegroting blijkt niet of bij V11 geraamde kosten betrekking hebben op exploitatie van de V.O.F. Vessel 11. Er is geen inzicht in afspraken over de onderlinge inhuur van personeel, de geldstromen en de verdeling van verantwoordelijkheden.

WORM

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 812.300,- en € 144.500,- BKV-gelden
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 812.300,- en € 144.500,- BKV-gelden

Samenvatting van de aanvraag

“Worm evolueert de Open City naar the ultimate playground. Hiermee geeft de organisatie invulling aan haar missie: WORM is een katalysator voor nieuwe perspectieven en draagt bij aan vrolijk makende meerstemmigheid!

Voor WORM zijn pluriforme perspectieven onmisbaar om op een duurzame manier innovatie en een inclusieve samenleving te bevorderen. Om pluriforme perspectieven te bereiken ontwikkelen we een artistiek referentiekader voor onze programma's: een Culture of Play (de mens als spelend wezen), Pleasure Activism (optimisme in beweging brengen), en een Vruchtbare Grond. Spelenderwijs verkennen makers en bezoekers vanuit optimisme meerstemmige perspectieven op een betere wereld. Om deze mooie woorden strategisch te benaderen heeft WORM binnen dit referentiekader ambities geformuleerd: verdiepen, verbreden, verbinden en verankeren. Hiermee geven we concrete invulling aan beleidsdoelstellingen inclusiviteit, interconnectiviteit en innovatie.

WORM spant zich in om individuen en organisaties die een pluriformiteit aan perspectieven, kennis en vaardigheden vertegenwoordigen aan te sluiten binnen dat netwerk. Hiermee vergroten we zowel de artistieke waarde als de betekenis voor de context waarin de mens speelt; diversiteit en inclusie zijn daarmee onmisbaar het bestaansrecht van WORM.

WORM is onderdeel van de ontwikkeling van onze stad, draagt bij aan stedelijke opgaven en verbindt daartoe met andere disciplines en domeinen vanuit de missie van de organisatie. Interconnectiviteit is daarmee niet iets 'wat WORM erbij doet', maar een wezenlijk onderdeel van het DNA van de organisatie. Met het katalyseren van nieuwe perspectieven beoogt WORM ook een meerwaarde voor andere sectoren te zijn. Deze meerwaarde wordt mede bepaald door de wijze waarop WORM samenwerkt met andere sectoren aan doelstellingen die gezamenlijk geformuleerd worden en die passen binnen bredere stedelijke opgaven.

WORM innoveert door te experimenteren en opgedane kennis te delen binnen en buiten de cultuursector. Op allerlei terreinen deelt WORM haar leercurve: onder andere in personeelsbeleid, in samenwerkingen met welzijnsorganisaties, in het trainen van onze awarenessteams en in programma's die disciplines overstijgen. Hiermee dragen we bij aan een sterke en veerkrachtige sector en stad.

Na een turbulente periode keert stabiliteit terug in de organisatie van WORM.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. WORM heeft in zijn 25-jarige bestaan een uitstekend trackrecord opgebouwd en is tot op heden nog steeds innovatief en vernieuwend. Experiment, sociaal engagement en activisme staan hoog in het vaandel en in de loop der jaren is een aansprekende en laagdrempelige werkmethode ontstaan waarbij hoge en lage kunst hand in hand gaan. Openheid en de wil om samen te werken voeren daarbij de boventoon. WORM weet goed in te spelen op de ontwikkelingen in de creatieve sector en zet daarin ook de toon. De ambitie 'Open City' verder te ontwikkelen in 'Ultimate Playground' is doordacht gemotiveerd en past bij deze tijd en de fase waarin WORM zich bevindt. Met steun uit de Basisinfrastructuur (BIS) kon WORM de afgelopen jaren de organisatie professionaliseren.

Dat ging gepaard met een roerige bestuurlijke periode. De twee nieuwe directieleden hebben echter in zeer korte periode een heldere strategie voor de toekomst neergelegd waarin ze goed hebben onderbouwd wat ze gaan doen en waarom. De enigszins chaotische opzet van de aanvraag is terug te zien wanneer men WORM binnenkomt. De commissie vindt dat echter passen bij de geest van de organisatie en zij heeft vertrouwen in het vakmanschap van de nieuwe directie om de organisatie de nieuwe beleidsperiode in te leiden.

De missie van WORM luidt "bouwen aan een vrolijke, interessante, eigenzinnige, speelse, sensuele en duurzame maatschappij, die de huidige polarisering in de samenleving overstijgt". Dat komt in alle uitingen naar voren. WORM verbindt maatschappelijke thema's aan de programma's en stelt relevante vragen. De combinatie met blijven leren, reflecteren en evalueren bepaalt in grote mate de zeggingskracht van de organisatie en de activiteiten. Deze zal het sterkst zijn bij de groep mensen die zich op andere plekken in de stad minder thuis voelt. WORM weet die subcultuurgroepen goed te bereiken, vaak samen met de juiste partners, makers en kunstenaars in de stad. Daarbij wordt gebruik gemaakt van heldere programmalabels en toegespitste communicatie met de doelgroepen. De grote variëteit aan programma's roept evenwel de vraag op of dit ten koste gaat van de boodschap die WORM wil uitdragen. De commissie is echter van mening dat de uiteenlopende programma's en het gebruik van de verschillende ruimtes in het gebouw, heel divers publiek aantrekken en bijzondere avonden opleveren.

De aanvraag barst van eigenheid en artistieke drive. WORM is creatief en vooruitstrevend en onderscheidt zich met een eigenzinnige werkwijze en programmering. Nadenken en reflectie worden op verrassende wijze aangezet bij de kunstenaars en het publiek en weerspiegeld in het hele aanbod; van een jaarlijkse ontmoeting van performancekunstenaars tot festivals als DAMNedACT, RE#SISTER Feminist Festival, Cinema Colombiano, Back to the Future en Field Recordings, talkshows, radio, residenties en veel meer. Met het statement "WORM gaat voor impact op micro-schaal, met uitdijend effect" stelt de aanvrager opnieuw originele én realistische doelen en het plan sluit daar consistent op aan. Dit bepaalt de eigen en sterke signatuur van WORM.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als uitmuntend. WORM heeft een sterk netwerk in de stad en werkt samen met zeer veel partners in Rotterdam en daarbuiten. Binnen het culturele veld werkt WORM samen met muziek-, theater-, film-, dans- en grafische instellingen. Hoewel de samenwerking met partners als MoMo, Melly, O. Festival en Levels voor de hand ligt, is die wel tekenend voor het brede draagvlak in de stad. Partnerschappen met veel nieuwe, kleinere collectieven, zoals HipSick en met autodidacte makers worden de komende jaren verstevigd.

Buiten het culturele domein onderhoudt WORM duurzame relaties met opleidingen zoals de Erasmus Universiteit, Willem de Kooning Academie, Zadkine, en met welzijnsorganisaties als WMO-Radar, tot en met Extinction Rebellion en BSO 'T Landje. Belangrijke maatschappelijke thema's staan centraal, zoals eenzaamheid en welzijn van sociaal kwetsbare jongeren en de relatie tussen mens en natuur. De lijst is omvangrijk en de meerwaarde van deze samenwerkingen wordt duidelijk gemaakt. De commissie is zeer te spreken over het overzicht waarin een greep uit de vele doelstellingen is gekoppeld aan beoogde samenwerkingspartners. Hoewel het merendeel van de programmering uit Rotterdam komt, brengt WORM ook een bijzonder internationaal multidisciplinair programma naar Rotterdam. Daarmee draagt de organisatie bij aan de internationale positie van de stad.

WORM is intrinsiek innovatief en doet dat door te experimenteren en opgedane kennis te delen. Er is veel aandacht voor maatschappelijke doelen en reflectie op maatschappelijke thema's. Als voorbeeld noemt de commissie de community based programmering en de reflectiemaand die uiteenlopende artiesten verbindt. Zij dragen bij aan artistieke innovatie van de sector. Met de verdere professionalisering van 'WORM als safer space' voor makers, bezoekers en medewerkers, loopt WORM voorop en betreft daarbij andere instellingen in de stad. Ook noemt de commissie de ambitie voor het Digitaal Platform, dat in samenwerking met Rib Art Space, A Tale of A Tub en Melly ontwikkeld wordt. Zij acht het aannemelijk dat het platform als verlengstuk van het fysieke podium en met een hybride programmering meer zichtbaarheid voor kunstenaars genereert. WORM overtuigt dat alles in de organisatie inzet op (artistieke) vernieuwing en zo een nieuwe beleving van uitgaan creëert. De commissie spreekt de wens uit dat de samenwerking met het talentontwikkelingsprogramma LEVELS de komende cultuurplanperiode daadwerkelijk gestalte krijgt.

Diversiteit en inclusie zijn goed geïntegreerd in vrijwel alle aspecten van de organisatie. WORM is zeer reflectief, verbeterpunten en ervaren dilemma's worden inzichtelijk beschreven en concrete doelstellingen voor 2028 zijn benoemd. Afgelopen jaar voerde WORM de Diversiteit & Inclusie scan uit. Met betrekking tot de organisatie streeft WORM naar zo breed mogelijke diversiteit in alle geledingen. Er is aandacht voor neurodiversiteit en voor diverse carrièrestadia en opleidingsniveaus, en vanuit alle lagen van de organisatie is (artistieke) inbreng mogelijk.

Ten aanzien van publiek wordt beleid gevoerd op fysieke toegankelijkheid, betaalbaarheid en veiligheid middels de 'Angels'. De programmering vertegenwoordigt uit zichzelf al een grote diversiteit. Worm zoekt bewust samenwerkingen met de subculturen in de stad en biedt hun een podium. Zo worden individuen, netwerken en organisaties die geen aansluiting vinden bij de dominante cultuur actief verbonden. Hoewel de doelgroep licht redelijk goed aanwezig is, zal niet iedereen zich thuis voelen in WORM. Maar dat pretendeert de aanvrager ook niet. De slogan 'Iedereen is welkom' wordt bij WORM letterlijk waargemaakt. De commissie stelt vast dat WORM een van de meest inclusieve podia van de stad is.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. WORM werkt sinds 2022 met een raad-van-toezicht-model. Per januari 2024, na een interim-periode, heeft de organisatie een nieuwe tweehoofdige directie die zorg draagt voor verbetering van de interne organisatie en de ontwikkelingsfunctie. De organisatie onderschrijft de Governance Code Cultuur en past de principes toe. Deze zijn vastgelegd in de statuten en reglementen van de Raad van Toezicht en het bestuur. Uit de aanvraag blijkt een uitgebreide reflectie op de code; er is aandacht voor belangenverstrengeling, risicobeheersing, interne controle en verdeling van rollen en taken. De principes en aanbevelingen worden jaarlijks doorlopen en beoordeeld. In 2023 is een algehele risicoanalyse uitgevoerd. In het kader van de naleving van de Fair Practice Code, is er aandacht voor een veilige werkomgeving, ontwikkelmogelijkheden voor medewerkers, secundaire arbeidsvoorwaarden waaronder pensioen en duurzame inzetbaarheid en HR-beleid. WORM volgt de cao Poppodia en -Festivals, de richtlijn van het Mondriaan Fonds voor beeldend kunstenaars en de Sena-richtlijn voor musici. Zzp'ers ontvangen 50 procent toeslag bovenop de cao-norm. Daarmee voldoet de organisatie aan de fair pay-norm. De Raad van Toezicht heeft in 2023, bij afwezigheid van een directeur-bestuurder, tijdelijk bestuurlijke verantwoordelijkheid op zich genomen. De aanvrager heeft hier zelf melding van gemaakt en naar alle waarschijnlijkheid zijn er door de Raad geen besluitvormende taken overgenomen. Gezien de onwenselijkheid van de situatie adviseert de commissie afspraken hierover vast te leggen om herhaling in de toekomst te voorkomen.

WORM heeft een begroting ingediend die aansluit op de vorige Cultuurplanperiode. Voor de komende jaren beoogt de organisatie een lichte groei van de omzet om te kunnen blijven voldoen aan de verplichtingen en de artistieke activiteiten voor de stad te continueren. Daartoe wordt ingezet op een stijging van subsidies en recette.

In relatie tot die groei stijgen ook de personele lasten, mede voortvloeiend uit het volgen van de cao en door uitbreiding van de directie. Dat naast de stijging van die verschillende lasten de activiteitenlasten dalen, ligt niet in de lijn der verwachtingen. De commissie had hierop meer toelichting willen lezen. Verder zet de organisatie in op groei van de algemene reserve. Vanwege het aflopen van het huurcontract wordt een deel van de ruimtes mogelijk gedeeld met derden of afgestoten. Dat heeft gevolgen voor de programmering, de kosten en de baten. Ook daarover mist de commissie een toelichting in het plan. De begroting is hiermee een matige maar nog altijd toereikende vertaling van de plannen van WORM.

De financieringsmix verbetert licht ten opzichte van 2022. Tegelijkertijd constateert de commissie dat de subsidie-afhankelijkheid stijgt tot 55 procent van de baten en de verwachte recetteopbrengst minimaal is. WORM zal zich blijven inspannen om extra middelen te verwerven. Gezien de organisatie in verleden hierin succesvol is gebleken, acht de commissie de ambities weliswaar realistisch maar ook kwetsbaar. Al met al heeft de commissie voldoende vertrouwen in een gezonde bedrijfsvoering voor de komende jaren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

4.8 Theater

De theatersector in Rotterdam vormt een rijk en divers segment met een grote inhoudelijke gedrevenheid. Het geheel aan theater, circus en performance is van hoge artistieke kwaliteit met een grote waarde voor de stad en draagt bij aan de landelijke en internationale positie van Rotterdam.

De 21 aanvragers voor vierjarige subsidie beslaan gezamenlijk een breed spectrum binnen de podiumkunsten: van podia tot gezelschappen, van collectieven tot festivals. Zij werken in een brede diversiteit aan genres, van circus tot multidisciplinaire performance, van in co-creatie gemaakte verhalen tot teksttoneel en van hedendaagse opera tot muziektheater voor kinderen. De landelijke uitstraling van de Rotterdamse theatersector is groot: zeker 15 aanvragers spelen landelijk of programmeren werk uit heel Nederland en daarbuiten. Ook werk van buiten Nederland is vertegenwoordigd op de podia en festivals, en Rotterdamse makers werken samen met internationale partners.

Interconnectiviteit is binnen het geheel van de aanvragen binnen de discipline Theater volop aanwezig. Een groot aantal aanvragers heeft expliciet aandacht voor de lichte gebruikers van cultuur. Via vele soorten samenwerking met de wijk maken theaterinstellingen contact met de omgeving. Co-creatie, aandacht voor inclusie en wat er speelt in de wijk gaan hand in hand met artistiek-inhoudelijke visies en programma's. Met name de aanvragers die zich richten op de jeugd hebben vaak een breed en divers netwerk, waarmee zij een aanzienlijke impact genereren onder de brede diversiteit aan jonge inwoners die de stad rijk is. Vooral het centrum en Rotterdam Zuid krijgen relatief veel aandacht van de theatersector. In het oosten en noorden van Rotterdam is de spoeling het dunst met respectievelijk 0 en 1 aanvrager.

Ook als het gaat om de discipline zelf werken de aanvragers aan impact die hun eigen organisatie overstijgt. Zij zetten samenwerkingen, allianties en kennisnetwerken op, ondersteunen en maken ruimte voor jongere en aanstormende makers, delen studio- en werkruimtes of verhuren die aan collega-makers.

Dat doet overigens niets af aan het belang van en de waardering van de commissie voor makers die hun verbeeldingskracht vooral richten op het maken van baanbrekend werk. Aan innovatiekracht is geen gebrek in de theatersector: genres worden heruitgevonden en disciplines gemengd, waarmee nieuwe vormen ontstaan met grote zeggingskracht. Deels is dat inherent aan de live kunstvorm. Regelmatig is in de plannen te lezen dat het werk bij elke speelbeurt opnieuw vorm wordt gegeven, in aanwezigheid van het publiek.

Bij de podia valt op dat er relatief veel grote en veel kleine theaterzalen zijn in Rotterdam. Maar behalve bij Theater Zuidplein ontbreekt een middenzaal. Die is voor het werk van doorstromende makers en van vrije producenten juist ook van groot belang.

Met het veranderende aanbod in het grote musicalgenre en andere grootschalige producties wordt het voor podia steeds moeilijker de grote zalen vol te krijgen.

Waar de beoordeling van de artistiek-inhoudelijke kwaliteit in veel gevallen tussen ruim voldoende en zeer goed ligt, is dat bij de zakelijke kwaliteit anders. Enkele aanvragers, waaronder ook grote en ondernemende instellingen, lijken lichtvaardig als het om de cijfers gaat. Bij slechts een beperkt aantal instellingen werd de zakelijke kwaliteit als goed beoordeeld.

Binnen de discipline Theater adviseert de commissie over:

- Acteursgroep Wunderbaum
- Altstadt Rotterdam
- Café Theater Festival (CTF)
- Club Gewalt
- HipSick
- Hotel Modern
- Luxor Theater Rotterdam
- Maas theater en dans / Maaspodium
- Podium Islemunda*
- RAAF muziektheater
- Rotterdam Circusstad
- Studio de Bakkerij
- Tall Tales Company
- Theater Babel Rotterdam
- Theater Mooi Weer
- Theater Rotterdam
- Theater Walhalla
- Theater Zuidplein
- Toneelgroep Jan Vos
- URLAND
- WAT WE DOEN

**De aanvraag van Podium Islemunda is ook door de deelcommissie Cultuureducatie en Talentontwikkeling behandeld.*

Acteursgroep Wunderbaum

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 422.200,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 430.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Acteursgroep Wunderbaum is een theatercollectief, bestaande uit acteurs Walter Bart, Wine Dierickx, Matijs Jansen, Maartje Remmers en Marleen Scholten en vormgever Maarten van Otterdijk. We baseren onze stukken op actuele maatschappelijke thema’s: de verrechtsing en de verruwing van de politiek, de grote verschillen in welvaart en privileges, de zoektocht naar het thuisgevoel en zingeving, de invloed van het neoliberalisme en digitale media op lichaam en geest. We doen in onze voorstellingen niet alsof we de waarheid kennen, maar confronteren verschillende uiteenlopende houdingen en ideologieën met elkaar. Onze voorstellingen gaan meestal over herkenbare mensen, die het tegen grote, schijnbaar oppermachtige systemen opnemen. We spelen graag met grote personages, met onze liefde voor taal, met de kunst der overdrijving en met humor. Onze teksten ontstaan op basis van interviews en documentair materiaal. We spelen in de zaal en op locatie in de stad, samen met buurtbewoners, vrijwilligers en kunstenaars: muzikanten, acteurs, beeldend kunstenaars, zangers. Meestal hebben ze een andere socio-culturele achtergrond dan wij, vertegenwoordigen ze andere generaties dan de onze en/of hebben ze een verleden als migrant of politiek vluchteling.

Met nieuwe voorstellingen over de Rotterdamse haven, over en met de verschillende sociale klassen in Nederland, over en met ouderloze kinderen die in ons land asiel aanvragen, over het ideale stadsplein als ontmoetingsplek, over Erasmus’ humanisme als Europees project en over vele andere actuele thema’s willen we in de komende jaren verder schrijven aan ons pleidooi voor een weerbaar, democratisch, menselijk en verbonden Nederland en Europa. Behalve nieuwe producties hernemen we minstens zes bestaande voorstellingen en ontwikkelen we twee doorlopende formats waarmee we op de actualiteit reageren. Ook zijn we actief als coach bij Lab-Z van Theater Zuidplein en bij het Europese netwerk voor hedendaags circus, BETA, en werken we voor onze voorstellingen geregeld met studenten van toneelscholen samen.

Wunderbaum is sinds 2010 gevestigd in Rotterdam en behoort tot de vaste kern van makers van Theater Rotterdam, dat zich onder Alida Dors tot een inspirerende context voor ons werk heeft getransformeerd. We voelen ons sterk met de radicaal diverse, inclusieve en maatschappelijk innovatieve koers van Theater Rotterdam verbonden, en maken dankbaar gebruik van het netwerk van makers, partners en (publieks)medewerkers. Onze ervaring als theatergroep met het spelen op verschillende locaties in de stad, onze manier van werken met buurtbewoners, verenigingen, experts en onze doelgroepen passen omgekeerd goed in de artistieke en publieksgerichte agenda van Theater Rotterdam.

We hebben ons volgende doelen gesteld voor de nieuwe beleidsperiode. Artistiek gezien willen we inclusiviteit, interconnectiviteit en diversiteit expliciet en consequent doorzetten in onze plannen. Voorstellingen ontstaan op ooghoogte met partnerinstellingen en -kunstenaars die de stem van minderheidsgroepen laten horen. We willen minder produceren, maar vaker spelen en meer met onze voorstellingen reizen. We willen ons publiek verder verjongen en diversifiëren. Daartoe zetten we de ingeslagen weg met speciale workshops en programma's voor scholen en jongeren voort, communiceren we op een laagdrempelige en activerende manier, en stimuleren we met speciale acties het netwerk van onze vrijwilligers en partners nog sterker om onze voorstellingen te bezoeken."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. De artistieke kern werkt al 25 jaar samen en weet nog steeds te verrassen met onverwachte theatrale concepten, grote ambachtelijkheid in het spel en kenmerkende aanstekelijke speelplezier en humor, (juist) ook bij zware onderwerpen. Het gezelschap is oprecht in de keuze voor maatschappelijke thema's en laat deze inhoud bepalend zijn voor de vorm. Daarmee is de waardering van het vakmanschap zeer hoog.

"Europa heeft een nieuw verhaal nodig, als het door de neofascisten en de nieuwe wereldmachten niet versmacht wil worden. Als Wunderbaum willen we meebouwen aan dit verhaal," zo beschrijft het gezelschap de ambities. De bevlogen plannen geven de commissie het vertrouwen dat Wunderbaum ook de komende vier jaar werk zal maken met grote zeggingskracht. Het gezelschap behandelt sociaal-politieke kwesties op artistiek boeiende en sociaal relevante manieren en betreft ook de komende jaren diverse stemmen in hun werk. Dat zal bijdragen aan de inclusiviteit en waarachtigheid en het draagvlak verbreden. De twee doorlopende lijnen maken het mogelijk om snel op de actuele politiek-maatschappelijke ontwikkelingen te reageren, wat de urgentie versterkt. De omvangrijke internationale ervaring van Wunderbaum biedt daarbij een uniek perspectief op actuele thema's, zoals populisme en sociale ongelijkheid. De samenwerkingen in verschillende landen hebben de artistieke praktijk verrijkt en daarmee verbreedt het werk de horizon van het publiek. Niet voor niets is de titel van het meerjarenplan 'Nieuwe verhalen voor Europa'.

De oorspronkelijkheid van Wunderbaum zit hem in de open en improviserende werkwijze die zonder veel opsmuk leidt tot een veelheid aan non-conformistische theatervormen. Deze is in het plan treffend verwoord: "We zijn artistiek veelzijdig. De vorm van onze projecten wordt bepaald door de inhoud, niet omgekeerd. We hanteren vele soorten speeltakten en betrekken verschillende artistieke disciplines bij onze voorstellingen. Onze scripts ontstaan door middel van improvisaties en op basis van interviews met lokale bewoners en ervaringsdeskundigen, al dan niet in samenwerking met auteurs. We maken voorstellingen met muzikanten, DJ's, clowns, choreografen, beeldend kunstenaars en amateurspelers." Er is volgens de commissie in de stad geen ander theatergezelschap als Wunderbaum.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Over innovatie schrijft Wunderbaum zelf: “Theater is een oude kunst, die elke avond opnieuw uitgevonden wordt.” Deze houding brengt het gezelschap al sinds het ontstaan telkens terug naar de kern van wat theater kan zijn en wat het kan betekenen, en is inmiddels door vele navolgers opgepikt. Zoals hierboven al beschreven, zorgt de internationale werking van de afgelopen jaren dat Wunderbaum het perspectief op de gekozen maatschappelijke thema’s heeft kunnen verbreden, wat van grote waarde is voor zowel het theaterveld als het publiek.

Met de vele ideeën in het meerjarenplan voor het werken met buurtbewoners, amateurspelers, vrijwilligers, jongeren en ouderen in Rotterdam werkt het gezelschap aan inclusiviteit binnen het programma. Closed Care, een werk dat wordt gemaakt met Dalton Jansens Blackbirds Community en kinderen in zorginstellingen is vernieuwend binnen het oeuvre, net als de circusworkshops binnen de azc’s met asielzoekers zonder ouders die daar wonen voor Clowns and Kids on the Run. Zo bekommert Wunderbaum zich om een groep jonge mensen met een grote kwetsbaarheid en brengt hen tot expressie. Met de havenprojecten De Bulk en Café Europa Bakboord wordt onderzoek gedaan met de oorspronkelijke bewoners van de oude havenarbeiderswijken, om hun perspectief op de gentrificatie uit te lichten.

Op de p van personeel scoort Wunderbaum niet hoog qua diversiteit en inclusie, iets waarvan het gezelschap zich bewust is. Wel is het gezelschap onderdeel van het diverse makersensemble van Theater Rotterdam.

Wunderbaum levert geen concreet marketingplan. Het gezelschap voert een publieksonderzoek uit in voorjaar 2024. De aanvrager bereikt een aantal doelgroepen uit het model van Rotterdam Festivals goed; Stadse Alleseters, Weelderige Cultuurminnaars, Kindrijke Cultuurvreter en Klassieke Cultuurliefhebbers. De publieksambitie verwoordt Wunderbaum als: “Natuurlijk willen we het huidige, meer klassieke theaterpubliek behouden, maar in de komende jaren willen we inspanningen doen om dit publiek opnieuw te verbreden, te verjongen en te diversifiëren, zoals we eigenlijk gewoon waren in de jaren waarin we bijna uitsluitend werk op locatie maakten”. Wat de doelgroep licht betreft, richt het gezelschap de komende jaren delen van het programma explicieter op inclusieve deelname van diverse groepen in de samenleving met doorlopende formats als Youtube Democracy Tv en een viertal voorstellingen, waaronder Klassenstrijd. Wunderbaum is zich daarbij bewust dat er, om dit publiek naar voorstellingen te laten komen, actie van hen gevraagd wordt in ticketprijs en locatie en handelt daarnaar, onder meer met pay-what-you-can.

De spreiding in de stad wordt de komende vier jaar vergroot door meer te spelen op locatie. Wunderbaum is een vaste bespeler van zowel de vlakkevloertheaters als de schouwburgen in heel Nederland. De commissie beoordeelt de bijdrage aan internationalisering als

zeer goed. “We zijn internationaal geworteld,” is te lezen in de aanvraag, “en zijn tegelijk verbonden met Rotterdam, waar we al sinds 2010 gevestigd zijn. Van 2018 tot 2022 leidden we Theaterhaus Jena in Thüringen, Duitsland, en ook in Italië hebben we ons de afgelopen jaren stevig gevestigd.” Met die laatste twee dragen zij bij aan de uitstraling van Rotterdam.

Binnen het eigen domein is de interconnectiviteit groot en strekt zich uit tot buiten de landsgrenzen. Samenwerkingen zijn concreet met Theater Rotterdam, Studio 52nd, Dalton Jansen, Amare, Het Nationale Theater, Internationaal Theater Amsterdam, Lab-Z van Theater Zuidplein en Sara Giampaolo (Maas theater en dans) en Paradiso Amsterdam. Er wordt gebruik gemaakt van connecties met Thalia Theater Hamburg, Teatro Stabile di Genoa en het Europese Circus Netwerk BETA. Buiten het podiumkunstenveld zoekt het gezelschap passende partners in onderwijs en wetenschap en maatschappelijke instellingen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De organisatie bestaat al sinds de eeuwwisseling en is de laatste jaren alliantiepartner geweest van Theater Rotterdam. Wunderbaum past de drie codes goed toe en legt de toepassing uit. Wat betreft de Fair Practice Code valt de commissie op dat de vertrouwenspersoon die van Theater Rotterdam is. De persoon in kwestie is directiesecretaris. De commissie constateert dat deze rol erg dicht op de directie is gepositioneerd, wat niet bijdraagt aan de toegankelijkheid voor medewerkers en problematisch is wat betreft onpartijdigheid en onafhankelijkheid. Een eigen of externe vertrouwenspersoon is gewenst.

Fair pay is al jaren praktijk bij Wunderbaum. Niet alleen de vaste medewerkers (tien) maar ook eventuele tijdelijk ingehuurde medewerkers en zzp'ers worden betaald volgens de cao Toneel en Dans. Er zijn 45 zzp'ers begroot voor een totaal van 5.000 uren, waarmee zij gemiddeld ongeveer € 56,- per uur verdienen. Hiermee voldoet de organisatie aan de fair pay-vereisten.

Wunderbaum heeft een gezonde financiële bedrijfsvoering. Er is een overtuigende begroting ingediend in samenspraak met het meerjarenbeleidsplan en aansluitend op de Cultuurplanperiode 2021-2024. Er zijn geen substantiële wijzigingen of aandachtspunten. De materiële activiteitenlasten dalen met ong. 36 procent, en de personele activiteitenlasten stijgen met 19 procent. Deze stijging wordt verklaard door het wegvallen van de alliantie met theaterhuis Jena. Twee leden van de artistieke kern stonden daar voor 75 procent op de loonlijst maar zijn per 2024 weer vol in dienst bij Wunderbaum. Ook zijn meer uren begroot voor de productieleiding om de werkdruk beter in balans te brengen.

In de financieringsmix wijzigt de risicospreiding vrijwel niet ten opzichte van 2022. De stichting onderbouwt een verhoging van publieksinkomsten en bijdragen private fondsen en een verlaging van (incidentele) indirecte inkomsten.

Het totale subsidieaandeel stijgt wel, van 70 procent naar 75 procent. Het risico bestaat op het wegvallen van (één van de) structurele subsidies. De commissie ziet aanvullende kansen in cofinanciering vanuit het internationale netwerk en in de samenwerking met landelijke en regionale partners. Wunderbaum wil minder produceren en duurzamer met de producties omgaan. Vanwege de uiteenlopende projecten met verschillende presentatievormen (podcasts en online uitingen) wil het gezelschap zich niet steeds committeren aan een hoger aantal speelbeurten. De commissie onderschrijft deze keuze.

De commissie heeft vertrouwen in de continuïteit van de organisatie. Wunderbaum heeft een gezond financieel trackrecord ondanks een negatief resultaat in 2022 en beschikt over voldoende eigen vermogen om financiële tegenvallers op te vangen. De personeelskosten zijn relatief hoog. De stijging van loonkosten is conform fair pay-vereisten, maar kan wat betreft begrotings- en financieringsverhouding een aandachtspunt zijn voor de toekomst.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Altstadt Rotterdam

Advies: positief, buiten budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 50.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 240.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Wij zijn Altstadt Ensemble: een Rotterdams toneelcollectief en het huisgezelschap van toneelbroedplaats ‘Altstadt Rotterdam’. Wij bedenken, creëren, produceren en spelen toneelvoorstellingen, waarbij de tekst en de toneelspelers altijd het uitgangspunt zijn. Dit doen wij met een combinatie van ambitieuze jonge toneelspelers én collega’s die al decennialang toonaangevend zijn in ons vak. We vormen een bonte mix van toneelprofessionals. Uiteenlopend in leeftijd, gender, nationaliteit en culturele achtergrond. Samen schudden wij de toneelwereld op met een gers, rauw, Rotterdams geluid.

Geïnspireerd door taalkunstenaars, dichters, liedteksten en (toneel)literatuur van over de hele wereld maken we voorstellingen waarin wordt blootgelegd hoe de mens in elkaar steekt en telkens weer tegen dezelfde beperkingen, pijnen, angsten, gevaren en verlangens aanloopt. Waar of wanneer ook ter wereld. Zo gaan wij in een gepolariseerde wereld vastberaden op zoek naar datgene wat ons verbindt.

Wij nemen verantwoordelijkheid voor de artistieke kwaliteit en impact van onze voorstellingen, maar ook voor de innovatie van ons vakgebied, voor onze relatie met de stad en een toekomstbestendig Rotterdams cultuurlandschap.

Daarom zijn wij kartrekker en initiatiefnemer van toneelbroedplaats ‘Altstadt Rotterdam’, gelegen op de grens van Historisch Delfshaven en Bospolder Tussendijken. Daar hanteren wij een radicaal open deuren beleid: er is plaats voor buurtbewoners, amateurtoneelspelers, toneelschoolstudenten en toneelprofessionals. Door alles onder één dak te brengen zijn ontmoetingen onontkoombaar en werken we samenwerkingen in de hand.

Onze kernwaarden - innovatief, eigenzinnig, vakbekwaam, interconnectief en inclusief - zijn de motor achter onze projecten. Deze lopen uiteen van nieuw toneelwerk tot talentontwikkeling, wijkprojecten en cross-over samenwerkingen. Hiermee brengen we onze artistieke visie tot leven en versterken we onze band met Rotterdam en onze wijk in het bijzonder.

Onze tweeledige missie is:

- 1. Toneelvoorstellingen maken die grote, universele thema’s terugbrengen naar de menselijke maat. Toegankelijk, relevant en bereikbaar voor bewoners én bezoekers van Rotterdam.*
- 2. Een stevige bijdrage leveren aan de Rotterdamse toneelcultuur middels een inclusief, modern, relevant toneelhuis dat midden tussen de mensen staat - gebouwd voor een duurzame toekomst.*

In de periode 2025-2028 worden wij een spraakmakende aanwezigheid in Rotterdam door een breed publiek te bereiken met een scala aan opzienbarende toneelvoorstellingen.

We blijven nieuwsgierig en streven naar samenwerkingen met andere Rotterdamse organisaties. Tegelijkertijd ontwikkelen, verduurzamen en bestendigen we onze organisatie. We verdiepen onze band met de lokale gemeenschap en onze directe burens, waardoor we onze wortels in de wijk verstevigen. Tot slot zetten we de eerste stappen naar het internationale circuit vanuit ons motto: geworteld in Rotterdam, gericht op de wereld.

Onze plannen zijn even ambitieus als haalbaar. Wij doen wat we beloven en leveren kwaliteit. Altstadt Rotterdam wordt ondersteund door inkomsten uit fondsenwervende activiteiten (zoals horeca en verhuur). Met structurele steun van de gemeente Rotterdam komt dit geheel stevig op vier poten te staan.

We zien uit naar uw antwoord!”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Altstadt Ensemble is het toneelcollectief van de broedplaats Altstadt Rotterdam en richt zich op teksttoneel. Het vakmanschap van het gezelschap komt tot uiting in de keuze voor teksttoneel en de combinatie van jonge theatermakers met ervaren collega's. Zoals de aanvrager zelf schrijft over het ambacht: "Alle betrokken toneelspelers zijn geschoold in het werken met verschillende soorten teksten, stijlen en vormen van woordkunst en voordracht. Van Vondel tot Derek Otte. We zijn bekwaam in taal, tekstbehandeling, spraak en ritme. Ook zijn de toneelspelers in staat om te transformeren met hun hele fysiek en zijn zij onderlegd in mime/fysiek spel." De commissie waardeert de bevologenheid van de aanvrager.

Met sterke regisseurs, ambachtelijk en uitbundig spel, eigenzinnig toneelbeeldontwerp en de rauwheid van het thuispand maakt het gezelschap producties die goed ontvangen worden. De zeggingskracht ligt ook deels in het Rotterdamse karakter van zowel het gezelschap als de plek waar het is gevestigd. "De Rotterdamse identiteit drukt ook een grote stempel op ons werk. Omschrijvingen als 'direct, no-nonsense en van een rauwe schoonheid' zijn zowel op de stad als op ons werk toepasbaar," in de woorden van de aanvrager.

Welke visie op teksttoneel daaronder ligt, wordt in de plannen echter niet expliciet gemaakt. Dat vindt de commissie een gemis. De oorspronkelijkheid schuilt vooral in de bereidheid van Altstadt om zelf de handen uit de mouwen te steken om een visie te verwezenlijken van toneelschool, gezelschap en podium in één gebouw. Met lef maakt de aanvrager gebruik van de organisaties en groepen die daarop af komen. Wel lijkt de hoeveelheid plannen te zwaar voor de huidige organisatie. Dit vraagt veel goodwill van de eigen mensen en inzet van de samenwerkingspartners.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Altstadt Ensemble noemt enkele samenwerkingsplannen met culturele

partners, waaronder Toneelgroep Jan Vos en O. Festival, en er zijn verkennende gesprekken met TENT Rotterdam. Niet alle samenwerkingen zijn voldoende concreet. De instelling heeft een sterke band met de Toneelschool Rotterdam en verzorgt via hen ook cursus- en theateraanbod voor volwassenen in eigen huis. De aanvrager legt banden met Cultuur Concreet en de wijk via Kunst in de Klas en door de Wijkjury naar Rotterdam te halen. De aanvrager neemt deel aan het nieuwe initiatief New Deal voor Cultuur 'Exchange & Engage!' voor de ontwikkeling en zichtbaarheid van de sector via uitwisseling en een biënnale.

Buiten de eigen voorstellingen programmeert Altstadt de komende jaren ongeveer vijftien externe producties per seizoen in de eigen theaterzaal. "We richten ons hierbij op spannende teksttoneelstukken die Rotterdam (cq. de randstad, cq. Nederland) anders niet bereiken. Er is speciale aandacht voor internationale of meertalige programmering uit het internationale theaterfestival / kleine zalen circuit. Dit aanbod bestaat niet meer in Rotterdam, daar willen we graag verandering in brengen," schrijft de aanvrager over deze manier van interconnectiviteit bevorderen. Het eigen huis omvat naast de zaal ook drie repetitiestudio's die verhuurd worden en horeca, een theaterfoyer en een toneelbibliotheek / vergaderruimte waarvan ook anderen gebruik kunnen maken.

Altstadt Ensemble noemt zich innovatief op artistiek vlak, door de wijze waarop het gezelschap teksttoneel benadert, teksten bewerkt en de enscenering ontwikkelt. Een verdere uitwerking ontbreekt om de commissie hierin inzicht te geven. De zaal waar de aanvrager werkt en speelt vraagt zeker creativiteit, maar de commissie had graag gelezen in welk opzicht de aanpak vernieuwend is. De commissie is benieuwd naar het voornemen om te werken met nieuwe makers; "Ieder seizoen doen we een experimenteel project met een nieuwe maker met een vers idee en minimaal 25 procent van de speelplaatsen is gereserveerd voor nieuw toneeltalent. Ruimte voor innovatie en innovatieve ideeën is ingebouwd in onze werkwijze." Maar het wordt niet duidelijk hoe de makers geselecteerd worden en wat onder experiment wordt verstaan.

Getuige de aanvraag beseft Altstadt dat aandacht voor inclusie noodzakelijk is. In de producties werkt het gezelschap met een diversiteit aan spelers en bewerkt het oude en nieuwe teksten, waarbij aandacht is voor inclusievraagstukken en de gevoeligheden die in deze tijd leven. Met een geplande voorstelling als 'De Kolk' richt het gezelschap zich meer op de bewoners van de eigen wijk. Van een diversiteit aan identiteiten is het gezelschap zich wel bewust, maar uit de plannen blijkt geen specifieke inzet hoe deze in het programma te integreren. De aanvrager geeft aan een diversiteit en inclusie scan te gaan doen op gebied van personeel, interne en externe communicatie en programmering. Ook wil zij de kennis op dit onderwerp vergroten in samenwerking met expertisecentrum diversiteitsbeleid ECHO, Unity in Diversity Rotterdam, Art 1 en Colored Collective. Er wordt meer budget toegewezen voor fysieke toegankelijkheid van het gebouw. De instelling past gereduceerde ticketprijzen toe op basis van postcodegebied en biedt gratis entreekaarten aan met Cultuur Concreet.

In het marketingplan wordt de diversiteit van het publiek genoemd, maar voornamelijk op basis van leeftijd en gender. Het marketingplan is helder, maar weinig verrassend. De koppeling tussen voorstellingen en marketing mist in het plan. De doelgroepen, waaronder lichtere doelgroepen, zijn beperkt beschreven. De bijdrage aan spreiding is voldoende dankzij de vestiging in Delfshaven.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Altstadt Ensemble is een nog jonge organisatie, opgericht in november 2020. In 2022 werd een negatief resultaat behaald, waarbij rekening moet worden gehouden met het feit dat de instelling nog in opbouw was en dat er in 2022 nog sprake van een coronajaar. Eind 2022 is er sprake van een negatief eigen vermogen. De liquiditeitspositie en vermogenspositie waren eind 2022 onvoldoende. Er waren geen financiële buffers aanwezig voor het opvangen van tegenvallers. Er loopt een lening voor de verbouwing. De financiële uitgangsspositie is daarmee zwak.

Altstadt Rotterdam betaalt haar personeel volgens de cao Toneel en Dans en streeft er zo veel mogelijk naar om ook zzp'ers te betalen naar de richtlijnen van deze cao. Het gemiddelde jaarsalaris bedraagt in de meerjarenbegroting € 48.700,- per fte en het gemiddelde uurtarief voor zzp'ers € 62,68. Daarmee voldoet de organisatie vermoedelijk aan de fair pay vereisten. De aanvrager past de Fair Practice Code naast eerlijke vergoeding toe op gebied van sociale veiligheid en ontwikkeling. Over transparante bedrijfsvoering worden geen uitspraken gedaan in de aanvraag. Binnen het artistieke proces worden verantwoordelijkheden gedeeld en worden conventionele hiërarchische structuren bewust doorbroken. De organisatie is zich ervan bewust dat er te veel werk is voor het aantal medewerkers en wil hieraan werken, maar de plannen zijn desondanks omvangrijk en ambitieus. Dat verhoudt zich moeizaam tot de fair practice principes. De reflectie op de Governance Code Cultuur voldoet.

De financiële bedrijfsvoering is voldoende. De verbinding tussen het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenbegroting is helder. In de meerjarenbegroting rekent de aanvrager op een groei van de directe inkomsten, waaronder een significante stijging in recette-inkomsten van € 17.000,- (2022) naar € 169.400,-. De commissie vindt het risicovol uit te gaan van 75 procent zaalbezetting voor een redelijk nieuw gezelschap. De ambitie van het aantal bezoekers en bijbehorende recette hangt ook af van het tijdig voltooiën van de uitbreiding van de zaalcapaciteit. Dit wordt pas begin van cultuurplan duidelijk. De verwachting van de Fonds Podiumkunsten podiumsubsidie voor € 90.000,- is te hoog ingezet.

De begroting lijkt solide, met een mix van inkomstenbronnen, investeringen in educatie en talentontwikkeling, en aandacht voor marketing en inzet op fondsenwerving. De commissie vindt het echter van cruciaal belang om de realisatie van de gestelde doelen nauwlettend te volgen en waar nodig aanpassingen te doen om een gezonde financiële situatie en duurzame groei te waarborgen.

De lasten stijgen van € 531.000,- naar € 865.000,-. Het verschil van € 334.000,- wordt overbrugd door een aanvraag voor Cultuurplansubsidie van € 240.000,- en door inspanningen die Altstadt Ensemble wil verrichten om cofinanciering te vinden. Met geraamd € 138.000,- aan bijdragen private middelen lijkt Altstadt Ensemble de kansen om fondsen en sponsoring te werven voldoende te benutten. De inspanningen zijn overtuigend. Altstadt Ensemble is voor circa 43 procent afhankelijk van subsidies. De continuïteit en kwaliteit van de financieringsmix zijn voldoende.

Hoewel Altstadt Ensemble eind 2022 over onvoldoende financiële buffers beschikte, acht de commissie de ambitieuze en ondernemende organisatie in staat om dit in de begrotingsperiode 2025-2028 positief te laten worden. Er is daarmee financieel gezien naar verwachting sprake van voldoende continuïteit voor de komende jaren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een subsidiebedrag van € 50.000,-. Dit is gebaseerd op eenmalige subsidie uit 2022 vermeerderd met indexatie en een toeslag voor kleinere instellingen.

Café Theater Festival

Advies: negatief

- Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- Gevraagd subsidiebedrag: € 55.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Café Theater Festival Rotterdam heeft als missie om kunst dichtbij een breed publiek te brengen en nieuwe en ongehoorde stemmen in de podiumkunsten te empoweren en presenteren. Jaarlijks presenteert het Café Theater Festival Rotterdam achttien nieuwe theater- dans- en circusmakers in achttien Rotterdamse cafés. Daarmee bereiken we een breed publiek, waaronder ook veel mensen die normaal niet snel in aanraking komen met kunst en cultuur, doordat we ze in ‘hun’ kroeg opzoeken.

Het Café Theater Festival richt zich op nieuwe makers aan het begin van hun carrière, inclusief autodidacten. Een ‘maakstad’ als Rotterdam, met vele (maak)opleidingen en (informele) ‘maak-scenes’, is een perfecte match met een festival als het Café Theater Festival, en we vinden het dan ook belangrijk om tenminste 60 procent van de programmering uit Rotterdamse makers te laten bestaan. Alle makers doorlopen een intensief en waardevol begeleidingstraject van workshopdagen en individuele coaching op artistiek, marketing, productioneel en zakelijk gebied.

Het CTF is een landelijk festival dat in 2024 haar twintigjarig jubileum in Utrecht heeft gevierd. Door deze ervaring en expertise in het werken in cafés en met nieuwe makers is het mogelijk om (kostenefficiënt) het festival in Rotterdam te organiseren. Toch is het Café Theater Festival Rotterdam een diep in Rotterdam gewortelde organisatie. Vanwege de essentiële samenwerking met cafés en onze partner Werkplaats Walhalla is het Café Theater Festival een festival dat geworteld is in Rotterdam en een langdurige bijdrage wil leveren aan het makersklimaat.

In de periode 2025-2028 wil het Café Theater Festival Rotterdam groeien en professionaliseren. De eerste jaren (2022 heeft het eerste Café Theater Festival Rotterdam plaatsgevonden) is het festival mogelijk geweest door investeringen vanuit Werkplaats Walhalla en het Café Theater Festival Utrecht. Nu willen we het Café Theater Festival Rotterdam op eigen benen laten staan zodat er een stevige basis voor de toekomst gebouwd kan worden.

Concreet willen we van tweedaags festival doorgroeien naar een driedaags festival. Hiermee willen we de waarde die het Café Theater Festival Rotterdam voor makers biedt verhogen en meer publiek trekken bij de voorstellingen. Ook willen we het aantal cafés en makers van vijftien verhogen naar achttien. Waar we in 2022 en 2023 ongeveer 5.000 bezoekers per editie trokken, willen we groeien naar 7.500 bezoekers in 2025 en 9.000 in 2028.

Verder zet het Café Theater Festival Rotterdam in de periode 2025-2028 extra in op brede

toegankelijkheid. Er wordt een rustige route georganiseerd, jaarlijks worden een drietal voorstellingen ondertiteld door een tolk Nederlandse gebarentaal en op het Afrikaanderplein wordt het festival in aangepaste vorm georganiseerd.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zwak. Café Theater Festival wil bijdragen aan de ontwikkeling van jonge makers, en kunst op een laagdrempelige manier bij een publiek brengen dat niet gauw naar het theater gaat. Hiertoe presenteert het gedurende drie dagen oorspronkelijk werk van jonge makers in verschillende horecagelegenheden. Het concept werd ontwikkeld in Utrecht en heeft al drie edities in Rotterdam-Zuid gekend met samenwerkingspartners Theater Walhalla en Theater Zuidplein. Het format van het festival is aan te merken als oorspronkelijk.

In de aanvraag worden de artistieke keuzes beperkt toegelicht. Het meerjarenplan geeft meer praktische dan artistieke criteria voor de selectie van makers en de koppeling aan speelplekken. Er wordt een vast percentage gehanteerd voor Rotterdamse makers (66 procent), maximaal 50 procent van de makers is hbo-gechoold, en het werk moet overeind blijven zonder lichtplan of andere theatermiddelen. De commissie verwacht meer bewustzijn van de verschillende disciplines en de genres daarbinnen, en wat specifieke makers daarbinnen nodig hebben om tot vakmanschap en zeggingskracht te komen.

De talentontwikkeling die de makers wordt geboden bestaat naast veel speelbeurten uit coaching – een conceptbespreking en drie repetitiebezoeken – en vier workshops waarvan er in Rotterdam één verzorgd wordt door DOX of Club Gewalt met Werkplaats Walhalla. Er is geen sprake van ontwikkeltrajecten waarin naar artistiek-inhoudelijke doelen wordt toegewerkt. De aanvrager erkent dat andere organisaties steviger en langere ontwikkeltrajecten aan nieuwe makers aanbieden, maar stelt dat deze hierdoor minder plaatsen bieden. Café Theater Festival wil meer laagdrempelig begeleiding bieden aan een veelheid aan makers, en het aantal plekken waar jonge makers vliegreuen kunnen maken, uitbreiden. De commissie is niet overtuigd van de keuze voor kwantiteit bij een zo belangrijke rol in de keten als talentontwikkeling. De commissie ziet de manier waarop de aanvrager diens vakmanschap aanwendt als talentontwikkelaar als beperkt.

Het gekozen format, enkele dagen korte voorstellingen spelen in een (eet)café of koffietentje terwijl het publiek rond de tafel en bar zit, is er volgens de aanvraag op gericht makers te empoweren en kunst dicht bij een breed publiek te brengen. De commissie betwijfelt of het concept leidt tot het gewenste resultaat.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Het Café Theater Festival bouwt aan de interconnectiviteit in Rotterdam met een voldoende aantal partners uit het podiumkunstenveld, met Theater Walhalla en Werkplaats Walhalla als vaste partner en de aansluiting van Club Gewalt en

Theater Zuidplein. De commissie mist in de uitwerking van de samenwerking met de lokale horecagelegenheden het eigenaarschap van de cafés. Het delen van de verantwoordelijkheid voor de jonge makers en hun werk bestaat volgens de commissie uit meer dan hen toe te staan hun werk te tonen. Overige lokale samenwerkingen hebben de vorm van sponsoring, zoals die met Stadshaven Brouwerij.

In het land heeft het festival goede banden met verwante festivals voor jonge makers als Amsterdam Fringe, Delft Fringe en ENTER. Ook productiehuis DOX uit Utrecht is betrokken met het geven van een workshop.

Diversiteit en inclusie zijn voor de aanvrager van groot belang. Onderdeel van de missie is om een breed publiek te laten kennismaken met het werk van jonge makers. Voor de doelgroep licht kan het format een laagdrempelige ingang tot bepaalde vormen van podiumkunst bieden.

Met goede initiatieven als het *pay what you can*-principe, Rustige Routes en voorstellingen met gebarentolk laat de aanvrager verder zien dat inclusie een waarde is in de publieksgedachte.

Een marketingplan ontbreekt. Dat betreurt de commissie omdat het innovatieve format van het festival vraagt om een goede reflectie op publiek, publiekswerving en het bieden van een betekenisvolle ervaring van klantreis tot applaus. De afgelopen edities is gebleken dat de aanvrager onder het publiek in de Afrikaanderwijk niet de festivalgangers trok die waren voorzien. De vaste stamgasten bleven de hele avond op hun stek. Er zijn maatregelen genomen om het publiek daar alsnog een gevarieerd programma te tonen door niet het publiek naar steeds een nieuwe locatie te laten verplaatsen, maar de makers van verschillende voorstellingen langs locaties in deze wijk te laten trekken.

Met de plannen om vanaf 2025 het aantal cafés uit te breiden en vanuit Katendrecht de stap naar de rest van de stad te maken getuigt de aanvraag van enige ambitie op het vlak van spreiding. Hierbij is oog voor het opzoeken van plekken waar geen alcohol wordt geschonken. Meer concreet worden deze plannen nog niet gemaakt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De landelijke organisatie Café Theater Festival heeft drie mensen in dienst; de directeur, de zakelijk leider en het hoofd marketing. Zij vormen het landelijke kernteam. Er wordt gewerkt op basis van de cao Toneel en Dans. De acht principes van de Governance Code Cultuur worden toegepast en de Fair Practice Code wordt naast de cao verder toegepast met aandacht voor veiligheid op de werkvloer en duurzaam produceren en een transparante communicatie over makers vergoedingen.

Er is echter nog wel een stap te maken wat betreft fair pay. Aan zzp'ers kan momenteel niet de 50 procent verhoging van de vergoeding worden geboden die de cao voorschrijft, maar slechts een verhoging van 40 procent. De aanvrager geeft aan dat in 2025-2028 deze stap wel gezet zal worden. Ter overbrugging is hiervoor een bestemmingsreserve gecreëerd.

De aanvrager biedt de makers een speelvergoeding gebaseerd op het aantal spelers dat meespeelt en het aantal festivaldagen, plus één omdat er altijd een extra persoon aanwezig moet zijn bij de voorstellingen. Voor deze vergoeding gaat de organisatie voor alle makers uit van schaal 5 van de cao, functie ‘beginnend acteur’. De cao Toneel en Dans schaaft acteurs echter in vanaf schaal VI. De commissie concludeert daarmee dat de vergoeding aan makers niet fair pay is.

Café Theater Festival heeft een sluitende begroting ingediend waarin een forse groeiambitie voor Rotterdam uiteen wordt gezet. Niet inzichtelijk is hoe de ontwikkelingen in Rotterdam financieel in verhouding staan tot de landelijke activiteiten. In de financieringsmix valt op dat het totale subsidieaandeel (Fonds voor Cultuurparticipatie en gemeente Rotterdam) 65 procent bedraagt van de totale baten. Het is de vraag of dit wenselijk en realistisch is. Uit de toelichting op de begroting blijkt dat “enkele locaties een bijdrage betalen om deel te nemen aan het festival”. De commissie had graag gezien dat dit standaard was, ook uit het oogpunt van gedeeld ‘eigenaarschap’ van een festival waarin het gaat om de talenten die zich ontwikkelen via het spelen op hun specifieke locatie.

Er is sprake van voldoende eigen vermogen om financiële tegenvallers op te vangen. De kwaliteit van en risicospreiding in de financieringsmix voor Rotterdam is goed en positief is ook de focus op uitbreiding van het aantal samenwerkingspartners (privaat en publiek). Overall is er vertrouwen in de professionaliteit en de continuïteit van de organisatie.

Club Gewalt

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 180.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 220.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Club Gewalt staat voor lef, ongemak, muzikale virtuositeit, verbeelding, humor, plezier en vriendschap. In hun performances navigeert Club Gewalt hun publiek langs oncomfortabele waarheden. Ze verenigen hun stemmen in het ongemak en laten het gonzen in de hoofden van hun publiek, net zo lang tot er ruimte vrijkomt voor heling en transformatie. Met lef en humor van frictie naar verandering.

Club Gewalt maakt music based performances voor in het theater, voor op het poppodium en voor festivals. De stem is ons instrument. De sound van Club Gewalt is episch: het is altijd een groot gebaar, maar verfijnd en precies in de uitvoering. Met verbeelding en activisme scheppen we op het podium werelden die we in het dagelijks leven moeilijk denkbaar achten. We verhouden ons tot thema's die een rol spelen in de belevingswereld van onze generatie, de millennials, en laten onszelf in ons activisme niet buiten schot. We staan, zoals onze sociale veiligheidscoach Sarita Bajnath het omschrijft “aan de frontlinie van de activistische theaterkunst”.

Met de zekerheid van een financiële basis hebben we de afgelopen jaren onze artistieke praktijk verdiept en zijn we veel samenwerkingen aangegaan. We haalden onze prestaties ruimschoots, zorgden voor een stevige AIQ en ontvingen lovende woorden over onze omgang met de codes. Maar onze gefragmenteerde en preciaire freelance werkpraktijk – we werkten 50% voor de stichting en 50% voor andere organisaties en makers – leidde ook tot mentale problemen als overbelasting en burn-outs.

Als jonge culturele instelling zijn onze ambities groot. We willen de reikwijdte van onze jonge culturele instelling vergroten en voelen een grote verantwoordelijkheid om het veld op een solidaire en eerlijke manier mee vorm te geven. Ook de speerpunten van de Gemeente Rotterdam, inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit zijn in onze plannen verankerd.

De komende jaren blijven we daarom uitgesproken kunst maken en onze artistieke signatuur verder ontwikkelen. We laten onze Club Gewalt-sound nog grootser en epischer klinken, tillen onze technische zangskills en vocale productie naar een hoge niveau. En we geven ook de individuele stem ruimte. We gaan sicke meerjarige (internationale) samenwerkingen aan. We groeien door naar een internationaal gezelschap met speelplekken en coproductiepartners in Europa. We breiden ons speelscherm uit door een vaste bespeler te worden van de muziekpodia (de theaters hebben we al in onze pocket). We nemen verantwoordelijkheid voor een nieuwe generatie muziektheatermakers om zo de Nederlandse muziektheaterkunst naar een hoger plan te tillen. We vinden hoe we werken net zo belangrijk als wat we maken. Daarom zetten

we volgende stappen in onze organisatie door deze duurzaam in te richten en de individuele werkpraktijk van de clubleden te integreren in de stichting. Met onze innovatieve, collectieve, maar gezonde werkwijze, vergroten we de slagkracht van ons collectief. Zo kunnen we onze torenhoge ambities de komende jaren realiseren.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Zes van de leden zijn opgeleid als vocalist, een bijzondere kracht in het theaterveld, die hoorbaar is in al het werk. Het vakmanschap is te herkennen in de specifieke, energieke mix van muziek, activisme, theater en andere disciplines in wat het collectief zelf noemt hun ‘music based performances’. De stijl van samenzang gaat veelal uit van close harmony, met een omlijsting die kan uitschieten tot punk. Club Gewalt laat zich in verschillende artistieke uitingsvormen horen en zien; van musical tot punkband, van kooruitvoering tot episch popconcert en speelt in theaters, op festivals en poppodia. De leden weten hun fascinatie voor maatschappelijk relevante thematieken te vangen in scherpe concepten.

Het streven van Club Gewalt naar maatschappelijke impact, betrokkenheid bij actuele thema’s en activisme draagt bij aan de zeggingskracht van het werk. De thematiek en diversiteit in muziekstijlen kan daarbij weleens een uitdaging vormen – het gezelschap is als zelfbenoemde *killjoys* niet bang om te schuren. De nazorg die het gezelschap aanbiedt is een blijk van bewustzijn. Doordat Club Gewalt opereert op de grens van theater, club, muziekscene en festival, bereikt het gezelschap haar publiek via verschillende podia. Het voornemen is nog meer gebruik te maken van mogelijkheden in de muziekwereld en om uit te breiden richting talentontwikkeling en begeleiding van jongere navolgers.

De manier waarop Club Gewalt muziek, performance en maatschappelijke kwesties integreert, getuigt van een oorspronkelijke visie en een vernieuwende artistieke praktijk. Zelf schrijft het collectief: “Te theatraal voor het popcircuit, te muzikaal voor het theater’ horen we weleens. Maar het ‘blurren’ van deze lijnen geeft ons de vrijheid die we als kunstenaars nodig hebben en bovendien zijn we simpelweg niet anders gewend.” Club Gewalt is volgens de commissie een bijzondere verschijning in de Nederlandse muziek (theater) scene met een eigen geluid en een boeiende, uitdagende en eigengereide opvatting over muzikale keuzen en ontwikkeling, organisatie en dienstverband.

Als troupe van activistische muziektheatermakers is Club Gewalt trouw aan zichzelf; in de eigen woorden op zoek naar “een wereld die gebouwd is op radicale liefde. Om daar te komen slopen we de status quo: het patriarchaat, witte suprematie, institutioneel racisme, het moet met wortel en al worden uitgeroeid. We maken ruimte voor frictie en het conflictueuze, voor een samenleving waarin de frequenties tussen dissonantie en harmonie worden gehoord. Met onze stem, onze verbeelding en ons podium dragen we bij aan een sociaal rechtvaardigere wereld.”

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. “Rotterdam is de stad waar we wonen, werken, uitgaan en waar inmiddels onze kinderen opgroeien. We geven de stad vorm met het werk dat we maken, de samenwerkingen die we aangaan en de dingen die we organiseren (...)”, schrijft Club Gewalt in het plan. De interconnectiviteit is breed. Het gezelschap wil hiermee de Rotterdamse muziektheaterscene bij elkaar brengen, jonge muziektheatermakers aan kennis, skills en werk helpen en vanuit Rotterdam het muziektheater in Nederland artistiek inhoudelijk verder ontwikkelen. O. Festival, Theater Rotterdam, Theater Walhalla, Roodkapje en V11 zijn belangrijke partners. Daarnaast wordt gewerkt met ARK Connor Schumacher en Anna Meredith. Het netwerk begint zich, mede via een Fast Forward-traject van het Fonds Podium Kunsten, ook uit te strekken over de grenzen met bijvoorbeeld het Duitse She She Pop en Komische Oper. Maatschappelijke partners zijn Collectief Kapitaal, Rotterdams Weerwoord, Extinction Rebellion en Queer Feminist Library.

Club Gewalt staat bekend om zijn innoverende benadering van muziektheater. Door te blijven experimenteren en grenzen te verleggen, draagt de aanvrager bij aan de artistieke vernieuwing binnen de stad. Door zich daarbij te richten op diverse doelgroepen en verschillende locaties te bespelen, vergroot Club Gewalt het bereik van hun geëngageerde muziektheater en maakt het toegankelijk voor verschillende publieksgroepen. Ook de manier van werken in een geëngageerde sociocratische structuur is passend bij de tijd en richtinggevend voor jongere navolgers uit de Rotterdamse scene.

Op het vlak van inclusiviteit zet Club Gewalt het traject met antiracisme coach Sarita Bajnath, dat de groep volgde rond 10 Year Anniversary, door. Mede hierdoor heeft de groep een groter bewustzijn gekregen van het belang van diversiteit en inclusie in hun werk en samenwerkingen. De aanvrager neemt deel aan Cultuur/Inclusief, een samenwerking om de Rotterdamse culturele sector te verbeteren en inclusiever te maken. Het streven een vijfde lid toe te voegen aan het bestuur, bij voorkeur iemand uit een jongere generatie met een eigen kunstpraktijk, toont de inzet voor het opnemen van diverse perspectieven in de besluitvorming. Club Gewalt hanteert verschillende ticketprijzen vanuit een bewustzijn van diversiteit en inclusie in het publiek en spelen waar kan met een gebarentolk. Over de doelgroep licht wordt niet concreet geschreven. Er worden geen specifieke strategieën beschreven om ander publiek te bereiken.

Club Gewalt draagt bij aan spreiding via de samenwerkingen en speellocaties, zoals met Theater Walhalla op Katendrecht. Het gezelschap speelt op festivals en podia door heel Nederland en werkt aan bekendheid buiten de landsgrenzen. Daarmee draagt Club Gewalt bij aan het eigenzinnige culturele profiel van Rotterdam.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Ondanks de coronaperiode laat de ontwikkeling van Club Gewalt op alle fronten een groei zien ten opzichte van 2021.

Om de organisatie in staat te stellen de groei in goede banen te leiden is de zakelijk leider meer gaan werken. Tot nu toe was er geen personeel in dienst, maar vanaf 2025 is het voornemen om in verband met de werkdruk het vaste kernteam in dienst te nemen voor 0,8 fte ieder. Club Gewalt hanteert de cao Toneel en Dans. Het aanbod van pensioen wordt genoemd maar niet verder toegelicht. Uit de meerjarenbegroting 2025-2028 blijkt dat zzp-ers een marktconform tarief ontvangen en dat wordt voldaan aan de fair pay-vereisten. De Fair Practice Code wordt goed toegepast. Club Gewalt is zich goed bewust van de Governance Code Cultuur en past deze gestructureerd toe.

Club Gewalt heeft een forse groeiambitie met bijbehorende stijging (ong. 85 procent) van baten en lasten in de meerjarenbegroting. Het is de vraag of dit realistisch is. Op verschillende onderdelen wordt de groei goed onderbouwd. Het aantal speelbeurten blijft gelijk aan 2022. Daarnaast wil het gezelschap bewust ruimte maken voor talentontwikkeling en educatie. Club Gewalt geeft aan dat leden van het collectief te maken hebben gehad met hoge werkdruk en burn-outs vanwege het moeten doen van werkzaamheden naast het eigen gezelschap.

Het doel is om toe te werken naar de rust en stabiliteit van een gevestigde instelling met een bredere reikwijdte in de sector. Binnen de activiteitenlasten is daarom een bedrag begroot om te investeren in talentontwikkeling en kennisdeling. De financieringsmix laat een verbeterde risicospreiding zien ten opzichte van 2022. De groei in eigen inkomsten is voldoende onderbouwd. Er is een groeiend netwerk van samenwerkingspartners en ook het (internationale) groeipotentieel lijkt realistisch. Maar een onderbouwing van het groeipotentieel bij private fondsen ontbreekt.

Club Gewalt vraagt een forse verhoging (met 110 procent) van de subsidie bij Fonds Podiumkunsten (€ 485.000,-) en een verhoging (met 85 procent) van de Cultuurplansubsidie van de gemeente Rotterdam, waarna het totale subsidieaandeel stijgt naar 74 procent. Club Gewalt geeft aan dat het de financieringsmix niet in disbalans wil brengen en dat deze toenames tijdelijk zijn, gericht op het verstevigen van het fundament. Hierbij wordt de ambitie uitgesproken om richting eind 2028 een hoger aandeel eigen inkomsten te hebben.

Club Gewalt heeft een goed onderbouwde begroting ingediend. De kwaliteit van de financieringsmix is goed, gelet op de meerjarenstrategie, en geeft vertrouwen in continuïteit in de financiële bedrijfsvoering. Club Gewalt is voldoende flexibel, beschikt over voldoende eigen vermogen, en is in voldoende mate in staat om financiële tegenvallers op te vangen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert een bedrag van € 180.000,- om bij te dragen in de versteviging van de eigen, nog jonge, organisatie.

HipSick

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 63.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 85.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“HipSick is een interdisciplinair gezelschap uit Rotterdam, dat opereert op het snijvlak van performance en installatiekunst. HipSick wil middels performatieve installaties de grenzen van performance, live art en beeldende kunst opzoeken en verleggen. Onder performatieve installatie verstaan wij werk met technologie (licht, geluid, video) en de lichamelijke aanwezigheid van performers (choreografie). Via haar werk bevraagt HipSick de norm. Gangbare maatschappelijke problemen in onze huidige samenleving worden blootgelegd en sociale processen gedeconstrueerd. Tegenover ethische vraagstukken plaatst HipSick haar esthetische visie als maker. Door meerdere perspectieven aan het woord te laten, vormt het werk een weerspiegeling van Rotterdam en haar mensen.

De komende periode wil HipSick haar meerwaarde voor Rotterdam, haar bewoners en bezoekers en voor interdisciplinaire kunst vergroten door in te zetten op:

A. INNOVATIE & INCLUSIE. Door het samen creëren met het publiek in co-creatieve presentaties ontstaat een meerstemmig werk dat verschillende perspectieven belicht en waarin een diverse groep mensen zich kan herkennen. Om groepen te betrekken werkt HipSick onder meer samen met onderwijsinstellingen.

B. INCLUSIE. Voor 2025-2028 kiest HipSick voor een overkoepelend onderwerp voor haar werken dat universeel resoneert in onze maatschappij: de hersenen. HipSick bevraagt de norm met betrekking tot het hebben van een andere ‘bedrading’ van de hersenen. De werken die daaruit voortvloeien faciliteren reflectiemomenten over neurodiversiteit.

C. INNOVATIE. HipSick creëert met een vast collectief van makers uit verschillende disciplines in wisselende samenstelling. De vorm van het werk hangt af van de ruimte of context (grey space/white cube, vlakke vloertheater of festival). Deze modulariteit verbreedt de presentatiemogelijkheden en betreft meer en nieuw publiek. We ambiëren een groei naar gemiddeld 4.600 bezoekers per jaar, waarvan 1/3 afkomstig uit regio Rotterdam.

D. INTERCONNECTIVITEIT. HipSick vindt een toekomstbestendige beroepspraktijk belangrijk. Makers met een ander perspectief worden voor langere periode betrokken en ondersteund in hun ontwikkeling. HipSick verdiept de relatie met (locatie)partners als WORM, Felix Meritis en FASHIONCLASH tot duurzame partnerschappen en coproducties.

HipSick creëert in aankomende periode twee series werken:

- 1. PERCEPTIONS, bestaande uit 3 werken (2025/2026)*
- 2. DELIGHTFUL DISTRESS, bestaande uit 3 werken (2027/2028)*

In 2025 wordt ook The Simulation, het tweede en laatste deel van de serie FUNERAL ECSTASY, uitgevoerd.

De presentaties van werken worden waar mogelijk gelardeerd met een verdiepend

randprogramma, zoals showcases, kennis- en netwerksessies, een workshop of verdiepende talk.

HipSick omarmt de principes uit de Code Cultural Governance, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie, past deze toe en reflecteert hier jaarlijks op.

Afgelopen jaren heeft HipSick dankzij de gemeente Rotterdam – en binnen de (beperkte) financiële kaders – gestaag gebouwd aan de organisatie. Vanaf 2025 maakt HipSick zich sterk voor Fair Pay en hanteert de CAO Toneel & Dans.

Om de begroting te dekken richt HipSick zich op een evenwichtige mix van inkomsten. Publiek, coproducten, partners en private fondsen dragen allen naar vermogen bij. Echter, een stevig financieel fundament van de gemeente Rotterdam en het Fonds Podiumkunsten is onmisbaar om onze meerwaarde ten volle te kunnen verzilveren. Wij vragen de gemeente Rotterdam om een bijdrage van € 85.000,- per jaar”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Binnen het kernteam zijn verschillende disciplines vertegenwoordigd, waaronder beeldende kunst, performance en muziek. Vanuit het vakmanschap in deze disciplines creëert de aanvrager bijzondere, sterk beeldende live performances over actuele maatschappelijke thema's, gedragen door een eigen soundtrack. Deze spelen op verschillende soorten locaties. Per project trekt de aanvrager volgens de commissie geschikte medemakers aan en er is (toenemend) ruimte voor een co-creërende rol voor het publiek. HipSick ontwikkelt door de eigen modulaire werkwijze, waarin de verschillende losse onderdelen (triades) rond een thema opgestapeld worden tot een nieuw, groter werk (heptad) dat weer nieuwe perspectieven op het thema geeft.

Het werk heeft grote zeggingskracht. Het bijzondere bewegingsidoom, waarin het lichaam en fysieke uithoudingsvermogen van de performer centraal staan, speelt daarin een belangrijke rol. In de eigen, treffende woorden van de aanvrager: “In het werk zet HipSick de esthetiek van de rave cultuur af tegen de vloeiende, hypnotiserende Japanse bewegingsstijl Butoh. Het vervreemdende effect van deze contrasten versterkt de zeggingskracht en maakt dat het publiek direct gegrepen wordt door het werk.” Als een van de weinige theatercollectieven heeft HipSick wortels in de underground nachtcultuur. Vanuit die achtergrond zijn de makers niet bang om te schuren en het publiek mee te nemen buiten de eigen comfortzone. Daar komt bij dat het werk ook publiek aanspreekt uit deze scene, een groep die niet zo gauw naar het theater zou gaan.

De oorspronkelijkheid van HipSick is gelegen in de vorm, zoals hierboven is besproken, maar ook in de focus op het bevragen van normen en waarden vanuit neurodiversiteit en de rol van het brein in de menselijke omgang. De inhoudelijk rijke benadering van de thematiek omvat reflectie en kennisoverdracht over neurodiversiteit en solidariteit, waarmee de aanvrager bijdraagt aan bewustwording en dialoog over sociale kwesties. Een derde element in de oorspronkelijkheid is de co-creatie met publiek, dat daadwerkelijk in

de repetitieruimte wordt uitgenodigd en gespreksgenoot wordt via een gestructureerde methode, ontwikkeld aan DASARTS.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De aanvrager is een voorloper in innovatieve interdisciplinariteit en geeft zelf actief vorm aan de ‘grey space’ – de ruimte tussen bestaande presentatieruimtes in verschillende kunstdisciplines. Het werk wordt gepresenteerd op heel verschillende plekken, soms met een rauwe rand zoals recentelijk in de voormalige gaskoepels in Rotterdam-Zuid, en speelt met de op elke plek heersende codes. De muziekstijl past in clubsettings en de wijze waarop het gezelschap de impact daarvan versterkt via Spotify en Bandcamp geeft een extra dimensie. Naast de artistieke vorm en plaats van handeling is ook de modulaire manier van werken innovatief, een stapeling van onderzoek, reflectie, creatie en publieksinput.

“HipSick hecht waarde aan een toekomstbestendige beroepspraktijk. Makers die een ander perspectief met zich meebrengen worden voor langere periode [sic] betrokken en ondersteund in de verdere ontwikkeling van hun makerschap,” schrijft de aanvrager. Vanuit de eigen expertise vervullen de kernteamleden van HipSick een rol als docent in het kunstvakonderwijs en als coach van jonge makers. Voor educatieve activiteiten wordt samengewerkt met NUL TEEN ART, Grafisch Lyceum Rotterdam, Laurens Lyceum Rotterdam en de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunst Den Haag.

De interconnectiviteit van HipSick uit zich naast deze partnerschappen in onderwijs en wetenschap in een uitgebreid netwerk van partners in de culturele sector. Zo gaf bijvoorbeeld Over ‘t IJ Festival aan dat het werk van HipSick een bijzonder jong publiek voor hen aantrok. Ook Stichting Neurodiversiteit en de Hersenstichting zijn de komende jaren betrokken. De commissie constateert verheugd dat de aanvrager relaties duurzaam aangaat om de impact ervan – kennisuitwisseling, de band met publiek – zo groot mogelijk te maken. Wel had zij graag meer gelezen over de inhoudelijke bijdrage van de partners.

Uit de aanvraag blijkt een actieve inzet op het vlak van inclusiviteit en diversiteit zowel in het personeelsbestand als het publieksbereik. HipSick geeft aan de bewustheid van het belang van inclusiviteit mee te nemen vanuit het ethos van de nachtcultuur, waarin mensen zichzelf kunnen zijn ongeacht fysiek, gender, geaardheid en meer. De ambitie is om één uitvoering binnen meerdere speelcircuits te presenteren, om zo nieuwe, diverse en locatiegebonden doelgroepen te bereiken uit alle lagen van de samenleving. Het gaat de aanvrager daarbij ook om toegankelijkheid qua toegangsprijzen. Inhoudelijk zoomt HipSick in op neurodiversiteit. Het is een vorm van inclusiviteit waaraan vaak weinig aandacht wordt besteed. In de plannen is het een integraal deel van de thematiek en vormkeuzes. Zo is inclusiviteit ongekend stevig verankerd in het programma, met daaraan verbonden de partners.

Als gezegd betreft HipSick een jong en divers publiek, deels ook vanuit de clubscene, een lichtere publieksgroep. Er ligt een uitgebreid marketingplan voor met heldere keuzes en de juiste middelen voor de verbredende publieksambitie. HipSick speelt in Rotterdam en daarbuiten op een veelheid aan locaties, ook buiten de gangbare podiumkunstencircuits, wat bijdraagt aan de spreiding. In de aanvraag is een gedegen marketingplan opgenomen met een duidelijke strategie op groei in publieksbereik, zowel regionaal als landelijk, en binnen het netwerk van locatiepartners, artistiek betrokkenen en co-creatieve presentaties. Per speelschouwspel is de benadering opgenomen met passende middelen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De organisatie heeft zich de afgelopen periode, mede dankzij de Impulsregeling 2021-2022, sterk ontwikkeld en geprofessionaliseerd. De commissie ziet verschillende sterke punten, maar er is ook een aantal punten waarop de aanvrager zich kan verbeteren.

Het artistieke kernteam van HipSick is professioneel met ruime ervaring en is van plan verder te professionaliseren. Er wordt aandacht besteed aan de verschillende codes, met begeleiding waar nodig voor governance en bedrijfsvoering. Een gedragscode is opgesteld en medewerkers krijgen de kans zich te ontwikkelen. Per 2025 wordt naar verwachting voldaan aan fair pay voor alle betrokken medewerkers. De zzp'ers worden gehonoreerd op basis van de cao Toneel en Dans, waarbij zzp-tarieven worden bepaald via de omrekentool van digiPACCT. Daarnaast ontvangen vrijwilligers een passende vrijwilligersvergoeding.

In de bedrijfsvoering valt op dat het eigen vermogen extreem laag is. HipSick spreekt de ambitie uit om dit geleidelijk te laten groeien om eventuele financiële risico's, bijvoorbeeld op publieksinkomsten, beter te kunnen beheersen. De ambitie wordt verder niet concreet uitgewerkt, wat de commissie wel graag had gezien.

Voortbouwend op 2022 zet HipSick in de begroting in op een groei van het aantal presentaties, uitkoopsommen, publieksaantallen en overig bereik. Deze groei lijkt op basis van het marketingplan en de beschikbare personele capaciteit realistisch. De beheer- en activiteitenlasten zijn realistisch ingeschat. De doorrekening van fair pay is een belangrijke oorzaak van de stijging van personeelskosten, net als de doorrekening van de rol van artistiek directeur naast de zakelijk leider en het overige kernteam. Maar een verdere concrete toelichting op de veranderde personele structuur ontbreekt in het meerjarenbeleidsplan.

HipSick werkt een evenwichtige financieringsmix uit. De combinatie van uitkoopsommen, private fondsen, overige (private) bijdragen, en de meerjarige subsidieaanvragen bij Fonds Podiumkunsten en de gemeente Rotterdam lijken de commissie realistisch en goed onderbouwd. Het subsidieaandeel in de totale baten (27 procent) stijgt niet ten opzichte van het aandeel van de Impulssubsidie (33 procent) in de baten van 2022. HipSick heeft een realistische begroting ingediend waarmee voldoende vertrouwen wordt gewekt in de

continuïteit van de organisatie. HipSick wil doorgroeien van projectorganisatie naar een structuur die een basis biedt voor het werken aan lange termijn doelstellingen.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

Hotel Modern

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 290.400,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 295.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“HOTEL MODERN is het Rotterdams makerscollectief van uitzonderlijke beeldende theatervoorstellingen. Uniek is de manier waarop maquettekunst, poppenspel en muziek worden samengesmeed tot indringende verhalen. Het resultaat zijn fantasievolle, confronterende en aangrijpende voorstellingen die de toeschouwers vanuit een macro-perspectief naar de wereld, haar bewoners en haar geschiedenis laten kijken.

De makers zijn op zoek naar verbroedering. Niet zoetsappig of moraliserend, maar door op een poëtische manier confronterend te zijn en daarmee een brug te slaan. Terugkerende thema's zijn: de mensheid en haar absurde gedragingen, oorlog en genocide, kolonialisme, het leven van outsiders, de kwetsbaarheid van cultuur, de stad. Hotel Modern coproduceert met partners als ITA en Staatsoper Stuttgart en is in binnen- en buitenland te zien in de kleine, midden- en grote zalen. Gemaakte producties blijven op het repertoire. Wereldwijd blijft er vraag naar Hotel Moderns belangwekkende repertoirevoorstellingen. In Rotterdam is het gezelschap te vinden in Theater Rotterdam, in wijktheaters en op verschillende locaties in de stad.

Ambities en projecten 2025-2028

Migratie is een urgent en fascinerend thema in onze maatschappij, waarin een breed scala aan verhalen schuilt. Hotel Modern gaat artistieke samenwerkingen aan met makers met een diverse culturele achtergrond, en draagt daarmee bij aan het maken van een meerstemmig verhaal als vertrekpunt voor de toekomstige geschiedenis, dat een eenzijdig perspectief van daders of slachtoffers overstijgt. Met schrijver/theatermaker Abdelkader Benali, zelf opgegroeid in Rotterdam, maakt Hotel Modern 'Abdelkader klaagt de geschiedenis aan', een visueel rechtbankdrama waarin het door de Westerse geschiedschrijving wegpoetsen van de grote historische rol van moslims in Europa wordt rechtgezet. In 'Molukse Verhalen' maakt de groep met de Rotterdams-Molukse Spoken Word artiest Darsay een reis door de geschiedenis van Nederland en de Molukken. Darsay reflecteert hierop in zijn teksten waarin hij verwoordt hoe het is om vandaag een Molukse Nederlander te zijn. Hotel Modern zet een nieuwe stap in haar ontwikkeling op het gebied van live-animatie-theater en technologie, in coproductie met Innovation:Lab. maakt de groep de Virtual Reality voorstelling de 'Hel van Moira', waarbij muziek wordt gemaakt door topmusici met een vluchtelingenachtergrond. Hierbij wordt samenwerking gezocht met festival O. in Rotterdam. Ook staat de deur open voor jong talent: Lore Mechelaere (1997) maakt onder de hoede van Hotel Modern een jongerenvoorstelling waarmee ze het taboe wil doorbreken rond het bespreken van depressie onder jongeren.

We zijn vaste bespeler van Theater Rotterdam, waar we onze nieuwe producties en repertoire

spelen, het Hotel Modern Festival organiseren en de jaarlijkse 4-meierdenking met een opvoering van Kamp voortzetten. Hotel Modern bereikt een diversiteit aan publiek en breidt die uit in samenwerking met partners zoals Museum Maluku.

Naast de lokale aanwezigheid, die we uitbreiden met optredens in de Laurenskerk en op Podium Islemunda, een productie met Theater Babel, is er landelijk bereik met speelplekken in heel Nederland en is de internationale uitstraling en ambitie onverminderd stevig: repertoire als 'De Grote Oorlog' en 'Kamp' speelt over de hele wereld, en met 'Abdelkader klaagt de geschiedenis aan' verwachten we optredens in Marokko en in Europese landen met Marokkaanse gemeenschappen."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Met groot vakmanschap schept Hotel Modern unieke eigen werelden met als vaste middelen poppenspel, live animatie, film, maquettes en muziek. De toevoeging van levende vertellers, acteurs of musici zorgt voor een boeiende interactie tussen live spel, ambachtelijk handwerk en technologie. De groep blijft zich vernieuwen door steeds nieuwe samenwerkingen aan te gaan met performers, kunstenaars, regisseurs en componisten. Voor de komende vier jaren is het gezelschap van plan om het vakmanschap te verdiepen door zich onder meer te richten op gaming, VR en AR. Over het doel daarvan schrijft de aanvrager: "Waar bij de coproducties met ITA en Staatsoper Stuttgart de live animatiefilms nog los stonden van de spelers en de zangers, zoeken we in onze komende voorstellingen naar meer interactie tussen de performers en de beeldende scènes." Hiervoor staan nieuwe samenwerkingen op stapel met onder meer Innovation:Lab. De commissie vindt dit opwindende ontwikkelingen die passen bij de aard en ambitie van Hotel Modern. De bijzondere vorm van het werk heeft ook bij complexe verhalen veel zeggingskracht voor een breed publiek, wat blijkt uit het feit dat veel van de voorstellingen al jaren op het repertoire staan en steeds weer volle zalen trekken.

De artistieke koers van Hotel Modern toont een verschuiving naar meer persoonlijk theater voor kleinere zalen en festivals. Het "verbinden van persoonlijke verhalen aan het grote web van de geschiedenis", zoals Hotel Modern het treffend omschrijft, zorgt dat het werk veel mensen direct aanspreekt. Door te werken met mensen uit verschillende gemeenschappen, zoals Abdelkader Benali, *spoken word* artiest Darsay en het inclusieve gezelschap Theater Babel verschaft Hotel Modern zich een directe ingang in deze gemeenschappen. Heel bewust kiest het gezelschap voor de kleine/middenzaal en festivals waardoor een direct contact met publiek mogelijk is, wat nog versterkt wordt met de waardevolle *meet & greets* en randprogrammering.

De intense beeldverhalen en de unieke werkwijze van Hotel Modern kennen een grote oorspronkelijkheid. De commissie vindt het gezelschap voorbeeldstellend in hun ambacht. Het gezelschap wil het werk ook steeds in nieuwe vormen naar het theater brengen. De voortrekkersrol blijkt uit het feit dat hun werk aan de kunstvakopleidingen vast onderdeel is van de lesstof. De leden geven hun kennis ook zelf door aan jongere generaties; zo

maakt Lore Mechelaere in 2028 een werk en werkt het gezelschap met studenten via de Laboratoria in 2026 en 2027. Over de overdracht van het specifieke métier had de commissie graag meer concreets gelezen.

Hotel Modern is niet alleen voor Rotterdam of Nederland uniek, maar wordt wereldwijd uitgenodigd. De commissie beoordeelt de bijdrage aan internationalisering als zeer goed; op vooraanstaande festivals in vele landen is het gezelschap een zeer waardevolle vertegenwoordiger van Rotterdam en ons land. De strategie van Hotel Modern om internationaal uit te breiden, inclusief het spelen op virtual reality festivals en het verkennen van nieuwe speelplekken zoals in Marokko, toont ambitie en zin om grenzen te verleggen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De innovatieve kwaliteiten van Hotel Modern helpen de stad Rotterdam op de kaart te zetten als plek voor vernieuwing in het culturele landschap. Het gezelschap verrijkt het aanbod in de stad met een frisse en pakkende vorm van theater. De technologische integratie opent ook nieuwe mogelijkheden voor publieksinteractie. Te denken valt aan de toepassing van VR en AR zoals in *De hel van Moira*.

Wat minder duidelijk is hoe de Laboratoria voor jonge makers worden ontwikkeld en hoe de kennisoverdracht vorm krijgt in de samenwerking met studenten van het Rotterdam Art and Science Lab (RASL). De aanvraag geeft een beeld van de samenwerking, waarin met de studenten een multidisciplinair werk wordt gemaakt over het thema ‘thuis’ en waarvoor de studenten verhalen ophalen in de wijken. Maar de commissie had graag gelezen op welke manier de artistieke kern de jonge makers gaat meenemen in hun werkwijze waarin het handwerk, de live aanwezigheid en film en technologie bij elkaar komen. Dat neemt niet weg dat Hotel Modern een ijkpunt is op het gebied van live animatietheater.

De interconnectiviteit is groot. Hotel Modern draagt bij aan het culturele ecosysteem in de stad met bewuste keuzes voor passende samenwerking bij elke voorstelling. Het gaat om banden binnen het culturele veld zoals O. Festival, WORM, Theater Babel, het Landverhuizersmuseum en Museum Maluku, maar ook om samenwerkingen met het onderwijs en het maatschappelijke domein zoals de Willem de Kooning Academie, het Rotterdam Arts and Sciences Lab (RASL), het Stadsarchief, Joods Maatschappelijk Werk, House of E-sports en MIND, bij de voorstelling over depressie bij jongeren. Het gezelschap schrijft over het waarom van de samenwerkingen treffend: “In onze voorstellingen krijgen mensen van verschillende achtergronden onvermoede kanten van elkaar te zien, en kunnen ze elkaar wezenlijk leren kennen. Daarmee zijn we een bindend element tussen gemeenschappen in de stad.”

Hotel Modern gaat de komende jaren met alle nieuwe stukken in Rotterdam in première en van daaruit op tournee, waar mogelijk ook internationaal. Het gezelschap spreidt de

aanwezigheid in de stad door ook te spelen op Circusstad Festival, in Podium Islemunda in Rotterdam IJsselmonde, de Grote of Sint Laurenskerk en op scholen in het basis- en voortgezet onderwijs. Daarmee worden ook lichtere doelgroepen bereikt.

De inclusiviteit en diversiteit schuilen in de maatschappelijke thema's die Hotel Modern aansnijdt in de persoonlijke verhalen van de makers met wie wordt (samen)gewerkt. Via hun netwerken vindt het gezelschap een weg naar meer inclusieve publieken. Een voorbeeld is het inzetten van Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond voor het verspreiden van publiciteitsmateriaal voor de voorstelling *Abdelkader klaagt de geschiedenis aan*. Er wordt gebruik gemaakt van *influencers* en sleutelfiguren in specifieke gemeenschappen zoals vlogger Uriël Matahuhelemual die zich inzet voor de voorstelling *Molukse Verhalen*. Wat betreft de marketing vermeldt het gezelschap voor elke productie een eigen strategie te zullen ontwikkelen. Het plan geeft geen expliciete omschrijvingen van beoogde publieksgroepen met bijbehorende strategieën. Wel biedt Hotel Modern in de samenwerking met Theater Rotterdam kortingen voor een jonger publiek en Startende Cultuurspeurders.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Hotel Modern is een kleine, flexibele organisatie die zich inzet voor transparantie, goed bestuur en ethische bedrijfspraktijken, zoals blijkt uit de omgang met de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur. Het gebruik van externe toetsing en het aanstellen van een vertrouwenspersoon dragen bij aan een professionele en ethische bedrijfscultuur. Wel valt de commissie op dat het bestuur maar een verplichting van twee vergaderingen per jaar heeft opgenomen.

In 2023 werd Hotel Modern lid van werkgeversorganisatie Nederlandse Associatie voor Podium Kunsten (NAPK). De cao Toneel en Dans wordt gehanteerd. Dit geldt zowel voor de vaste medewerkers als voor de freelancers. Honoraria voor zzp'ers worden bepaald door matching van het salarisniveau cao Toneel en Dans, vermenigvuldigd met factor 1,5 voor zelfstandigentoeslag. De kunstenaars ontvangen een vergoeding op basis van de herijkte richtlijnen van Platform Arbeids Culturele en Creatieve Toekomst (ACCT). Er zijn geen onbetaalde krachten werkzaam. Hotel Modern voldoet hiermee aan de vereisten voor fair pay.

Het gezelschap toont ook focus op inclusiviteit, diversiteit, en duurzaamheid in zowel de organisatorische structuur als de artistieke uitvoeringen. Het team heeft zich geschoold ter bewustwording van diversiteit en inclusie en veilige omgangsvormen. Ook in de invulling van vacatures is er aandacht voor diversiteit. Extra aandacht gaat komende jaren uit naar het aantrekken van jonge makers. Hiervoor organiseert Hotel Modern in 2026 en 2027 een Laboratorium en start het gezelschap een samenwerking met RASL.

De uitgangspositie voor de financiële bedrijfsvoering is goed. De beheerlasten en

activiteitenlasten worden in de meerjarenbegroting duidelijk toegelicht. De begroting voor 2025-2028 laat een vergelijkbaar beeld zien als 2022. Daarin voerde Hotel Modern nog wel een coproductie op met Staatsoper Stuttgart, die een uitzonderlijk hoge bijdrage leverde, die in deze gemiddelde begroting voor vier jaar geen evenknie heeft.

Voor de periode 2025-2028 wordt daarnaast rekening gehouden met een kleine daling van de eigen inkomsten van 1 procent ten opzichte van 2022. Deze wordt met name veroorzaakt door de afname van het aantal producties en presentaties. Een nieuw initiatief dat bijdraagt aan de eigen inkomsten is de vriendenvereniging Hotelgasten.

Met het maken van producties voor alleen de kleine en middelgrote zaal, en ruimte voor eventueel nog een coproductie, is de begroting realistisch. Wel stijgt het totale subsidieaandeel in de financieringsmix van 75,6 procent van de baten in 2022, naar 87,1 procent van de totale baten in 2025-2028. De afhankelijkheid van de subsidies neemt daarmee fors toe, waarmee de risicospreiding verslechtert ten opzichte van 2022. Hotel Modern geeft aan dit niet prettig te vinden en verwacht de komende jaren succesvol een beroep te doen op private fondsen. Maar uit de plannen blijkt niet duidelijk hoe deze fondsen worden benaderd. Daarmee ziet de commissie in het vinden van private fondsen een potentieel knelpunt.

De commissie ziet dat de kwaliteit van de financieringsmix verslechtert, maar dat de aanvrager zich inspant om cofinanciering te vinden. Hotel Modern heeft een gezond financieel trackrecord en beschikt over financiële buffers, waarmee de continuïteit voor de komende jaren is gewaarborgd.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Luxor Theater Rotterdam

Advies: positief

- Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing, RCB-instelling
- Gevraagd subsidiebedrag: € 3.636.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Luxor wil zich onlosmakelijk verbinden met de Rotterdamse samenleving. We willen in onze theaters (inter)nationaal entertainment van hoge kwaliteit bereikbaar maken voor alle Rotterdammers en met ons publieke programma structureel investeren in de ontwikkeling, verbinding en het geluk van alle inwoners van de stad. Als grote Rotterdamse culturele instelling voelen wij daarin een belangrijke taak. Iedere samenwerkingspartner en iedere inwoner moet zich bij ons thuis kunnen voelen.

Van belevenis naar betekenis

Eind 2028 hebben wij ons duidelijk verder ontwikkeld van een voornamelijk presenterend theater naar een theater met óók een maatschappelijke rol. Hiervoor is een transitie nodig. Centraal daarin staat de omslag van belevenis naar betekenis. Dat vraagt anders denken over programmering én over de kennis en faciliteiten die we al hebben. We moeten naar buiten treden om mensen te leren kennen en uit te nodigen. Samenwerkingen aangaan met nieuwe makers, talenten en partijen om als theater relevant te blijven. En aan te sluiten bij wat er leeft in de stad. Om de transitie te realiseren geven we onze structuur anders vorm met twee pijlers: Luxor Theater en Luxor Linked, waarbij bij Luxor Theater de nadruk ligt op belevenis en bij Luxor Linked op betekenis.

Luxor Theater

Met Luxor Theater doen we waarin we al meer dan 100 jaar goed zijn en waarom we bekend staan. Het blijft de kern van onze theaterprogrammering. We werken volop samen met (inter)nationale en Rotterdamse partners en bieden talent, dat toe is aan een volgende stap, letterlijk een groter podium.

Luxor Linked

Met Luxor Linked geven we invulling aan onze maatschappelijke ambities. Deze pijler draagt de essentiële ontwikkeling van Luxor in zich. Alle activiteiten onder Luxor Linked passen in ons plan om in de toekomst het nieuwe Luxorgebouw volledig open te stellen voor makers en publiek én het gebouw te ontwikkelen tot een derde plek. Met Café Dox - de huiskamer op de Kop van Zuid - als het hart.

Luxor Linked biedt met Luxor Art Hub, MeeMaakPodium, (Stads)programmering en Café Dox ruimte en kansen voor samenwerken en co-creëren, talentontwikkeling, innoveren en experimenteren. Ruimte waar we makers faciliteren in de zakelijke en productionele ontwikkeling van hun carrière. Een laagdrempelige plek in de samenleving van Zuid waar bewoners, bezoekers en makers elkaar de hele dag kunnen ontmoeten. In deze

cultuurplanperiode tillen we deze initiatieven naar een hoger niveau.

Rijnhavengebied

De ontwikkeling van het Rijnhavengebied bemoeilijkt de komende jaren de toegang tot onze nieuwe huiskamer Café Dox. Met de Containertrap zetten we dit obstakel om in een kansrijke oplossing. Deze tijdelijke trap van zeecontainers aan de buitenkant van het nieuwe Luxor vormt letterlijk en figuurlijk een brug naar het gebouw en maakt de omslag zichtbaar die we als theater maken.

Luxor voor iedereen

Als Luxor willen we onze ambities waarmaken en daarvoor graag verantwoordelijkheid nemen. Dat kost tijd en geld, maar het is waarin wij geloven, waar wij voor gáán! Kortom: de komende vier jaar willen wij een nog relevantere plek worden voor een inclusieve samenleving – in onze directe omgeving én in Rotterdam als stad.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Luxor stelt zich nadrukkelijk in op een transitie. Met de plannen schetst de instelling vanuit een analyse van de huidige positie een mooi vergezicht. Luxor Theater heeft een heel goede reputatie opgebouwd met de kerntaak van de afgelopen 100 jaar: met groot vakmanschap een aantrekkelijke en passende programmering bieden voor – inmiddels – de twee grote accommodaties, met ruim voldoende zeggingskracht voor het publiek. Hiermee trekt Luxor ook publiek van buiten Rotterdam en speelt de instelling een actieve rol in het behoud van het (inter)nationale aanbod op deze schaal. Luxor is goed toegerust om in te spelen op het veranderende aanbod in dit deel van de sector: enerzijds lange speelseizoenen van grootschalig werk, anderzijds kortere bespeling van kleiner gemonteerd en/of meer exclusief aanbod. Met meer titels en meer plaats voor verschillende makers krijgen veelzijdigheid en diversiteit een kans, wat bijdraagt aan de zeggingskracht van deze pijler.

Het voornemen is om Luxor meer in het middelpunt van de samenleving te positioneren en een rol te nemen in het productieklimaat van Rotterdam met de tweede pijler, Luxor Linked. Het doel is om een community op te bouwen en voor deze community gericht te (co-)produceren en programmeren. Een uitdagende ambitie, waarvoor het vakmanschap nog in ontwikkeling is. De voorgenomen activiteiten binnen Luxor Linked zijn talrijk en de commissie ontdekt er niet direct een artistieke lijn in. De instelling is zich ervan bewust dat deze transitie een andere expertise vergt. Deels is die al in huis, maar deels nog niet en hoe de aanvrager dit wil invullen wordt niet helemaal duidelijk. Wel heeft Luxor een aantal partners die hierin beter zijn ingevoerd. Als de voorgenomen samenwerking met hen gelijkwaardig van de grond komt, heeft de commissie er vertrouwen in dat Luxor goede stappen zal zetten wat betreft de zeggingskracht van deze pijler. “De transitie kunnen we niet in isolatie maken. Co-creëren en samenwerken is voorwaardelijk om artistiek gevoed te worden, relevant te blijven en om onze maatschappelijke ambities te kunnen waarmaken,” schrijft de instelling zelf treffend.

Met Luxor Theater is de aanvrager een oorspronkelijke speler in het culturele veld. Maar ook een met een exclusiever imago, gegeven de toegangsprijzen die de instelling voor het grotere werk moet vragen. De ombuiging van dat imago en een deels nieuwe invulling van de eigenheid van Luxor waar de instelling naar streeft, is volgens de commissie nodig om de beoogde partners en doelgroepen de stap naar Luxor Linked te helpen zetten.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Luxor heeft een grote diversiteit aan partners. Gezien de status van de organisatie en de plek in de sector en de stad, verwacht de commissie dit ook. Uit het beleidsplan is niet altijd te destilleren of de samenwerkingen wederkerig en duurzaam zijn. Onder de vele partners in de sector haakt een groot aantal aan op de nieuwe pijler Luxor Linked, zoals Spraakuhloos, NANOEK, Lloydscompany, ARK/Connor Schumacher, Club Haug en Arminius. Met IMPACT, Well Played, MDT Treasure, Cultuur concreet en Su Connect wordt samengewerkt op het vlak van laagdrempelig aanbod en community building.

In de programmering en als coproducent werkt Luxor met O. Festival, Rotterdam Circusstad, Peer Wittenbols en John Buijsman (i.s.m. Wilmink Theater Enschede), Toneelgroep Jan Vos en WAT WE DOEN. Vanuit Co-creatie werkt de instelling mee aan de hiphopmusical BOR van de Zuid Rotterdamse Skyline foundation (i.s.m. TheaterAlliantie, ontwikkelhuis en talenthub MusicalMakers). Extra positief is de aandacht voor talentontwikkeling in brede zin. De commissie is verheugd over de samenwerking met onderwijsinstellingen Albeda, Leernetwerk en Hospitality Innovation Campus om studenten van allerlei opleidingen binnen het mbo kansen te bieden om door te stromen en ervaring op te doen.

Luxor innoveert door zichzelf met de tweede pijler opnieuw uit te vinden. Het plan om meer dan alleen een van de grootst geprogrammeerde theaters te zijn, en maatschappelijk verbinding met de stad te maken is vernieuwend. Met initiatieven als Art Hub, creative lab en Café Dox maakt het huis plaats voor nieuwe, laagdrempelige activiteiten voor nieuwe publieksgroepen. Deze plekken worden geprogrammeerd met de stad en instellingen in Rotterdam. Ook inhoudelijk staat het hier te programmeren werk in het teken van ontwikkeling; de containertrap is een innovatieplatform, er is plaats voor kleinschalig werk en makers die werken met nieuwe technologie.

De zoektocht naar samenwerking hierin, het open staan voor de omgeving en de talentontwikkeling zijn nieuw voor Luxor. In de aanpak kiest het huis ervoor om uit te gaan van eigen kracht. Luxor biedt voornamelijk faciliteiten en zakelijke coaching en zoekt partners om de artistieke en productionele ontwikkeling op zich te nemen.

Diversiteit en inclusie worden zowel bij publiek als programmering uitgebreid benoemd. Luxor stelt vast dat het nog een lange weg te gaan heeft, maar wil daarvoor wel aan de slag. “Wij weten dat we een brede afspiegeling van de Rotterdamse samenleving

tot onze bezoekers mogen rekenen. We zijn ons er echter ook van bewust dat een deel van het publiek ons nog niet heeft kunnen vinden,” schrijft Luxor als inleiding op de publieksstrategie. De instelling heeft een grote ambitie om de doelgroep licht beter te bereiken en koppelt die aan concrete plannen. Met Cafe Dox, de containertrap, Luxor Art Hub en stadsprogrammering wil Luxor het publiek verbreden en laagdrempelige activiteiten en programmering bieden, waaronder een groot aandeel gratis activiteiten. De extra uren en middelen voor programmering, community building, branding en marketing scheppen de verwachting dat de aanvrager erin zal slagen deze groepen aan zich te binden. Luxor besteedt uitgebreid aandacht aan inclusie en heeft voor de 4 p’s duidelijke doelen gesteld met als leidraad ‘van belevenis naar betekenis’. In de programmering is er zeker al een slag gemaakt met onder meer een bredere representatie van makers en titels, aandacht voor de internationale bezoekers en Turks en Kaapverdiaans aanbod. Deze programmering zorgt deels ook al voor nieuw publiek. Binnen de organisatie is er veel aandacht voor het onderwerp, met trainingen en een plan van aanpak. Ook betreft de instelling externe partners, bijvoorbeeld om *unconscious bias* tegen te gaan. Luxor werkt aan de toegankelijkheid van het gebouw en de website.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Ondanks tegenvallende bezoekersaantallen in 2022 in de nasleep van de coronacrisis, wist Luxor in 2022 een positief resultaat van ruim € 1.000.000,- te behalen. De vermogenspositie blijft een punt van zorg. Met een vrij besteedbaar eigen vermogen van € 457.000,- heeft de stichting beperkte middelen om tegenvallers op te vangen. De liquiditeit van de stichting is juist goed en met een goede onderbouwing is een ruime voorziening voor groot onderhoud opgenomen. Het valt de commissie op dat de organisatie van Luxor wel een zakelijk directeur kent, maar geen artistiek directeur. In het licht van het volume van de programmering en het nieuwe coproduceren zou dat wel wenselijk zijn. Wel is er twee fte voor stadsprogrammering beschikbaar en heeft de instelling een community builder aangesteld.

Luxor hanteert de cao Nederlandse Podia en voldoet aan de fair pay-vereisten. De Fair Practice Code wordt summier behandeld in het plan maar alle aspecten komen aan bod. De code wordt nageleefd. De Governance Code Cultuur wordt op alle punten nageleefd.

De financiële bedrijfsvoering is goed. Luxor verhoogt de marketinginspanningen en is een aparte afdeling voor werving van private middelen opgestart. De nagestreefde groei naar 377.000 bezoeken per jaar lijkt op basis van de plannen haalbaar. In de begroting wordt uitgegaan van een geleidelijke toename van de recettes en overige inkomsten per bezoeker. Deze aannames zijn realistisch te noemen, net als de nagestreefde groei van bijdragen uit private middelen. De stichting geeft aan in een overgangsfase te verkeren en vraagt extra subsidie aan om deze overgangperiode te financieren. Toch blijven de publieksinkomsten de belangrijkste pijler onder de financieringsmix van Luxor. De beheer- en activiteitenlasten zijn goed onderbouwd en realistisch ingeschat. De begroting is een overtuigende vertaling van de plannen.

De inkomsten van Luxor bestonden in 2022 hoofdzakelijk uit publieksinkomsten en subsidies. De stichting heeft overtuigende plannen om de publieksinkomsten te verbreden. Ook is er een aparte afdeling opgezet voor de werving van private middelen, waardoor de continuïteit en kwaliteit van de financieringsmix verder kan verbeteren. Luxor spant zich geloofwaardig in om cofinanciering te vinden. Door de realistische plannen en goede financieringsmix, geeft de begroting voldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering. Het belangrijkste punt van zorg voor de continuïteit is het beperkte vrij besteedbare eigen vermogen. Om met hoge recettes de situatie te stabiliseren is veel programmering nodig. Maar door het lage eigen vermogen kan Luxor minder risico nemen dan voorheen en kan de instelling nauwelijks initiatiefnemer voor producties zijn. De onderhandelingspositie ten opzichte van producenten is hierdoor ook minder goed; Luxor kan een kleiner eigen partagedeel bedingen waarmee het verdienvermogen afneemt.

Maas theater en dans / Maaspodium

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 2.059.500,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 2.091.750,-

Samenvatting van de aanvraag

“Maas is een landelijk jeugdtheatergezelschap met een eigen podium in Rotterdam Delfshaven. Wij maken en programmeren voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen en verdiepen met onze educatie. We staan midden in de wereld en moedigen vanuit onze kunstenaarsmentaliteit – met theater en dans – jonge mensen aan om dicht bij hun hart te blijven.

Samen met dansende kleuters, dromende kinderen en openhartige jongeren, onderzoeken we wat samenkomen allemaal kan zijn en kan voort kan brengen. Met hen bouwen we aan Maas als plek om thuis te komen. Een plek waar je wordt gehoord wordt en serieus genomen, waar je je veilig voelt om nieuwsgierig en moedig te zijn.

Een sociaal rechtvaardige wereld bouwen we samen. We zetten in op co-creatie: met het publiek, partners, kunstenaars en de gemeenschappen om ons heen. We vieren verschillen tussen culturen, werkwijzen, perspectieven en geleefde ervaringen van iedereen die we ontmoeten en leren hiervan. De afgelopen vier jaar waren een uitdaging. We maakten tijdens lockdowns prachtig klein voordeurtheater en streamden wereldwijd voorstellingen. Daarna barstten we los met een internationale tour van BullyBully en brachten we ontmoetingen, herkenning en wat tranen voort met The Ozard of Wiz. De ontwapening van kinderen uit het speciaal onderwijs bij Doe eens lief lieten een diepe indruk achter. En als klap op de vuurpijl vierden we ons 10-jarig jubileum waarbij Merckx met Maas speelt Maas haar laatste Maasvoorstelling maakte.

Maas onderscheidt zich in Rotterdam als enige gezelschap en podium dat zich uitsluitend richt op jong publiek. In het podium spelen we eigen voorstellingen en die van anderen. Het is de thuishaven voor onze educatie- en participatieprojecten. Je kunt komen eten, je verjaardagsfeestje vieren, logeren en gelijkgestemden of onbekenden ontmoeten. Het Maaspodium is hiermee meer dan een programmerend theater alleen. Het is een huis voor en van de stad. Een plek om thuis te komen. We verbreden onze functie met dialoog en nachtcultuur, geven we onze sleutels uit handen, bieden ruimte om bij Maas gewoon te ‘zijn’ en laten jongeren mee programmeren.

Deze ‘wortels in de stad’ beïnvloeden het reizend werk van onze producties. Waar het podium direct op de actualiteit kan reageren, zorgt de langere lijn van het gezelschap voor vertraging, (zelf)reflectie en een vertaalslag van uiteenlopende verhalen, toegankelijk voor een groot landelijk en internationaal publiek. Vaste Maasmakers zijn René Geerlings, Sara Giampaolo, Cecilia Moisio en Sue-Ann Bel. Daarnaast werken we met o.a. Rajiv Bhagwanbali, 155 (eenvijfvijf) en Dalton Jansen (i.s.m. DOX.)

We streven naar een jaarlijks gemiddelde van 2.245 activiteiten (voorstellingen, gastprogrammering en educatie) waarvan 1.825 in Rotterdam. In totaal willen we hiermee jaarlijks 97.500 bezoekers en deelnemers per jaar bereiken, waarvan 62.000 in Rotterdam.

Wij geloven dat successen bereikt worden door onderlinge afhankelijkheid. Het podium, gezelschap en de educatieve activiteiten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom ontwikkelen we de komende periode een organisatie-model waar diversiteit, transparantie en een veelheid aan onderlinge verbindingen centraal staan. Om de in beschreven activiteiten goed uit te kunnen uitvoeren, vragen wij naast een structureel jaarlijkse bijdrage van het Rijk van €1.867.000 (een jaarlijkse verhoging van €312.000) aan de Gemeente Rotterdam om een jaarlijkse bijdrage van €2.092.000,- (inclusief een jaarlijkse verhoging van €32.250,-). Dit alles op basis van het prijs- en loonpeil 2024.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Het grote vakmanschap van Maas spreekt uit de uitstekend uitgewerkte plannen voor de eigen producties, educatieprojecten en de programmering van het Maaspodium. Maas is de parel in het Rotterdamse podiumkunstenbestel; een goed functionerend artistiek complex dat vele goede makers aantrekt en hen de vrije ruimte geeft. Binnen de organisatie komen maken, presenteren en cultuureducatie op een voorbeeldige manier samen.

Maas maakt “eigenzinnig jeugdtheater in alle mogelijke vormen en voor alle denkbare leeftijden.” Educatie en interactie staan daarbij centraal; de kundige en ervaren educatietak voedt de productie en presentatie. Hierover schrijft Maas zelf treffend: “De kennis over het werken met groepen en groepsdynamiek is van onschatbare waarde en wordt steeds meer en breder toegepast in het podium en het gezelschap.”

De combinatie van dans en fysiek theater voor de verschillende doelgroepen kinderen, jongeren en jongvolwassenen overtuigt. Maas brengt een programma met grote zeggingskracht door een aansprekend tableau van theater-, dans- en educatiemakers en een goed gevoel voor relevante thematieken zoals identiteit, queerness en gender. Er is ruimte voor innovatie en experiment, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de vraag die de makers zich stellen: “Hoe kun je een voorstelling maken met een drone als hoofdpersoon?”. De nadruk op co-creatie met het jonge publiek en de samenwerking met jonge makers dragen nog bij aan de meerstemmigheid. Zo neemt het gezelschap de jonge publieksgroepen vol vertrouwen en met eigen inbreng mee op weg richting podiumkunstaanbod voor volwassenen.

Maas heeft een oorspronkelijke signatuur die zich kenmerkt door openheid, verbondenheid en de wil om actief stappen te zetten. In de eigen rake bewoording: “We betrekken ons jonge publiek bij het maakproces, zien Rotterdam als inspiratiebron en co-creëren op verschillende manieren met de gemeenschappen om ons heen. We maken voorstellingen

die het lichaam laten spreken en je in het hart raken. Het werk gaat voorbij het ego; Maasmakers spelen en maken omdat ze iets in beweging willen zetten.” Maas onderscheidt zich in Rotterdam als enige gezelschap en podium dat zich specifiek richt op een jong publiek. Terecht ziet het gezelschap zichzelf als voorloper in het jeugdtheateraanbod in de stad, het land en daarbuiten. De commissie ziet uit naar de volgende fase in de ontwikkeling van Maas.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Maas werkt vanuit interconnectiviteit en zet daarbij veelvuldig in op de zelfbenoemde ‘ontmoetingskunstenaars’ van de afdeling educatie. Maas werkt intensief met de scholen in de eigen wijk Delfshaven en voor de komende periode komen daar Rotterdamse scholen in het speciaal onderwijs en scholen met een cultuurprofiel bij. Er zijn partnerschappen met tal van instellingen in het culturele en maatschappelijke domein. Het gaat om landelijke festivals als Oerol en Tweekt, Rotterdamse gezelschappen als Tall Tales Company en Scapino Ballet, en Maas ‘geeft de sleutels weg’ aan onder meer Kiki House of Angels voor voguing lessen, Blqck a queer aesthetic voor het traject *Why so serious?* waarin co-creatie met black queer communities wordt vormgegeven, en maatschappelijke organisatie wmo radar. Met Innovation:Lab en AICON4 voert Maas de dialoog over de ontwikkeling van een traject om jongeren te leren programmeren. Met de Erasmus Universiteit onderzoekt Maas nieuwe manieren om impact te meten, met Rotterdam Pride organiseert de instelling evenementen voor kinderen.

Maas speelt het jaar rond in theaters en schouwburgen en op festivals door het hele land. Ook maakt het gezelschap internationale tournees, vaak met het werk voor peuters dat buiten de landsgrenzen wordt erkend als uniek. De bijdrage aan spreiding en internationalisering is zeer goed.

Maas, het enige jeugdtheatergezelschap met een eigen podium, innoveert met tussenvormen tussen programmeren en produceren. Ook de keuze om in de komende periode meer aandacht te nemen voor kwaliteit boven kwantiteit is innovatief, in vergelijking met veel andere instellingen. Vooral ook omdat deze ontwikkeling is gekoppeld aan een organisatieverandering gericht op kwalitatieve duurzaamheid voor alle betrokkenen.

Het huis ontwikkelt verschillende innovatieve formats om jong en oud vanuit educatie en/of scholing bij de podiumkunst te betrekken, de ART-dagen zijn een voorbeeld, en de MAASterclasses voor de professionalisering van kunstvakdocenten en freelancers. Met de MAASAcademy ontwikkelt het huis een innovatief traject voor jongeren op het snijvlak van kunst, maatschappij en technologie. “Met de jongeren die onderdeel zijn van de NOW TALKS hebben we veel talent in huis. Ze hebben ambitie, maatschappelijk inzicht, optimisme, empathie en creativiteit. Door het initiëren van dit traject bieden we deze jongeren ruimte om te focussen op persoonlijke groei en een plek om zich te ontwikkelen tot potentiële programmamakers en programmeurs,” schrijft Maas. De focus

op technologie is ingegeven door het feit dat jongeren opgroeien in een hybride wereld, waarin de menselijke zintuiglijkheid zich naadloos vermengt met technologie en AI. Door kinderen en jongeren op verschillende manieren actief te betrekken bij het creatieve proces en hen als serieuze kunstenaars te behandelen, heeft Maas een positieve impact op de ontwikkeling van de jongste generatie.

Maas levert overtuigende inspanningen om toegankelijk te zijn voor een breed publiek, al ontbreekt een specifiek marketingplan. Het spelen op scholen is hierin een belangrijke factor. De manier van programmeren en de genoemde partners dragen hieraan bij. Om toegankelijk te zijn voor minder draagkrachtige bezoekers wordt gestart met 'pay what you want'. Er wordt gewerkt met tolken, gebarentaal en audiodescriptie. De website is toegankelijk voor mensen met dyslexie of kleurenblindheid.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De financiële uitgangspositie van Maas was eind 2022 goed. De baten en lasten in de jaarrekening 2022 kwamen vrij nauwkeurig overeen met de begroting voor dat jaar. De eigen inkomsten stegen licht en bedroegen in 2022 24 procent van de totale baten. De stichting was voor 76 procent afhankelijk van subsidies. Dit past in het beeld van de organisatie die zich focust op jongeren.

De kwaliteit van de organisatie is voldoende tot goed. Als NAPK-lid volgt Maas de cao Toneel en Dans. Deze wordt integraal toegepast voor de medewerkers in loondienst en vormt volgens de aanvrager ook voor zzp'ers de basis voor de berekening van het honorarium (150 procent van het brutoloon). Maar op basis van het verhoudingsgewijs lage gemiddelde zzp-tarief in de begroting van € 43,- per uur, twijfelt de commissie of de fair pay-normen voor alle zzp'ers op de juiste wijze worden toegepast. Het ontbreekt aan nadere informatie van de functies en beloning van deze krachten om dit te kunnen verifiëren.

Maas past de Fair Practice Code overtuigend toe. De aanvraag geeft inzicht in de huidige situatie en de gewenste verbeteringen. Maar de aan de gewenste verbeteringen gekoppelde plannen worden slechts kort benoemd. Ook de Governance Code Cultuur wordt voorbeeldig toegepast en geeft inzicht in de huidige situatie. Er zijn geen gewenste verbeteringen voor de komende Cultuurplanperiode geformuleerd.

Maas maakt goede keuzes in de organisatieontwikkeling, waarbij de focus wordt verlegd van kwantiteit naar kwaliteit. Niet alleen wat betreft concrete productieplannen, maar ook met strategieën en plannen voor optimaliseren van de betrokkenheid en kwaliteit van zowel backoffice-medewerkers, een grote schare aan makers en partners, en ook het publiek.

Maas levert een realistische begroting aan die past bij het plan. Ondanks het ontbreken van een nadere toelichting op de marketingactiviteiten, is er voldoende vertrouwen

in de haalbaarheid van de geraamde eigen inkomsten. Maas heeft een deugdelijke en goed onderbouwde begroting van de lasten ingediend. De begroting is daarmee een overtuigende vertaling van de plannen.

Volgens de meerjarenbegroting neemt in de financieringsmix de afhankelijkheid van Maas van subsidies opnieuw toe (van 76 procent in 2022 naar 80 procent in 2025-2028). De eigen directe inkomsten, bestaande uit recettes, uitkoop, partage en overige inkomsten, zijn stabiel. De bijdragen uit private fondsen dalen door het wegvallen van de meerjarige ontwikkelsubsidie van Fonds21 die Maas ontving. De stichting spant zich voldoende geloofwaardig in om cofinanciering te vinden, zoals de bijdrage van Volkskracht aan de geplande verduurzaming van de foyer.

Alles overziend is er vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering voor de toekomst. Mede vanwege de goede financiële positie van Maas, is er sprake van voldoende continuïteit in de bedrijfsvoering.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Podium Islemunda

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 751.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 850.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“In 2025-2028 staat de deur van Podium Islemunda wagenwijd open voor wijkbewoners, makers, culturele en maatschappelijke organisaties, om in samenwerking kunst en cultuur toegankelijk te maken in en voor IJsselmonde. Het podium nodigt iedereen uit om mee te denken, mee te doen en mee te maken. Samen worden indrukwekkende, onvergetelijke en inspirerende culturele ervaringen en ontmoetingen gecreëerd voor een divers en inclusief publiek. Podium Islemunda is een levendige culturele ontmoetingsplek, meemaakpodium en werkplaats, diep in Rotterdam-Zuid.

Kernwaarden van het podium zijn lokale verbinding, samenwerking, participatie, inclusief en laagdrempelig. Het programma is niet standaard regulier en aanbodgericht. Vraaggericht en participatief komt een veelzijdig, relevant en aansprekend aanbod tot stand voor een niet vanzelfsprekend cultuurpubliek.

Samenwerken zit in het DNA van Podium Islemunda. Zonder samenwerking is er geen programma en geen publiek in de omvang en diversiteit die wordt nagestreefd. Door samen te werken met culturele en maatschappelijke partners in huis, in IJsselmonde, in Rotterdam, wordt het eigenaarschap van het podium gedeeld met de omgeving.

Het podium is gevestigd in een groot gebied (> 60.000 bewoners) waar veel kansen en uitdagingen liggen voor het bereiken van nieuw publiek voor de culturele sector. Podium Islemunda richt zich op vier doelgroepen die oververtegenwoordigd zijn in IJsselmonde en ondervertegenwoordigd in het publieksbereik van de Rotterdamse cultuursector: Proevende Buitenwijkers, Flanerende Plezierzoekers, Sociale Cultuurhoppers en Lokale Vrijtijdsgenieters.

Podium Islemunda realiseert jaarlijks 70 presentaties podiumkunsten. Het aanbod varieert van zondagmiddagconcerten voor ouderen, showcases van nieuwe makers, concertavonden voor uitgaanspubliek, jeugdtheater en amateurvoorstellingen. Een groter aandeel dan voorheen vindt plaats in de foyer en is gratis toegankelijk. Daarmee wordt de drempel voor cultuurbezoek verlaagd en kan nieuw publiek “zonder financieel risico” kennismaken met het podium en de programmering.

Cultuuronderwijs (jaarlijks 1.000 bezoeken in schoolverband) krijgt invulling door activiteiten (m.n. schoolvoorstellingen) te faciliteren van (stedelijke) programmapartners. De activiteiten op het gebied van talentontwikkeling en cultuureducatie in de vrijetijd (jaarlijks 500 activiteiten en 3500 deelnames) worden ook aangeboden door programmapartners

en bestrijken een brede groep deelnemers, van amateurs uit de wijk tot makers met professionele ambities. De focus ligt op talent signaleren (kennismaken / ontdekken) en instroom van talent.

Podium Islemunda streeft jaarlijks naar 20.000 bezoeken / deelnames bij alle voorstellingen, concerten films, zakelijke verhuringen, repetities, workshops en groepslessen vrijetijdsaanbod cultuureducatie.

Het kernteam bestaat uit 8 medewerkers (6,56 fte) met een dienstverband. Er is een flexibele schil van zzp'ers die ondersteunt bij bedrijfsleiding, programma, educatie, techniek, productie, marketing, beveiliging en gebouwbeheer. Een trouwe groep vrijwilligers ondersteunt bij publieksontvangst, kassa en kaartcontrole. Scholieren en studenten kunnen werkervaring opdoen als stagiaire.

De begroting bedraagt € 1.225.000 per jaar. De benodigde subsidie van de gemeente is € 850.000 per jaar. Het podium genereert zelf inkomsten via verhuur van zalen, fondsenwerving en kaartverkoop. Huisvestingskosten, organisatiekosten, personeelskosten en uitvoeringskosten drukken zwaar op de begroting. Daardoor is het programmabudget maar € 55.000 per jaar.

Podium Islemunda gaat zich in de periode 2025-2028 onverminderd inzetten voor het toegankelijk maken van kunst en cultuur in IJsselmonde en het vergroten van de cultuurparticipatie van Rotterdammers.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Podium Islemunda vervult een belangrijke functie in de eigen wijk IJsselmonde en is voor veel wijkbewoners de eerste en soms enige plek waar zij in aanraking komen met (gesubsidieerd) cultuuraanbod. Dat kan zijn via (deels gratis) concert-, voorstellings- of filmbezoek, een bezoek aan de bibliotheek in het pand, of deelname aan het cultuureducatieaanbod op het programma. Het programma komt tot stand in nauwe samenspraak met de wijk.

De aanvraag is beoordeeld door zowel de deelcommissie Theater als de deelcommissie Cultuureducatie en Talentontwikkeling. Daarbij geldt, net als voor alle aanvragers binnen het kader van het Cultuurplan 2025-2028, dat het criterium artistiek-inhoudelijke kwaliteit leidend is. In eerste instantie werd de artistiek-inhoudelijke kwaliteit van de aanvraag als zwak beoordeeld. Vanwege de onmiskenbare betekenis voor de wijk IJsselmonde, vindt de commissie dat Podium Islemunda een kans verdient om de volgende fase van de podiumfunctie waar te maken. Het oordeel is daarom voldoende geworden, hoewel nipt.

De commissie constateert op basis van de aanvraag dat Podium Islemunda zich niet eerder met de artistiek-inhoudelijke kwaliteit van de podiumprogrammering heeft beziggehouden, op de manier en het niveau waarop dit van (vergelijkbare) podia verwacht mag worden. De instelling toont het besef dat hierin stappen gezet moeten worden, maar bevindt zich nog in de beginfase van dit proces.

Zo formuleert Podium Islemunda geen eigen artistiek-inhoudelijke visie op het podiumprogramma. Het aanbod is grotendeels vraaggestuurd, vanuit de keuze van de instelling voor participatief programmeren. Dat hoeft kwaliteit niet uit te sluiten, en de instelling schrijft dit de komende periode verder te willen ontwikkelen en start vanaf 2024 op zzp-basis met een programmamaker. Wat echter ontbreekt is een duidelijk antwoord op de vraag waar de programmeringskeuzes op gebaseerd zijn en hoe die zich verhouden tot de (beoogde) publieksgroep(en). Daarmee ontbreekt een oorspronkelijke artistieke signatuur. Omdat de criteria om te programmeren bovendien onbenoemd blijven, zijn ook de zeggingskracht en vakmanschap wat de commissie betreft niet geborgd. Over professioneel aanbod wordt weinig tot niets gezegd in het plan. Behalve voor film en try-outs, waarin de ambitie is om een partner te zoeken in LantarenVenster en een impresariaat. Deze ambitie wordt niet nader uitgewerkt. Bovendien ontbreekt een visie op de koppeling van het theater- en filmaanbod aan het educatieaanbod.

Ook op het vlak van cultuureducatie en talentontwikkeling ontbreekt het in de aanvraag aan een oorspronkelijke visie binnen de podiumkunsten. Podium Islemunda is zelf geen aanbieder, maar faciliteert. Het cultuureducatieve aanbod in huis wordt grotendeels geprogrammeerd via partners. Uit de aanvraag blijkt niet duidelijk of er sprake is van inhoudelijke inbreng vanuit het eigen team en zo ja, wat die inbreng inhoudt. De commissie vraagt zich ook in het kader van cultuureducatie en talentontwikkeling af in hoeverre vakmanschap en zeggingskracht worden geborgd – des te meer omdat de aanvrager bij de keuze van de partners geen inhoudelijke criteria formuleert. Het voornemen van Podium Islemunda om in de komende periode in te zetten op samenwerking met scholen voor binnenschools aanbod roept vragen op, aangezien het huis zelf geen cultuureducatief aanbod heeft.

Tien van de zeventig programma's zijn aangemerkt als talentontwikkeling, maar het blijft onduidelijk wat Podium Islemunda voor de talenten en hun doorstroom kan en wil betekenen en hoe de instelling zich hiermee wil onderscheiden in het culturele veld. De samenwerking met IMPACT is een hoopvolle ontwikkeling, hoewel in de plannen niet duidelijk wordt hoe deze verbinding vorm krijgt in de komende jaren. Er is per jaar ruimte voor de ontwikkeling van één talentvolle maker; dat is voor een instelling van deze (cultuursubsidie-)omvang te weinig.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Net als bij de waardering van de artistiek-inhoudelijke kwaliteit heeft de

commissie enkele kritische kanttekeningen, en wil zij benadrukken dat de waardering van dit criterium eveneens nipt voldoende is. De keuze van deze waardering is met name ingegeven door de grote aandacht, aanpak en bijdrage die Podium Islemunda heeft voor inclusie. De instelling heeft goed inzicht in de samenstelling van de omliggende wijk en nodigt de bewoners actief uit om deel uit te maken van de keuzes voor het huis. De doelgroep licht wordt goed bereikt en heeft door de eerder genoemde participatieve programmering zelf zeggenschap over het aanbod. Wat spreiding betreft is Podium Islemunda van aanzienlijke betekenis in IJsselmonde. De instelling stuurt hier echter nog niet voldoende op. Er zou meer gedaan kunnen worden, bijvoorbeeld het stimuleren van de programmering via de in pandige bibliotheek en horeca.

De interconnectiviteit van Podium Islemunda is een punt van aandacht bij de organisatie. De instelling ziet in dat sturing op de keuze van de partners van belang is om een plek van betekenis te zijn in het Rotterdamse culturele veld. Hierop wordt een programmamaker aangesteld. De lijst met partners in het (wijk)theaterveld is momenteel nog zeer beperkt. Het plan benoemt Rotterdamse partners zoals O. Festival, Rotterdam Circusstad en IFFR, maar onduidelijk is of deze organisaties de zaal huren of als samenwerkingspartner optreden. De commissie is van mening dat de aanvrager uit dit netwerk veel kennis en mogelijkheden zou kunnen opdoen.

In de lijst met partners op het vlak van cultuureducatie en talentontwikkeling ontbreekt meermaals een koppeling aan de doelstellingen. IMPACT is uit Podium Islemunda ontstaan en gaat sinds 2023 zelfstandig verder, maar blijft gebruikmaken van de faciliteiten en is partner in het meemaakpodium. Het Rotterdams Wijktheater is vooral gebruiker van de ruimtes van de aanvrager en start de activiteiten in Islemunda voordat deze door de stad reizen. Van de meeste partners is niet concreet uitgewerkt hoe de rolverdeling is of hoe het partnerschap er in de praktijk uit ziet. Over de voorgenomen verduurzaming van de samenwerking met het sociaal-maatschappelijke veld wordt (te) weinig uitgelegd door de aanvrager.

Podium Islemunda beschouwt het participatief programmeren als innovatief. Het huis geeft in de plannen geen afdoende toelichting op het hoe en waarom van deze werkwijze. Het risico bestaat dat deze vorm van innovatie juist het tegenovergestelde doel bereikt; dat de vraag gestuurde programmering weinig variatie toont en dat er juist voor avontuurlijker aanbod geen draagvlak is.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De financiële uitgangspositie van Podium Islemunda is goed. Het boekjaar 2022 sloot af met een verlies van € 9.750,- terwijl een verlies was begroot van € 60.900,-. De liquiditeitspositie en vermogenspositie waren eind 2022 goed.

In de financiële plannen van Podium Islemunda valt op dat er relatief zeer weinig middelen beschikbaar zijn voor de kernactiviteit: het culturele programma, namelijk € 55.000,-. Het leeuwendeel van de subsidie is bestemd voor organisatie en huisvesting. Dat vindt de commissie binnen een begroting met toch al schaars cultuurgeld problematisch. Zij wijst de gemeente met klem op de noodzaak van een oplossing voor de huisvestingskosten, met name de huur van € 301.000,-. Het percentage huisvestingskosten inclusief huur (totaal € 444.000,-) van de Rotterdamse cultuursubsidie is ruim 52 procent en vraagt om een ander functiehuis dan gebruikelijk in het culturele veld. De commissie acht het noodzakelijk dat de gemeente Podium Islemunda in staat stelt om tot een andere verdeling van de middelen te komen, die het voor de aanvrager mogelijk maakt de volgende fase van de functies voor theater en cultuureducatie- en talentontwikkeling naar behoren te vervullen.

Podium Islemunda geeft aan dat een doorontwikkeling van de cultuureducatie alleen mogelijk is als er voldoende externe financiering wordt gevonden. De commissie vindt dit echter een van de kerntaken van Podium Islemunda. Zij mist concrete plannen voor additionele financiering in de begroting en pleit als gezegd voor een andere verdeling van de gemeentelijke middelen.

De organisatie bestaat uit acht personen met een totaal van 6,5 fte. De commissie mist uitleg over de functie van theaterprogrammeur en het curatorschap op cultuureducatie en talentontwikkeling. Zij beschouwt dit minimaal wenselijke functies voor een podium in het Cultuurplan dat gericht is op educatie en talentontwikkeling. Veel lijkt momenteel voor rekening te komen van de directeur, wat een risico voor de continuïteit kan vormen. De organisatie is op dit moment niet als een podiuminstelling ingericht en ook niet als educatie- of ontwikkelinstelling. Wel is Podium Islemunda sinds een aantal jaren aangesloten bij de cao Nederlandse Podia en volgt men de Fair Practice Code. Zzp'ers die voor Podium Islemunda werken ontvangen een eerlijke vergoeding conform cao-bepalingen.

De bedrijfsvoering is op orde. Tegelijkertijd is een groot deel van de cultuursubsidie die Podium Islemunda bij de gemeente aanvraagt, als gezegd bestemd voor de huur van het pand. De commissie vindt Podium Islemunda weinig ambitieus in de plannen. Er wordt gemikt op 20.000 bezoekers per jaar terwijl dat er in de pre-coronajaren 30.000 waren. De begroting is wel een realistische weerspiegeling van de voorgenomen plannen van Podium Islemunda. Mede omdat de instelling een lage oorspronkelijkheid heeft en daarmee geen unique selling point dat ook buiten de eigen wijk te vermarkten is, zijn de directe inkomsten laag. De toelichting op de marketingactiviteiten geeft wel voldoende vertrouwen in de haalbaarheid van de geschatte eigen inkomsten, al zijn die laag. Deze zijn naar verwachting redelijk stabiel. Een kanttekening bij de marketing is dat het pand aan de buitenkant niet laat zien dat hier een podium is gehuisvest. Ook de bijdragen uit private middelen en indirecte inkomsten (de onderhuuropbrengst van ruimtes in het pand) zijn volgens de begroting stabiel. De stichting heeft een deugdelijk onderbouwde begroting van de lasten

ingediend. Doordat de begroting 2025-2028 een voldoende vertaling is van de plannen, is er naar verwachting sprake van voldoende continuïteit in de bedrijfsvoering, mede vanwege de goede financiële uitgangspositie.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het bedrag dat is toegevoegd aan het Cultuurplan voor Podium Islemunda te handhaven.

RAAF muziektheater

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 100.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 100.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“RAAF muziektheater uit Rotterdam maakt mythisch muziektheater om kinderen te betoveren en volwassenen te ontroeren. Onze projecten hebben altijd een maatschappelijk karakter, zoals migratie en identiteit, en hebben verbinding en groei als doel. We motiveren kinderen om vragen te blijven stellen en moedigen ouders aan moeilijke gesprekken niet uit de weg te gaan. Zo streven we naar een wereld met meer compassie en begrip. We spelen landelijk gemiddeld 25 familievoorstellingen voor circa 10.000 bezoekers per jaar.

We maken in deze periode de volgende producties:

‘Vlucht’ i.s.m. Theater Zuidplein. Toneelschrijver en acteur Amro Kasr schrijft deze voorstelling geïnspireerd door de zoektocht naar de identiteit van zijn eigen gezin. Een vader-en-kindverhaal waarin hij zich verdiept in zijn eigen vluchtverhaal en dat van andere Rotterdamse gezinnen.

Voor ‘Jij mag alles zijn’ krijgt artistiek leider Rosa Peters (zelf tweeling) van bestsellerauteur Griet Op de Beeck carte blanche om haar jeugdboek te bewerken en regisseren. Een actueel verhaal over dappere kinderen die de problemen van ouders op zich nemen (parentificatie). Theatraal concert ‘Roadyssee’ i.s.m. Ikarai en VluchtelingenWerk is een moderne road-opera over het zoeken naar je bestemming als je je thuis verlaten moet. In deze muziektheatervoorstelling volgen we het verhaal van Ody die voor een onmogelijke opgave staat: het zoeken van een nieuw thuis voor zijn familie, gevlucht na een oorlog waarin hij het verzet aanvoerde.

Naast deze producties staan er reprises op het programma van onze coproducties met het Rotterdams Philharmonisch Orkest: ‘Apollo’ en ‘Olli begint een orkest’. Op uitnodiging van Theatercollectief Studio Peer maken we de coproductie ‘Mijn kleine prins’, gebaseerd op het boek De Kleine Prins van de Saint-Exupéry waarbij muziektheater gecombineerd wordt met poppenspel.

We zijn - ook voordat de richtlijnen bekend werden gemaakt - al volop bezig met de thema’s Inclusie, Interconnectiviteit en Innovatie en zullen dit in de komende periode verder uitwerken. Zo versterken we onze artistiek diverse kern en produceren we naast reguliere voorstellingen een meer verdiepende context om ons te verhouden tot representatie, inclusie en diversiteit. Dat komt ook terug in de keuze van onze samenwerkingspartners, zoals VluchtelingenWerk en Theater Zuidplein.

Contextprogrammering is een integraal en innovatief onderdeel van onze publieksbinding. We maken de educatieve webserie ‘Lieve lingsliedjes’ waarin we de verhalen van het publiek

centraal stellen, door ouders en kinderen uit het superdiverse Rotterdam te ontmoeten. We komen bij de kinderen thuis, we luisteren naar hun verhalen en bewerken samen de lievelingsliedjes uit de jeugd van een van de ouders met een migratieachtergrond. Andere vormen van de contextprogrammering die we bieden zijn livestreams, luisterboeken, themamiddagen en een Verhalenhuisje i.s.m. de Openbare Bibliotheek Rotterdam.

Om maatschappelijk relevant te zijn moeten we altijd in het moment kunnen reageren, zodat we in het hier en nu keuzes kunnen maken. We reageren op wat de tijd vraagt, bijvoorbeeld door videoclips te maken met een actueel thema. Juist door de combinatie van reguliere voorstellingen en de uitgebreide contextprogrammering manifesteert en bestendigt RAAF zich als een vaste waarde in het Rotterdamse jeugdtheaterlandschap.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Het bevlogen, jonge RAAF muziektheater legt een helder en ambitieus meerjarenplan voor dat past bij de groeifase waarin de organisatie zich bevindt. Het vakmanschap is goed. RAAF muziektheater beweegt de komende jaren weg van de klassieke verhalen waarmee tot nu toe is gewerkt, vanuit de missie om verbinding tot stand te brengen.

Het verweeft actuele maatschappelijke kwesties zoals migratie en identiteit in het werk en komt zo tot ‘moderne mythes’. Hiervoor wordt geput uit de persoonlijke ervaringen van de makers, onder wie ook nieuwe vaste maker Amro Kasr. Een kanttekening van de commissie hierbij is dat volgens het plan weliswaar wordt samengewerkt met verschillende acteurs en partners, maar dat qua beeld, regie en muziek de variatie in de plannen nog enigszins beperkt is.

De zeggingskracht van het werk is goed. Door veel ruimte te maken voor educatieve elementen in programma en contextprogramma, legt RAAF muziektheater verbinding met het jonge publiek, wakkert het de nieuwsgierigheid aan en stimuleert het ‘actieve muziekbeoefening.’ Het werk krijgt een extra dimensie dankzij de innovatieve vormen met luisterboeken, het Verhalenhuisje, de themamiddagen van het Ravennest en het webprogramma *Lievelingsliedjes* dat uitmondt in een concert door kinderen in Theater Zuidplein.

De oorspronkelijkheid van het werk van RAAF muziektheater is voldoende. De commissie vindt het van belang dat Rotterdam een muziektheatergezelschap voor de jeugd telt, maar vindt de bronverhalen niet altijd bijzonder onderscheidend binnen het bredere jeugdpodiumkunstenveld. Verhalen gebaseerd op De kleine prins of de Griekse mythen zijn hier niet uitzonderlijk. Wel is de commissie geprikkeld door de uitwerking van het Iraanse protestlied *Baraye* en de samenwerking met ensemble Ikagai en VluchtelingenWerk om tot oorspronkelijke muzikale vertellingen te komen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De interconnectiviteit is goed met duurzame samenwerkingen in de podiumkunsten en kunstvakonderwijs: met Theater Zuidplein, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en de mbo Theaterschool, waarvoor de organisatie ook fungeert als stageplek. De band met VluchtelingenWerk is bijzonder en wordt versterkt door gezamenlijk een nieuwe voorstelling te ontwikkelen, waarvoor kinderen uit azc's en hun begeleiders per bus naar het theater komen. De commissie mist in het plan een reflectie op de samenwerking met het basisonderwijs en pedagogiek, aangezien RAAF muziektheater ervoor kiest om voor kinderen te werken en ook met een project als Lielingsliedje heel dicht op het kind werkt. In de beschrijving van het Verhalenhuisje in de bibliotheek ontbreekt een reflectie op de samenwerking met deze instelling.

De commissie beoordeelt de waarde van RAAF muziektheater voor de discipline als goed. Inhoudelijke innovatie in het werk ontstaat vanuit de persoonlijke insteek op de actuele thema's en de keuze voor contextprogrammering via minder gebruikelijke formats.

Het plan van RAAF muziektheater getuigt van goede betrokkenheid bij het thema inclusie. "We willen met ons werk een diepe indruk maken op ons publiek. Ze moeten zich niet alleen aangesproken voelen, maar zich ook kunnen herkennen. Dit betekent dat wij onszelf altijd tot de actualiteit verhouden van de wereld waarin kinderen en jongeren nu opgroeien. We blijven onszelf en elkaar de vraag stellen: 'Welke verhalen vertellen we, hoe doen we dat en zijn die verhalen divers en inclusief genoeg?'"

Het gezelschap betreft daarbij ook de partners en schrijft: "Samen met Theater Zuidplein ontwikkelen we manieren om ons werk meer toegankelijk en inclusief te maken. Concreet kijken we naar manieren om ook een doventolk in te schakelen en te integreren in de voorstelling." Met deze insteek werkt het gezelschap ook aan het bereiken van de doelgroep licht; een goed voorbeeld is het jongerenproject van Theater na de Dam dat RAAF met Theater Zuidplein vormgeeft.

De aanvrager maakt bewuste keuzes voor publieksgroepen en zoekt daar de juiste partners bij. Dat zou volgens de commissie ook buiten de eigen stad nog meer kunnen opleveren.

Wat betreft spreiding concentreert RAAF muziektheater zich voornamelijk op het centrum en Rotterdam-Zuid met speelbeurten in de Doelen en Theater Zuidplein. Het gezelschap beweegt ook actief naar de jonge doelgroep toe met programma's in scholen, bibliotheken en het Sophia Kinderziekenhuis. Met het sterke nieuwe impresariaat Vanaf2 (specialist in familievoorstellingen) kunnen volgens de commissie landelijke tournees worden geboekt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De organisatie is compact en verzet veel werk in relatief weinig uren. De commissie ziet in dat de in het plan opgenomen fair pay aan het kernteam en zzp'ers en het terugbrengen van het aantal nieuwe producties

noodzakelijk zijn om te voldoen aan de Fair Practice Code. De organisatie past de Governance Code Cultuur goed toe en heeft de Code Diversiteit & Inclusie geïnternaliseerd in de vier p's.

RAAF muziektheater heeft een heldere maar forse groeiambitie met een aanzienlijke stijging (345 procent) van baten en lasten in de meerjarenbegroting. De commissie vraagt zich af of dit realistisch is. Op verschillende onderdelen wordt de ambitie goed onderbouwd, maar het onderdeel publieksinkomsten mist in de begroting, terwijl daarover wel afspraken gemaakt (zouden) worden met het nieuwe impresariaat en de coproductanten.

De aanvrager kiest bewust voor minder speelbeurten om meer ruimte te maken voor maatschappelijke contextprogrammering en educatie. Hier gaan veel uren in zitten. Gecombineerd met de fair pay leidt dat tot een flinke verhoging van de totaalbegroting. Die is vrij helder uitgewerkt.

De begroting is daarmee een heldere vertaling van de plannen en de financiële bedrijfsvoering wekt vertrouwen.

De organisatie heeft een beperkt eigen vermogen, maar dat past bij de groeifase waarin RAAF muziektheater zich bevindt. De aanvrager is voldoende in staat om financiële tegenvallers op te vangen en geeft aan te werken aan het opbouwen van een grotere reserve om de liquiditeitsrisico's beter te kunnen waarborgen. Dat geeft vertrouwen in de continuïteit van de stichting.

De financieringsmix is evenwichtig. De risicospreiding verbetert ten opzichte van 2022. De stichting onderbouwt voldoende hoe hier een groei wordt beoogd.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert het gevraagde subsidiebedrag toe te kennen.

Rotterdam Circusstad

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 298.900,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 365.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“In Rotterdam Circusstad bouwen we samen aan hét festival voor hedendaags circus in Nederland. Op Circusstad Festival presenteren we hoogwaardige voorstellingen en vernieuwend werk uit de gehele wereld aan het grote publiek.

Voor Circusstad loopt jong én oud uit om te genieten van voorstellingen met een grote zeggingskracht: soms beeldend en poëtisch, dan weer spectaculair en virtuoos, en vaak met de lach als breekpunt voor de nagelbijtende spanning. We strijken neer in alle wijken van de stad zodat iedereen kan meegenieten. En wie eenmaal is gegrepen, wil vaak zélf aan de slag in de vele workshops, participatie- of co-creatie projecten.

ONZE MISSIE: ROTTERDAM CIRCUSSTAD DEELT DE MAGIE VAN HEDENDAAGS CIRCUS MET HET BREDE PUBLIEK

Vanuit de overtuiging dat hedendaags circus mensen kan verwonderen, verrijken en verbinden, wil Rotterdam Circusstad de kunstvorm tot bloei brengen en een zo divers mogelijk publiek inspireren. Circusstad Festival is een belangrijk vliegwiel voor de ontwikkeling van de discipline.

In dat kader willen wij:

- *het genre circus als innovatieve exponent van de podiumkunsten tot bloei brengen;*
- *de diversiteit en omvang van het publiek voor de kunst vergroten;*
- *het sociale gezicht van circus benutten voor zelfexpressie en maatschappelijke impact;*
- *jong talent en nieuwe makers helpen zich professioneel te ontwikkelen;*
- *Rotterdam als levendige internationale circusstad profileren in stad en (buiten-)land.*

De laatste jaren is het festival sterk gegroeid en konden we experimenteren met nieuwe vormen waarmee we een nieuw publiek aanspreken. Zo vergroot Circusstad Gala de bekendheid en aantrekkingskracht bij het grote (inter)nationale publiek, en met inspirerende wijkprojecten weten we tot in de haarvaten van de stad mensen te ráken.

Om de meerwaarde van het festival voor stad, bewoners en discipline optimaal te verzilveren, zetten we in op drie strategische ontwikkelingslijnen:

INNOVATIE / VERWONDERING - Met een internationaal State of the Art programma verwonderen we het publiek. We ontwikkelen vernieuwende projecten, waarbij artistieke innovatie en publieksontwikkeling hand in hand gaan. Zo dragen we bij aan een volwassen imago van circus als inclusieve kunstvorm voor iedereen.

INCLUSIE / VERBINDING - Een inclusief en sociaal festival Circusstad Festival is toegankelijk, gastvrij en inclusief: een festival waar nieuwe toeschouwers hun belangstelling voor cultuur ontdekken. We betrekken alle Rotterdammers en geven nieuwe groepen makers een stem.

INTERCONNECTIVITEIT / VERRIJKING - We werken samen met organisaties uit de wereld van theaters, gezelschappen, opleidingen, jeugd en welzijn aan een sterk cultureel ecosysteem voor hedendaags circus. We bouwen aan sterke ketens van talentontwikkeling, en publieksoontwikkeling en zijn een springplank voor nieuwe makers en beoefenaars. De bedrijfsvoering is erop gericht met zo weinig mogelijk middelen, zo veel mogelijk impact te genereren. Het budget voor de komende jaren bedraagt gemiddeld € 989.331,-. We doen daarbij recht aan de codes en zijn voorbeeldstellend op het gebied van fair practice en inclusie.

De ambitie is om jaarlijks 32.500 tot 35.000 bezoekers te trekken en we verwachten een stevige groei aan eigen inkomsten te realiseren. Daarnaast is de gemeente Rotterdam onmisbaar. Wij vragen de gemeente Rotterdam om om een bijdrage van € 365.000.- per jaar.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Rotterdam Circusstad is een vaste waarde in de stad Rotterdam waar circus leeft, met de circusopleiding van Codarts en veel circusmakers die zich hier vestigen, mede dankzij de aanwezigheid van het festival. De aanvrager ziet voor zichzelf een rol in het opbouwen van een gezond klimaat voor de discipline, met naast de programmering onder meer het opzetten van het talentontwikkelingsprogramma Circunstruction, aandacht voor fair practice en een scala aan samenwerkingen in het podiumkunstenveld en met andere domeinen. In de uitwerking wordt het vakmanschap zichtbaar: daarbij wordt goed nagedacht over de stap van circus naar het theater, kruisbestuivingen met disciplines als dans, muziek en beeldende kunst, co-creatie en verdieping van het werk, bijvoorbeeld door een aantal onderdelen om het jaar te organiseren.

De zeggingskracht van het programma is geborgd doordat de organisatie goed op de hoogte is van (inter)nationale ontwikkelingen, trends, technieken, vormen en dramaturgieën in het hedendaags circusaanbod. Rotterdam Circusstad schrijft treffend: ‘In het hedendaagse circus zien we een magie die iedereen kan verwonderen, ongeacht leeftijd, culturele of maatschappelijke achtergrond. Die magie zit hem in het buitengewone, het onverwachte, soms het schijnbaar onmogelijke, maar ook in het persoonlijke karakter. Circus houdt de toeschouwer als het ware een spiegel voor waarin je ziet waar een mens toe in staat is als hij zijn dromen volgt. Verspreid over de stad binnen en buiten vindt Circusstad aansluiting om ‘circus’ podium te geven; vele partners en pleinen zijn hun domein.” De organisatie brengt alle aspecten van de circusdiscipline bij elkaar, biedt veel plaats aan Rotterdamse makers, ook via coproducties, en zoekt op veel verschillende manieren de connectie met het publiek.

Circus is een internationale discipline, en van daaruit is de Dutch Circus Showcase voor het Nederlandse veld een goed initiatief voor internationalisering, waar makers zich presenteren aan internationale programmeurs en zo hun werkveld kunnen uitbreiden.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Met de ontwikkelingslijnen Verwonderen, Verbinden en Verrijken pakt Rotterdam Circusstad de rol als ondersteuner van het Rotterdamse circusecosysteem gestructureerd aan, met oog voor professionals, amateurbeoefenaars en publiek.

De interconnectiviteit strekt zich uit in de stad en daarbuiten, met vele locatiepartners en coproductanten. Met de ontwikkeling van de Stadsparade en wijkprojecten en nieuwe samenwerkingen met Theater Babel en Skateland, zoekt de aanvrager ook steeds meer verbinding met maatschappelijke organisaties, zoals Humanitas, Cultuur Concreet, scholen en vluchtelingenwerk. De soft skills die circus met zich meebrengt als vertrouwen, samenwerken en ruimte maken voor de ander, zijn in deze contexten van grote waarde. Wel mist de commissie een toelichting hoe deze samenwerkingen concreet vorm krijgen: wie is *leading* en welke vraag ligt ten grondslag aan de samenwerking, is er sprake van gelijkwaardigheid en hoe worden de lasten gedeeld?

Rotterdam Circusstad is een innovatieve wegbereider voor het circusveld in Nederland. De organisatie promoot in de samenwerkingen fair practice. Ook voor de amateurkunst wordt een professionalisering bepleit met een pilot voor een nationaal akkoord amateurkunsten. De aanvrager laat met een veelheid aan vormen zien dat circus bij uitstek geschikt is voor laagdrempelige publieksparticipatie voor alle leeftijden, wat kan bijdragen aan ontwikkelingen op dit vlak in andere disciplines.

Circus is, in de woorden van de aanvraag “van oudsher superdivers”. Met de vele onderdelen van het festival, die ook op heel uiteenlopende locaties georganiseerd worden, bereikt Rotterdam Circusstad veel verschillende doelgroepen en werkt het actief aan diversiteit en inclusiviteit. Met co-creatie en coproducties verbreedt het festival het aanbod, waarmee het aantrekkelijk is voor een breder publiek. Er is aanbod waarbij audiodescriptie wordt geboden. Met kenmerkende elementen als de Stadsparade, circusroutes langs scholen en verzorgingshuizen en de wijkprojecten wordt ook de doelgroep licht bereikt en is er spreiding over alle wijken van Rotterdam. De aanvrager beschrijft in de marketingplannen beknopt hoe elke doelgroep met activiteiten en uitingen wordt uitgenodigd.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De commissie plaatst kanttekeningen bij de manier waarop de inrichting van de organisatie wordt voorgesteld. Deze bestaat volgens het meegeleverde formulier Bedrijfsvoering uit zzp'ers, maar volgens de meegeleverde meerjarenbegroting bevinden zich hieronder ook werknemers met tijdelijke contracten. Dat schept onduidelijkheid.

In totaal wordt de organisatie gerund door 3 fte en een team van zzp'ers. Dat is een smalle basis, die risico's met zich meebrengt: blijven deze krachten beschikbaar en voldoende

betrokken bij Rotterdam Circusstad? Het streven is het hele jaar aandacht te geven aan circus, maar in de plannen wordt niet voldoende uitgelegd hoe de workload over het jaar verdeeld wordt.

Uit de aanvraag blijkt wel dat Rotterdam Circusstad zich inspant om de organisatorische continuïteit te ondervangen met veel aandacht voor de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie. Zo wordt er betaald volgens de cao Toneel en Dans, is een gedragscode opgesteld, worden evaluaties gehouden, urenregistratie gevraagd en extra begeleiding geboden aan junior medewerkers – hoewel niet duidelijk wordt hoe en door wie deze begeleiding wordt georganiseerd. Al met al is gekozen voor een organisatievorm die van de artistieke en zakelijke leiding niet alleen een duidelijke visie vraagt, maar ook expliciete zorg voor samenhang in het geheel. Met elk 0,55 fte is dat een zware taak.

Rotterdam Circusstad toont aan dat het publieksbereik en de publieksinkomsten stijgen. Met een bescheiden prijsstijging en het verhogen van de bezetting bij voorstellingen in de theaterzaal verwacht de organisatie hogere publieksinkomsten. In de financiële bedrijfsvoering vallen twee zaken op. Ten eerste veronderstelt de begroting een forse stijging van de locatiekosten van € 137.000,- naar € 212.000,-. In de toelichting wordt aangegeven dat de kosten stijgen door inflatie. Dat verklaart echter niet waarom deze kosten ruim anderhalf keer zo hoog worden.

Ten tweede ligt het aandeel niet-betalende bezoekers ook vanaf 2025 nog twee keer zo hoog als het aantal betalende: van de verwachte 32.500 tot 35.000 bezoekers is de ambitie te groeien naar 10.000 betalende. Groei is goed, maar de ambitie ligt niet heel hoog.

Ondanks de geraamde stijging van het aantal betalende bezoekers, verwacht de aanvrager dat de eigen inkomsten licht dalen, met name vanwege wegvallende private fondsen en lagere sponsorinkomsten. Omdat de lasten wel fors stijgen, verzoekt de stichting om een hogere subsidiebijdrage om tot een dekkende begroting te komen. Het subsidieaandeel in de verder redelijk stabiele financieringsmix stijgt daardoor verder, naar 62 procent. Mede door de groei van het aantal bezoekers en de goede financiële positie is er voldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering voor de toekomst en in de continuïteit van de bedrijfsvoering.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Studio de Bakkerij

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 275.200,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 335.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Culturele huiskamer van Noord. Studio de Bakkerij, gelegen op het kruispunt van diverse wijken in Rotterdam Noord, fungeert als culturele huiskamer met een brede programmering van voorstellingen, community art, vakantie- en randactiviteiten, festivals en films. Dit alles doen we voor een divers publiek. Als enige in het Cultuurplan opgenomen wijkgericht theaterpodium in Noord bouwen we in het nieuwe beleidsplan voort op dat van 2021-2024. De focus ligt op het inspelen op de vraag naar ruimte, letterlijk en figuurlijk, en op het gebruik van de MeeMaakMethodiek, die zorgt voor nieuw publiek en makers. We geven graag de sleutel uit handen om samen met de wijk het theater te blijven vormgeven.

Profiel: Het is onze missie diverse Rotterdammers door theater en taal te verbinden. Onze visie is dit mogelijk maken door vraaggericht werken waarbij we met makers, partners en bewoners culturele antwoorden zoeken op stadsgerelateerde vragen. We bevorderen taalvaardigheid en inclusiviteit door diverse activiteiten. Met partners ontwikkelen we een overkoepelende programmavisie, gericht op maatschappelijke thema's vanuit een breder perspectief op kunst, met als doel het vergroten van cultuurparticipatie, vooral onder light users.

Strategie: Taal blijft een vast onderdeel van ons programma, film integreren we in het programmabeleid, we willen meer ruimte gaan bieden aan het niet-dominante verhaal. Korte terugblik 2021-2023: De pandemie maakte dat we ons programma de afgelopen jaren aan moesten passen. De MeeMaakMethodiek werd ingezet voor een betrokken publiek. Binnen talentontwikkeling was aandacht voor jonge theatermakers en randprogrammeringen. De crisis had impact op onze partners, personeel en vrijwilligersbestand. De organisatie bleef dankzij steunmaatregelen gezond en er was aandacht voor diversiteit en vitaliteit binnen het team. In 2023 ontvingen we meer dan 10.000 bezoekers voor onze activiteiten.

Activiteiten 2025-2028: We zullen jaarlijks 361 activiteiten organiseren waar we 11.370 bezoekers mee bereiken. Speerpunten naast onze vaste programmering zijn: het verdiepen van de samenwerking op het gebied van cultuurparticipatie, het opzetten van een nicheprogrammering en het faciliteren van talentontwikkeling in fase 4.

Strategie publieksbereik: Door samenwerking met partners zal een breder publiek bereikt worden. Doelgroepenfocus zal het publieksprofiel versterken. Samenwerking met scholen en welzijn wordt geïntensiveerd, en voor senioren wordt een speciaal programma opgezet om ontmoetingen te faciliteren. We blijven een toegankelijke plek in Noord voor professionele

cultuurbeleving, vooral voor degenen die een drempel ervaren om naar de stad te gaan. In onze bijdrage aan de gemeentelijke beleidsspeerpunten leggen we de nadruk op interconnectiviteit, innovatie en inclusiviteit. Lokale samenwerkingen, meedenkgroepen, een jaarlijks wijkfestival en connecties met de directe omgeving verminderen cultuurdeelnameverschillen. Het samengaan met onze filmpartner is een innovatieve stap voor toegankelijke kunst en cultuur. Het streven naar overkoepelende programmering en een nicheprogrammering maakt ons zichtbaar als podium voor diverse verhalen en groepen.

De focus op continuïteit van diversiteit en een inclusieve werkomgeving is een kernpunt voor de komende jaren. We streven naar toegankelijkheid voor iedereen, zichtbaar in fysieke, financiële en digitale aspecten.

Studio de Bakkerij is wat talentontwikkeling betreft actief in fase 1, met workshops en activiteiten voor kinderen en biedt in fase 4 faciliterend maatwerk aan makers.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Studio de Bakkerij is een van de weinige culturele instellingen in Rotterdam Noord. Het vakmanschap van de instelling komt tot uiting in de manier waarop zij, vanuit geloof in de kracht van ‘samen’, met een breed programma en talentontwikkeling inspeelt op de culturele behoefte in deze diverse wijk. 75 procent van het programma komt vanuit de doorlopende dialoog met de buurt, met ruimte voor community art en een wijkfestival. Het team kent de omgeving goed en staat in direct contact met de inwoners, met welzijnsorganisaties en het onderwijs.

De zeggingskracht van het werk van Studio de Bakkerij wordt ondersteund door de verbinding met verschillende wijkorganisaties. De MeeMaakMethode die door de hele organisatie is doorgevoerd, is passend voor het kennismaken met cultuur door kinderen en hun ouders, voor het creëren van kansen voor jongeren en hen te verleiden tot vervolgbezoek, en voor een artistiek diverse programmering. Deze methode draagt bij aan de signatuur van de instelling. Er gaat een drempelverlagende werking vanuit en vergroot de impact van het programma. Talenten uit de wijk krijgen vanuit deze verbindingen kansen om zich binnen Studio de Bakkerij te ontwikkelen.

De oorspronkelijkheid van de instelling schuilt ook in de specifieke aandacht voor taal en een diverse programmering die daar succesvol aandacht aan besteedt, met een reeks eigen formats. Een goed voorbeeld is *JA!Toch*, een programmalijn voor en door jongeren, die onder meer gericht is op het vertellen van nog niet gehoorde verhalen. De JA staat voor jongerenambassadeurs, een groep die zelf de eigen programma's samenstelt. Naast talig werk kan het ook gaan om dans of muziek. Er is sowieso veel aandacht voor de jeugd, met onder meer voorleesmomentjes Koekie Boekie en Babyconcerten voor de jongsten en hun ouders. Muzikaal talent laat van zich horen in *MusicLabs*. Ook de inzet om de ouderen in de wijk te bereiken met diverse partners past in de wijk. Niet geheel duidelijk is hoe de programmering voor deze doelgroep eruitziet.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Interconnectiviteit is de grondslag waarop Studio de Bakkerij werkt. Dankzij de partners in de wijk heeft de ‘culturele huiskamer van Rotterdam Noord’ een grote diversiteit aan deelnemers en publiek aan zich gebonden. Bijzonder is het partnerschap met filmhuis CineNoord, dat in de nieuwe beleidsperiode wordt geïntegreerd in Studio de Bakkerij. Hiermee wordt film een vast onderdeel van de programmering en kan het aanbod voor de wijk beter gegarandeerd worden. De keuze om CineNoord onder te brengen bij Studio de Bakkerij vindt de commissie van waarde voor het culturele aanbod in de wijk, al vraagt het binnen de organisatie om toevoeging van de juiste programmeur en mogelijk ook technisch personeel. Uit de plannen wordt niet duidelijk hoe de instelling dit voor zich ziet.

Studio de Bakkerij werkt met welzijnspartners, waarbij de aanjager steeds vanuit de gemeenschap komt. Voorbeelden zijn Cultuur Concreet, Theatergroep Oude Rotten, Fratsen, SOL en Humanitas. Hiermee willen ze zich meer richten op de doelgroep licht. Ook worden banden gesmeed met lokale communities als het COC Rotterdam, de Queergym, de boksschool voor mensen met Parkinson, de Surinaamse leesclub, verschillende muzikale subculturen, Festival ‘ver van hier’ en Onni Rotterdam. Het feit dat er in Rotterdam Noord geen vergelijkbare cultureel-maatschappelijke instellingen zijn, zorgt ervoor dat Studio de Bakkerij goed bijdraagt aan de spreiding van cultureel aanbod in de stad.

Met de verplaatsing van een deel van de programmering naar locaties van partners in de wijk zoals 't Kapelletje en Het Klooster Oude Noorden is het realistisch dat Studio de Bakkerij ook de groepen die zij nog niet aan zich hebben gebonden, beter zullen bereiken. Met de keuze om de programmering voor de jeugd via een combifunctionaris te realiseren, kan Studio de Bakkerij de wens om deze programmering nog beter in de wijk te verankeren zeker verbeteren. Ook heeft de instelling de komende periode meer aandacht voor het werken met enkele basisscholen in de wijk.

De bijdrage aan culturele innovatie in de stad is voldoende. Vanuit de MeeMaakmethode zoekt Studio de Bakkerij buiten de wijk naar vergelijkbare podia en partners waarmee kan worden uitgewisseld en een netwerk worden opgebouwd, zoals onder meer Islemunda, De Buurvrouw en de Torentuin. “Hoe meer domeinen de kracht van kunst en cultuur zien en erkennen, hoe meer ambassadeurs ervoor zullen zijn. De beweging richting een overkoepelende programmering maakt de sector sterker en veerkrachtiger. De wereld van kunst en cultuur kan voor meer mensen dan voorheen worden ontsloten,” schrijft de aanvrager zelf treffend over het idee achter de netwerkvorming. Belangrijk hierin zijn ook de Participatie Federatie en productiepartners als FLOW, LabZ en Impact.

Vanuit de theorie ‘Dominant and the Other’ ligt in de hele organisatie een sterke nadruk op diversiteit en inclusie. Studio de Bakkerij voldoet op alle vier de p's van de Code Diversiteit & Inclusie goed. Er is een duidelijke strategie om verschillende publieksgroepen te bereiken

en de inclusiviteit nog te vergroten, met inzet op zaken als de toegankelijkheid van de website, meer programmeren in de wijk en aandacht voor niet-dominante verhalen. In het programma is inclusie een bijna vanzelfsprekendheid, in de partners is dit vergelijkbaar. Ook het bestendigen van het filmaanbod in Noord kan hierin helpen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De financiële uitgangspositie is voldoende. Hoewel Studio de Bakkerij voor een substantieel deel aangewezen is op subsidies, stegen in 2022 met name de publieksinkomsten, terwijl de corona-gerelateerde subsidies daalden. De beheersing van kosten is goed. In de voorgaande jaren behaalde Studio de Bakkerij kleine winsten en verliezen. Het eigen vermogen is matig; er is weinig ruimte om tegenvallende resultaten op te kunnen vangen. De liquiditeitspositie van Studio de Bakkerij is goed. De stichting kan aan de kortlopende schulden voldoen.

Studio de Bakkerij bestaat uit een klein maar stabiel team. De organisatie is ingericht als zelfsturend en zet in op verdiepende samenwerkingen met andere organisaties. De stichting geeft aan de Fair Practice Code te volgen. Volgens het meerjarenplan is er sprake van fair pay en de stichting volgt sinds 2022 voor 95 procent de cao Nederlandse Podia met de ambitie dit beleid naar 100 procent te brengen. De commissie verwacht ook niet anders in 2025.

De stichting betaalt artiesten volgens de normen die in de cao benoemd zijn en zzp'ers met de + 50 procent-norm die in de cao benoemd wordt. In de periode 2025-2028 is op jaarbasis € 91.000,- begroot aan inhuur voor 2.400 uur. Op basis hiervan is het uurtarief van ingehuurde zelfstandigen op gemiddeld € 38,- te berekenen. In hoeverre hier sprake is van een fair pay tarief hangt af van de werkzaamheden waarvoor zzp'ers worden ingeschakeld. Gespecificeerde informatie omtrent de inzet van zzp'ers is niet beschikbaar. De commissie kan niet met zekerheid herleiden of de stichting aan de fair pay-vereisten voldoet, maar het lijkt laag. De verdere reflectie op de Fair Practice Code is summier. De Governance Code Cultuur is op orde. In de functies die nog ingevuld moeten worden, wordt extra aandacht aan diversiteit besteed.

Het projectplan gaat met name in op welke activiteiten/projecten Studio de Bakkerij wil gaan uitvoeren, welk publiek het wil bereiken, welke strategie en de 'codes en bedrijfsvoering'. Rekening houdend met een uitbreiding van de activiteiten en grotere huisvesting van Studio de Bakkerij, sluit de begroting goed aan bij de plannen. Hoewel de financiële uitwerking van de verwachte baten en lasten op onderdelen summier is (sommige delen zijn wel voldoende toegelicht), geeft de begroting wel een voldoende overtuigende vertaling van de plannen.

Positief is dat Studio de Bakkerij in lijn met de groei van de voorstellingen, verhoudingsgewijs meer eigen inkomsten wil genereren. Het aandeel van de eigen inkomsten neemt licht toe. Hierbij is op te merken dat de publieksinkomsten in verhouding tot alle baten laag blijven. Het is aannemelijk dat de beoogde groei haalbaar is. Studio de

Bakkerij blijft ook in de toekomst in belangrijke mate aangewezen op subsidies van met name de gemeente Rotterdam. Hierdoor is de stichting kwetsbaar. De kwetsbaarheid zou kleiner zijn als Studio de Bakkerij bij meerdere partijen subsidie weet te krijgen. Al met al spant de stichting zich in voldoende mate in om cofinanciering te vinden.

De financiële basis van Studio de Bakkerij is voldoende te noemen. Er is een beperkt buffervermogen. De liquiditeit is evenwel goed te noemen. De stichting kan terugvallen op voldoende track record. De begroting geeft blijk van een stevige maar wel reële/haalbare groei. Al met al biedt de begroting voldoende basis om vertrouwen te hebben in een gezonde financiële bedrijfsvoering in de toekomst.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Tall Tales Company

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 176.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 200.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Tall Tales Company werd opgericht in 2013 door Maartje Bonarius en Harm van der Laan vanuit de droom een plek te creëren voor circus in het Nederlandse kunstenveld. Het gezelschap onderscheidt zich met een innovatieve eigen vorm op de grens van circus en fysiek theater, vaak gekoppeld aan een bijzondere bezoekersbeleving.

Onze missie is via toegankelijke, gelaagde en verhalende circusvoorstellingen ruimte creëren voor dialoog met- en tussen verschillende publieksgroepen. Onze voorstellingen worden daarom zowel uitgevoerd in de theaters als op wijkfestivals. De Tall Tales Studio is de belangrijkste professionele circusbroedplaats van Nederland.

Van 2025 tot 2028 creëren we vier producties binnen het thema falen. Een thema dat niet alleen maatschappelijk relevant is door de toenemende prestatiedruk, maar ook nieuwe artistieke mogelijkheden geeft voor circus als medium.

Activiteiten:

- *Fast Forward (2025): ontwikkeltraject van het Fonds Podiumkunsten voor Nederlandse makers met internationale potentie.*
- *The Art of Failing (2026): voorstelling over de verbindende kracht van onze fouten, met de falende circusartiest als metafoor.*
- *Stairway (2027): beschouwt hoe we ons als individu kunnen verhouden tot ons falen als collectief, waarbij het publiek rondloopt tussen vijf parallelle verhalen op grote objecten, die samenkomen aan het eind van de performance.*
- *Free Fall (2028): onderzoekt de lach als alternatief perspectief op ons onvermijdelijk mislukte streven naar perfectie.*
- *So Low (2026-2028): wordt een theatrale expositie gebaseerd op de persoonlijke transformatie van Maartje van acrobaat naar rolstoelgebruiker. Het gevoel van dragen en gedragen worden krijgt vorm in zowel beeldende (video)werken als live performance elementen. Met het Erasmus MC werken we samen in dit project, om via de zeggingskracht van circus nieuwe inzichten over pijn toegankelijk te maken voor een breder publiek.*

Repertoirevoorstellingen: Vier bestaande producties blijven de komende jaren op het repertoire. De Tall Tales Studio groeit verder als nationaal steunpunt en krijgt een grotere publieksfunctie.

De dialoog is de centrale component in de nieuwe meerjarenmarketingstrategie en rebranding, die wordt omgezet in doelgroepspecifieke content en contextprogrammering. Daarmee bereiken we jong stedelijk publiek, light users in de wijken en heavy users in de theaters. Met de digitale elementen uit So Low bereiken we mensen die fysiek niet in staat zijn een schouwburg of festival te bezoeken.

In Rotterdam werken we met een grote diversiteit aan partners, en bespelen daarmee de hele stad. Tall Tales Company speelt van 2025 tot 2028 minimaal 70 voorstellingen per jaar. Met onze voorstellingen en studio-activiteiten bereiken we jaarlijks zo'n 15.000 mensen, waarvan de helft in Rotterdam. Tall Tales was in 2021 een nieuwkomer in het structurele nationale en Rotterdamse bestel en wordt momenteel ondergefinancierd ten opzichte van haar huidige activiteitsniveau. We voorzien daarom een afname in het aantal activiteiten en een cofinanciering van het Fonds Podiumkunsten van 250.000 euro. Daarnaast is een bijdrage van € 200.000 van de gemeente Rotterdam noodzakelijk om op een faire manier invulling te kunnen geven aan onze ambities en taak als één van slechts twee middelgrote circusgezelschappen in Nederland. Op die manier blijft Tall Tales zowel een centrale spil in- als ambassadeur voor Rotterdam als de leidende circusstad van Nederland."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Het vakmanschap blijkt uit het ambachtelijke werk, op het snijvlak van circus en fysiek theater. Daarin is veel aandacht voor een diversiteit aan lichamen. De maatschappelijk ingestoken thema's cirkelen de komende jaren rond 'mislukking en succes'. Zoals de aanvraag betreffend vermeldt: "We werken met topacrobaten, maar onze werkelijke virtuositeit ligt in het vakmanschap om thematiek over het voetlicht te brengen via de theatrale laag en de emotie die in circusbewegingen besloten ligt." Het vakmanschap spreekt met name ook uit de gedrevenheid waarmee de aanvrager het 'makerschap' binnen het hedendaagse circusveld helpt ontwikkelen. Hiervoor zet het gezelschap de eigen Tall Tales Studio in als broedplaats waar ruimte is voor workshops en open podia, residenties en onderzoek.

Tall Tales Company zorgt voor een goede zeggingskracht van het werk door in hun artistieke signatuur naast het hedendaags circusedioom ook fysiek theater, beeldende kunst en bevindingen uit de (medische) wetenschap een belangrijke rol te geven. Zo komen verschillende perspectieven aan bod, en zoals het gezelschap zelf schrijft: "Daarmee creëren we ruimte voor niet-weten, nuance en twijfel. Onze voorstellingen bieden het publiek de ruimte een komma achter hun standpunt te zetten."

Het gezelschap werkt vanuit een duidelijk narratief en maakt performances die op vele speelplekken tot hun recht komen. De keuze om jaarlijks verschillende onderzoeksweken te organiseren met andere makers, zonder vooropgezet doel, zorgt blijvend voor vakinhoudelijke verdieping.

De twee artistiek leiders hebben een hecht artistiek team om zich heen verzameld dat inhoudelijk verbredend werkt, met bijvoorbeeld een componist in het vaste team. De keuzes voor artistieke samenwerkingen worden goed onderbouwd en laten zien dat de aanvrager over de eigen discipline heen kijkt. Deze samenwerkingen dragen bij aan de oorspronkelijkheid van de signatuur.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. Tall Tales Company behoort tot de eerste generatie circusinnovators van Nederland. De aanvrager schrijft naar aanleiding van de succesvolle digitale voorstelling Square 2.1: “De komende jaren continueren we onze zoektocht naar hoe we onze beeldende en theatrale circustaal kunnen koppelen aan bijzondere ervaringen voor het publiek, zowel live als digitaal. Voor dit onderzoek maken we dan ook structureel tijd en ruimte”.

De aanvraag maakt de noodzaak en de wil om te innoveren goed invoelbaar. Sprekend is de manier waarop de aanvrager woorden kiest voor de link met het persoonlijke: de “persoonlijke transformatie van acrobaat naar rolstoelgebruiker” van artistiek leider Maartje Bonarius. De schakel naar de wetenschap is van hieruit organisch ontstaan, en vanuit het doorvoelde besef dat muziek en beweging de hersenen stimuleren, reikt het gezelschap naar andere vormen, thema’s en publieksgroepen.

De interconnectiviteit van Tall Tales Company is goed. Met de broedplaats heeft het gezelschap een unieke plek in Rotterdam ontwikkeld, die bijdraagt aan een sterke en veerkrachtige circusdiscipline. Er is aandacht voor circusbeoefening op alle niveaus en er zijn voldoende activiteiten om andere gebruikers van de broedplaats te prikkelen, zoals open podia en exposities.

Met het spelen van ongeveer vijftien voorstellingen per jaar op scholen en een tiental voorstellingen op wijk evenementen en lokale podia werkt Tall Tales Company aan lokale verankering. Het gezelschap nodigt deze lichtere publieksgroepen actief uit om ook de voorstellingen in de theaters en op festivals te bezoeken. Het gezelschap kent haar publiek goed.

Binnen thuisstad Rotterdam is de spreiding voldoende. Naast Rotterdam is Tall Tales Company ook vast circusgezelschap in vier andere Nederlandse steden: Deventer, Drachten, Haarlem en Leeuwarden, waar zij regelmatig residenties en verdiepingsprogramma’s organiseren.

De commissie beoordeelt de bijdrage aan internationalisering als goed. Tall Tales Company start in 2025 met een Fast Forward traject van het Fonds Podiumkunsten.

Uit de aanvraag spreekt het besef dat diversiteit en inclusie aandacht behoeven. Het gezelschap zet belangrijke stappen. Het team is diverser geworden en actief op zoek gegaan naar informatie en samenwerkingen “met partners voor wie diversiteit en inclusie in de kern van hun DNA zit.” Het gaat om onder meer Albeda Danscollege, Maaspodium en Rotterdam Circusstad. In de uitwerking van de producties staan samenwerkingen met een b-boy of dramaturg uit de hiphop op stapel. Vanuit het gegeven dat een van de artistiek leiders rolstoelgebruiker is geworden, heeft het gezelschap zich ontwikkeld om de zichtbaarheid en representatie van makers met een beperking te integreren.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. De jonge organisatie is in een (te) kleine samenstelling ondanks de coronaperiode goed op koers gebleven in het eerste vierjarenplan en voelt de noodzaak om verder te professionaliseren.

Om de werkdruk te verlagen wil de organisatie groeien met 1,5 fte verspreid over de kern van de organisatie. De artistieke en zakelijke leiding hebben een vast loondienstverband; de overige medewerkers zijn zzp'er. Aan ieder van hen wordt de mogelijkheid geboden om in loondienst te komen. Het gezelschap hanteert de cao Toneel en Dans, waarbij de zzp-tarieven worden bepaald via de omrekentool van digiPACCT. De codes worden goed toegepast met een focus op transparantie, duurzame ontwikkeling, sociale veiligheid en solidariteit.

Tall Tales Company voldoet aan de fair pay-vereisten en is pleitbezorger hiervan in het circusveld. De organisatie ziet het als plicht om de eigen bevoorrechte positie in te zetten om bij te dragen aan een bloeiend circusveld, ook op het vlak van goed werkgever- en opdrachtgeverschap. Dankzij inspanningen van de aanvrager in samenwerking met Circuspunt is het inmiddels mogelijk voor circusartiesten om een aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten via de Kunstenbond.

Het gezelschap wil het activiteitsniveau meer in verhouding brengen met het inkomstenniveau. Medewerkers zijn overbelast, en cruciale taken zijn belegd bij vrijwilligers. Om meer rust en stabiliteit in de organisatie te brengen, gaat de aanvrager efficiënter werken met één thema en één spelersgroep en brengt het aantal producties van zes naar vier per jaar. Het aantal uitvoeringen daalt van 96 naar 70 uitvoeringen per jaar.

Ondanks de daling in uitvoeringen, is de beoogde groei in bereik van 7.000 naar 11.000 bezoekers goed onderbouwd, in een publieksgerichte marketingstrategie rondom grotere projecten met grotere zaalcapaciteit en bezetting. Uitkoopsommen van bestaand repertoire en extra projecten zijn minimaal kostendekkend, waardoor het gezelschap zowel in de theaters als in de wijken kan blijven spelen. De begroting is helder en realistisch ingeschat in een overtuigende vertaling van de plannen. Dat geeft vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering. Het gezelschap beschikt over een beperkte buffer, passend bij de aard van de organisatie, om tegenvallende resultaten op te vangen.

Al met al is er voldoende vertrouwen in de continuïteit van de organisatie. Wel stijgt de subsidieafhankelijkheid. De commissie vraagt zich af of dat gewenst is. Het aandeel private subsidie daalt, en coproductiegelden zijn laag. Om de artistieke standaarden te kunnen handhaven en eerlijke arbeidsomstandigheden te kunnen blijven garanderen, acht Tall Tales Company de hogere subsidieaanvragen (naar een totaal aandeel van 63 procent) noodzakelijk en reëel. Het gezelschap geeft aan dat uitsluitel over productiebudgetten uit eigen inkomsten en private fondsen lang op zich laten wachten, wat zijn weerslag heeft gehad op artistieke en productionele keuzes. De commissie heeft hier begrip voor, maar verwacht ook dat het gezelschap zich inspant om het subsidieaandeel de financieringsmix niet te laten verstoren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert de subsidieaanvraag te honoreren voor een bedrag van € 176.000,-, gebaseerd op het subsidieniveau 2024 met een aanvullende bijdrage voor de organisatieontwikkeling.

Theater Babel

Advies: positief, binnen budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 489.600,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 564.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Theater Babel Rotterdam verhoogt de kwaliteit, de waardering en de zichtbaarheid van inclusieve podiumkunst. In alles wat we doen staat ons fysiek, zintuiglijk, cognitief en neurologisch diverse ensemble centraal.

We nodigen de stad en zijn makers uit om met ons het inclusieve experiment aan te gaan. We gaan onze kennis delen, anderen coachen en de mogelijkheid bieden inclusief werken te verkennen, waarbij de artistieke kwaliteit leidend is. Het hebben van een handicap wordt daarin gezien als een uitbreiding van artistieke mogelijkheden en sociaal welzijn. We dragen hiermee bij aan een beweging naar een inclusieve stad en maken de Rotterdamse culturele partners daar medeverantwoordelijk voor.

We maken deze periode scherpe keuzes:

- 1. Verschillende disciplines binnen het leertraject voor de spelers worden onderwezen door Rotterdamse makers en culturele instellingen.*
- 2. Babel gaat meer coproduceren en samenwerken met ervaren makers met een gerijpte artistieke visie. We gaan artistiek met elkaar in gesprek om iets te maken wat anders niet zou worden gemaakt.*
- 3. Het traject voor nieuwe makers wordt een trapsgewijs parcours waarin het inclusieve werk kan beklijven. Ook hebben we speciale aandacht voor makers met een beperking.*
- 4. De samenwerking tussen het artistieke en het zorgteam wordt verder verdiept door een bredere rol voor de zorgmedewerkers in het maakproces.*
- 5. We maken duidelijker onderscheid tussen een talentgroep met meer kwetsbare spelers en het professioneel werkende ensemble gericht op professionalisering en het samenwerken met makers van buiten.*
- 6. We willen meer zichtbaar zijn in de stad en online en ons publiek verbreden. We worden daarom actiever op andere podia, op straat en op onverwachte plekken.*
- 7. We gaan onze educatieve activiteiten kaderen en ons structureel verbinden met het Voortgezet Speciaal Onderwijs en het Praktijkonderwijs zodat leerlingen vanuit hun eigen kracht zichzelf beter zichtbaar kunnen maken in onze complexe samenleving. Ook bieden we HAVO-/VWO-/gymnasiumklassen schoolvoorstellingen met nagesprek aan om leerlingen kennis te maken met andere mensen met wie de omgang minder vanzelfsprekend is.*

We hebben de afgelopen jaren kaders ontwikkeld waarbinnen ook andere theatermakers met een zeer neurodiverse groep spelers kunnen co-creëren en nieuwe ontdekkingen kunnen doen. We verhouden ons niet tot slechts één categorie van anders zijn, maar tot een eindeloze verscheidenheid waarin ook migratieachtergronden een rol hebben.

Onze opdracht is om contact te maken, verbinding te zoeken en om angst en vooroordelen

te confronteren met kwetsbaarheid, schoonheid en humor. De spelers nemen de mooie en soms confronterende realiteit van hun sociale leven mee in de voorstellingen. Die is vaak pijnlijk, weerbarstig en complex. Maar we laten ook zien hoe we op onze eigen werkvloer met elkaar omgaan en wat er kan gebeuren als je contact maakt met anderen. En hoe juist de verschillen tussen mensen leiden tot altijd weer nieuwe creatieve oplossingen. De speciale talenten van de Babel spelers zijn daarin cruciaal, eerlijk en authentiek. We willen onze spelers aanraakbaar maken om de waarde en schoonheid van inclusief werken te laten zien.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Theater Babel is dé plek voor inclusieve theaterproducties in Rotterdam en een landelijk kenniscentrum. Met goed vakmanschap ondersteunt de instelling de talentontwikkeling van de spelers vanuit pedagogisch, artistiek en praktisch oogpunt. Het ensemble wordt iets kleiner om meer aandacht te kunnen geven aan individuele spelers en de artistieke lat hoger te leggen. Bij de talentontwikkeling van (nieuwe) makers die met de Babel-spelers werken, is er grote aandacht voor het inclusief werken, terwijl de artistieke component ook wordt belicht. Het gezelschap heeft een lange staat van dienst in educatie, met voorstellingen voor het voortgezet onderwijs en daaromheen goed voorbereidend materiaal en zorgvuldige nagesprekken. Een verrijking voor het culturele veld; zeker ook op het gebied van cultuuronderwijs.

In dit ambitieuze plan wil Theater Babel de zeggingskracht vergroten door de eigen inclusieve werkwijze breder te delen met andere culturele instellingen. Concrete plannen voor coproducties worden genoemd en bevestigd in de plannen van de partners. Het gezelschap doet een beroep op de Rotterdamse kunstsector in het geheel om richting een inclusieve stad te werken: “We krijgen dat alleen voor elkaar door anderen hierin mee te nemen: nieuwe en ervaren spelers, cultuurmakers en collega-instellingen. En uiteraard ook bestaand en nieuw publiek, want de diversiteit op de vloer willen we ook in de zaal terugzien,” schrijft de instelling zelf. Het coproduceren met professionele makers, gebaseerd op gelijkwaardigheid en artistieke plannen, zal de artistieke zeggingskracht volgens de commissie ten goede komen.

De oorspronkelijkheid van Theater Babel schuilt in de complete aanpak van de missie. Het implementeren van inclusiviteit op een goed artistiek niveau is in Nederland niet vaak te zien. Theater Babel kiest een eigen weg in het inclusief maken van de podiumkunsten, via samenwerking met PameijerWerkt en de spelers die via deze route of via het voortgezet speciaal onderwijs bij het gezelschap komen. In hun ontwikkeling en die van betrokken kunstenaars let Theater Babel – naast de kwetsbaarheid – op de authenticiteit, artistieke groei en leerbaarheid.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Het hele meerjarenplan van Theater Babel is feitelijk gebaseerd op

interconnectiviteit. De instelling heeft een bijzonder hoge ambitie om met een veelheid aan plannen de podiumkunstensector in het geheel te betrekken. De commissie vindt dit zeker geen verkeerd idee, maar zet wel vraagtekens bij de omvang en het tijdspad van de plannen. Er zijn al samenwerkingen met zorg en onderwijs. De belangrijkste samenwerking is met zorginstelling Pameijer, waar spelers en hun begeleiders vandaan komen. Instroom is er ook vanuit het voortgezet speciaal onderwijs. Wat betreft onderwijs gaat Theater Babel in het kader van verduurzaming focus aanbrengen. Voor cultuuronderwijs is de aanvrager betrokken bij het netwerk van het LKCA. Het gezelschap speelt de voorstellingen met een voor- en nagesprek. Interessant zijn de partners in wetenschap en onderzoek die de instelling betreft om de Babel-werkmethode vast te leggen en het curriculum door te ontwikkelen. Het onderzoek met de Erasmus Universiteit en de hogeschool is belangwekkend, al had de commissie hier graag meer over gelezen.

Het gezelschap werkt aan de zichtbaarheid van inclusief theater in de stad, onder andere door meer theater op locatie te spelen, in de eigen woorden “de stad als decor” in te zetten. Ook de samenwerkingen met andere culturele instellingen dragen bij aan het vergroten van de bekendheid, want met andere culturele instellingen komen (vaak) andere doelgroepen mee. Er zijn plannen om te reizen door het land. In de aankomende cultuurplanperiode breidt de aanvrager de samenwerkingen uit.

Uitbreiding van de samenwerking met andere culturele instellingen in de stad vindt plaats vanuit “ervaringsgericht werken in een gelijkwaardig wederzijds leerproces”. Er worden voorstellingen gemaakt met Theater Mooi Weer, Hotel Modern, en twee nieuwe makers: Nikki Manuputty en Simomo Bouj. Het gezelschap wil openstaan voor alle disciplines zoals muziektheater, dans, animatie en beeldend, en mogelijk ook circus en installatie. Danslessen worden verzorgd door HUIS Conny Janssen Danst, zanglessen door Club Gewalt. Samenwerkingen in andere domeinen of in het kader van de thema’s in de producties zijn niet benoemd.

Om verdere kennisdeling mogelijk te maken is Theater Babel in gesprek met Misiconi om een Rotterdams inclusief festival te organiseren. Ook internationaal is de aanvrager betrokken bij kennisdeling binnen het netwerk van inclusief theater en maakt de instelling zich via netwerken voor belangenbehartiging sterk voor erkenning van makers met beperkingen. De commissie beoordeelt de bijdrage aan internationalisering als voldoende.

Door de samenwerkingen met culturele organisaties in Rotterdam levert Theater Babel een goede bijdrage aan innovatie binnen de culturele sector. Het wordt hierdoor meer gangbaar om te kijken naar spelers en te luisteren naar verhalenvertellers die tot op heden nog niet vaak te zien en horen zijn op de Nederlandse podia. De commissie vindt dat Theater Babel een reële bijdrage kan leveren aan innovatie op dit vlak binnen de bredere podiumkunstensector, door het delen van de kennis die Theater Babel heeft, maar ook door het coproduceren met andere culturele organisaties en het spelen op locaties buiten de theaters. Daarbij blijft de artistieke waarde van groot belang.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. Theater Babel volgt de cao Toneel en Dans voor de organisatie, zowel de vaste medewerkers als de zzp'ers. De spelers die via Pameijer worden aangetrokken, vallen niet onder de cao; zij ontvangen een arbeidsongeschiktheidsuitkering en kunnen niet worden verloond omdat zij te allen tijde op de uitkering moeten kunnen terugvallen. Doordat er in de meerjarenbegroting geen specificatie is verstrekt van de personeelskosten naar loondienst en inhuur, en omdat de personele bezetting in het formulier bedrijfsvoering onjuist is weergegeven, kan niet worden nagerekend of voor de overige werknemers en zzp'ers aan de fair pay-vereisten wordt voldaan. De reflectie op de Fair Practice Code is voldoende. Er is opleidingsbudget voor werknemers en zzp'ers en een externe vertrouwenspersoon. De reflectie op de Governance Code Cultuur is op orde.

De financiële bedrijfsvoering is van onvoldoende kwaliteit. De stichting veronderstelt dat de recettes, overige publieksinkomsten, overige directe inkomsten en bijdragen uit private middelen ruimschoots verdubbelen ten opzichte van 2022. Maar in relatie tot het meerjarenbeleidsplan, het aantal presentaties en het aantal bezoekers, is een ruimschootse verdubbeling van deze baten niet realistisch.

De begroting veronderstelt een groei van de beheerlasten met 21 procent en een groei van de activiteitenlasten met 70 procent. De kostenraming is onvoldoende onderbouwd. De meerjarenbegroting biedt een beknopte toelichting op de stijging van de activiteitenlasten materieel en de stijging van de activiteitenlasten personeel. Uit deze toelichting valt niet voldoende te herleiden waarom de activiteitenlasten bijna verdubbelen.

De ontwikkeling van de personeelskosten sluit niet aan bij de personele bezetting beschreven in het formulier bedrijfsvoering. De gemiddelde personeelskosten per fte stijgen op basis van de verstrekte bezettingscijfers van € 91.700,- in 2022 naar € 103.300,- en zijn onwaarschijnlijk hoog. Door de hoge personeelskosten per fte valt te betwijfelen of de weergave van de personele bezetting in het formulier bedrijfsvoering juist is.

In de financieringsmix ziet de commissie grote onduidelijkheden. Volgens de begroting verdubbelen de eigen inkomsten van Babel, waardoor de afhankelijkheid van subsidies daalt van 68 procent in 2022 naar 58 procent in de periode 2025-2028. Een verdubbeling van de eigen inkomsten is echter op basis van de plannen niet realistisch.

In 2023 heeft Theater Babel voor het eerst subsidies ontvangen van Fonds21 en FPK. De instelling verwacht in de toekomst in aanmerking te komen voor meer structurele steun voor de programmering of via het Nieuwe Makers traject. In de begroting is alvast een jaarlijkse subsidie van € 25.000,- per fonds opgenomen.

Hoewel Stedelijk Welzijn heeft aangegeven Theater Babel na 2024 niet meer te steunen, vindt de instelling dat haar werk voor beide beleidsgebieden van belang is en een gedeelde steun voor haar werk op zijn plaats is. Gesprekken hierover lopen. Theater Babel verwacht, vanuit de wens cultuur te financieren uit meerdere domeinen, een goede kans te maken

op continuering. Indien dit niet het geval is, wil de organisatie extra middelen proberen te werven bij zorggerelateerde fondsen zoals HandicapNL en Stichting Het Gehandicapte Kind. Dit zijn echter middelen uit private fondsen. Maar in de begroting is een bedrag van € 100.000,- aan totaal structureel publieke subsidies overig opgenomen, gelijk aan de ontvangen subsidie van Stedelijk Welzijn in 2022. Dat vindt de commissie te optimistisch.

De stichting rekent op jaarlijkse baten van € 35.000,- uit eenmalige publieke subsidies. Dit was nihil in 2022 en er is geen nadere onderbouwing van dit bedrag verstrekt, anders dan dat de organisatie kansen ziet bij verschillende fondsen zoals het Fonds voor Cultuurparticipatie.

De afhankelijkheid van subsidies is hiermee vermoedelijk groter dan de opgegeven 58 procent. Omdat de begroting geen overtuigende vertaling van de plannen is, biedt deze geen vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering met continuïteit.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Theater Mooi Weer

Advies: positief, buiten budget

- Geadviseerd subsidiebedrag: € 150.000,-
- Gevraagd subsidiebedrag: € 300.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Met Theater Mooi Weer kiest Rotterdam voor een jong en energiek, maar ook voor een artistiek volwassen en toekomstgericht theater. Een ‘thuis’ in de stad voor een groeiend en verjongend publiek. Een grenzeloze liefde voor theater is wat ons drijft. En een warme betrokkenheid bij ons publiek is wat ons aanmoedigt. Theater is het allermooiste dat er bestaat: mensen komen bijeen om met elkaar een verhaal te beleven. Wat je meeneemt naar huis is het gevoel van troost, hoop, en vreugde. Je kunt er weer even een tijdje tegenaan. En dat is niet niks.

Theater Mooi Weer is een theater midden in de stad Rotterdam. Begonnen als underground-happening zijn we in de jaren sindsdien ontwikkeld tot een volwaardige speler en partner in het culturele veld. Onder leiding van Eva Lemaire is Theater Mooi Weer een culturele onderneming gebleken die ambities waarmaakt, die het Rotterdamse theaterpubliek veel te bieden heeft, en die visie op de toekomst heeft.

We gaan door op het spoor dat de afgelopen jaren met de ondersteuning van de gemeente Rotterdam is ontwikkeld. Met onze innoverende manier van repertoire spelen zullen we de komende jaren meer en meer publiek aanspreken. We zijn ervan overtuigd dat representatie cruciaal is in de manier waarop we de werelden uit de gespeelde toneelstukken theatraliseren. De komende jaren gaan we a) klassiekers en hedendaags repertoire nog meer divers casten; en b) meer toneelstukken spelen die diverse en inclusieve verhalen vertellen. We zullen voorstellingen spelen in ons eigen theater, maar ook daarbuiten. We gaan door met bijzondere verhalen op dito locaties in Rotterdam te bespelen. We zullen de krachten interconnectief bundelen met partners in en buiten de stad (Theater Rotterdam, Albeda MBO Theaterschool, Theater Havo, Toneelacademie Maastricht, Theater Babel Rotterdam, Citrusveiling, Wijkraad Dijkzigt-Oude Westen, e.a.). We zullen iets brengen en iets halen in internationale context (o.a. Drie Zusters i.s.m. Theater Kaiserlautern). We gaan onze eerste middenzaalvoorstellingen realiseren. We gaan op tournee. We zullen blijven leren over ons vak, en blijven kijken en luisteren naar wat er leeft om ons heen, om daar met ons werk op in te spelen.

Er is in de stad geen vergelijkbaar gezelschap dat zich als een publiekstheater profileert met het spelen van repertoire. Het ontbreken van een dergelijk theater is een opmerkelijke situatie voor een stad die zich bewust wil meten aan andere grote steden.

Theater Mooi Weer heeft een groeiend en verjongend publiek. Onze missie is en blijft: zowel degenen die nooit naar theater gaan, als de doorgewinterde ‘schouwburgbezoekers’ bij ons

aan hun trekken te laten komen. Dat dat ook daadwerkelijk lukt, zal iedereen beamen die bij ons een theateravond heeft beleefd. De impact van onze aanpak is groot. Het doel is om in 2028 het publieksbereik minstens verdubbeld te hebben ten opzichte van nu.

Wij zijn klaar voor de volgende stap. We hopen intens dat Theater Mooi Weer in het Cultuurplan mag komen. Dan kunnen we doorgaan met het allermooiste dat er bestaat: voorstellingen spelen voor een groeiend publiek dat al die verhalen broodnodig heeft.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. Theater Mooi Weer levert een helder betoog over de positionering van hun vorm van theater en producties, in verhouding tot het toneelaanbod in Rotterdam. De aanvrager is een toegevoegde waarde in het lokale culturele veld. In het huidige theaterlandschap is de keuze om consequent klassiek en hedendaags repertoiretoneel te spelen origineel te noemen.

Het gezelschap toont oorspronkelijkheid en vakmanschap met een energieke benadering van het repertoire, waarin de interpretatie, dramaturgie en casting een frisse kijk en ervaring oplevert, die vaak inhaakt op wat er nu leeft. In de eigen woorden van Theater Mooi Weer is de signatuur “dichtbij, theatraal, voelbaar en begrijpelijk”.

De spelers, veel van hen afkomstig van de Albeda MBO Theaterschool in de stad, komen onder de artistieke leiding tot goed spel en krijgen hier de kans om meters te maken. Er zijn maar weinig andere plekken waar dat op vergelijkbare schaal mogelijk is.

De zeggingskracht van de enerverende en toegankelijke voorstellingen wordt ondersteund door de bijzondere setting, die bij de meeste voorstellingen in het eigen huis van Theater Mooi Weer wordt gecreëerd. In deze naar eigen zeggen “uit de hand gelopen huiskamer” wordt het publiek in steeds nieuwe opstellingen ontvangen met een maaltijd die overloopt in de voorstelling. De plannen voor de thema-momenten waarin het gesprek centraal staat, kunnen een extra laag toevoegen. Een aansprekend voorbeeld is de avond Vechten en Vluchten rond het stuk BRIDGE van de Palestijnse auteur Ghassan Naddaf, met als gastspreker Wil Eikelboom, advocaat vreemdelingenrecht. Een kanttekening hierbij is wel dat de capaciteit van het eigen huis erg beperkt is. Dat vraagt om veel speelbeurten om een goed publieksbereik te realiseren. Dat is een kostbaar bedrijfsmodel.

De commissie heeft nog een punt van kritiek bij de artistiek-inhoudelijke plannen voor de komende vier jaar. Theater Mooi Weer wil zich namelijk verder ontwikkelen en zich ook buiten het eigen theater laten zien. Naast locatietheater, wat al eerder is gemaakt in bijvoorbeeld het Wijkpark Oude Westen en de Citrusveiling, is er sprake van een tournee langs de middenzalen in het derde seizoen van dit plan. Aangezien alleen de planning van 2025 is uitgewerkt, waarin deze niet is opgenomen, blijft onduidelijk hoe een tournee in de planning past.

Ook ontbreekt een afdoende reflectie op de ontwikkeling van de organisatie die hiervoor nodig is, zoals wat betreft verkoop en marketing. De missie in het meerjarenplan hangt nog sterk aan het gegeven dat het gezelschap het eigen huis inzet als onderdeel van het werk: “Theater wil in ons geval zeggen: gebouw en inhoud in één. Waarom? Omdat we er heilig in geloven dat we op die manier de binding met de stad optimaal aan kunnen gaan. Want het gevoel dat we ons publiek willen geven, is dat van thuiskomen.” Het geeft de indruk dat deze tourneeplannen minder ‘eigen’ zijn en dat het gezelschap nog zoekende is naar het waarom hiervan.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. De reflectie op de speerpunten interconnectiviteit, innovatie en inclusiviteit in het plan is summier. De interconnectiviteit van Theater Mooi Weer is vooral gericht op partners en locaties in de podiumkunsten en het kunstvakonderwijs, zoals de Albeda MBO Theaterschool, Toneelacademie Maastricht, Theater Babel, Theater Rotterdam, en internationaal een samenwerking met Theater Kaiserslautern in Duitsland waar artistiek leider Eva Lemaire een gastregie doet en twee spelers meeneemt. Deze samenwerking is onderdeel van een grotere, maar niet nader toegelichte ambitie om op termijn meer werk in Duitsland te presenteren, onder meer op de Ruhrtriënnale. Daarmee is de waarde voor de stad op het vlak van internationalisering nog niet noemenswaardig. Samenwerking met andere domeinen worden niet genoemd.

Theater Mooi Weer innoveert naar eigen zeggen in de manier waarop het klassieke repertoire aansprekend wordt gemaakt voor een breed hedendaags publiek en door te spelen op plekken waar cultuur minder te vinden is. Uit de plannen blijkt echter niet welke plekken dit in de komende periode zullen zijn. Daardoor kan de commissie niet inschatten of de instelling deze innovatieslag op een goede manier zal inzetten.

De aanvraag toont een beginnend oog voor inclusiviteit. In de vertaling van het repertoire naar het heden wordt dit zichtbaar, zoals bij Scenes uit een huwelijk waarin het gezelschap meerdere stellen opvoert in diverse samenstellingen. In de nieuwe periode maakt Theater Mooi Weer een productie van Op hoop van zegen samen met Theater Babel. “Wat doet de ontmoeting met ‘spelers met een beperking’ met onze verbeelding, en vice versa,” is de centrale vraag die het gezelschap zich in het meerjarenplan hierbij stelt. Hieruit spreekt een nieuwsgierigheid naar, maar nog geen doordacht plan om de Code Diversiteit & Inclusie op het vlak van programma in te vullen.

Theater Mooi Weer kiest er bewust voor om samen te werken met opleidingen en jonge makers een plek te bieden in hun voorstellingen. De specifieke band met de MBO Theaterschool is daarin een sterke component, die bijdraagt aan inclusie in het personeelsbestand.

Over een inclusieve samenstelling van het publiek doet de aanvraag geen uitspraken. Wel is er de ambitie om de marketing te professionaliseren. Er is in 2023 een marketingteam opgezet, maar een concreet marketingplan ontbreekt.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. Hoewel Theater Mooi Weer zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld en werkt aan de professionalisering van de organisatie, blijft een aantal fundamentele aspecten achter. Het organogram wordt niet toegelicht en komt niet overeen met het formulier Bedrijfsvoering. In dat laatste is ingevuld dat de artistiek leider ook de zakelijk leider zou zijn, terwijl in het organogram een aparte functie zakelijk leider staat.

Om de Fair Practice Code te kunnen volgen, stelt Theater Mooi Weer in het meerjarenbeleidsplan dat het aantal producties wordt teruggebracht, zodat de maakkosten dalen en fair pay kan worden toegepast. Alle medewerkers zijn volgens de aanvrager in de begroting opgenomen conform de branchenormen, waarbij de cao Toneel en Dans is gehanteerd. In de begroting voor 2025-2028 wordt uitgegaan van 18.633 inhuururen en een budget voor inhuur van € 558.000,-. Het gemiddelde uurtarief voor zzp'ers kan daarmee op € 29,95 worden berekend. Met veel net afgestudeerde acteurs voldoet de aanvrager hiermee waarschijnlijk aan de fair pay-norm.

De groeicijfers zijn erg ambitieus en worden niet onderbouwd in het meerjarenplan. In het seizoen 2022-2023 ontving Theater Mooi Weer 4.591 bezoekers. Voor 2025 gaat de stichting uit van bijna een verdubbeling: een groei naar 8.602 bezoekers. De stichting veronderstelt ook een ruimschootse verdubbeling van de eigen inkomsten naar € 423.000,-. De commissie vindt deze verwachte toename te ambitieus. In 2025 wordt het gros van de voorstellingen in eigen huis gespeeld, waar de capaciteit beperkt is. En ondanks dat er extra marketingcapaciteit is aangetrokken en de weg naar professionalisering is ingeslagen, is er op het gebied van marketing en communicatie nog een behoorlijke weg te gaan.

Ook de kosten van Theater Mooi Weer verdubbelen volgens de begroting 2025-2028. Dit betreft met name de personeelslasten. De inhuur van zzp'ers stijgt van afgerond 9.100 uren in 2022 naar 18.600 in 2025.

Op basis van het voorgaande is de begroting geen overtuigende vertaling van de plannen. Volgens de begroting 2025-2028 realiseert Theater Mooi Weer 58 procent van de baten uit eigen inkomsten. Het gaat om een gespreid geheel van kaartverkoop, horecabaten, verhuur en bijdragen van private fondsen. De totale subsidiebaten stijgen ten opzichte van 2022 met € 133.000,-. Het subsidieaandeel daalt daarmee naar 42 procent (was 46 procent in 2022). De financieringsmix is goed, maar de commissie betwijfelt de haalbaarheid van de geraamde eigen inkomsten. De stichting spant zich voldoende geloofwaardig in om cofinanciering te vinden. Opmerkelijk is dat in de begroting geen 'bijdrage coproductanten'

is opgenomen voor samenwerkingspartners als Theater Rotterdam en Theater Babel.

Al met al geeft de begroting niet voldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering voor de toekomst. Vanwege de beperkte financiële buffers kan dit gevolgen hebben voor de continuïteit in de bedrijfsvoering. Er bestaat een te groot risico dat Theater Mooi Weer de plannen niet kan realiseren.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven, met een toeslag voor kleinere instellingen.

Theater Rotterdam

Advies: positief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing, RCB-instelling
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 10.236.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Theater Rotterdam maakte met de in 2020 ingezette koers een sterke artistieke en organisatorische ontwikkeling door. Meerstemmigheid, representatie en ontmoeting zijn de sleutelwoorden die bepalen wat we maken, hoe we dat doen, met wie we dat doen, voor wie we dat doen en hoe we ons organiseren. In alle opzichten ademt onze koers inclusie, innovatie en interconnectiviteit.

TR kiest voor een brede, diverse makerscommunity. Daarmee geven wij invulling aan meerstemmigheid en tonen we verschillende perspectieven waarin zeer diverse publieken zich kunnen herkennen. Een unieke manier van werken in Nederland. Onze makers maken o.a. teksttoneel, dans, locatievoorstellingen en multidisciplinaire voorstellingen. Zij zetten hun kunstenaarschap ook op andere manieren in door hun onderzoek met bewoners te delen en werk te maken dat tot buiten de muren van TR bloeit. Onze makers geloven in de unieke kracht van het theater, maar willen ook de deuren van het theater verder openen. TR blijft natuurlijk ook een stadsbreed podium dat, naast de eigen producties, de volle breedte van het (gesubsidieerde) theater programmeert.

Diversere publieken bereiken we door marketing en aanvullende programmering. Soms om voorstellingen van makers context te geven, soms als zelfstandige programmering gericht op nieuwe publieken. Dat kunnen we niet alleen, daarvoor werken we samen met diverse partners met specifieke kennis en expertise in de stad.

TR is gegrond in Rotterdam. Het grootste deel van onze makerscommunity komt uit Rotterdam. TR maakt onderdeel uit van de RCB, is lid van VNO/NCW en werkt samen met vele Rotterdamse partners: binnen en buiten de culturele sector. Deze laatste samenwerkingen gaan we de komende jaren uitbreiden.

TR kent een lange traditie van internationale uitwisseling, waarbij toonaangevende makers TR als hun huis in Nederland beschouwen. Verschillende van deze makers zijn de komende cultuurplanperiode in TR en Rotterdam te zien. Andersom zijn de makers van TR veel gevraagd in het buitenland, waarmee zij Rotterdam een (cultureel) gezicht geven in Europa. Jaarlijks staat TR boven in de ranking van Dutch Culture van internationaal spelende podiumkunsteninstellingen.

Wij hebben de afgelopen jaren grote stappen gezet om de organisatie meerstemmiger en representatiever (als afspiegeling van de stad) te maken. We gaan op volle kracht door op deze weg waarbij talentontwikkeling van medewerkers en makers centraal staat. De in dit plan toegelichte crew mentaliteit en het hiphop credo ‘each one teach one’ geven richting aan onze organisatieontwikkeling.

Naast de gemeentelijke beleidspeerpunten streven wij er naar de principes van de Codes Governance, Fair Practice en D&I in onderlinge samenhang uit te voeren en te vervlechten in de aansturing van TR. Daar zijn wij de afgelopen jaren goed in geslaagd en wij blijven dit de komende cultuurplanperiode doen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Theater Rotterdam lijkt na een lang proces de verbinding meer in balans te brengen tussen de artistieke doelstellingen en de organisatiestructuur en -samenstelling. Het vakmanschap van de individuele geselecteerde makers wekt vertrouwen. Gezamenlijk beslaan zij de volle breedte van de podiumkunsten en geven zij invulling aan de meerstemmige koers. Ze krijgen de ruimte om hun voorstellingen om het jaar te presenteren, wat ruimte geeft voor onderzoek en reflectie en het vakmanschap ten goede komt. Maar het bevreemdt de commissie dat in het meerjarenplan slechts summier inhoudelijke plannen te lezen zijn voor producties van de eigen makers.

De manier waarop Theater Rotterdam zich inzet om de zeggingskracht van het programma te optimaliseren is zeer goed. Met de keuze om minder producties te maken en meer in serie te spelen, krijgen de makers in huis ruimte voor meer artistieke betrokkenheid binnen de organisatie. Dat stimuleert de beoogde meerstemmigheid en ontmoeting, bijvoorbeeld met residerende gastmakers.

In het werk komen actuele onderwerpen aan bod vanuit een veelheid aan perspectieven, stijlen en vormtalen die lang onderbelicht bleven in het veld. Met de verschillende zalen die Theater Rotterdam programmeert kan het huis diverse publieken bereiken. Het brede gesubsidieerde aanbod is relevant, urgent en van een hoog artistiek niveau, maar trekt niet alle publieksgroepen. Om stappen te zetten richting verbreding van het publiek gaan de makers het huis uit, de stad in, het plein op, of andere ruimten in huis gebruiken. Het gebouw wordt meer ingezet als third space en de samenwerking met diverse festivals in de stad en de initiatieven voor debat en nachtcultuur zullen nieuw publiek aanspreken. Binnen de stad heeft Theater Rotterdam een unieke positie die met de keuze voor de ‘makersgroep’ als kern van de organisatie wordt verstevigd. Een oorspronkelijk theaterhuis met een diverse signatuur, met plaats voor makers in verschillende fasen van hun carrière.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. In Rotterdam zijn er samenwerkingen met de meeste festivals en veel verschillende makers; MOMO, O. Festival, Nederlands Fotomuseum, Yardbird, IFFR, Islemunda, Arminius en Theater Zuidplein. De hal van TR25 vormt een nieuw podium voor nieuwe partners als Roffa Mon Amour en V2_. Daarnaast maakt het huis zich hard voor de eigen omgeving rondom het Schouwburgplein en het duurzaamheidsvraagstuk (Drift).

Het initiatief Spreekuur roept bij de commissie vraagtekens op. Het is bedoeld om actief de link te leggen met nieuwe partners en/of communities, maar de aanvrager maakt niet duidelijk waarom de genoemde gebieden gekozen zijn en waar de wederkerigheid in

schuilt. Bij de maatschappelijke stages van de medewerkers blijft op eenzelfde manier onduidelijk wat het doel is en wat de TR medewerker in slechts enkele dagen bij het stagebedrijf kan bijdragen.

De commissie beoordeelt de bijdrage aan internationalisering als goed. “Theater Rotterdam kent een lange traditie van internationale uitwisseling, waarbij toonaangevende makers TR als hun huis in Nederland beschouwen,” schrijft de aanvrager zelf. Verschillende van deze makers komen als artists-in-residence naar Rotterdam, omdat de instelling in het kader van de duurzaamheid minder inzet op incidentele bespeling. Vanuit datzelfde principe worden internationale gasten in samenwerking met andere Nederlandse huizen of festivals geboekt en reist eigen werk naar het buitenland. Theater Rotterdam is lid van verschillende internationale netwerken.

De commissie ziet innovatieve benaderingen bij Theater Rotterdam in de meerstemmigheid van de ‘makerscommunity’, interdisciplinaire samenwerkingen, het ruimte maken voor een breder dan conventioneel aanbod en de toepassing van de ‘crew mentality’.

Uit de missie en visie wordt duidelijk dat Theater Rotterdam meerstemmigheid en wederkerigheid als basis kiest. Het aandeel van de doelgroep licht in het publiek in eigen huis stijgt en bedraagt volgens de aanvraag momenteel 25 procent. De aanvrager zet in op publieksverbreding en het bouwen van duurzame relaties met (nieuwe) publieksgroepen, met de nadruk op een diverser en jonger publiek. Maar de commissie mist een marketingplan met gericht beleid waarin programma en doelgroepen aan elkaar worden gelinkt in een overtuigende strategie om meer kaartjes te verkopen. Wel zet de aanvrager zich in voor de fysieke toegankelijkheid van de gebouwen en de website.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De commissie heeft veel vragen bij de aangeleverde meerjarenbegroting. Het is te danken aan de goede uitgangspositie van Theater Rotterdam dat zij uitkomt op een voldoende.

In 2022 realiseerde Theater Rotterdam iets meer eigen inkomsten dan begroot, te weten afgerond € 2.000.000,-. De stichting was voor haar inkomsten wel grotendeels afhankelijk van subsidies (totaal € 12.200.000,-, gelijk aan 86 procent). De lasten van de instelling kwamen in hoofdlijnen overeen met de begroting in het jaarplan 2022. Per saldo werd een positief resultaat behaald van € 75.000. Dit resultaat werd toegevoegd aan de vrij besteedbare reserves. De stichting heeft ruimschoots voldoende reserves en is zeer liquide. De kwaliteit van de organisatie is voldoende. Theater Rotterdam onderschrijft de Fair Practice Code en schrijft deze toe te passen. De aanvrager stelt in het meerjarenbeleidsplan dat zij alle medewerkers en zzp'ers op basis van de cao Toneel en Dans betaalt. Maar het gemiddelde uurtarief voor zzp'ers in de meerjarenbegroting kan op basis van de gegevens worden berekend op € 31,- wat ver onder de fair pay-norm ligt. De eigen makers kunnen

gebruikmaken van de kantoor- en repetitieruimten en van de technische dienst en het kostuumatelier. De makers die om het jaar een voorstelling maken, betaalt de instelling een basisvergoeding om hen in staat te stellen in de tussenliggende jaren research te doen.

Op punten uit de code als transparantie en solidariteit worden de gewenste verbeteringen en de daaraan gekoppelde plannen slechts kort benoemd. Op basis van het eigen 'geluksonderzoek' zijn punten van verbetering aangewezen zoals verbondenheid en samenwerking, balans tussen werkpassie en zakelijke afspraken, kennisoverdracht, erkenning en waardering, waar geen nadere plannen op volgen.

Theater Rotterdam onderschrijft de Governance Code Cultuur en past deze toe. De reflectie op de code geeft inzicht in de huidige situatie, maar de aanvrager formuleert geen gewenste verbeteringen voor de komende Cultuurplanperiode.

De begroting 2025-2028 lijkt realistisch maar is ook weinig ambitieus. Theater Rotterdam rekent op een groei van de bezoekersaantallen van 40 procent ten opzichte van 2022. In dat jaar had de instelling nog te maken met de gevolgen van de lockdown. De voor 2025-2028 geraamde bezoekersaantallen liggen echter nog steeds ver onder het niveau van 2019. Hoewel het positief is dat de aanvrager over een eigen marketing- en communicatieafdeling beschikt met een bezetting van afgerond 10 fte en een budget ter hoogte van 4,5 procent van de eigen inkomsten, ontbreekt in de aanvraag een nadere onderbouwing van de marketingactiviteiten. Hoe Theater Rotterdam de groei van het aantal bezoeken wil realiseren is niet duidelijk.

De aanvrager veronderstelt in de financieringsmix bijna een verdrievoudiging van de bijdragen private fondsen, terwijl wordt aangegeven dat de plannen voor de werving van deze fondsen nog moeten worden opgesteld. Theater Rotterdam gaat er ook van uit dat de stap naar theatergezelschap 'groot' in de landelijke culturele basisinfrastructuur zonder meer gemaakt wordt. Dat lijkt de commissie geen gelopen race gezien het wettelijke kader van de culturele basisinfrastructuur. De commissie heeft twijfels over de haalbaarheid van de begrote cofinanciering. De procentuele lastenstijging in de meerjarenbegroting ten opzichte van 2022, komt niet onrealistisch over in het licht van de inflatie, loonstijging en de voorgenomen groei in personele bezetting. Maar de aanvrager verzuimt om in de aanvraag een goede onderbouwing te geven van de gestegen personele bezetting en de toename van de lasten, bij een daling van het aantal producties.

Al met al ontstaat de indruk dat Theater Rotterdam onvoldoende aandacht heeft besteed aan het opstellen van de begroting en de onderbouwing en toelichting daarvan. De begroting is daarmee geen overtuigende vertaling van de plannen en niet erg ambitieus. Er is dankzij de goede uitgangspositie nog nipt voldoende vertrouwen in een gezonde financiële bedrijfsvoering. Mede door de sterke vermogenspositie is er ook voldoende continuïteit in de bedrijfsvoering.

Theater Walhalla

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 614.000,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 950.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Stichting Theater op Katendrecht, roepnaam Walhalla, is als programmerend en producerend theater met drie zalen en het eigen productiehuis Werkplaats Walhalla een culturele ontmoetingsplek, gedreven door een onderzoekende houding die aansluit bij de nieuwste gedachten van spelers, makers en publiek. Met een constant gemiddeld bezettingspercentage van 85% kunnen we stellen dat publiek het theater goed weet te vinden en de beleving waardeert. Walhalla heeft een onderscheidend profiel en een breed eclectisch programma met eigenzinnige, kleinschalige, laagdrempelige en verfrissende voorstellingen. Door tegendraadse combinaties, onverwachte context en de kruisbestuiving met verschillende partners weet Walhalla publiek, theatermakers, wijk en stad aan zich te binden. Walhalla wil toegankelijk zijn voor iedereen, uit alle bevolkingslagen. Dichtbij op Zuid, maar ook voor publiek uit andere delen van de stad en het land. Steeds meer kijkt Walhalla in de programmering naar de inhoudelijke zeggingskracht van het programma en de vraag hoe een voorstelling en/of de maker zich verhoudt tot de wereld waarin we leven. Blikvanger in de komende beleidsperiode is Metro Walhalla, een clubzaal waarmee Walhalla zich richt op een divers, jong, grootstedelijk publiek en op programma-organisaties die in de huidige Rotterdamse culturele infrastructuur – zeker op zuid – nog onvoldoende hun plek kunnen vinden.

In de nieuwe beleidsperiode gaat Theater Walhalla in de programmering en de producties sterker het accent leggen op de hernieuwde aandacht voor het vertellen van verhalen. Het is voelbaar dat makers zich bezighouden met actuele grootschalige onderwerpen en gebeurtenissen, zoals Me Too, Black Lives Matter, klimaatverandering, genderproblematiek, polarisering en de kloof tussen arm en rijk. Makers verhouden zich hiertoe, onderzoeken de eigen rol en bedenken nieuwe morele ijkpunten. Theaterzalen en productiehuizen spelen een belangrijke rol in het faciliteren en programmeren hiervan.

Walhalla vraagt in de nieuwe beleidsperiode meer aan binnen het Rotterdamse Cultuurplan dan in voorgaande beleidsperiodes. Dat heeft hoofdzakelijk te maken met de uitbreiding van de Walhalla-zalen. Waar in 2021-2024 Werkplaats Walhalla een nieuwkomer was, voegen we daar in 2025-2028 Metro Walhalla aan toe, de clubzaal waarvan wij de bouw met een eigen financieringsmix van 1,2 miljoen euro zelf hebben bekostigd. Een grote krachtsinspanning! In 2025-2028 vragen we daarom de Gemeente Rotterdam om mee te investeren in de programmering van deze nieuwe zaal. Voor productiehuis Werkplaats Walhalla vragen we net als de afgelopen jaren een exploitatiesubsidie aan, met daarin een kleine groei, zodat we de positie van het productiehuis verder kunnen verstevigen. Voor Theater en Kantine Walhalla is de gevraagde subsidie iets hoger door de verwachte groei in het bezoekersaantal, als gevolg van de bevolkingsgroei in Rotterdam(-Zuid). Dit vereist dat we de culturele voorzieningen laten meegroeien.

Walhalla wil daarom het aantal voorstellingen met ongeveer een kwart laten groeien, van 300 naar 370 voorstellingen per jaar in alle zalen. We vragen tevens meer aan omdat Walhalla de Fair Practice-code in de nieuwe beleidsperiode verder doorvoert. Ook het kunnen vervangen van de directie, die in de komende beleidsperiode de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, vraagt om een herziening van het salarishuis. Daarom doet Theater Walhalla een aanvraag van €950.000 subsidie per jaar in de Cultuurplanperiode 2025-2028.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Als pioniers met een hart voor kunst en cultuur hebben de oprichters Theater Walhalla met een goed team opgezet en uitgebouwd. Inmiddels is het een landelijk gerenommeerd theater dat veel aandacht heeft voor kleinkunst en muziektheater. De aanvrager heeft oog voor Rotterdamse makers en zoekt naar uitbreiding om een bredere groep van deze makers een plek te bieden.

De komende jaren zet Theater Walhalla in op het bestendigen van de organisatie, uitbreiden met clubzaal Metro Walhalla en verder pionieren met de wens een middenzaal te creëren. De aanvrager dient een bijzonder ambitieuze aanvraag in, die past en te verwachten is van een zeer ondernemende instelling. De aanwezigheid van kennis, het vakmanschap en de competenties die nodig zijn voor deze uitdijende organisatie is zeker aanwezig. Theater Walhalla is zich bewust van de plek in de culturele keten en werkt niet alleen, maar zoekt steeds partners. De aanvrager heeft een uitgebreid en waardevol netwerk met collega theaters, festivals, gezelschappen, producenten en individuele makers.

In de beschrijving van de programmering van Theater Walhalla wordt daar ook veel naar verwezen. De strategie de komende jaren is om meer in te zetten op, in de eigen woorden: “de nieuwe trend in theaterland: de hernieuwde aandacht voor het vertellen van verhalen. Wij constateren dat veel makers, vooral die met een bi-culturele achtergrond, steeds meer een directe manier van vertellen hebben waarbij de acteur zelf als het ware samenvloeit met het materiaal. Dat gebeurt steeds vaker vanuit het perspectief van de eigen geleefde ervaring. Dat lijkt logisch; er is in de wereld zoveel aan de hand dat theatermakers niet anders kunnen dan hierover te vertellen.” Van hieruit stelt Walhalla een programma samen dat zeggingskracht heeft voor de brede publieksgroepen die het huis wil verwelkomen. Elke zaal heeft een eigen karakter en bedient een eigen doelgroep. Daarnaast biedt Werkplaats Walhalla repetitieruimte en ondersteuning op het dramaturgische, productionele, promotionele en zakelijke vlak.

Walhalla heeft een eigen signatuur als initiërend, ondernemend theaterhuis met een sterke binding met de eigen stad. De kernwaarden betrokken, uitgesproken, verrassend en persoonlijk keren steeds weer terug in het programma en de werkwijze. Die oorspronkelijkheid is doorgevoerd tot in de visuele stijl die ter plekke, online en in de Walhallakrant wordt gebruikt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De interconnectiviteit is goed. De partners waarmee Walhalla samenwerkt worden gevonden in de podiumkunsten in Rotterdam, de aandacht voor de cohesie op Katendrecht en de wens voor elke publieksgroep open te zijn. Hierdoor heeft Walhalla een mix van partners in de culturele en maatschappelijke sector, maar ook de ondernemers rondom het Deliplein en organisaties die de toegang tot cultuur betaalbaar houden, zoals We Are Public en Ticketbank. De strijd om de sociale en culturele cohesie op Katendrecht te behouden is bewonderenswaardig, met bijvoorbeeld Stichting Deliplein, de Kinderkunstkalender en een nieuwe functie voor 'het portierhuisje'.

Theater Walhalla is een sterke samenwerkingspartner voor makers uit de stad, en trekt hiervoor bijvoorbeeld samen op met Club Gewalt en O. Festival, in dit geval om het muziektheaterveld in Rotterdam te versterken. Daarbij is Walhalla vaak initiatiefnemer, of op zijn minst een belangrijke schakel. In het nieuwe vierjarenplan wordt met de start van Metro Walhalla nadrukkelijker ingezet op samenwerking met (gast)programmeurs en partners voor de ontwikkeling van jonge Rotterdamse comedians, spoken word artiesten en makers van kleinschalige muziekproducties. Dit leidt tot coproductiepartnerschappen met onder meer Expand Rotterdam, DNA Storytellers en Music Matters. De commissie leest niet terug hoe Metro Walhalla zich zal verhouden tot andere Rotterdamse aanbieders van vergelijkbaar programma.

De aanvrager maakt deel uit van OPROER, het landelijke netwerk van productiehuisen dat kennisdeling en het uitwisselen van speelplekken voor nieuwe makers tot doel heeft. Onder meer Karavaan, VIA ZUID, Theater de Generator, Likeminds en Podium Bloos zijn gelieerd. Daarnaast is er uitwisseling met vlakkevloertheaters in heel Nederland.

Voor de ontwikkeling van het internationale netwerk sluit Walhalla zich aan bij Stichting Raamwerk, een netwerk van programmeurs met de intentie om internationale makers/voorstellingen naar Nederland te halen.

Zoals de aanvrager zelf schrijft: "Op deze manier draagt Walhalla bij aan het internationale cultuurprofiel van de stad Rotterdam en wordt Katendrecht een aantrekkelijker bestemming voor toeristen."

Theater Walhalla is innoverend op het vlak van ondernemerschap en initieert vele samenwerkingen en formats. De organisatie haalde onder meer het Café Theater Festival naar Rotterdam, maakt het om het jaar een eigen kinder- en jeugdvoorstelling in het kader van Theater na de Dam, organiseert talkshows als Ken je dat niet horen dan, en festivals als Nacht van de Kaap en Dag van de Rotterdamse Trio's. Ook bouwde de organisatie op eigen initiatief de nieuwe clubzaal onder Kantine Walhalla. De commissie vindt de verwachtingen van de aanvrager voor de publieksaantallen in Metro Walhalla wel hoog ingeschat op basis van het aantal stoelen.

Op het vlak van inclusiviteit zet Theater Walhalla zich breed in. “In het opgewaardeerde Katendrecht gaat het Walhalla de komende jaren om het omarmen van álle soorten diversiteit en die is beslist niet verengd tot alleen kleur of seksuele voorkeur,” schrijft de aanvrager zelf. Met de brede programmering bereikt het theaterpubliek van verschillende leeftijden en sociale lagen, waarbij de relatief lage toegangsprijzen ervoor zorgen dat het aanbod financieel ook bereikbaar is voor de wat ‘kleinere beurs’.

Er is language-no-problem aanbod en aanbod dat zich vanuit de actuele onderwerpen opent naar verschillende gemeenschappen met thema’s als bestaanszekerheid, feminisme, LHBTIQ-thema’s, afkomst en racisme. Er is aandacht voor toegankelijkheid voor slechthorenden met de inzet van gebarentolken en schrijftolken. Het huis is toegankelijk gemaakt voor mensen met beperking. En met verschillende stichtingen samen maakt het theater dagjes uit mogelijk voor eenzame ouderen.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. De aanvrager diende voor de Stichting Theater Walhalla en Stichting Werkplaats Walhalla aparte begrotingen in. De commissie spreekt zich uit over de geconsolideerde cijfers. De liquiditeitspositie en vermogenspositie van Stichting Theater Walhalla waren eind 2022 goed. De liquiditeitspositie en vermogenspositie van Stichting Werkplaats Walhalla waren eind 2022 matig. De ingediende meerjarenbegroting was onvoldoende gespecificeerd en bevatte onzorgvuldigheden.

Over de invulling van de organisatie voor 2025-2028 bestaat onduidelijkheid. De gegevens over het aantal fte in de begroting en in het formulier bedrijfsvoering komen niet overeen. Walhalla betaalt haar personeel volgens de cao Nederlandse Podia. Het gemiddelde salaris bedraagt, gebaseerd op de begroting, € 54.000,- per fte. Het gemiddelde uurtarief voor zzp’ers, gebaseerd op het formulier bedrijfsvoering, bedraagt € 44,-. Bij dit gemiddelde tarief wordt mogelijk net aan de fair pay-vereisten voldaan, maar dit is mede afhankelijk van de functies waarvoor zzp’ers worden ingeschakeld. Deze informatie is echter niet beschikbaar.

In de financiële bedrijfsvoering blijven verschillende zaken onverklaard. Aan de batenkant valt op dat Walhalla de bijdragen uit private fondsen raamt op € 210.000,- (2022: nihil). Het ontbreekt aan een nadere onderbouwing.

Verder verwacht de stichting dat de horeca-activiteiten de komende jaren winstgevend zijn. Deze verbetering wordt in het formulier bedrijfsvoering (deels) toegelicht: “Maar met de komst van Metro Walhalla zien we kansen om die marge iets te vergroten, bijvoorbeeld door het organiseren van borrels na afloop van voorstellingen, festivals en verhueringen.” De commissie vindt het voorbarig om de verwachting van een iets vergrootte marge in te boeken als winst.

In de begroting stijgen de beheerlasten van € 632.000,- in 2022 naar € 1.093.000,- per jaar in 2025-2028 (plus 73 procent). De huisvestingslasten stijgen van € 143.000,- per jaar naar € 309.000,- per jaar. Deze aanzienlijke groei wordt veroorzaakt door de uitbreiding met een nieuwe zaal, Metro Walhalla. Daarmee stijgen ook de activiteitenlasten van € 894.000,- in 2022 naar € 1.200.000,- per jaar in 2025-2028 (plus 33 procent).

De begroting veronderstelt een stijging van de totale personeelskosten met 65 procent naar € 1.100.000. Net als in 2022 sluit de personele bezetting in de specificatie onder post 12 niet aan bij het totaal van de activiteitenlasten en beheerlasten personeel (verschil € 53.000,-).

De personele bezetting is in de begrotingsperiode op 14 fte geraamd, een stijging van 4 fte ten opzichte van 2022. Walhalla verzuimt om in de aanvraag de personele groei nader toe te lichten of te onderbouwen.

Vermoedelijk hebben deze veranderingen te maken met de activiteiten van Metro Walhalla.

Walhalla opent met Metro Walhalla een nieuwe clubzaal. De stichting rekent voor de begrotingsperiode 2025-2028 op een groei van het aantal bezoekers (18 procent), een daling van het aantal producties (van 11 naar 8) en een lichte groei van het aantal presentaties. De geraamde stijging van de directe inkomsten (19 procent) is in lijn met de groeiende bezoekersaantallen.

Door de magere onderbouwingen van de beheer- en activiteitenlasten kan niet worden geverifieerd of de begroting realistisch en haalbaar is. De begroting is geen overtuigende vertaling van de plannen. Walhalla heeft een gevarieerde financieringsmix begroot. Door het ontbreken van de onderbouwing van de groei van de bijdrage private middelen, kan niet worden geverifieerd of de geraamde financieringsmix realistisch is. Met de onduidelijkheden in de begroting en het formulier bedrijfsvoering, kan de commissie wat betreft de continuïteit van de bedrijfsvoering niet anders dan het oordeel zwak geven. In de begroting rekent Walhalla met een forse stijging van beheer- en activiteitenlasten. Walhalla verzuimt om deze stijging nader te onderbouwen. Het is dan ook niet helder of de kosten realistisch zijn begroot. Dit vormt een risico voor een gezonde financiële bedrijfsvoering voor de toekomst.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Theater Zuidplein

Advies: positief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing, RCB-instelling
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 5.614.125,-

Samenvatting van de aanvraag

“Theater Zuidplein: méér dan een theater! Theater Zuidplein is het grote podium van Rotterdam Zuid. We richten ons op een grootstedelijk publiek met een nieuwsgierig karakter. Zij vormen de inspiratie voor onze programmering. We werken op innovatieve wijze samen met ons publiek en andere partners aan programmering en andere activiteiten die herkenning, erkenning, ontmoeting en verbinding voor ons diverse publiek centraal stelt. Dat heeft ons de afgelopen jaren een steeds groeiend aantal bezoekers en participanten opgeleverd, voor een groot deel bezoekers die beperkt andere culturele instellingen bezoeken. Van ons publiek is 70 procent een gemiddelde tot lichte bezoeker van cultuur, daarmee dragen we substantieel bij aan een breed cultuurbereik onder de Rotterdammers en bezoekers van ver daarbuiten.

Sinds september 2020 werken we vanuit een nieuw theater en de afgelopen periode hebben we de potentie van dit fantastische pand kunnen ervaren; de mogelijkheden voor voorstellingen, concerten en activiteiten die ontmoeting mogelijk maken zijn enorm. Daarnaast hebben we ervaring opgedaan met onze nieuwe aanvullende rol; die van ontmoetingsplek in het Hart van Zuid van 's morgens vroeg tot 's avonds laat en dat is veelbelovend.

In de periode 2025-2028 gaan we opschalen: met artistieke verdieping van ons programma kunnen we lokaal, stedelijk en landelijk bereik en vooral nog meer impact realiseren. We nemen als enige grote podium een centrale positie in op Rotterdam Zuid; een superdivers stadsdeel in het beoogde tweede stadcentrum van Rotterdam, Hart van Zuid. We zijn de verbinder en spil in het cultureel ecosysteem van Rotterdam Zuid. De vraag naar programma vanuit het publiek en onze omgeving ligt er. Evenals de vraag naar educatieve activiteiten van scholen waar we een duurzame band mee hebben opgebouwd. Onze organisatie en ons pand bieden mogelijkheden die we in de afgelopen drie jaar nog niet volledig hebben kunnen benutten. We schalen daarom op om de investering die door de gemeente en partners is gedaan cultureel en maatschappelijk volledig te laten renderen. Onze ambities kunnen we niet zomaar waar maken. Het opschalen en verdiepen van activiteiten gaan we financieren uit eigen inkomsten uit verkoop, fondsenwerving, zakelijke verhuur en andere development-activiteiten. Echter sinds we operationeel zijn in ons nieuwe huis hebben we ervaren dat de beheerlasten voor onze huisvesting en personeel structureel hoger zijn dan bedacht. Voor de dekking daarvan vragen we daarom een hoger bedrag aan voor dit cultuurplan.

Ook de komende jaren staan co-creatie, talentontwikkeling en een vraaggerichte en thematische programmering bij ons centraal. Met vaste en nieuwe partners werken we aan duurzame, langlopende verbintenissen. Zo verstevigen wij ons culturele en maatschappelijke netwerk in en om Rotterdam (Zuid). We vertrekken hierbij vanuit de meerjarige programmaliijnen: (H)erkenning, Nieuwe Lichting: Gamechangers en ECHT Rotterdam Zuid.

We blijven trouw aan onze doelstelling; een ontmoetingsplek waar iedereen zich welkom voelt. Ons huis geeft ruimte aan alle verhalen die spelen in de diverse samenleving waarin we werkzaam zijn. Voor en achter de schermen blijven we het inclusieve podium dat we zijn met lef, eigenzinnigheid en ambitie blijven we ECHT werken aan een plek die meer dan een theater is.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. Theater Zuidplein heeft vanuit groot vakmanschap een mooie eigenzinnige staat van dienst. De instelling levert een gedegen plan aan vanuit een duidelijke artistieke visie.

Het huis, sinds 2020 gevestigd in een nieuw pand, ziet zichzelf als “centrale plek voor podiumkunsten en ontmoeting waarin iedereen zich herkend en erkend voelt. We zijn een ruimte voor dromen, verbeelding, plezier en hoop in een veranderende wereld en een stad die barst van het talent.” De in het programma zichtbare nadruk op inclusiviteit, diversiteit en maatschappelijke betrokkenheid ondersteunt deze artistieke visie. Talentontwikkeling is een belangrijke pijler, met het bewezen format LAB-Z dat is gestoeld op een duidelijke visie en zich in makerskeuze onderscheidt van andere ontwikkelplekken in de stad. Met een vakmatige aanpak waarin de balans tussen artistieke keuzes en (h)erkenning van het publiek goed wordt bewaakt, gaat het theater op naar een volgende fase.

Theater Zuidplein bevordert de zeggingskracht van het programma en de activiteiten ook door een actieve omgang met het publiek: “Waar we ons wel op richten is onze wens om nog meer een podium in plaats van een theater te worden. Nog meer vanuit en met de mensen te werken. Nog meer kunst- en cultuurvormen en begrijpelijke taal verwelkomen. En nog meer impact als centraal cultuurpodium van en op Zuid en ver daarbuiten maken”.

Zuidplein is hiermee een nadrukkelijk vraag gestuurd (publieks)theater dat goed weet wat er speelt in de omgeving. Het diverse programma heeft aandacht voor artistiek interessante nieuwe en ervaren makers, biedt gelaagde thematische programmalijnen rondom kwesties zoals (koloniale) geschiedenis, identiteit en kansen(on)gelijkheid en betreft het publiek, maar daagt hen ook uit. Dat vergroot de impact en versterkt de band met de achterban. De commissie vindt dat Theater Zuidplein nog meer mag uitdragen dat de reikwijdte zich uitstrekt tot buiten Rotterdam-Zuid, ook omdat de zaal een middelgrote capaciteit heeft, waarvan er geen andere zijn in de stad.

De oorspronkelijkheid van Theater Zuidplein schuilt ook in het consequent denken vanuit inclusiviteit. Door de beperkte uitwerking van de activiteiten en inhoud is niet helemaal te zien hoe de drie programmalijnen vormkrijgen en overal in doorgetrokken worden. Maar in de keuze voor samenwerkingspartners en gastprogrammeurs worden de contouren zichtbaar. De thematische programmalijnen als ‘(H)erkenning’ en ‘ECHT Rotterdam Zuid’ bieden een platform aan zowel opkomend talent als gevestigde kunstenaars die nieuwe artistieke grenzen verkennen. De werkwijze in de talentontwikkeling is goed uitgewerkt, met

veel aandacht voor de keuzes, werkwijze en ontwikkeling van de maker. Hoe het nieuwe, meer open gebouw op uitdagendere manieren kan worden ingezet is nog een vraag voor de komende jaren.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. “Als enige grote podium op Zuid hebben we de ambitie om de spil van het culturele ecosysteem op Zuid te worden waar al die initiatieven zichtbaar worden en verbonden voor een groter publiek,” verwoordt Theater Zuidplein de ambities op het vlak van interconnectiviteit. Met de nadruk op talentontwikkeling en educatie, met specifieke programma’s gericht op jeugd en jongeren, co-creatie en veel kansen voor makers met onder meer het goed opgebouwde LAB-Z, pakt Theater Zuidplein op dit vlak een voorbeeld stellende rol.

De lijst samenwerkende organisaties vanuit het culturele en maatschappelijke veld is allesomvattend. Vaste, vierjarige partnerschappen zijn er met theatergezelschap WAT WE DOEN, Het Rotterdams Wijktheater en International Community Arts Festival, De Bibliotheek Rotterdam en de SKVR. Theater Zuidplein valt positief op door een uitgebreide reflectie op de doelen en resultaten van de Rotterdamse Culturele Basis. De programmeringssamenwerking die wordt ontwikkeld met Theater Rotterdam is een mooi voorbeeld van de aandacht die het team heeft voor wat er elders speelt en aanhaakt bij de programmalijnen van Theater Zuidplein.

Theater Zuidplein is zich bewust van de positie in de wijk en de kansen die het huis jongeren kan bieden. Hiervoor ontwikkelt de instelling samenwerkingsverbanden zoals Zie Zuid en Hart van Zuid. Het huis is één van de grotere leer/werkbedrijven van Rotterdam-Zuid, ook achter de schermen.

Theater Zuidplein bewijst zich al meer dan twintig jaar als innovatief in het betrekken van publiek dat eerder niet naar theater ging. De benaming ‘podium’ biedt ruimte aan een waaier van vormen, van iftar tot stand-up en van bokswedstrijd op groot scherm tot dansvoorstelling. De wijze waarop Theater Zuidplein haar positie en doelen ontwikkelt in relatie tot een groot aantal doelgroepen is bijzonder en doet recht aan maatschappelijke vraagstukken. “Alles wat we bij Theater Zuidplein doen, of het nu de ontwikkeling van een programma, talent, educatie of een bedrijfsvoering vraagstuk is, gebeurt vanuit co-creatie,” schrijft de aanvrager.

Hieruit en uit al het bovenstaande volgt dat Theater Zuidplein hoog scoort op inclusiviteit. De activiteitenmix is een weerspiegeling van het perspectief van het publiek, dat zich welkom en vertrouwd voelt. 70 procent van de bezoekers zijn licht of medium gebruikers.

De aanvraag laat in alles zien dat inclusiviteit geen apart hoofdstuk is, maar onderdeel van het doen en laten. Theater Zuidplein denkt vanuit mensen, of dit nu de maker, het publiek, de omwonenden of de zakenpartner is. Van daaruit investeert het huis ook in zaken als fysieke toegankelijkheid en begrijpelijke communicatie. Door vanuit deze werkwijze ook de partners te betrekken en programma's te ontwikkelen is de inclusiviteit een natuurlijke en oprechte basis onder al het werk van Theater Zuidplein. De bijdrage aan spreiding is goed dankzij de actieve en initiërende rol die de aanvrager speelt in Rotterdam-Zuid.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als goed. Eind 2022 was de uitgangspositie goed, met lagere baten, maar ook lagere lasten dan begroot. De stichting sloot het boekjaar af met een positief resultaat van € 200.000,-. De liquiditeits- en vermogenspositie waren eind 2022 uitstekend.

Uit het organogram en het plan komt een gedegen organisatie naar voren. Er is aandacht voor ontwikkeling en pensioenopbouw van het personeel. Theater Zuidplein voldoet aan de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur. Daarbij is de aanvrager zich bewust dat het nieuwe gebouw een zwaardere last trekt op het personeel. De grote veranderingen die ook buiten de deur plaatsvinden hebben invloed op het open karakter van het gebouw. Dat geeft extra druk voor beheer, publiekswerkers, marketing en educatie.

Theater Zuidplein heeft voor de financiële bedrijfsvoering een heldere, gespecificeerde en onderbouwde begroting overlegd. In eerste instantie lijkt de verdubbeling van directe inkomsten ten opzichte van 2022 ambitieus, maar het leeuwendeel van deze verdubbeling is volgens de aanvrager in 2023 al bereikt. De lasten lijken goed te zijn begroot. De stichting geeft duidelijke toelichtingen. De begroting is daarmee een overtuigende vertaling van de plannen. Theater Zuidplein betaalt het personeel en zzp'ers volgens de cao Nederlandse Podia.

De aanvrager heeft een goede financieringsmix en spant zich geloofwaardig in om cofinanciering te vinden. De stichting rekent op een sterke groei van de eigen inkomsten. Toch verzoekt zij ook om een fors hogere subsidie aan de gemeente Rotterdam (plus 47 procent ten opzichte van 2022). Deze hogere subsidie lijkt deels overbodig, omdat de stichting in haar begroting 2025-2028 rekent met een jaarlijks positief resultaat van € 877.000,-. De aanvrager geeft aan vanuit dit resultaat een grote bestemmingsreserve op te bouwen voor onderhoud van het nieuwe gebouw. Het bevreemdt de commissie dat het onderhoud van gemeentelijk vastgoed uit het budget voor cultuur wordt gefinancierd. Dat vindt de commissie binnen een begroting met toch al schaars cultuurgeld problematisch. Zij wijst de gemeente met klem op de noodzaak van een oplossing voor de huisvestingskosten. De begroting biedt vertrouwen in de een gezonde bedrijfsvoering voor de toekomst. Er is voldoende continuïteit in de bedrijfsvoering.

Toneelgroep Jan Vos

Advies: negatief

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: niet van toepassing
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 250.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Toneelgroep Jan Vos maakt geëngageerde voorstellingen. Aangrijpende verhalen over hoe maatschappelijke en economische processen inwerken op het alledaagse leven. We brengen meeslepend toneel op locatie voor een breed en divers publiek.

De komende jaren presenteren we een zevental projecten over het spanningsveld tussen het individu en de gemeenschap. Hoeveel vrijheid heeft een mens nodig en hoeveel kan hij aan? En hoe verhoudt het belang van de groep zich tot het belang van het individu? Het zijn qua omvang kleine én grote projecten die zich afspelen in verschillende maatschappelijke arena's. Belangrijk onderdeel is een drieluik over de opkomst en ondergang van een buurtwinkel in elektrische artikelen, dat een weerslag geeft van hoe wij ons in Nederland de afgelopen 75 jaar ontwikkeld hebben. Ook brengen we een musical over een Rotterdamse wijk in afbraak en een postbode die probeert de boel bij elkaar te houden.

Toneelgroep Jan Vos is een reizend gezelschap, maar deze periode zetten we extra in op onze zichtbaarheid in onze thuisbasis Rotterdam, waar al onze voorstellingen te zien zijn. We verbreden en verdiepen ons netwerk in de stad door het aangaan van partnerschappen met maatschappelijke en culturele organisaties. We werken samen met het Nederlands Fotomuseum, met Luxor Rotterdam, Theater Altstadt en de Rotterdamse Toneelschool. Met de community builders van onze partner Luxor zetten wij in op een productie waarin talentvolle bewoners uit Rotterdam Zuid een actieve rol kunnen vervullen. Maatschappelijke partners zijn onder andere het MKB-Nederland en Rotterdamse wijkpartners.

Met onze partners zetten we in op een breed en divers publiek. Niet alleen de reguliere theaterbezoeker, maar juist de mensen voor wie de gang naar de schouwburg een hoge drempel is. Extra aandacht besteden we aan het betrekken van jongeren tussen 22 en 40 jaar. Om deze doelgroep te bereiken implementeren we een veelzijdige aanpak, waaronder samenwerkingen met jonge denkers, digitale marketing en uitgebreide randprogrammering.

Inclusie en diversiteit zijn voor TG Jan Vos belangrijk. Onze projecten spelen zich af in steeds andere en veranderende maatschappelijke arena's, waarbij het publiek zich kan herkennen in een stoet van personages die divers zijn qua sociaal-culturele achtergrond en overtuiging. Ons programma voor Rotterdam daagt ons uit om in interactie met nieuwe partners ons te verhouden tot nieuwe perspectieven en die in ons werk te implementeren. Waarmee we ook nieuw publiek willen bereiken.

Op het toneel en daarachter zorgen we voor een divers team. Deze periode breiden we ons ensemble uit met een jonge generatie spelers.

We houden ons aan de Fair Practice Code, met overtuiging, omdat we goede werkgevers willen zijn. De cao Toneel & Dans is daarvoor leidend. We investeren in langdurige samenwerkingen en in de persoonlijke ontwikkeling van onze werknemers. De Cultural Governance Code is leidend bij ons handelen en bij de manier waarop we onze organisatie hebben ingericht. De Raad van Toezicht zal de komende maanden worden uitgebreid om de diversiteit van onze samenleving beter te representeren. Daarnaast zetten we in op het verduurzamen van onze manier van produceren, onder andere door de samenwerking met een aantal andere locatiegezelschappen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. De artistiek leiders van Toneelgroep Jan Vos hebben de afgelopen tien jaar voldoende vakmanschap ontwikkeld in het maken van geëngageerde voorstellingen op locatie, over de manier waarop maatschappelijke en economische processen inwerken op het alledaagse leven. Met meeslepend geschreven teksten, uit het leven gegrepen thema's, livemuziek en een realistische speelstijl heeft het gezelschap sinds de succesvolle eersteling Mansholt een plek gevonden in het Nederlandse theaterveld.

De zeggingskracht van het werk schuilt in de heldere manier waarop tekst, spel en locatie samenkomen. “...in ons werk draait het om het reilen en zeilen van personages met wie je mee kan leven,” schrijft Toneelgroep Jan Vos. De commissie beaamt dat het ongepolijste, natuurlijke spel van het hechte ensemble de personages dicht bij het publiek brengt, wat leidt tot boeiende voorstellingen.

Het gezelschap is op zoek naar verjonging in vorm en uitvoering. Maar de commissie mist op dit punt een uiteenzetting van de artistieke visie van waaruit de makers dit doen en wat de weerslag daarvan is op de keuze voor thema's en verhalen. In de aanvraag mist zij de bevoegenheid van de makers om hun vorm van theater te blijven maken en de impuls die ertoe leidt dat zij op zoek blijven naar nieuwe bronnen en uitwerkingen om het publiek van vandaag te ‘pakken’.

Toneelgroep Jan Vos speelt oorspronkelijke teksten, geschreven door artistiek leider Tjeerd Bischoff. Het gezelschap is authentiek in het streven om werk te maken dat het publiek in een samenspel van tekst, spel en locatie direct aanspreekt. De commissie leest dat Toneelgroep Jan Vos ervoor kiest om niet meer langs schouwburgen op tournee te gaan, maar alleen nog locatietheater te maken, vaak in de eigen (nieuw te ontwerpen) tent. Dat doet het gezelschap in het weidse landschap in verschillende provincies, maar ook in de stad Rotterdam, op plekken die aan de voorstellingen gebonden zijn. Dat draagt bij aan de oorspronkelijkheid van het gezelschap binnen het Rotterdamse theaterveld.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Toneelgroep Jan Vos spreekt het voornemen uit om de komende vier

jaar nadrukkelijker aanwezig te zijn in Rotterdam met meer speelbeurten en meer voorstellingen die vanuit thema's en figuren uit de stad worden gemaakt. Het gezelschap werkt aan de interconnectiviteit, maar de commissie constateert dat het gezelschap daarmee nog niet heel ver is. Een aantal lokale partners wordt al genoemd in de plannen, zoals John Buijsman, Altstadt en Theater Luxor, maar daarnaast geeft het plan ook veel voornemens om contacten aan te gaan. De afgelopen periode was wegens omstandigheden ook niet makkelijk. Maar op onderdelen hadden samenwerkingen al eerder concretere vorm aan kunnen nemen.

“In de komende jaren adresseren we nieuwe onderwerpen in voor ons nieuwe arena's, zoals het familiebedrijf, stadsvernieuwing in een verpauperde wijk en de zorg. Daarmee kunnen we nieuwe maatschappelijke partners en publieksgroepen bij ons werk betrekken,” schrijft Toneelgroep Jan Vos. Het valt de commissie op dat in de manier waarop de aanvrager zich verhoudt tot de stad en haar bewoners veel afhangt van de partners die het gezelschap zoekt. Het gaat dan om de beschikbaarheid van de locaties, het bereiken van het publiek en het contact maken met bewoners met wie de verhalen gemaakt kunnen worden. “Met de community builders van onze partner Luxor Rotterdam zetten wij bij Wat de postbode zag in op een productie waarin talentvolle bewoners uit de wijken van Rotterdam Zuid een actieve rol kunnen vervullen,” is een voorbeeld uit de aanvraag. De commissie had graag meer gelezen over het hoe en waarom van dit voornemen.

Interessant is de aandacht voor het randprogramma, dat breder wordt getrokken dan een kort praatje voor of na een voorstelling. De commissie leest met interesse de partners die Toneelgroep Jan Vos hiervoor zoekt. Het zijn partijen die de doelgroepen vertegenwoordigen die in de productie wordt opgevoerd, zoals MKB-Nederland bij de voorstelling Martens Electra. In het verleden is gebleken dat dit werkt en dat het gezelschap daarin goede partijen aantrekt, zoals Dagblad van het Noorden en de NPO. De commissie had ook hier graag meer voorbeelden van gezien. Toneelgroep Jan Vos innoveert op de specialisatie locatietheater, een kostbare en specifieke productievorm waar veel specialistische kennis bij komt kijken en waarbij altijd een factor onvoorzien meespeelt, het weer. Het gezelschap zoekt hiervoor de samenwerking met verwante makers en festivals. Zoals: Oerol, Vis-a-Vis, PS|Theater Leiden, Garage TDI en FestiValderAa. Het gezelschap geeft zichzelf een jaar de tijd om de verduurzaming verder te onderzoeken en ontwikkelen.

De visie op diversiteit en inclusie is redelijk algemeen en richt zich vooral op het programma. Dat uit zich met name in de keuzes die gemaakt worden in thematiek van de producties. Daaruit vloeien dan ook de partners voort. Toneelgroep Jan Vos geeft aan dat de organisatie probeert zich bewust te worden van de blinde vlekken. Over het personeel wordt vermeld dat de kleine organisatie ernaar streeft divers te zijn en recht te doen aan de heterogeniteit van Rotterdam. In afgelopen jaren lukte dat met wisselend succes. De komende periode zal bij vacatures diversiteit een belangrijk criterium zijn bij het

aannamebeleid. Toegankelijkheid komt nagenoeg niet aan de orde, behalve een prijsbeleid op kaarten voor mensen met weinig budget.

Het gezelschap wil een jonger publiek aantrekken, en dat blijkt moeilijk. Deels wordt dit aangevlogen door jongere spelers in de cast op te nemen, als Rabbi Jallo, Dagmar Ketelaars en Storm Parser. Bij een aantal voorstellingen wordt een gedachte geformuleerd over de mogelijke aanknopingspunten bij de leefwereld van jonge mensen, zoals bestaanszekerheid, identiteit en klimaatverandering. Werk dat specifiek voor deze doelgroep wordt gemaakt wordt niet vermeld. De plannen om hen te gaan werven zijn nog weinig concreet. Er zijn geen stappenplannen geformuleerd. Over de hele linie ontbreken concrete acties en (tussentijdse) doelstellingen in de marketing.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als onvoldoende. Bij Stichting Jan Vos is sprake van een onvoldoende gezonde financiële bedrijfsvoering. De stichting is voor een substantieel deel aangewezen op subsidies. In 2022 daalden de baten en behaalde de stichting een fors verlies. Het gezelschap heeft dit toegelicht; het kreeg veel tegenslag te verwerken. Maar door dit verlies is het eigen vermogen verdwenen en is er geen ruimte meer om tegenvallende resultaten op te vangen. Ook kan het gezelschap slechts voor een deel aan de kortlopende schulden voldoen. De liquiditeitspositie eind 2022 geeft reden tot zorg. In het jaarverslag en de jaarrekening wordt summier ingegaan op de onvoldoende financiële uitgangssituatie.

Toneelgroep Jan Vos reflecteert goed op de toepassing van de Governance Code Cultuur. De stichting past de Fair Practice code goed toe. Er is aandacht voor veiligheid en het verlichten van de werkdruk en ruimte voor de ontplooiing van de medewerkers. Voor de eigen werknemers hanteert Jan Vos de cao Toneel en Dans. De aanvrager geeft aan in de periode 2025-2028 op jaarbasis € 577.000,- aan inhuurkrachten te betalen en voor 8.000 uur zelfstandigen in te huren. Op basis hiervan is het uurtarief van ingehuurde zelfstandigen op gemiddeld ruim € 72,- te becijferen; (ruim) marktconform. De stichting voldoet aan de fair pay-vereisten. De commissie vindt wel dat de kleine personele bezetting het gezelschap kwetsbaar maakt. Het personeelsbestand en de Raad van Toezicht zijn daarnaast niet divers. De ambitie is om de organisatie te versterken door uit te breiden, waarbij rekening wordt gehouden met Diversiteit & Inclusie. Maar het voornemen is niet verder uitgewerkt.

In de meerjarenbegroting ontbreekt een concrete financiële uitwerking van de plannen in de verwachte baten en lasten. Er is dan ook geen sprake van een overtuigende vertaling van de plannen in de begroting.

Positief is dat Toneelgroep Jan Vos in lijn met de groei van het aantal voorstellingen, meer eigen inkomsten wil genereren. Het is aannemelijk dat deze toename haalbaar is. Het gezelschap blijft ook in de toekomst in belangrijke mate aangewezen op subsidies, mede doordat het om locatietheater gaat, wat kostbaar is qua productie. De stichting wil de basis onder subsidies verbreden en verschillende meerjarige subsidies verkrijgen,

waaronder subsidies van provincies waar de voorstellingen spelen. De afhankelijkheid van één subsidieverstrekker in de financieringsmix wordt zo kleiner. Dit is gunstig voor de continuïteit van Jan Vos. De stichting bouwde voldoende trackrecord op rond het verkrijgen van subsidies en spant zich in voldoende mate in om cofinanciering te vinden.

De aanvrager geeft aan 2025 te willen gebruiken om de organisatie op orde te brengen en geen nieuwe producties te maken, daarna hoopt het gezelschap weer op krachten te zijn. Er is echter geen buffervermogen en ook de liquiditeit staat onder druk. Uit de plannen blijkt dat er lering is getrokken uit het verleden en dat er verbeteringen in de bedrijfsvoering worden uitgevoerd.

Toneelgroep Jan Vos wil de activiteiten gaan uitbreiden om daarmee ook de grotere, benodigde personele bezetting mogelijk te maken. Maar de voorgenomen uitbreiding brengt ook meer financiële risico's met zich mee. Aangezien een concrete en goed onderbouwde vertaling van de plannen in de begroting ontbreekt, biedt de begroting onvoldoende basis om vertrouwen te hebben in een gezonde financiële bedrijfsvoering in de toekomst.

Urland

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 246.241,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 275.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“URLAND is een innovatief Rotterdams performance collectief, bestaande uit Thomas Dudkiewicz, Marijn Alexander de Jong en Jimi Zoet. Met diens totaaltheater voor de grote- en kleine zaal, voor festivals en op locatie heeft URLAND een unieke positie en levert een vernieuwende bijdrage aan het Nederlandse theaterlandschap. Het werk is beeldend, muzikaal, fysiek en zintuiglijk en heeft een internationaal karakter. URLAND is pionier en voorloper op domeinen zoals de implementatie van technologie en digitale media in het theater, en integreert technologieën als motion tracking en binaural audio in voorstellingen, waarbij gebruik gemaakt wordt van montage- en verteltechnieken uit disciplines als cinema en gaming. Met elke voorstelling speelt het collectief weer met een ander genre en ‘musicert het met alle middelen van het theater’, altijd met performancetheater als vertrekpunt. URLAND gebruikt (verschillende lagen van) fictie om met waarheden, werkelijkheden en fenomenen te experimenteren en te spelen, vanuit het geloof dat je door fictie meer grip krijgt op urgente kwesties van onze realiteit zoals de identiteitscrisis van de postmoderne mens, kunstmatige intelligentie, de klimaatcrisis, het neoliberalisme, het post truth tijdperk en de dood.

URLAND gaat de komende jaren in lange lijnen werken met partners in Rotterdam en gespreid over Nederland. In Rotterdam heeft het collectief langdurige samenwerkingen met Theater Rotterdam, O. Festival, De Doelen en Codarts. De processen zijn gefaseerd en er wordt meer tijd gemaakt voor creaties, voor de ontwikkeling en uitvoering. URLAND doet over een langere periode (voor)onderzoek voor diens producties en maakt het publiek deelgenoot van de zoektochten en het maakproces. In de ‘Open Studio’-reeks experimenteert URLAND drie of vier weken en ontstaat iets verrassends en onverwachts. De onderzoeksresultaten worden vanaf februari 2024 op de eigen productie- en presentatieplek op de Putselaan op Rotterdam Zuid gepresenteerd. Het was een lang gekoesterde wens om een eigen creatie- en ontmoetingsplek in Rotterdam vorm te geven, met behoud van speelbeurten in de grote(re) theaters.

URLAND streeft ernaar om diverse, kosmopolitische kunst te maken waarin culturele meerstemmigheid en interconnectiviteit een artistieke plek heeft, en waarmee wij zo veel mogelijk publiek bereiken. URLAND maakt projecten waar meerdere doelgroepen zich in kunnen vinden én ‘verliezen’. De producties zijn op een bepaalde manier niche en spreken steeds verschillende groepen van alle leeftijden en achtergronden aan: van kunstelite tot de uitgaansscène, van internet nerds tot underground. Het werk is interdisciplinair, intergenerationeel en inclusief, met een specifieke interesse in de diversiteit van lichamen. URLAND erkent dat de sector als geheel diverser en inclusiever moet worden en neemt de verantwoordelijkheid om hier als gezelschap iets aan te doen. De producties en activiteiten van het collectief zijn goed zichtbaar in de media, regionaal, landelijk en in het buitenland. Door de nominaties voor de BNG BANK Theaterprijs (2 keer), de

Regieprijs, de VSCD Mimeprijs en het winnen van de Mime/performanceprijs in 2022 en door bijvoorbeeld De Eindtijd Revue in het landelijke VPRO-programma Werk in Uitvoering van Wilfried de Jong is de interesse in en de bekendheid van URLAND verder toegenomen.”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als zeer goed. URLAND maakt zich los uit de alliantie met Theater Rotterdam en vervolgt de eigen weg door in 2024 te verhuizen naar een eigen studio in Rotterdam-Zuid. Het grote vakmanschap blijkt uit de telkens verrassende, onconventionele vormen waarin URLAND de kenmerkende mix van technologie, muziekcompositie en ambachtelijk spel giet. Het gezelschap is een voorloper in dit genre, dat het zelf vangt onder de titel ‘live art in digital times’. Aanstekelijke humor speelt in het complexe werk steeds een belangrijke rol. ‘Geräuschmacher’ Jimi Zoet, ‘Bildermacher’ Marijn Alexander de Jong en ‘Geschichtenmacher’ Thomas Dudkiewicz – in hun eigen treffende typeringen – omschrijven hun werk als “... eclectische, interdisciplinaire voorstellingen die een clash zijn tussen verschillende stijlen, vormen en thema’s, tussen beeldcultuur en wereldliteratuur, data en dada, digitale orakels en filosofie”. In een snel veranderende wereld waar echt en onecht compleet nieuwe betekenissen krijgen, ontwikkelt URLAND met gebruikmaking van nieuwe technologie nieuwe talen in een hoopvolle en soms wat ongrijpbare artistiek-inhoudelijke zoektocht.

URLAND doet diepgaand onderzoek naar complexe thema’s die veelzeggend zijn voor onze tijd, zoals fictie versus realiteit, de invloed van technologie op de samenleving, maar ook existentiële vraagstukken zoals de dood. Het gezelschap neemt het publiek hierin mee in tussentijdse presentaties als de Open Studio’s, wat bijdraagt aan de zeggingskracht van het werk. Deze werkwijze wordt de komende jaren verder ontwikkeld, waarbij wordt gekozen voor langere thematische lijnen en langere periodes om tot een productie te komen. De makers zijn zich bewust van de grenzen van hun kunnen en zoeken samenwerking waar dat gewenst is. De komende tijd op inhoudelijk vlak onder meer met Naomi Velissariou van Theater Utrecht en Nicole Beutler Producties. Even zo veelzeggend voor hun absolute oorspronkelijkheid is dat een grens ook kan leiden tot het bevragen en uitdagen van de beperking.

Met het totaaltheater levert URLAND een unieke vernieuwende bijdrage aan het culturele veld in Rotterdam en het Nederlandse podiumkunstenveld. De Engelstalige performances van Thomas Dudkiewicz hebben bovendien succesvol gespeeld in De Verenigde Staten, Australië en Singapore en gaan opnieuw internationaal op reis. Het gezelschap werd genomineerd voor meerdere prijzen en won in 2022 de VSCD Mime/Performance prijs met De Gabber Opera.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als goed. De interconnectiviteit binnen Rotterdam uit zich vooral in de samenwerkingen

met partners uit het podiumkunstenveld, als speelplek of als inhoudelijk partner, zoals O. Festival, de Doelen, Theater na de Dam, Theater Utrecht, Nicole Beutler Producties en Theater Rotterdam. Die laatste spreekt ook de intentie uit om de nieuwe studioruimte van URLAND te zullen huren, net als alliantiepartner Wunderbaum. Voor Theater Na de Dam werkt het gezelschap met de studenten van het conservatorium van Codarts. De leden geven ook les aan de verschillende theateropleidingen in het land.

Een andere vorm van kennisoverdracht is te vinden in de samenwerking met Theater de Maagd waarin mbo-studenten theatertechniek worden begeleid. Met theatergroep Suburbia en Nineties Productions geeft URLAND vorm aan het digitale platform Interspace, een ontwikkelplek voor één nieuwe maker per jaar. Ook met Over het IJ festival begeleidt het gezelschap jaarlijks één aanstormende maker. Landelijk is het gezelschap goed vernetwerkt in het culturele veld.

Maatschappelijke of andere organisaties worden niet genoemd. Op hun nieuwe vestigingsplek wil URLAND in de wijk ook samenwerkingen aangaan, maar dit voornemen is nog niet concreet uitgewerkt. De innovatieve artistieke visie is doorgevoerd in de hele organisatie.

Ook de marketingstrategie wordt op deze wijze benaderd – zie de samenwerking op marketingonderzoek met Theater de Maagd in Bergen op Zoom, specifiek gericht op het bereik buiten de vier grote steden. URLAND ziet zichzelf als merk waarvan merchandise kan worden verkocht en speciale producten of diensten bij een voorstelling kunnen worden ontwikkeld. Er kan zelfs een eigen nieuwsmedium worden gecreëerd waarin allerlei uitingen geoorloofd zijn, zoals AI, memes, nepnieuws, en podcastseries.

URLAND schrijft zich bewust te zijn van het belang van diversiteit en inclusie, zowel binnen de organisatie als in de artistieke praktijk en het publieksbereik. De commissie ziet dat diversiteit en inclusie voor het gezelschap onderwerp van bevraging is, wat past bij de signatuur. URLAND beseft dat de organisatie niet divers is. Met de diversiteit aan disciplines en technologieën in de producties spreekt het gezelschap een redelijk divers publiek aan, maar wel één dat open staat en avontuurlijk is, of zich aangetrokken voelt door een bepaald aspect zoals de technologie of het gekozen muziekgenre.

De grootste groep die URLAND blijkens het onderzoek van Rotterdam Festivals bereikt zijn de Startende Cultuurspeurders. Ook sluiten sommige voorstellingen op het programma aan bij specifieke doelgroepen zoals De Gabber Opera. Met deze voorstelling werd de doelgroep licht ook aangetrokken. Met de Open Studio hoopt URLAND ook de wijkbewoners op Zuid te kunnen bereiken. Hoe precies, en waarom deze groep naar een open studio presentatie zou willen komen wordt niet nader toegelicht.

URLAND biedt vaak boventiteling bij voorstellingen, wat bijdraagt aan inclusiviteit. Het gezelschap maakt een podcastserie waarmee ze bijdraagt aan de toegankelijkheid voor slechtzienden en blinden.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. De organisatie is opgebouwd rond een vast kernteam in loondienst van 4,2 fte en geeft aan de cao Toneel en Dans te hanteren. Urland voldoet wat betreft het kernteam aan de fair pay-vereisten. De organisatie heeft ook de intentie een evenwichtige honorering te bieden aan technici en overige opdrachtnemers, waarbij er sprake zal zijn van inhuur (voor 10.000 uur). Het lijkt erop dat Urland een fout heeft gemaakt wat betreft de kosten voor deze inhuur (totaal €146.000,-). Het bijbehorende uurtarief is daarmee gemiddeld € 14,60 per uur en voldoet niet aan de fair pay-vereisten. Nadere onderbouwing van en ambities op fair pay worden summier gegeven. De verdere toepassing van de Fair Practice Code is goed. De reflectie op en toepassing van de Governance Code Cultuur is goed.

URLAND maakt zich los van Theater Rotterdam, wat is terug te zien in stijgende lasten op huisvesting en marketing, die voorheen uit een bijdrage van de alliantiepartner bestonden. Wat betreft de financiële bedrijfsvoering formuleert het gezelschap een groeiambitie die realistisch oogt, met bijbehorende meerjarenbegroting. Aan de batenkant is de begroting goed onderbouwd. URLAND beoogt een groei van het aantal bezoeken met 70 procent ten opzichte van 2022, waarmee dat aantal weer bijna op het pre-corona niveau in 2019 is (ongeveer 13.000 bezoeken). Mede vanwege de onderbouwing vanuit het marketingplan en de nieuwe locatie met publiekscapaciteit lijkt dit realistisch. Maar aan de kostenkant corresponderen de kosten in de begroting voor inhuur van zzp'ers niet met wat er is ingevuld in het formulier bedrijfsvoering.

In de financieringsmix verbetert de risicospreiding ten opzichte van 2022. De groei in eigen inkomsten is voldoende onderbouwd en in lijn met de beoogde groei en het marketingplan.

URLAND heeft een groeiend netwerk van samenwerkingspartners en ook de hernieuwde focus op private fondsen is onderbouwd met Fonds 21, VriendenLoterij Fonds, Gieskes Strijbis Fonds en Stichting DOEN. Extra kansen in sponsoring en particuliere donateurs worden onderzocht.

URLAND vraagt bij Fonds Podiumkunsten een subsidie aan van € 370.000,- en een Cultuurplansubsidie bij de gemeente Rotterdam van € 275.000. Het totale subsidieaandeel blijft daarmee gelijk op 67 procent. De aanvrager geeft aan de inkomsten gelijkwaardiger te willen spreiden, waarbij onder meer verhuur van de nieuwe locatie in Rotterdam-Zuid een rol speelt. Het gezelschap zal zich daarnaast blijven inzetten op het genereren van extra eigen inkomsten. Opvolging hiervan vindt de commissie van belang omdat de grote afhankelijkheid van subsidies een risico kan vormen op lange termijn.

De groeiambitie van URLAND lijkt realistisch. De risicospreiding in de financieringsmix verbetert, maar het is belangrijk dat het gezelschap blijft streven naar een meer diverse financieringsmix om de financiële stabiliteit te waarborgen. De aanvrager is voldoende flexibel, en beschikt over voldoende eigen vermogen om financiële tegenvallers op te vangen. Al met al is er voldoende vertrouwen in continuïteit in de bedrijfsvoering voor de toekomst.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

WAT WE DOEN

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 179.100,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 350.000,-

Samenvatting van de aanvraag

“Met theaterorganisatie WAT WE DOEN maken we werk vanuit een sterke artistieke visie én een grote betrokkenheid bij de maatschappij. Kunstenaarschap en artistieke kwaliteit zijn leidend, en tegelijkertijd begint alles wat we doen met de wens om betekenisvolle ontmoetingen te creëren tussen werelden die elkaar niet (vaak) raken. Dat bereiken we met producties die onontkoombaar, grensdoorbrekend en met mensen gemaakt zijn. Onze thuisbasis is verzamelgebouw 't Klooster aan het Afrikaanderplein op Rotterdam-Zuid. Hier vinden we de samenleving met al haar dilemma's in het klein, en hier maken we onze producties met, door en voor Rotterdammers. Voorbeelden zijn Angry Young Men (2022), over hoe jongeren in de criminaliteit terechtkomen en So Far So Good (2023), over de vicieuze cirkel van framing en polarisatie.

De producties tonen een artistiek vormgegeven maatschappelijke werkelijkheid. Datgene wat op het podium te zien is, is buiten het theater aan de hand. Om dat te bereiken werken we nauw samen met professionals en non-professionals uit verschillende gemeenschappen. Daardoor brengen we mensen samen die met elkaar te maken hebben, maar zelden op een gelijkwaardige basis met elkaar praten (bijvoorbeeld een jonge geweldpleger en een politieagent). Hun verhalen vormen de basis voor de producties.

Ons publiek is een bijzondere mix van betrokkenen bij de thematiek, ervaringsdeskundigen en theaterliefhebbers, die we liefdevol laten struikelen en uitdagen een ander perspectief te omarmen. De producties zijn voor zo'n breed publiek toegankelijk door de thema's én de samenwerkingen met kunstenaars uit andere disciplines zoals choreograaf Lloyd Marengo, hiphopartiest Winne en het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Deze samenwerkingen houden ons ook artistiek scherp.

De komende jaren werken we in programmalijnen zodat we met meerdere producties een overkoepelend thema kunnen uitdiepen en de impact op betrokkenen en publiek kunnen vergroten:

- *DE STAAT VAN DE STAD*, over stedelijke problemen en de ongelijkheid die daaraan ten grondslag ligt, met o.a. *The City She Loves Me* (een film, voorstelling en online spel over wat er gebeurt wanneer alle jongeren onder de 25 jaar de stad verlaten).
- *IN GOED VERTROUWEN*, over het wantrouwen tussen burgers en overheid, met o.a. *Dope* (een dans- en theatervoorstelling in containers, over de drugsproblematiek in Rotterdam) en de multimediale muziekvoorstelling *Hood* (over hoe een wijk bij een arrestatie van een lokale crimineel zich als een blok tegen de politie keert).

- *DE ONZICHTBAREN*, over mensen die constant moeten schakelen tussen verschillende werelden, met *Tussen de zilveren vogels* (over drie generaties vrouwen met een migratieachtergrond), en *Holland* (over het leven nadat je een AZC verlaat).

Een aantal producties maken we zo mobiel dat die ook op bijzondere locaties (zoals gemeentehuizen, ministeries, scholen en Huizen van de Wijk) getoond kunnen worden. Rondom de producties ontwikkelen we cross-overprojecten zoals podcastseries, een filmdocu, online spellen, tv-presentaties en meer. Daarnaast bouwen we per productie een spin-offfase in, omdat de ervaring heeft geleerd dat er altijd bijzondere vragen uit het maatschappelijk veld komen.

Met onze producties vergroten we onze artistieke impact op publiek, deelnemers en beleidsmakers in Rotterdam en ver daarbuiten”

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als voldoende. WAT WE DOEN maakt haar werk vanuit maatschappelijke betrokkenheid. Met haar thuisbasis in ‘t Klooster in de Rotterdamse Afrikaanderbuurt heeft het gezelschap een directe connectie met de stad en haar uitdagingen. Het vakmanschap schuilt in de werkwijze: het diverse team onderzoekt de thema’s in dialoog en samenwerking met passende partners uit de wereld van de podiumkunst en de samenleving, met een groot bewustzijn van welke doelgroepen hierbij zullen aansluiten. Het gezelschap houdt in de uitvoering niet vast aan één vorm; elke productie kan er anders uitzien en met podcasts, film en tentoonstellingen leidt elk werk ook tot ‘spin-offs’. De drie programmalijnen geven structuur aan het vele werk van de komende vier jaar en laten ruimte voor nadere invulling van de spin-offs naar aanleiding van de receptie van het werk.

De zeggingskracht van het werk is gelegen in de toegankelijkheid van de thema’s. WAT WE DOEN werkt vanuit een doelstelling, die in het plan wordt geformuleerd als: “We hebben ons ten doel gesteld expliciet het voortouw te nemen in: 1. Het ontwikkelen van strategieën om de kloof tussen samenleving en kunst te overbruggen. 2. Met artistieke projecten verbinding te creëren tussen uiteenlopende mensen.” De commissie vindt dat een waardevol streven, maar had graag meer gelezen over de visie op artisticeit die het gezelschap voor haar werk hanteert.

WAT WE DOEN kiest artistieke samenwerkingspartners die een grote bijdrage leveren aan de oorspronkelijkheid van het werk. Makers als Winne en Emanuelle Grives en een gezelschap als Lloydscompany, hebben een bijzonder eigen verhaal en/of een sterke signatuur. Ook brengen zij een eigen aanhang mee. De instelling is volgens de commissie in de producties niet altijd gekomen tot een uitgekiende bundeling daarvan met de andere elementen. Het gezelschap stelt zich ook een ingewikkelde taak met de noodzaak om in elk project verschillende groepen makers en publiek bij elkaar te brengen in een zeer brede waaier aan vormen.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als voldoende. Interconnectiviteit zit in het dna van WAT WE DOEN met een veelheid aan artistieke en sociaal-maatschappelijke partners. De producties beginnen bij de connecties die het gezelschap maakt met betrokkenen en organisaties die met het thema te maken hebben. Met de aandacht voor context en spin-off is het belang om het netwerk te onderhouden groot. Het Regionaal Informatie en Expertisecentrum, Dienst Veiligheid Rotterdam en de Ombudsman Regio Rijnmond vallen daarin op als namen die de commissie niet vaak tegenkomt. Onder de culturele partners, naast de al eerder genoemde Lloydscompany en Winne, is Theater Zuidplein een vaste link, waar het gezelschap ook optreedt als gastprogrammeur. Met verschillende scholen werkt WAT WE DOEN aan educatieprogramma's, in de stad met vakcollege De Hef en de mbo Theaterschool bijvoorbeeld. Voor de tournees is een sterk netwerk opgebouwd met het impresariaat en het gezelschap gaat meerjarige allianties aan met theaters in verschillende steden.

WAT WE DOEN innoveert in de verscheidenheid aan vormen en in het intensieve co-creërende maakproces. Die kost veel tijd, en vraagt om zorgvuldigheid. De organisatie heeft hiervoor een methodiek in vier fasen ontwikkeld door het vaste team als redactie te benoemen, goed onderzoek te doen en daarin de juiste partners te betrekken. Een radicale zoektocht naar verbinding, zoals de aanvrager dat zelf noemt.

De plannen van WAT WE DOEN zijn doortrokken van diversiteit en inclusie. Oppervlakkig gezien zijn er geen concrete Diversiteit & Inclusie doelstellingen geformuleerd, maar de diversiteit van personeel, programma en partners is op orde en het gezelschap streeft naar het vergroten van de impact. De aanvrager benoemt geen doelstellingen op het gebied van toegankelijkheid.

Het gezelschap heeft consequent grote aandacht voor context, interactie en impact en bereikt daarmee de 'lichte' publieksgroepen. Maar dit geldt met name in het maakproces. Door in de producties meerdere kanten van een verhaal te belichten en uit te gaan van de persoonlijke verhalen van betrokkenen, biedt het programma een inclusieve kijk op de onderwerpen in een meerstemmigheid van uiteenlopende perspectieven, ervaringen en achtergronden. Daarbij kiest de organisatie voor de verhalen van de bewoners in de stad, met name van mensen die vaak niet gezien worden of waar in de media al een oordeel over geveld is.

De commissie merkt op dat veel speelbeurten van WAT WE DOEN worden gerealiseerd in schouwburgen, maar daarnaast ook op verschillende plekken in Rotterdam haar voorstellingen en activiteiten presenteert.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als zwak. WAT WE DOEN heeft ondanks een licht verlies in 2022 een gezonde financiële uitgangspositie. De organisatie betaalt de vaste

medewerkers, tijdelijke medewerkers en zzp'ers conform de richtlijnen van de cao Toneel en Dans. Ook wordt een deel van de middelen ingezet voor een passende vrijwilligersvergoeding voor een groot aantal vrijwilligers. Hiermee voldoet de aanvrager aan de fair pay-vereisten. WAT WE DOEN geeft aan de Fair Practice Code te volgen. Er wordt ingezet op eerlijk betalen, inclusie en talentontwikkeling. Er worden echter geen verdere concrete doelstellingen benoemd.

De commissie vindt de reflectie op de Governance Code Cultuur zwak. De organisatie benoemt de onderdelen, maar is spaarzaam met uitleg en plannen voor de toekomst. Er worden beperkt doelstellingen genoemd, zonder uitweiding over de aanpak. Dat bevreemdt de commissie zeer, in deze periode waarin de aanvrager overgaat van een bestuursmodel naar een raad-van-toezicht-model.

De aanvrager geeft aan een uitbreiding van het vaste team nodig te hebben (met 2 fte), met een productie leider en uitbreiding van een aantal andere functies. Zo wil de organisatie meer ruimte maken voor marketing, spin-off projecten en relatiebeheer. De commissie had graag meer gelezen over de werkwijze en de rol van de redactieleden bij de verschillende processen en wie bij welke onderdelen van het proces betrokken is. Hierover geeft het organogram beperkt uitsluit. Gezien het grote aantal activiteiten en het intensieve, tijdrovende en complexe proces bij de totstandkoming, rijst de vraag hoe de veelheid aan projecten duurzaam te realiseren is.

Voor de financiële bedrijfsvoering vraagt WAT WE DOEN bij de gemeente Rotterdam een verhoging van de subsidie naar € 350.000,- (€ 160.100,- in 2022), een zeer forse stijging met 118 procent. Maar in de inkomsten structuur zijn er wijzigingen in specifieke posten die niet afdoende onderbouwd worden. De daling van coproductiebijdragen en een zeer forse daling van de begrote private fondsen, wordt gedekt door een verdrievoudiging van de post 'overige inkomsten'. Deze worden genoemd in bijlage F op pagina 3, maar daarin is niet toegelicht hoe deze kunnen verdrievoudigen. Voor de stijging van de materiële activiteitenlasten naar € 418.000,- (€ 329.000,- in 2022) wordt geen onderbouwing gegeven. De begroting is daarmee een matige vertaling van de plannen. In de financieringsmix verbetert de risicospreiding licht ten opzichte van 2022. WAT WE DOEN realiseert zich dat zij nog veel additionele financiering zal moeten werven om de lastenstijging te kunnen dekken. De aanvrager geeft aan voorzichtig in te zetten op andere domeinen dan cultuur.

De commissie vindt de stijging van het aangevraagde bedrag bij de gemeente Rotterdam erg fors.

De aanvrager geeft aan dat deze wordt aangewend voor het welzijn van personeel en de verdieping van de artistieke kwaliteit. Hoewel deze ambities als positief kunnen worden aangemerkt, ontbreekt zowel aan de inkomstenkant als in de kostenstructuur een heldere en concrete onderbouwing.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.

Bijlagen

OVERZICHT BEOORDELING

De aanvragen voor het Cultuurplan 2025-2028 zijn beoordeeld in de deelcommissies. Deze bestaan uit vaste en toegevoegde leden. Deze laatste zijn toegevoegd op basis van bepaalde kennisgebieden of expertise. Het onderstaande overzicht toont de aanvragen voor het Cultuurplan en de leden van de adviescommissie die deze hebben beoordeeld. Voorzitters zijn voorzien van een (v) achter hun naam.

Beeldende Kunst, Architectuur en Design

Instelling	Commissieleden
(A)WAKE	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Frank van Iersel
A Tale of A Tub	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Manus Groenen
ALL CAPS	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Özkan Golpınar
Architectuur Instituut Rotterdam (AIR)	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Ina Bode, Alexander Pols
Brutus Space	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Manus Groenen
CBK Rotterdam	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Özkan Golpınar
De Dépendance	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Ina Bode, Alexander Pols
Designplatform Rotterdam	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Ina Bode, Alexander Pols
Garage Rotterdam	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Özkan Golpınar
Independent School for the City	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Ina Bode, Alexander Pols
Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR)	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Ina Bode, Alexander Pols
Kunstinstituut Melly	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Manus Groenen
Nieuwe Instituut	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Ina Bode, Alexander Pols
Office for Metropolitan Information (OMI)	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Ina Bode, Alexander Pols
Rib Art Space	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan
Roodkapje	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Bethany Andrzejak, Frank van Iersel
Rotterdamse Dakendagen	Robbert Roos (v), Marije Grund, Lada Hršak, Yasmin Kurşun, Ranti Tjan, Ina Bode, Alexander Pols

Film en Media

Instelling	Commissieleden
Architectuur Filmfestival Rotterdam (AFFR)	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Ingrid van Tol
Extra Extra	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Muriel Mager, Timo Meilof
International Film Festival of Rotterdam (IFFR)	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Ingrid van Tol
LantarenVenster	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Ingrid van Tol, Frank van Iersel
PrintRoom	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Muriel Mager, Timo Meilof
Roffa Mon Amour	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Ingrid van Tol
Rotterdam Arab Film Festival (RAFF)	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Ingrid van Tol
Rotterdam Photo	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Muriel Mager, Timo Meilof
Tangerine Tree	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Ingrid van Tol
V2_ Lab voor de Instabiele Media	Robbert Roos (v), Lotte Hemme, Glenn Plaisier, Kuba Szutkowski, Nelly Voorhuis, Muriel Mager, Timo Meilof

Dans

Instelling	Commissieleden
Amenti	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Jean-Marc Koorndijk, Bethany Andrzejak, Aiman Hassani
ARK/Connor Schumacher	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Geesje Prins
Cecilia Moisio Company	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Geesje Prins
Conny Janssen Danst	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Geesje Prins
Dansateliers	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Jean-Marc Koorndijk, Bethany Andrzejak, Aiman Hassani
FERRY Foundation	Pieter van Adrichem, Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Aiman Hassani
International Dance League	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Jean-Marc Koorndijk, Bethany Andrzejak, Aiman Hassani
Leeway for Arts	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Geesje Prins
Lloydscompany	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Jean-Marc Koorndijk, Bethany Andrzejak, Aiman Hassani
Misiconi	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Geesje Prins
Rotterdam International Duet Choreography Competition (RIDCC)	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Jean-Marc Koorndijk, Bethany Andrzejak, Aiman Hassani
Scapino Ballet Rotterdam	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Geesje Prins
Teddy Shouldn't Smoke	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Geesje Prins
Xclusiv Company	Pieter van Adrichem (v), Marc Vlemmix, Devika Arjun, Rinus Sprong, Jean-Marc Koorndijk, Bethany Andrzejak, Aiman Hassani

Muziek

Instelling	Commissieleden
AllthingsAfrica	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste
Baroeg / Baroeg Open Air	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste
Coops & Co	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste, Timo Meilof
de Doelen	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Rutger Mauritz, Wouter Muste
De Nieuwe Lichting	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk
DoelenEnsemble	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Rutger Mauritz, Wouter Muste
Dutch Double Bass Festival	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
GÂRDEN	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste
GROUNDS	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste
Laurens Vocaal	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Rutger Mauritz, Wouter Muste
Laurenskerk	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Rutger Mauritz, Wouter Muste
Live At Annabel	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
Live@BIRD	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
Matrix Rotterdam	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Wouter Muste
Metropolis Festival	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
Motel Mozaïque	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Wouter Muste
NANOEK	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
North Sea Round Town (NSRT)	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
O. Festival	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Wouter Muste
Operator	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste
Popunie	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste
RAUW	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
Rotown	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
Rotterdam Bluegrass Festival	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
Rotterdam Street Culture Week (RSCW)	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste
Rotterdam Unlimited Zomercarnaval	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste

Instelling	Commissieleden
Rotterdams Jazz Orkest	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Bethany Andrzejak, Wouter Muste
Rotterdams Philharmonisch Orkest	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Rutger Mauritz, Wouter Muste
Sinfonia Rotterdam	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Rutger Mauritz, Wouter Muste
Vessel 11 (V11)	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste
WORM	Pieter van Adrichem (v) Frank van Iersel, Ilonka van den Bercken, Jeroen Lopes Cardozo, Jean-Marc Koorndijk, Wouter Muste, Yasmin Kurşun

Cultuureducatie en Talentontwikkeling

Instelling	Commissieleden
Buitenplaats Brienenoord	Karin Hoogeveen (v), Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Circus Rotjeknor	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Andrea van 't Oever
Cult North	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Digital Playground	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Andrea van 't Oever, Timo Meilof
Epitome Entertainment (EE2)	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Stichting Fratsen	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Andrea van 't Oever
Grande Loge	Karin Hoogeveen (v), Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi, Jean-Marc Koorndijk
Hiphop In Je Smoel (HIJS)	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Hiphophuis	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
House of Knowledge	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
House of Urban Arts (HUA)	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever
IMPACT	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Jeugdtheater Hofplein	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Punt 5	Karin Hoogeveen (v), Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
MaMA	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Music Matters	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Passionate Bulkboek	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Andrea van 't Oever, Serge van Marion
Productiehuis FLOW	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Andrea van 't Oever, Ilonka van den Bercken
Rotterdams Wijktheater	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
SKVR	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi

Instelling	Commissieleden
STORE	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
TimeWindow	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Villa Zebra	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Andrea van 't Oever
Watch That Sound	Karin Hoogeveen (v), Aiman Hassani, Leontien Lems, Angélique Nelen, Andrea van 't Oever, Amira al Rawi
Zangexpress	Karin Hoogeveen (v), Manus Groenen, Aiman Hassani, Leontien Lems, Andrea van 't Oever

Musea en Erfgoed

Instelling	Commissieleden
Chabot Museum Rotterdam	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
DIGITUP	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
Kunsthal Rotterdam	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
Maritiem Museum Rotterdam	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
Museum Boijmans Van Beuningen	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
Natuurhistorisch Museum Rotterdam	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
Nederlands Fotomuseum	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
RoMeO	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
Stichting Wijkcollectie	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
Tailors & Wearers	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker
Verhalenhuis Belvédère	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar
Wereldmuseum Rotterdam	Christie Arends (v), Hilde van den Berg, Özkan Gölpinar, Erika Hokke, Hans van Keulen, Corine Molenaar, Margriet Schavemaker

Theater

Instelling	Commissieleden
Acteursgroep Wunderbaum	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen, Jeroen Lopes Cardozo
Altstadt Rotterdam	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Café Theater Festival (CTF)	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Club Gewalt	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen, Jeroen Lopes Cardozo
HipSick	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen, Timo Meilof
Hotel Modern	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Luxor Theater Rotterdam	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Maas theater en dans / Maaspodium	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Podium Islemunda*	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen, Andrea van 't Oever, Angélique Nelen, Aiman Hassani, Karin Hoogeveen, Leontien Lems, Manus Groenen
RAAF muziektheater	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen, Jeroen Lopes Cardozo
Rotterdam Circusstad	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Studio de Bakkerij	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Tall Tales Company	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Theater Babel Rotterdam	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen, Andrea van 't Oever
Theater Mooi Weer	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Theater Rotterdam	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Theater Walhalla	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen, Jeroen Lopes Cardozo
Theater Zuidplein	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
Toneelgroep Jan Vos	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
URLAND	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen
WAT WE DOEN	Jacques van Veen (v), Mirjam Hensgens, Cyanne Moe-Tjon, Bas Schoonderwoerd, Barbara Willemsen, Jeroen Lopes Cardozo

Letteren en Debat

Instelling	Commissieleden
Afrikaanderwijk Coöperatie	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maria Vlaar, Maartje Willems, Glenn Plaisier
Arminius	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maria Vlaar, Maartje Willems, Glenn Plaisier
Cross Comix	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maria Vlaar, Maartje Willems, Amira al Rawi
Frontaal	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maria Vlaar, Maartje Willems, Serge van Marion
Poetry International	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maartje Willems, Serge van Marion
Rotown Magic	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maria Vlaar, Maartje Willems, Amira al Rawi
Spraakuhloos	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maria Vlaar, Maartje Willems, Serge van Marion
The Writer's Guide (to the Galaxy)	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maria Vlaar, Maartje Willems, Amira al Rawi
Uitgeverij Wilde Haren	Jacques van Veen (v), Lianne Enkhuizen, Bas Kwakman, Maria Vlaar, Maartje Willems, Glenn Plaisier

COLOFON

Integrale commissie

Mei Li Vos	voorzitter
Robbert Roos	Beeldende Kunst, Architectuur, Design en Media
Pieter van Adrichem	Dans en Muziek
Christie Arends	Musea en Erfgoed
Karin Hoogeveen	Cultuureducatie en Talentontwikkeling
Jacques van Veen	Theater en Letteren
Abdelhamid Bouhchlaf	welzijn, jongerencultuur
Amira al Rawi	cultuur, onderwijs en inclusie
Harrie van de Louw	cultuur in de wijken

Secretarissen

Karin Sommerer	Beeldende Kunst, Architectuur en Design
Ellen Blom	Dans
Jelle Raven	Musea en Erfgoed
Derk van der Kamp	Cultuureducatie en Talentontwikkeling
Maarten Dessing	Letteren en Debat
Wendy Lubberding	Theater
Wendelien Voogd	Film en Media
Karin Klooster	Muziek

Projectteam

Jurriaan Rammeloo	algemeen secretaris
Henk Scholten	plaatsvervangend secretaris
Nicolien Luttels	projectmedewerker
Eerde Hovinga	projectmedewerker
Diana Hoilu Fradique	projectmedewerker
Soleil Eijken	projectmedewerker

Beeld en Vormgeving

Dit rapport en de website van het advies *Verandering Verankerd: Cultuurplan 2025-2028* zijn opgesteld door sociale onderneming MEO. Daarbij zijn officiële richtlijnen voor digitale toegankelijkheid en inclusie gevolgd (WCAG 2.1 AA).

Foto voorblad: Diana Hoilu Fradique

© MEO
Juni 2024

ADVIES
COMMISSIE
CULTUUR
PLAN 2025
2028